Clasicii Literaturii Universale
Coperta colecţiei: *Vasile Socoliuc*
© ARNOLD BENNETT
THESE TWAIN Methuen & Co., London
Toate drepturile asupra acestei versiuni sunt rezervate Editurii UNIVERS.
Arnold Bennett
VIAŢA ÎN DOI
În româneşte de CONSTANTIN VONGHIZAS
Bucureşti, 1983 Editura Univers
Cartea întâi O FEMEIE ÎN CASĂ
Capitolul I CASA
I

În anul 1892 Bleakridge, cartierul rezidenţial al oraşului Burs ley, era încă împărţit distinct în două: partea veche şi cea nouă – cu alte cuvinte partea de un roşu stins sau gălbui stins, cu faţadele de piatră, şi partea de un roşu aprins, cu ornamente de teracotă. Ca două lichide incompatibile congelate într-o oală, cele două componente pătrunseseră unul într-altul, fără să se amestece însă.

Dominând partea veche, se înălţa casa deputatului în Parlament, lângă vârful dâmbului mai înalt care separă Hanbridge de Bursley. Proprietarul ei, bătrân şi văduv, folosea foarte puţin această casă, dar o păstra, şi uneori venea pe neaşteptate să stea în ea, lucru care îi măgulea extrem de mult pe locuitorii cartierului. Astfel, în timp ce citeai în ziarul de dimineaţă că deputatul dăduse în ajun o masă la Londra pentru câţiva miniştri ai cabinetului cu soţiile, printre care şi strălucitoarea contesă de Cheli, privind afară pe fereastră îl puteai zări pe deputat în persoană trecând pe Trafalgar Road, trist, firav, cu o sprinteneală calmă, ou mâinile la spate, sau făcând cu mâna un semn amabil în direcţia vreunui cunoscut. La care anunţai, nu fără oarecare interes: „Deputatul se duce la fabrica lui MacIlvaine!” (; aceasta fiind fabrica unde

deputatul deţinea nişte acţiuni), şi toată lumea se repezea la fereastră. Au fost ultimele zile glorioase ale Bleakridge-ului.

După casa deputatului urmau în ordine reşedinţele mai importante, ca cea a lui Osmond Orgreave, arhitectul, (care avea grădina cea mai mare şi mai frumoasă, cu copacii cei mai falnici din Bleakridge drept pavăză împotriva fumului), şi a lui Feams, avocatul din Hanbridge; împreună cu „vila" Manor (numită astfel, deşi era doar o casă spaţioasă), ce-l adăpostea pe geniul mecanic care revoluţionase industria olăritului, şi, lucru curios, făcuse din asta avere, precum şi locuinţa întunecoasă a parohului bisericii anglicane.

Urmau ca importanţă cele trei străduţe – Manor Terrace, Abbey Terrace şi Sneyd Terrace – fiecare având trei sau patru case, şi toate situate la apus de Trafalgar Road, cu grădini lungi în spatele caselor şi cu o amplă perspectivă spre Hiliport, peste câmpurile din Manor. Casele de aici, din punct de vedere arhitectonic, erau prea puţin aspectuoase, demodate, incomode, cam jalnice, după cum se poate judeca şi din faptul că chiriile abia se ridicau la 25 lire pe an; dar la vremea lor fuseseră fermecătoare, mândria constructorilor şi a proprietarilor, admirate de o populaţie mai necioplită. Şi aceste case îşi aveau povestea lor, pe care mulţi o cunoşteau. Timpul le imublânzise asperităţile, dându-le un aer de demnitate. O poartă putea să scârţâie, dar curbele severe ale fierăriei ei fuseseră îndulcite de trecerea vremii. De altfel, proprietarii le menţineau într-o stare excelentă, iar chiriaşii nu pridideau îngrijind şi dichisind ferestrele şi scările de la intrare. Deplina respectabilitate a locatarilor nu putea fi pusă la îndoială. Erau dintre cei mai onorabili cetăţeni. Şi nu-şi dădeau ca adresă numărul casei de pe Trafalgar Road, ci numele străduţei. Întocmai ca posesorii unor vile izolate, se separau şi ei astfel de gloată. Fie că erau conservatori

sau liberali, erau cu toţii antidemocraţi, spunându-şi mereu când coborau dimineaţa treptele de la intrare, sau când le urcau seara: „Mulţi oameni sunt nişte nulităţi, dar eu sunt cineva”. Şi era adevărat.

Casele vechi, mai mărunte, care se înălţau între aceste străduţe, şi chiar şi căsuţele vechi de pe străzile laterale (care dădeau toate spre răsărit) aveau cam aceeaşi distincţie de castă, trufie şi tradiţie. Până şi cea mai modestă dintre ele privea cu dispreţ vulgul şi era profund conştientă de propria ei individualitate. Când proprietarul unei case din Manor Street adăuga un bovindou la faţadă, întâmplarea părea fără seamăn în Manor Street, şi făcea senzaţie chiar şi în Trafalgar Road, ca şi cum o figură cunoscută a străzii, pe care toţi al ştiau cu faţa rasă, şi-ar fi lăsat barbă. Curţile înghesuite dintre Manor Street şi Higginbotham Street, văzute din odăile de dormit mai înalte ale unor case de pe Trafalgar Road – o îngrămădire dezordonată de ziduri şi hornuri vineţii – ilustrau foarte bine măreaţa epocă victoriană a avântului constructiv, când se economisea fiecare ban, se negocia fiecare petec de pământ şi se număra fiecare cărămidă, în efortul crâncen, anevoios de a te desprinde din rândurile sărăcimii.

Tradiţionalismul din Bleakridge apăra chiar şi catolicismul în această regiune a nonconformismului, unde existau cel puţin trei capele metodiste la fiecare biserică, şi unde se folosea de preferinţă adjectivul „papistaş” în loc de „papal”. Micuţa „capelă catolică” şi casa preotului cu însemnele catolicismului erau la fel de respectate ca orice altă clădire, deoarece catolicismul fusese întotdeauna prezent aici, încă pe când întreaga aşezare aparţinea călugărilor cistercieni în sutane albe. Prezenţa unui slab catolicism şi scutirea totală de dări asupra pământului erau tot ce mai rămăsese din timpul cistercienilor. Scutirea era foarte mult apreciată de clasele avute.

Către 1870, consilierul municipal Sutton a fost primul care a introdus noul şi a combătut vechiul din Bleakridge. Fiind secretarul pe viaţă al unei societăţi de construcţii de mina întâi, el deţinea trei reşedinţe moderne şi confortabile, situate exact în faţa casei deputatului. Acesta, ca şi Osmond Orgreave, îşi puteau moderniza cât pofteau casele lor vechi – tot n-ar fi putut egala modernitatea caselor consilierului, cărora, de altfel, el refuza să le dea un nume. Era în stare să-şi tapeteze pereţii salonului cu tapet de 3 shillingi şi 6 pence sulul, şi totuşi prefera să dea caselor numere, în loc de nume! Aceste case costaseră fiecare 1.200 lire sterline (o grămadă de bani în vremurile acelea fericite când cărămida bună costa numai o Liră mia, sau un sfert de penny bucata), şi se impuseseră de îndată respectului şi admiraţiei celor din Bleakridge. Un an sau doi mai târziu, s-a ridicat casa lui Clayhanger, la colţul dintre Trafalgar Road şi Hulton Street, întrecând cu uşurinţă casele lui Sutton. Situată în centrul cartierului rezidenţial, ea reprezenta apogeul noii tendinţe din Bleakridge, şi de fapt nici nu a mai fost depăşită de încercările ambiţioase de mai târziu.

Asemenea construcţii frumoase, deşi aproape fiecare detaliu al acestor case sfida tradiţiile, nu puteau zdruncina credinţa celor din Bleakridge în trăinicia societăţii. Dar, în acelaşi timp, de jur-împrejur se construiau străzi întregi de case ieftine (în realitate, nişte vilişoare pretenţioase). Toate casele din Hulton Street erau noi şi ieftine. Oak Street oferea un şir de căsuţe roz în faţa grădinii lui Osmond Oragreave, şi mai existau încă alte trei străzi asemănătoare, între Oak Street şi capela catolică. Construcţiile de mântuială se practicau şi pe Trafalgar Road, pe un teren vast, chiar în faţa capelei catolice, unde un antreprenor întreprinzător, prea grăbit ca să facă măsurători exacte, a „măsurat” fundaţiile a cincisprezece

căsuţe cu propriile lui picioare crăcănate, şi când colţul unei căsuţe proaspăt construite s-a prăbuşit în stradă, a declarat că accidente se puteau întâmpla oricând, şi a refăcut zidul. Dar nu toate căsuţele erau făcute de mântuială. Multe, poate chiar majoritatea, erau construite destul de bine. Toate erau moderne şi relativ spaţioase, şi plănuite mult mai bine ca cele vechi. Fiecare din ele avea bovindou. Şi totuşi, toate bovindourile, la un loc, nu puteau produce un efect egal cu al unui singur bovindou de pe vechiul Manor Street, pentru că nu aveau personalitate. Niciuna dintre locuinţele acestea ostentative nu se deosebea de celelalte, şi nici nu ţinea să se deosebească.

Străzile acestea noi şi stridente se ocupau ca prin farmec. Azi zugravul mai lipea încă tapetul pe pereţi fluierând prin încăperi – iar mâine ferestrele aveau perdele şi hornurile fumegau. Şi întocmai cum căsuţele erau lipsite de personalitate, la fel şi locatarii lor rămâneau nişte anonimi. În orice caz, nicio persoană cu tradiţie din Bieakridge nu ştia cine erau, nici de unde veneau, decât că apăreau într-un chip misterios, venind din oraş. (Dar nu pentru că ar fi existat acolo vreo creştere spectaculoasă a ratei natalităţii!). Şi nimănui nu părea să-i pese. Această năvală ciudată şi ameninţătoare ar fi trebuit să nedumerească, şi poate chiar să intimideze, tradiţionalul Bieakridge: dar nici gând de aşa ceva. Bleakridge-ul observa doar că „se construia foarte mult”, şi se mulţumea cu atât. La început a fost interesat şi măgulit; apoi oarecum iritat şi supărat. Chiar şi Edwin Clayhanger, deşi se socotea printre cei cu vederi liberale, sincer democratice, s-a simţit jignit când spaţiile rămase goale pe Trafalgar Road au început să fie umplute de nişte case drăguţe, care copiau în mic unele trăsături ale propriei sale case, închiriate unor oameni cum ar fi agenţi de asigurări. Nu se putea stăpâni să nu-şi spună că prestigiul cartierului Bieakridge se ducea de râpă.

II

Edwin Clayhanger, deşi abia de curând căsătorit, se socotea bătrân în calitatea sa de cap de familie. Avea treizeci şi şase de ani. Era căsătorit doar de câteva luni, în împrejurări speciale care îl făceau să se simtă timorat; şi, într-o seară de august din anul 1892, pe când stătea în holul casei aşteptând să înceapă o recepţie amânată şi cu totul deosebită, era nespus de surescitat. Dar nu era o tulburare neplăcută, pentru că se simţea în stare să râdă de ea. Poate că era timid, poate că era puţin cam stângaci, poate că avea adesea senzaţia curioasă că nu era cu adevărat un om matur, ci doar un băieţandru – dar rămânea faptul important că era capul respectat al unei familii bine-cunoscute, un om prosper, cu idei şi bani, şi că situaţia de unul dintre cei doi tipografi principali din district nu putea fi contestată. Ştia că-şi putea îngădui să fie surescitat. Şi apoi, deoarece era mândru de casa lui, nu avea decât să-şi arunce o privire în jurul casei ca să se simtă liniştit şi mulţumit.

Zăbovind lângă piciorul scării, îmbrăcat cu o eleganţă discretă într-un costum aproape nou de serj albastru cu o cravată nou-nouţă de mătase neagră, cu lumina becului de gaz căzându-i pe o parte a feţei, şi cu lumina amurgului, intrată prin geamul uşii de la intrare, risipind umbra de pe cealaltă parte, Edwin cugeta satisfăcut la întregul organism al căminului său. Pe din afară, lemnăria şi fierăria casei tocmai fuseseră reparate, şi zidăria pusă la punct. Se gândea cu plăcere la dungile lungi şi netede de tencuială proaspătă, şi la streşinile şi burlanele noi vopsite în verde-cenuşiu, pe care le ştia, pe dinafară – unde începea fiecare şi până unde ajungea şi la ce folosea. Ajustarea armonioasă a unui burlan vertical într-unul orizontal, şi curba încheieturii de la streaşină până la zidul casei, şi scoabele complicate care fixau solid burlanul de zid, şi curba finală a burlanului aducând

capătul de jos exact deasupra unui grilaj imaculat în pământ – perfecţiunea tuturor acestor amănunte ridicole, care nici n-ar fi fost observate de o minte mai elevată, îi provoca lui Edwin, ca proprietar, un soi de extaz contemplativ. Poate că era caraghios. Dar aceste trăiri interioare făceau parte din marele său interes pentru viaţă, din pasiunea sa, în general.

În hol, se uita cu acelaşi interes şi aceeaşi mândrie la heliogravura după „Patimile în grădină” de Bellini, de la Galeria Naţională, şi la caloriferul pe care tocmai îl instalase. Caloriferul nu era decât un paliativ, dar era jucăria lui îndrăgită, favoritul, pasiunea lui; era încredinţat că, încălzind holul şi casa scării, în felul acesta influenţa oarecum şi restul casei, eliminând curentul. În seara asta exagerase răcoarea sfârşitului de august, ca să poată pune în funcţiune caloriferul. Micul cazan din pivniţă care îl încălzea era un capriciu şi o extravaganţă. Eficienţa costisitoare a caloriferului compensa, în mintea sa, imperfecţiunile instalaţiei de apă caldă care avea la bază boilerul din bucătărie. Încă din 1892, acest pionier şi epicurian visa o casă ideală, în care apa caldă să curgă la nesfârşit, astfel încât dacă o mulţime de oameni ar avea poftă să facă o baie fierbinte în mijlocul nopţii reci, dorinţa să le poată fi satisfăcută.

Tabloul lui Bellini însemna pentru Edwin simbolul unei revoluţii artistice. Citise undeva că era „poate cea cea mai mare pictură a lumii”. Îndemnul unui critic de „a observa patima realistă a iubirii, manifestată în racursiul figurii apostolului adormit” îi rămăsese în minte; şi, emoţionat, nu pregeta să sublinieze acest aspect al tabloului, atât cunoscătorilor cât şi necunoscătorilor. Tabloul lui Bellini pus pe perete, în rama-i ciudată de stejar vopsit şi nelustruit, fusese un eveniment epocal care încheia o eră şi inaugura alta. Şi totuşi, înainte de acest eveniment, Edwin nici nu observase măcar tabloul când

vizitase Galeria Naţională! O aluzie, o frază strecurată pe un ton adecvat într-o revistă, o ilustraţie zărită întâmplător – şi sămânţa magică încolţise. În câteva luni toate fenomenele victoriene fuseseră contestate şi, în cea mai mare parte, repudiate. Şi încă repudiate fără forme legale! O vorbuliţă (rostită pe tonul potrivit) putea să distrugă oricare din aceste fenomene. Fusese astfel răsturnat până şi sir Frederick Leighton, preşedintele Academiei Regale. Cândva, tabloul său „Psyche în baie" domnea în dormitorul lui Edwin; şi apoi dispăruse brusc, fără ca nimeni să ştie de ce. Dar anumite persoane victoriene, cum ar fi mătuşa Hamps, au socotit dispariţia acestei gravuri licenţioase drept semn că drăguţul de Edwin îşi venea, în sfârşit, în fire – ceea ce, desigur, ştiau că se va întâmpla până la urmă. Dar el nu le-a dat şi nici nu putea da vreo explicaţie. Îşi privea tot mai mult casa ca o insulă, despărţită prin existenţa unor maniere cu totul diferite de barbaria stridentă a puzderiei de căsuţe noi, ca şi printr-o diferenţă de concepţii, mult mai profundă, atât faţă de aceste căsuţe, cât şi de casele mai mari. Lui Edwin i se părea uimitor că moduri de gândire total diferite, ca al lui şi ale lor, puteau coexista atât de strâns laolaltă şi sub atâtea aparenţe de similitudine. Nici chiar membrii mai tineri ai familiei Orgreave, care se numărau printre prietenii săi cei mai apropiaţi, nu erau socotiţi de Edwin potriviţi a li se destăinui în deplină sinceritate.

Această insulă unică abia dacă exista de doisprezece ani, dar o serie de întâmplări importante o maturizaseră în ochii lui Edwin. Acum deschisese uşile tuturor celor trei odăi de primire, în parte pentru a extinde influenţa binefăcătoare a caloriferului, şi în parte pentru a-şi putea da seama de impresia generală produsă de camerele iluminate şi a ameliora această impresie, pe măsura posibilităţilor. Şi fiecare odaie purtaamprentele misterioase ale întâmplărilor trecute.

În salon, cu noile sale* globuri portocalii la becurile de gaz, care aureau totul în jur, tatăl lui Edwin obişnuia să stea singur în serile de duminică. Şi într-o seară de duminică, atunci când Edwin îi pomenise pentru prima dată tatălui său de numele unei femei, acesta îl umilise cumplit. Dar acum i se părea că un alt tânăr, şi nu el, fusese cel umilit, atât de desăvârşit se vindecase rana de atunci… Şi îşi mai amintea cum, într-o duminică dimineaţa, stătea rezemat de uşa salonului, şi soră-sa Clara era aşezată la pian, şi soră-sa Maggie, în braţe cu un copilaş al Clarei, şedea lângă ea, cântând împreună duetul „Excelsior" de Balfe; iar tatăl lui, în picioare în spatele lor, lăcrima, lăcrima neîncetat, până când crâncenul bătrân şi-a pierdut stăpânirea de sine şi a izbucnit în suspine, copleşit de emoţie la auzul glasurilor lor; şi Clara, amuzată, l-a dojenit că se poartă prosteşte; iar Edwin se retrăsese pe nesimţite. Această amintire era mult mai vie decât amintirea umilirii sale… Şi tot în salonul acesta se logodise el până la urmă cu Hilda. Comparativ, acest eveniment parcă avusese loc abia ieri; totuşi era departe în trecut. îmbrăcase un halat de casă, fiind în convalescenţă după gripă; îşi amintea limpede moliciunea halatului; şi Hilda intrase în odaie – pe faţă cu un voal…

Sufrageria, cu masa-i mare şi strălucitoare plină acum cu cele mai variate şi mai moderne „răcoritoare" pentru primirea care urma să aibă loc, nu fusese martoră la niciun eveniment dramatic mai deosebit, dar văzuse sute de mese monotone şi tragice, la care progresul bolii mintale a tatălui său şi apropierea morţii lui puteau fi măsurate prin crescânda neputinţă a bătrânului de a deoi sebi cuţitul de furculiţă; îl văzuse pe Darius Clayhanger cum era hrănit ca un copil. Şi de atunci nu mai fusese aceeaşi sufragerie. Edwin putea mult şi bine s-o transforme, s-o retapeteze, s-o remobileze – amprenta aceea misterioasă rămânea…

Şi-apoi, mai exista şi sufrageria mică, pentru micul dejun, introdusă în planul casei între hol şi bucătărie. Nimic nu se întâmplase acolo, pentru că viaţa familiei nu se adaptase niciodată la convenţia nouă, împrumutată, a odăii pentru micul dejun. Chiar nimic? Ba se întâmplase chiar lucrul cel mai senzaţional! Când, cu o dulce sfiiciune trecătoare, Hilda luase în stăpânire casa lui Edwin ca soţie a sa, avusese brusc o izbucnire de îndrăzneală în această odaie. Femeie în toată firea ţeu un băieţaş de zece ani pentru a o dovedi), se bucurase cu gesturile naive ale unei fetişcane care ar fi moştenit un budoar. „Asta va fi odaia mea, şi am s-o aranjez aşa cum îmi place, fără să-ţi cer părerea. Şi va fi numai a mea”. Nu făcuse o sugestie; îşi anunţase hotărârea. Edwin avusese alte planuri pentru această cameră, dar îşi dădu seama că va trebui să le îngroape pentru totdeauna şi îi acceptă în grabă capriciul. Consimţământul dat îi produse o bucurie stranie şi profundă.

Era uimit, poate, să descopere că-şi adusese în casă nu o femeie, ci o fiinţă triplă – femeie, copil şi o făptură plină de vrajă. Nici Maggie, nici Clara, nici Janet Orgreave, nici chiar Hilda înainte de a-i deveni soţie, nu-i treziseră nici cea mai mică bănuială că o femeie ar putea fi o fiinţă triplă. Era căsătorit, fireşte – nimeni nu putea fi căsătorit mai legal şi mai respectabil – dar căsătoria părea să nu însemne nimic faţă de faptul uluitor că-şi adusese în casă această fiinţă incomparabilă şi că trăia împreună cu ea – ea la dispoziţia lui, şi el la a ei. Ce încântătoare escapadă! Şi ce soartă solemnă!… Şi, de altfel, Hilda nu făcuse încă nimic cu odaia sortită pentru micul dejun. Ba da, furase de la prăvălie o ramă aurie, format „de birou”, vârâse în ea fotografia lui, şi o aşezase pe poliţa căminului; dar asta era tot. Nu-i îngăduia s-o sâcâie ca să afle ce ţeluri secrete avea cu odaia. Era treaba ei. De fapt, întreaga casă era treaba ei. Nu mai era casa lui, în care să poată da ordine

fără a ţine seama de nimeni altul – ordine, executate fără greş, cu voioşie sau cu un aer ursuz, de grăsuna Maggie care rămăsese fată bătrână. Trebuia să fie cu mare băgare de seamă; şi să aibă grijă tot timpul ce făcea şi ce spunea. Fiinţa aceasta nu numai că trăia în casă; o domina. De cum deschidea uşa de la intrare, Edwin îi simţea prezenţa.

III

Acum ea era sus, în dormitorul comun, îmbrăcându-se pentru recepţie. Toată ziua Edwin se temuse că ea va întârzia, şi uitându-se la pendula din hol, văzu că primejdia îl pândea cu adevărat.

Înainte de a fi fost discutate schimbările ce vor avea loc în casă odată cu căsătoria lui, îşi închipuise, şi Maggie împreună cu Clara îşi închipuiseră şi ele, şi mătuşa Hamps nu se îndoise câtuşi de puţin, că cei doi soţi vor ocupa dormitorul de atâta vreme rămas pustiu al bătrânului Darius, pentru că era mult mai mare decât al lui Edwin şi pentru că era dormitorul „principal”. Dar Hilda îi declarase categoric „nu”. La care, fiind el însuşi cu totul lipsit de sentimentalisme, îi sugerase că a avea ceva împotriva unei odăi numai pentru că un bătrân murise în ea în împrejurări dureroase însemna a fi exagerat de sentimentală, şi că asta nu i se potrivea. La care ea zâmbise misterios, îl ocărise cu tandreţe în toate felurile, îl sărutase şi se agăţase de gâtul lui. *Ea*, sentimentală! Nu putea oare, prostul de el, să vadă fără să i se spună că ceea ce o influenţa nu era aversiunea faţă de dormitorul tatălui lui, ci predilecţia pentru cel al lui Edwin? Ea ţinea ca ei doi să stea în odaia *lui*. Ţinea să doarmă în odaia *lui*; şi să se trezească în ea, şi să simtă cum se cufundă în trecutul lui… (Ah! ce măgulire încântătoare, ca un afrodiziac!) Şi nu l-a lăsat să demonteze bibliotecile fixate de fiecare parte a căminului. Zicea că, pentru ea, bibliotecile acelea făceau parte din însăşi substanţa odăii. Inutil să-i argumentezi că ocupau spaţiul pe care ar fi trebuit să-l ocupe alte mobile! Se va

descurca ea! Şi s-a descurcat. Edwin şi-a dat seama că nu fusese încă atinsă culmea comodităţii pentru un soţ, dar comoditatea nu conta pe lângă farmecul aventurii. Avusese nevoie de o „scuturătură”, cum se spunea prin partea locului, şi fusese într-adevăr scuturat.

Cu toate acestea, deşi neîndoielnic scuturat, avusese dibăcia masculină de a-şi da seama că episodul cu dormitorul însemnase pentru el un mare triumf. Atitudinea ei în această împrejurare fusese de fapt o totală şi pătimaşă capitulare în faţa lui. Şi în plus, devenise pe dată adeptă făţişă a teoriei lui asupra dormitoarelor. Nevoia de solitudine confortabilă pe care o simţise în tinereţe îl determinase să-şi aducă în dormitor o sobă cu gaze, un fotoliu şi să-şi creeze şi alte condiţii minore. Când concetăţeni mai îndrăzneţi îl tachinau pentru luxul său, Edwin se aprindea uneori şi-i sărea ţandăra, şi făcea comentarii foarte ne-englezeşti despre dormitoarele tipice din casele tipice englezeşti, atât de barbare încât opt luni pe an nu puteai să stai în ele fără să îngheţi decât dacă te vârai în pat, sau alergai prin cameră; şi nici chiar vara nu puteai să stai în ele comod, pentru că n-aveai pe ce să te aşezi, şi nicio masă la care să stai, şi nici măcar o carte pe care s-o citeşti. Şi, sarcastic, punea întrebarea de ce oare englezul aşa-zis practic şi comod se mulţumea cu o cabană alpină în loc de dormitor. Şi-i dădea tot aşa înainte. Chiar îi plăcea expresia de „cabană alpină”. Într-o zi o auzise şi pe Hilda răspunzându-i unei cunoştinţe care venise sus: „Poate să spună lumea orişice, dar lui Edwin şi mie nu ne place să dormim într-o cabană alpină”. Prinsese şi ea expresia! Era discipola lui în această privinţă! Şi ce mult apreciase ea fotoliul lui! Cât despre meticulozitatea calmă care patrona îmbrăcatul şi dezbrăcatul, spre surprinderea lui îl depăşea chiar şi pe el. Dar, lucru demn de notat, nu îngăduise ca fiul ei să aibă o sobă cu gaze în dormitorul lui. Şi nici nu-l lăsase să ocupe dormitorul principal refuzat de

ea, argumentând că odaia era prea mare pentru un băieţaş. Aşa că fostul dormitor al lui Maggie Clayhanger îi reveni lui George, iar dormitorul principal rămase nefolosit.

Capitolul II HILDA COBOR ÎND SCĂRILE

I

Ada coborî scara, tânără, zveltă, foarte dichisită. Ada era una din cele două noi slujnice ale Hildei. Înainte de a intra în stăpânirea casei, Hilda ceruse să aibă loc operaţia numită „curăţenie generală”, şi Edwin se declarase de acord. Cea mai vârstnică dintre cele două slujnice ale lui Maggie fusese destul de bună, dar pe Hilda o lăsaseră rece calităţile ei. Dorea slujnice noi. Maggie, ca şi Edwin, aprobase ideea, dar numai în principiu. În cazul de faţă socotea că viitoarea ei cumnată proceda poate greşit lăsând să-i scape o slujnică verificată. Hilda dorea nu numai slujnice noi, ci şi fetişcane care să aibă o înfăţişare plăcută. „Nu vreau să am în casă nişte bătrâne uricioase”, spusese Hilda. Maggie se abţinuse să riposteze, dar privirea ei părea să-i amintească Hidei că, în zilele acelea de sfârşit de veac, stăpânele trebuiau să se mulţumească cu ce găseau. Slujnice tinere şi atrăgătoare erau un lucru foarte bun – dacă le găseai; dar dacă nu? Adevărul era că Maggie nu putea înţelege de ce stăruia Hilda ca slujnicele să fie tinere şi atrăgătoare, şi prevedea că asta îi va aduce necazuri. Totuşi, Hilda avu câştig de cauză. Şi nu se purta cu mănuşi faţă de slujnicele ei. Dacă Edwin, după cum îi era obiceiul, îi dădea de înţeles că era primejdios să nesocoteşti susceptibilitatea slujnicelor de astăzi, ea îi răspundea nepăsătoare: „Sunt libere să plece dacă nu le place”. Dar realitatea era că nu plecară. E lucru ştiut că stăpânele care ştiu să se impună sunt adesea foarte norocoase.

De îndată ce Ada îl zări pe stăpânul ei în hol, se zăpăci; toate încheieturile trupului ei păreau să se sprijine

pe arcuri foarte elastice şi, roşind uşor, îşi coborî privirea şi rămase uitându-se la vârful picioarelor. Edwin rareori îi adresa un cuvânt mai mult decât o dată pe zi, şi adesea nici atât. Într-o zi intrase în încăperea spaţioasă de la mansardă în care, împreună cu cealaltă slujnică, dispărea seara târziu ca să-şi facă iar apariţia dis-de-dimineaţă, şi văzuse acolo două valize mici şi câteva haine agăţate în spatele uşii, un ceas deşteptător şi portretul unui pompier pe policioara căminului. (Pompierul, după câte îşi amintea, era fratele ei.) Dar altminteri, fata era o străină în casă, şi el nu simţea niciun fel de curiozitate în privinţa ei. Trecuse vremea atmosferei prieteneşti cu slujnicele – cu doamna Nixon, de pildă, care fusese timp de mulţi ani singurul sprijin al familiei Clayhanger, privită de Edwin chiar ca o fiinţă omenească. Doamna Nixon nu fusese niciodată tânără, zveltă sau dichisită. Era moartă de mult. Ultima slujnică pe care o avuseseră fusese o nepoată obraznică a doamnei Nixon – acum măritată, mamă de copii, şi mult schimbată. La rândul lui, era şi el acum bărbat însurat; îşi lăsase barbă, uneori se purta poate cam îngâmfat, şi era mult schimbat şi în alte privinţe. Aşa încât slujnicele noi şi necunoscute ca această Ada se intimidau la vederea lui şi se simţeau stingherite. Totuşi, aşa curăţică cum era, Ada aceasta îi desfăta ochii pe când cobora scara tremurând ca varga, deşi mâinile-i mari, roşii şi muncite, şi accentul vulgar contrastau puternic cu talia şi cu ţinuta ei frumoasă.

Edwin îşi dădu seama că tocmai îi încheiase rochia stăpânei ei, ceea ce însemna că îmbrăcatul se terminase. Îi plăcea să se gândească la Hilda în timp ce o fată îndemânatică şi respectuoasă o ajuta să se îmbrace în dormitor. Acest lucru îi conferea Hildei un aer luxos, chiar oriental, care îl încânta. Îi plăcea tonul brusc imperios cu care Hilda cea trufaşă îi spunea Adei, „stăpânul tău”, de parcă ar fi fost vorba de un sultan.

Era din ce în ce mai neliniştit ca nu cumva Hilda să întârzie, şi ar fi vrut s-o întrebe pe Ada: „Doamna Clayhanger coboară?”

17

Dar se stăpâni cu discreţie. Ar fi putut să dea fuga până sus, în dormitor, şi să vadă cu ochii lui cum se gătea – Hilda l-ar fi primit bucuroasă. Dar prefera să rămână plin de anxietate unde se afla, gândindu-se la Hilda cum se dichisea acolo în dormitor – ca să-i placă lui; nu, ca să placă musafirilor, ci lui.

2 – Viaţa în doi – Cd1/481

Ada dispăru în coridorul îngust ce ducea la bucătărie, şi o clipă mai târziu el auzi un chicotit vulgar, aproape un chiot, şi ecoul vocilor grosolane cu care îşi vorbeau slujnicele când erau singure în bucătărie. Existau de fapt două Ade: una sfioasă ca o căprioară, cu glas delicat ca de fiinţă plăpândă; cealaltă o fată zvăpăiată, cu gura mare, ca lucrătoarele cu şorţurile de flanel care ieşeau la ora unu din ateliere. Slujnicele de la Clayhanger erau destoinice, chiar foarte destoinice şi se bucurau de o bună, chiar foarte bună apreciere din partea cucoanelor din oraş, pentru curăţenia lor. Lui Edwin îi plăcea să le ştie prin preajmă; prezenţa lor şi atitudinea reverenţioasă îl flatau; ele desăvârşeau superioritatea complexă a acestei insule care era casa sa. Dar auzindu-le când se ştiau singure, sau închipuindu-şi ce putea fi în sufletul lor, se simţea extrem de nedumerit de profundele diferenţe neobservate dintre moduri de gândirr care puteau coexista atât de aproape fără a produce un cataclism! Şi când te gândeşti că mătuşa Hamps credea că erau cu toţii – el, ea, slujnicele – egali în faţa lui Dumnezeu!

II

Fiul Hildei, George Edwin, apăru pe neaşteptate în hol. Purta un costum de marinar, nou-nouţ, şi probabil că stătuse nevăzut pe undeva printre perdelele albastre de la

fereastra salonului – un exemplu al mimetismului protector al naturii. George era destul de micuţ, pentru cei zece ani ai săi. Brunet, ca şi maică-sa, îi moştenise ochii, cu sprâncene groase care aproape că se împreunau la mijloc, şi tenul palid. Cât despre inteligenţă, părea uneori alarmant de precoce, iar alteori un exemplu tipic de dezvoltare întârziată. Prin aceasta, ca şi în multe alte privinţe, era aproape la fel cu toţi băieţii. Ca fiu al unui bigam, nu putea purta decât numele de fată al mamei sale, dar George nu ştia nimic despre asta. Avusese de la început numele tatălui său; iar când în perioada tumultuoasă şi emoţionantă a căsătoriei mamei sale, aflase că pe viitor se va numi Clayhanger, se simţise puţin jignit în amorul său propriu. Totuşi, după ce Edwin îi explicase că schimbarea era doar de ochii lumii, băiatul ridicase îngăduitor din umeri, şi murmurase nepăsător:

— Oh, bine, dacă-i aşa…!

Părea să consimtă cu un aer demn: „Dacă asta foloseşte lumii întregi, n-am nimic împotrivă”.

— Ascultă, unchiule, începu el.

Edwin alesese această formulă. Ca să-i spună „tată vitreg” era absurd, iar „tată” oarecum îl jignea; aşa că devenise unchi.

— Bună, băiete! zise el. Mai poţi găsi loc şi pentru altceva în buzunare, în afară de mâini?

George îşi trase afară mâinile din buzunare. Apoi zâmbi încrezător. Ei, doi, erau prieteni. Edwin era la fel de mândru ca şi băiatul de această prietenie, şi poate că se simţea şi mai măgulit. La început nu prea se ataşase de George, neplăcându-i tonul lui răstit, categoric, gesturile bruşte şi adesea violente, ca şi felul lui de a părea că se gândeşte doar la sine însuşi. Dar, treptat, îl cucerise aerul copilăresc al băiatului, zâmbetul său, trupul firav şi molatec, apelurile-i nerostite, indignarea în faţa nedreptăţii (în afară de cazurile când dreptatea părea să

se izbească de propriile sale interese), neajutorarea-i completă faţă de hotărârile celor mari, fatalismul emoţionant, vaga distincţie ce-i apărea uneori pe chip, ca şi dovezile-i neprevăzute de inteligenţă şi spirit. Recunoştea că George îl fascina. Dar mai ştia la fel de bine că şi el îl fascina pe George. Avea un fel de a-l trata pe George de la egal la egal, la care puţini copii (în afară poate de cei ai Clarei) ar fi putut rezista. E adevărat, îl lua uneori în zeflemea, dar nu-i interzicea nici lui George să-l zeflemisească pe el. Mama băiatului era încântată de această prietenie şi simţea o profundă uşurare. O savura cu nesaţ. S-ar fi putut prea bine întâmpla ca Edwin să se arate ostil copilului; s-ar fi putut să-şi manifeste prin copil gelozia faţă de tatăl acestuia. Dar, spre mirarea chiar şi a lui Edwin, el nu văzuse în copil pe tatăl lui, nici nu se gândise la el, şi nici nu suferise că băiatul nu era al lui. Pentru el, copilul era o persoană distinctă. Şi, în ciuda hotărârii sale ferme de a nu cădea în păcatul părinţilor încrezuţi, plini de iluzii, nu se putea împiedica să nu-l socotească pe George un copil remarcabil.

— Mi-ai văzut calul? întrebă George.

— Dacă ţi-am văzut calul?... Oh!... Am văzut că l-ai lăsat pe masa din hol.

— L-am pus acolo ca să-l vezi, găsi de cuviinţă George să se scuze astfel pentru dezordinea lui.

— Bine, atunci să-l inspectăm, făcu Edwin împăcat, şi ridică de pe masă o bucată de carton pe care era desenat un cal mare de căruţă, cu picioarele păroase; era o schiţă plină de vioiciune.

— Faci progrese, zise el cu un aer obiectiv, dar în realitate foarte impresionat.

Categoric, puţini copii de zece ani ar putea desena atât de bine! Desenul era mult mai matur decât acuarelele infantile pe care Edwin i le văzuse doar cu un an mai înainte.

— E destul de bun, nu-i aşa? sugeră George, înălţându-se puţin ca să poată vedea şi el foaia pe care Edwin o ţinea la nivelul lanţului de ceas de la vestă.

— Am văzut alţii şi mai nereuşiţi. Unde ai văzut un cal ca ăsta?

— L-am văzut azi dimineaţă, lângă berărie. Dar când fac un cal, îl văd pe hârtie înainte de a începe să-l desenez, şi nu fac decât să trag conturul în jurul lui.

Edwin gândi: „Puştiul ăsta nu-i un copil obişnuit”. Iar cu glas tare zise:

— Ei bine, o să-l atârnăm aici cu un ac. O să stea expus şi o să auzim ce are de spus publicul.

Şi scoase un ac cu gămălie clin dosul reverului.

— Nu-i drept acul, zise George.

Dar după ce Edwin îndreptă acul cu gămălie, George stărui cu îndrăzneală:

— Nici acum nu-i drept.

— E cât se poate de drept. Bănuiesc că ai stat să desenezi cai, în loc să exersezi la pian.

Şi privi în jos spre băieţaşul acesta misterios, care trăia mereu mult mai cu picioarele pe pământ decât el însuşi.

George încuviinţă pur şi simplu, şi apoi se scărpină în cap.

— Îmi închipui că dacă nu exersez cât sunt tânăr, o să-mi pară rău mai târziu, nu-i aşa?

— Cine ţi-a spus asta?

— Mătuşa Hamps mi-a spus, mi se pare… Ascultă, unchiule.

— Ce-i?

— Vine şi domnul John diseară?

— Cred că da. De ce?

— Oh, nimic… Ascultă, unchiule.

— Ea două oară când spui asta.

Băiatul zâmbi.

— Cunoşti versetul ăla din Biblie unde se spune că dacă doi oameni se înţeleg pe lume…?

— Şi ce-i cu asta? întrebă Edwin cam tăios, presimţind că va avea de furcă cu băiatul.

— Eu nu cred că doi *băieţi* ar fi de ajuns, nu-i aşa? Doi oameni mari, poate. Dar când e vorba de doi băieţi, nu sunt sigur. Vezi, chiar în versetul următor se spune doi *sau trei*, strânşi la un loc.

— Cu trei poate că-i mai bine. Întotdeauna e mai indicat să fii în siguranţă.

— Poţi să te rogi pentru orice? Pentru un briceag, de pildă?

— De ce nu?

— Dar oare poţi?

George se arăta cam nerăbdător.

— Mai bine întreab-o pe maică-ta, zise Edwin, care începuse să se simtă stingherit.

George izbucni nestăpânit:

— Pfuu! N-are niciun rost s-o întreb pe mama.

Edwin începu să-l dăscălească.:

— Important este să ştii ce anume doreşti, şi să doreşti cu adevărat acest lucru. Concentrează-te cât de tare poţi, cu mult timp înainte. N-are niciun rost să doreşti ceva numai pe jumătate!

— Da. dar un lucru e sigur. În seara asta nu pot să încep să mă concentrez.

— De ce nu?

— Cine ar putea? protestă George. Suntem cu toţii atât de nervoşi astă-seară, nu-i aşa, cu recepţia asta? Şi apoi, ştiu că nu pot să mă concentrez când sunt îmbrăcat cu hainele cele bune.

Şi Edwin simţi că băiatul, cu candoarea lui extraordinară, precipitase parcă deodată din atmosferă nervozitatea colectivă a întregii case, transformând-o în ceva vizibil, palpabil, apăsător. Casa nu mai era o colecţie

de unităţi disparate, ci o entitate. Un clopoţel se auzi sunând slab din bucătărie, şi sunetul îi biciui nervii. Primii oaspeţi erau la uşă, şi Hilda întârzia. Se uită la ceas. Da, întârzia. Ora indicată pe invitaţii fusese depăşită. Toată ziua se temuse că ea va întârzia, şi iată că aşa se întâmplase. Se uită la geamul uşii de la intrare; dar se făcuse noapte şi nu se zărea nimic. Ada apăru deodată, pornind în goană pe scară în sus.

— N-ai auzit soneria de la intrare? o opri el din fugă.

— M-a sunat doamna, conaşule.

— Ah! oftă el cu o senzaţie de uşurare.

Ada se făcu nevăzută.

Apoi se auzi iar un clopoţel! Şi nicio fată în casă care să deschidă uşa! Fireşte! Fireşte că Hilda, uitând ceva în ultima clipă, o chemase pe fata în casă tocmai când era nevoie de ea! Oh! Prevăzuse că aşa o să se întâmple! Putea auzi zgomote înăbuşite în faţa uşii şi chiar desluşea prin geam siluetele – multe siluete. Toată lumea, venind de pe diferite străzi, părea să fi sosit în acelaşi timp, în faţa casei trepidând toată de surescitare.

George făcu o mişcare, ca şi cum ar fi vrut să se îndrepte spre uşa de la intrare.

— Unde te duci? se repezi la el Edwin. Vino încoace. Nu e rostul tău să deschizi uşa. Hai în salon.

„Nu-i treaba mea”, îşi spuse Edwin, supărat şi neîndurător, „dacă oaspeţii aşteaptă în faţa uşii. E treaba Hildei; ea e stăpâna casei, şi vina e a ei”.

Cu panglicuţele fluturându-i, Ada coborî în goană scara, ca o veveriţă pe creanga unui copac. Şi apoi apăru Hilda.

Se opri în capul scării, aşteptând să se deschidă uşa de la intrare. O zăriră, el şi cu George, printre barele balustradei şi pe deasupra ei. La vederea aerului triumfal şi fericit al Hildei, toată supărarea lui Edwin se topi ca prin farmec. N-ar fi vrut să i se topească supărarea, dar se topi.

Deşi întârziase. Nu se putea bizui pe ea că nu va întârzia. Şi chemând fata în casă tocmai când aceasta ar fi trebuit să fie jos la datorie», se purtase neîngăduit de uşuratic şi fără judecată. Fireşte, nu se întâmplase nicio nenorocire. Hazardul o salva astfel adesea, dar asta nu însemna că nu greşise îndoit. Simţi că, dacă o va ierta, dacă înlătura acuzaţia şi îi ştergea vina, înşela marile principii masculine de îngică şi justiţie. Judecătorul implacabil din el nu putea suferi ca justiţia să fie încălcată. Şi soţul slab din el spuse, ca o femeie: „Ce contează?” Într-atât de mare era ruşinoasa putere pe care o avea ea asupra lui, de care neruşinata fiinţă îşi dădea bine seama.

Uitându-se la ea, se întrebă: „E oare cu adevărat minunată? Sau e doar o fiinţă obişnuită, şi eu mă las amăgit? îşi arată vârsta? E oare o femeie în toată firea» trecută de prima tinereţe, sau în chip miraculos s-a păstrat pentru mine ca o fetiţă?”

Hilda împlinise treizeci şi cinci de ani. Avea oasele mari, nu era nici grasă dar nici slabă, iar trupul robust vădea ţinuta fermă, sigură a vârstei. Parcă ar fi spus: „Am înfruntat lumea, şi nu mă las intimidată”. Totuşi» căsătoria o întinerise. Uneori părea miraculos de tânără, experienţa dispărând din făptura ei şi lăsând să apară doar fata pe care o cunoscuse şi o sărutase acum zece ani; dar o fată mai puţin dură, mai puţin intransigentă. Când o cunoscuse, îl respinsese cu seriozitatea ei vehementă. Acum era în stare să râdă şi chiar să facă o piruetă, aparent fără motiv. Avea un ten frumos; şi el îşi spunea că pielea ei măslinie nu suferise cu nimic de pe urma celor zece ani de suferinţe şi dezastre.

Înainte de căsătorie nu se prea interesa de felul cum se îmbrăca. Dar acum se preocupa cu frenezie de toalete, şi îl făcea şi pe Edwin să se preocupe. El trebuia să-şi dea cu părerea, deşi nu se pricepea la modă. O vedea încruntându-se la câte o croitoreasă, de parcă ar fi spus:

„Pentru numele lui Dumnezeu, înţelege că îţi revine răspunderea sacră de a mă ajuta să-i fiu pe plac soţului meu!”

În seara asta îşi pusese o rochie albastră în dungi, uşor decoltată, cu mânecile bufante, cum se purtau în vremea aceea. Culorile, două nuanţe de albastru, nu-i veneau prea bine. Dar ea îşi închipuia că-i veneau bine, şi tot aşa credea şi el; iar croiala rochiei era complicată, se vedea că se muncise mult la ea, şi producea o impresie de somptuozitate, aşa cum se cuvenea la o amfitrioană de vază.

Pe Edwin îl încânta însuşi faptul că această femeie, fără niciun talent pentru cochetărie putea, după lungi ani de lipsuri, să se încrunte ia croitorese şi, în dorinţa de a fi cât mai elegantă, să se strâmbe atunci când mătasea nu cădea cum trebuie. Prezenţa ei acolo, în capul scării, avea ceva de miracol. Da, o dorise şi o dobândise. Până la urmă o dobândise, şi nimic nu fusese în stare să-l împiedice – nici chiar obstacolul aventurii ei tragice cu un ticălos de bigam. Puternica magie a pasiunii lui silise până la urmă destinul să i-o redea, misterios de intactă. Imposibilul se produsese, iar societatea, înfrântă, îl acceptase. Iat-o acum, impresionantă, cu sprâncenele ei groase, cu nările fine şi bine conturate, cu lobul delicat al urechii şi cu gura ale cărei sărutări năucitoare îi tăiau respiraţia.

— Iat-o pe draga de Hilda! zise cineva de la uşă, din grupul care tocmai intrase.

Nimeni altcineva decât mătuşa Hamps n-ar fi putut spune „draga” de Hilda. Maggie, Clara, şi chiar Janet Orgreave nu foloseau niciodată epitete sentimentale în împrejurări ceremonioase.

Cu glasul ei limpede, precis, poruncitor, Hilda îi salută degajat de sus pe noii veniţi:

— Bună seara, tuturor!

„Ce naiba m-am tot frământat până acum?” gândi

Edwin cu o fericire bruscă, instinctivă, triumfătoare; „totul merge de minune”.

Capitolul III ATAC ŞI RIPOSTA

I

Oaspeţii sosiţi erau Clara, sora cea mică a lui Edwin, cu soţul ei Albert Benbow, sora mai mare Maggie, mătuşa Hamps şi domnul Peartree. Veniseră împreună cu toţii, şi într-un fel cum nu se mai obişnuia, aproape chiar la ora indicată în invitaţie; asta deoarece soţii Benbow trecuseră în drum pe la mătuşa Hamps, şi soţii Benbow erau întotdeauna grăbiţi, atât la sosire cât şi la plecare, „din pricina copiilor”. Ei înşişi îşi spuneau „păsări grăbite”. De câte ori îşi părăseau seara cuibul, aşa spuneau; foloseau de sute, de mii de ori această comparaţie, şi nu se mai săturau, de fiecare dată convinşi că atunci o născociseră.

Mătuşa Hamps, magnifică în rochia ei neagră, elegantă şi mai ales impunătoare, zise:

— Ştiam că vei fi încântat, Edwin, să-l reîntâlneşti pe domnul Peartree. O să rămână peste noapte la mine – acum când Maggie stă cu mine, pot să fiu mult mai ospitalieră – şi am stăruit să vină şi el cu noi. Dar n-a fost nevoie să stărui prea mult.

Semeaţă, bătrâna doamnă privea cu mândrie de la domnul Peartree către nepotul ei.

Domnul Peartree era un bărbat de vreo cincizeci de ani, de statură mijlocie, cu părul blond cam cărunt. Cu douăzeci de ani în urmă, fusese al doilea pastor în parohia din Bursley a bisericii metodiste wesleyene. Acum era pastorul principal al unei parohii din Cheshire. Canoanele wesleyene imuabile îngăduie pastorilor săi să se căsătorească, ba chiar dezaprobă celibatul, întrucât soţiile şi fiicele pot trudi pentru biserică, truda lor necostând parohia niciun sfanţ. Dar aceleaşi canoane interzic pastorilor să prindă rădăcini şi să-şi aibă casa lor. De unsprezece ori în treizeci de ani, domnul Peartree fusese

silit să migreze dintr-o parohie în alta şi să-şi adapteze mult plimbata mobilă şi familia călătoare la o casă pe care nu el o alesese şi care în general nu-i plăcea soţiei sale. O bună parte din această perioadă condamnase în sinea sa autocraţia pastorilor superiori „iar în restul timpului învăţase că pastorii superiori nu sunt nişte autocraţi absoluţi.

Nu avea nici prea mult de muncit şi nici prost plătit nu era. Provenea din rândurile micilor negustori şif, dacă ar fi ţinut o prăvălie în piaţa St. Luke, s-ar fi putut să fi câştigat mai puţin ca acum, muncind mai din greu. Şi totuşi profesiunea lui, pe lângă latura denomadism dezolant, mai avea şi alte neajunsuri. Îl punea în contact cu un mare număr de fiinţe omeneşti, dar proporţia normală de vizionari, bigoţi, ipocriţi şi oportunişti meschini, aflaţi printre ei, îi deforma părerea despre omenire în general. Şi apoi, canoanele îi interziceau categoric să gândească după capul lui la o serie* de subiecte care în teorie îl interesau cel mai mult; ca urmare, rămăsese extrem de ignorant, din însăşi teama cunoaşterii, era un înfocat duşman al libertăţii, şi ducea de obicei necinstea intelectuală până în pragul cinismului. În al treilea rând, era mereu silit să fie diplomat (în afară, fireşte, în relaţiile cu familia sa), şi natura nu îl hărăzise carierei diplomatice. îi era atât de silă să însemne atâtea lucruri pentru atâţia oameni, încât visa chiar vise diplomatice, aşa cum un sclav de la galere ar visa că trage la vâsle; şi era atât de puţin înzestrat pentru acest rol, încât purta neînsemnate gulere strâmte şi răsfrânte, pentru că nu-şi dăduse niciodată seama deimensul avantaj moral pe care i-l dă unui diplomat gulerul înalt, larg şi bogat. De asemenea, îi era silă de captivitate, şi asta în niciun caz nu-i slăbea opoziţia faţă de libertate. Îşi pierduse tot entuziasmul tinereţii şi, de fapt, era plictisit în egală măsură atât de cele lumeşti cât şi de cele cereşti.

Cu toate acestea, se bucura de autoritate şi de o? situaţie sigură. Era obişnuit cu privirea publică scrutătoare şi eu toate formele de respect ce i se acordau. Ştia că avea o situaţie sigură egală cu cea a unui judecător, şi mult mai sigură decât a unui ministru clin guvern. Nimic, în afară de prăbuşirea improbabilă a unei secte puternice şi prospere, nu i-ar putea afecta situaţia sau mijloacele de trai până la capătul zilelor. De aceea, dincolo de plictiseala şi de poza sa profesională se afla o umbră de nepăsare care îşi avea savoarea ei. Putea prevedea cu indiferenţă chiar şi ziua îndepărtată, dar care se apropia neîncetat, în care va trebui să se ridice în amvon şi să afirme că inspiraţia literală a Scripturii nu era şi nici nu fusese vreodată articolul esenţial al credinţei wesleyene.

Edwin păli la apariţia domnului Peartree. Că mătuşa Hamps îndrăznise să aducă neinvitat un pastor wesleyan, era un lucru uluitor; dar că pastorul era – chiar domnul Peartree, asta îl descumpănea. De douăzeci de ani şi mai bine, Edwin îi purta în taină, şi uneori chiar în public, o teribilă ranchiună domnului Peartree. îl detestase, îl anatemizase şi îl excomunicase total pe domnul Peartree, extinzând cumplitul blestem şi asupra familiei sale, a tuturor înaintaşilor şi descendenţilor săi. Pe vremea când domnul Peartree era tânăr şi fervent în slujba cerului, avusese monstruoasa idee de a institui o clasă de biblie pentru elevi, care să se ţină sâmbătă după-amiază. Încurajat de părinţi slabi de înger şi cruzi, înhăţase şi chinuise câteva zeci de victime nenorocite, printre care se aflase şi Edwin. Amintirea amară a acelor după-amiezi furate săptămânal şi otrăvite de un smintit făţarnic nu se ştersese niciodată, şi Edwin nu-l iertase pe domnul Peartree.

În orele acelea de biblie, pe când se perfecţiona în taină în arta înjurăturilor şi blestemelor, îşi înveninase Edwin cu furie opoziţia sa instinctivă faţă de dogma,

ritualul şi spiritul creştinismului convenţional, exempli – ficat în special de metodismul wesleyan. Părăsise clasa de biblie a domnului Peartree ca un duşman convins al religiei, detestând şi dispreţuind tot ceea ce reprezenta capela wesleyană şi domnul Peartree. Dinadins era părtinitor, simţea o plăcere teribilă în a fi nedrept. Ştia prea bine că metodismul produsese mulţi oameni remarcabili, şi juca un rol în dezvoltarea morală a naţiunii; dar nu voia să ţină. seama de asta. Pentru el, nimic fiu putea atenua nocivitatea metodismului. Pe de altă parte, se simţea încântat să poată adăuga ceva la rechizitoriul împotriva lui şi a creştinismului, în general. Victoriile controversate ale lui Huxley asupra lui Gladstone apăreau pe atunci prin presă, şi el le aclama cu o plăcere enormă. Când a citit pentru prima dată că imaculata concepţiune era o temă a diferitelor credinţe mai vechi decât creştinismul, a resimţit o adâncă satisfacţie care a durat mai multe zile la rând. Când a auzit că metodismul avea greutăţi în a menţine numărul pastorilor corespunzător pregătiţi, s-a bucurat intens. Ostilitatea sa era cu atât mai semnificativă cu cât era ascunsă – încrustată ca un corp străin în blândeţea destul de delicată a firii sale. Uneori – din ce în ce mai rar, e-adevărat – şi-o manifesta chiar şi în capelă; căci dintr-un amestec de laşitate şi prudenţă, nu părăsise oficial confesiunea. Pentru a campensa aceste concesii, afirma din când în când, pe un ton imparţial faţă de un prieten de încredere, sau cu un: dispreţ feroce faţă de una dintre surorile lui scandalizate, că, indiferent ce-ar spune toţi preoţii din lume, religia nu reprezenta o necesitate pentru sufletul omenesc, şi că el personal nu-i simţise niciodată nevoia şi nici nu o va simţi. Afirmaţie pe care o făcea cu cea mai profundă sinceritate.

Şi, în tot acest timp, se considerase un rebel împotriva autorităţii; şi – într-atât de mult poate intimida prestigiul tainic al trecutului! – în exterior apărea ca un

rebel împăciuitor. Nici mândria sa intelectuală, nici resentimentul lucid, nici convingerea axiomatică privind extrema şi totala falsitate a teologiei creştine, nici toate trei la un loc nu fuseseră vreodată de ajuns pentru a-l face să renunţe la aerul acesta împăciuitor. Când mătuşa Hamps vorbea cu un respect vădit de „Superior” (prescurtare pentru „pastorul superior”), acest cuvânt nu încetase pe de-a întregul să-i inspire ceva din acea teamă respectuoasă cu care îl auzea rostit în copilărie. La fel cum un poliţist nu era un funcţionar ci un *poliţist*, tot astfel şi un pastor nu era o persoană aparţinând clasei negustorimii care întâmplător trecuse printr-un institut de învăţământ, subscrisese la anumite credinţe, se supusese anumitor ceremonii şi purta un anumit costum – ci un *pastor*, o fiinţă înzestrată în mod inexplicabil cu autoritate – de fapt, un fel de arhipoliţist. Şi astfel, cu toate că îl detesta şi îl dispreţuia, Edwin nu-l socotise niciodată pe Abel Peartree un om simplu.

Acum, în agitaţia din holul luminat de becuri cu gaz, după un interval de aproape douăzeci de ani îşi contempla iarăşi inamicul, gogoriţa, asupritorul detestat, simbolul viu a tot ceea ce condamna sufletul său.

Doamna Hamps spuse:

— I-am amintit domnului Poartee că ai frecventat cândva clasele lui de biblie, Edwin. Îţi aminteşti? Nădăjduiesc că da.

— Oh, da! zise Edwin cu un uşor râs nervos şi roşi.

Ochii săi îi întâlniră pe ai Clarei, dar pe faţa-i maternă nu apăru nicio urmă din vechiul ei zâmbet răutăcios. Nici chipul lui Maggie nu tresări. Şi, firește, nici ipocrizia maiestuoasă a mătuşii Hamps nu se înfioră sub încordare. Aşa încât reverendul Peartree, protestând sincer că l-ar fi recunoscut oricând pe vechiul său elev, domnul Clayhanger, nu bănui măcar teribila dramă a clipei.

Iar în clipa următoare, nu mai exista nicio dramă… Profesorul şi elevul îşi strânseră mâinile. Recunoaşterea era reciprocă. Pentru Edwin, domnul Peartree, cu excepţia părului cărunt, nu se schimbase. Glasul său, ţinuta, gesturile erau absolut aceleaşi. Numai că, în loc de a fi domnul Peartree, era un om ca oricare altul – un om obişnuit, cu trăsături dure, obosite; un omuleţ firav, cu o haină neagră-verzuie şi guler îngust alb-albăstrui; un om superficial şi agitat, cu un glas neplăcut; un om supunându-se unui cod social asemănător celui al soţilor Benbow sau al mătuşii Hamps; un om ale cărui trăsături trădau o ignoranţă mărginită, mulţumită de sine; un om al cărui destin îi interzisese de a se comporta vreodată natural; un snob obişnuit, care aflase despre importanţa, reuşita în viaţă şi bogăţia lui Edwin Clayhanger, ploco «nindu-se în faţa lor plin de o naivă admiraţie, mândru că Edwin Clayhanger îi fusese cândva elev; şi în acelaşi timp un om destul de cumsecade.

Edwin rămase destul de plăcut impresionat de privirea indiferentă din ochii domnului Peartree, care parcă ar fi spus: „Am venit aici fiindcă asta face parte din meseria mea. Mi-e indiferent. Îndeplinesc ceea ce trebuie să îndeplinesc, şi de fapt nu-mi pasă. Am făcut zeci de mii de vizite şi am să mai fac şi alte zeci de mii. Dacă mă plictisesc, sunt plătit ca să mă plictisesc, şi repet că de fapt nu-mi pasă”. Aceasta era ceea ce se vedea din partea umană a domnului Peartree. Şi i-l făcu maisimpatic lui Edwin.

„Nu-i om rău, la urma urmei!” gândi Edwin.

Toată furia şi duşmănia nutrite cu grijă timp de douăzeci de ani i se risipiră din inimă. Nu-l iertă pe domnul Peartree, pentru că nu exista niciun domn Peartree – nu exista decât omul acesta. Şi nu mai exista nicio capelă wasleyană, ci doar o clădire urâtă şi singuratică, pe trei sferturi goală, pe creasta lui Duck Bank. Şi Edwin nu mai

era un rebel împăciuitor, nu mai era rebel în niciun fel. Nimănui nu-i trecu prin minte, nici măcar formidabilului Edwin, că în acele câteva secundeistoria religiei dogmatice trecuse definitiv dintr-un stadiu în altul.

Abel Peatree, cu un aer degajat şi un aplomb experimentat, netulburat nici chiar de vederea armăsarului superb al lui George, se adresă lui Edwin şi Hildei cu vorbele cele mai potrivite; şi deveni astfel cunoscut că pastorul revenea în Bursley cu gândul de a-şi ţine binecunoscuta predică intitulată „Mantia şi misiunea lui Elijah” – singura predică din repertoriul său, dar care servise să-l înalţe atât de uşor până în rândul „superiorilor”. Hilda îl sprijinea. Pe fundalul somptuos al casei sale, îşi luă poza unei doamne din înalta societate. Abel Peartree părea să aprecieze această poză, arborând o clipă un aer cavaleresc. „Şi de ce nu?” îşi zise Edwin, dându-i dreptate soţiei sale, după ce dezaprobase întrucâtva aerul ei trufaş.

Apoi, când conversaţia începu să lâncezească, mătuşa Hamps sugeră cu tact ca ea şi fetele „să urce sus”. Din cauza agitaţiei, Hilda uitase într-un mod de neiertat că, în asemenea împrejurări, doamnele care soseau în vizită trebuiau de îndată conduse în dormitoarele cele mai bune, special aranjate, ca să-şi lase acolo hainele pe cele mai bune cuverturi. Poate că ar fi trebuit să-şi compenseze neglijenţa conducând-o personal pe mătuşa Hamps în dormitor. Ea o însărcină însă pe Ada. „Şi de ce nu?” îşi zise iar Edwin. Şi în vreme ce doamnele urcau, domnul Peartree izbucni în râs de una din glumele caracteristice ale lui Albert Benbow, care întotdeauna îl întristau pe Edwin. „Se aseamănă, ăştia doi!” se gândi Edwin cu superioritate sardonică, făcându-i un semn din sprâncene soţiei sale, care îi răspunse în acelaşi fel.

II

Puţin mai târziu, după ce mai sosiră şi alţi câţiva

oaspeţi şi se împrăştiaseră prin odăile de primire, policandrele îşi aruncau scânteierile pe rochii uşoare de vară şi pe cele câteva bijuterii, ca şi pe hainele negre, cenuşii şi bleumarin; iar cuverturile cele mai bune din dormitoarele cele mai bune dispăreau aproape sub mantale şi pelerine, pe când cuierul din hol gemea încărcat cu pălării şi bonete. Recepţia era în toi şi interiorul casei plin de însufleţire. Edwin, atent şi preocupat să fie cât mai ospitalier, se îndreptă din salon spre hol. Uşa sufrageriei mici era întredeschisă şi putea auzi glasul Clarei. Ştia că soţii Benbow cu Maggie şi cu mătuşa Hamps se aflau cu toţii în sufrageria mică, şi îi reproşa în sinea sa mai cu seamă Clarei acest obicei provincial de a se grupa pe familii, care era atât de caracteristic pentru ea. Cel puţin mătuşa Hamps ar fi trebuit să-şi dea seama că datoria membrilor familiei era de a se răspândi printre ceilalţi invitaţi!

Rămase să asculte.

— Nu, spunea Clara, nu ştim ce s-a mai întâmplat cu el de când a ieşit din închisoare. A luat doi ani.

Vorbea cu ceea ce Edwin numea tonul ei de „scandal” – scăzut, întretăiat, intim, pătimaş, fericit.

Apoi se auzi glasul lui Albert Benbow:

— A avut bunul simţ să nu ne sâcâie şi pe noi.

Edwin, deşi nu putea să sufere această conversaţie şi felul cum spuneau „noi” într-o problemă ce nu-i privea, simţi o teribilă satisfacţie la gândul că ei nu cunoşteau un amănunt care i-ar fi interesat grozav. Nimeni, în afară de Hilda şi de el, nu ştia că bigamul era în momentul acela din nou la închisoare, pentru un alt delict, mai recent. Totul se aflase, în afară de acest lucru.

— Fireşte, zise Clara, ei n-ar fi trebuit să pomenească nimic de bigamie, şi nimeni din afara familiei n-ar fi trebuit să afle că biata Hilda nu era de fapt o văduvă obişnuită. Dar cu toţii ne-am gândit că…

— Nu sunt prea sigur de asta, Clary, o întrerupse Albert Benbow pe soţia sa. Nu trebuie să uiţi că adevărata lui soţie a venit la Tumhill să facă cercetări. Asta a dat naştere la discuţii.

— Bine, dar ştii ce voiam să spun, zise Clara pe un ton vag.

Atunci se auzi glasul domnului Peartroe:

— Dar, fără îndoială, cazul a apărut în ziare?

— Mi se pare că a apărut în ziarele din Sussex, răspunse Albert. Ştiţi, căsătoria a fost oficiată la Lewes. Dar n-a apărut în ziarul local, pentru că el se căsătorise sub adevăratul lui nume – Cannon nu era numele adevărat; şi pe atunci nu avea un domiciliu în cele Cinci Oraşe. Era doar patronul unei pensiuni în Brighton. După părerea mea, e un miracol cum de n-a apărut în ziarul „Signal”; dar aşa s-a întâmplat. Ştiu – şi glasul său luă un accent de importanţă – că cei de la „Signal” au o înţelegere cu Asociaţia presei, să anunţe toate căsătoriile care ar putea să intereseze districtul. Totuşi, Asociaţia presei nu era prea vigilentă pe vremea aceea. Şi nu-i de mirare.

Clara rezumă:

— Nu. Nu s-a aflat. Totuşi, după cum spuneam, ne-am gândit cu toţii că cel mai bun lucru ar fi să nu asfiundem nimic. Albert l-a sfătuit stăruitor pe Edwin să nu încerce aşa ceva. („Ce prostie!” gândi Edwin.) Aşa că am pomenit câtorva prieteni. La urma urmei, biata Hilda nu avea absolut nicio vină. Desigur, s-a simţit foarte stânjenită când a venit să stea aici, după căsătorie. („S-o crezi tu!” gândi Edwin.) Edwin a vrut ca nunta să aibă loc la Londra. Ne părea atât de rău pentru ea.

(„Oare?” se gândi Edwin.) Ea n-a vrut să dea o petre-i cere după aceea. Ştiam că-i o greşeală. Cu toţii o ştiam. Dar ea, ea *n-a vrut*. Aşa că lumea a început să vorbească. Socoteau ciudat că ea nu voia să dea o petrecere, cum face toată lumea. Multe tinere măritate dau astăzi şi câte două

petreceri. Aşa că, până la urmă, s-a lăsat convinsă. A fixat-o însă în august, zicându-şi că mulţi vor fi plecaţi la mare. Dar n-au plecat – cel puţin, nu atâţia câţi te-ai fi aşteptat. Albert spune că asta se datorează zarvei cu alegerile generale. Şi ea n-a vrut să facă petrecerea după-amiază, ca toată lumea. Doamna Edwin nu-i ca toată lumea, şi nu poţi s-o schimbi.

— Şi ce importanţă are dacă dai petrecerea seara? întrebă Benbow, jovial şi voit îngăduitor.

— Oh, fireşte, *eu* n-am nimic împotrivă. Mie îmi place. Dar oamenii sunt atât de ciudaţi.

După câteva clipe de tăcere, domnul Peartree întrebă, într-o doară:

— Mi se pare că există şi un băieţaş?

Clara fu cea care răspunse:

— Da, e băieţaşul pe care l-aţi văzut.

Mătuşa Hamps se amestecă şi ea:

— Sărăcuţul! Mi-e atât de milă de el – când o să se facă mare…

— Nu-i nevoie, mătuşico, zise Maggie scurt, exprimându-şi atitudinea faţă de George prin această blândă conciziune.

— Fireşte, se grăbi să spună Clara, noi nu lăsăm să se vadă nimic. De fapt, Bert al nostru şi cu el sunt destul de buni prieteni, nu-i aşa, Albert?

În această clipă George în persoană deschise uşa sufrageriei mari, lăsând să răzbată de acolo murmur de glasuri şi clinchet de pahare. Era cu gura plină. Edwin se grăbi să intre în sufrageria mică.

— Bună seara, la toată lumea! murmură el. Ce mai faci, domnule Peartree?

Stăteau acolo cu toţii, inclusiv pastorul, strânşi laolaltă, scăldându-se cu deliciu în apele scandalului.

33

Clara se răsuci pe călcâie şi, fără cea mai mică

stinghereală, zise cu glas mieros:

— Oh, Edwin! Iată-te! Tocmai îi povesteam domnului Peartree despre tine şi Hilda, ştii. Ne-am gândit că-i mai bine.

— Ştii, zise mătuşa Hamps aferată, domnul Peartree se va afla mâine în oraş, şi o vorbă din partea *lui*...

Domnul Peartree încercă fără succes să pară o persoană neînsemnată.

— Foarte bine, zise Edwin. Poate că ar fi mai bine ca uşa să stea închisă; iar în sinea sa îşi spuse: „Rudele mele se cam întrec cu gluma!”

Clara ocupa singurul fotoliu din odaie. Doamna Hamps şi pastorul şedeau pe scaune. Maggie stătea în picioare. Albert Benbow, grijuliu ca întotdeauna cu soţia sa, se aşezase pe un braţ al fotoliului. Clara, centrul acestui conclav şi al tuturor conclavelor la care lua parte, era mama a cinci copii şi se apropia de treizeci şi cinci de ani. Maternitatea îi îngroşase mijlocul cândva subţire, dar nici ei şi nici lui Albert nu părea să le pese – păreau mai curând mândri de silueta ei otova. Faţa îi rămăsese însă ca pe vremuri. Era drăguţă, şi avea un ten minunat de alb. Uitându-se la ea, Edwin o mai vedea şi acum pe fetiţa de paisprezece ani, obraznică, fermecătoare şi maliţioasă, care n-o putea suferi pe mătuşa Hamps şi îşi bătea joc de ea pe la spate. Dar acum Clara şi mătuşa Hamps deveniseră prietene la cataramă. Droaia de copii ai Clarei le unise. Gândeau la fel în toate privinţele. Clara acceptase, practic integral, principiile mătuşii Hamps; dar pe de altă parte, o domina pe mătuşă. Respectul pe care mătuşa Hamps îl arăta Clarei şi lui Edwin, şi într-o mai mică măsură lui Maggie, era un fenomen straniu al bătrâneţii acestei grandioase şi trainice fortăreţe a wesleyenismului şi convenţiilor.

Lui Edwin nu-i plăcea Clara; îi reproşa spiritul ei

casnic, matern, fecunditatea ei excesivă, intonaţiile glasului, exagerata ei mulţumire de sine şi marea ei ipocrizie; şi, poate mai mult ca orice, provincialismul mărginit. Pe cumnatul său nu-l detesta propriu-zis, dar nu era de acord cu admiraţia lui exagerată faţă de Clara, cu convingerea că soţia lui era desăvârşită, cu ignoranţa satisfăcută şi înfumurată în toate problemele intelectuale, cu vulgaritatea incorigibilă a micului negustor care îşi pune peste tot stigmatul comerţului mărunt, şi cu pasiunea-i oarbă pentru slujbă. Cât despre Maggie, durdulia fată bătrână de patruzeci de ani, Edwin o respecta când se gândea la ea, dar îi reproşa stângăcia şi timiditatea în societate. În ceea ce o priveşte pe mătuşa Hamps, nu o respecta, dar era silit să-i admire superba ipocrizie perseverentă, în care nu se putea găsi nicio fisură, şi căreia îi cădea uneori victimă chiar ea însăşi; era mereu reconfortat de energia ei tinerească şi de silueta ei frumoasă, dreaptă, neînfricată.

Intrarea lui Edwin întrerupsese şirul firesc al conversaţiei. Dar erau în odaie cel puţin trei persoane pe care nimic nu le putea face să-şi piardă cumpătul: doamna Hamps, Clara şi domnul Peartree.

Domnul Peartree, îndreptându-se în scaun, cu mâinile pe genunchii neduroşi, zise:

— Totul pare să se fi aranjat, domnule Clayhanger… într-adevăr, de minune.

Trăsăturile sale trădau mai puţin dezgust de viaţă.

— Da, într-adevăr! oftă mătuşa Hamps, în extaz.

Edwin, neîncrezător şi nemulţumit, era pe cale de a sugera că ar fi mai bine ca membrii familiei să se împrăştie prin celelalte încăperi, când George intră după el în odaie.

— Oh, strigă George.

— Ia ascultă, ştrengarule, i se adresă de îndată Clara cu o dulceaţă exagerată care, gândi Edwin, probabil că-i făcea greaţă copilului, ai vrea ca Bert să vină la tine într-o

după-amiază şi să vă jucaţi împreună?

George se uită ţintă la ea, roşind uşor.

— Da, zise el. Numai că…

— Numai că ce?

— Dacă am altceva de făcut când vine el?

Fără să mai aştepte alte comentarii, George se întoarse şi se îndreptă spre uşă.

— Eşti un fenomen, asta eşti! zise Albert Benbow; şi, adresându-se celor mari: Nu-i place să fie deranjat, bănuiesc:

— Chiar aşa, zise Edwin cu simpatie, ca de la cumnat la cumnat.

Dar îşi dădea seama că el, după o experienţă de câteva luni cu copilul altuia, putea să aprecieze minunata şi strania sensibilitate a copiilor infinit mai bine decât Albert, chiar dacă acesta ar fi fost tatăl a cincizeci de copii.

— Ce-i aia fenomen, unchiule Albert? întrebă George, întorcându-se de la uşă.

Mătuşa Hamps îi atrase atenţia cu blândeţe că nu e frumos să se poarte obraznic cu cei mari:

— George! George!

— Un fenomen e un fenomen, asta e! zise Albert. Vâjj!

Scoţând un sunet ca de rachetă, se prefăcu că-l fugăreşte pe copil.

Domnul Peartree râse cam tare şi oarecum ca o fiinţă omenească obişnuită. Izbucnirile de umor ale lui Albert Benbow părură să-l smulgă, cel puţin pentru o clipă, din atitudinea lui teatrală.

Clara zâmbi, măgulită de puterea soţului ei de a scoate la lumină umanitatea pastorului.

— Albert se pricepe atât de bine la copii, zise ea. Ştie întotdeauna* exact…

Şi se întrerupse, lăsând pe ceilalţi să-şi închipuie ce ştia el exact.

Unchiul Albert şi George puteau fi a-uziţi hârjonindu-se în hol.

Mătuşa Hamps se ridică cu un uşor suspin, spunând:

— Cred că ar trebui să mergem la ceilalţi.

Simţul ei social, care era destul de dezvoltat, învinsese până la urmă.

Surorile Maggie şi Clara, una în verde deschis şi cealaltă în verde închis, ieşiră împreună din odaie”. Faţa lui Maggie se şi contractase într-o încordare mută, iar cea a Clarei în înfumurare, la gândul de a da ochii cu invitaţii.

III

Mătuşa Hamps rămase pe loc, şi Edwin îşi dădu seama imediat, din căutătura conspirativă a ochilor ei frumoşi, că propunând această mişcare urmărise s-o înşele pe partenera ei în conspiraţii, Clara. Mătuşa Hamps nu putea trăi fără să umble cu tertipuri. Şi era nespus de fericită când suprapunea tertipuri în tot felul de combinaţii complicate.

Aşează uşor, dar imperativ, mâna împodobită cu inele pe braţul lui Edwin, şi închise uşa. Rămas singur cu ea şi cu pastorul, Edwin se simţi încolţit şi se dădu înapoi ca în faţa unei ameninţări necunoscute.

— Edwin, dragul meu, zise ea, domnul Peartree vrea să-ţi sugereze ceva. Aveam de gând să spun „să-ţi ceară o favoare”, dar nu e vorba de aşa ceva! Sunt sigură că nepotul meu o va socoti un privilegiu. Ştii cât de mult ţine domnul Peartree la Fondul suplimentar al capelelor din district...

Edwin nu ştia; dar auzise de Fondul suplimentar al capelelor din districtul Macclesfield. Întrucât wesleyenismul era confruntat cu enoriaşi tot mai puţini şi cu lipsă de pastori, districtul Macclesfield se hotărâse să facă dovada că wesleyenismul rămâne totuşi viguros din punct de vedere spiritual, prin metoda stranie a construirii tot mai multor capele. Domnul Peartree, cel ce avusese

ideea să se predea şcolarilor ore de biblie sâmbăta după-amiază, era unul dintre iniţiatorii acestui plan de construcţii, şi de fapt predica sa despre „Mantia şi misiunea lui Elijah” avea scopul de a-l sprijini. În clipa următoare, domnul Peartree îl rugă pe Edwin să-şi asume sarcina de casier al Fondului, ţinând seama că vechiul casier murise.

Încă un tertip! însemna că vizita pastorului nu fusese un gest prietenesc, după o inspiraţie de moment. Făcea parte dintr-un plan. Fusese urzit împotriva lui. Îl credeau oare (părea el să se întrebe?) atât de naiv – de credul, încât să nu le ghicească şiretlicul? Şi dacă nu, de ce toate preliminariile şi pretextele? în realitate, nici nu-şi punea măcar toate aceste întrebări, întrucât le cunoştea răspunsul. După ce-i reuşea câte un tertip, mătuşa Hamps îl uita şi se aştepta ca şi ceilalţi să-l uite – sau în orice caz, cu superbul ei tupeu, sfida pe oricine să aibă îndrăzneala de a i-l aminti. Îi era complet indiferent dacă Edwin îi desluşea sau nu şiretlicul.

— Eşti atât de priceput în afaceri, zise ea.

Aha! Stăruia deci asupra laturii practice a problemei, prefăcându-se că ignoră imensa semnificaţie morală a faptului că Edwin accepta această slujbă! Dacă ar accepta, triumful metodismului ar răsuna prin tot oraşul. îi citea toate gândurile. Vedea cum nimic nu-i putea zdruncina tupeul. îl încolţise printr-o stratagemă; îl înghesuise; şi se bizuia pe firea lui slabă, pe indolenţa lui temătoare, ca să obţină victoria.

Domnul Peartree începu să vorbească. Îşi exprimă convingerea că Edwin avea „inima de partea lor”, şi încrederea-i absolută în simţul de răspundere al unui om cu situaţia lui Edwin. Mătuşa Hamps evocă cu fervoare activităţile din tinereţe ale lui Edwin: atru metodism – la Societatea de dezbateri a tinerilor, de pildă, care se întrunea la şase dimineaţa în zilele geroase de iarnă,

pentru a întări credinţa prin discuţii.

Edwin începu să se bâlbâie.

— Ar trebui să-l luaţi pe Albert, sugeră el slab.

— Oh, nu! replică mătuşica. Albert e perfect în domeniul său. Dar pentru aşa ceva, *avem nevoie de un om ca tine*.

Era o lovitură de maestru. Edwin se simţi tremurând, şi totuşi ştia că nu tremură, nici măcar pe dinăuntru. Păru să vadă forţele evoluţiei şi cele ale reacţiunii, puse faţă în faţă, într-o încordare supremă. Păru să vadă alternativa dintre cele două forme de viitor care îl aşteptau – şi într-unul va fi doar un sclav umilit şi plictisit, iar în celălalt va fi superba emblemă cutezătoare a libertăţii. Păru să se îndoiască de propriul său curaj. Dar în străfundul sufletului nu se îndoia. Îşi aminti de întreaga plictiseală îngrozitoare, degradantă pe care o suferise în tinereţe, ca martir al wesleyenismului şi al dogmei, de toate minciunile sinistre pe care trebuise să le îndruge şi care îi fuseseră îndrugate. Îşi aminti de ura intensă pe care o nutrea de-o viaţă faţă de domnul Peartree. Şi îi venea să-şi încleştеze pumnii şi să spună cu o ură ucigaşă: „*Acum* am să ţi-o plătesc! Şi am să-ţi spun adevărul în faţă! Şi am să te chinui şi să te perpelesc, răzbunându-mă astfel printr-o singură frază!” Dar nu simţi nicio încleştare, iar ura i se stinsese. În sufletul său nu mai rămăsese decât o blândă indiferenţă care nu lăsa măcar loc dispreţului.

— Nu, zise el liniştit, n-am să fiu casierul vostru. Va trebui să vă adresaţi altcuiva.

Şi îl năpădi o uriaşă satisfacţie. îi fusese atât de uşor să refuze, iar forţele potrivnice se arătaseră neglijabile!

Mătuşa Hamps şi domnul Peartree nu ştiau nimic despre gândurile stranii trezite în mintea lui Edwin când dăduse ochii pentru prima dată după douăzeci de ani cu legendarul Abel Peartree. Dar mătuşa Hamps, deşi mai căuta o explicaţie, înţelese că era definitiv bătută. Lovitura

fu dură. Dar ea nici măcar nu tresări. Aparenţele trebuiau păstrate, şi ea le păstră. Zâmbi şi, scuturându-şi buclele, îl întrerupse pe Edwin cu o rapiditate nestăpânită, plină de însufleţire.

— Haide, haide! Nu hotărî pe loc. Mai gândeşte-te, şi o să te mai întrebăm noi. Domnul Peartree are să-ţi scrie. Sunt sigură că…

Aparenţele fuseseră salvate.

Convorbirea le-o întrerupse Hilda, care intră însufleţită, veselă, cu ochi strălucitori, fredonând o melodie. La început protestase cu vehemenţă împotriva petrecerii. Spusese de repetate ori că îi displăcea ideea unei petreceri şi că detesta toate aceste ospitalităţi formale şi colective, şi că nu putea suferi „lumea”. Şi totuşi, acum era încântată de poziţia ei de gazdă – mulţumită de sine şi de rochia ei elegantă, aproape extaziată văzându-se atât de atractivă şi dominându-i pe toţi. Înfăţişarea ei plină de vervă îi făcea pe ceilalţi să se uite la ea cu plăcere. Femeie matură, era totuşi abia la începutul vieţii. Şi în timp ce se uita cu o tainică superioritate la nepăsătorul domn Peartree, părea să-şi spună: „Ce-i cu toată vorbăria asta despre rai şi iad? Eu sunt îndrăgostită de viaţă şi de ceea ce-mi descoperă simţurile, şi totul mi se pare îngăduit, şi mă simt mai presus de voi”. Chiar şi mătuşa Hamps, una din fiinţele cele mai pline de sine care existaseră vreodată, invidia în bătrâneţea-i

Strălucitoare maturitatea atât de tinerească a voluptuoasei Hilda.

— Ei, zise Hilda, ce se-ntâmplă *aici*? Dincolo, în salon, şi-au pierdut parcă cu toţii minţile din cauza concursului aceluia cu cuvinte lipsă.

Îi zâmbi radios. lui Edwin, care se simţi foarte mândru de ea. Superioritatea ei faţă de celelalte femei era evidentă; făcea ca celelalte să nici nu se mai vadă. De fapt,

mai mult ca orice, era o femeie tumultuoasă – asta era! O asemui cu Clara, care acum nu mai era nimic altceva decât o mamă, şi cu Maggie, care nu fusese niciodată nimic.

— Domnul Peartree făcu greşeala de a-i spune despre ce discutau. Ea nici nu aşteptă să audă care fusese răspunsul lui Edwin.

Zise scurt şi categoric:

— Oh, nu! Nici nu vreau să aud de aşa ceva!

Asta nu-i plăcu lui Edwin. Problema îi privea numai pe el, şi el era un om absolut liber. Ar fi trebuit ca Hilda să-şi formuleze altfel obiecţia. De pildă, ar fi putut să spună: „Nădăjduiesc că a refuzat”.

Totuşi, supărarea lui era infimă.

— Bietul băiat munceşte şi aşa prea mult, adăugă Hilda cu o intonaţie mângâietoare la primele cuvinte.

Asta îi plăcu lui. Dar ea confunda lucrurile. Mereu făcea aşa. Nu pentru că slujba ar fi însemnat muncă în plus refuzase el propunerea, şi ea o ştia prea bine.

Bineînţeles că mătuşa Hamps zise într-o clipă:

— Dacă înseamnă un efort prea mare pentru el, nici nu m-aş fi gândit…

Era limpede că punea aparenţele mai presus de orice îndoială.

— Ia spune, mătuşică, urmă Hilda, ce-i cu zarva asta în jurul stranei de la capelă? Şi Clara şi Maggie mi-au pomenit amândouă despre ea.

— Zarvă, draga mea? exclamă mătuşa Hamps, pe bună dreptate uluită că Hilda poate folosi asemenea expresie în prezenţa domnului Peartree.

Dar Hilda nu se putea stăpâni să nu fie impetuoasă.

În strana care aparţinuse tatălui lui Edwin şi care, după moartea lui, trecuse pe numele lui Edwin, Clara îi adusese pe soţul ei; şi cu toate că era o strană lungă, roadele căsniciei ei o umpluseră treptat, astfel încât, dacă se întâmpla ca Edwin să vină la capelă, nu-i mai rămânea

prea mult loc în strană, aceasta luând aspectul unui vagon de clasa a doua înţesat de vilegiaturişti. Albert Benbow sugerase ca Edwin să cedeze familiei Benbow strana şi să-şi ia alta mai mică, pentru el cu Hilda şi George. Dar femeile îşi exprimaseră temerea că lui Edwin „s-ar putea să nu-i placă” această întrerupere a tradiţiei istorice şi nu-l lăsară pe Albert Benbow să facă propunera, până când femeile nu vor tatona diplomatic terenul.

— Am fi încântaţi ca Albert să preia strana, zise Hilda.

— Dar v-aţi ales altă strană? întrebă doamna Hamps, uitându-se către Edwin.

— Oh, nu! zise Hilda cu nepăsare.

— Dar…

— Ascultă, mătuşico – şi femeia tumultuoasă o avertiza pe mătuşa Hamps, aşa cum o personalitate puternică ar avertiza alta asemănătoare – nu te îngriji de noi. Ştii că nu prea suntem mari amatori de mers la capelă.

Rosti aceste vorbe uluitoare pe un ton vesel dar ferm. Putea fi fermă şi chiar dură în fericirea ei triumfătoare. Edwin ştia că o detesta pe mătuşa Hamps. Fără îndoială că şi aceasta o ştia. În zâmbetele schimbate între ele, atât de amabile, de cordiale, de aprobatoare, aparent atât de spontane, ostilitatea dintre ele licărea tainic ca un fulger în plină zi.

— Soţia lui Edwin provine dintr-o familie anglicană, zise mătuşa Hamps, adresându-se domnului Peartree.

— Dar tot nu prea amatoare de biserică, completă Hilda, amuzată.

Nicio femeie nu mai făcuse până atunci asemenea afirmaţii scandaloase în cele Cinci Oraşe. Cu un sfert de veac mai înainte, un bărbat ar fi putut spune asta, fără a scădea în stima celorlalţi – ba chiar şi-ar fi câştigat un anumit prestigiu intelectual prin această declaraţie; dar cu o femeie, altfel stăteau lucrurile. Atât doamna Hamps cât

şi pastorul gândiră că Hilda nu proceda cum trebuie pentru ca să-i fie uitat trecutul dubiofe. Chiar şi Edwin în mândria lui se simţi descumpănit. În orice caz, se întâmplaseră lucruri mari. Nu numai că atacul mătuşii Hamps şi al domnului Peartree fusese respins, dar respingerea se transformase într-un contraatac. Nu numai că nu devenise casierul Fondului suplimentar al capelelor din district, dar încetase practic de a mai face parte din congregaţie. Era liber, bucurându-se de o libertate ia care nici nu îndrăznise până acum să viseze. De necrezut! Şi totuşi, aşa era! Un cuvânt spus cu curaj, pe un anumit ton – şi în faţă i se deschidea o nouă epocă. Păcat doar că nu făcuse totul singur. Curajul Hiidei îl întrecuse pe al lui. Femeile erau uimitoare. Şi derutante. Independenţa sa masculină era totuşi proa puţin rănită de îndrăzneala Hildei, de a lua iniţia). va fi în numele amândurora…

— Vino să iei o gustare, mătuşico, zise Hilda, cu intonaţia cea mai drăgăstoasă şi cuceritoare.

Mătuşa Hamps ieşi din cameră.

Hilda se întoarse:

— Duceţi-vă cu mătuşica, domnule Peartree. Eu am ceva de…

Şi se prefăcu că are ceva de căutat pe poliţa căminului. Domnul Peartree ieşi. Era impasibil. Nu-i păsa de nimic. Şi când Edwin îi zări expresia indiferentă din ochi, cu acel aer de „puţin îmi pasă”, inima i se înduioşa uşor pentru domnul Peartree. Şi, în plus, detaşarea lui de cele lumeşti, de preocupările materiale legate de bani, petreceri, ambiţii şi de toate formele de satisfacţii vulgare, îl făcu pe Edwin să se vadă ca un om banal.

robit simţurilor, şi deci se simţi umilit. *»

Nici nu ieşise bine pe uşă domnul Peartree, că Hilda se repezi la Edwin şi îl sărută cu pasiune. Uşa nu era închisă, şi el putea auzi rumoarea petrecerii.

— Am simţit nevoia să te sărut acum, cât timp

petrecerea e în toi, şopti ea.

În ochi îi licărea o vitalitate înfocată.

Capitolul IV CUVÂNTUL

I

Ada tocmai trecea prin hol spre salon, ţinând în mâna ei roşie o telegramă pe o tavă.

— Dă-o încoace, Ada, zise Edwin, oprind-o, cu un gest spre telegramă.

— E pentru domnul Tom Swetnam, domnule.

Edwin şi Hilda o urmară pe fată, scrobită şi aferată, până în salon, unde se aflau cam o duzină de persoane, printre care avocatul Feams cu soţia, Stephen şi Vera Cheswardine, proaspăt căsătoriţi, câţiva membri ai familiei Swetnam şi Janet Orgreave, aşezată în faţa pianului închis, cu un zâmbet vag pe faţă.

Tom Swetnam, care stătea în picioare, luă telegrama.

— N-am ştiut că se mai distribuie telegrame la ora asta clin noapte, zise Feams brusc, uitându-se la ceas.

Avea obiceiul să vegheze atent la mersul căilor ferate, al vapoarelor, al poştei şi al altor mijloace de circulaţie a lucrurilor dintr-un loc în altul. Criticându-le în detalii, era mândru de ele în mare, numindu-le civilizaţie.

— Nu se mai distribuie, zise Tom Swetnam insolent, bucuros să necăjească un om mai bătrân decât el şi un tată de familie.

— Tom era tânăr, dar călătorise mult, şi tocmai se întorsese dintr-o excursie prin Scandinavia.

— Observaţi că nu-i nicio înşelătorie. Plicul a fost deschis. Şi, în plus, îi este adresat lui Ben Clewlow, nu mie. Iar Ben mi l-a trimis, fiindcă l-am rugat eu. Ia să vedem.

După ce desfăcu plicul ca un conspirator, scoase din el telegrama, pregătindu-se s-o citească cu glas tare. Jumătate din cei prezenţi erau nedumeriţi; cealaltă jumătate manifestau o emoţie reţinută. Tom citi mesajul:

— „Douăzeci şi şapte de lire, zece şilingi, nouă pence.

Filosofii ne spun că nu este nimic nou sub soare. Cu toate acestea, nu încape îndoială că aurul descoperit la

Barmouth, ca şi cele două cutremure care s-au succedat la scurt timp unul după altul în acelaşi district, constituie, în istoria micului ţinut Wales, un dublu eveniment deosebit de…” – Se opri.

Vera Cheswardine, frumuşică, nostimă, elegantă, exclamă cu toată impulsivitatea firii ei:

— „Neobişnuit!”

— Despre ce-i vorba? întrebă placid doamna Feams, o tânără femeie liniştită şi demnă, care odată cu maternitatea devenise puţin cam distrată când se afla departe de copiii ei.

— Concursul pentru găsirea cuvântului lipsă, îi explică Feams cu o superioritate amabilă, şi râse scurt. Dar văd că lucraţi în stil mare, voi ăştia, zise el. Păi, pun rămăşag că telegrama asta a costat peste doi şilingi!

— Păi, să vedeţi, zise Tom Swetnam, Mntem trei care ne-am întovărăşit. O primim cu treizeci şi şase de ore înainte de a apărea ziarul – de la omul nostru din Londra – şi avem astfel mai mult timp să consultăm dicţionarul. N-are rost să facem lucrurile pe jumătate! Douăzeci şi şapte de lire şi ceva! Şi săptămâna asta e o sumă bunicică, nu?

— Aţi câştigat până acum ceva?

— Oarecum. Am dat telegrama cu cuvintele câştigătoare azi dimineaţă. Am trimis-o în patru rânduri – asta ar face cam o sută zece lire, nu-i aşa? De împărţit între noi trei. Am trimis aproape două sute de mandate poştale, aşa că ne rămân o sută de lire net. Treizeci şi trei de lire de căciulă.

Încerca să vorbească liniştit şi nepăsător, dar era extrem de surescitat. Cei doi fraţi ai săi mai tineri îl priveau cu respect. Cu toţii erau impresionaţi de aceste cifre prodigioase, care trezeau în inimile multora invidia, lăcomia şi dorinţa aprigă după o viaţă de lux în stil mare.

— Am impresia că aţi transformat jocul într-o ştiinţă, zise Edwin.

— Păi, cam aşa e, recunoscu Tom Swetnam. Trimitem toate cuvintele posibile.

— E un profit de o mie la sută pe săptămână, murmură Feams; în orice caz, de cincizeci ele mii la sută pe an.

Albert Benbow, care tocmai intra în odaie, prinse ultimele cuvinte, şi ele îi aţâţară pe bună dreptate curiozitatea de om de afaceri. Clara îl urmă imediat. În aproape toate împrejurările importante, aceştia doi aveau o instinctivă nevoie de prezenţa şi sprijinul celuilalt; şi dacă Albert nu alerga după Clara, alerga Clara după Albert.

II

Şi iată şi dovada de geniu, de cinism şi intuiţie a magnatului proprietar de ziare, care inventase trucui de a-şi invita cititorii să rişte un şiling cumpărând un cupon care-i dădea fiecăruia dreptul de a completa un cuvânt lipsă, fiind de la sine înţeles că şilingii celor care completau greşit cuvântul vor fi pierduţi pentru ei şi daţi celor care completau corect cuvântul. Întreaga societate din salonul familiei Clayhanger era absorbită în teribila problemă a cuvântului lipsă şi îl asculta pe Svv etnam ca pe un nou profet dezvăluind secretul fericirii veşnice. Rumoarea despre succesul lui Swetnam atrase invitaţii care se desfătau în sufragerie, ca să-i asculte spusele; printre aceştia se afla şi mătuşa Hamps. La fel se întâmpla în mii, în zeci de mii, în sute de mii de case de tot felul din întreaga ţară. Cititorii magnatului presei (deşi, de regulă, ei nu citeau nimic din ziarul său în afară de paragraful trunchiat şi de regulile concursului) ajunseseră de fapt la numărul întregului public britanic. Şi nu numai că le ţinea trează atenţia, dar eclipsase orice alte preocupări din mintea lor. În luna de miere, printre mângâieri, tinerii

căsătoriţi se gândeau la cuvântul lipsă, şi e un lucru ştiut că au existat persoane care au murit cu cuvântul lipsă pe buze. Oameni în toată firea, bărbaţi şi femei, consultau în fiecare săptămână cu conştiinciozitate dicţionarul, de la un capăt la altul. Magnatul presei nu izbutea să cumpere destulă hârtie şi nici să închirieze tipografii destule, pentru a face faţă cererii naţionale. Şi nu-i de mirare, ţinând seama că orice aepozit de ziare, cât de mic, de pe o stradă lăturalnică, putea primi oricând din partea unui cititor pasionat comanda de a *i* se procura mai multe exemplare dintr-un anumit număr al ziarului decât se vindeau de obicei în tot oraşul, înainte de minunata invenţie a cuvântului lipsă. Oficiul poştal era în încurcătură; chiar şi directorul general al poştelor era în încurcătură, şi numai printr-un efort eroic şi prin dovezi miraculoase de ingeniozitate reuşise să scape de ruşinea de a rămâne fără formulare de mandate poştale. Funcţionarele de la poştă vindeau mandate poştale cu un zâmbet sarcastic, cu acreală, în silă – nu le păsa că veniturile creşteau şi taxele plătite de contribuabili erau mai mici. Patronii din întreaga ţară aveau pierderi uriaşe, întrucât de luni de zile birourile şi fabricile erau populate nu de funcţionari şi alţi slujbaşi, ci de maniaci salariaţi care nu făceau nimic altceva decât să citească dicţionare şi să completeze formulare. Şi, în întreaga ţară, atârna sumbra ameninţare a unei acuzaţii nedrepte în virtutea legii jocurilor de noroc, proferată de tot felul de pisălogi şi oameni sâcâitori, care nu voiau să lase lumea în pace.

— Şi cât aţi câştigat în ultima săptămână, domnule Swetnam? întrebă pe un ton imparţial Albert Benbow, destul de încântat şi măgulit, ca wesleyan activ, să aibă de-a face cu oameni de lume sinceri ca Tom; ca wesleyan activ, refuzase până acum categoric să asculte vorbindu-se despre concursul cuvântului lipsă, dar acum se părea că acesta devenise destul de respectabil în ochii lui.

Swetnam răspunse pe un ton degajat:

— Nu ne-am ales cu cine ştie ce săptămâna trecută. Am câştigat ceva, fireşte. În fiecare săptămână câştigăm câte ceva; e matematic – dar uneori cheltuielile se ridică la ceva mai mult decât încasările. Depinde de cuvânt. Dacă e un cuvânt obişnuit, pe care îl găsesc mulţi, fireşte că partea fiecăruia e mai mică, fiindcă sunt mulţi câştigători.

Nu mai dădu şi alte amănunte. Clara scoase un „Oh!” dezamăgit, vrând să spună că ştia ea că trebuia să fie o hibă în acest plan – şi că soţul ei o descoperise de îndată.

Dar soţul ei, pe care jocul începuse să-l entuziasmeze, zise:

— Ei bine, e limpede că se pune o săptămână peste alta, şi se face media.

— Ascultă, Albert! îl avertiză Edwin. Nu umbla cu jocuri de noroc.

Albert răspunse cu oarecare înflăcărare:

— Nu văd să fie vorba de vreun joc de noroc. Mi se pare mai degrabă că e nevoie de pricepere şi îndemânare ca să reuşeşti.

— Joc de noroc! murmură Tom Swetnam sec. Fireşte că nu-i vorba de noroc.

— Nu!

— După părerea mea, zise Vera Cheswardine, cuvântul e „neobişnuit”. „Un dublu eveniment deosebit de neobişnuit”. Asta-i.

— În locul dumitale, eu nu m-aş fixa pe „neobişnuit”, zise Tom Swetnam, expertul.

Tom citi din nou fraza.

— „Neobişnuit”, repetă Vera. Sunt sigură că e „neobişnuit”. Am întotdeauna dreptate, nu-i aşa, Stephen?

— Se uită împrejur. – întrebaţi-l pe Stephen.

— Ai avut dreptate acum două săptămâni, draga mea, zise Stephen.

— Şi ai câştigat ceva? se grăbi Clara s-o întrebe.

— Numai cincisprezece şilingi, zise Vera, nemulţumită. Dar dacă Stephen m-ar fi ascultat, am fi câştigat o grămadă de bani.

Interesul lui Albert Benbow pentru jocul cu cuvântul lipsă spori.

Feams, lăsându-se pe spate în scaun, întrebă cu o prefăcută indiferenţă:

— Şi care-i cuvântul de săptămâna asta, Tom? Eu n-am sursele voastre secrete de informaţie. Trebuie să aştept apariţia ziarului.

— „Inexplicabil”, zise Tom. Ai obţinut ceva cu el?

— Nu, recunoscu Feams. Am fost răcit săptămâna asta.

Albert Benbow se uită ţintă la el. Iată încă un concurent – şi încă unul dintre cei mai abili oameni de afaceri din cele Cinci Oraşe!

— Şi eu la fel! zise Edwin, zâmbind cu un aer vinovat.

Hilda sări în sus veselă, şi arătă spre el cu un deget acuzator.

— Oh! Păcătosule! Nu mi-ai spus niciodată că ai participat şi tu! Mincinos ce eşti!

— Ştii, a venit un om la prăvălie, care m-a convins să încerc şi eu, se scuză Edwin ca un copil.

III

Vioiciunea Hildei îl încânta pe Edwin. Farmecul mustrării ei era pur şi simplu adorabil, prin bunăvoinţa şi gestul elegant. Amintirea sărutării ei febrile de acum câteva minute îl ameţea şi îl făcu să roşească. Pentru a-şi ascunde fericirea – inoportună – în acest moment – pe care i-o producea gândul la soţia sa, se întoarse să deschidă noua fereastră lărgită care dădea spre grădină. (Renunţase la vechea intrare a casei dinspre grădină, înglobând coridorul lateral în salon.) Apoi se îndreptă spre Janet Orgreave, care şedea tot în faţa pianului închis.

— Tatăl tău nu mai vine, nu-i aşa? o întrebă el încet.

Tânăra angelică rămasă nemăritată, îmbrăcată cu eleganţă în alb, cu bunătatea citindu-i-se pe faţă, zâmbi cu blândeţe şi clătină din cap.

— Mi-a spus să-ţi comunic că-i prea bătrân. Şi chiar *este*, să ştii.

— Şi mama ta ce mai face?

— Oh, destul de bine, relativ… De fapt, n-ar fi trebuit să-i las singuri.

— Oh, ba da! protestă Edwin.

Imaginea de o clipă a domnului şi doamnei Orgreave, în casa cea mare de alături, acum practic părăsită de toţi copiii lor în afară de Janet, îl întristă.

Apoi un glas sonor acoperi întreaga conversaţie din spatele său:

— Zău, e prea de tot. Credeam că aici am să scap. Dar nu! Peste tot acelaşi joc cu cuvântul lipsă! Care e* săptămâna asta cuvântul lipsă, Swetnam?

Era Johnnie Orgreave, mai tânăr decât sora lui, dar acum bărbat matur şi om de lume, puţin cam filfizon. După ce dădu mâna cu Hilda, veni direct spre Edwin.

— Îmi pare tare rău că am întârziat, bătrâne. Ce mai faci, Janet?

— Fireşte că ai întârziat, îl persiflă Edwin părinteşte.

— Unde-i Ingpen?

— N-a venit.

— N-a venit? spunea că o să fie aici la opt. Tipic pentru el! zise Johnie. O fi avut vreo pană de cauciuc.

— M-am tot uitat după el, murmură Edwin.

În mijlocul odăii, Albert Benbow, gras şi vulgar, dar simţindu-se din ce în ce mai mult om de lume printre oamenii de lume, declara, nu fără oarecare emoţie:

— Ei bine, eu sunt de părerea doamnei Cheswardine. „Neobişnuit” e mult mai probabil decât „interesant”. „Interesant” mi se pare complet greşit. Nu se potriveşte cu începutul frazei.

— Foarte bine, domnule Benbow, îi încurajă Vera cu un aer cochet, făcând gropiţe în obraji. Mizează banii pe mine, chiar dacă soţul meu nu vrea s-o facă.

Albert, ca metodist ponosit, era departe de cercul ei luxos, dar pentru Vera orice bărbat era bun.

— Ascultă, libert, îl preveni Clara, dacă o să câştigi ceva, îmi dai mie banii pentru căruciorul cel nou al copilului.

(„Fir-ar să fie! Fata asta se gândeşte numai la treburile casei!” îşi zise Edwin, furios.)

— Cine a zis că particip, cucoană? o înfruntă Albert.

— Am zis doar *dacă* ai s-o faci, dragul meu, zise Clara cu blândeţe.

— Atunci *am s-o fac*! îşi anunţă Albert marea hotărâre. Doar aşa, ca să mă amuz. Mulţumesc, doamnă Cheswardine.

Cel. 1/481

49

4 – Viaţa în doi – Şi îi aruncă doamnei Cheswardine o privire, ca un cavaler spre stăpâna inaccesibilă a inimii lui. Hotărârea.

că avea într-adevăr ceva cavaleresc: atenţia pe care i-o acordase provocatoarea Vera, cea mai bogată şi mai elegantă femeie din Bursley, îi aţâţase imaginaţia cu mult peste limitele ei obişnuite.

— Albert! Ei, poftim! exclamă doamna Hamps.

— N-ai nimic împotrivă, nu-i aşa, mătuşico? zise Albert jovial, aplecându-se spre ea.

— Nu, dacă nu-i vorba de jocuri de noroc, zise doamna Hamps apăsat. Şi nădăjduiesc că nu. Şi-apoi, cred că ar fi foarte bine pentru Clara, dacă ai câştiga.

— Trăiască doamna Hamps! aproape că răcni Johnie Orgreave.

În aceeaşi clipă. Janet Orgreave, răsucindu-se pe scăunelul de la pian, îi ridică uşor capacul şi, cu acelaşi

surâs blând, angelic, începu să execute cu putere şi foc „melodia focoasă, bahică, desfrânată, care cucerise de curând Anglia, Scoţia, Irlanda, Ţara Galilor şi cele Cinci Oraşe – melodia aceea care nu semăna cu nimic din ce auziseră până atunci urechile britanice, care nu însemna nimic ce putea fi mărturisit, melodia care trâmbiţa revoluţii sociale şi inaugura o nouă eră. Şi în timp ce degetele încărcate de inele ale liniştitei fete cam trecute băteau pe clape melodia deşănţată, Vera Cheswardine şi încă vreo două invitate, care fuseseră la Londra şi o văzuseră acolo pe legendara Lottie Collins, fredonau mai mult sau mai puţin cu neruşinare silabele grele de înţelesuri tainice:

„Tarara-bum-dara!
Tarara-bum-dara!
Tarara-bum-dara!
Tarara-bum-dara!”

Exact atunci îşi făcu apariţia domnul Peartree, ca un simbol al judecăţii de apoi, şi se aşternu tăcerea.

— Mă tem că… începu el. Domnule Benbow, te rog.

Şi se traseră la o parte într-un conciliabul.

O slujnică venise de la locuinţa familiei Benbow cu vestea înspăimântătoare că Bert Benbow, care se dusese la culcare ca de obicei împreună cu ceilalţi copii, nu se afla în pat şi nu putea fi găsit nicăieri în casă. Domnul

Peartree, aflându-se în hol, îşi luase sarcina să aducă el însuşi în salon cumplita veste. Într-o clipă Albert şi Clara deveniră din nou părinţi. Amândoi se gândeau că această calamitate nemaipomenită, inexplicabilă, era o încercare cerească pentru a-i pedepsi că se distraseră cu jocul acela. Brusca lor seriozitate era cumplită. Plecară imediat, fără niciun fel de ceremonie. Doamna Hamps spuse că trebuia şi ea să plece, iar Maggie adăugă că, dacă pleca mătuşa Hamps, atunci avea să plece şi ea. Pastorul zise că şi aşa stătuse mai mult decât ar fi trebuit, ţinând seama că mai

avea şi alte obligaţii, şi le urmă. Edwin şi Hilda îi conduseră pe toţi cum se cuvine, cu seriozitatea cerută de împrejurări. Dar cei rămaşi în salon zâmbiră cu înţeles, iar când Hilda se întoarse, râdea. Casa se simţea mai uşurată. Edwin, care rămăsese mai mult timp în pragul uşii, văzu la lumina unui felinar un biciclist călare pe o bicicletă cu roţi de cauciuc. La colţul casei descălecă.

— Dumneata eşti, domnule Ingpen?

Un glas voios îi răspunse:

— Ce mai faci, amfitrioane? Când o să mă cunoşti mai bine, o să-ţi dai seama că reuşesc mereu să ajung tocmai când oaspeţii ceilalţi pleacă.

Capitolul V TERTIUS INGPEN

Ţ

Tertius Ingpen era noul inspector industrial al districtului, un bărbat de vreo treizeci şi cinci de ani, nici blond nici brun, nici înalt nici scund. Era de fel de prin partea locului, fiind născut undeva prin regiunile aristocratice dintre Knype şi satul Sneyd, dar ceea ce izbea în primul rând un observator local era că vorba lui nu avea nimic din accentul local. Pentru a-şi desăvârşi profesiunea, trăise prin alte meleaguri decât cele Cinci

Oraşe, ca de pildă la Londra, unde îl cunoscuse pe prietenul lui Edwin, doctorul Charlie Orgreave. Când Ingpen a primit un post convenabil în mijlocul ororilor industriale din locurile sale natale, Charlie Orgreave i l-a recomandat lui Edwin şi a aranjat în aşa fel încât cei doi să se cunoască. Johnnie fusese cel care sugerase, într-un gest impulsiv, în prezenţa lui Ingpen, ca acesta să fie invitat la petrecerea lor. Edwin, oarecum intimidat de faptul că Ingpen era obişnuit cu altfel de lume, spusese: „Ai să dai la noi peste o lume amestecată”. Dar Ingpen, deşi critic sever al manifestărilor locale, părea dispus să cunoască viaţa mondenă de acolo cu un spirit larg şi plin de curiozitate faţă de oameni. Nu era urât, şi avea un barbişon moale, ele

care în sinea lui era tot atât de mândru ca şi de numele său izbitor. Purta un costum albastru îngrijit, cu pantalonii li-gaţi strâns în jurul gleznelor pentru a putea pedala p? bicicletă, şi avea mănuşi groase de piele. Îşi scoase o mănuşă ca să dea mâna şi apoi, după ce şi-o scoase pe îndelete şi pe cealaltă, vorbind întruna, se aplecă cu grijă, dezlegă şireturile care ţineau pantalonii în jurul gleznelor şi şi-i aranjă.

— Ei, ce zici de drăcia asta? întrebă el pe când stătea aplecat. Nu-mi vine s-o las oriunde. E o drăcie grozavă.

Cum stătea rezemat pe o pedală la bordura trotuarului din Hulton Street, drăcia aceea stranie părea în orice caz foarte murdară. Legate de şa se aflau un sul de hârtie şi un impermeabil.

— Mai există pe aici câteva velocipede, zise Edwin, dar nu avem un garaj propriu-zis pentru biciclete. Am să-i găsesc eu un loc undeva prin grădină.

O apucă de roata din faţă.

— Nu te obosi, te rog. O duc eu, zise Ingpen; şi, înainte de a ridica bicicleta, îi stinse felinarul, fapt care lăsă într-un întuneric total partea aceea înclinată de pe Hulton Street.

— Ai o casă foarte frumoasă. Fireşte, ar fi prea central pentru mine! începu Ingpen, după ce duseră bicicleta, printr-o alee îngustă, în spatele casei.

Edwin îl conducea de-a lungul curţii care mărginea Trafalgar Road. Categoric, proprietatea avea aerul unei case foarte frumoase. Grădina, cu perdeaua ei de copaci înalţi şi foşnitori, părea vastă şi misterioasă în întuneric, iar ferestrele luminate ale casei produceau un efect deosebit de somptuos – în special fereastra întredeschisă a salonului. Feams şi Cheswardine stăteau de vorbă în faţa ei (neîndoielnic discutau afaceri) cu acel aer plin de importanţă masculină pe care Edwin nu l-ar putea imita niciodată pe deplin. În spatele lor se zăreau femei elegante

şi candelabrul strălucitor. Pianul răsuna încetişor. Edwin era mândru de casa lui atât de frumoasă. „Ce ciudat!” gândi el. „Toate acestea sunt ale mele! Aceştia sunt oaspeţii mei! Şi soţia mea e numai a mea!”

— N-am ce-i face, răspunse el cu falsă umilinţă criticii conţinute în remarca lui Ingpen. Nu-i după mine. Trebuie să stau central.

Ingpen îi răspunse amabil:

— Te cred, dar nu te înţeleg.

Bicicleta fu împinsă cu grijă, pe bâjbâite, de către proprietarul ei într-un mic umbrar rustic care, situat aproape sub zidul care despărţea proprietatea lui Clayhanger de prima casă de pe Hulton Street, era ascuns vederii dinspre casă printr-un pâlc de tufişuri.

În intimitatea întunecoasă a acestui adăpost, Tertius Ingpen zise, gânditor:

— După câte înţeleg, nu eşti căsătorit de multă vreme, şi petrecerea are într-un fel rolul de a anunţa oficial lumii că nu mai eşti ce-ai fost?

— Cam aşa ceva, recunoscu Edwin, râzând.

Îi plăcea intimitatea calmă a glasului lui Ingpen, ale cărui inflexiuni delicate indicau o sensibilitate extrem de cultivată. Îşi zise: „Cred că am să mă împrietenesc cu băiatul ăsta”. Se simţi bucuros, şi în inimă îi încolţi încrederea în Ingpen.

— Atunci, urmă Ingpen, îţi urez multă fericire. S-ar putea să pară ciudat că-i spun asta unui om în situaţia dumitale, dar părerea mea este că locul ce i se cuvine femeii este – în dosul unui voal. E doar o părere personală, fireşte! Dar am dreptul s-o am, şi deci s-o exprim.

Oricare ar fi fost subiectul abordat, manierele lui erau fără cusur.

— Da? murmură Edwin cu stângăcie.

Ce naiba ar fi vrut Ingpen să-i răspundă la o asemenea afirmaţie? Negreşit, ar fi trebuit să-şi dea seama

că îl punea pe amfitrionul său într-o situaţie neplăcută. Proaspăta sa încredere în Ingpen simţi suflul aspru al încercării şi se descumpăni. Totuşi, exista în Edwin ceva care corespundea cu atitudinea lui Ingpen. „În dosul unui voal”. Da, se putea discuta această afirmaţie.

Părăsiră umbrarul în tăcere. Nu făcuseră mai mult de câţiva paşi, când glasul subţire al unui băieţaş se făcu auzit de dincolo de zidul despărţitor al curţii vecine.

— O, Doamne, tu ai grăit: „Dacă doi dintre voi pe pământ vor să dobândească ceva şi vor cere, li se va da de către Tatăl meu ce este în ceruri. Căci când doi sau trei se strâng laolaltă în numele meu, mă aflu şi eu în mijlocul lor”. O, Doamne, George Edwin Clayhanger îşi doreşte un briceag cu două lame. Şi noi, toţi trei, dorim să-i trimiţi lui George Edwin Clayhanger un briceag cu două lame.

Cuvintele avură un efect impresionat asupra celor doi bărbaţi din grădină.

— Ce naiba…? exclamă Edwin.

— Sst! îl opri Ingpen, surescitat. Nu-i întrerupe pentru nimic în lume!

Urmă o tăcere.

Edwin se furişă ca o iscoadă spre un leagăn pe care-l construise pentru prietenul său George, înainte de a se fi căsătorit cu mama lui. Se urcă pe leagăn şi putu vedea, peste zid, capetele a trei băieţi în curtea luminată de o lampă aflată la o fereastră din dos a căsuţei. Tertius Ingpen se urcă lângă el, dar după o clipă se căţără şi mai sus, pe bara orizontală a leagănului.

— Cine sunt? întrebă Ingpen, abia stăpânindu-şi încântarea pe care i-o producea această aventură.

— Cel din dreapta e fiul meu vitreg. Cel mare *e* Bert, copilul surorii mele Clara. Bănuiesc că cel mic este puştiul bătrânului Clowes, groparul. Se spune că ştie slujba pe de rost ca un preot – probabil ca să completeze lipsurile părinţilor săi. Bănuiesc că au organizat vreo joacă.

— Află, şopti Ingpen, că n-aş fi vrut să pierd scena asta pentru nimic în lume.

Şi scoase un chicotit surd, aproape neauzit.

Edwin era mirat – mai ales de şiretenia extraordinară a lui George. Cine ar fi bănuit din purtarea băiatului, când mătuşă-sa Clara îi pomenise de Bert, că el avea o întâlnire atât de imprudentă cu Bert chiar în seara aceea? E adevărat că roşise, dar el roşea din te miri ce. Şi, fireşte, soţii Benbow vor afirma că George 11 ademenise pe nevinovatul de Bert. Şi ei care, în clipa aceea, băteau tot oraşul în căutarea lui Bert! Cât despre Peter Clowes, George, deşi nu i se interzisese categoric să aibă de-a face cu el, fusese sfătuit să nu se împrietenească cu el – mai ales din cauza influenţei proaste pe care accentul lui Peter ar putea-o avea asupra accentului lui George. Mama sa spusese că nu înţelegea cum putea George să dorească prietenia unui băieţaş necioplit ca Peter. Totuşi Edwin, cu toată lipsa lui de experienţă, înţelesese de îndată că copiii, ca şi femeile orientale, nu au predilecţii naturale de clasă; şi nu se putea hotărî să fie el primul care să-i vâre în cap lui George idei care ar putea fi socotite o dovadă de snobism. Era democrat din fire. Cu toate acestea, nu-i plăcea ca George să se joace cu Peter Clowes.

Micuţul Peter, cu faţa ridicată în sus şi cu mâinile împreunate, repeta stăruitor, pătimaş:

— O, Doamne! Noi toţi trei dorim să-i trimiţi lui George Edwin Clayhanger un briceag cu două lame. Acum, băieţi, să îngenunchem, şi toţi trei dintr-odată!

Stătea întrecei doi băieţi mai înalţi şi mai bine îmbrăcaţi decât el, cu dezinvoltură, cu fervoare, un adevărat bigot. Şi nici măcar nu se ruga pentru el însuşi. Se ruga dintr-o convingere profundă şi impersonală în eficacitatea rugăciunii.

Cei trei băieţi, îngenunchind şi dispărând astfel din vedere în dosul zidului, repetară laolaltă:

— O, Doamne! Te rugăm să-i trimiţi lui George Edwin Ciayhanger un briceag cu două lame.

Apoi George şi Bert se ridicară din nou, moşmonind prin jur. Peter Clowes nu se mai vedea.

— Nu pot să rezist, şopti Ingpen cu un glas straniu şi emoţionat; trebuie s-o fac, pe Dumnezeu. Iată-l! Şi e aproape nou-nouţ!

Edwin îl putu vedea pe întuneric scotocindu-se în buzunarul de la vestă, apoi ridicându-şi braţul, ţintind cu grijă şi aruncând spre curtea vag luminată.

— Oh! răsună ţipătul de durere al lui George.

Căzând în curte, briceagul îl lovise.

Se auzi o învălmăşeală pe pragul curţii şi nişte murmure. Grupul se îndreptă spre fereastra din spate, luminată, şi. examină briceagul căzut în cer. Copiii erau mai curând înfricoşaţi decât încântaţ. de acest miracol. Martorii nevăzuţi din leagăn erau şi ei cam înfricoşaţi, de parcă ar fi fost implicaţi iremediabil într-o întâmplare solemnă şi delicată care le depăşea competenţa. Lucru ciudat, le era chiar ruşine.

— Da, şi cu mine cum rămâne? se auzi glasul îmbufnat al grăsanului Bert Benbow. Foarte bine. Dar cu mine cum rămâne? Aţi încercat fără mine şi n-aţi putut face nimic. Şi cum am venit, aţi reuşit. Ce capăt eu? Trebuie să-mi dai şi mie ceva, nu numai să fiu părtaş la briceagul ăla, George.

George zise:

— Hai să ne rugăm acum să primeşti şi tu ceva. Ce-ai vrea?

— Aş vrea o bicicletă. Ştii bine ce vreau.

— Oh, nu, Bert Benbow! zise George. Trebuie să vrei ceva mai puţin primejdios decât o bicicletă. Închipuie-ţi că pică din cer ca briceagul? Ar putea să ne omoare.

Tertius nu-şi putut înăbuşi un chicotit.

— Vreau o bicicletă, stărui Bert. Nimic altceva.

Cei doi băieţi se îndepărtară puţin de fereastra luminată, şi micul bigot îi urmă în tăcere, gata oricână să se roage pentru tot ce vor hotărî ceilalţi.

— Foarte bine, încuviinţă George. O să ne rugăm pentru o bicicletă. Dar am face bine să stăm cu toţii cât mai aproape de zid, sub streaşină, ca să fim în siguranţă.

Ceremonia reîncepu.

— Nu, murmură Ingpen, n-am de gând s-o fac pe Dumnezeu şi de data asta. N-o să le reuşească.

Pe peluza din dosul leagănului răsunară nişte paşi. Ingpen se lăsă, să alunece, şi Edwin sări şi el jos. Johnnie Orgreave se apropie.

— Sst! îl preveni Ingpen.

— Ce tot…!

— Sst! repetă Ingpen, mai poruncitor.

Cei trei bărbaţi se îndepărtară de locul acela, apropiindu-se de fereastra salonului – Johnnie Orgreave nedumerit, ceilalţi doi zâmbitori, dar puţin tulburaţi. Lui Johnnie îi fu spusă pe scurt întâmplarea; îi fu povestită confidenţial, căci Tertius Ingpen susţinea cu tărie că cei ce trag cu urechea, dacă mai au o rămăşiţă de onoare, trebuie cel puţin să-şi ţină – gura.

II

Când Tertius Ingpen îi fu prezentat Hildei în salon, după ce tustrei bărbaţii intrară prin uşa ce da pe terasă, Edwin rămase uimit şi uşurat văzând comportarea orientalistului care socotea că locul cuvenit al femeii este în dosul unui voal. În simplitatea sa, bănuise că orientalistul îşi va manifesta atitudinea printr-o rezervă demnă. Nici vorbă! De îndată ce Ingpen prinse privirea ospitalieră a Hildei, întreaga sa purtare se schimbă. Se înclină, printr-o plecăciune plină de respect care unui localnic neumblat prin lume i s-ar fi părut exagerată; pe chip îi apăru un zâmbet amabil; glasul îi deveni curtenitor; dădu mâna cu o grijă cavalerească faţă de mâna fragilă pe

care o strângea. Hilda fu încântată de el, dându-şi seama că bărbatul acesta era un om de lume cu mai multă experienţă decât ceilalţi oaspeţi. Şi asta îi plăcu. După câteva clipe, noile simptome ale lui Ingpen se modificară, dar când îi fu prezentat doamnei Feams el le reproduse cu intensitatea de la început, şi la fel atunci când îi fu prezentat Verei Cheswardine.

— Ai fost afară fără pălărie? îl întrebă Hilda pe Edwin, ridicând din sprâncene.

O spuse numai aşa, ca să zică ceva, căci intrarea acestui personaj ceremonios, care avea toate avantajele atât ale unui străin cât şi ale unui localnic, îi copleşise puţin pe cei de faţă.

— Doar ca să pun undeva bicicleta domnului Ingpen. Dă-mi pălăria, domnule Ingpen. O pun eu în cuier.

Când se întoarse în salon, Ingpen vorbea cu Janet Orgreave, pe care o cunoştea dinainte.

— L-ai văzut cumva pe George, Edwin? îl strigă Hilda din partea cealaltă a salonului.

— Nu s-a dus la culcare?

— Tocmai asta voiam să ştiu. Nu l-am zărit în ultimul timp.

Cu toţii, în afară de Johnnie Orgreave şi poate şi de câţiva dintre membrii familiei Swetnam, erau frământaţi de gânduri în legătură cu copiii, această specie imprevizibilă şi tulburătoare care, cu criterii şi idealuri diferite, trăia într-un chip misterios printre adulţi. Nu se spusese un cuvânt despre strania dispariţie a lui Bert Benbow, dar fiecare femeie o avea în minte şi o asocia de brusca temere a Hildei pentru George, imaginându-şi legăturile tainice între una şi cealaltă şi având presentimente despre cei apropiaţi de inima lor. Gândul la copii domina întreaga adunare, care începu să fie neliniştită şi simţi la unison că se apropia clipa despărţirii. Petrecerea era practic încheiată.

Hilda sună clopoţelul şi, în aceeaşi clipă, Johnnie Orgreave se încumetă să facă cu ochiul spre Edwin, care îi întoarse o privire plină de seriozitate. Se întrebă de ce oare o amăgea astfel pe soţia sa, de care se simţea legat printr-o intimitate atât de minunată. Se mai gândi de asemenea că femeile erau capricioase în neliniştile lor şi că, totuşi, din când în când, grijile lor – tot din întâmplare – vădeau o uimitoare oportunitate. Hilda nu avea absolut niciun motiv să fie în seara asta mai îngrijorată în privinţa lui George decât în alte dăţi. Şi totuşi, în seara asta îngrijorarea ei era justificată.

— Ada, se adresă Hilda slujnicei oare tocmai intra, l-ai văzut pe domnişorul George?

— Nu, coniţă, răspunse Ada, aproape înfruntând-o.

— Când l-ai văzut ultima daită?

— Nu-mi aduc aminte, coniţă.

— S-a culcat?

— Nu ştiu, coniţă.

— Du-te şi vezi, te rog.

— Da, coniţă.

Cei de faţă aşteptară cu o emoţie stăpânită întoarcerea Adei, care anunţă:

— Uşa odăii lui e încuiată, coniţă.

— Aşa face uneori, deşi i-am interzis-o categoric. Dar ce pot face? zise Hilda, adresându-se cu un zâimbet celorlalte mame din încăpere.

— Să-i iei cheia, fireşte, răspunse Tertius Ingpen la această întrebare, răsucindu-se iute spre ea şi întrerupându-şi conversaţia cu Janet Orgreave.

— N-ar trebui să fie nevoie, zise Feams, ca un tată cu experienţă.

Ada se retrase, mulţumită că luase sfârşit chinul de a fi interogată într-un salon plin de lume.

— Nici *tu* nu ştii ¡nimic despre el? i se adresă deodată Hilda lui Johnnie Orgreave.

— Eu? Despre odorul tău? Nu. De ce-aş şti?

— Pentru că voi doi vă înţelegeţi atât de bine.

— Oh! crezi! vorbi Johnnie, impasibil.

Cu toate acestea era măgulit de admiraţia, născândă din partea lui George, care începea deci să se observe.

Un sfert de oră mai târziu, după ce câţiva invitaţi plecaseră Hilda îi murmură lui Edwin:

— N-am linişte în privinţa băiatului ăstuia. Dau o fugă până sus.

— Eu n-aş face aşa ceva, zise Edwin.

Dar ea şi plecase. Şi ciocănitul îndepărtat în uşă, însoţit de chemarea „George, George”, se putu auzi până jos în hol.

— Nu izbutesc să-l trezesc, zise Hilda când se întoarse în salon.

— Ce nevoie ai să-l trezeşti, prostuţo? o întrebă Edwim.

Hilda era încântată că-i spusese „prostuţo”, dar asta nu

O linişti.

— Crezi că o fi în pat? întrebă ea, de faţă cu toţi cei rămaşi, şi îngrozitoarea bănuială încolţi!

După încă vreo câte.va drumuri până sus, şi bătăi în uşă, şi încercări cu diferite chei, şi chiar de a forţa broasca, Hilda anunţă că odaia lui George trebuia asaltată prin fereastră. Se aduse o scară, şi oaspeţii mai curioşi se duseră la intrarea din dos, prin bucătărie, ca să vadă cum era ridicată scara pe zid şi să afle rezultatul. Lui Edwin

I se păru că bucătăreasa are un aer tot atât de vinovat ca şi el, deşi îşi afirmase de mai multe ori convingerea că domnişorul George se află în siguranţă în pat. Scara se dovecli prea scurtă. Edwin se urcă pe «a şi încercă să se ridice pe pervazul ferestrei, dar nu izbi. ti.

— Lasă-mă pe mine să încerc! zise Ingpen, vesel.

Şi într-adevăr, Ingpen reuşi cu uşurinţă. Se uită prin

fereastra deschisă în odaia lui George, şi apoi se aplecă spre chipurile îndreptate în sus şi spre şorţul alb al Adci „care se zăreau prin întuneric.

— E aici.

— Oh, ce bine! zise Hilda. Doarme?

— Da.

— Ar merita să fie trezit, râse ea.

— Vezi ce prostuţă ai fost, zise Edwin drăgăstos.

— N-are importanţă! replică ea. *Tu* n-ai fost în stare să te icaţeri pe fereastră. Şi erai la fel de îngrijorat ca şi ceilalţi. Crezi că nu ştiu? Mulţumesc, domnule Ingpen.

— E într-adevăr în odaie? îl întrebă în şoaptă Edwin pe Ingpen cu primul prilej.

— Da. Şi încă adormit!

— Mă întreb cum naiba s-o fi strecurat în casă. Aş pune rămăşag pe oriioe că slujnicele astea ¡au spus o groază de minciuni de dragul lui. Li se suie în cap şi face ce vrea cu ele.

Edwin era acum mult mai liniştit, dar nu-şi putea reveni din uimire după ce-şi dăduse seama că George putea duce o viaţă dublă. Amuzat, se întrebă dacă băiatul îl va anunţa de briceagul căzut din cer, şi în acest caz prin ce metodă ingenioasă.

III

Dar senzaţia finală o provocă apariţia, în salonul aproape gol, a grăsanei de Maggie, nervoasă, stingherită, gâfâind uşor.

— Bert s-a înapoiat acasă, zise ea. Clara s-a gândiit că ar fi bine să vin şi să vă anunţ. Era sigură că o să vă pară bine să aflaţi.

— Ei bine, atunci ¡totul e în ordine, răspunse Hilda nepăsătoare, dând de înţeles cât de ridicolă era presupunerea Clarei că toată lumea trebuia să fie îngrijorată pentru copiii ei nătângi.

Edwin întrebă:

— A spus puştiul pe unde a fost?

— A hoinărit pe străzi. Nu-şi pot închipui ce s-a întâmplat cu el – pentru că, înţelegi, apucase să se ducă la culcare. Albert e complet nedumerit; dar zice că o să-l facă el să-i spună ce s-a întâmplat.

„Când o să afle”, se gândi Edwin, „o să fie un scandal în familie, şi toţi vor tăbărî asupra lui George, că a corupt lin nevinovat”.

Maggie nu \tu să mai rămână nicio clipă. Hikla o conduse cu amabilitate până în hol. Fosta şi actuala stăpână a casei se sărutară, cu toate manifestările convenţionale de afecţiune. Dar faptul că una îi succedase celeilalte părea să le despartă. Hilda se aştepta mereu la critici din partea lui Maggie, şi era pregătită să le înfrunte; iar Maggie îşi dădea seama de asta şi nu spunea niciodată o vorbă. Tăcerea ei o irita pe Hilda, la fel cum ar fi supărat-o şi critica făţişă. Nu putea suporta tăcerea asta.

— Cum găseşti noul meu covoraş de pe scară? întrebă ea sfidător.

— Foarte drăguţ! Chiar foarte drăguţ! răspunse Maggie fără convingere. Şi adăugă, pe când ieşea pe uşa de la intrarea din faţă: Ai făcut o mulţime de schimbări.

Aceasta a fost singura împunsătură a fiinţei blâmde şi cumsecade, şi îşi atinse cât se poate de bine ţelul.

Plecaseră toţi, în afară de cei doi fraţi Orgreave şi de Tertius Ingpen.

— Nu ştiu ce-ai de gând tu, Johnnie, dar eu trebuie să plec, zise Janet Orgreave după întoarcerea Hildei.

— Stai puţin, Janet! protestă Johnnie. Ai uitat de duetele pe care trebuia să le încerci cu Ingpen.

— Adevărat?

— Duete? exclamă Hilda, brusc însufleţită şi entuziastă. Oh, hai să facem puţină muzică!

Ingpen, printr-o înţelegere.cu fraţii Orgreave, adusese cu el, prinse la bicicletă, câteva duete pentru pian.

Era cunoscut ca un mare amator de muzică. Edwin, rugându-l pe Ingpan să rămână pe loc, dădu fuga pămă în grădină ca să aducă notele prinse pe bicicletă. Johnnie alergă după ei prin uşa terasei.

— Ascultă! îl strigă Johnnie în şoaptă.

— Ce s-a întâmplat? se opri Edwin să-l aştepte.

— Am o veste pentru tine. În legătură cu terenul acela la care ţi-a rămas inima, acolo, în Shawport!… Poate fi cumpărat ieftin – cel puţin, bătrânul spune că-i ieftin – dacă se poate pune bază pe părerea lui. I-am spus despre planul tău de a construi o tipografie nouă. E uimitor cât de ager este! Dacă aş fi avut un plan al terenului, cred că s-ar fi apucat de îndată să facă schiţele.

Johnnie (împreună cu fratele său, Jimmie) era asociat cu bătrânul Orgreave la biroul de arhitectură.

— „La care mi-a rămas inima?” murmură Edwin, intimidat ca de obicei de perspectiva prea apropiată a unei întreprinderi concepute chiar de el însuşi şi oare îl încântase de la distanţă. „La ea, re mi-a rămas inima?”

— Ascultă, ai spus aşa, sau nu?

— Cred că da, recunoscu Edwin. Bine, trec pe la tine mâine dimineaţă să stăm de vorbă.

— Ne-am înţeles!

Desprinseră împreună notele de pe bicicletă şi, în timp ce Edwin desfăcea sulul şi îl rula pe cealaltă parte, ca să-l îndrepte, se întoarseră î; n tăcere prin grădina întunecoasă, răcorită de adierea nopţii, în salon.

Rămăseseră în încăpere cei doi Orgreave, Tertius Ingpen, şi Hilda cu Edwin.

— Abia acum ne începem seara, zise Ingpen, aruncând o privire pe partitură.

Toţi cinici aveau acel sentiment plăcut de libertate, intimitate şi înţelegere reciprocă, oare însufleţeşte un grup mic ce a supravieţuit prin auto-selecţie unuia mai mare. Ora târzie contribuia să le sporească însufleţirea. Chiar şi

cei mai cumpătaţi dintre ei îşi dădeau seama, ca printr-o revelaţie, că de fapt nu avea importanţă, uneori, dacă vor fi a doua zi obosiţi şi sleiţi, şi că obiceiurile prea regulate sunt dăunătoare spiritului. Edwin adusese o tavă din sufragerie şi laranjase scaunele după toanele Hi Idei, aşezând perne pentru cei ce urmau să cânte la pian, ca să fie la înălţimea potrivită. Janet începu să se scuze, spunând că dacă exista un membru al familiei ei oare nu se pricepea să cânte duete, atunci acela era ea, că nu mai văzuse niciodată acea bucată de Dvořák, şi că dacă ar fi fost aici fratele ei Tom, sau sora ei mai mare Marion, sau chiar şi Alicia… etc., etc.

— Suntem obişnuiţi eu preliminariile acestea formale, din partea cântăreţilor de duete, domnişoară Orgreave, zise Ingpem. Eu nu recurg la ele niciodată – nu pentru că aş cânta bine, ci pentru că sunt călit. Ei, şi acum, începem? Vrei să iei partea de acute, sau de başi?

Janet se grăbi să răspundă cu modestie că va lua partea de başi.

— Mie mi-e indiferent, zise Ingpen, punându-şi ochelarii; le cânt pe amândouă la fel de prost. În curând ai să regreţi că mi-ai lăsat mie partea cea mai importantă. În fine…! Clayhanger, vrei să întorci paginile?

— Păi… da, zise Edwin cu curaj. Dar ai face bine să-mi spui când trebuie să întorc pagina.

Cunoştea cât de cât notele muzicale, încă de când era copil şi surorile sale obişnulaoi să cânte pe două voci. Cu alte cuvinte, avea o idee vagă „pe unde se afla partea pianistului” pe o partitură. Dar ideea de a întoarce paginile la „Legendele” lui Dvořák i se părea de-a dreptul aventuroasă. Dvořák nu însemna pentru el decât un nume; în afară de modul corect de a-l pronunţa, nu ştia absolut nimic despre acest subiect.

Apoi începu executarea „Legendelor”. În ciuda unor opriri, ezitări, a marcării uneori cu glas tare a măsurii, a

explicaţiilor între interpreţi, a numeroase note greşite ale lui Ingpen şi a câtorva note greşite de Jarnet, şi a vreo două boacăne ale lui Edwin, interpretarea se vădi un succes, prin aceea că aruncă o vrajă asupra auditoriului şi lăsă ca geniul slobod şi duios al lui Dvořák să domine încăperea.

— Nu vreţi să o cântaţi din nou? zise Hilda, cu glas scăzut şi emoţionat, la cea de-a treia „Legendă”.

— O cântăm, răspunse Ingpen; şi-o s-o câintăm mai bine.

Edwin avea senzaţia minunată că înţelegea în parte muzica, a cărei frumuseţe totală se afla dincolo de posibilităţile lui de a o savuraposibilităţi care, totuşi, păreau să sporească cu fiece clipă. Pasaje complet inteligibile şi minunate străpungeau când şi când prin vălurile sunetelor generale şi îl fermecau, întreaga atenţie îi era” concentrată asupra paginii. îl putea auzi pe Ingpen răsuflând din greu. Cu coada ochiului îl zărea pe Johnnie Orgreave pe canapea, făcându-i semn Hildei pentru băutură, şi tuirnându-i ¡ceva şi ei şi lui, fără să facă cel mai mic zgomot. Şi o mai zări pe Ada apărând în deschizătura uşii şi fiind expediată la culcare de stăpâna ei.

— Ei bine, începu el când ultima „Legendă” luă sfârşit, e o bucată bună – categoric.

Era silit să fie banal şi familiar.

Hilda nu spuse absolut nimic. Johnnie, care aşteptase sfârşitul ca să aprindă un chibrit, dovedi prin câteva cuvinte că era un ascultător expert în duete. Tertius Ingpen se simţea foarte emoţionat şi încântat.

— Mai mult complicat decât greu, nu-i aşa, de descifrat? îi zise el încet partenerei sale, care se declară de acord.

Jainet era şi ea emoţionată, în felul ei. Dar – chiar şi în mijlocul entuziasmului general, Ingpen se simţi obligat să fie cumpănit.

— Delicioasă bucată, fireşte, zise el mângâindu-şi barba. Dar Dvořák nu-i totuşi, un mare compozitor.

— Dar merită să fie ascultat, murmură Johnnie.

— Oh, da! Minunat! Minunat! repetă Ingpen ou căldură, scoţându-şi ochelarii. Ce păcat că nu putem organiza regulat seri muzicale!

— Ba putem! zise Hillda cu tărie. Hai să le organizăm aici – în fiecare săptămână!

— O idee grozavă! consimţi Edwin cu entuziasm, admirând iniţiativa soţiei sale.

Îi fusese puţin teamă că episodul cu George o necăjise pentru toată seara, dar acum îşi dădu seama că ea îşi revenise complet.

— Oh! obiectă Ingpen. Mă îndoiesc că aş putea veni în fiecare săptămână. Aş putea veni o dată la două săptămâni.

— Bine, atunci la două săptămâni! zise Hilda.

— Bănuiesc că duminica nu v-ar conveni?

Edwim îl înfruntă aproape cu înverşunare:

— De ce să nu ¡ne convină? Ne-ar conveni clasa întâi.

Ingpen spuse doar, ou delicateţe:

— Cu atât mai bine… Am putea lua la <rând sonatele pentru vioară ale lui Mozart.

— Şi cine ţi-e violonistul? întrebă Johmnie.

— Eu, daică ¡n-aveţi nimic împotrivă, şi Ingpen zâmbi. Dacă sora dumitale va prelua partea de pian.

Hilda exclamă admirativ:

— Cânţi şi la vioară, domnule Ingpen?

— Scârţâi şi eu. Ca şi la violă. Dar instrumentul meu preferat este clarinetul.

— Râse.

— Pare ciudat, continuă el cu un interes sincer ştiinţific şi lipsit de egoism în ceea ce-l privea, ştiţi, îmi place teribil să cânt la clarinet într-o orchestră proaisită ori de câte ori am prilejul. Când se întâmplă să am o seară

liberă, de multe ori aş dori să pot intra într-un cabaret şi să cânt muzică deocheată cu orchestra de acolo. E mai bine decât nimic. Unii dintre noi se nasc smintiţi.

— Dar, domnule Ingpen, începu Janet Orgreave, neliniştită, după ce vorbele lui fuseseră savurate de toţi, eu n-a în cântat niciodată sonatele lui Mozart.

— Mă bucur să aud asta, răspunse el ou un calm admirabil. Nici eu. Dar am avut de multe ori intenţia. Va fi un eveniment distractiv. Dar, fireşte, putem face o repetiţie, dacă vrei.

65

Dezbătură la nesfârşit proiectul serilor muzicale, până când Janet, care se furişase pe tăcute până la etaj, reapăru îmbrăcată cu mantoul şi cu pălăria pe cap.

5 – Viaţa în doi – Cd1/481

— Pot să mă duc şi singură, dacă n-aţi terminat, Johnnie, zise ea.

Johnnie căscă.

— Nu. Viu şi eu.

— Ored că am să plec şi eu, zise Ingpen.

Se îndreptară ou ¡toţii spre hol. Prin uşa ¡deschisă a sufrageriei, unde mi-ai ardea un bec cu gaz, se ¡putea zări resturile abundente a ceea ce fuseseră „micile gustări”, în interpretarea cea mai generoasă a termenului.

Ingpen se opri să privească acest spectacol, mângâindu-şi barba.

— Tocmai mă întrebam, remarcă el eu acea stranie curiozitate pe care o manifesta mereu, dacă am mâncat destul ea să pot ajunge cu bicicleta până acasă.

— Păi, ia spune ce-ai mâncat? îl luă în zeflemea Johnnie”.

— N-am mâncat nimic, răspunse în: „pen, doar ara băut.

Hilda exclamă:

— Oh, sărmanul flămând! Mi-e ruşine! – şi îl conduse

fără multă ceremonie spre masă.

IV

Edwin fu reţinut câtăva vreme la intrare de Johnnie Orgreave, care înainte de a pleca mai reluă subiectul noilor ateliere şi se lungi într-atât, încât Jaoet, obosită să mai aştepte afară pe trotuar, spuse că o porneşte înainte. Când în sfârşiit se întoarse în sufragerie, Ingpen şi Hilda şedeau la măsuţă unul lângă altul, şi primele cuvinte pe care le auzi Edwin fură ale lui Ingpen:

— M-a costat un briceag, dar a meritat sacrificiul. Nu poţi să fii Atotputernicul pentru mai puţin de un briceag. Văzându-l pe Edwin, adăugă cu un zâimbet dezinvolt: I-am povestit doamnei Olayhanger cum ¡am dat răspuns rugăciunii. Am ¡socotit că ¡trebuie să ştie.

Edwing râse stânjenit, spunându-şi în sinea lui: „Ingpen, băiatule, ar fi trebuit mai întâi să te gândeşti la situaţia mea. Ţi-ai vârât. degetul într-un mecanism destul de delicat. Dacă se înfurie pe mine că i-am ascuns totul?… Doar *eu* trăiesc împreună cu ea, nu tu!”

— Fireşte, adăugă Ingpen, doamna mi-a jurat să păstreze secretul.

Hilda zise:

— Simţeam eu că ceva nu-i în regulă.

Şi Edwin găindi:

„Ba bine că nu. Şi dacă el nu ţi-ar fi spus, ai fi rămas convinsă că te-ai speriat degeaba”.

Dar nefiind sigur de dispoziţia Hildei, şi dornic s-o îmbuneze, spuse doar:

— Fără îndoială că George va trebui să fie pedepsit.

— Nici pomeneală! Nici pomeneală! protestă cu însufleţire Ingpen. Vai de mine! Dar copiii erau preocupaţi de o problemă religioasă! Aveau treabă cu cineva mult mai important decât părinţii lor. Şi, după o pauză, zise dus pe gânduri: Curios lucru, mentalitatea unui copil! Mă întreb dacă o putem înţelege.

Hilda zâimbi, fără să răspundă.)

— Pot să întreb ce se află în sticla aceea? întrebă Ingpen.

— Benedictină.

— Să-ţi torn puţin, domnule Ingpen?

— Beau, dacă bei şi dumneata, doamnă Clayhanger.

Edwin se uită mirat la soţia sa.

— Nu de uita aşa la mine! zise Hilda. Am de gând să beau puţin.

Ingpen plescăi din buze după ce bău.

— Nu-i bine să bei atât de târziu noaptea, fireşte. Dar părerea mea e că trebuie să-i dau stomacului ceva la care să se gândească. Nu-i îngădui niciodată stomacului meu să mă domine.

— Bine faci, domnule Ingpen.

Ciocniră paharele fără o vorbă, aproape instinctiv.

„Şi când te gândeşti”, îşi spuse Edwin, „că omul socoate că femeile ar trebui ţinute în dosul unui voal…!”

— Fii bărbat, Clayhanger, şi bea şi dumneata puţin.

Edwin clătină din cap…

Cu o mişcare abia penceptibilă a paharului, Hilda îi făcu semn soţului ei, privindu-l o clipă cu o licărire de afecţiune. Se simţi fericit. Şedeau toţi la un loc, Edwin în faţa lor, la masa cea mare. Singurul bec de gaz, prin însăşi semiobscuritatea în care învăluia această scenă a dezordinii, producea un efect de intimitate şi de camaraderie care îţi încălzea inima. Fiecare în parte simţea cu plăcere că se înfiripa o prietenie nouă, promiţătoare. În cele clin urmă începură să discute iar despre serile muzicale, şi Edwin spuse că va trebui să cumpere nişte partituri, iar Hilda îi ceru ¡să facă rost de o istorie a muzicii pe care Ingpen i-o descrisese cu un anumit entuziasm, şi se stabili când va avea loc prima serată muzicală – duminica viitoare. Şi după încă o vreme, Ingpen spuse că ar trebui să plece.

— Trebuie s-o pornesc cu bicicleta spre casă, anunţă el.

— În seara asta? exclamă Hilda.

— Nu. În dimineaţa asta.

— Atât drum, tocmai până la Axe?

— Oh, nu! stau cu troi mile încoace de Axe. Nu sunt decât şase mile şi jumătate.

— Pe toate dealurile alea!

— Pfui! Grozav pentru muşchii piciorului.

— Locuieşti singur, domnule Ingpen?

— Am un fel de menajeră.

— Într-o căsuţă?

— Într-o căsuţă.

— Dar ce faci acolo – singur?

— Mă cultiv.

Şi Hilda, pe un ton schimbat, spuse:

— Cât de înţelept din partea dumitale!

— E cam incomod, să stai aşa departe, nu? sugeră Edwin.

— Poate că e incomod uneori pentru slujba mea, dar n-am ce face. Dau statului ceea ce socot că ar corespunde banilor pe care mi-i plăteşte, şi niciun dram mai mult. Trebuie să mă gândesc şi la mine. Sunt lucruri pe care nu le-aş face, şi unul din ele este să trăiesc tot timpul într-o văgăună abjectă ca cele Cinci Oraşe. N-aş face aşa ceva pentru nimic în lume. Mai curând aş prefera să fiu un simplu ţăran la munca câmpului.

Fiind de prin partea locului, avea dreptul să critice districtul fără ca ceilalţi localnici să poată protesta.

— Ai dreptate când spui că-i o văgăună abjectă, zise Hilda cu convingere.

— Nu ştiu… murmură Edwin. Cred însă că bătrânul Bursley nu-i chiar atât de mizerabil.

— Ba da. Numai că tu eşti un conservator convins, dragul meu, zise Hilda. Domnul Ingpen a trăit departe de

district, la fel.ca şi mine. Tu nu. Nu poţi să înţelegi. Pe când noi ştim, nu-i aşa, domnule Ingpen?

Când Ingpen acumulase în ¡sfârşit destulă hotărâre ca să se urnească din loc şi să-şi ia şapca, şi ieşiră din salon în grădină, văzură că începuse să plouă.

— Nu contează, zise Ingpen, ridicându-şi sardonic capul într-o mustrare mută către cer. Am impermeabilul.

Edwin scoase bicicleta şi o aduse sub fereastră, iar Hilda îi îndesă o pălărie pe cap. Ingpen îşi strânse tacticos pantalonii la glezne, dezlegă un impermeabil care era prins cu o cureluşă de bicicletă şi înfăşură cureluşa, îmbrăcă tacticos impermeabilul şi aruncă din nou o privire spre cerul de nepătruns.

— Pot să-ţi pregătesc un pat, domnule Ingpen.

— Nu, mulţumesc. Oh, nu, mulţumesc! De fapt, îmi şi place ploaia.

Scoase tacticos din buzunar o cutie de chibrituri şi aprinse felinarul, examinându-l de parcă ar fi ascuns cine ştie ce defect periculos. Apoi apăsă cu degetul pe pneuri:

— Pneul din spate ar mai avea nevoie de puţin aer, zise el grijuliu. Nu ştiu dacă pompa mea funcţionează.

Funcţiona, dar înceft. Duptă către, a trebuit să-şi pună şi mănuşile.

— Cred că pot ieşi pe aici. Oh! Partiturile mele! Dar nu-i niimde, le las aici.

Apoi, cu un brusc acces de formalism, îşi luă rămas bun de la Hilda, neomi/ţând niciun amănunt: protocolar.

— La revedere. Multe mulţumiri.

— La revedere. *Noi* îţi mulţumim!

Edwin îl petrecu pe biciclist în jurul casei, până la poarta din colţul lui Hulton Street cu Trafalgar Road.

În singurătatea nopţii, solemnă şi rece, ou strada bătută de ploaie, Ingpen încălecă bicicleta, cu piciorul stâng pe o pedală ridicată şi cu celălalt pe trotuar; şi apoi îi întinse lui Edwin o mână înmănuşată.

— La revedere, prietene. Pe curând. * Multă bunăvoinţă, apreciere şi speranţă cuprindea această banală strângere de mână.

Şi Ingpen porni fără să şovăie pe panta întunecoasă de pe Hulton Street, în bătaia ploii, pedalând cu îndemânare. Picioarele îi părea extrem de musculoase. Mantaua i se umfla din cauza vitezei; după o clipă trecu de felinarul ce pâlpâia vag la capătul noii străduţe înguste şi dispăru.

Capitolul VI SOŢ ŞI SOŢIE

I

— Sunt sus, îl anunţă Hilda cu o şoaptă şuierată, din capul scării, de îndată ce Edwin închisese şi zăvorâse uşa de la intrare.

Îi răspunse bine dispus. Se simţea foarte fericit, plin de putere şi treaz. Seara îşi avusese neplăcerile ei, curbele ei variabile de succes, dar în general fusese un triumf. Şi, mai presus de orice, luase sfârşit – fusese ceva ce trebuia făcut, şi fusese făcut, cu demnitate şi eficienţă. Păşea liniştit prin camerele luminate, şi risipa de lumină îi făcea plăcere, trezind în el acel simţământ de măreţie care se află la baza firilor generoase. Mai ales în odaia pentru micul dejun, gazul arsese fără rost ceasuri de-a rândul. „Odaia *ei*, propria ei odaie!” Se întrebă îngăduitor când oare o va transforma într-adevăr în propria ei odaie, imprimându-i personalitatea ei. Ştia că Hilda se tot gândea la schimbări hotărâtoare în această odaie, dar până acum nu făcuse decât să pună portretul lui. Ce copilăroasă! Ce fetiţă capricioasă!... Totuşi, amănuntul cu portretul de pe poliţa căminului îl înduioşa.

Se gândi cu tandreţe la imaginea nevăzută a femeii de sus. Era o minune cât de mult se schimbase comparativ cu acea Hilda pe care o luase de soţie. Noua Hiida, o copleşise şi o acoperise atât de mult pe cea veche, încât era nevoit să facă un efort ca să-şi amintească cum fusese

cea veche, cu severitatea ei şi cu aerul ei neliniştit de responsabilitate. Dar era în acelaşi timp şi vechea Hilda. El dorea să fie cu ea extrem de generos, s-o înconjoare cu tot luxul, s-o înalţe mult deasupra celorlalte femei; dorea să aibă mijloacele de a fi absurd de cheltuitor cu ea. Ar fi fost încântat să-i prindă de braţ o brăţară care să coste cât cheltuieşte o familie obişnuită în trei ani. Şi deşi era ocupat de problemele sociale, şi avea conştiinţă socială, mai curând i-ar fi cumpărat brăţara, de dragul fiorului de moment când i-o va prinde pe braţul ei capricios, decât să-şi dea obolul pentru a ameliora soarta a mii de fiinţe omeneşti în suferinţă. O avea pe Hilda în sânge, ştia asta, şi mai ştia că era ceva grandios şi chinuitor.

Simţea totuşi o mare satisfacţie că se purtase extrem de frumos cu Hilda. O găsise în mare restrişte, şi acum ea se afla în siguranţă, la adăpost şi înconjiirată de dragoste, stăpână a unei case şi a unui cămin cum nu se aflau multe alte. Era mândru de această casă; veghea mereu asupra ei; o îmbunătăţea mereu; şi dorea s-o desăvârşească întruna; niciodată nu i se părea definitiv terminată.

Dezordinea care domnea acum în casă îl irita. Se învârti de colo până colo, aşezând fiecare mobilă la locul ei, goli conţinutul scrumierelor într-o scrumieră mai mare, acoperi tăvile cu gustări şi încuie băuturile. Făcu totul pe îndelete, în timp ce gândurile nu i se dezlipeau de Hilda, şi mestecând două bucăţele de ciocolată – nu mai mult, căci îşi cunoştea reacţiile organismului. Apoi închise şi zăvorî fereastra salonului, şi deschise uşa ce dădea spre pivniţă, ca să-şi dea seama dacă nu cumva boilerul caloriferului era prea încins şi ar putea da foc casei. Apoi stinse luminile, la urmă de tot pe cea din hol, şi singura lumină rămase becul de gaz de pe palierul de la etaj, invitându-l să urce.

Oprindu-se pe scara întunecată, cu inima dându-i ghes să urce… totuşi parcă şovăind, simţi cu pregnanţă entitatea casei. Se gândi la George, uimitor de misterios,

precum şi la fiinţele acelea de neînţeles care erau Ada» şi bucătăreasa, în odaia lor de la mansardă, dormind alături de portretul unui pompier în uniformă. Era sigur că una dintre ele, sau chiar amândouă, fuseseră părtaşe la aventurile clandestine ale lui George, şi le aprobă din toată inima pentru că ţinuseră partea băiatului. Şi se gândi la soţia sa, umblând de colo până colo prin dormitorul asupra căruia îşi imprimase personalitatea. Urcă scările… Da, îi va da înainte cu construirea noilor ateliere. Avea acum curajul s-o facă. Era bogat, după canoanele din Bursley – voia să fie şi mai bogat… Râse scurt, amintindu-şi de ce nu fusese de acord George cu alegerea de către Bert a unei biciclete, ca dar din ceruri.

II

Hilda îşi peria părul. Dormitorul părea plin de prezenţa ei şi mulţimea lucruşoarelor ei împrăştiate peste tot. De câte ori o întreba de ce un anumit obiect de-al ei se afla într-un anumit loc părându-i-se bizar ales – ea îi dovedea, spre propria ei satisfacţie, printr-un argument improvizat la moment, că acel loc era singurul posibil pentru acel obiect. Dormitorul nu mai era al lor – era al ei. El se simţea acolo ca un musafir. Dar nu-i păsa. De fapt, chiar îi plăcea, îi făcea plăcere să-şi pună în aplicare talentul pentru ordine şi organizare, astfel încât să se poată şi el bucura de confort în micile spaţii care îi mai erau lăsate. În seara aceasta, odaia era într-o dezordine divină. Şi el o accepta cu plăcere. Paturile nu fuseseră desfăcute pentru noapte, pentru că nu se cuvenea când pe ele urmau să fie depozitate hainele musafirilor. Acum pe patul lui Edwin se afla întinsă rochia pe care şi-o scosese Hilda. îi plăcea s-o vadă pe pat, şi părea chiar mai somptuoasă şi mai complicată decât pusă pe Hilda. El o mută cu grijă pe un scaun. Pe pat rămase un şal vechi şi diafan, pe care nu-i ştia.

— Ce-i cu şalul ăsta? întrebă. Nu l-am mai văzut până

acum. De unde e?

Hilda era ocupată, cu claia de păr acoperindu-i capul.

— Oh, Edwin, ce pisălog mai eşti! mormăi ea. Care şal?

El îl ridică.

— Probabil că l-a uitat cineva.

Edwin continua să pună aşternuturile. Apoi se aşeză pe un scaun, s-o privească pe Hilda.

După ce termină cu periatul părului, ea se apropie şi cercetă şalul.

— Ce şal minunat! exclamă ea. E al doamnei Feams. Probabil că şi l-a scos ca să-şi pună haina, şi apoi l-a uitat. Dar nu-mi închipuiam să fie atât de preţios. E o piesă autentică. Mă întreb cum mi-ar sta?

Şi-l puse pe umeri, şi apoi rămase zâmbind, pozând îndrăzneaţă, provocatoare, aşteptând verdictul lui. Albul neglijeului ei se zărea prin ţesătura delicată şi printre culorile şalului, producând un efect straniu. Pentru Edwin, ea era mai mult decât o femeie; era întruchiparea feminităţii. Era miraculos cum tot ce făcea ea, toate ideile şi gesturile ei, erau atât de intens feminine, în stare să-l tulbure sau să-l încânte. Începu, nervos, să-şi răsucească ceasul, îi venea să sară în sus şi s-o sărute – fiindcă era ea. Dar nu putea. Aşa că zise:

— Vino încoace, fetiţo. Ia să văd şalul.

Ea se supuse. Îngenunche ascultătoare. El îşi vârî ceasul la loc în buzunar şi luă ţesătura între degete.

Apoi ea spuse:

— Cred că cineva va trebui să-l certe pe George pentru că-şi încuie uşa la dormitor.

O spuse cu o urmă de batjocură în glasul ei limpede, precis, ca şi cum i-ar fi zeflemisit, şi pe el şi pe Ingpen, pentru simţul teoretic absolut de onoare pe care-l aveau în relaţiile cu copiii. Şi mai exista în glasul ei şi o nuanţă de amărăciune – o rămăşiţă a Hildei de dinainte. Ce fiinţă

plină de neprevăzut! Cine ar fi putut bănui că va face o asemenea remarcă tocmai în acel moment? În gând, Edwin îl făcu pe George bucăţele. Dar, ca orice bărbat cumsecade, trecu peste toate astea şi, pe un ton firesc, blând, îi răspunse că e de acord.

Ea continuă:

— Ce-ai tot vorbit atâta timp cu Johnnie Orgreave?

— Am vorbit atâta timp cu Johnnie „Orgreave? Oh, vrei să spui în faţa uşii? Păi, n-a fost decât o jumătate de minut! Mi-a pomenit întâmplător de o bucată de pământ din Shawport, pe care mă gândeam s-o cumpăr.

— S-o cumperi? Pentru ce? şi tonul i se înăspri.

— Păi, dacă va trebui să construiesc nişte ateliere. noi?

— Nu mi-ai pomenit niciodată de aşa ceva.

— Abia am început eu însumi să mă gândesc la asta. Înţelegi, dacă am de gând să mă ocup de litografie, cum ar şi trebui, nu pot să rămân la prăvălie. Trebuie să am mai mult spaţiu, chiar mult mai mult. Şi ar fi mai ieftin să construiesc decât să închiriez.

— De ce să te extinzi în litografie?

Ea se ridică în picioare.

— În afaceri nu poţi sta pe loc. Trebuie sau să mergi înainte, sau să dai înapoi.

— Mie mi se pare foarte riscant. Mă tot întrebam ce-mi ascunzi.

— Fetiţă dragă, nu-ţi ascund nimic, protestă el.

— Al cui e terenul?

— Ţine de domeniul lui Tobias Hall.

— Da, şi sunt sigură că Hall va fi bucuros să se descotorosească de el. Cine ţi-a vorbit despre el?

— Johnnie.

— Fireşte, va fi şi pentru el o afacere bună.

— Dar eu am fost acela care l-am întrebat dacă ştie vreun teren ieftin.

Ea ridică din umeri, lepădându-se parcă de dezinteresul întregii familii Orgreave.

— Oricine poate să te îmbrobodească, zise ea.

Se simţi jignit văzând că era socotit un nătărău cumsecade. Fireşte, nu voia să se certe, dar nu se putu stăpâni să nu spună:

— Oh! Crezi asta?

Aproape fără să vrea, pusese în glas oarecare sfidare. De îndată ce o auzi, recunoscu tonul care prevestea o. ceartă.

— Bineînţeles! stărui ea cu un aer superior; şi apoi continuă: Stăm foarte bine şi aşa. Cheltuim prea mult, dar pot spune că stăm bine. Dacă te vâri într-o mulţime de afaceri noi, poţi pierde tot ce avem, şi atunci ce ne facem?

În gând, el îi răspunse: „Ce te amesteci? Tu conduci gospodăria, iar eu conduc afacerile. Habar n-ai de afaceri. Eşti însăşi antiteza afacerilor. Toate afacerile pe care le-ai făcut te-au ruinat. N-ai dreptul să judeci pe alţii, şi nici motive s-o faci. E odios din partea ta să-i defăimezi pe cei din familia Orgreave. Întotdeauna ţi-au fost cei mai buni prieteni. Dacă n-ar fi fost ei, nu te-aş fi cunoscut niciodată. Şi unde ai fi azi dacă n-aş fi fost eu? Încercând să ţii o amărâtă de pensiune şi probabil murind de foame. De ce să insinuezi că sunt un dobitoc? Mereu faci aşa. Dă-mi voie să-ţi spun că sunt unul dintre oamenii cu cel mai mult bun-simţ din oraş, şi toţi o ştiu, în afară de tine. Oricum, am fost destul de priceput ca să te scot pe tine din încurcătură... Ştiai că îţi ascund ceva, aşa zici? Tare aş vrea să nu mai vorbeşti asemenea prostii infernale. Şi, în plus, nu vreau să te amesteci în treburile mele. Alte soţii se abţin, şi aşa ar trebui să faci şi tu. Să fim bine înţeleşi”.

În sinea sa era foarte jignit şi necruţător. Dar nu spuse decât:

— Ei bine, vom vedea.

La care ea ripostă:

— Fireşte, dacă te-ai hotărât, nu mai am nimic de spus.

El zbucni, iritat:

— Nu m-am hotărât. Nu ţi-am spus că abia am început să mă gândesc la treaba asta?

Era de-a dreptul furios. Şi acum, că se înfuriase cu adevărat, simţea aproape o plăcere senzuală de a fi furios. Se mai înfuriase şi altă dată, deşi nu atât de tare, şi fără ca ea să-l fi provocat atâta şi îşi jurase să nu se mai înfurie niciodată. Dar acum, că se înfuriase, îşi savura încruntat şi înverşunat mânia.

Hilda împături în tăcere şalul şi, aşezându-l într-un sertar al şifonierului, închise sertarul cu un pocnet enervant de lin… Ţac! îi venea s-o omoare pentru acest pocnet. Ea îşi luă capotul.

— Trebuie să mă duc să văd ce face George, murmură pe un ton calm, rece – ca o mamă virtuoasă şi grijulie; fără nicio urmă de cochetărie.

„Ce aiureală!” gândi el. „Ştie foarte bine că uşa lui George e zăvorâtă.

Căsnicia era un lucru uluitor. Cine ar fi putut prevedea un asemenea sfârşit al serii? Nu se întâmplase nimic… nimic… şi totuşi atât de multe. Planurile lui erau toate date peste cap. Nu vedea în faţă decât necazuri.

Hilda lipsi câtăva vreme. Când se întoarse, el se vârâse în pat, cu faţa întoarsă spre perete. O auzi foindu-se prin jur.

„O să vină, sau nu, să mă sărute?” se întrebă el.

Veni şi-l sărută, dar era o sărutare indiferentă.

— Noapte bună, zise ea, distant.

— Noapte bună.

Şi în curând ea adormi, dar el nu putea să adoarmă. Se tot gândea la acelaşi lucru: „N-are dreptul să facă aşa ceva… Pot spune că nu meritam asta…” etc.

Capitolul VII – ARMISTIŢIUL

I

Trecu aproape o săptămână. Hilda, ca orice femeie de lume care avea timp după prânz, se afla în salon, aşezată la pian. Nu avea ciorapi de cârpit, nici dulceaţă de făcut, nici slujnice dezordonate de supravegheat, nici alimente de cumpărat, nici socoteli de ţinut, nici vreo rochie nouă de transformat dintr-una veche, nici vecini de vizitat. Nu avea nimic de făcut. Ca şi Edwin, nu ştia să cânte la pian, dar cu timpul prinsese câte puţin de ici, câte puţin de colo, şi cu multă caznă şi încetineală şovăitoare, putea să încropească un acord sau să descifreze o melodie de pe partitură. Acum silabisea anevoios cu un deget un fragment de melodie dintr-una din „Legendele" lui Dvořák – un fragment care o obsedase din prima clipă când îl auzise, căci părea să adune laolaltă şi să exprime întreaga tristeţe duioasă, sfâşietoare şi intolerabilă, cuprinsă în existenţa romantică a acelui oraş de pe hartă care se numea Praga. Cu o zi mai înainte, căutase un sfert de oră prin multitudinea de note, până când identificase acel fragment memorabil, de neuitat. Acum izbutise să-i lege frazele laolaltă, şi în timp ce degetul ei ţeapăn se poticnea prin el, în urechi melodia îi răsuna din nou; şi nu se putea opri să-l tot repete. Ceea ce auzea nu era ceea ce executa ea, ci ceva mult mai frumos – amintirea a ceea ce cântase Tertius Ingpen; şi chiar ceva mai frumos decât ar fi putut interpreta cel mai mare artist – o vrajă!

I se părea un miracol că fusese în stare să reproducă amintirea de atunci în sunete fizice. Era mândră de ea, ca un făuritor de miracole, şi oarecum surprinsă. Şi, în acelaşi timp, se simţea nenorocită că „nu ştia să cânte la pian". Se gândi că ar fi în stare să-şi sacrifice o parte clin fericire pentru a putea cânta măcar la fel ca Georgie, că ar da de o sută de ori tot ce avea în schimbul talentului de a cânta ca Janet Orgreave, şi că a fi un pianist renumit în toată lumea, dominând auditoriul capitalelor europene, ar fi însemnat

probabil culmea fericirii şi a gloriei. (Nu ascultase niciodată un pianist renumit.) între timp, uitând de monotonia şi robia exersării, se delecta; îşi savura lenevia, se gândea la slujnicele ei tinere şi drăguţe care munceau, la băiatul ei care făcea ce vrea, la soţul ei care o întreţinea, şi la intensitatea tristeţii sublime care palpita în dosul faţadelor medievale din Praga. Dacă Ingpen ar fi auzit-o cântând, probabil că ar fi întrebat: „Cine face gălăgia asta infernală la pian?”

Edwin intră în odaie, în mână cu o carte groasă cu coperţi verzi. Ar fi trebuit de mult să se fi înapoiat la ateliere (sau „prăvălie”, cum mai era încă numită, pentru că la început fusese mai cu seamă o prăvălie).

— Bună! murmură ea, fără să-şi ridice privirea de pe pian. Credeam că ai plecat.

Nu se certaseră; dar nici nu se împăcaseră; şi problema litigioasă a litografiei şi a noilor ateliere îi despărţea încă. Câteodată se apropiaseră unul de altul, prefăcându-se prieteneşte, sau chiar cu afecţiune, că nu exista nicio problemă litigioasă. Dar realitatea problemei nu putea fi înlăturată doar prin încercarea lor de a se preface că o ignorau.

Uitându-se la pian, Hilda îl putea vedea în acelaşi timp şi pe Edwin. Credea că îl cunoaşte, dar în acest domeniu făcea mereu noi descoperiri. Uneori era atât ele nedumerită de descoperirile făcute, încât ajungea să se întrebe de ce se măritase cu el, şi de ce se căsătoresc oamenii, în general! Adevărul era că se măritase cu el pentru privirea din ochii lui. Era o privire tristă, dar mai mult decât atât nu putea fi descrisă. De ase ’nenea, într-o măsură mai mică, se măritase cu el şi pentru păru-i blond şi răvăşit, ca şi pentru felul acela scurt şi peziş cum dădea câin cap, care la el însemna un salut sau o afirmaţie. Nu se măritase cu el pentru sentimentele sau bunătatea inimii lui. Unele aspecte ale lui nu-i plăceau. Răcea foarte uşor, şi

ea simţea că-l urăşte ori de câte ori avea o răceală. De multe ori detesta îngrozitoarea lui manie pentru ordine, deşi era un cusur convenabil, îi plăcea din ce în ce mai mult să fie dinadins dezordonată, la fel cum fusese mama ei… Şi când te gândeşti că dezordinea mamei ei o enerva! Pe de altă parte, îi făcea plăcere să tolereze mofturile lui Edwin când era vorba de anumite mâncăruri. Nu-i plăcea mersul lui, greoi, şi nici felul lui de a sta în picioare, parcă şovăielnic. Prefera să-l vadă şezând. Nu putea decât să regrete lipsa lui de hotărâre şi preferinţa lui pentru o viaţă tihnită. Totuşi privirea din ochii lui era lucrul cel mai important, pentru că-l iubea. Ştia că dragostea lui era mai profundă şi mai iremediabilă decât a ei, dar poate că era mai legată de el decât îşi închipuia în mândria ei.

Dragostea ei avea metehnele dragostei unei femei, când e vorba de o dragoste mare; acestea puteau fi şi metehnele dragostei unui bărbat. Putea să aibă un gust amar. Nu se dădea înapoi de la critică, fie ea rostită sau nu. În prezenţa altora, îl critica aproape tot timpul, dacă nu cu glas tare, măcar în sinea ei; era un supliciu continuu. Când era singură cu el, îl înzestra adesea cu toate atributele perfecţiunii, şi tandreţea ei se revărsa asupră-i. Avea o mare încredere în el; şi totuşi, era tot timpul chinuită de îndoieli, care îi slăbeau încrederea, sau pentru moment i-o zdruncinau. Primea câte o afirmaţie de a lui cu o neîncredere aproape ostilă, şi accepta orbeşte aceeaşi afirmaţie făcută de un străin! Avea obiceiul să-şi închipuie că, în orice confruntare dintre el şi un străin, el va ieşi învins. Se temea pentru el. Simţea că ea îl putea apăra mai bine decât s-ar putea apăra singur – împotriva oricărei primejdii. Acest instinct de a-l apăra era şi un instinct de autoapărare; căci pericol pentru el însemna pericol şi pentru ea. Şi prea avusese ea parte de multe pericole. După ani întregi de pericole dezastruoase, se afla acum în siguranţă, şi George la fel. Şi dacă îl iubea cu patimă pe

Edwin, iubea cu patimă şi siguranţa. Răsuflase uşurată, şi dintr-o fiinţă disperată devenise o femeie. Avea impresia că stă întinsă într-un fotoliu, după eforturi epuizante, cumplite; parcă de abia încetase să mai gâfâie. La cel mai mic semn că primejdia putea reapare, toţi nervii i se încordau. De aici şi împotrivirea ei faţă de proiectul noilor ateliere şi de extinderea litografiei în Bursley. Nătăfleţul (cu o clipă mai înainte, omul perfect!) se putea ruina – antrenând-o şi pe ea în prăpastie! După părerea ei, Edwin era ultimul om de pe lume care ar fi putut duce la bun sfârşit un asemenea proiect.

De când se măritase, Clara, Maggie şi mătuşa Hamps îşi luaseră sarcina, plăcută şi nesfârşită, de a-i povesti totul despre orice avea vreo legătură cu familia lor; ele lăsaseră să se înţeleagă că Edwin, deşi demn de toată admiraţia, nu avea o fire de făuritor, şi că nu făcuse altceva decât să păstreze ceea ce îi lăsase tatăl lui. Fără tatăl său, Edwin „ar fi fost într-o cu totul altă situaţie”. Şi ea credea asta. Într-adevăr, zi de zi, prin felul lui de a fi de fiece clipă, Edwin dovedea că era adevărat... Orice om dispus să câştige de pe urma noului proiect va profita de naivitatea lui – firește! Ea ştia cum sunt oamenii. Credea oare Edwin că ea nu ştie cum sunt oamenii?... Şi-apoi, grijile nesfârşite în legătură cu noua întreprindere – temeri, incertitudini, mungă suplimentară, nelinişti tainice! Unde va mai găsi timp pentru dragoste şi cum va mai putea dăinui tihna în mijlocul tuturor acestor lucruri? El ar putea argumenta că... Dar ea nu dorea discuţii; nu voia să discute. Era categoric împotriva întregului proiect. El nu-i spusese pe faţă că nu era treaba ei, dar ştia că aşa gândeşte, şi era jignită de atitudinea lui. Nu era treaba ei? Când îi ameninţa fericirea? Nu!? Nici nu voia să audă. Se simţea fericită şi în siguranţă. Şi, lăsându-se pe spate, era gata să-şi apere fericirea şi siguranţa.

II

Punându-i în faţă cartea cu coperţi verzi, Edwin zise liniştit:

— Citeşte!

— Ce anume?

El îi arătă cu degetul fragmentul.

Ea citi:

„*Cred că* m-aş putea întoarce să trăiesc împreună cu animalele, care sunt atât de blajine şi independente.

Stau şi mă uit la ele întruna.

Nu se zbat şi nu se plâng de starea lor.

Nu stau treze pe întuneric jelindu-şi păcatele.

Nu-mi jac greaţă discutând despre datoria faţă de Dumnezeu.

Niciunul nu e nemulţumit, niciunul nu e scos din minţi de mania de a poseda bunuri.

Niciunul nu îngenunche în faţa altuia, nici în faţa celor de acelaşi neam care au trăit cu mii de ani în urmă.

Niciunul nu e respectabil sau nefericit pe întregul pământ.’1

În ultima vreme, Edwin îl savurase cu încântare, şi nu pentru prima oară, pe Walt Whitman.

— Frumos, nu-i aşa? zise el, sigur că şi ea îi va împărtăşi emoţia.

— Magnific! consimţi Hilda cu un entuziasm liniştit. Trebuie să mai citesc din el.

Şi privi pe deasupra cărţii, prin fereastra cu perdelele albastre, spre grădină. El luă cartea şi o închise.

— N-ai prins chiar foarte bine melodia, ştii, zise el, arătând cu capul spre partitură.

— Oh!

Era mirată. Ce ştia el despre muzică? Doar habar n-avea să cânte la pian.

— Unde ai rămas? o întrebă. Arată-mi. Unde naiba e nota asta la pian? Bun! La sfârşit, tu cânţi aşa – o imită – pe când ar trebui să fie aşa.

Şi execută ultimele patru note diferit.

— Aşa ar trebui! murmură ea supusă, după ce mai întâi se încruntase.

— A! Fragmentul ăsta mi se învârtea şi mie prin cap, zise el.

Strania frumuseţe a lui Whitman şi strania frumuseţe a lui Dvořák păreau să se unească, iar Edwin şi cu Hilda se simţiră înălţaţi, nu numai de frumuseţea lor contopită, ci şi de înţelegerea faptului că amândoi găseau o intensă plăcere în aceleaşi forme diferite de frumuseţe. Fericirea plutea în jurul lor ca o mireasmă dulce, în atmosfera salonului elegant şi confortabil. Şi o clipă se apropiară unul de celălalt fericiţi – pe deasupra problemei încă în suspensie... Mai era oare în suspensie?... Ah! Edwin se putea să fie un naiv, un nătăfleţ, dar Hilda trebuia să recunoască abilitatea uluitoare, derutantă cu care-şi conducea afacerile. Abandonase oare proiectul cu litografia, sau îl clocea mai departe în sinea lui? Amabilitatea pe care i-o arăta ei ascundea oare o rezervă, sau nu? Ştia... nu ştia... ştia... Da, ascundea o rezervă, dar era atât de infinitezimală, încât ea nu izbutea s-o delimiteze – nu putea să-şi dea seama dacă la origine se afla încăpăţânarea în urmărirea ţelului, sau pur şi simplu un sentiment de jignire, fie el plin de ciudă sau de condescendenţă. Ce momente interesante! Şi ea îşi dădu seama că noua ei viaţă se umplea treptat cu tot mai multe asemenea momente.

81

— Ei bine, zise el, e aproape trei. Se apropie ziua de plată a chiriei trimestriale. Aş face bine să mă apuc de

6 – Viaţa în doi – Cd1/481

treabă, ca să mai câştig ceva pentru chiria datorată lui Maggie.

Înainte de ziua de plată din iunie, Edwin glumise în acelaşi fel în legătură cu chiria datorată lui Maggie. Când

se împărţise averea bătrânului Darius Clayhanger, lui Magie îi revenise casă, iar Edwin începuse să-i plătească chirie.

— Aş vrea să nu mai vorbeşti aşa, zise Hilda, făcând pe bosumflata.

— De ce nu?

— Ei, uite aşa.

— În orice caz, chiria trebuie plătită, după părerea mea.

— Şi tare mi-ar plăcea să nu trebuiască. Aş vrea să nu stăm în casa lui Maggie.

— De ce?

— Nu-mi place ideea.

— Eşti o sentimentală.

— Poţi să-i spui cum vrei. Nu-mi place ideea că stăm în casa lui Maggie. Nu mă simt niciodată la mine acasă. Nu, nu mă simt la mine acasă.

— Ce copilă eşti!

— N-ai să mă poţi schimba, stărui ea cu tărie.

Ştia că ea nu o simpatiza pe Maggie cea cumsecade. Şi mai ştia şi din ce cauză, deşi nu se discutase vreodată pe faţă. Unul din motive era pur şi simplu o vagă gelozie pe Maggie, ca fostă stăpână a casei. Altul era că Maggie se arăta mereu foarte rezervată faţă de George. George o cam scosese din sărite în vizitele făcute înainte de căsătoria mamei sale, şi pe lângă asta Maggie nu înţelesese niciodată interesul pe care-l purta Edwin fiului unei femei misterioase. Dacă l-ar fi cunoscut pe George după ce Edwin i-ar fi anunţat logodna cu Hilda, ar fi acceptat băiatul cu obişnuita ei bunăvoinţă plină de amabilitate. Dar îl cunoscuse prea devreme, şi privirea ei nedumerită părea să-i fi spus lui George: „De ce s-o fi ataşat fratele meu de tine? Trebuie să existe o explicaţie, şi explicaţia nu poate fi decât strania ta mamă”. Edwin nu tăgăduia că Maggie avea această atitudine faţă de George,

dar apăra fiinţa omenească deosebită care era Maggie. Deşi mărginită, „era neîndoielnic tare cumsecade”, şi sclava datoriei şi a loialităţii. Ar fi vrut s-o facă pe Hiida să vadă toate calităţile lui Maggie.

— Ştii la ce m-am gândit? urmă Hilda. Ce-ar fi să cumperi casa de la Maggie? Atunci ar fi a noastră.

El răspunze zâmbind:

— Ce rost are „mania asta de a poseda: i?... Ai vrea tu s-o cumpăr?

În tonul lui poznaş se ascundea o făgăduială.

— Oh! aş vrea. M-am gândit adesea la asta, zise ea cu înfocare.

Dar, în acelaşi timp, toate gesturile şi privirile ei păreau să spună: „Răsfaţă-mă! Mă rog de tine ca o fetiţă îmbufnată şi capricioasă. Dar răsfaţă-mă. Ştii bine că-ţi place să mă răsfeţi. Ştii că-ţi place să nu fiu prea rezonabilă. Amândoi o ştim. Ţin să faci asta pentru mine”.

Nu era adevărat că se gândise adesea la acest plan. Dar, în zelul ei, îşi închipuia că e adevărat. Nu-şi făcuse niciodată în mod serios un asemenea plan până în acest moment, şi acum i se păru că prezintă un îndoit avantaj, pentru că punera lui în aplicare înghiţea capital, şi l-ar fi abătut pe Edwin de la proiectul cu litografia, făcându-l poate irealizabil mulţi ani de acum înainte. Adăugă, cu glas tare:

— Atunci n-ai mai avea nicio chirie de plătit.

— Foarte adevărat! zise Edwin, zeflemisind-o. Dar va însemna o mare pierdere, pentru că va trebui să plătesc prea mult pentru casă.

— De ce? strigă ea, îndârjită. De ce să ceară Maggie prea mult, doar pentru că o vrei tu? Şi mai gândeşte-te şi la câţi bani ai vârât în ea!

— Banii vârâţi în casă nu fac decât să-i sporească valoarea, pentru Maggie. Se pare că nu înţelegi ce înseamnă spiritul de proprietate, fetiţo. Dar nu ăsta-i

esenţialul. Maggie n-ar *cere* niciun preţ. Numai că n-aş putea rămânând cinstit, să-i plătesc mai puţin decât a fost estimată casa când s-a făcut împărţirea moştenirii. Adică, o mie opt sute de lire sterline. Nu valorează atât. Eu nu plătesc decât şaizeci de lire chirie.

— Dacă a fost estimată la o valoare prea mare, asta-i treaba ei, se răţoi Hilda, nedreaptă.

— Ba deloc. A fost o proastă. Albert şi Clara au convins-o. A fost o afacere bună pentru ei. N-am putut să mă amestec.

— E o ruşine să trebuiască să plăteşti pentru ceea ce au făcut Albert şi Clara.

— Nu e nevoie decât dacă vreau. Numai că, dacă o să cumpăr casă, preţul va trebui să fie de o mie opt sute de lire.

— Să-ţi spun drept, zise Hilda, aş vrea s-o cumperi.

— S-ar simţi fetiţa mea la ea acasă dacă el i-ar cumpăra-o? o tachină el, ispitind-o.

— Da, s-ar simţi.

Hilda îşi îndreptă umerii şi zâmbi cu bravadă.

— Şi dacă Maggie nu vrea s-o vândă?

— Mă laşi s-o întreb eu?

Tonul supus al Hildei dădea de înţeles că Edwin era un tiran care guverna dând ordine despotice.

— N-am nimic împotrivă, zise el, nepăsător.

— Bine, atunci am să-i vorbesc zilele astea.

Edwin plecă, lăsând cartea lângă Hilda. Ea se simţi grozav de însufleţită. Se gândi: „Ce minunat e! Pot face cu el ce vreau. Când folosesc un anumit ton, şi mă uit la el într-un anumit fel, pot face cu el ce vreau”.

Simţea cu încântare că posedă o putere inexplicabilă. Ce rol, să fii o regină capricioasă şi îmbufnată, tolănită comod în fotoliu, şi prefăcând un tiran într-un sclav! Era mai grozav chiar decât să fii un pianist renumit în întreaga lume!…

II

Dar curând deveni mai serioasă. Simţi cu încântare cum i se aşterne în suflet seriozitatea. O copleşi recunoştinţa pentru Edwin. Bunătatea lui era minunată. Nu era perfect. Îi vedea toate cusururile, întocmai ca atunci când era supărată pe el. Dar cât de drăguţ se purta cu ea! Hilda adora fiecare aspect, fiecare manifestare a caracterului lui. Simţea ce răspundere are faţă de el şi faţă de George. Ei îi revenea rolul de a le înfrumuseţa viaţa. Fără ea, cât de nefericiţi, cât de părăsiţi s-ar simţi amândoi! Ar fi ca nişte copii pierduţi. Nimeni nu putea face pentru ei ceea ce făcea ea. Banii nu puteau cumpăra ceea ce dăruia ea în mod firesc, şi nicio invenţie nu ar putea s-o înlocuiască. Se uita cu respect la Edwin, dar în acelaşi timp se simţea, într-un chip misterios, superioară şi lui, şi lui George. îi privea cu o blândă şi stranie înţelepciune. Era plăcut, era bine, era chiar prudent, să fii uneori cu toane şi să câştigi prin nazuri, trucuri şi seducţii; dar, dincolo de toate acestea, se afla teribila seriozitate a datoriei de soţie, permanentă şi complicată – o obligaţie grea care-i solicita cele mai nobile forţe pentru a o îndeplini. Într-o clipă eroică izbuti să înţeleagă ideea de datorie, aşa cum nu o mai înţelesese niciodată. Dori din toată inima să fie cea mai minunată soţie din toate timpurile. Şi credea cu tărie în capacităţile ei.

Urcă la etaj ca să-şi pună o rochie mai frumoasă; căci după petrecerea aceea nu se mai simţise tentată să fie elegantă. Se gândise: „Ce rost are să-mi bat capul pentru un soţ căruia îi pasă atât de puţin încât riscă fără rost siguranţa existenţei mele?” Acum îi era ruşine că se neglijase. Ada se afla în dormitor, făcându-şi de lucru pe măsuţa de toaletă. De îndată ce află că stăpâna ei voia să iasă, sări s-o ajute; îi admiră fără rezerve noua rochie de după-amiază, părând atât de încântată de parcă urma s-o poarte ea însăşi. îi încheie nasturii botinelor, îi aduse

mănuşile şi umbreluţa, îi aminti să-şi ia geanta, portofelul şi batista.

— Nu prea ştiu când am să mă întorc, Ada.

— Nu, coniţă, întări Ada, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Fireşte că nu, coniţă. Aveţi atâtea de făcut. Dar oricând vă veţi întoarce, vom fi încântaţi să vă revedem, căci casa nu înseamnă nimic fără dumneavoastră”.

— Fireşte că o să mă întorc la ceai.

— Oh, da, coniţă! consimţi Ada, ca şi cum ar fi spus: „Mai era nevoie să-mi spuneţi, coniţă? Ştiu eu că nu I-aţi lăsa pe domnul să-şi bea singur ceaiul”.

Hilda coborî cu un aer maiestuos scările, privind în jurul ei la casa care-i aparţinea lui Maggie, şi pe care Edwin făgăduise de fapt s-o cumpere. Da, era o casă frumoasă, un cămin cu adevărat splendid, şi părea cu atât mai frumoasă cu cât era a lui Maggie. Hilda avea regretabila trăsătură omenească de a preţui mai mult ceea ce nu-i aparţinea şi de a desconsidera ceea ce era al ei. Poate că asta explica, în parte, şi atitudinea ei adesea foarte critică faţă de Edwin. Ieşi triumfătoare pe uşa din faţă, cu capul plin de planuri şi gânduri înţelepte. Dar tot nu era sigură că zădărnicise – sau dacă va putea zădărnici vreodată, indiferent prin ce mijloace – marele şi riscantul proiect cu litografia.

De îndată ce ieşi, Ada alergă în bucătărie, strigând:

— Ura! A plecat.

Şi amândouă slujnicele ţâşniră, ca nişte copii, în grădină să se dea în leagăn.

Capitolul VIII ÎN FAMILIE

I

Când Hilda ajunse la casa mătuşii Hamps de pe King Street şi ciocăni la uşă, îi deschise o slujnică îngălată şi şleampătă, iar prin uşă răbufni în stradă un miros de marmeladă de prune în curs de preparare. Slujnica purta un şorţ de pânză grosolană.

— Domnişoara Clayhanger e acasă? întrebă cu răceală Hilda contrariată de ceea ce vedea şi mirosea.

Slujnica răspunse, bănuitoare şi misterioasă:

— Nu, coniţă. A ieşit.

— Atunci, doamna Hamps?

— Cucoana e sus, zise slujnica, arătând cu capul ciufulit în spate, spre scară.

— Vrei s-o anunţi că am venit?

Slujnica o lăsă pe vizitatoare în prag şi, mişcându-şi greoaie picioarele, o porni pe scară în sus.

Hilda o luă pe coridorul ce ducea la bucătărie. Pe plită se afla ceaunul strălucitor de aramă, destinat „conservelor”. Şiruri de borcane de porţelan şi de sticlă erau rânduite la nimereală pe masă.

— Coboară îndată, zise slujnica cea repezită, întorcându-se, şi rămase uitându-se cu gura căscată.

— Pot să aştept în salonaş?

Casă, veche cam de şaptezeci de ani, era un imobil respectabil, situat în porţiunea cea mai bună de pe Iving Street, la începutul pantei de lângă biserica St. Luke. Fusese cândva ocupată de un dentist cu oarecare faimă, şi avea şi grădină, pe care însă mătuşa Hamps o lăsase în paragină. Bătrâna doamnă avea prestanţă, dar prestanţa se limita la persoana ei. Putea fi extrem de generoasă, strălucitor de ospitalieră, dar numai în ocazii speciale. Ceaiurile ei, la care nu lipsea niciodată ananas proaspăt din cel mai scump, prăjituri minunate, somon marinat şi tacâmuri de argint, erau renumite; dar nivelul general al existenţei pe care o ducea era foarte scăzut. Slujnicele ei – şi s-au perindat destul de multe, deşi numai câte una o dată – nu numai că trebuiau să fie de confesiune metodistă wesleyană şi să se ducă la slujba de sâmbătă seara, iar în cursul săptămânii să participe la adunări unde să-şi mărturisească păcatele şi să dovedească astfel puterea divină, dar mai erau silite şi să mănânce untura rămasă de

la prăjeli, în loc de unt. Chiar şi stăpâna mânca untură, dacă rămâneau fără unt sau costa prea scump. Ea se socotea o gospodină desăvârşită. Era o martiră a idealurilor ei gospodăreşti. Viaia ei particulară era în primul rând o strădfnie nesfârşită de a ţine casa curată – şi de a trebălui tot timpul. Casa mereu era pe cale de a deveni curată, şi nu era niciodată, în ciuda veşnicelor spălări, lustruiri a mobilei, frecări, curăţenii. Mătuşa Hamps nu-şi schimba niciodată rochia de casă soioasă cu o rochie elegantă de vizită, fără să-şi spună cu amărăciune că „rămânea ceva nefăcut”. Slujnica nu se ducea niciodată la culcare, fără s-o audă pe stăpâna ei bombănind nemulţumită: „Ei bine, asta va trebui s-o facem mâine”. Curăţenia de primăvară în casa asta dura şase săptămâni. În zilele de primire, efortul de a „îmbrăca” slujnica pentru ceai era pur şi simplu disperat, şi nu întotdeauna încununat de succes.

Mătuşa Hamps nu avea sentimentul confortului, şi nici pe cel al frumosului. Era incapabilă să se rezeme pe speteaza unui scaun, şi socotea că linoleumul era una din cele mai reuşite invenţii ale secolului. Îşi „apăra” covoarele cu ajutorul unor bucăţi de linoleum, adesea zdrenţuit pe margini, şi în unele odăi vedeai mai mult linoleum decât altceva. În materie de înnoiri, nu cumpăra decât linoleum – în afară de împrejurarea că la vreun bazar de la capelă era silită să cumpere o pernă de satin sau un paravan de cămin pictat de mână. Toate mobilele ei erau vechi, decrepite şi urâte; aparţineau celei mai urâte perioade victoriene, când orice urmă a secolului al XVIII-lea dispăruse. În casă stăruia o atmosferă apăsătoare. Era apăsătoare chiar şi când soseau oaspeţi, căci atunci însăşi abundenţa de pe masă contrasta violent cu restul interiorului, creând un sentiment de jenă; şi pe lângă asta, doamna Hamps nu putea fi în mod firesc ospitalieră. Ea nu putea fi şi nu putea face nimic în mod firesc. Nu putea să

se lepede de propria-i piele. Ospitalitatea ei era mult prea primitivă. Şi ca să satisfacă acest primitivism, oaspeţii trebuiau mereu să mănânce prea mult. Era atât de hotărâtă să-şi dovedească sieşi ospitalitatea, încât nu lăsa în pace un oaspete până când acesta era gata să plesnească.

Hilda se aşeză încruntată în salonaşul ponosit, printre albume de fotografii legate în piele, oleogravuri şi bibelouri de mărgele, şi pufni la mirosul puternic de marmeladă; şi într-o izbucnire de revoltă împotriva veşnicei idolatrii a spiritului gospodăresc, al cărui exemplu clasic era mătuşa Hamps, îşi spuse că mai curând ar cumpăra cea mai proastă marmeladă decât s-o facă singură pe cea mai bună, că nu se va uita niciodată sub o masă ca să vadă dacă nu e praf, că nimic n-o va putea determina să trebăluiască prin casă după amiază, şi că va desfiinţa definitiv curăţenia de primăvară.

Imensa respectabilitate mediocră a acestui district îi apăsa inima. Fusese bună parte din viaţă o roabă-şefă în Brighton; cunoscuse toate dedesubturile vieţii gospodăreşti; dar la Brighton ochiul putea găsi ceva grandios, somptuos, luxos şi uneori chiar frumos ca să se desfete; şi apoi mai era şi marea. În cele Cinci Oraşe nu era nimic. Puteai merge de la un capăt la altul al celor Cinci Oraşe, fără să găseşti nimic care să te emoţioneze – de-ît câte o pereche de îndrăgostiţi. Şi dacă pătrundeai în case, tot nu aflai nimic în plus – ba era şi mai rău –, pentru că întrai de îndată în contact cu o rasă abjectă de sclavi ţinuţi în mizerie, minaţi din spate de femei mărginite care nu erau decât tot sclave, cu mentalitate de sclave şi cu înfumurarea nemăsurată a virtuţii… Vorbeşte-i mătuşii Hamps, acasă la ea, despre tenis sau despre o serată muzicală, şi te va socoti o fluşturatică şi va schimba subiectul, începând să vorbească de săpunuri sau capele. Şi existau sute de case în cele Cinci Oraşe în care nu

pătrunseseră niciodată alte idei decât ideile mătuşii Hamps, şi zeci şi sute de mii de asemenea case în districtele industriale din Staffordshire, Cheshire, Lancashire şi Yorkshire – case în care păstrarea curăţeniei şi îndeplinirea ceremonialului religios şi sfaturile date săracilor să se ajute singuri erau cele mai înalte virtuţi, de fapt, singurele virtuţi. Hilda văzu în imaginaţie toate casele, şi se înfioră. Ca să găsească o mângâiere, se gândi la propria ei casă, şi într-un inventiv spirit de răzvrătire, făuri pe dată pentru ea o politică conştientă… Da, îşi jură că locuinţa ei va fi în orice caz în primul rând agreabilă, cu spirit, înainte de a fi curată. Şi-o imagină pe mătuşa Hamps uitându-se la un strat de praf din holul casei Clayhanger, şi se auzi pe sine zicând: „Oh, da, mătuşico, e chiar praf. îl păstrez anume, ca să-mi amintească de ceva ce mireau să uit”. Privi în jurul ei, în salonaşul mătuşii Hamps, şi savură neîndurător lista monstruoasă a urâţeniilor sordide din el.

Şi atunci intră mătuşa Hamps, îmbrăcată magnific şi totuşi sobru în negru, cu silueta ei dreaptă, viguroasă, cu ochii strălucitori şi tenul ei admirabil; mulţumită de sine, zâmbind ospitalier; fără să-şi dea seama că era moartă, că epoca ei murise, şi că Hilda nu era străină de această crimă.

— Drăguţ din partea ta, Hilda. E o adevărată cinste. Şi apoi adăugă, ştrengăreşte: Fac marmeladă.

— Văd, zise Hilda, vrând să spună că mirosea. Am trecut doar în speranţa s-o găsesc pe Maggie.

— Maggie a ieşit acum vreo jumătate de oră.

Şi zicând asta, mătuşa Hamps arboră un aer misterios. Hilda gândi: „Ce mi-o fi ascunzând?”

— Oh, foarte bine, nu face nimic, zise ea. Te pregăteai şi dumneata să ieşi, mătuşico?

— Ar fi fost bine dacă aş fi ştiut că vii, draga mea. Rămâi să bei o ceaşcă de ceai?

— Nu, nu! Nu vreau să te reţin.

— Dar mi-ar face *plăcere*, draga mea, protestă cu căldură mătuşa Hamps.

— Nu, nu! Mulţumesc! Te conduc o bucată de drum. În ce direcţie mergi?

Mătuşa Hamps şovăi, ca într-o dilemă.

„Oare ce-mi ascunde?” gândi iar Hilda.

— Adevărul este, zise mătuşa Hamps, că vreau să trec pe la Clara.

— Păi, atunci merg şi eu cu dumneata, mătuşico.

— Oh, da! exclamă doamna Hamps aproape pătimaş. Da! Sunt sigură că Clara o să fie încântată! Şi adăugă pe un ton firesc: E şi Maggie acolo.

Hilda îşi spuse: „Categoric că nu vrea să vin şi eu”.

După ce doamna Hamps aruncă o privire în cazanul de aramă şi dădu slujnicei instrucţiuni amănunţite, o porniră.

— N – o să fiu liniştită până mă întorc, zise mătuşa Hamps. Dacă nu te uiţi tot timpul după ele, uită mereu să amestece.

II

Când ajunseră la poarta familiei Benbow, uşa de la intrare era deschisă, şi Clara, ţinându-l de mână pe Rupert – mezinul ei – stătea în prag, zâmbindu-le. Era limpede că le zărise încă din stradă, de la una din ferestre. Acest fapt mărunt, întărind în mintea Ilildei ideea, formată treptat, că soţii Benbow stăteau mereu în aşteptare şi că întreaga lor existenţă era o vastă maşinaţie prin care urmăreau să profite de pe urma celorlalţi, îi spori aversiunea faţă de cumnata sa. În plus, Clara îşi pusese una din rochiile ei cele mai bune, şi avea în ochi o expresie ciudată, pe jumătate vinovată şi pe jumătate şireată. Totuşi, faţa aibă şi delicată a Clarei, cu tenul ei minunat, şi felul ei copilăresc şi matern în acelaşi timp de a ţine copilul de mină, o sileau într-o mare măsură pe Hilda să-şi înăbuşe

aversiunea.

Rupert avea hăinuţe albe proaspăt călcate, împodobite cu tot soiul de broderii complicate; nu avusese timp nici să le rupă, şi nici să le păteze; numai pe bavetă avea o pată de marmeladă. Braţul drept, grăsuţ, era întins în sus ca să ajungă undeva până la înălţimea mâinii de uriaş protector a mamei sale, şi din cauza asta trupul său mititel era înclinat spre stânga, dându-i o înfăţişare comică şi pofticioasă. Era un copil drăguţ, şi totuşi destul de voinic, cu o privire plină de voioşie, şi clobândise de curând şi minunatul dar al vorbirii. Uluitor cum creierul infantil adăuga cuvânt la cuvânt şi frază la frază, şi (ca şi cum n-ar fi fost de ajuns) mai inventa şi tot felul de vorbe caraghioase, şi fraze nostime şi expresive! Aşa că nimeni nu rămase surprins când copilul deveni de îndată centrul atenţiei. Bătrâna lui mătuşă îl luă în braţe, iar el, fără cea mai mică împotrivire, o lăsă să-şi afunde nasul în obrazul şi gât-l său.

Şi apoi Hilda îl luă şi ea în braţe, cu aceeaşi plăcere, căci tare mai era dulce, cu pielea-i delicată şi zâmbetu-i timid pe faţa îmbujorată. Dori o clipă ca George al ei să aibă din nou doi ani şi jumătate, să-l poată îmbăia, să-l şteargă şi să-l hrănească. Iar Clara, plină de mândrie, deşi musafirii aproape că uitaseră să dea mâna cu ea, era în extaz. În cele din urmă, Rupert fu pus din nou jos, pe scară. Nu scosese o vorbă. Sfiala îl împiedicase să-şi arate noul dar miraculos, dar mama lui, uitându-se la el, mărturisi că de obicei nu se mai opreşte din sporovăială.

— Poftiţi pe aici, vă rog! zise Clara cu efuziune şi în acelaşi timp conspirativ, arătând spre salon, care se afla în stânga uşii de la faţadă; din sufragerie, situată în dreapta, răzbăteau zgomote confuze. E şi Albert acasă. Sunt atât de bucuroasă că ai venit, adăugă ea adresându-se Hildei.

Mătuşa Hamps îi şopti Hildei la ureche:

— E o petrecere dată de ziua de naştere a lui Bert.

Cu două săptămâni în urmă, Hilda auzise ceva despre apropiata zi de naştere a lui Bert – 1 împlinea doisprezece ani, şi de aceea mai solemnă ca alte aniversări – dar din păcate uitase complet de ea.

— Sunt atât de bucuroasă că ai venit, repetă Clara în salon. Mi-era teamă că o să te simţi jignită. M-am gândit că ar fi mai bine să te aduc întâi aici şi să-ţi explic totul.

— Oh! Doamne! exclamă mătuşa Hamps, întrerupând-o şi privind salonul de jur-împrejur. Ce splendid! Extraordinar! Ce splendid!

— Îţi place? întrebă Clara, roşind.

Drept răspuns, mătuşa Hamps spuse una din marile minciuni din viaţa ei. Zise, în extaz, că îi plăcea nespus de mult noua garnitură de salon. Garnitura asta îi dovedea mătuşii Hamps, mâhnind-o nespus, şi lumea nu se va opri niciodată în loc. Garnitura asta de salon ignora cu totul vechile idealuri victoriene de mobilier; şi ignorând trecutul, ignora şi viitorul. Mobilierul victorian căutase întotdeauna nemurirea; în Bursley existau mii de scaune şi mese victoriene care sfidau timpul şi pe care nimic nu le-ar fi putut distruge, în afară de un topor sau un incendiu. Dar această nouă garnitură nu se gândea la ziua de mâine; nici măcar nu avea pretenţia că se gândeşte. Nimeni nu credea că va dura, şi posesorii ei pur şi simplu se abţineau să se gândească ce va deveni după câţiva ani de folosinţă. Contemplau cu bucurie prospeţimea elegantă de acum, şi se mulţumeau cu atât. În timp ce bătrânele victoriene trăiau în viitor (în măsura în care trăiau cât de cât), neo-victorienele trăiau nepăsătoare în prezent.

Mobila părea să fie din lemn de trandafir, cu tapiţeria portocalie terminându-se cu pliuri şi funde. Dar şi albul intra în mare măsură în combinate, căci tocmai ajunsese la Bursley vopseaua lăcuită, fiind sortită să aibă mare căutare. Printre piesele garniturii se afla şi-un scăunel de muls din brad, cu trei picioare, acoperit cu vopsea albă de

email, scoasă în evidenţă prin funde portocalii din imitaţie de mătase. Toată lumea fusese de curând zguduită de originalitatea de a aşeza un scăunel de muls în salon; moda asta ciudată atrăgea cu o forţă toate inimile; aproape orice gospodină, văzând un scăunel* de muls în salonul unei prietene, hotăra că trebuie să aibă şi ea un scăunel ele muls în salonul ei, şi se grăbea să-şi facă rost de unul. Clara era printre primele posesoare, printre pioniere. Cu zece ani – cu cinci ani – mai înainte, Clara începuse să folosească cuvântul „estetic” ca termen de ocară batjocoritoare, neavând decât o vagă idee despre înţelesul lui; şi acum – datorită efectului miraculos al timpului – era şi ea prinsă în mişcarea ce cuprinsese în ultima vreme cele Cinci Oraşe; neofită şi captivă de bunăvoie, nimic nu-i putea întrece dispreţul pentru ceea ce admirase cândva în mod absolut. În această respectabilă casă din epoca victoriană mijlocie, situată pe o stradă cam de modă veche ce ducea de la Shawport Lane spre Canal, şi care se mândrea (chiar dacă aici locuiau nonconformişti) că avea vedere spre grădina prezbiteriului, pătrunseseră noile idealuri de strălucire, prospeţime, excentricitate, fragilitate şi vremelnicie, şi până şi mătuşa Hamps era intimidată de ele.

Hilda îşi exprimă o admiraţie politicoasă, dar formală. În ceea ce o privea, n-ar fi fost potrivnică noilor idealuri în formele lor cele mai costisitoare, dar influenţa lui Edwin o învăţase să le dispreţuiască. Gusturile lui Edwin în materie de mobilier, însuşite de la familia Orgreave, nesocoteau modernitatea şi mergeau chiar şi mai mult în urmă decât perioada victoriană timpurie. Multe din lucrurile urâte cumpărate de tatăl său mai rămâneau încă în casa Clayhanger, dar tot ce cumpărase Edwin era fie mobilă veche, fie, dacă era nouă, o imitaţie îngrijită a stilului previctoriarx. Dacă Anglia ar fi fost populată numai de oameni ca Edwin, toţi creatorii originali

de mobilier ar fi murit de foame. Şi totuşi, el încuraja literatura originală.

Ceea ce avea însă Hilda împotriva garniturii de salon a Clarei nu era stilul ei, nici emailul, nici zorzoanele, nici vopseaua de calitate vădit inferioară, ci simplul fapt că fusese expusă spre vânzare în vitrina magazinului lui Nixon de pe Duck Bank, având preţul afişat pe ea. Asta nu-i plăcea Hildei. Ei da, Edwin putea să vadă un barometru vechi în cine ştie ce dugheană de vechituri din Hanbridge sau Tumhill, şi, nehotărât, jsă-l lase acolo în prăvălie luni de zile, şi apoi să-l cumpere şi să-l atârne în casă – şi într-o clipă devenea un alt barometru, un barometru superior, deosebit. Dar garnitura Clarei nu se transformase astfel, după părerea Hildei. Într-adevăr, stând în salonul Clarei, ea avea impresia că se află în magazinul lui Nixon.

Ba mai mult, Nixon avea acum în vitrină o altă garnitură, exact ca aceea a Clarei. Hilda era surprinsă cum de nu se ruşina Clara de această publicitate şi de reproducerea pe scară largă a garniturii ei. Dar Clara nu se ruşina. Dimpotrivă, părea să simtă o tainică satisfacţie la gândul că garnituri exact ca a ei se puteau găsi, sau se vor putea găsi în curând, în nenumărate alte saloane. Şi nu-i păsa nici că preţul era cunoscut. Şi în privinţa preţului, expresia „vânzare în rate” stăruia în mintea Hildei. Era convinsă că Albert nu-i plătise lui Nixon toţi banii. Ea socotea sistemul vânzării în rate ca ceva dezonorant, dacă nu chiar imoral, şi această părere era una din puţinele pe care le împărtăşea cu mătuşa Hamps. Amândouă condamnau în sinea lor, în siguranţa situaţiei lor financiare, nechibzuinţa soţilor Benbow. Nimeni, nici chiar soţia sa, nu ştia cum „stă” Albert, dar mulţi îndrăzneau să facă presupuneri – şi încă nefavorabile.

— Luaţi loc, vă rog, zise Clara, stăruitor.

Era atât de preocupată, încât indiferenţa Hildei faţă de noua ei mobilă nici nu o supărase.

Se aşezară cu toţii, afetăţi, în salonul dichisit, şi Rupert se rezemă, obosit parcă, de fusta elegantă a mamei sale.

Hilda privi în jur, în aşteptare. Mătuşa Hamps aştepta şi ea. Pe masa din mijlocul încăperii se afla un dicţionar al limbii engleze, deschis, pus cu faţa în jos; lângă el se vedea o foaie de hârtie conţinând o listă lungă de cuvinte, scrise cu creionul. Mătuşa Hamps, de îndată ce ochii îi căzură pe acele obiecte, îşi întoarse iute privirea, de parcă din întâmplare ar fi văzut ceva dezgustător. Clara prinse mişcarea, se roşi puţin, dar îşi regăsi imediat stăpânirea de sine.

— Sunt atât de bucuroasă că ai venit, repetă ea încă o dată spre Hilda, cu un zâmbet forţat. Doream atât de mult să-ţi explic cum s-a făcut de nu l-am chemat pe George – mi-era teamă că ai să te superi.

— Ce idee! murmură Hilda cât putu mai firesc.

Dar nările îi fremătau, stingherită de atmosfera de mici vrajbe şi neînţelegeri, pe care Clara le gusta cu atâta plăcere. Râse, ca s-o liniştească pe Clara, şi într-un fel amuzată la gândul că zile întregi Clara şi-o închipuise întrebându-se spuse eptibilă de ce oare nu primise George o invitaţie la petrecere, când în realitate ea nici nu se gândise la ceastă petrecere. îi păru rău că nu avea niciun dar pentru Bert, dar hotărî să-i dăruiască o jumătate de coroană pentru economiile lui, despre care auzise multe.

— Ca să spun adevărul, zise Clara dându-şi drumul, am avut destule griji cu Bert. Albert s-a frământat tare mult. Abia alaltăieri a scos el de la Bert adevărul despre seara aceea când ai avut petrecerea, şi el a fugit de-acasă după ce se culcase. Albert i-a spus: „N-am să te biciuiesc şi n-am să te pun la pâine şi apă. Numai că, dacă nu-mi spui ce-aţi făcut în seara aceea, nu vei avea parte de nicio petrecere de ziua ta – asta-i tot”. Aşa că până la urmă Bert a cedat. Şi ştiţi ce-a făcut? A avut o şedinţă de rugăciuni cu

George al tău şi cu băiatul acela al lui Clowes, vecinul vostru de pe Hulton Street. Ştiai?

Hilda clătină din cap cu bravură. Oficial, nu ştia nimic.

— Ai mai pomenit aşa ceva? exclamă mătuşa Hamps.

— Da, urmă Clara, răsuflând adânc ca să-şi ia un nou avânt. Şi Bert zice că s-au rugat ca George al tău să primească un briceag, şi a primit. Şi apoi s-au rugat ca Bert al nostru să primească o bicicletă dar n-a apărut nicio bicicletă şi atunci Bert şi George s-au certat groaznic, şi George i-a dat briceagul – l-a silit să-l ia – şi apoi a spus că n-o să mai vorbească cu el toată viaţa. La început Albert a vrut să-l plesnească pe Bert pentru că spune minciuni şi este obraznic, dar până la urmă a ajuns la concluzia că, în orice caz, Bert spunea ceea ce credea că este adevărul… Şi băieţaşul acela al lui Clowes este atât de *mic*!… Bert îşi dorea, fireşte, să-şi serbeze ziua de naştere, dar ne-a rugat; a stăruit să nu-l invităm pe George. Aşa că, până la urmă, am hotărât să nu-l chemăm, să lăsăm să fie cum vrea el. Asta-i tot… Va să zică, George nu ţi-a spus nimic?

— Nicio vorbă, răspunse Hilda.

— Şi băiatul lui Clowes e atât de *mic*! repetă Clara.

Se îndreptă brusc spre poliţa căminului şi luă de acolo un briceag pe care-l oferi Hildei.

— Iată briceagul. Bineînţeles, Albert i l-a luat.

— De ce? întrebă Hilda cu candoare.

Dar Clara surprinse ironia din glasul ei şi o privi sfidător.

— Bănuiesc că nu-i briceagul lui Edwin, întrebă cu glas sever.

— Nu, nu-i al lui. Nu l-am mai văzut iciodată. De ce?

— Ne-am gândit că poate Edwin i-a auzit pe băieţi şi a aruncat un briceag peste gard. Asta i s-ar potrivi lui Edwin, categoric.

— Oh, nu! respinse Hilda cu şiretenie o asemenea

posibilitate. Sunt absolut sigură că n-a făcut aşa ceva şi adăugă maliţios, întinzând briceagul: Aveam impresia că voi credeţi în eficienţa rugăciunii?

Aceste câteva vorbe n-avea să i le ierte Clara niciodată.

În clipa următoare, punând la loc pe poliţa căminului briceagul fermecat şi luându-şi copilul, îi conduse pe toţi în sufragerie.

— Haide, Rupy, drăguţule, zise ea.

„Rupy!” o imită Hilda în sinea ei, luând în derâdere absurditatea acestui diminutiv.

— După părerea mea, zise mătuşa Hamps, hotărâtă să salveze onoarea familiei, răspunzător nu poate fi decât maimuţoiul de Clowes. M-am tot gândit de când mi-ai povestit aseară, Clara, şi sunt aproape sigură că de vină trebuie să fi fost maimuţoiul de Clowes.

Era magnifică. Nu mai era o gospodină preocupată de prepararea marmeladei, ci o figură grandioasă ieşită în lume, o figură simbolică având datoria de a păstra aparenţele în favoarea întregii omeniri.

III

Sufrageria nu începuse încă să se pună în acord cu vremurile. Era o încăpere destul de sărăcăcioasă, obişnuită cu maltratările de zi cu zi, iar conţinutul ei data din diferite perioade, cel mai vechi obiect mergând înapoi în istoria familiei până în epoca străbunicului lui Albert. Era un scaun de stejar, în care şedea de obicei Albert, dar în împrejurarea de faţă se aşează fiul şi moştenitorul său, Bert. Băiatul, care începuse să poarte ochelari, se afla în capul mesei; iar în celălalt capăt stătea mătuşa-sa Maggie, în faţa unei tăvi cu ceai. Pe laturile mesei se aflau surorile lui, slăbuţa Clara, aproape de aceeaşi vârstă cu Bert, durdulia Amy şi micuţa Lucy – şi tatăl său; două farfurii pline de firimituri dovedeau că mama şi Rupert se ridicaseră de la masă ca să întâmpine musafirii. Şi mai erau încă două

locuri goale. Într-o vază mică din faţa lui Amy se afla o floare solitară. Odaia era aproape plină; se simţea miros de prăjituri, de ceai şi copii.

— Iată-ne, zise Clara cu mare veselie, intrând cu oaspeţii şi cu Rupert. Totul merge bine? (Aruncă spre Albert o privire care spunea: „Am explicat totul, dar Hilda e o fiinţă tare ciudată.”)

— Da, răspunse Albert. Bună tuturor mătuşilor *

— Albert a plecat de la fabrică dinadins mai devreme, lămuri Clara prezenţa soţului ei.

Albert era un om fericit. În adolescenţă se apucase de şcolile duminicale, aşa cum alţi tineri se apucă de un viciu. Îi plăcea să-şi exercite autoritatea asupra copiilor, şi experienţa îl învăţase toate trucurile curente. Sub forma unei autorităţi binevoitoare, putea exercita asupra celor mici o disciplină nemiloasă. Nu-l deranja deloc să-i fie lăsată în grijă o masă plină de copii, în timp ce soţia sa se ducea să poarte vreo întrevedere diplomatică. În acelaşi timp, avea şi el mândria lui. Astfel, nu-şi exprimă deloc surpriza, nici măcar plăcerea, la vederea

Hildei, teoria sa fiind că trebuia socotit ceva obişnuit. Era cu adevărat preocupat de felul cum se desfăşura masa, şi nu o ascundea. Dădu mina cu doamnele foarte ceremonios, de parcă ar fi vrut să spună: „Problema de căpetenie este în prezent această masă de aniversare. Eu o dirijez, şi o dirijez foarte bine. Aşezaţi-vă uşurel la locurile voastre, şi lăsaţi-mă să-mi continui opera de îndrumare”.

Şi totuşi, avu grijă ca toţi copiii să se ridice politicos de pe scaune şi să salute conform uzanţelor în vigoare. Era cu ochii pe ei. Dădea importanţă celui mai mic amănunt al acestei piese. Dacă tăia tortul, avea aerul de a anunţa lumii întregi: „E un tort frumos. Am apreciat cu grijă meritele acestui tort, şi mama le-a apreciat cu grijă şi ea; am ajuns de fapt cu toţii la o anumită concluziefavorabilă în privinţa acestui tort – şi anume, că e un tort frumos.

Acum am să-l tai, Operaţia de tăiere este o operaţie majoră. Observaţi cum îl tai, şi apoi observaţi cum îl împart. Înţelepciunea şi dreptatea trebuie să domnească la această împărţire". Chiar dacă nu făcea decât să întindă cuiva sarea, o făcea ca şi cum ar fi oferit împărtăşania.

Mătuşa Hamps părea să se adapteze cu plăcere la capriciile lui. Spuse că se va „înghesui" oriunde, şi în curând se apucă să găsească perfect tot ceea ce ţinea de familia Benbow. Hilda, nefiind atât de intimă cu ei, se văzu instalată cu mai multă ceremonie. Nu putea să-şi scoată din cap ideea că era caraghios ca un bărbat voinic, în toată firea, să-şi neglijeze treburile ca să aibă grijă de sărbătorirea zilei de naştere a unui copil; şi Aibert, dându-şi seama ce gândea ea, nu putu să nu-i replice din priviri că nu era deloc caraghios, ba chiar potrivit şi demn de toată lauda.

Prima aluzie la cadourile pentru ziua de naştere veni din partea mătuşii Hamps, care remarcă entuziasmată că Bert arăta ca un adevărat bărbat cu noii lui ochelari atât de frumoşi. Bert, roşind, încruntat dar mândru, şi mai ales stânjenit, deveni şi mai stânjenit la această afirmaţie. Ochelarii îi fuseseră prescrişi de oculist, iar părinţii săi îi oferiseră fără jenă prima pereche ca dar de ziua lui. Stăruiseră atâta tot încercând să-i demonstreze ce frumoasă şi originală era această idee, încât Bert ajunsese aproape să creadă că era un lucru mare în viaţa unui băiat să primească o pereche de ochelari ca dar de ziua de naştere. Purta acum pentru prima dată ochelarii. În realitate, mâhnirea depăşea mândria în atitudinea sa, şi sufletul misterios al lui Bert, care-l derutase timp de o săptămână pe tatăl său, privea uneori pieziş prin aceşti ochelari, cu o critică aspră la adresa instituţiei părinţilor. Înfuleca cu sârguinţă. Curând, mătuşa Hamps, întinzându-se peste masă, depuse o jumătate de liră pe farfuria lui lipicioasă. Cu toţii se prefăcură copleşiţi, deşi nimeni nu se

aştepta la mai puţin. Aproape simultan cu clinchetul aurului pe farfurie, Clara zise:

— Ei, ce spui acum?

Dar Albert se arătă plin de o bunăvoinţă chibzuită:

— Lasă-l în pace, mamă – o să spună el singur.

— Sunt sigură că o să spună, se declară de acord mama lui.

Şi Bert rosti mulţumirile, roşind şi învârtind nervos între degete moneda. Iar mătuşa Hamps şedea ca o zeitate antică, blândă, măreaţă, imensă în moralitatea ei. Nici chiar unghiile ei murdare şi rupte nu-i scădeau cu nimic din măreţie. Nu se dădea înapoi să hrănească slujnicele cu untura rămasă de la prăjeli, dar când era cazul putea azvârli cu monede de jumătate de liră în dreapta şi-n stânga.

Atunci Hilda, deschizând geanta, adăugă cinci şilingi la jumătatea de liră, în mijlocul exclamaţiilor de admiraţie – sincere şi nesincere. Pe lângă aurul mătuşii Hamps, cele două jumătăţi de coroană făceau o figură jalnică, şi de aceea Hilda, aproape fără să-şi întrerupă gestul de dărnicie, zise:

— Asta-i de la unchiul Edwin. Şi asta, şi mai adăugă un florin şi trei şilingi la comoară, e de la mătuşica Hilda.

Fără să ştie de ce, vorbea la fel ca ceilalţi, şi îi era silă de ea că se lăsa dominată de atmosfera din casa Benbow, clar nu putea face altfel; atmosfera aceasta te învăluia. Se simţi stingherită; iar stingherеala lui Bert crescu şi mai mult când exclamaţiile sporiră în forţă şi sinceritate. Deşi îl năpădi mândria tristă a posesorului de bogăţii, ştia prea bine că banii nu vor avea nicio valoare pentru el. Darurile primite, toate utile (în afară de un buchet de flori de la Rupert), îi erau de fapt inutile. Astfel, micuţa Clara cea dichisită fusese îndrumată de părinţi să-i dăruiască un pieptene. Dacă toţi pieptenii din lume ar fi fost brusc desfiinţaţi, lui Bert nu i-ar fi păsat – ba chiar s-ar

fi bucurat. Cât despre ochelari, prefera perspectiva ca la maturitate să orbească complet, decât să fie silit să-i poarte. E oare de mirare că tatăl său nu izbutise să sondeze sufletul acestei stranii fiinţe?

Albert privea extaziat la frumoasa imagine a platoului. îi amintea cu plăcere de platoul pentru colecte de la predicile de la aniversarea şcolilor duminicale, într-o clipă conversaţia se abătu asupra depunerilor de economii la bancă. Fiecare dintre copii avea un cont la bancă, şi sumele lor erau uluitoare. Rupert avea un cont de şase lire şi zece şilingi, primind o dobândă de doi şi jumătate la sută. Economiile copiilor mai mari ajunseseră la cifre ce puteau fi amintite cu satisfacţie chiar şi în faţa luxoasei soţii a celui mai bogat membru al familiei. Clara cea mică era cea mai bogată dintre toţi. „Eu am cel mai mult, nu-i aşa, tăticule?" zise ea mulţumită. „Am mai mult şi decât Bert, nu-i aşa?" Nimeni nu părea să ştie cum se face de îl întrecuse pe Bert, care oricum avea în urmă mai multe aniversări şi mai multe Crăciunuri. Contul mai redus al fratelui nu putea fi pus pe seama risipei sau a nechibzuinţei, căci nici unuia dintre copii nu-i era îngăduit să cheltuiască nici măcar un cent. Banca de economii înghiţea totul, şi nu mai restituia nimic. În orice caz, acum Bert îşi sporea averea, şi maică-sa îl îndemna să facă la fel şi în viitor. Apoi ea luă banii de pe platou şi-i făgădui lui Bert că-i va face a doua zi cinstea de a-l însoţi la oficiul poştal, ca să-i îngroape acolo.

Un clopoţel se auzi răsunând în casă, şi îndată tânăra Clara exclamă:

— Oh! e Flossie! A cam întârziat, nu-i aşa, tăticule? Ce bine că n-am aşteptat-o cu ceaiul!... Mişcă-te, domnişoară – asta o spuse către Lucy.

— Cine întârzie trebuie să suporte consecinţele, mai ales fetiţele mici, grăi Albert în loc de orice răspuns.

Îndată intră şi Flossie, poticnindu-se, înălţând din

umeri şi aruncându-şi spre spate părul, cu un aer drăgălaş de nevinovăţie.

— Iat-o pe Flossie, care întârzie mereu, o prezentă Albert către Hilda.

— Chiar întârzii întotdeauna? zise încet Flossie cu un glas blând, şi cu un zâmbet deschis, puţin speriat.

Flossie cea negricioasă era de vârsta lui Amy şi trecea drept prietena bună a acesteia. Era fiica profesoarei de muzică a tinerei Clara. Prestigiul de care se bucura fetiţa în casa familiei Benbow putea fi explicat prin două cauze. Mai întâi, era plină de graţie şi gingăşie – calităţi pe care nu le avea niciunul din copiii Benbow, deşi tânăra Clara era destul de drăguţă; şi, în al doilea rând, la lecţiile de muzică ale mamei ei se înghesuiau mai mulţi elevi decât avea ea nevoie, şi se întâmpla chiar să mai refuze câte unul.

Flossie, cu eleganţa ţinutei ei, părea o străină printre Benbowi. Avea o comportare precoce. Dădea mâna şi săruta ca o femeie, şi îi oferi lui Bert darul de parcă i-ar fi înmânat un premiu, deşi nu-i adusese decât un creion şi o ascuţitoare. Bert ar fi preferat o bicicletă, dar ascuţitoarea îi apăru totuşi ca o rază în această zi de aniversare. Taică-său îl lămuri că, deoarece creionul era ascuţit, nu putea folosi deocamdată ascuţitoarea. La care Amy îi strecură pe furiş, ciotul unui creion pe care să încerce ascuţitoarea, şi atunci maică-sa îl sfătui să amâne operaţia până se va duce în grădină, ca să nu împrăştie pe jos aşchiile de lemn. Flossie îşi aranjă cu grijă pe scaun fustiţa, albă foarte scurtă, zâmbind tot timpul, şi întrebă de doi fraţi despre care i se spusese că vor fi printre invitaţi. Albert o informă solemn că cei doi fraţi erau amândoi bolnavi de pojar, şi că mătuşa Hamps şi mătuşa Hilda veniseră să compenseze absenţa lor.

— Sărăcuţii de ei! murmură Flossie plină de milă.

Hilda râse, iar Flossie, dându-şi ochii peste cap şi

ridicând din umeri, râse şi ea, de parcă ar fi spus: „Numai dumneata poţi să mă înţelegi”.

— Ce floare drăguţă! exclamă Flossie cu vocea ei şoptită şi blândă, arătând spre floarea din vaza de lângă Amy.

— Uite că a mai rămas o bucăţică, şi Albert întinse cu grijă spre Flossie platoul cu prăjituri. Ne-am gândit să ţi-o păstrăm, deşi n-ar trebui să păstrăm nimic pentru fetiţele care întârzie.

— Amy, şopti mama ei, aplecându-se spre fetiţa cea durdulie, n-ar fi frumos din partea ta să-i oferi lui Flossie floarea?

Amy tresări, şi răspunse în şoaptă, roşind:

— Nu vreau.

Floarea era un dar primit ele Amy de la Bert, din buchetul pe care i-l dăruise Ruperi. Între Bert şi placida Amy exista o legătură tainică.

— Oh, Amy! protestă mama ei, tot în şoaptă, dar contrariată.

Lui Amy îi dădură lacrimile. În cele din urmă îşi şterse lacrimile şi, făcând eforturi să se liniştească, oferi floarea cu braţul ţeapăn prietenei ei Flossie. Aceasta o acceptă zâmbind.

— Ce *amabil* din partea ta, draga mea! zise Flossie, şi îşi prinse floarea într-un pliu al şorţuleţului ei brodat.

Amy, nemaiputându-se stăpâni, începu să scâncească.

— Bravo, fetiţa mea! o lăudă Clara, mândră că fiica ei izbutise să-şi stăpânească sentimentele, şi-i şterse ochii cu batista.

În felul acesta îşi „educau” mereu părinţii copiii. Hilda strânse din buze.

Îndată după aceea se observă că Flossie nu mai mânca nimic.

— Am luat destul, mulţumesc, zise ea, ca răspuns la protestele gazdelor.

— Nici măcar dulceaţă? Şi nu ţi-ai terminat ceaiul!

— Am luat destul, mulţumesc, repetă ea, împăturindu-şi şerveţelul.

— Te rog, tată, putem merge acum să ne jucăm în grădină? întrebă Bert.

Albert se uită spre soţia sa.

— Da, cred că se pot duce, zise Clara. Duceţi-vă şi jucaţi-vă frumos.

Copiii se ridicară imediat cu toţii.

— Dar în linişte, în linişte! le atrase atenţia Albert.

Şi ieşiră cu toţii în linişte, fiecare în felul său – Flossie ca o modestă împărătească, tânăra Clara plină de virtute şi ţinându-l Rupert de mână, Amy greoaie, slăbuţa ele Lucy ca cineva căruia de curând îi fusese luat privilegiul de a fi cel mai mic, şi Bert la urmă, ca un criminal pe cale de a săvârşi o faptă dubioasă. Albert răsuflă adânc, ca şi cum ar fi scăpat de o mare povară.

IV

— Ai terminat cu marmelada de prune, mătuşică? întrebă Clara, după câtăva vreme, perioadă în care oamenii mari se obişnuiau cu lipsa copiilor.

Maggie fu cea care răspunse, cam în grabă:

— Nu, n-a terminat. A lăsat-o pe seama nepriceputei de Maria. N-a vrut să mă lase pe mine, şi nici ea n-a vrut să rămână.

Erau aproape primele cuvinte, în afară de câteva murmure în legătură cu ceştile de ceai, cantităţile de zahăr sau lapte etc., pe care taciturna Maggie le rosti de la sosirea Hildei. Nu era morocănoasă; îşi văzuse de treabă şi se lăsase exploatată în felul ei obişnuit, şi ascultase receptiv – sau poate nici măcar receptiv – ce se vorbea, fără a da vreun răspuns. Dacă mecanismul liniştit al festinului n-ar fi scârţâit şi nu s-ar fi oprit la plecarea ei, ar fi putut să se furişeze afară din odaie, neobservată ca o pisică. Dar acum vorbise, ca cineva în stare şi de

entuziasm, şi resentiment, în numele unui ideal. Pentru ea i se părea scandalos ca marmelada de prune să fie compromisă pentru nişte plăceri mondene, şi se văzu dintr-odată că între ea şi mătuşa ei avusese loc o discuţie în această privinţă.

Doamna Hamps vorbi ferm şi sfidător, cu trufie:

— Ei bine, nu puteam lăsa ca aniversarea celor doisprezece ani ai celui mai mare dintre nepoţeii mei să fie stânjenită de nicio marmeladă.

— Ia te uită! zise Hilda, simpatizând-o o clipă pe teribila femeie.

Dar blinda Maggie rămase neclintită.

Clara, ştiind că la Maggie cele mai mici simptome aveau o însemnătate uriaşă, schimbă de îndată subiectul. Albert se duse la fereastra din fundul camerei, de unde, răsucindu-şi gâtul, putea observa un colţ ai grădinii.

Clara se întoarse spre Hilda, cu un zâmbet:

— Aud că aveţi de gând să daţi nişte *serate muzicale*, Hilda*, în fiecare duminică seara.

În tonul Clarei se simţi maliţia şi ironia. Avu o stranie intonaţie de dispreţ când spuse „serate muzicale”, de parcă o serată muzicală ar fi fost nu numai ceva necuviincios, dar şi absurd, de modă nouă, şi chiar o dovadă de snobism. Dar în tonul ei se mai strecurase şi invidie.

Hilda rămase surprinsă.

— Ah! Cine ţi-a spus?

— N – are importanţă! Am auzit, zise Clara, enigmatic.

Hilda se întrebă de unde oare culeseseră soţii Benbow, de care se pare că nu se putea ascunde nimic, această informaţie. În mod tacit, ea şi cu Edwin nu spuseseră până acum nimic nimănui, în afară de familia Orgreave, singurii care urmau, împreună cu Tertius Ingpen şi încă vreo doi prieteni intimi, să fie invitaţi la prima

serată. Iar între familiile Orgreave şi Benbow aproape că nu existau relaţii.

— Vom face puţină muzică duminică seara, zise Hilda cu un aer de scuză, pentru care se dispreţui în sinea ei.

De ce să se scuze în faţa acestor creaturi inferioare? Dar nu putu face altfel; opinia publică din această încăpere o turtea. Adăugă chiar:

— Sperăm să vină şi bătrâna doamnă Orgreave. Ar fi prima dată de atâta vreme când iese şi ea seara.

Numele doamnei Orgreave fusese calculat de Hilda ca să le impună respect şi să le închidă gura.

Niciun nume nu-i putea însă impune respect doamnei Hamps. Zâmbi cu un aer binevoitor, de parcă ar fi respectat toanele altora; vorbi pe un ton extrem de politicos, dar ceea ce spuse fu:

— Îmi pare rău… îmi pare rău.

Sentinţa era definitivă. Mătuşa Hamps era aproape la fel de profund impresionată de iminenta profanare a zilei de duminică, cum fusese Maggie de atitudinea nepăsătoare faţă de marmeladă. Cu câţiva ani în urmă, ar fi spus mult mai mult – la fel cum în urmă cu câţiva ani ar fi intercalat între îmbucăturile de la aniversarea lui Bert laude la adresa părinţilor lui şi predici morale pentru uzul lui personal; dar mătuşa Hamps îmbătrânea, se potolea şi „îmi pare rău… îmi pare rău” însemna destul de mult din partea ei.

Hilda se întristă, dezgustată, plină de indignare şi mâhnire. Prăpastia care o despărţea, pe ea şi pe Edwin, de restul familiei era uriaşă, după cum se putea vedea din simplul fapt că nici ei, nici lui, nule trecuse o clipă prin minte să invite pe cineva din familie la seratele muzicale, după cum nici familia nu visase să primească o invitaţie. Era uluitor cum putea Edwin să fie atât de diferit de ceilalţi. Dar era oare? Putea vedea uneori în el crâmpeie din Maggie, din Clara, şi câteodată chiar i se părea destul

de afurisit. Ştia ce nu-i plăcea la Edwin. Un motiv de nemulţumire era şi faptul că niciodată, sau aproape niciodată, nu o lăuda. Uneori, când îşi dădea silinţa să facă ceva, tare i-ar fi plăcut să fie lăudată. Dar Edwin o privea cu un ochi critic, cu blestemata detaşare pe care o aveau cele Cinci Oraşe faţă de un străin sau de un exilat reîntors.

Stând acolo, în atmosfera înăbuşitoare din sufrageria Benbowilor, înconjurată de ostilitate şi lipsă de înţelegere, avea un sentiment de irealitate sau, în orice caz, de imensă greşeală. Ce căuta ea acolo? Nu era oare înlănţuită prin legături strânse de un bărbat care se afla chiar în clipa aceea la închisoare? (Avu o imagine cumplită a lui în închisoare – pe când ea şedea aici, împreună cu Maggie, Clara şi mătuşa Hamps!) Nu era ea oare mama unui copil nelegitim? Amăgită sau nu, nevinovată sau nu, ea, oaspete la aniversarea extrem de legitimă a zilei de naştere a lui Bert, era mama unui băieţaş nelegitim. De necrezut! N-ar fi trebuit niciodată să se mărite cu un Clayhanger, n-ar fi trebuit să se întoarcă în acest district provincial mustind de bârfeli. Toată lumea aceasta îi era ostilă – pentru că ea reprezenta luxul, bogăţia şi strălucirea mondenă a familiei, şi pentru că băieţaşul ei nelegitim îl ispitise pe moştenitorul Benbowilor la o blasfemie periculoasă, şi pentru că ea însăşi îl ispitise pe Edwin cel slab de înger să nu mai meargă la capelă şi să profaneze duminica, şi pentru că tot ea, fără un ban al ei, apăruse nu se ştie de unde şi acum reprezenta luxul, bogăţia şi strălucirea mondenă a familiei. Şi toate nemulţumirile familiei împotriva lui Edwin erau îndreptate şi împotriva ei. Odată, de mult, pe când încă nu se însurase şi nu nădăjduia ca Hilda să devină soţia lui, Edwin îl împiedicase pe tatăl său, care dăduse în mintea copiilor să-i împrumute lui Albert o mie de lire fără garanţii. Amestecul lui era de neiertat, şi pentru asta nu putea fi iertată nici Hilda.

Asta era să intri într-o familie. Asta era viaţa de

familie… Da, avea acolo un sentiment ireal, de parcă n-ar fi fost în siguranţă. Minţise în legătură cu George şi cu briceagul; şi o lăsase pe Clara să creadă că venise la ei pentru aniversarea lui Bert. Mătuşa Hamps şi destinul vor da în vileag toate aceste minciuni. Antipatia lor faţă de ea va spori. Dar oricât ar spori, nu o va egala pe cea a Hildei faţă de familie, aşa cum o simţea în clipa asta. Ignoranţa lor mărginită, înfumurarea lor meschină, ura lor împotriva a tot ceea ce este frumos, ipocrizia lor, bigotismul lor – toate o revoltau. În ce secol trăiau oare? Asta era viaţa de familie? Simţiseră vreodată Albert şi Clara, măcar o clipă, pasiune unul pentru celălalt? Nu erau altceva decât părinţi, veşnic preocupaţi de „ar trebui” şi „n-ar trebui”, şi de tot felul de interdicţii şi permisiuni date în silă. Nu ştiau ce înseamnă bucuria, şi nici nu doreau ca alţii să ştie ce înseamnă bucuria. Chiar şi pentru cei din jurul acestei familii, o serată muzicală într-o duminică seara părea un act disperat. Şi toate familiile, de pe toate străzile, erau la fel. Hilda se purta uneori destul de aspru cu George, dar în clipa aceea ar fi preferat ca George să fie un băiat rău şi obraznic, iar ea să fie o femeie complet decăzută, decât ca ei doi să ajungă să semene cu Clara şi cu progeniturile ei. Toată mânia i se concentra asupra Clarei, ca simbol a tot ceea ce detesta.

— Hei, strigă Albert, care pândea la fereastră. Ce s-o fi întâmplat acolo?

După o clipă, Rupert dădu buzna în odaie şi, fără o vorbă, se căţără în poala mamei, cu totul încrezător în bunătatea şi puterea ei.

— Ce s-a întâmplat, prichindelule?

— Vreau nani, răspunse Rupert, cu un zâmbet slab, alintat.

Se lipi de pieptul mamei, ghemuindu-se, iar Clara strânse băieţelul, alintându-l în şoaptă.

— Amy n-a vrut să se joace cu mine, murmură el.

— N-a vrut? Vai, ce fetiţă rea e Amy!

— Şi mama vrea nani, zise el, uitându-se în sus spre ochii mamei sale.

Şi adormi imediat. Clara îl sărută, aplecându-şi capul şi ajungând cu greu cu buzele până la obrazul copilului.

Mătuşa Hamps întrebă drăgăstos:

— Ce-a vrut să spună cu: „Şi mama vrea nani”?

— Păi, începu Clara, adevărul e că au fost atât de neastâmpăraţi încât n-am putut să mă întind o clipă după amiază. Întotdeauna aţipesc puţin, ştii, se întoarse ea spre Hilda. Chiar aici! Când văd uşa asta închisă, copiii ştiu că mama nu trebuie tulburată. Numai că în după-amiaza asta, Lucy sau Amy – nu ştiu care din ele, că n-am cercetat – a uitat… Dar el şi-a amintit, micul tiran.

— A adormit? întrebă Hilda cu glas coborât.

— Buştean. Aşa e de câtva timp. Se joacă puţin, şi apoi se opreşte şi spune că vrea nani, şi uneori bâzâie, şi-apoi vine la mine şi adoarme în două clipe. Cred că e puţin cam slăbit. Ieri zicea că l-au chinuit dinţişorii. N-a fost însă nimic, doar o mică răceală; cu toţii au fost răciţi. Dar i-am înfăşurat obrajii într-un fular ca să-i fac pe plac. Arăta aşa de dulce cu fularul peste obraji, încât vă asigur că nu-mi mai venea să i-l scot. Pur şi simplu, nu-mi mai venea… Mă întreb de ce Amy n-a vrut să se joace cu el. Se joacă atât de frumos cu ceilalţi copii – când vrea. Are atâta imaginaţie! E lucru mare ce imaginaţie are!

Albert se apropiase, părăsind fereastra. Cu un aer plin de convingere şi de importanţă, se adresă Hildei:

— Da, Amy are o imaginaţie cu adevărat remarcabilă. Cum nimeni nu răspunse la această declaraţie, ciocăni cu degetele în masă, ca să se facă linişte, şi apoi adăugă brusc: Ştiţi, cred că ar trebui să mă apuc din nou să studiez dicţionarul! Am ajuns abia la M; şi cu siguranţă că vor fi multe cuvinte cu litera N, adică cele care încep cu ne ştiţi. Mi-am dat seama imediat.

Vorbea oarecum sfidător, ca şi cum ar fi provocat opinia publică să-i condamne această noua activitate dubioasă.

— Oh! făcu Clara. Albert a început să se pasioneze în ultima vreme de jocul cu cuvinte lipsă.

Dar în loc să se apuce să buchisească dicţionarul, Albert se întoarse la fereastră, atras de inepuizabila sa curiozitate paternă, şi chiar deschise fereastra şi se aplecă în afară, ca să poată vedea mai bine ce se petrece în grădină. Şi odată cu aerul proaspăt, pătrunseră înăuntru şi glasurile ascuţite, vesele, antrenante ale copiilor.

Clara zâmbi spre băieţelul ce dormea în poala ei. Era fericită. Şi copilaşul era fericit. Faţa-i îmbujorată, cu expresia de nevinovăţie tandră, era nespus de mişcătoare. Chipul Clarei strălucea de duioşie şi satisfacţie. Toţi ceilalţi priveau tabloul acesta cu o plăcere tainică şi profundă. Hilda se gândi ce bine ar fi fost ca George să aibă din nou doi ani şi jumătate. Ce diferite de toate acestea fuseseră vremurile acelea când George era un copilaş şi ea o tânără mamă. Nu fusese niciodată în stare să închidă uşa unei sufragerii, sau orice altă uşă, în semn că nu trebuia să fie deranjată. Iar George nu observa niciodată cu tandreţe că şi „mama vrea nani”… Invidia o năpădi… Şi totuşi, cu o clipă mai înainte, detestase viaţa de familie a Benbowilor. Cât de derutantă era complexitatea meandrelor vieţii!

Când Albert îşi trase capul de la fereastră, descoperi deodată – că atmosfera era înăbuşitoare şi, cu gesturile largi ale unui alpinist sau ale unui sanitar, deschise amândouă ferestrele cât mai larg cu putinţă. Vântul rece din câmpie năvăli înăuntru, fluturând perdelele şi coborând brusc temperatura.

— Rupert n-o să răcească? sugeră Hilda, înfiorându-se.

— Trebuie să se călească, Rupert al nostru! răspunse liniştit Albert. Aer proaspăt! Nimic nu-i mai bun! E

sănătate curată să-l respire!

Hilda îşi spuse: „Păcat că nu te-ai gândit mai demult la asta!”

Chipul ei era prea expresiv, şi Albert, ghicind oarecare ironie în gândurile ei, se întoarse spre ea cu un soi de replică sarcastică?

— Şi ce mai face marele bărbat?

În această expresie, pe care atât el cât şi Clara o foloseau tot mai des în ultima vreme, Albert lăsă să transpară nu numai gelozia sa, dar şi respectul pentru capul familiei. Hildei nu-i plăcea asta, dar o flata simţind importanţa lui Edwin, şi nu-şi manifesta niciodată nemulţumirea faţă de atitudinea pe care o exprima.

— Edwin? Oh, e bine. Munceşte tot timpul.

Accentuă uşor pe ultimele cuvinte pentru a opune hărnicia lui Edwin prezenţei lui Albert în timpul orelor de lucru la aniversarea unui copil.

— Când a plecat, mi-a spus că trebuie să câştige bani ca să-i plătească lui Magige chiria, şi râse încetişor.

Clara zâmbi cu prudenţă; Maggie zâmbi şi se înroşi uşor; Albert nu se manifestă în niciun fel; numai mătuşa Hamps râse din toată inima.

— Edwin ştie să glumească, zise ea.

Deşi Hilda pornise plină de îndrăzneală în după-amiaza aceea, cu intenţia anume de a începe, din proprie iniţiativă, negocieri cu Maggie pentru cumpărarea casei, nu avusese de gând în niciun caz să discute problema cu toată familia. Dar o cuprinse unul din impulsurile ei caracteristice, şi se lăsă în voia lui, ca de obicei, cu un amestec de veselie şi teamă. Zise:

— Îmi închipui că n-ai avea nimic împotrivă să ne vinzi casă, nu-i aşa, Maggie?

Cu toţii ciuliră urechile, şi pe măsură ce devenea clar că asistau la naşterea unui incident de familie, un sentiment ciudat, de plăcere şi de nerăbdare, se răspândi

în odaie, cu toţii fiind conştienţi că avea loc un eveniment memorabil.

— Absolut nimic! răspunse Maggie, înroşindu-se şi mai tare, şi toţi rămaseră uimiţi de hotărârea şi de patima din glasul ei. Niciodată nu mi-am dorit casa. Dar dacă s-a convenit ca să-mi revină mie, fireşte că am luat-o.

Victima care tăcuse atâta vreme vorbea, în sfârşit. De bani nu avea nevoie, căci era incapabilă să-i transforme în fericire; dar avea ideile ei cu privire la finanţe şi proprietăţi; şi, deşi în aceste privinţe făcea ce i se spunea, acceptând supusă deciziile fratelui sau cumnatului ei, ca nişte hotărâri ale sorţii, se simţea cu toate acestea o victimă. Cei de faţă rămăseseră surprinşi şi chiar puţin intimidaţi de izbucnirea acestei femei blânde.

— Dar ai un chiriaş foarte bun, Maggie, zise mătuşa Hamps cu entuziasm.

— Are un chiriaş foarte bun, recunosc! zise Albert imparţial, şi cu glasul aproape sever. Numai că Maggie n-ar avea nicio greutate să găsească chiriaşi buni pentru casă. Dar nu asta e problema. Problema e că investiţia nu e deloc rentabilă. Maggie ar putea face ceva mult mai bun. Păi, dacă ar face ceea ce trebuie, ar putea obţine o dobândă de zece la sută, pentru banii ei! Eu mă pricep la lucrurile astea… Şi pun rămăşag că acum nu primeşte nici trei şi jumătate la sută pe casă. Nici trei şi jumătate.

Şi se uită mustrător la Hilda.

— Vrei să spui că e prea mică chiria? îl întrebă Hilda cu îndrăzneală.

El şovăi, pierzându-şi curajul.

— Nu spun că e prea mică. Dar poate că valoarea casei a fost estimată la un preţ prea mare.

Magige se uită la cumnatul ei.

— Şi a cui a fost vina? întrebă ea, tăios.

Surprinderea generală spori. Nimeni nu putea înţelege ce-o apucase pe Maggie. Nimeni nu avea destulă

minte ca să înţeleagă că ea, sincer iritată de atitudinea mătuşii Hamps care neglijase marmelada ca să vină la petrecere, se răzbuna acum spunând răutăţi.

— A cui a fost vina? repetă ea. Tu, cu Clara şi Edwin, aţi aranjat totul între voi. Şi tu singur ai spus nu o dată că a fost un preţ rezonabil.

— Aş» am crezut atunci! Aşa am crezut atunci! se grăbi să se scuze Albert. Cu toţii am procedat cum credeam că e mai bine.

— Sunt sigură de asta, murmură mătuşa Hamps.

— Şi eu cred la fel, bineînţeles! murmură Clara, căutând să-şi ascundă stingherеala dezmierdându-l pe micuţul adormit.

— Va să zică, Edwin se gândeşte s-o cumpere? o întrebă Albert pe Hilda, pe un ton calm, de o nepăsare studiată.

— Am discutat posibilitatea, răspunse Hilda.

— Pentru că dacă vrea, trebuie s-o preia la preţul la care a luat-o Maggie. Ea nu va trebui să piardă nimic la casă. Aşa-i cinstit.

— Sunt sigură că Edwin n-ar proceda vreodată necinstit, zise mătuşa Hamps.

Hilda nu răspunse nimic. Mai auzise argumentul acesta de la Edwin, iar acum Albert i se părea mai anost şi mai neprincipial ca de obicei. Raţiunea recunoştea forţa argumentului în ceea ce o privea pe Maggie, clar instinctul i se împotrivea.

Şi totuşi, simţi brusc simpatie pentru Maggie şi îşi dădu seama că prejudecăţile împotriva ei parcă slăbeau.

— N-ar fi mai bine să plecăm, mătuşico? sugeră Maggie brusc, pe un ton de reproş. Ştii bine că există toate şansele ca marmelada să nu fi ieşit cum trebuie.

— Cred că ai dreptate, consimţi mătuşa Hamps cu un oftat, ridicându-se.

„O să-mi duc planul la îndeplinire”, gândi Ililda,

mulţumită şi triumfătoare, ÎI şi văzu pe Edwin proprietar al casei, iar nesăbuitul proiect cu litografia, zădărnicit. Şi se bucură dându-şi seama cât de ingenioasă putea să fie, când era vorba de cei la care ţinea.

În aceeaşi clipă, tocmai când Albert se pregătea să-şi reînceapă peroraţia, uşa se deschise şi intră Edwin. Îi zărise pe copii în grădină şi intrase pe aşa din spate. Imediat răsunară exclamaţii de uimire şi bucurie. Se vedea că atât Albert cât şi Clara erau uluiţi şi flataţi, într-adevăr, trecură câteva secunde până când pe faţa lui Albert reapăru zâmbetul cuvenit, şi îşi reluă aerul obişnuit. Mătuşa Hamps se bucură şi se aşează iarăşi la loc. Maggie nu manifestă nicio emoţie, şi refuză să se aşeze la loc. Hilda era destul de speriată. Încercă să se convingă pe sine că, iniţiind negocierile pentru casă, nu săvârşise nicio enormitate. Se simţi mai puţin isteaţă şi mai puţin stăpână pe situaţie. Cine ar fi visat că Edwin va apărea tocmai atunci? Era un lucru cunoscut, ba chiar un subiect de nemulţumire, că nu trecea niciodată neanunţat. Ca răspuns la întrebările puse de ceilalţi, bâigui, în felul său obişnuit nehotărât, că din întâmpiire avusese nişte treburi prin vecinătate şi se gândise etc., etc. Pe scurt, iată-l acolo.

— Nu vii, mătuşico? întrebă Maggie.

— Lasă-mă să mă uit puţin la Edwin, să văd cum mai arată copila mea, zise mătuşa Hamps, puţin iritată. Doar nu arde nicăieri!

— Atunci plec singură, zise Maggie.

— Da. Dar cum rămâne cu problema casei? încercă Albert s-o oprească.

Dar nu izbuti. Probleme financiare, case, chirii – toate astea nu erau pentru ea lucruri reale. Poseda toate aceste lucruri, dar nu o interesau. În schimb, o marmeladă care nu ieşea cum trebuie era pentru ea ceva real. Era ceva care o interesa. Plecă.

— Ce-o fi cu ea astăzi? murmură doamna Hamps.

Trebuie să plec şi eu, căci altminteri o păţesc; zău că da!

— Despre ce problemă a casei se vorbea? întrebă Edwin.

— Ei, asta-i bună! exclamă Albert. Nu vrei tu să-i cumperi casa? Tocmai discutam despre asta.

Edwin aruncă iute o privire spre Hilda, şi Hilda îşi dădu seama după expresia lui stingherită, aproape ruşinată, că era extrem de supărat. Îl auzi râzând scurt, nervos.

— Oh! Serios? mormăi el.

VI

Cu toate că Edwin discută foarte calm cu Albert despre cumpărarea casei, părând s-o considere aproape o afacere încheiată, Hilda putu să-şi dea seama dintr-un singur gest din vestibul, în timp ce se pregăteau să plece, că deşi discuţia fusese liniştită, el continua să rămână pornit împotriva ei. Dar izbucnirea lui în stradă de-a dreptul o ului.

— Păcat că Maggie a plecat atât de grăbită, începu ea, cu glas calm. Aţi fi putut pune la punct totul pe loc.

Atunci izbucni el mânios, repezind-o:

— De ce naiba te-ai apucat să discuţi problema fără să-mi spui mie mai întâi? întrebă el furios.

— Dar ne înţeleseserăm, dragul meu… şi zâmbi, prefăcându-se că nu-i observă furia, astfel agravând-o.

Edwin aproape că ţipă la ea:

— Nici vorbă de aşa ceva! Nici vorbă!

— Maggie era acolo. N-am făcut decât să-i pomenesc „spuse Hilda, rămânând impasibilă.

— Te-ai dus special ca să-i spui, aşa că nu mai e nevoie să tăgăduieşti. Mă crezi prost?

Nepăsarea ei era neclintită.

— Fireşte că nu te cred prost, dragul meu. Te asigur că nici nu mi-a trecut prin cap că o să te superi.

— Ba ţi-a trecut prin cap. Am observat pe chipul tău,

de cum am intrat. Nu încerca să mă duci de nas. Te amesteci unde nu-ţi fierbe oala! Ţi-am mai spus-o, şi ţi-o repet – nu vreau să te amesteci în treburile mele. Nu te pricepi la afaceri. O să-mi faci viaţa imposibilă. Toate sunteţi la fel, voi femeile. Vă vârâţi nasul peste tot. Va trebui să lămurim între noi câteva lucruri, înainte de a merge mai departe.

— Dar mi-ai spus chiar tu că pot să vorbesc cu ea.

— Nu, nu ţi-am spus.

— Ba da, Edwin. Fii sincer.

— N-am spus să te duci şi să te apuci tam-nisam să discuţi problema. Lucrurile astea trebuie bine gândite. Casele nu se cumpără cât ai bate din palme. O casă nu-i un pacheţel de ceai şi nicio pălărie.

— Îmi pare foarte rău.

— Ba nu-ţi pare rău deloc. Şi o ştii prea bine. Ai vrut pur şi simplu să mă legi de mâini şi de picioare.

Ştia că el avea dreptate, şi avu un zâmbet ciudat. Totuşi, calmul şi amabilitatea ei o uimiră chiar şi pe ea însăşi. Nu se simţea fericită, dar categoric nici nefericită. Obţinuse, sau era pe punctul de a obţine, lucrul pe care-l dorise; şi asta era important pentru ea; mijloacele prin care îl obţinuse, sau era pe punctul de a-l obţine, nu mai contau. Nu o costa nimic să fie mărin imoasă. Se miră de Edwin. Să fie oare bruta asta furioasă tinerelul sfios şi îndrăgostit care-i dăduse sărutul acela minunat cu vreo doisprezece ani în urmă – înainte ca ea să fi căzut în mâinile unui ticălos? La asemenea scene ajunsese minunata romanţă a căsniciei lor?... Ei bine, şi ce dacă lucrurile stăteau aşa? Dacă nu era fericită, avea cel puţin moralul ridicat, privea viaţa filosofic şi avea acel simţ teribil al realităţii cum au unele femei. Ieşise din casa Benbowilor, răsufla mai uşurată, triumfase, şi era singură

cu bărbatul ei. El putea fi o brută – cele Cinci Oraşe erau pline (exilata reîntoarsă îşi dăduse seama de asta) de brute ale căror pasiuni izbucneau şi clocoteau, sub o aparenţă flegmatică – dar el exista, şi dragostea lor de asemenea. Şi o privire aruncată în adâncul cazanului clocotitor era emoţionantă… Dacă era nedrept sau drept în comportarea lui, nu constituia o întrebare importantă.

Şi apoi, ea nici nu-l socotea cu adevărat o brută. 11 socotea o făptură neraţională, un fel de copil care trebuia îmbunat în aspectele neesenţiale ale unei probleme ale cărei laturi esenţiale erau acum categoric în favoarea ei. Sarcasmul lui, când o repezise că se amesteca în treburi la care nu se pricepea şi că habar n-avea de afaceri, o amuza. Îşi cunoştea interesul, şi încă foarte bine. Situaţia de acum o dovedea. Cât priveşte principiile abstracte ale afacerilor, convenţiile şi eticheta lor, pe acestea le privea cu dispreţ. La urma urmei, ce făcuse ea să merite furia lui? Nimic! Nimic! Ce importanţă avea că negocierile fuseseră începute imediat, sau aveau să înceapă după o săptămână ori o lună? (Edwin le-ar fi tărăgănat probabil trei sau şase luni.) Ea nu făcuse decât să spună câteva cuvinte inofensive, să facă o sugestie. Şi acum, el voia să-i taie capul pentru asta! Era ridicol! Nici măcar nu putea să fie furioasă, în triumful ei! Era ceva prea ridicol! Se măritase cu un personaj uluitor… Dar *se măritase* cu el. Era al ei. Jubila că era bărbatul ei. Ciudăţeniile lui absurde nu-l coborau în stima ei. îi cunoştea perfect toate aspectele, inclusiv judecata lui. Dar era convinsă că judecata ei era cu totul altfel, deosebită de a lui şi superioară.

— Frumoasă încurcătură i-ai mai făcut lui Maggie! izbucni iar Edwin, după ce merseră câtva timp în tăcere.

— I-am făcut o încurcătură lui Maggie? exclamă ea, nu prea impresionată.

— Albert n-ar fi trebuit să ştie nimic până nu e totul aranjat. O să-i tot turuie întruna cum ar putea el să-i

investească banii, şi pe banii pe care pune el mâna n-o să-i mai vadă niciodată – de asta poţi să fii sigură. Dacă m-ai fi lăsat pe mine, aş fi aranjat lucrurile cu încetul. Dar nu! A trebuit să te vâri tu! Până în gât 1 Şi să strici totul!

— Oh! zise ea încercând să-l liniştească. O să fii în stare oricum să ai grijă de Maggie.

El pufni şi se învălui într-o tăcere care vădea un dezgust amar, grăbind puţin pasul când o porniră în suspe panta de la Acre Lane.

— Te rog, nu mai merge aşa de repede, Edwin, zise ea gâfâind, întocmai ca o fetiţă mică. Nu pot să mă ţin după tine.

Deşi fierbea de furie, nu o putu refula. Îşi dădea seama că ea încerca să-l îmblânzească. Şi el o ştia; putea să-i înţeleagă stratagemele. Cu un gest smucit, îşi încetini pasul pe măsura ei.

Hilda îi zări faţa îndârjită, posomorâtă, încruntată, cu buza de jos scoasă în afară. Era de-a dreptul grotesc!

Erau oare oameni în toată firea, el şi ea? zâmbi aproape stingherită, gândindu-se că trecătorii ar putea observa în ce stare e Edwin. Tot drumul pe Acre Lane şi pe lângă cimitirul St. Luke, până în Trafalgar Road, merseră unul lângă altul în tăcere. Printr-un straniu noroc, nu întâlniră niciun cunoscut; şi cum Edwin avea o cheie de la uşă, nu veni nicio slujnică să le deschidă şi să-i vadă astfel.

Edwin, aruncându-şi pălăria pe cuier, urcă imediat sus. Hilda trecu alene în salon. Era bucuroasă să se afle din nou în salonul ei. În comparaţie cu salonul Clarei, era o încăpere plină de distincţie. Pe pian se afla partitura de Dvořák… Atmosfera părea plină de prospeţime. O sună pe Ada şi o întrebă cu o bunăvoinţă încântătoare de domnişorul George. Domnişorul George tocmai venise de la un meci de cricket jucat pe maidanul din Manor Fields, şi se afla în grădină. Da, Ada avusese grijă de uniforma lui. Totul era în ordine pentru în il trimestru care începea

curând. Dar domnişorul George fusese izbit cu mingea de cricket în gleznă, care se învineţise… Îi îngrijise Ada glezna? Nu, domnişorul George n-o lăsase nici măcar s-o atingă, dar i-o arătase… Foarte bine, Ada… Era ceva extatic în situaţia aceasta de stăpână a unei case. Fără stăpână, o casă pur şi simplu s-ar nărui.

Hilda urcă sus; îi era puţin teamă, dar teama aceasta îi şi plăcea… Nu, Edwin nu era în dormitor… ÎI auzea în baie. Încercă uşa – era încuiată. Întotdeauna se încuia în baie.

— Edwin!

— Ce-i?

Deschise uşa. Era în cămaşă şi tocmai se ştergea cu prosopul. Ea intră, închise uşa şi o încuie. Şi apoi începu să-l sărute. îl săruta întruna, pe obrazul umed şi proaspăt.

— Dragul meu! murmură ea.

Ştia că el nu putea rezista acestor sărutări repetate. Aveau mai mult efect decât cele mai formidabile argumente, sau decât o capitulare oricât de graţioasă. Simţi că îşi completase astfel triumful. Dar niciunul dintre ei nu ştia dacă virtutea sărutărilor consta în senzualitatea lor, în sentimentul pus în ele. Dar Hildei nu-i păsa… Nu-l săruta abandonându-i-se. Exista în sărutările ei o rezervă, ca şi în zâmbetul ei. Continua de fapt, să-l sărute cu oarecare îndârjire. Şi ochii ei, când se apropiau de-ai lui, aveau o privire stranie, care părea să spună: „Suntem îndrăgostiţi unul de altul. Şi ne iubim. Sunt a ta. Eşti al meu. La urma urmei viaţa e foarte frumoasă. Sunt o femeie fericită. Şi totuşi – *fiecare trăieşte – pentru sine în lumea asta*, şi asta e piatra de temelie a căsniciei, ca şi a oricăror alte instituţii. Din nou simţul realităţii pe care-l avea ea! Şi continua să-l sărute, irezistibil.

— Sărută-mă.

Şi Edwin fu nevoit s-o sărute.

La care ea i se muie în braţe, lăsându-se în voia

farmecului pe care-l iradia el, şi buzele i se topiră aproape când el o sărută din nou; şi totuşi, în sărutările ei stăruia încă o uşoară rezervă.

La ceai, Hilda sporovăi ca o gaiţă, cum se spune. Între ea şi George părea să existe o tainică înţelegere instinctivă, ca Edwin să fie distrat, înveselit, atras în conversaţie – căci deşi o sărutase, dispoziţia nu-i revenise încă la normal. I-ar fi plăcut să rămână închis în sine, într-o aură maiestuoasă. Dar ei erau prea dibaci pentru el. Apoi, ca pentru a-i pecetlui înfrângerea, apăru Johnnie Orgreave, cu propunerea ca toţi patru – Edwin, Hilda, Janet şi cu el – să meargă în seara aceea la teatru, în Hanbridge. Hilda se declară pe dată de acord. După căsătorie, începuse să aibă tot mai mult chef de distracţii. Pur şi simplu, uneori nu se mai sătura de distracţii. Era incapabilă să se plictisească la teatru, ar fi stat şi o noapte întreagă acolo.

— Oh! Hai să mergem! exclamă ea.

Edwin n-ar fi vrut să meargă, dar se văzu nevoit să accepte. Nu ţinea să fie amabil cu Johnnie Orgreave sau cu oricine altcineva, dar trebuia să fie amabil.

— Să vă urcaţi în primul tramvai care trece după şapte şi un sfert, zise Johnnie, luându-şi rămas bun.

Edwin mormăi ceva în loc de răspuns.

— Ai priceput, Teddy? În primul tramvai care trece după şapte şi un sfert.

— Bine! Bine!

Veselă, Hilda se duse să se gătească. Şi după ce se gătise şi arăta ca o regină cu care putea să se mândrească cel mai grozav patron de tipografie, o trimise pe Ada să-l cheme pe domnişorul George. Şi acesta trebui să vină în odaia ei.

— Ia să văd ce ai la picior, zise ea. Stai jos.

Videană creatură! În timpul ceaiului nici măcar nu se trădase că ştia de glezna rănită. Domnişorul George fu luat

prin surprindere. Se aşeză. Ea îngenunche şi, singură, trase ciorapul, dezgolind piciorul delicat. Locul era vânăt, dar nu părea vătămat prea tare.

— E o nimica toată, zise ea.

Şi apoi, îmbrăcată elegant cum era, îi sărută glezna pătată şi murdară. Straniu! I se părea că George nu avea decât doi ani şi abia învăţa să vorbească.

— Hai, cucoană! Vine tramvaiul! răcni Edwin de jos.

Ar fi dat uşor o liră ca s-o vadă pierzând tramvaiul, dar simţul său imparţial de dreptate îl silise s-o avertizeze.

— Vin! Vin îndată!

Sărută băiatul pe gură cu înfocare şi George păru, în mod neobişnuit, să-i răspundă cu aceeaşi înfocare. Apoi Hilda, încântată, o porni în goană în jos, pe scara întunecoasă.

În umbra străzii, Edwin făcu un semn scurt, şi tramvaiul uriaş cu aburi care urca panta se opri… Aşa era în vremurile acelea vechi, când oamenii făceau ce voiau cu tramvaiele, oprindu-le când ici, când colo, după cum aveau chef. Epoca electricităţii şi a staţiilor fixe, ca şi a controlului implacabil, necruţător, pe care-l exercita Londra, nu sosise încă. Edwin şi Hilda se urcară. Două sute de metri mai departe, tramvaiul cu aburi fu oprit din nou, şi Johnnie cu Janet li se alăturară. Hilda era bine dispusă. Marea scenă din acea după amiază nu fusese o ceartă, ci o experienţă care o însufleţise şi care, deşi primejdioasă, îi sporea încrederea în sine şi avântul.

Capitolul IX SFÂRŞIT DE SĂPTĂMÂNA

I

Evenimentele din acel îngrozitor sfârşit de săptămână, care a inclus şi serata muzicală, au început sâmbătă devreme, şi primul incident a fost o vorbă rostită întâmplător de George.

Micul dejun era pe sfârşite în sufrageria familiei Clayhanger. Hilda stătea în faţa lui Edwin, iar George între

ei. Mâncaseră toţi cu poftă, şi resimţeau acum acea dezamăgire ce însoţeşte de obicei satisfacerea unei dorinţe. Aşteptaseră micul dejun, adulmecând cu nesaţ aromele lui plăcute, şi acum micul dejun luase sfârşit, nemairămânând decât o ultimă şi inutilă felie de pâine prăjită sau o jumătate de ceaşcă de cafea rece.

Hilda nu voia să se mişte, fiindcă se gândea fără chef la cumpărăturile şi aprovizionarea de sâmbătă dimineaţa, ca şi la amabilităţile schimbate cu alte cumpărătoare prin magazine. Prea des se deschideau uşile casei sâmbătă dimineaţa, şi veneau mereu comisionari, şi vântul bătea prin toată casa, şi era ziua specială de curăţenie a holului – operaţie detestabilă şi plină de umezeală – şi slujnicele păreau întotdeauna sâmbătă dimineaţa dezordonate, iar prânzul avea să fie. gata cu întârziere. Dar Hilda ştia că va trebui până la urmă să se scoale de la masă. Să amâne nu însemna decât să agraveze lucrurile. Destinul o ţinea strâns. Lui George nu-i ardea să se mişte, fiindcă nu avea niciun plan de campanie; perspectiva dezolantă a şcolii care reîncepea luni îi răpea orice energie; dispoziţia lui oscila între aceea de martir şi de puşlama. Edwin era într-o stare de lâncezeală sardonică, în parte fiindcă lenevia micului dejun era pe sfârşite, în parte fiindcă nu putea suferi inactivitatea de sâmbătă dimineaţa de la prăvălie, când se făcea plata salariilor, şi în parte fiindcă relaţiile lui cu Hilda rămăseseră neclare, oarecum confuze, în ciuda a mii de amabilităţi reciproce şi atenţii subtile, şi chiar a câtorva mângâieri. Un sentiment de zădărnicie deprimantă îl copleşea; şi în toate gândurile sale se învârtea misterios întrebarea: „Ce rost au toate acestea – reuşita, demnitatea, importanţa, luxul, dragostea, senzualitatea, ordinea, superioritatea morală?” Vedea în faţă treizeci de ani de mici dejunuri, cu grămezi de şuncă de casă din cea mai bună şi ouă proaspete, dar fără niciun pic de romantism.

Înainte de căsătorie, obişnuia să-şi citească la micul

dejun ziarul cu conştiinciozitate şi fără să-i pese de alţii. Cu alte cuvinte, şi-l proptea în faţă, nemaivăzând-o pe soră-sa Maggie, sau în orice caz ignorând-o; şi Maggie nu avea decât „să înghită sau nu”; probabil însă că nu. Dar, de la căsătorie, devenise un cavaler; hotărâse cu nobleţe că nu se cuvenea să aşeze un ziar între el şi o femeie care îi dăruise totul. Cu toate acestea, având chef să citească ziarul aproape tot atâta cât să mănânce şuncă, mai întindea din când în când mâna după ziar, îl ţinea într-o mână, arunca o privire asupra lui, îl lăsa iar jos, îl lua din nou. Câtă vreme ziarul rămânea deoparte şi nu atingea masa, câtă vreme nu citea mai mult de zece rânduri deodată Edwin socotea că respecta aparenţele şi că, de fapt, nici nu citea ziarul. Dar spre sfârşitul micului dejun, când ultima bucăţică de mâncare dispărea – şi luase crema ştirilor, apuca ziarul cu amândouă mâinile – şi se apuca conştiincios şi fără sfială să-l citească. În perioada asta cel mai mult îl preocupa politica. Ca majoritatea membrilor partidului său, se străduia, fără a reuşi, să descifreze programul partidului; dar nereuşind, se temea pentru el şi îi era puţin ruşine.

Evenimente grave se petrecuseră… Temeliile statului se clătinau. Un sprijinitor nou ales al guvernului, neînţelegând că era admis în cel mai bun club din Londra, se dusese la Camera Comunelor cu o şapcă de tweed, precedat de o fanfară. Stâlpii societăţii, oameni serioşi, ştiau că sosise timpul să-şi investească economiile în străinătate. Edwin, împreună cu mulţi alţi liberali înfocaţi, încerca să se convingă că, până la urmă, totul mergea bine. Atmosfera de acasă – chipul derutant al Hildei, masa golită, umbra treburilor ce-l aşteptau, senzaţia de saţietate, simptomele incipiente de indigestie, zgomotul unei găleţi din care se spăla în hol – nu-l ajuta să fie optimist. Pe scurt, dimineaţa asta era un bun exemplu de dimineţi care păreau să devină la el dimineţi tipice.

— Pot să mă scol de la masă, mamă? întrebă George, cu nemulţumire în glas.

Hilda încuviinţă.

Băiatul scoase un sunet necuviincios de bucurie.

— George!… Ce te-a apucat? se încruntă maică-sa.

În loc să se repeadă drept spre uşă, trebuia negreşit să ocolească masa, prin spatele scaunului ocupat de Edwin. Făcând asta, îşi aruncă privirea pe ziar şi citi, în treacăt, cu glas tare, ca să-l audă întreaga odaie:

— „Un proces în localitate. Soţii Etches divorţează. Amănunte scandaloase”.

Aceste învinte nu însemnau nimic pentru George. îi atrăseseră din întâmplare atenţia. Le citi ca şi cum ar fi citit un extras din cărţile lui Euclid, după care ieşi făcând zgomot ostentativ, nu fără a-i stârni Hildei încă un protest.

Edwin şi Hilda, rămaşi singuri, se simţiră stânjeniţi.

— Ce copil vioi! murmură Edwin, stânjenit.

Şi Hilda, tot stânjenită:

— Nu mi-ai spus de procesul acesta.

— N-am ştiut nici eu până n-am văzut în ziar.

— Care-i sentinţa?

— Nu s-a sfârşit încă… Uite, dacă vrei să-l citeşti.

Îi întinse ziarul peste masă. Deşi preocupat atât de mult de politică, citise ştirea înainte de orice altceva, într-adevăr, procesul soţilor Etches lăsa în urmă politica Gladstoniană în promovarea prosperităţii îndoielnice a nou fondatului ziar de dimineaţă, care reprezenta cea mai nouă şi mai originală încercare de a înfrunta monopolul jurnalist al ziarului de după-amiază, „Staffordshire Signal”. Bineînţeles că n-avea să dăinuie mai mult decât procesul de divorţ, căci proprietarii lui, deşi nonconformişti şi prin urmare isteţi, nu reuşiseră să prevadă că publicul celor Cinci Oraşe nu va avea răbdare să aştepte până a doua zi dimineaţă rezultatele alergărilor la curse.

— Mulţumesc, murmură Hilda, distrată şi amabilă.

Edwin începu să fredoneze încet.

Degeaba îşi lua Hilda tonul acela nepăsător! Degeaba se apuca Edwin să fredoneze! Gândul care le trecea prin minte amândurora şi pe care nu-l puteau ascunde – şi fiecare putea ghici gândul celuilalt şi-i putea aproape auzi vibraţia – era:

„Am putea şi noi să sfârşim printr-un divorţ la tribunal”.

De aici stinghereala lor.

Gândul era absurd, iraţional, neîntemeiat, şocant; nu avea nici cap nici coadă, apăruse aşa, din senin, dar exista şi avea suficientă forţă ca să-i tulbure.

Soţii Etches, aparţinând marii, numeroasei, bogatei şi respectabilei familii Etches, se căsătoriseră abia de un an.

Edwin se ridică şi aruncă o privire spre unghiile sale trandafirii. Mai savura încă plăcuta înviorare a pielii de după baie; o putea simţi pe spinare, şi-i mărea încrederea în propria sa virtute. Alese o ţigară din portţigaretul de argint – o ţigară bună, un portţigaret elegant – şi o aprinse, scuturã chibritul ca să-l stingă, pufăi scoţând mult fum, îşi admiră corectitudinea dungii de la pantaloni (dunga verticală la pantaloni fiind de curând introdusă în district şi susţinută cu entuziasm de acel croitor, artist şi iubitor de perfecţiune care era Shillitoe), şi se îndreptă cu hotărâre spre uşă. Dar stinghereala rămânea.

Tocmai când ajunse la uşă, soţia sa, cu ochii pe ziar, îl opri:

— Edwin.

— Ce-i?

El nu se depărtă de la uşă, şi nici ea nu-şi ridică ochii de pe ziar.

— O să-l vezi pe prietenul tău Big James azi dimineaţă?

De obicei Edwin se apuca de treabă înainte de micul dejun, aşa încât să poată mânca apoi liniştit la ora nouă.

Big James era cel mai vechi salariat al firmei. La început fusese zeţar şef, şi încă i se mai spunea aşa şi acum, dar de fapt era administrator, şi locţiitorul lui Edwin în toate secţiile tipografiei. „Întreabă-l pe Big James” – era cuvântul de ordine în întreaga întreprindere.

— Nu, zise Edwin. De ce?

— Oh, nimic! N-are importanţă.

Edwin se hotărâse să-şi păstreze cumpătul, dar i se părea că un asemenea răspuns justifica enervarea, şi de aceea îşi îngădui să se enerveze, nedându-şi seama că seninătatea este o virtute pozitivă numai atunci când există justificare pentru a te enerva. Ca un adevărat găgăuţă, nici măcar nu începuse să-şi dea seama că ceea ce se cheamă „a trăi cum se cuvine” înseamnă a accepta nedreptatea şi a ierta ceea ce este de neiertat.

— Ascultă, zise el brusc, dă-i drumul.

Dar în glasul său mai era încă o urmă de toleranţă aspră.

— Nu. Nu face nimic. N-avea rost să pomenesc.

Faptul că-şi recunoscuse greşeala nu izbuti câtuşi de puţin să-l îmblânzească. Se apropie de masă.

— N-ai pomenit nimic, zise el băţos.

Hilda îşi ridică ochii de pe ziar şi privirile li se întâlniră. El nu putu citi nimic în ei. Părea foarte liniştită. Privincî-o, se gândi: „Ce ciudat să trăiesc lângă această femeie! Ce înseamnă ea oare pentru mine? Ce ştiu despre ea?”

Atunci, Hilda zise liniştit:

— Dacă-l vezi pe Big James, poţi să-i spui să nu se mai deranjeze pentru program.

— Program? Ce program? întrebă el mirat.

— Oh, Edwin? şi ea râse scurt. Programul seratei muzicale, fireşte. Nu avem o serată muzicală mâine seară?

Încă un motiv de iritare! De ce încurcă ea şi mai mult lucrurile, insinuând că el a uitat de serata muzicală?

Pretextul era idiot, nu putea înşela pe nimeni. Despre serata muzicală se vorbise tot timpul. Aflaseră despre repetiţiile asidue ce se făceau; şi în seara trecută, chiar se certaseră puţin când Hilda sugerase să pună altfel mobilele din salon.

— E prima dată când aud de un program, zise Edwin. Vrei să spui, un program tipărit?

Fireşte că asta vrusese să spună. Rămase absolut descumpănit, aflând că ea se dusese la atelierele lui fără să-i spună o vorbă, şi că-i dăduse ordine lui Big James, ba chiar vorbise cu Big James despre program. Hildei nici măcar nu-i părea rău şi nici nu-şi dădea seama ce enormitate făcuse. Avea ea oare cea mai mică idee ce înseamnă o întreprindere? O vedea careva pe Maggie încercând aşa ceva? Era pur şi simplu de neconceput. O soţie să se ducă la întreprinderea bărbatului ei, şi pe la spatele lui să dea ordine...! Era ca şi cum o lege naturală n-ar mai fi funcţionat.

— Ascultă, Edwin, zise ea cu glas foarulimpede, puţin surprins şi uşor binevoitor, ce-i cu tine? Doar *există* un program muzical, nu-i aşa? (Ia te uită, cum schimbă fără ruşine sensul cuvântului program! Ce tactică copilărească!) Mi-a trecut deodată prin minte ieri după-amiază ce bine ar fi să-l tipărim pe un carton cu marginile aurite, aşa că am dat fuga la atelier; dar cum tu nu erai acolo, am stat de vorbă cu Big James.

— Nu mi-ai spus nimic nici aseară, şi nici azi dimineaţă.

— Nu?... Ce să-i faci, am uitat.

Ce fiinţă fantastică!

— Ei, şi ce-a spus Big James?

— Oh! Nu mă întreba. Dar dacă-i tratează pe toţi clienţii cum m-a tratat pe mine... Oricum, acum nu mai are importanţă. Am să scriu programul de mână.

— Ce-a spus Big James?

— Nu-i vorba de ce-a spus... Dar se poartă foarte grosolan, să ştii. Şi alţii gândesc la fel.

— Care alţii?

— Oh! N-are importanţă cine! Fireşte, pe mine nu mă deranjează. Şi mai ştiu că tu ai o încredere oarbă în el. Dar ce aere absurde îşi ia. Şi umblă atât de murdar. Şi, ascultă-aici, Edwin, ţinând seama cită.

grijă ai de lucrurile de acasă, zău că ar trebui să te îngrijeşti ca prăvălia din faţă să fie mai curată. Nu-i treaba mea, şi nu mă amestec – dar, zău aşa...!

Nu exista niciun cuvânt în tot ce spunea care să nu fie extrem de provocator, şi încă cu bună ştiinţă. Categoric, nicio altă persoană nu mai spusese până acum că Big James se poartă grosolan. (Dar n-o fi spus, la urma urmei, şi *altcineva* la fel? Dacă, provocată, ea va da un nume?) Big James nu-şi dădea aere absurde; era doar bătrân şi demn. Sorţul şi mâinile lui erau cam murdare, fireşte... Şi-apoi, aluzia că Big James ar fi un escroc şi că el, Edwin, cu încrederea lui oarbă în bătrân, era destul de prost ca să se lase înşelat de acest escroc, în timp ce atotvăzătoarea Hilda descoperise totul dintr-o singură privire! Şi aluzia că el, Edwin, ar fi chiţibuşar acasă şi neglijent la prăvălie! Şi uluitoarea afirmaţie că ea nu se amesteca niciodată!

Îşi înăbuşi susceptibilitatea cu greu, ca un marinar care îşi strânge pânzele pe un vânt puternic, şi se mărgini să întrebe, pentru a treia oară:

— Ce-a spus Big James?

— Mi-a dat de înţeles, zise Hilda cu un aer ştrengăresc, că era absolut cu neputinţă. Dar că maiestatea sa are să vadă!... Ei bine, nu mai e nevoie „să vadă”, îmi dau seama ce greşeală am făcut cerându-i aşa ceva.

Edwin se îndepărtă în tăcere.

— Pleci, Edwin? întrebă ea cu nevinovăţie.

— Da, răspunse el posomorât.

— Nu m-ai sărutat.

Nu-l sili la umilinţa de a se întoarce la ea. Nu, sări ea – veselă, radioasă. Îţi venea să înnebuneşti văzând-o cum se prefăcea că nu s-a întâmplat nimic. Îl sărută drăgăstos, zâmbindu-i, de mai multe ori. El nu o sărută; se lăsa sărutat. Cu toate acestea, sărutările ei îi schimbară într-un fel starea sufletească, şi se simţi mai bine după aceea.

— Nu te obosi prea tare, dragul meu, îl sfătui, blândă şi grijulie, în timp ce el ieşea din odaie. Ştii cât de firav eşti.

Era o insultă calculată, dar o insultă care trebuia ignorată. S-o ia în seamă ar fi însemnat o gravă greşeală tactică.

TT

XI

Când ajunse la prăvălie, se aşeză la vechiul său birou din despărţitura vopsită în negru, şi începu să se uite în dreapta şi-n stânga, după praful care, după cum i se spusese, îl tolera la birou, dar nu şi acasă. Da, era praf. Unele locuri nu fuseseră atinse de săptămâni întregi, locuri retrase unde mormane netulburate de marfă şi de tot felul de mărunţişuri păreau ruine romane sau vestigii de la facerea lumii. Băiatul de birou se afla în prăvălie, făcându-şi de lucru cu un pachet învelit în hârtie albastră.

— Băiete, zise Edwin, la ce oră vii aici dimineaţă?

— La şapte juma, domnule.

— Ei bine, luni dimineaţă o să fii aici la şapte fix, şi o să tragi toate lucrurile din locul lor – de aici, de aici şi de aici – şi să mături şi să ştergi praful cum se cuvine. Prăvălia asta e ca o cocină. Cred că nu ştergi niciodată praful decât de pe tejghele.

Vorbea blând, dar ferm. Se ştia om drept; totuşi nu-l deranja că-i răpea acestui băiat o jumătate de oră de somn, şi probabil şi mamei băiatului, şi că răsturna obiceiurile din casa băiatului; nici nu-i trecea prin cap măcar că făcea

aşa ceva. Pentru el, băiatul nu avea nici mamă şi nici casă, ci era un băiat care apărea ca prin minune din neant în pragul prăvă! le: în fiecare dimineaţă, şi în fiecare seară dispărea pe uşă.

Băiatul era fatalist, dar fatalismul său avea limite, deoarece ştia prea bine că cererea de băieţi de prăvălie era mai mare decât oferta. Deşi limitele fatalismului său nu fuseseră încă atinse, nu s-ar putea spune că se simţi prea încântat.

— Dacă vin la şapte, cine o să-mi dea cheile, domnule? întrebă el cam morocănos, ştergându-şi nasul pe mânecă.

— O să am grijă să capeţi cheile, zise Edwin cu o admirabilă siguranţă, deşi nu se gândise câtuşi de puţin la chei.

Băiatul ieşi din prăvălie, cu trupul îndoit sub greutatea pachetului învelit în hârtie albastră.

— *Dumneata* ar trebui să ai mai multă grijă de încăperea asta, se adresă Edwin liniştit tânărului care cumula funcţia de funcţionar cu aceea de vânzător pentru rarii clienţi cu amănuntul. Nu pot să mă îngrijesc singur de toate. Uite, verifică salariile acestea în locul meu, zise el arătându-i câteva grămăjoare de bani.

— Da, domnule, zise funcţionarul cu demnitate, recunoscând însă că mustrarea era îndreptăţită.

Edwin avusese foarte rar probleme cu salariaţii săi. În întreprinderea lui erau necunoscute fricţiunile mai grave.

Ieşi pe intrarea din dos, gândind:

„Dar asta nu-i treaba ei. Şi-apoi, prăvălia e destul de curată, ba chiar mai curată decât multe altele. O prăvălie nu e un salon… Şi acum, ia să vedem ce-i cu programul ăla afurisit”.

I-ar fi plăcut să uite şi să îngroape problema programului. Dar nu putea. Conştiinţa lui, sau zarva care

se făcuse, îl va sili s-o examineze. Fireşte, Big James îmbătrânea, şi avea anumite ticuri pompoase, şi o tendinţă de a se împotrivi la orice. Big James ar fi trebuit să-şi amintească, atunci când. vorbise cu Hilda, că stătea de vorbă cu soţia patronului. Poate că era cam neobişnuit ca Hilda să dea un ordin, sau chiar să-i ceară ceva direct, dar – la naiba! – aşa sunt femeile, şi dacă bătrânul burlac care era Big James nu ştia cum sunt femeile, cu atât mai rău pentru' el. Ar trebui să-i facă o aluzie lui Big James. Nu putea să-l lase să bage zâzanie între el şi Hilda.

Dar Edwin, din laşitate, nu se duse direct la Big James. Se îndreptă mai întâi spre ceea ce ajunsese să fie numită „odaia lito" – în parte ca să amâne întrevederea cu Big James, şi în parte fiindcă privea cu un interes plin de mândrie şi afecţiune odaia lito. În copilăria lui Edwin, această odaie, acum golită şi mânjită ca orice atelier, fusese salonul familiei Clayhanger; şi încă îşi mai dezvăluia defectul pe care îl avusese ¿întotdeauna: fereastra prea mică şi aşezată în colţ. Oricum ai fi transformat-o, nu ajuta la nimic, decât dacă tăiai o altă fereastră. Bătrânul Darius Clayhanger spusese ceva despre tăierea unei alte ferestre. Edwin se gândise serios să facă ceva, dar nu făcuse. El continua aceeaşi politică a tatălui său, care îl scotea din sărite pe când era tânăr: politica de „a te folosi de ce ai". În loc să se apuce de litografie într-un stil îndrăzneţ, logic şi hotărât, se mulţumise să se strecoare cu sfială şi neîncredere. Astfel, în fundul curţii se afla o maşină „Newsom" de ocazie, aşezată într-o încăpere prea mică pentru ea, împreună, cu aparatul pentru lustruirea preliminară a pietrelor; în timp ce aici, în fostul salon, se înghesuiau bizar lustruirea finală şi secţia artistică.

Artistul care desena schiţele pe piatră era un neamţ, cu părul blond tuns scurt şi cu mustaţă, cu gâtul gros şi o expresie imobilă. Edwin îl descoperise în Hanbridge. Era foarte priceput, judecând după cantitatea de „muncă"

necesară pe piatră pentru a produce rezultatul dorit pe hârtie, şi de asemenea foarte harnic. Fără el, secţia de litografie ce luase naştere nu s-ar fi putut dezvolta. Salariul său era extrem de moderat, dar primea atât cât ceruse, şi pentru cât era plătit îşi dădea osteneala. Lui Edwin îi plăcea să-l privească desenând, ca un sclav, meticulos, la nesfârşit. Era total lipsit de imaginaţie, gust artistic, farmec, maniere sau orice fel de flexibilitate – un miracol de pură eficienţă morocănoasă. Locuia undeva în Hanbridge, şi odată, într-o duminică după-amiază Edwin îl văzuse împingând cu un braţ un cărucior de copil şi zâmbind unei tinere femei însărcinate care-l ţinea de celălalt braţ. Uluitoare imagine, care îl sili pe Edwin să-şi revizuiască părerile despre om! Se încăpăţâna să spună că e englez, şi era în mod legal îndreptăţit s-o facă. În dimineaţa aceasta desena o cană şi un lighean, pentru catalogul ilustrat al unui fabricant de porţelanuri.

— Nu-i prea bună lumina azi, murmură Edwin.

— Să?

— Nu-i prea bună lumina.

— Nu, admise Karl, acru şi indiferent, aplecat deasupra pietrei şi răsuflând cu o calmă regularitate. Vederea mi s-a distrus.

În spatele lui, o tânără femeie în halat lustruia cu sârguinţă o piatră.

Edwin se uita la ei cu plăcere. Era o bucurie să te gândeşti că aici era singura litografie din Bursley, şi că luase fiinţă în propria lui întreprindere. Cu toate acestea, se simţea şi ruşinat – ruşinat de şovăielile lui, de jumătăţile de măsură, de neîncrederea lui, şi de vederea tot mai slabă a lui Karl. Nu avea niciun motiv să nu construiască un atelier adecvat, ba avea toate motivele s-o facă; operaţia ar fi rentabilă; va constitui un exemplu; şi îi va spori prestigiul. Era tot mai hotărât. În ziua aniversării de la Benbowi se dusese şi cercetase cu grijă bucata de teren de

la Shawport, şi ieri făcuse o ofertă la un preţ foarte mic pentru ea. Dacă oferta era refuzată, va mai ridica preţul. Îşi jură să construiască ateliere noi.

În clipa aceea Big James deschise uşa litografiei.

— Vă căutam, domnule, zise el maiestuos, cu o expresie misterioasă.

Edwin încercă să se uite la el cu alţi ochi, ca şi cum l-ar privi cu ochii Hildei. Era adevărat, statura lui ajunsese enormă, căci circumferinţa taliei se lua la întrecere cu înălţimea-i excesivă. Şorţul îi cobora de pe pântecele bombat, ca un vast zid cenuşiu. Şorţul arăta murdar, căci era sâmbătă, dar în orice caz nu părea zdrenţuit; pe vremuri, Big James şi alţii, în momentele critice ale imprimării, obişnuiau să rupă fâşii din şorţurile lor ca să le folosească drept cârpe de maşină… Da, se putea spune că arăta grotesc, cu ochelarii care nu i se potriveau deloc, cu respiraţia-i greoaie, cu obiceiul lui de a se exprima atât de ceremonios, şi cu aerul de Atlas care sprijină lumea morală. Puteai scuza o femeie că vede latura lui comică. Dar neîndoielnic, era cinstit şi devotat. Neîndoielnic, nu era în niciun caz vipera pe care o sugerase Hilda prin intonaţia ei!

— Vin îndată, zise Edwin cam sec.

129

Se simţea tocmai în dispoziţia de a-l pune pe Big James „la punct”. Totuşi, răspunsul său nu fusese prea

9 – Viaţa în doi – Cd1/481

tăios, căci cu personalul nu se purta ca un tiran; nu putea suferi să profite de puterea pe care o avea; şi chiar încerca adesea să-şi ascundă puterea sub plăsmuirea că slujbaşul era un om ca şi el. Putea fi mult mai aspru cu soţia sau sora sa, decât cu orice slujbaş. Dar uneori, câte un muncitor prost sau neatent avea de înfruntat fulgerul privirii sale şi trebuia să rabde vorbele-i şfichiuitoare.

— E vorba de trebuşoara aceea pentru doamna,

domnule, zise Big James cu glas coborât, când ajunseră pe palier.

Edwin tresări. Glasul bătrânului suna atât de plin de zel şi de devotament! Accentul pus pe cuvântul „doamna” exprima atât de limpede că doamna era un personaj înalt şi glorios, şi că era o mare cinste s-o serveşti! Bătrânul vorbise aproape în şoaptă, ca un băieţandru, aruncând neîncrezător priviri spre uşa închisă a odăii în care se afla neamţul.

— Oh! murmură Edwin, luat prin surprindere.

— Chiar eu am cules-o, zise Big James, ţinându-şi capul foarte sus şi privind spre Edwin pe sub ochelari.

— Ei cum! zise Edwin, prudent. Credeam că i-ai dat de înţeles doamnei Clayhanger că nu va putea fi gata la timp?

— Vai de mine, domnule! Nici vorbă de aşa ceva! I-am arătat doar în ce situaţie ne găsim, cu tot felul de treburi urgente, aşa cum se cuvenea, domnule, ea fiind stăpâna. Dumneavoastră ştiţi cât de greu făgăduiesc eu ceva – domnule. Dar ca să nu execut, nu, asta nu se poate. Şi cum am mai spus, domnule, am cules-o chiar eu, şi iată un şpalt.

Îi întinse o foaie de hârtie.

Edwin se simţi indignat că putuse să se îndoiască de Big James. Bătrânul era însăşi imaginea devotamentului. Poate că uneori părea puţin cam grotesc şi tipicar, dar era sufletul întreprinderii Clayhanger. El îl învăţase pe Edwin aproape tot ce ştia despre cules la tipografie şi despre imprimerie. Nu era mult de când îi mai spunea încă lui Edwin „domnişorule”, şi se alia tacit cu el împotriva încăpăţânărilor nesăbuite ale tatălui său în declin. Big James îl admirase sincer pe Darius Clayhanger. Dar sigur îl admira cel puţin tot atât pe fiul lui Darius. Fidelitatea sa faţă de această dinastie era mişcătoare; era tulburătoare. Ordinul dat de stăpână îl emoţionase şi îl flatase în adâncul

inimii… Şi, cu toate acestea, Hilda îl ponegrise în fel şi chip, jignise impresionanta lui integritate; răstălmăcise grosolan atitudinea lui faţă de ea. Orice ar fi spus el, în felul lui desuet şi pompos, nu se poate ca ea să nu-i fi înţeles dorinţa de a-i face pe plac. Nu, ea dăduse o falsă interpretare întrevederii – şi Edwin o crezuse! Acum Edwin reveni cu tărie la părerea lui iniţială. Îl credea mai degrabă pe Big James, decât pe soţia sa. Se gândi: „Ce prost am fost să înghit tot ce mi-a spus Hilda, fără să verific! Trebuia să ştiu!” Şi se simţi tulburat că putea să aibă asemenea gânduri.

Programul nu fusese cules prea bine. Pe lângă câteva greşeli în ortografierea numelor proprii, textul cules cu caractere ornamentate, grupat în mod curios şi cu o supraabundenţă de puncte, semăna mai curând cu invitaţia la o oarecare întrunire metodistă, decât cu un program de muzică clasică oferit unor amatori rafinaţi într-o seară de duminică. Deşi Edwin încercase să-l mai modernizeze pe Big James, nu izbutise. Poate că era bine că dăduse greş. Căci majoritatea clienţilor preferau gustul lui Big James în materie de tipărituri celui al lui Edwin. Corectă greşelile şi îndepărtă câteva puncte, apoi zise:

— E foarte bine. Dar mă îndoiesc că doamna Clayhanger ţine la toate aceste ornamente – dând astfel de înţeles că era păcat, fireşte, că ornamente lui Big James nu vor fi apreciate la justa lor valoare, dar că femeile sunt tot femei.

— Eu aş înclina să fie totul din nou cules cu caractere medievale. Sunt sigur că ea aşa ar prefera. Ai ceva împotrivă?

— Cu cea mai mare plăcere, domnule, consimţi Big James din tot sufletul; uitându-se la ceas, adăugă: Dar trebuie să mă grăbesc.

Şi îşi mişcă de îndată, cu importanţă, trupul imens în jos, pe scara îngustă.

Edwin se aşeză din nou în despărţitura în care îşi avea biroul, simţind întreaga sa afecţiune faţă de Big James. Ce simplu şi plăcut era să fii bărbat între bărbaţi! Tipografia era un organism de cincizeci de ori mai mare decât casa sa, şi funcţiona de cincizeci de ori mai liniştit. Fără neînţelegeri, fără secrete (în orice caz, între personajele principale), şi cu o recunoaştere generală a principiilor de dreptate! Chiar şi băiatul de birou înţelesese. Şi vânzătorul, prin tonul vocii, recunoscuse că merita dojana. Dojana nu fusese exagerată, şi bunul-simţ încheiase într-o clipă episodul. Şi iată cu câtă splendidă bunăvoinţă acceptase Big James, în ciuda conservatorismului său îndârjit de bătrân, condamnarea viziunii sale asupra programului! Relaţiile dintre bărbaţi erau de-a dreptul minunate, dacă stai să te gândeşti. Şi era o uşurare şi chiar o plăcere să te afli la birou. Edwin nu-şi putea aminti să fi socotit vreodată munca drept sursă de plăcere. De tânăr se apucase de ea aproape împotriva voinţei, şi prin tradiţie se închipuia detestând-o.

De ce îl amăgise Hilda în legătură cu Big James? Căci îl amăgise. Da, îl amăgise. Ce motiv avea? Ce credea că poate să câştige cu asta? Era încă profund tulburat de această înşelătorie. „Va să zică”, gândi ei, „nu pot să am încredere în ea! Va trebui să fiu mai atent! Aveam obiceiul să casc gura şi să înghit practic tot ce-mi spunea ea!” Simţul său de dreptate condamna cu asprime perfidia ei faţă de Big James. Inima i se înduioşă în apărarea admirabilului bătrân. Ce avea ea împotriva lui Big James? încă din ziua când uriaşul îi arătase tipografia, înaintea logodnei lor iniţiale, cu mai bine de zece ani în urmă, o tratase cu respect sincer şi cu deferenţă. Era oare geloasă pe el, din cauză că Edwin îi arăta o mare încredere şi o veche stimă, şi din cauză că Edwin şi cu el au fost întotdeauna prieteni? Sau, pur şi simplu, simţise faţă de el antiptatie – o antipatie fizică? Edwin observase că unele

femei nu puteau suferi bărbaţi bătrâni, mai ales când aceştia aveau ceva grotesc şi pompos… Ei bine, îl va apăra pe Big James împotriva ei. Să nu se mai lege de Big James! Simţul lui de dreptate era atât de puternic în clipa ceea, încât dacă ar fi avut de ales între soţia sa şi Big James, l-ar fi ales pe Big James.

Părăsi despărţitura din prăvălie, luând o înfăţişare care să-l convingă pe vânzător că se gândea, teribil de concentrat, la cine ştie ce problemă complicată de afaceri. Şi, în aceeaşi clipă, Hilda trecu pe Duck Bank în drum spre piaţă. Trecu atât de aproape de prăvălie, încât păru să trimită spre ea o ameninţare – delicioasă, captivantă, exasperantă. Dacă ar fi întors capul, nu s-ar fi putut să nu-l vadă pe Edwin lângă uşa prăvăliei. Dar nu-şi întoarse capul. Urcă panta, ferm şi implacabil. Chiar şi de la depărtarea aceea, personalitatea ei apărea tainică şi puternică. Edwin nu se putea hotărî deloc dacă era frumoasă sau nu; simţea doar că era impresionantă şi nu putea fi nesocotită sau ignorată. Poate că nu era frumoasă. Şi categoric nu mai era tânără. Nu părea insipidă, ca o tânără fată neîmplinită. Şi nici nu inspira melancolie ca o femie trecută de prima tinereţe. Fusese ca cea dintâi; şi urma să fie ca cealaltă. Hilda pur şi simplu era. Şi cunoscuse viaţa. Nu exista în ea acea ignoranţă, acea inocenţă detestabilă care, după Edwin, dăuna celor mai multe femei. Ea *ştia*. Îi era egală, şi încă o egală primejdioasă. În acelaşi timp, el simţea că putea să zdrobească, să treacă peste ce era neînsemnat, şi că trebuia să se ferească ele personalitatea puternică, lipsită de scrupule, insondabilă… Şi ea se tot îndepărta în sus pe Duck Bank şi apoi dădu colţul pe Market Place, şi dispăru. În urma ei rămase un gol.

Dar se va întoarce. Aşa cum se îndepărta treptat, tot aşa treptat se va apropia iarăşi de prăvălie, cu ameninţarea-i delicioasă, captivantă, exasperantă. Edwin

îşi făcu un plan, cum să alerge spre ea şi, cu candoare, s-o invite înăuntru şi să-i explice pe tonul cel mai potrivit şi binevoitor că prăvălia şi tipografia erau pline de devotament faţă de ea şi că Big James o adora, şi că deşi perspicacitatea ei era desăvârşită, se înşelase în privinţa lui Big James. Şi parcă o văzu zâmbindu-i deschis şi amabil lui Big James, iar pe acesta umflându-se în pene de bucurie şi mândrie. Bunăvoinţa şi candoarea erau de ajuns să producă această fericire.

Dar mai ştia că nu va alerga niciodată după ea, ca s-o invite să intre. Acţiunea era atât de periculoasă, încât devenea o adevărată nesăbuinţă. Cu un ton, cu o ezitare, cu o strâmbătură imperceptibilă, ea ar putea, chiar ar izbuti, s-o facă să pară absurdă… Şi atunci, unde ar fi mândria lui!… În clipa aceea tânărul Alee Batchgrew, pe atunci probabil cel mai mare imbecil din oraş, apăru coborând pe Duck Bank, în nişte pantaloni ţipători de călărie, călare pe un cal sur superb. Edwin intră în grabă în prăvălie, ca nu cumva nerodul să se oprească la uşă, ca să stea de vorbă cu el.

IV

Când se întoarse acasă, cu câteva minute înainte de ora obişnuită – ora unu – auzi din salon glasuri şi râsete de femei. Şi în timp ce stătea în hol, în mână cu pacheţelul subţire ce conţinea şase exemplare din program, râsul acoperi glasurile şi apoi se risipi în ţipete de veselie dezlănţuită. Uşa salonului era pe jumătate deschisă. Se apropie încetişor de ea.

Vremea, care fusese înnorată, se limpezise, iar în colţul salonului de lângă fereastră razele soarelui se cerneau blând.

Janet Orgreave, îmbrăcată toată în alb, şedea într-un fotoliu, rezemată pe spate; de atâta râs, acum îşi ştergea lacrimile de la ochi. La pian era aşezată, foarte drept şi cu un aspect îndrăzneţ, o tânără care nu râdea ci zâmbea, cu

ochii scânteietori aţintiţi strengăreşte asupra celorlalte persoane – era Daisy Marrion, o verişoară a soţiei lui Tom Orgreave şi penultima fiică nemăritată a unei numeroase familii din Hiliport. În picioare lângă pian se afla o copilă sfioasă de vreo şaisprezece ani, şi Edwin, care nu o mai văzuse până atunci, îşi zise că trebuia să fie nepoata lui Janet, Elaine, fiica cea mai mare a surorii mai mari a lui Janet; se ştia că Elaine va sosi în curând. Amândouă tinerele, la fel ca şi Janet, erau îmbrăcate în alb. În sfârşit, mai era şi Hilda, îmbrăcată într-o rochie cenuşie, cu o pălărie neagră, râzând ca o fetiţă. „Toate sunt nişte fetiţe”, gândi el, pe când, neobservat, le privea aşa cum îi apăreau – în rochiile şi pălăriile lor delicate, strălucitoare, cu veselia lor excesivă şi cu gesturile lor dezinvolte şi stranii. „Sunt o specie străină, venită printre noi, bărbaţii. Femei de aproape patruzeci de ani să chicotească cu fetele astea, aşa cum fac Janet şi Hilda!” Dar îi plăcea tabloul. Era ceva ce nu s-ar fi putut petrece sub domnia bietei Maggie. Era o privelişte admirabilă, o adevărată răsplată a existenţei, căci graţia acestor fiinţe era fără pereche. Dar, în acelaşi timp, i se păru ceva isteric şi copilăros. Se gândi: „Am luat prea în serios femeile”. Şi îşi simţi inima întrucâtva uşurată.

Elaine fu prima care îl zări. Roşeaţa îi acoperi obrajii, până pe gât în jos. Trupul îi înţepeni. Era groaznic de stingherită. Nu putu scoate o vorbă, ci se aplecă înainte şi se uită la Janet cu o privire înfricoşată, de parcă ar fi murmurat: „Priveşte! Inamicul! Ai grijă!” Gestul implorator şi mut era delicios prin stângăcia sa naivă.

— Mai povesteşte, Daisy, o imploră Hilda cu glas slab.

— Asta a fost tot, zise Daisy; şi apoi tresări: Oh, domnul Clayhanger! De câtă vreme sunteţi aici?

El intră în odaie, mândru, foarte masculin, simţind ce efect neaşteptat producea asupra acestor fete. Căci până şi

Hilda nu era, în clipa aceea, decât o fetiţă; Janet era cu adevărat o fetiţă, deşi prezenţa nepoatei sfioase, ce abia se trezea la viaţă, o făcea pe Janet să pară bătrână, în ciuda trupului zvelt şi a pielii netede, efect al unui temperament blând, liniştit. Nepoata sfioasă se arătă încântător de stânjenită când îi fu prezentată lui Edwin, căruia fu îndemnată să-i spună „unchi”. Mai ieri încă era doar un copil. Tenul ei miraculos de transparent n-ar fi putut să fie imitat de nicio mătuşă sau soră mai mare.

— Şi acum, poate-mi spuneţi şi mie despre ce era vorba, zise Edwin.

Hilda răspunse:

— Janet a venit pentru tenis. Se pare că s-au săturat cu toţii de noul club din Hiliport. Ştiam asta. Aşa că la anul Janet o să deschidă un club particular pe terenul ei…

— Aşa prost cum este, adăugă Janet.

— Unde întreaga conversaţie să nu se rezume la remarcile fetelor despre rochiile altor fete, şi la remarcile bărbaţilor despre lamentabila inferioritate a altor bărbaţi.

— Asta-i ceva foarte bun, zise Edwin, izbit oarecum de talentul epigramatic al Hildei. Dar eu v-am întrebat de ce râdeaţi?

— Oh, aşa! fu răspunsul lui Daisy Marrion.

— Foarte bine atunci, zise Edwin, ducându-se la uşă şi încuind-o. Nimeni nu părăseşte odaia până când n-o să aflu… Ei, nepoată Elaine?

Elaine se făcu roşie ca focul şi începu să se foiască pe picioarele ei abia de curând acoperite cu o fustă lungă, dar nu scoase o vorbă.

— Spune-i tu, Daisy, zise Janet.

Daisy rămase şi mai ţeapănă.

— Era vorba doar de Alee Batchgrew, domnule Clayhanger; bănuiesc că îl ştiţi?

Alee era cel mai tânăr vlăstar al marii şi detestatei familii plutocratice Batchgrew – care îşi dădea grozav de

multă importanţă la cei nouăsprezece ani ai săi.

— Da, îl ştiu, zise Edwin. L-am văzut azi dimineaţă călare pe noul său cal sur.

— Pe armăsar, îl corectă Janet.

Şi toate izbucniră iarăşi în râs.

— A făcut o mare pasiune pentru Maud, sora mea cea mai mică, zise Daisy. Maud n-are decât şaisprezece ani. Ieri după-amiază, la clubul de tenis, i-a spus lui Maud: „Ascultă. Mâine dimineaţă o să trec călare prin oraş pe armăsarul meu, în timp ce voi o să mergeţi după cumpărături. N-am să bag în seamă pe niciuna din celelalte fete, dar dacă tu îmi faci un semn cu capul, o să-mi scot pălăria în faţa ta”.

Şi, spunând acestea, imita felul de a vorbi al lui Batchgrew.

— E bună, zise Edwin liniştit. Ce nătâng! Ar trebui dus într-un muzeu.

Daisy, oarecum stingherită de succesul relatării ei, se aplecă peste clape şi cântă repede, *pianissimo* câteva măsuri din valsul „Clytie”. Elaine îşi mişcă umerii în ritmul muzicii.

Janet spuse că trebuiau să plece.

— Staţi! Numai puţin! zise Edwin printre sunetele muzicii, desfăcând pacheţelul şi întinzând câte un exemplar din program Hildei şi lui Janet, în acelaşi timp.

— Oh, uneori se mai ţine *seama* şi de ideile mele! murmură Hilda, care era totuşi vizibil încântată.

O remarcă răutăcioasă şi nedreaptă, gândi el. Dar, în clipa următoare, Hilda spuse pe un ton firesc şi prietenos:

— Janet o va aduce şi pe Elaine. Şi zice că Tom îţi comunică prin ea că vine şi el, fie că e bine venit sau nu. Daisy n-o să vină.

— De ce? întrebă Edwin, formal; ştia că pe soţii Marrion nu-i interesa muzica bună, şi scopul lui era să limiteze auditoriul la entuziaşti.

— Biserica, răspunse Daisy, succint.

— Veniţi după biserică.

Ea clătină din cap.

— Şi cum merge cu exersatul? o întrebă Edwin pe Janet.

— Destul de bine, zise ea. Dar nu pe măsura acestui program. Grozavi mai suntem» zău aşa!

— Ideea Hildei, zise Edwin, arătându-se generos. Vine şi mama ta?

— Oh, da, cred că da.

În timp ce musafirii plecau Hilda o opri pe Janet.

— Nu crezi că ar fi mai bine să aşezăm pianul acolo, şi toate scaunele la un loc aici, Janet?

— S-ar putea, făcu Janet, nesigură.

Hilda se întoarse brusc spre Edwin:

— Vezi? Ce-ţi spuneam eu?

— Păi, protestă el amuzat, ce-ai vrea să-ţi răspundă, dacă o întrebi în felul acesta? Oricum, te anunţ categoric că n-am de gând să mut pianul. Încercăm aşa cum este, pentru început, şi vom mai vedea după aceea. Dacă pui toate scaunele aici, odaia va arăta ca o afurisită de pensiune.

Comparaţia dovedea lipsă de tact, de care el îşi dădu imediat seama, dar nu o mai putu drege. Hilda roşi uşor, şi amintirea necazurilor ei ca administratoare a unei pensiuni o copleşi.

— Într-o zi tot am să încerc să mut pianul acolo, zise ea, cu glas coborât.

Edwin consimţi, amabil:

— Foarte bine. Într-o zi o să încercăm să-l mutăm ca să vedem cum iese.

Fetele, cele mai tinere chicotind încă, ieşiră cu graţie, una după alta.

Prânzul trecu fără incidente.

V

A doua zi, duminică, Edwin se trezi cu o durere de cap; şi era o durere de cap de natură biliară. Drept care, susţinu în sinea sa şi faţă de toţi ceilalţi că nu era de natură biliară, ci doar una din acele simple dureri de cap care îi apucă de obicei pe oameni aşa, din senin; căci nu voia să accepte ideea că moştenise tulburările biliare ale tatălui său. Recunoştea că era predispus la răceli, dar în niciun caz nu admitea că avea stomacul delicat. Ca urmare, se văzu nevoit să mănânce la fel ca de obicei. În dimineaţa aceea, George era neastâmpărat ca un ţânţar, iar Hilda se arătă teribil de susceptibilă, fiind fără îndoială nervoasă din cauza noilor ei răspunderi pentru serata muzicală – şi încă o serată muzicală duminicală! După prânzul de la ora unu, Edwin se întinse pe canapeaua din sufragerie, unde după ce citi puţin, adormi; când se trezi, se simţi mai bine, fiind acum aproape sincer convins că durerea de cap nu fusese, şi nu era, de natură biliară. Îşi spuse că o scurtă plimbare ar putea să-i alunge cu totul durerea de cap. Făcu câteva schimbări fără importanţă în aranjamentul mobilelor din salon – după propriile lui idei, mult şi incomparabil mai bune decât cele apărate cu atâta încăpăţânare de Hilda – şi apoi ieşi. Nici Hilda şi nici George nu se zăreau pe nicăieri. Probabil că, în timpul cât se odihnise, plecaseră să se plimbe; aveau uneori chef să fie împreună.

Sub soarele firav de septembrie, cobori pe Trafalgar Road spre oraş. În afară de câteva fete îmbrăcate fără gust şi de câţiva flăcăi zdraveni, cu marginea pantalonilor negri sau bleumarin răsucită la glezne destul de sus, ca să se vadă o dungă albă, strada era pustie. La ora aceea, concetăţenii săi credincioşi fie moţăiau acasă, fie luau parte la activităţile de la şcolile duminicale; mii de copii erau îngrămădiţi în zăpuşeala din şcolile duminicale. Trecând pe lângă şcoala şi capela Bethseda, auzi glasuri de copii înălţând imnuri de laudă şi rugăciuni stăpânului

universului. În apropiere de capela Bethseda, lângă pivniţele „Ducele de Cambridge”, văzu doi bărbaţi în aşteptare; aveau pe chip întipărită convingerea fermă că, până în trei ore, cârciumile se vor deschide iarăşi. Din coşurile multor fabrici se înălţa un fum gros, pe când din al altora abia se iţea o şuviţă subţire. Ideea unei serate muzicale duminicale în regiunea lor i se păru lui Edwin nesăbuită, ceva fantastic şi inutil – şi totuşi gândul era mângâietor. Dacă lumea ar afla, ar privi iniţiativa cu ostilitate, dezgust, dispreţ, sau cu o totală indiferenţă bovină; mai ales asta… Rosteşte numele lui Chopin prin părţile astea!…

Urcând pe Duck Bank, se scotoci în buzunar ca să scoată cheia de la prăvălie, pe care o luase cu el; căci nu dorinţa de a respira aer proaspăt îl făcuse să iasă din casă, ci curiozitatea de a afla răspunsul la scrisoarea sa către avocatul consiliului primăriei, în care făcea o ofertă pentru terenul din Shawport. Oferta îi va fi oare acceptată, sau respinsă, sau se va propune un preţ mai ridicat? Răspunsul trebuie să fi fost pus la poştă sâmbătă, şi fără îndoială că se afla în cutia de scrisori de la prăvălie. Întregul viitor părea să stea închis în cutia aceea de scrisori.

Pătrunse ca un hoţ în propria sa prăvălie, căci nu se cădea ca unnegustor de vază să fie văzut trebăluind duminica după-amiază. Intrând în încăperea întunecată clin cauza obloanelor coborâte, îşi aminti cum cu mulţi ani în urmă o sărutase pe Hilda în aceea încăpere întunecată, într-o joi după-amiază. Viaţa i se păruse incredibilă, şi nu mai recunoştea în soţia sa aproape nicio urmă din fata pe care o sărutase în prăvălia întunecoasă. În cutie se aflau destul de multe scrisori… Prima pe care o deschise era de la un avocat; dar nu de la avocatul consiliului primăriei, ci de la Tom Orgreave, care îl anunţa pe domnul Edwin Olayhanger, stimate domn, că clienţii săi, Compania de porţelanuri Palace din Longshaw, se vedeau siliţi să-şi

convoace creditorii. Compania de porţelanuri Palace, care crezuse în eficacitatea reclamelor tipărite şi a cataloagelor luxoase, îi datora lui Edwin o sută optzeci de lire. Era o lovitură, cu atât mai mult cu cât era şi neaşteptată. „Am venit să-mi vâr nasul aici într-o duminică după-amiază, numai ca să primesc vestea asta?” se întrebă el cu amărăciune. Cu o clipă mai înainte nu se îndoise de solvabilitatea Companiei de porţelanuri Palace; dar acum înţelesese că nu va obţine de la ei nici zece la sută – nici măcar atât, căci existau deţinători de obligaţiuni. Următoarea scrisoare era o acceptare a ofertei sale pentru terenul din Shawport. Va să zică zarurile erau aruncate. Noile ateliere vor trebui să ia fiinţă; litografia se va dezvolta; şi în noua şi vasta acţiune pe care o iniţia, îi va veni greu să cumpere casa de la Maggie; tocmai se pomenise cu o pagubă mare; şi va mai avea de luptat şi cu împotrivirea capricioasă a Hildei. Plecă brusc din prăvălie, încuie uşa şi se întoarse acasă, preocupat, dar cu gândurile răvăşite.

VI

Din hol, prin uşa deschisă, zări ceva neobişnuit în odaia în care se lua micul dejun, şi se îndreptă într-acolo. Hilda se hotărâse, până la urmă, s-o transforme în odaia „ei”. Adusese de sus un birou vechi şi îl aşezase între cămin şi fereastră. Edwin se gândi: „Nu ştie nici măcar atâta lucru, că lumina trebuie să cadă peste umărul stâng, nu peste cel drept?” Zări hârtie de scrisori, plicuri şi chiar timbre; iar un vraf amestecat de scrisori şi note de plată fusese împins de pe suprafaţa biroului spre sertăraşele din margini. Mai era acolo şi un fotoliu, pe care se lăfe/a o pernă proaspăt îmbrăcată; în faţa căminului era aşternut un covoraş, pe care Edwin nici nu-l ştia şi care nici nu-i plăcu; pe pereţi câteva gravuri înrămate, şi alte mărunţişuri. Propriul lui portret mai domina poliţa căminului, dar era acum flancat de două sfeşnice de alamă.

Se gândi: „Dacă m-ar fi întrebat pe mine, aş fi aranjat mult mai bine camera”. Şi totuşi, îi făcea plăcere şi îl mişca gândul că ea va fi stăpâna absolută a acestei odăiţe şi îşi va exprima în ea, şi prin ea, personalitatea. Nu-l deranja nici ideea că îşi realizase planul pe ascuns. Probabil că fusese tare nerăbdătoare să-şi aranjeze odaia în vederea seratei muzicale.

De acolo Edwin trecu în salon – şi rămase împietrit. Toate mobilele fuseseră mutate din loc, aşa că până la urmă tot semăna cu salonul unei pensiuni. Pianul se afla în cealaltă parte a odăii; scaunele erau îngrămădite la un loc, într-un fel de-a dreptul ridicol; canapeaua fusese astfel plasată, încât devenea aproape inutilă. Îl apucă o furie rece copleşitoare. Femeia asta avea mult gust în anumite privinţe, dar pur şi simplu nu se pricepea, ca el, să aranjeze o încăpere. Fiecare odaie din casă (în afară doar de odăiţa ei improvizată, aşa-zisul ei „budoar”) fusese rânduită de el, până în cele mai mici amănunte – şi ieşise foarte bine. Toată lumea recunoştea talentul lui la interioare. Casa fusese complet aranjată, cu mult înainte de a o vedea ea, şi asta datorită lui. El nu era obişnuitul soţ ignorant şi lipsit de experienţă, care „lasă lucrurile de felul ăsta în seama nevestei”. Interioarele erau pentru el un lucru important, care îi influenţa fericirea cotidiană. Era limpede că femeia asta nu ajunsese să aprecieze caracterul sacru al *status* quo-ului. El însuşi îl aprecia, şi nu schimba nimic fără s-o consulte şi pe ea, fără s-o anunţe că avea de gând să schimbe ceva. Probabil că ei nu-i păsa câtuşi de puţin de acest *status quo*. Purtarea ei nu avea nicio justificare. Era un atac asupra unor principii vitale. O insultă. Neîndoielnic, în dispreţul ei faţă de *status quo*, îşi închipuia că el va accepta un *fait accompli*. Dar se înşela. Cu o energie extraordinară, se apucă să pună la loc mobilele, să restaureze *status quo ante*. Vigoarea cu care se apucă să tragă şi să împingă nevinovatul pian uriaş era

uimitoare. În mai puţin de cinci minute, nu mai rămăsese nici urmă din acel *fait accompli*. Se gândi: „Straniu început al unei serate muzicale!” Dar se simţea triumfător, hotărât, şi nu avea remuşcări. îi va arăta el ei! Şi, mai ales, îi va arăta că în casa asta fişcare trebuie să joace cinstit, pe faţă. Apoi, văzând că se murdărise pe mâini şi că un deget îi sângera, urcă maiestuos, deşi gâfâind puţin, până la baie şi începu să se spele cu grijă. Văzu în oglindă că, în ciuda efortului făcut, era palid, în cele din urmă coborî, întrebându-se unde o fi Hilda, unde s-o fi ascuns, cine o fi ajutat-o mai înainte să mute mobilele, şi care va fi deznodământul. Indiscutabil, se simţea foarte emoţionat, dar prin îndârjirea-i neabătută răzbăteau şi temeri de dezastru.

Se întoarse în salon, ca să-şi inspecteze munca făcută. Ea se afla acolo. De unde apăruse, nu-şi dădea seama. Dar era acolo. Încă din uşă o zări stând în picioare lângă fereastră.

După ce intră în odaie, văzu că surescitarea ei o întrecea cu mult pe a lui. Avea buzele şi mâinile încleştate; nările îi fremătau; iar ochii îi erau plini de lacrimi.

— Edwin, exclamă ea pătimaş, cu glasul răguşit, cu totul diferit de obişnuita ei intonaţie limpede, şi cu ochii cercetând mobilele, e prea de tot!

Era limpede că nu se putea gândi la nimic decât la resentimentul ei. Niciun alt considerent, în afară de demnitatea ei jignită, nu-i putea influenţa purtarea. Dacă un întreg regiment de prieteni de-ai lor i-ar fi urmărit din uşă, purtarea ei tot nu s-ar fi schimbat. îi fusese atins însuşi miezul fiinţei ei.

„E război, asta e”, gândi Edwin.

I se făcu frică; furia ei îl intimida; dar nu-şi pierdu curajul. Hotărârea de a o înfrunta, impunându-şi punctul de vedere, şi de a izbândi cu orice preţ nu-i slăbi. O disperare vindicativă, febrilă în lăuntrul său, dar calmă în

exterior, puse stăpânire pe el. Se va şti în curând care dintre ei doi era cel mai puternic.

În acelaşi timp, îşi zise:

„M-am pripit. N-ar fi trebuit să acţionez cu atâta zor. Înainte de a face ceva, ar fi trebuit să-i spun, în linişte, că ultimul cuvânt în ceea ce priveşte mobilele din casa asta îl voi avea eu. Aveam tot dreptul să acţionez imediat, dar n-a fost prea inteligent din partea mea, neghiob ce sunt!”

Iar cu glas tare zise, cu un fel de zâmbet forţat:

— Ce-i prea de tot?

Hilda îşi dădu drumul:

— Pur şi simplu, mă faci de râs în propria mea casă, în faţa fiului meu şi a slujnicelor.

— Ţi-ai făcut-o singură, zise el îndârjit. Dacă te apuci de treburi fără noimă, trebuie să suporţi consecinţele. Ţi-am spus că nu vreau ca aranjamentul mobilelor să fie schimbat, şi cum întorc spatele, gata le-ai şi mutat. N-o să rabd aşa ceva, şi ţi-am spus-o.

— Eşti o brută, continuă ea, fără să-l ia în seamă, preocupată doar de propria-i jignire. Eşti o brută! – şi o spuse cu o convingere teribilă. Toată lumea o ştie. Nu m-a prevenit Maggie? Eşti o brută şi un tiran. Şi faci tot ce poţi ca să mă umileşti în casa mea. Cine ar crede că eu sunt stăpâna casei? Până şi în faţa prietenilor mă insulţi.

— Nu vorbi copilării. Cum te insult?

— Vorbind despre pensiuni. Crezi că Janet şi toţi ceilalţi n-au observat?

— Ei bine, zise el, asta să fie o lecţie pentru tine.

Hilda îşi ascunse faţa în mâini şi, începând să plângă, o porni spre uşă.

El îşi spuse: „E înfrântă. Ştie că trebuie s-o înghită”.

Iar cu glas tare, zise:

— M-ai văzut pe *mine* mutând mobilele din loc fără să te consult? Făcând lucruri pe la spatele tău? Niciodată!

— Asta nu-i un motiv ca să cauţi să mă faci de râs în

propria mea casă. I-am spus Adei cum să pună mobilele, iar George şi cu mine am ajutat-o. Şi un moment mai târziu, tu vii şi dai ordine contrare. Ce-or să creadă despre mine? Fireşte, n-or să creadă că-ţi sunt soţie, ci sclavă. Eşti o brută.

Din nou glasul îi urcă, de furie.

— N-am dat niciun ordin. Nu am văzut-o aici nici pe Ada, şi nici pe George.

Ea înălţă brusc capul:

— Atunci, cine a mutat mobilele?

— Eu.

— Şi cine te-a ajutat?

— Nimeni.

— Dar am lipsit din salon doar. câteva minute.

— Şi ce crezi că-mi trebuie jumătate de zi ca să mişc câteva mobile?

Hilda păru impresionată de forţa lui şi de viteza cu care acţionase, şi aparent se văzu redusă la tăcere; crezuse că şi servitoarele fuseseră amestecate.

— Ar trebui să ştii foarte bine, urmă el, că nici prin gând nu mi-ar trece să te umilesc în faţa servitoarelor. Nimeni n-are mai multă grijă de demnitatea ta decât mine. Aş vrea să văd pe cineva îndrăznind să te jignească în demnitatea ta, de faţă cu mine.

Dar Hilda suspina mai departe.

— Cred că ar trebui să-mi ceri iertare, se smiorcăi ea. Da, ar trebui.

— De ce mi-aş cere iertare? Tu ai mutat mobila, nesocotindu-mi dorinţa. Iar eu am mutat-o la loc. Asta-i tot. Tu ai început. N-am început eu. Vrei ca totul să fie după placul tău? Ei bine, nu se poate.

Ea se smiorcăi din nou:

— Ar trebui să-mi ceri iertare.

Şi apoi izbucni în hohote de plâns.

Plin de amărăciune, el începu să reflecteze,

neîndurător. Învinsese. Mobila stătea la locul ei, cum dorea el, şi aşa va rămâne. Inamicul plângea, ruşinat, umilit. Ar fi vrut să-i restabilească demnitatea, în parte fiindcă era soţia lui, şi în parte fiindcă nu-i plăcea să vadă nicio fiinţă omenească înfrântă. În plus, în fundul inimii ţinea teribil la aparenţe, şi se cam temea pentru reuşita seratei muzicale. Nu putea admite ca oaspeţii să observe că gazdele se certaseră. Ar fi sacrificat aproape orice pentru păstrarea bunelor maniere în societate. Şi mai ştia că Hildei nu i-ar păsa, sau în orice caz nu i-ar păsa prea mult. Nu avea nimic împotrivă să-i ceară iertare, dacă asta ar fi satisfăcut-o. El îi era superior ca forţă morală, şi nimic altceva nu mai conta.

— Nu cred că ar trebui să-mi cer iertare, zise el cu un râs scurt. Dar dacă tu socoteşti că trebuie, nu-mi vine greu s-o fac. Uite, îmi cer iertare!

Şi se trânti într-un fotoliu. Era, ca şi cum ar fi spus: „Vezi cât de mărinimos sunt?”

Ea încercă să-şi ascundă sentimentele, dar se simţea încântată, măgulită, uimită. Conştiinţa demnităţii îi reveni cu repeziciune.

— Mulţumesc, murmură ea, şi adăugă: Măcar atât puteai să faci şi tu.

Auzind ultimele ei cuvinte, el gândi: „Femeile nu sunt în stare de mărinimie”.

Ea se îndreptă spre uşă.

— Hilda, o strigă el.

Ea se opri.

— Vino încoace, o chemă, cu o blândă autoritate.

Femeia şovăi, cu faţa spre el.

— Vino încoace, îţi spun, repetă Edwin.

O trase spre el, fremătând, suspinând, şi cu faţa plină de lacrimi, şi o sărută, şi iar o sărută; şi apoi, aşezată pe genunchii lui, îl sărută şi ea. Dar, deşi îi dădea astfel de înţeles că-l iertase, nu putea zâmbi; era încă mult prea

tulburată şi enervată ca să poată zâmbi.

Scena se terminase. Aparenţele la serata muzicală vor fi salvate. Sufletul şi trupul ei înfrânt, ghemuite la pieptul lui, îi dădeau o senzaţie plăcută pentru masculinitatea lui triumfătoare. Dar îi fusese teribil de teamă. Chiar şi acum, exista încă o anumită bravadă în atitudinea lui. Iar în sinea sa, îşi spunea: „Pe legea mea! Aici am ajuns?”

145*

Responsabilităţile viitorului păreau prea complicate* obositoare şi copleşitoare. Viaţa unui burlac îi apărea aproape divină, prin libertatea sa minunată… Divorţul soţilor Etches îi reveni în minte… Făptura aceasta incomparabilă, până de curând un izvor de romantism inefabil, continua să-i şadă pe genunchi, împovărându-i. Brusc, îşi dădu seama că îl durea capul foarte tare – mai tare decât îl duruse toată ziua.

16 – Viaţa în doi – Cd1/481

Serata muzicală, pe lângă atracţia artistică şi capacitatea emoţională, se dovedi a fi şi o interesantă manifestare mondenă. Cei prezenţi probabil că simţeau cam la fel ca nişte revoluţionari conspiratori când tipografia lor clandestină începe să funcţioneze sub ochii lor. Acest concert de armonii profane, plănuit cu bună ştiinţă, care se revărsa prin ferestrele deschise pentru a înfrunta urechile celor ce se întorceau de la biserică şi de la capelă, era socotit de organizatorii săi să fie un eveniment remarcabil; şi chiar aşa şi era. Casa Clayhanger părea o fortăreaţă, cu stindardul sângeriu al artei şi libertăţii fluturând pe un stâlp prins de horn. Fireşte, cu toţii se prefăceau că serata muzicală era un eveniment cu totul obişnuit.

A fost un succes, şi încă un succes strălucit, deşi nu fără câteva rezerve. Interpreţii – Tertius Ingpen la pian, la vioară şi la clarinet, Janet Orgreave la pian şi cu multă

sfială din voce într-un mic cântec de Grieg, Tom Orgreave la pian, iar soţia lui, cu un glas de contralto, în două celebre şi impresionante lieduri de Schumann, şi de asemenea la pian, şi Edwin, deşi îl durea capul, întorcând paginile cu îndârjire – toţi s-au achitat foarte bine. Muzica a fost interpretată cu înţelegere şi pasiune, şi în niciuna din piese nu s-a produs vreo pauză care să nu fi fost prevăzută chiar de compozitor. Dar absenţele subţiaseră auditoriul, în special printre femei. Elaine Hill nu venise şi, ceea ce era mult mai important, nici doamna Orgreave. Pe soţul ei, bătrânul Osmond Orgreave, nici nu-l aşteptaseră, deoarece în ultimul timp (în urma unei manifestări acute a bolii de rinichi, tratată până atunci cu oarecare indiferenţă) refuza categoric să mai iasă seara din casă; dar Edwin contase pe doamna Orgreave. Pur şi simplu le trimisese vorbă că nu voia să-l lase singur pe soţul ei, şi că Elaine îi ţinea tovărăşie. Fusese o mare dezamăgire, dar destul de scurtă. Şi-apoi, mai era şi durerea de cap al lui Edwin. Din fericire, ea atenuă din efectul negativ al unei altercaţii dintre el şi Hilda asupra invitaţilor, partea lui Edwin fiind pusă pe seama indispoziţiei sale. Această neînţelegere apăru atunci când cineva sugeră, fără rost, că ar trebui să se cânte ceva în loc de altceva. Dar, pentru Edwin, un program era un program – un lucru sacru, ce trebuia respectat până la capăt aşa cum se stabilise. Mai ales că programul fusese şi tipărit...! Edwin respinse pe dată sugestia, şi cei mai mulţi din jur se declaraseră de acord cu el, dar Hilda a trebuit să sară cu gura: „De. ce să nu-l schimbăm? Sunt sigură că ar fi mai bine”, etc. De fapt, nu era sigură de nimic şi nu avea nici competenţa să susţină o opinie. Dar stărui fără rost şi inutil, chiar şi împotriva părerii lui Tertius Ingpen, şi până la urmă schimbarea fu făcută. Edwin era uluit că, după zguduitoarea scenă din după-amiaza aceea, ea mai putea să fie atât de nesăbuită, nepăsătoare şi încăpăţânată. Dar

aşa era ea. Edwin îşi păstră resentimentul ascuns într-un colţişor al sufletului, aruncându-i doar din când în când câte o privire. Şi îşi aminti de teribila remarcă a lui Tertius Ingpen despre femei, la prima vizită pe care le-o făcuse. Îşi zise: „E mult adevăr în spusele lui, fără îndoială”.

La sfârşitul ultimei bucăţi, două din dansurile ungare ale lui Brahms pentru două piane (executate cu un *brio* realmente electrizant de mereu tânărul Tom Orgreave şi soţia sa), atât Tertius Ingpen cât şi Tom începură să se agite fără rost în jurul pianului, triumfători, fără să ştie ce mai au de făcut şi arătând fiecare ca cineva care a povestit ceva interesant şi, în mijlocul aplauzelor, încearcă să dovedească printr-un aer de indiferenţă că povestirea nu a fost cine ştie ce.

— Desigur, zise Tom Orgreave pe un ton nepăsător şi privind în pământ, aşa cum făcea de obicei când vorbea, oricât de frumoase ar fi fost aceste dansuri la pian, eu le prefer cântate la vioară.

— De ce? întrebă Ingpen provocator.

— Pentru că au fost scrise pentru vioară, zise Tom Orgreave cu convingere.

— Scrise pentru vioară? Nici vorbă de aşa ceva!

Cu un aer de superioritate imperturbabilă, Tom declară:

— Să am iertare. Brahms le-a scris pentru Joachim. Şi l-am auzit interpreţindu-le.

— Şi eu, zise Tertius Ingpen degajat, dar dispreţuitor. Dar au fost scrise iniţial pentru două piane, aşa cum le-aţi cântat voi în seara asta. Brahms le-a aranjat apoi pentru Joachim.

Tom Orgreave se clătină sub această lovitură, căci în materie de muzică, supremaţia lui nu fusese contestată niciodată în Bleakridge.

— Fireşte că… începu el şovăitor.

— Dragul meu, îţi spun că aşa este, i-o reteză Ingpen,

pierzându-şi răbdarea.

— Hai să controlăm, zise Edwin cu prefăcută însufleţire, căci capul îi plesnea. George, adu enciclopedia, literele B şi J.

Încântat, George dădu fuga după tomul cerut. Tocmai admirase ceasul lui Johnnie Orgreave, şi lui îi înmână enciclopedia, neţinând seama de protestele în glumă ale lui Edwin. Mulţi observaseră ataşamentul crescând al micului George faţă de Johnnie.

Dar enciclopedia nu aduse nicio lămurire.

Atunci, cel mai în vârstă dintre fraţii Swetnam (care fusese invitat în ultimul moment) zise:

— Sunt sigur că dreptatea e de partea lui Ingpen.

Nu era sigur, dar putuse să-şi dea seama clin atitudinea celor doi, şi se gândi că n-ar fi rău să-i revină şi lui o parte din triumful lui Ingpen.

Imediat, Tertius Ingpen se apucă să schiţeze planul viitoarelor serate muzicale, la care să se execute cvartete şi cvintete. Cunoştea el pe câţiva executanţi din orchestra teatrului Royal din Hanbridge; ştia şi nişte violoniste care ar putea fi puse să exerseze, şi era sigur că ar putea face rost şi de un violoncelist. După care introduse în program cântece pentru mai multe voci şi, ca răspuns la scepticismul privind talentul muzical al localnicilor, spuse că în inspecţiile sale prin fabrici, auzise grupuri improvizate cântând pe mai multe voci „care i-ar fi tăiat chiar şi pe cei din corul Savoy”. Într-adevăr, de când se întorsese în districtul său natal, Ingpen ajunsese să-i aprecieze anumite aspecte. Susţinu că bunul-simţ şi amabilitatea cu care era primit ca inspector în fabricile de porţelanuri întreceau tot ceea ce îi fusese dat să vadă în alte regiuni din ţară.

— Fiindcă veni vorba de fabrici de porţelanuri, ai să primeşti de la mine o scrisoare în legătură cu Compania de porţelanuri Palace, murmură Tom Orgreave către Edwin,

ridicându-şi sprâncenele stingherit, cu un aer straniu.

— Am şi primit-o, zise Edwin. Buni clienţi ţi-ai mai ales, n-am ce zice.

Într-o clipă, deşi Tom nu mai scoase o vorbă în plus, toată lumea începu, spre nemulţumirea lui Edwin, să discute despre Compania de porţelanuri Palace. Lui nu-i plăcea să vorbească despre o nenorocire. Numai că mai erau şi alţii interesaţi de Compania de porţelanuri Palace, şi vestea falimentului ei străbătuse într-un chip misterios prin atmosfera duminicală a districtului.

Hilda şi Janet şuşoteau între ele. Privindu-le, Edwin se duse cu gândul la copiii gălăgioşi ce jucau tenis cu o zi înainte – exemplare ale unei specii străine, care nu ştiu ce căutau printre bărbaţi.

Deodată, Hilda întoarse capul spre bărbaţi şi zise j

— Fireşte, Edwin a fost şi el vârât în asta!

Era o aluzie la Compania de porţelanuri Palace. Ce lipsă de tact! Şi mai ales cât de inutil şi cât de nedrept! într-un fel, Edwin se cam temuse că aşa se va întâmpla. Tocmai de aceea nu-i prea plăcuse întorsătura pe care o luase conversaţia – se temuse exact de una din săgeţile ei!

Degeaba încercă Tom Swetnam să arate că şi alţi oameni de afaceri, tot atât de abili ca şi Edwin, fuseseră „vârâţi” în treaba asta! Din tăcerea dispreţuitoare a Hildei se vedea cât era ea de convinsă de nemaipomenita naivitate a soţului ei.

— Aud că ai cumpărat terenul din Shawport, zise Johnnie Orgreave.

Farmecul muzicii părea să se fi risipit.

— Cine ţi-a spus? întrebă Edwin cu glas coborât, iarăşi temându-se de Hilda.

— Tânărul Toby Hall. L-am întâlnit aseară la Clubul conservatorilor.

Dar Hilda auzise.

— Despre ce teren e vorba? întrebă ea sec.

— „Despre ce teren e vorba?” o imită Johnnie. E terenul pentru noile ateliere, cucoană.

Hilda îşi îndreptă umerii, fulgerându-l pe Edwin cu o privire încărcată de furie. Din fericire, cei mai mulţi dintre invitaţi vorbeau între ei.

— Nu mi-ai spus nimic, murmură ea.

La care el răspunse:

— N-am aflat nici eu decât azi după-amiază.

Furia ei era vizibilă. Nu mai era femeiuşcă prăbuşită jalnic pe genunchii lui de bărbat.

— Atunci, la revedere, i se adresă Janet Orgreave. Îmi pare rău că trebuie să plec atât de devreme.

— Nici vorbă să pleci! protestă Edwin, nefiresc de tare. Cum rămâne cu gustările? N-o să le mănânc eu! Trebuie să dăm iama în ele. Haidem! Tu şi cu mine dăm semnalul.

Pe jumătate* în glumă, o luă de braţ. Ea aruncă o privire şovăielnică spre Hilda.

— Edwin, «zise Hilda cu glas tăios şi sever, asta-i lipsă de tact. Janet trebuie să plece. Domnul Orgreave e foarte bolnav – chiar foarte grav bolnav. Janet a venit numai ca să ne facă nouă plăcere, şi o sărută drăgăstos pe Janet.

Parcă ar fi căzut un trăsnet în odaie. Johnnie şi Tom adeveriră cele spuse. Vestea n-o ştiuseră decât soţia lui Tom şi Hilda. Janet îi spusese Hildei înainte de începerea programului. Osmond Orgreave avusese o criză pe la cinci-şase după amiază. Chemat imediat, doctorul Stirling declarase că era o situaţie gravă. Se făcuse tot posibilul; găsiseră şi o infirmieră, de la spitalul Clowes, de lângă gară. Puternic impresionată, Janet ar fi vrut să rămână acasă şi să renunţe la serata muzicală. Dar ceilalţi membri ai familiei se sfătuiseră între ei şi hotărâră ca Janet să se ducă totuşi, pentru că fără ea serata muzicală s-ar fi dus de râpă. Acesta era adevăratul motiv pentru care lipseau

doamna Orgreave şi Elaine – amândouă neinterpretând nimic la serata muzicală. Băieţii veniseră, şi venise şi soţia lui Tom, deoarece chiar şi ca auditoriu, contingentul familiei Orgreave era aproape esenţial pentru serata muzicală. Şi astfel Janet, favorita şi sprijinul de nădejde al tatălui ei, venise şi cântase, fără să sufle o vorbă nimănui, în afară de Hilda. Ce lucru minunat şi impresionant! Toţi cei din familia Orgreave plecară, iar ceilalţi oaspeţi rămaseră să mediteze, într-o linişte plină de gratitudine şi mândrie, ce curaj neobişnuit şi bun-simţ eroic caracterizau pe cei din lumea lor. Şi astfel serata muzicală se încheie în mod dramatic, gustările fiind aproape date uitării.

VIII

Hilda tocmai se urcase pe scaunul de lemn din hol ca să stingă lumina, când auzi un zgomot în dosul uşii închise a bucătăriei, pe care o credea pustie. Se îndreptă spre uşă şi o smuci. Nu numai că gazul ardea într-un chip nepermis, nu numai că amândouă slujnicele (care ar fi trebuit să se fi culcat de mult) erau acolo, fără bonetă şi şorţ, arătând ciudat în rochiile complet negre, dar împreună cu ele se afla şi nesăbuitul şi păcătosul de George, onorându-le cu tovărăşia-i aristocratică, şi mâncând jeleu cu cremă cu lingura de supă dintr-un castron de cristal. De două ori fusese trimis George la culcare. O dată li se spusese şi slujnicelor să se ducă la culcare. Partea proastă a petrecerilor este că cei din păturile de jos profită de ele ca să se ridice la suprafaţă şi, din inconştienţă sau cu rea-voinţă, sfidează convenţiile prin care se apără societatea.

Nu făcu decât să-i arunce o privire lui George; ameninţarea din ochii ei era alarmantă. Băiatul lăsă buza în jos; puse pe masă castronul şi lingura, şi se furişă temător pe lângă ea, urcând în dormitor.

Apoi Hilda le vorbi slujnicelor:

— Ar trebui să vă fie ruşine că-l încurajaţi! Duceţi-vă imediat la culcare! Şi, văzându-le că se apucă, speriate, să

pună ordine în lucrurile de pe masă, adăugă şi mai poruncitor: Imediat! Nu mă faceţi să aştept. Am eu grijă de ce-i aici.

Şi femeile îl urmară, supuse, pe George.

Hilda privi cu dezgust resturile de gustări împrăştiate pe masă, simbolizând tradiţionala ineficienţă a Servitorilor, şi stinse gazul.

Cei trei vinovaţi erau într-un fel victimele tainicei ei nemulţumiri împotriva lui Edwin care, victimă martirizată a stomacului său chinuit, se retrăsese în pat. În după-amiaza aceea Edwin o învinsese; şi toată seara, uitându-se la aranjamentul mobilelor, ea avusese în faţa ochilor dovada izbânzii lui. O biruise printr-o acţiune promptă şi brutală, neobişnuită la el, şi cu atât mai josnică. E adevărat că o luase apoi în braţe şi o mângâiase, dar fusese sărutarea cuceritorului. Şi apoi, colac peste pupăză, mai îşi dovedise şi incompetenţa în afaceri, alegându-se cu o pagubă uriaşă, ca şi nesăbuinţa în afaceri, cu un proiect al cărui risc era limpede pentru ea. O parte a minţii ei ştia, raţional, că el nu sincronizase anume aceste evenimente ca s-o jignească, dar o altă parte a minţii simţea, cu convingere, că aşa era. Rămăsese descumpănită descoperind că el se angajeze hotărât şi în proiectul litografiei, şi al noilor ateliere. În această privinţă nu-i mai spusese nicio vorbă după cearta din seara recepţiei; iar ea îşi închipuise că, nehotărât ca de obicei, lăsase totul baltă. Aproape că nu-l mai recunoştea pe Edwin. Acum îl învinuia de încăpăţânare plină de răutate, fără să înţeleagă că şi el era prins în uriaşa maşinărie a împrejurărilor, fiind aproape tot atât de surprins ca şi ea de cursul evenimentelor. În orice caz, era din nou învinsă, şi spiritul ei se răzvrăti. Acest spirit, chiar dacă uneori înfricoşat, nu fusese niciodată înfrânt de toate nenorocirile care se prăvăliseră asupra ei înainte de căsătoria cu Edwin. Înfruntase dârză şi aprigă, uneori chiar şi pe portărei. Da,

spiritul ei se răzvrăti; şi faptul că alţii aflaseră înaintea ei despre terenul din Shawport o făcu să se răzvrătească şi mai tare împotriva destinului. Examină cu uimire situaţia. Cum? Edwin cel îngăduitor s-o înfrângă şi s-o zdrobească? Era ceva aproape de neconceput. Îşi simţea nervii încordaţi la extrem, chiar şi numai din această cauză. Dacă se mai adăuga şi efortul pentru pregătirea seratei muzicale, iar la sfârşit nenorocirea din familia Orgreave!

Clopoţelul sună în bucătărie, făcând parcă să-i vibreze toţi nervii. Sunase oare Edwin? Nu. Era la uşa de la intrare.

— Scuză-mă, zise Tertius Ingpen când ea îi deschise. Dar mai devreme sau mai târziu, toţi prietenii mei învaţă cât de greu pot scăpa de mine.

— Intră, zise ea, flatată de tonul lui, prin care o înzestra într-un fel cu simţul umorului.

— Întrucât o să dorm la birou în noaptea asta, m-am gândit să-mi iau şi unul sau două din instrumentele mele muzicale. Aşa că m-am întors.

— Ai fost pe acolo? întrebă ea, subînţelegând dacă fusese pe la familia Orgreave.

— Da.

— Ce are, de fapt?

— Păi, se pare că e o pericardită, survenită pe fondul bolii de rinichi. Şi-a pierdut cunoştinţa, cred că ştii.

— Da, ştiu. Dar ce înseamnă pericardită?

— Pericardită înseamnă inflamarea pericardului.

— Şi ce-i pericardul?

Amândoi zâmbiră slab.

— Pericardul este membrana care îmbracă inima. Trebuie să-ţi spun că şi eu am căpătat toate aceste informaţii de la Stirling – era şi el acolo.

— Şi se crede că e foarte grav?

— Nu ştiu. Doctorii nu-ţi spun niciodată nimic, în afară de ce poţi să afli singur.

După o uşoară şovăială, intrară în salon, unde luminile încă mai ardeau, şi unde stăruia încă întreaga dezordine lăsată de serata muzicală, inclusiv scrumul de pe covor. Tertius Ingpen luă cutia clarinetului, scoase instrumentul, îi examină drăgăstos muştiucul şi îl aşeză cu tandreţe la loc.

— Şezi jos un moment, zise Hilda, lăsându-se pe un scaun. E înăbuşitor, nu-i aşa?

— Să deschid fereastra, sugeră el politicos.

După ce se întoarse de la fereastră, zise, trăgându-se de bărbiţa-i scurtă:

— E minunat cum au rezistat cei din familia Orgreave la serata muzicală, nu crezi? Te face să te simţi mândru că eşti englez… îmi închipui că Janet ţi-e bună prietenă?

Entuziasmul lui o mişcă, şi se simţi şi mai mândră de Janet. În loc de orice răspuns, încuviinţă din cap cu încântare. Se bucura să fie singură cu el în casa învăluită în tăcere.

— Ed s-a culcat? întrebă Ingpen, după încă o scurtă pauză.

Îi spunea Ed, soţului ei, şi încă cu o intonaţie afectuoasă! Hilda dădu iar din cap.

— A rezistat destul de bine, adăugă el, stând tot în picioare.

— Şi le face cu mâna lui, crizele astea, zise Hilda, cu calmul sentenţios al unei digestii bune discutând despre una proastă.

Se simţea încântată de sine – cu rochia ei luxoasă, cu situaţia, cu filosofia şi cu puterea ei de a atrage atenţia acestui bărbat.

Ingpen răspunse, uitându-i-se drept în ochi:

— Toate ni le facem cu mâna noastră.

Apoi zâmbi, camaradereşte.

Hilda se foi puţin pe scaun. Grozav ar fi vrut să discute despre Edwin cu acest bărbat, căci simţea nevoie

de înţelegere şi simpatie.

— Ce crezi despre proiectul acesta al lui? întrebă ea, oarecum stingherită.

— Noile ateliere? Pare bun. Dar nu ştiu prea multe despre el.

— Drept să-ţi spun, eu nu sunt atât de sigură.

Şi îi expuse teoria ei, potrivit căreia situaţia lor de acum i se părea cu totul satisfăcătoare, că era inutil să-şi asume noi riscuri şi că Edwin nu se pricepea să se lanseze în afaceri noi.

— Bineînţeles că e un om minunat, zise ea. Dar nu va răzbate niciodată. Eu pot să-l văd cu un ochi nepărtinitor – vreau să spun, în treburile astea.

Ingpen murmură, cu un aer visător:

— Dumneata ai multă experienţă în afaceri?

— Depinde ce numeşti afaceri. Bănuiesc că ştii că am ţinut o pensiune? spuse ea pe un ton uşor sfidător.

— Nu, nu ştiam. S-ar putea să fi auzit ceva vag. Şi ai făcut-o să fie rentabilă?

— Până la urmă, a fost.

— Dar la început nu?… Ceva necazuri?

Ea nu se putea hotărî dacă trebuia să-l repeadă sau nu pentru că-i lua acest interogatoriu. Atitudinea lui era atât de obiectivă, dezinteresată, nevinovată, şi dezarmantă, încât până la urmă ea schiţă un surâs, ridicându-şi sprâncenele groase.

— Oh, da, zise ea sfidător.

— Şi cine ţi-a sărit în ajutor? urmă Ingpen.

— Edwin.

— Înţeleg, zise Ingpen, cu acelaşi aer visător.

— Cred că ai ştiut totul, spuse ea roşind.

— Iartă-mă, dar nu ştiam aproape nimic.

— Fireşte, îi ţii parte lui Edwin.

— Vorbim ca de la bărbat la bărbat? întrebă el brusc, pe un ton schimbat.

— Categoric! zise ea, primind provocarea.

— Atunci, am să-ţi spun care e concepţia mea, zise el cu glas blând, politicos. Locul cuvenit pentru femei este în harem.

— Domnule Ingpen!

— Nu, nu! o potoli el blând, dar cu fermitate. Vorbim ca de la bărbat la bărbat. Aş putea să-ţi şoptesc nimicuri dulci, dacă preferi, dar credeam că încercăm să fim sinceri. Asta e convingerea mea, şi o declar. Poate că mă înşel, dar asta e convingerea mea. N-ai decât să mă persecuţi pentru convingerea mea, dacă vrei. E treaba dumitale. Dar nu se poate să te temi de o idee! Dacă nu-ţi place cuvântul harem, spune-i oricum. Spune-i salon şi bucătărie.

— Înseamnă că trebuie să ne rezumăm la sfera noastră?

— Nu te supăra. Fireşte că trebuie să vă rezumaţi la sfera voastră. Dacă Edwin s-ar apuca să se învârtă prin bucătărie, ai începe de îndată să vorbeşti de slera *lui*. Nu te poţi bucura de avantajele căsătoriei, fără să dai nimic – nici dumneata, şi nici el. Dar voi, femeile din ziua de azi, aţi vrea, unele din voi, să le aveţi pe gratis. Dă-mi voie să-ţi spun că totul se plăteşte pe planeta asta a noastră. Eu sunt burlac. M-am gândit adesea să mă însor, fireşte. S-ar putea ca într-o bună zi s-o şi fac. Nu ştii de unde pică norocul. Dacă o fac…

— Ai să-ţi ţii nevasta în harem, neîndoielnic! Şi ea va trebui să accepte, fără a îndrăzni să spună o vorbă, toate riscurile pe care vrei să ţi le asumi.

— Iar placa asta! zise el. Ideea că o căsnicie trebuie să fie pentru o femeie sfârşitul oricăror riscuri, văd că este uimitor de răspândită. Foarte curios! Foarte curios! şi zicând asta, părea că se adresează pereţilor. Dar e tocmai începutul lor. Ce, soţul nu-şi asumă riscuri?

— Pe care şi le alege singur. Nu are riscuri de afaceri

pe care i le aruncă în spinare soţia lui.

— Nu? Dar riscul de a se pomeni legat pe viaţă de o gospodină nepricepută? E un soi de risc de afaceri, nu? Am văzut mulţi bărbaţi în situaţia mea.

— Şi ţi-a fost milă de ei?

— Nu neapărat. Trebuie să-ţi asumi anumite riscuri când nu-ţi mai asumi riscuri, înseamnă că ai murit şi trebuie să fii îngropat. Dacă aş fi o soţie, mi-ar plăcea să-mi asum riscuri împreună cu bărbatul meu. Jur că nu mi-ar plăcea să mă închid cu el într-o vitrină de cristal, ferită de orice curent! La ce bun să mai trăim?

Frumuseţea ideii de a-şi asuma riscuri o izbi, socotind-o extrem de originală. îi stârnea curajul, şi ea începu să reflecteze.

— Da, murmură ea. Va să zică, dormi uneori la birou?

— O anumită elasticitate în aranjamentele domestice.

Şi făcu un gest cu mâna, cu un aer de uşor dispreţ. Apoi, schimbându-şi brusc atitudinea, se înclină şi îi spuse noapte bună, dar nu chiar cu aerul artificial şi dulceag de la prima lui vizită – ci mai degrabă cu o francheţe prietenoasă, în care se putea detecta şi recunoştinţă, şi apreciere. Hilda îi răspunse cu simpatie. Apoi, cu cutia clarinetului sub braţul stâng şi cu cutia viorii în mâna stângă, păstrându-şi liber braţul drept, Ingpen plecă.

Ea nu se duse imediat la culcare. Acum, când Ingpen plecase, îşi dădu seama că deşi ea nu-i arătase decât prea puţin de ce se opunea proiectului lui Edwin, el înţelesese pe dată că era împotriva lui. Înseamnă că îşi manifestase prea făţiş sentimentele în faţa tuturor, când se amintise prima dată de această afacere. Asta o supăra. Şi îşi mai dădu seama tot mai pregnant cât de nejuste erau toate argumentele lui Ingpen. îi era pică pe el, deşi omul continua să-i placă foarte mult. Dar îşi jură să nu-l lase vreodată să vadă că-i poartă pică – nu asta el nu va trebui s-o bănuiască niciodată. Până la urmă, va juca rol de

bărbat, în discuţia de la bărbat la bărbat. În plus, nu i se domolise nici mânia împotriva lui Edwin. Totuşi, un soi de plăcere, ca o bucurie răutăcioasă, o umplu de senzaţii noi şi ameţitoare. N-are decât să meargă înainte cu proiectul noilor ateliere! N-are decât să eşueze! Să se ruineze! Ea va şti să primească loviturile. Va arăta lumii întregi că nicio încercare n-o va putea face să-şi plece capul. Se săturase de rolul de odaliscă, de regină, tolănită pe divanul moale al securităţii. Adulmeca cu nările fremătânde mirosul vieţii… Apoi auzi o uşă închizându-se sus, şi se apucă în sfârşit, în grabă, cu furie parcă, să stingă luminile.

IX

Coşmarul şi umilinţele unei crize biliare puternice nu durează o veşnicie. Edwin abia se culcase, când faza cea mai cumplită a acestei teribile suferinţe trecu inevitabil, prin simptomele cunoscute de orice medic cu experienţă, în faza următoare. Iar pacientul, de unde fusese până acum în primul rând un stomac, deveni în primul rând un cap zvâcnindu-i dureros, zăcând pe pernă epuizat dar în stare să gândească iarăşi obiectiv.

Resentimentul împotriva soţiei sale, care-şi arătase neîncrederea gratuită în talentul lui în afaceri şi se amestecase într-o problemă care n-o privea, izbucni cu şi mai multă furie. El se simţea complet nevinovat. Iar ea era vinovată, foarte vinovată; nu exista şi nu se putea găsi nicio scuză pentru atitudinea ei impertinentă, jignitoare. Îşi spuse că Tertius Ingpen, burlac, era cel mai fericit dintre oameni… Femeile. – oh, erau nedrepte, necinstite, lipsite de inteligenţă şi de scrupule, neserioase, şi se dădeau în vânt după plăceri! Aveau o poftă de plăceri infantilă şi feroce. Observase cum creştea pofta asta în Hilda. Înainte de căsătorie, socotise că Hilda îmbina cele mai frumoase calităţi feminine cu cele mai frumoase calităţi masculine, în multe privinţe, dovedise că are caracteristicile reconfortante ale bărbaţilor. Dar, după

căsătorie, asemănarea cu un bărbat în felul de a gândi se micşorase zi de zi, şi acum era femeia cea mai feminină pe care o cunoştea, în sensul cel mai rău al cuvântului. Femeile… Totuşi, comportarea lui Janet şi a Hildei în timpul seratei muzicale fusese eroică. Imposibil să le trimiţi în categoria exclusiv neserioasă! Hotărâseră să joace un rol, şi îl jucaseră cu un curaj impresionant… iar căminul familiei Orgreave – era oare pe punctul să se prăbuşească? Da, părerea lui era că se va prăbuşi. Până atunci, nimeni nu murise în această familie, care păruse imună decenii de-a rândul, pentru veşnicie. Se întrebă ce se va alege de familia Orgreave în şase luni… Apoi reveni la originile nebuloase ale crizei sale biliare… Şi apoi ajunse iarăşi la Hilda, căreia nu-i găsea nicio scuză.

În cele din urmă îi auzi paşii pe palier.

Ea intră în dormitor, iar el închise repede ochii. Nemulţumit, îşi dădu seama prin pleoapele închise că mărise lumina lămpii. Apoi o simţi aproape, aşezată pe marginea patului. îi puse, calmă, o întrebare, în legătură cu starea lui după ce se culcase. El răspunse cu un gest din cap.

— Fruntea ţi-e complet congestionată, zise ea îndepărtându-se.

După câteva clipe el simţi pe frunte atingerea delicioasă, alinătoare, divină a unei batiste ude, stropită cu apă de colonie. Compresa îi fu pusă pe frunte cu o gingăşie infinită şi îi aduse imediat o uşurare. Scoase un geamăt slab, nearticulat.

Lumina fu stinsă ca să nu-l supere la ochi.

El murmură încet:

— Te-ai şi dezbrăcat?

— Nu, răspunse ea liniştit. Pot să mă dezbrac foarte bine şi pe întuneric.

Edwin deschise ochii, şi o zări vag, mişcându-se în jur, periindu-şi părul, scoţându-şi îmbrăcămintea. Apoi se

apropie de el, o pată albă în întuneric şi, aplecându-se, îi căută faţa şi îl sărută. îl sărută cu o vehemenţă sublimă, pătimaşă; sorbi viaţa din el, şi şi-o revărsă pe a ei. Sărutul ei fără seamăn părea o dovadă că nu există nicio diferenţă între dragoste şi ură. Cuprindea totul – supunere, sfidare, mânie şi duioşie.

Niciunul nu scoase o vorbă. Edwin simţea că sărutul îl domina şi îl alina. Era în acest sărut o lipsă de logică care îl copleşea. El n-ar fi putut să sărute astfel, într-o asemenea împrejurare. Era un gest grandios, plin de îndrăzneală. Exprima şi transmitea încredere. Ea nu explicase nimic, nu justificase nimic, nu învinuise, nu ceruse iertare. îl pusese doar în faţa unui fapt indiscutabil. Şi era sigurul fapt care conta. Pesimismul cu care privea căsnicia lui se risipi. Dacă spiritul său era destul de romarâtic ca să se măsoare cu al ei, atunci căsnicia rămânea un lucru posibil. Îndepărtă din minte orice logică, uită cele petrecute, şi văzu într-o imagine fermecată că succesul în căsnicie era o problemă de bunăvoinţă şi de ton adecvat. Cu întreaga forţă a inimii sale se hotărî să aibă o căsnicie reuşită. Şi, cu această hotărâre măreaţă, căsnicia i se păru un lucru destul de uşor.

Capitolul X NENOROCIREA FAMILIEI ORGREAVE

În după-amiaza sâmbetei următoare – cu alte cuvinte, şase zile mai târziu – Edwin se dusese în mod excepţionai la prăvălie după prânz; se întoarse acasă pe la ora patru. Ada, auzindu-l intrând, veni în hol şi zise:

— Vă rog, domnule, coniţa s-a dus la domnişoara Orgreave şi vă roagă să vă duceţi şi dumneavoastră acolo.

— Unde-i domnişorul George?

— În odaia coniţei, domnule.

— Bine.

„Odaia coniţei” era noua denumire adoptată de slujnice, fără îndoială în urma unei sugestii, pentru odaia micului dejun. Edwin deschise uşa şi aruncă o privire

înăuntru. George, părând să deseneze, era aşezat la biroul mamei sale, cu lumina căzându-i peste umărul drept. Îşi ridică repede privirea, scuzându-se:

— Mama a zis că am voie! Mama a zis că am voie!

Căci, de vreo opt sau zece zile, în casă se stabilise nu se ştie cum teoria că odaia aceasta se bucura de o inviolabilitate specială. George ştia bine că nici chiar Edwin nu avea voie să intre şi să iasă când poftea.

— Linişteşte-te, băiete, zise Edwin, tachinându-l.

Cu o curiozitate discretă, cât îi era îngăduit, aruncă de departe o privire spre birou, cu sertăraşele sale suprapuse şi cu despărţiturile pentru hârtii. Nu putu să nu vadă că era foarte dezordonat. Faptul îi pricinui o plăcere sardonică, pentru că Hilda dădea mereu de înţeles, ba chiar o afirma sus şi tare, că era o femeie foarte ordonată. Îşi aminti cum, cu mulţi ani în urmă, Janet pomenise de spiritul de ordine, ca o trăsătură caracteristică a acelei fete minunate care era Hilda Lessways. Dar el, personal, nu o socotea ordonată; în orice caz, nu atingea nivelul de grijă meticuloasă cerut de el, pe care ea uneori îl respingea, socotindu-l specific unei fete bătrâne. De asemenea, îl amuza într-un mod sardonic şi aerul de importanţă aferată pe care-l lua ea când se folosea de birou şi de odaie; socotelile gospodăreşti ţinute de ea, privite de la distanţă, îi produceau o bucurie răutăcioasă. Văzu un plic albăstrui, zăcând la întâmplare pe jos între birou şi cămin, şi îl ridică. Fusese adresat „Doamnei George Cannon, 59, Preston Street, Brighton”, şi purta pe deasupra o nouă adresă, cu un scris de femeie, către „Doamna Clayhanger, Trafalgar Road, Bursley”. În ce măsură scrisul adresei iniţiale era bărbătesc sau femeiesc, nu putu să-şi dea seama. Plicul conţinuse probabil doar o notă de plată sau un prospect. Cu toate acestea, simţi de îndată o curiozitate ostilă faţă de plic. Nici măcar nu ştia dacă era gelos pe întreaga viaţă din trecut a Hildei până a

se fi măritat cu el. După o clipă, gândindu-se că ea nu-i pomenise de nicio scrisoare, aruncă dispreţuitor plicul, care pluti spre podea.

— Mă duc până în Lane End House, zise el.

— Pot să vin şi eu?

— Nu.

II

Aceeaşi presimţire a unui eveniment important, care îl îndreptăţise oarecum să-l repeadă pe băiat, îl făcu să se simtă stingherit şi jenat în timp ce stătea sub portalul casei Orgreave, aşteptând să i se deschidă. De-a lungul aleii care mărginea peluza ovală de sub copacii înalţi se mai zăreau urme de roţi făcute cu o zi în urmă. Casa rămânea şi ea neschimbată; perdelele de la toate ferestrele, glastrele, ori mobilele dintre draperii erau exact ca de obicei. Şi totuşi solida clădire şi tot ce era înăuntru aveau aerul de a fi o iluzie.

O slujnică îşi făcu apariţia.

— Bună ziua, Selina.

Probabil că niciodată nu-i spusese pe nume, dar astăzi stinghereala îl împingea să facă lucruri neobişnuite.

— Bună ziua, domnule, zise Selina, a cărei îmbrăcăminte neschimbată nu ţinea seama nici de cele mai importante evenimente.

Dar era ca şi cum ar fi spus: „Vai, domnule! La ce am ajuns!”

Şi ea, la rândul ei, se simţea stingherită şi jenată. Cu glas tare zise:

— Domnişoara Orgreave şi cu doamna Clayhanger sunt sus, domnule. Am s-o anunţ pe domnişoara Orgreave.

Tuşind nervos, el intră în salon, încăperea aceea mare şi întunecoasă, înţesată de mobile vechi şi de piese de mobilier mai noi şi scumpe, de cărţi, bibelouri, broderii

şi amintiri, odaia în care o zărise pentru prima dată pe Hilda. Era exact aceeaşi ca şi cu câteva zile mai înainte; absolut nimic nu se schimbase, şi totuşi acum avea aspectul arheologic şi pustiu al unui muzeu.

Aştepta cu teamă apariţia lui Janet şi a Hildei. Ce-ar putea să-i spună lui Janet, sau ea lui? Dar se mângâie puţin cu gândul că Hilda îi lăsase vorba să vină şi el.

Marţea trecută Osmond Orgreave murise, şi în douăzeci şi patru de ore se prăpădise şi doamna Orgreave. Vineri fuseseră înmormântaţi împreună. Astăzi, obloanele erau din nou deschise; între timp dricul, cu caii cu gâturile artificial curbate, duseseră alţi morţi la cimitir; oraşul îşi ducea ca de obicei existenţa; iar familia Orgreave se răspândise din nou. Marian, fiica cea mai mare, nici nu putuse măcar să vină, fiindcă soţul ei era foarte bolnav. Alicia Hesketh, fiica cea mai mică, aflată atât de departe în casa ei mare din Devonshire, nu fusese în stare să vină deloc, pentru că aştepta din clipă în clipă să nască cel de-al treilea copil; şi nici Harry, soţul ei, nu putuse s-o lase singură. Charlie, doctor în Ealing, abia izbutise să vină pentru înmormântare, pentru că celălalt doctor îşi scrântise piciorul şi toţi pacienţii erau pe capul lui. Şi în chiar acea zi, Tom, avocatul, era în biroul său, cercetând aspectele financiare ale afacerilor tatălui său; Johnie se afla în biroul firmei Orgreave şi Fiul, ocupat cu latura profesională a afacerilor tatălui său; Jimmie, care făcuse o căsătorie nefericită, era cine ştie unde; soţia lui Tom, după ce ajutase cât putuse, plecase acasă; soţia lui Jimmie nu apăruse deloc; Elaine, fiica lui Marian, plecase la Hanbridge după cumpărături pentru Janet; iar Janet rămăsese împreună cu amintirile ei. Se terminase o epocă, şi episodul care o încheiase, cu aspectele-i stranii şi cu iuţeala cu care se desfăşurase, părea mai degrabă o uriaşă halucinaţie.

Anumite înmormântări sunt sortite să obsedeze un

oraş întreg. Şi era de aşteptat ca înmormântarea domnului şi doamnei Orgreave să fie astfel. Nu numai că muriseră aproape în acelaşi timp, dar moartea le fusese precedată de simptome aparent similare, deşi soţul murise de pericardită, survenită după boala de rinichi, iar soţia de hiperemie a plămânilor, survenită ca urmare a frecventelor crize de catar bronşic. Fenomenele fuseseră impresionante, şi zvonurile le amplificaseră. Şi-apoi Osmond Orgreave era de o jumătate de secol o figură importantă, celebră în oraş; din punct de vedere arhitectural, o mare parte a noilor cartiere era opera sa. Totuşi înmormântarea nu fusese una din marile înmormântări care făceau vâlvă în oraş. E drept, copiii n-ar fi acceptat nimic spectaculos; dar dacă municipalitatea ar fi fost de altă părere, ei ar fi trebuit să cedeze. De atâtea ori s-ar fi putut spune că oamenii de vază din oraş şi-au cumpărat parcă dinainte procesiunile funerare cu metrul – procesiuni în care familiile lor, vrând-nevrând, erau reduse la rol de organizatori.

Tom şi Janet hotărâseră totuşi ca absolut nimeni, în afara familiei, să nu fie chemat la înmormântare, şi nimeni din afară nu protestase.

Adevărul era că Osmod Orgreave nu se apropiase niciodată de mulţime. Nu era francmason; nu fusese niciodată preşedintele Societăţii pentru urmărirea infractorilor; nu deţinuse funcţii municipale; nu urmărise alt scop decât binele familiei sale. Era un individualist. Farmecul şi-l păstra mai ales pentru familia sa. Şi, în afară de cordialitatea relaţiilor lui în general, existase totdeauna o uşoară rezervă – de ambele părţi. Era admirat pentru inteligenţa şi distincţia sa, simpatizat când voia el să fie simpatizat, dar niciodată iubit, în afară de ai săi. În plus, avea renumele de a fi „destul de dur” în afaceri. Clienţii avuseseră destule dificultăţi cu el – şi chiar şi Edwin printre ei. Oraşul îşi formase opinia despre Osmond

Orgreave, iar verdictul, ca cele mai multe verdicte populare, era destul de drept în sine, dar nedrept prin mărginirea sa. Cele trei sferturi de coloană din ziarul „Signal”, ca şi notiţa mai scurtă, plină de aprecieri, din noua fiţuică de dimineaţă, reflectau amândouă, pentru cei destul de perspicace ca să înţeleagă, verdictul popular. Şi deşi lui Edwin nu-i plăceau înmormântările lungi şi isteria vaietelor publice, resimţi totuşi dezamăgire la ceremonia dispariţiei lui Osmod Orgreave.

Cele două femei intrară tăcute în odaie. Hilda avea o înfăţişare dârză de protectoare. Janet Orgreave, palidă şi cernită, părea foarte slăbuţă. Nu scoase o vorbă; îl salută doar cu un gest din cap.

Edwin, controlându-şi greu glasul şi ochii, murmură:

— Bună ziua.

Nu dădură mâna; gestul le-ar fi frânt rezistenţa. Rămaseră cu toţii în picioare, şovăind. Edwin vedea în faţa lui două fetiţe îmbătrânite de experienţa îngrămădită peste ele. Janet, deşi aparent sănătoasă, cu pielea ei albă şi netedă, nu mai era decât o bătrână în găoacea unei femei tinere. Ochii îi erau uscaţi, expresia jalnică, trupul vlăguit. Dorinţa conştientă de a place o părăsise, odată cu principala ei scuză de a fi în viaţă. Trecuse de treizeci şi şapte de ani, şi în ultimii zece ani trăise tot mai mult pentru părinţii ei. Singură ea, dintre toţi copiii, le rămăsese cu totul credincioasă – Pentru ei, şi pentru nimeni altul, fusese Janet de neînlocuit – acel izvor de forţă, strălucire şi bănătate din care sorbeau. Era de-a dreptul sfâşietor s-o vezi în odaia aceasta familiară, plină de amintiri, pe care ea o umanizase şi o iluminase cu însuşi spiritul ei. Într-o singură zi se pomenise inutilă, redevenind fecioara neînsemnată, nedorită care era în realitate. O ştia. Toţi o ştiau. Şi tot valul de simpatie fierbinte, pe care Hilda şi Edwin îl revărsau asupra ei, fiecare în felul său, se izbea zadarnic de zidul acestei realităţi.

Edwin gândi: „Şi mai ieri încă se pasiona după tenis!”

— Edwin, zise Hilda, nu crezi că ar trebui să vină să stea la noi o bucată de vreme? Sunt sigură că ar fi mai bine pentru ea să nu doarmă aici.

— Bineînţeles, răspunse Edwin, încântat că poate să fie de acord cu soţia sa.

— Dar Johnnie? obiectă Janet.

— Ei, Johnnie! Poate să stea la Tom.

— Şi Elaine?

— Poate să vină şi ea cu tine. E destul loc pentru amândouă.

— Nu pot să las slujnicele singure. Credeţi-mă că nu pot. Or să se supere, stărui Janet. Mai ales că am de gând să le concediez.

Edwin se văzu nevoită să înghită în sec.

— Atunci, stărui Hilda cu încăpăţânare, vino măcar în seara asta. O să fim numai noi.

— Da, trebuie să vii, zise Edwin scurt.

— Nu-mi… nu-mi place să ies pe stradă, îngăimă Janet, roşind.

— Nici nu-i nevoie. Poţi trece peste zid, zise Edwin.

— Sigur că da, întări şi Hilda. Aşa cum eşti acum. \m să-i spun eu Selinei.

Ieşi hotărâtă din odaie, şi în clipa următoare se întoarse, în mână cu o telegramă.

— Deschide-o tu, te rog. Eu nu pot, zise Janet.

Hilda citi:

„Mama şi băiatul se simt amândoi excelent.

— Harry”.

Janet se lăsă pe un scoun şi izbucni în plâns.

— Sunt atât de bucuroasă. Atât de bucuroasă, bolborosi ea. Nu pot să mă stăpânesc.

Apoi se ridică în picioare, îşi şterse ochii şi zâmbi.

Pe o distanţă de câţiva metri, proprietăţile Clayhanger şi Orgreave se învecinau, fiind despărţite

printr-un zid scund, ridicat de puţină vreme care, după multe tărăgănări din partea celor doi proprietari, înlocuise până la urmă rudimentarul gard viu. În timp ce Selina aducea un scaun pe care doamnele să pună piciorul înainte de a trece peste zid, Edwin îşi aduse deodată aminte cum, pe vremea gardului viu, Janet se urcase odată pe o scăriţă, ca să poată trece peste el şi să-i viziteze grădina. O văzu în echilibru pe scară, zâmbind şi apoi sărind, ca un copil. Acum, el le-o luă înainte amândurora, urcându-se pe zid; ele îl urmară cu grijă şi, când ajunseră sus, Selina îi întinse scaunul, iar el îl puse de cealaltă parte a zidului, ca să poată coborî cu toţii mai uşor.

— Ai grijă, Edwin. Ai grijă, strigă Hilda cu un glas ambiguu.

Şi în timp ce încerca să-i ghicească dispoziţia după glas, tainicul şi schimbătorul curent submarin mereu prezent în viaţa lor comună îi izgoni într-o clipă conştiinţa tragediei pe care o trăia Janet; şi îşi dădu seama că niciun eveniment exterior căsătoriei sale n-ar putea alunga pentru multă vreme din mintea sa secreta preocupare constantă pentru dispoziţia sufletească a Hildei.

III

Când intrară în casă, Ada îi întâmpină cu un glas şoptit, plin de zel şi prevestirea unei nenorociri:

— Au venit domnul şi doamna Benbow. Sunt în salon. Au zis că vă aşteaptă puţin să vă întoarceţi.

Ada presimţise că, oricât ar încerca să pară nepăsători, ca membri ai puternicei clase conducătoare, stăpânul şi stăpâna vor fi făcuţi praf de această veste. Şi chiar aşa a fost. Căci Benbowii nu* făceau vizite întâmplătoare; în schema vieţii lor fiecare act era minuţios plănuit şi fixat în timp. Prin urmare, era vorba de o vizită cerută de etichetă, şi în dosul ei se ascundea o intenţie.

— Nu pot să dau ochii i cu ei. Mi-e imposibil, draga mea, murmură Janet, intimidată parcă. Mă întorc acasă.

Hilda vorbi însă cu o blândă fermitate:

— Nu, n-ai să te întorci acasă. Vino sus cu mine până or să plece. Edwin, du-te te rog şi vezi ce vor.

Şovăind puţin, Janet se supuse, şi cele două femei se furişară iute sus pe scară. Parcă executau o retragere strategică din faţa a ceva rău mirositor. Mişcarea lor instinctivă, atitudinea lor constituia un verdict atât de teribil şi definitiv dat idealurilor soţilor Benbow, încât chiar şi aceştia, dacă le-ar fi văzut, ar fi tresărit şi s-ar fi îndoit o clipă de propria lor desăvârşire morală. Ei da, aici se ajunsese: cei necăjiţi se fereau de ei.

„Să văd ce vor!” mormăi Edwin ca pentru sine, parcă ¡neplăcându-i expresia; oricum, Clara era sora lui; şi deşi îl plictisea şi îl exaspera, nu o putea pune în aceeaşi categorie cu alte femei plicticoase şi exasperante.

Scoţându-şi şapca din cap, intră în salon cu un aer de falsă încântare.

Micul Bert Benbow, nespus de solemn şi stingherit cu ochelarii primiţi de ziua lui, se afla şi el împreună cu tatăl şi mama sa. O satisfacţie imensă, temperată de o uşoară nervozitate, licărea în ochii părinţilor, şi atitudinea celor trei dovedea imediat că împrejurarea era ceremonioasă. Albert şi Clara n-ar fi fost mai mulţumiţi şi mai încântaţi nici chiar dacă prilejul ar fi fost o vizită de condoleanţe, sau chiar o înmormântare.

Şcolarul dichisit şi periat, prea ocupat, nu participă destul de spontan şi prompt la saluturi.

Clara zise, uşor contrariată:

— Bert, ce-i spui unchiului tău?

— Bună ziua, unchiule.

— Aşa mai zic şi eu!

Clara se repezi imediat asupra primului subiect savuros, ca asupra unui fruct zemos:

— Cum a suportat totul biata Janet?

În această privinţă, Edwin era absolut tipic pentru

cele Cinci Oraşe – refuza să admită, chiar şi în mijlocul unei nenorociri, că se întâmplă sau că s-a întâmplat ceva neobişnuit. De aceea răspunse indiferent:

— Oh! Foarte bine!

Ca şi cum, după părerea lui, Janet n-ar fi avut nimic de suportat.

— Am auzit că a fost o înmormântare *foarte* simplă, urmă Clara, dând oarecum de înţeles că trebuia să se ascundă ceva sinistru în dosul acestei simplităţi a înmormântării.

— Da, adeveri Edwin.

— Nu te-au invitat nici pe *tine*?

— Nu.

— Oh! De necrezut!

Se lăsă o tăcere, întreruptă doar de Albert care fredona ceva încetişor; şi apoi, tocmai când Clara îi pomenea numele, Hilda năvăli în odaie.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Hilda cu felul ei impulsiv de a fi.

Atitudinea ei nu-i plăcu lui Edwin, care prefera întotdeauna, instinctiv, să se prefacă că nu s-a întâmplat nimic. Dacă ar fi fost după el, vizita putea fi socotită cu totul întâmplătoare.

După câteva fraze destul de vagi, Clara tuşi şi spuse:

— De fapt, e vorba de George al vostru şi de Bert al nostru… N-aţi auzit?… George nu v-a spus nimic?

— Nu… Ce s-a întâmplat?

Clara se uita întrebător la soţul ei, şi Albert preluă rolul important al bărbatului.

— Am înţeles că s-au bătut ieri la şcoală, zise el.

Cei doi băieţi mergeau la aceeaşi şcoală, la noul şi modernul liceu din Hanbridge, care dăduse o lovitură atât de mare vechilor instituţii de învăţământ din Oldeastle. Faptul că Bert al lor frecventa aceeaşi şcoală cu George era un motiv de tainică mândrie pentru soţii Benbow.

— Oh, exclamă Edwin. Nu l-am văzut cu nicio rană, nu-i aşa, Hilda?

Chipul lui Albert rămase încordat.

— Uitaţi-vă numai la bărbia lui Bert, zise Clara.

Bert se simţi încurcat văzându-se examinat de toată lumea. Se vedea, într-adevăr, o mică umflătură vineţie pe bărbie.

— Eu am avut o discuţie cu Bert, continuă Albert cu severitate. Nu ştiu cine a greşit – era vorba tot despre întâmplarea cu briceagul, ştii – dar sunt sigur că Bert n-a avut dreptate. Şi cum el e mai mare, am hotărât că trebuie să-i ceară iertare lui George.

— Da, adăugă Clara, nemaiavând răbdare să asculte. Albert zice că nu e bine să existe certuri în familie – băieţii nu şi-au mai vorbit din seara aceea când am fost aici în vizită şi se cade ca Bert să se poarte ca un bărbat şi să-i ceară iertare lui George, şi apoi să-şi strângă mâna.

— La fel zic eu, îi întări Albert spusele.

Edwin gândi: „Cred că oamenii ăştia îşi închipuie că fac un lucru foarte distins”.

Dar orice şi-ar fi închipuit ei, reuşiseră să-i facă pe Edwin şi Hilda să se simtă prost. Ar fi dat o avere, şi ar fi sacrificat tot personalul şcolilor duminicale numai ca să găsească un mod demn de a ridiculiza şi a face una cu pământul iniţiativa lui Albert şi a Clarei; dar nu putură găsi nimic.

Hilda întrebă, cam sec, dar resemnată:

— Unde-i George?

— Acum câteva minute era în budoarul tău, desenând, zise Edwin.

Clara îşi lungi gâtul la auzul cuvântului „budoar”.

— În budoar? zise ea.

Şi Edwin şi-o putea închipui coborând pe Trafalgar Road şi şuşotind la uşa fiecărei case: „Ştiai că doamna o ayhanger are un budoar? Asta-i ultima noutate”. Şi totuşi,

din spirit de bravadă, folosise intenţionat cuvântul.

— Adică în odaia pentru micul dejun, adăugă el, spre lămurire.

— Mă gândesc, începu Albert, că ar fi bine ca Bert să se ducă la George, în odaia aceea. Vor rezolva mai bine lucrurile singuri.

Era foarte încântat de această ultimă frază, care dovedea că, la urma urmei, era şi el om de lume.

— Atâta vreme cât n-or să spargă prea multă mobilă, murmură Edwin.

— Hai, Bert, băiatule, zise Albert, pe tonul unui tată care vrea să apară ca un frate.

Şi, cum Hilda nu spunea nimic, Bert porni în misiunea sa bărbătească, zâmbind stingherit şi roşind. Închise uşa în urma lui, şi niciunul dintre cei mari nu îndrăzni să se scoale şi s-o deschidă.

— Ai avut ceva noroc în ultima vreme cu cuvintele lipsă? întrebă Albert pe un ton degajat, vrând să arate că socotea un fleac problema Bert-George, putând s-o gonească oricând din minte.

— Nu, zise Edwin. În ultima vreme nu m-am mai ocupat de jocul ăsta.

— Te cred, consimţi Clara cu gravitate. Toate întâmplările astea probabil că v-au pus la grea încercare… Albert s-a descurcat însă foarte bine.

— Era vorba de cuvântul „politeţe”, bătrâne, zise Albert.

— Nu ştiaţi? îşi exprimă Clara surprinderea.

— „Politeţe”?

— Şaizeci şi patru de lire şi nouăsprezece şilingi de fiecare participant, zise Albert grozăvindu-se.

Edwin fluieră admirativ.

— Ai încasat banii?

— Nu. Cecurile sunt emise luni, mi se pare. Bineînţeles, adăugă el, eu procedez ştiinţific. Nu las nimic

la voia întâmplării, să ştii. La concursul de săptămâna viitoare o să cheltuiesc din capital peste cinci lire şi jumătate, şi te asigur că îi capăt înapoi, cu profit.

În aceeaşi clipă, Bert intră în odaie.

— Nu-i acolo, zise el. Desenele sunt, dar el nu-i.

Era o veste nefavorabilă pentru cauza păcii între bărbaţi.

— Eşti sigur? întrebă Clara, vrând să spună că Bert nu l-a căutat cum trebuie pe George prin budoar.

Hilda păstra o tăcere posomorâtă.

— Poate că s-a dus sus, zise Edwin, mai amabil.

Cu o mândrie reţinută, Hilda sună clopoţelul.

— Domnişorul George e în casă? o întrebă cu severitate pe Ada.

— Nu coniţă. A ieşit adineauri.

Adevărul era că George, auzind de la credincioasa Ada despre sosirea familiei Benbow, o ştersese prin bucătărie şi prin uşa din dos, spre dealurile de lângă gara. Bleakridge, unde copiii înălţau zmee de pe uriaşe movile de zgură.

— Ah! Ei, atunci, zise nedându-se bătut, Albert, dar adresându-i-se lui Edwin, poţi să-i spui că Bert a venit special ca să-i ceară scuze. Oh, şi uite briceagul!

Privi acum spre Hilda şi, scoţând briceagul lui Tertius Ingpen, îl aşează cu un gest ostentativ pe poliţa căminului.

— Prefer să-l văd pe căminul vostru, decât pe al nostru, adăugă el, zâmbind cu emfază.

Atitudinea sa deşi greu de definit, arăta în linii mari destul de clar că fără a contesta eficacitatea rugăciunii, nu putea îngădui ca fiul său să accepte de la George cele mai terestre bricege, sub pretextul că ar fi fost coborâte din cer. A fost un moment triumfal pentru Albert Benbow, aşa cum stătea dominând” întregul salon. El simţi că, în afară de faptul că redusese la tăcere pe acest membru mai în vârstă şi mai bogat al familiei, apărea şi ca o figură

măreaţă în ochii propriului său fiu.

În pauza penibilă care urmă, Clara zise cu un zâmbet candid:

— Albert, nu uita să întrebi ce te-a rugat Maggie.

— eh, da! Ştii, zise Albert, Maggie vrea să afle în cât timp poţi să perfectezi cumpărarea casei.

Edwin se foi, stingherit.

— Nu ştiu, mormăi el.

— Ai putea să i-o achiţi într-o lună? Să zicem cel mai târziu până la sfârşitul lui octombrie, stărui Albert; şi apoi devenind caustic: N-ai decât să vinzi câteva din faimoasele tale poliţe.

— Bineînţeles. Înainte de sfârşitul lui octombrie, răspunse Hilda, cu o pornire impulsivă şi arogantă.

Edwin rămase uluit de amestecul ei. Oare nu era în stare să înveţe nimic? Putea el mult şi bine să folosească tonul cel mai potrivit, căsnicia lor va fi un infern dacă ea avea de gând să se poarte în felul ăsta! Ce ştia ea despre dificultăţile de a perfecta o cumpărare? Ce drept avea să intervină cu un cuvânt atât de hotărâtor? Era din partea ei o comportare nemaivăzută. Trebuie să-şi fi pierdut minţile. Dar nu se lăsă pradă mâniei. Mormăi doar pe un ton nemulţumit:

— Foarte bine! Foarte bine! Dar nu sunt chiar atât de sigur. Nu vrea ca o parte să rămână sub formă de ipotecă?

— Nu, nu vrea, zise Albert.

— De ce?

— Pentru că am obţinut eu o nouă poliţă pentru întreaga sumă.

— Oh!

Edwin îi aruncă Hildei o privire iritată, ca şi cum ar fi spus: „Poftim! Numai din pricina tupeului şi grabei tale infernale, Maggie o să ajungă să piardă o mie opt sute de lire într-o investiţie dubioasă. Ţi-am spus eu că Albert va pune mâna pe banii ăştia dacă aude de ei. Şi acum, uite!”

În acel moment Albert, care se pricepea foarte bine să obţină un avantaj din şovăiala caracteristică a cumnatului său, înţelese valoarea unei retrageri imediate. Şi, în mijlocul a tot soiul de întrebări gălăgioase din partea Clarei, a unor generalităţi pline de afectare din partea lui Albert şi a unor saluturi mohorâte şi ţepene din partea stingheritului Bert, vizita luă sfârşit.

Dar destinul aştepta implacabil la colţul străzii ca să umilească mândria lui Albert Benbow. Tocmai când Benbowii ieşeau de sub portalul casei, după ce uşa de la intrare se închisese în urma lor, al doilea dintre fraţii Swetnam cobora pe Trafalgar Road. Se opri şi îşi ridică pălăria.

— Bună ziua, domnule Benbow, zise el. Aţi auzit vestea, îmi închipui?

— Ce veste?

— Concursul de cuvinte lipsă.

Se putu vedea că Albert pălise.

— Ce anume?

— O hotărâre a înaltei Curţi de azi dimineaţă. Toţi banii rămân confiscaţi până la o audiere asupra legalităţii sau ilegalităţii concursurilor. În cel mai bun caz, jumătate din ei se vor duce pe cheltuieli. S-a terminat cu jocul cu cuvinte lipsă.

— Cine ţi-a spus?

— Am primit o telegramă ca să nu mai trimit participarea pentru săptămâna viitoare.

De pe buzele lui Albert Benbow ţâşni un cuvânt de ocară. Soţia lui ar fi trebuit să fie îngrozită de cuvântul auzit; dar nici nu clinti. Roşind şi încruntându-se, zise:

— Ce ruşine! Noi am trimis-o pe a noastră.

Fidela creatură îl ajutase întruna în ultimele zile pe soţul ei, cu dicţionarul sau copiind răspunsurile… Şi poftim! până la urmă, s-au confirmat zvonurile absurde, dar persistente, că anumiţi încurcă-lume tot încercau să

interzică concursurile de jocuri de cuvinte, pe motiv că n-ar face decât să stârnească faimosul „instinct pentru jocuri de noroc” al oamenilor, şi mai ales al englezilor! Albert respinsese cu însufleţire acuzaţia, insistând asupra îndemânării necesare pentru alegerea cuvintelor precum şi asupra libertăţii instituţiilor din această ţară de-a lungul istoriei. Susţinea că era inadmisibil ca un tribunal englez să se amestece într-o distracţie atât de nevinovată şi atât de tonică pentru un creier obosit. Şi deşi avusese anumite temeri ascunse, şi fusese tulburat şi chiar jignit de comentariile dintr-o revistă religioasă la care era abonat, nu voia să abdice de la atitudinea lui curajoasă şi conştientă de englez. Acum, cumplita lovitură îl izbise din plin şi Albert ştia, în inima sa, că fusese o pedeapsă cerească. Se întoarse să închidă poarta după el şi îl zări pe Bert”, Ei da, auzind pe taică-său ocărind, Bert se făcuse vinovat de o crimă, sau cel puţin de o indiscreţie, pentru care trebuia să sufere.

Între timp, Swetnam plecase mai departe, ca să răspândească vestea care avea să aducă indignare şi mâhnire în zeci de mii de case respectabile.

IV

Janet intră cu pas uşor şi sfios în salon.

— Au plecat? întrebă ea. Mi s-a părut că aud uşa de la intrare.

— Da, slavă Domnului! exclamă Hilda cu candoare, neţinând seama de convenţiile (pe care Edwin le mai ţinea în mare stimă) potrivit cărora o slăbire a relaţiilor de familie nu trebuie pomenită faţă de străini decât pe un ton plin de demnitate şi regret, scuzându-l pe cât posibil pe cel vinovat. Dar, de data asta, imensa stupiditate a Bombowilor îl afectase într-atât pe Edwin, încât, deşi dezaprobând ieşirea soţiei sale, nu se putu stăpâni să nu izbucnească în râs, susţinând-o astfel pe Hilda. Şi, în tot acest timp, gândea în sinea lui: „Auzi dumneata, bigotul

nenorocit, să-şi târască progenitura până aici ca să-i ceară iertare lui George!”

Îi era ruşine, nu numai de rudele sale, ci într-un fel de întreaga omenire. Nu se putea uita în ochii nimănui. Soţii Benbow lăsaseră în urma lor o imensă amărăciune, şi această amărăciune afecta totul, putea fi aproape simţită pe limbă. Janet, firește, o observă imediat şi simţi că n-ar trebui să fie martoră la ruşinea prietenilor ei. În plus, însăşi existenţa ei devenise acum o scuză în sine.

Ea zise:

— Cred că ar trebui să mă întorc acasă şi să văd ce pot pregăti de mâncare pentru Johnnie, în caz că se întoarce.

— Prostii! i-o reteză Hilda. Cu trei servitoare în casă, nu-mi închipui că Johnnie o să moară ele foame! Ş: acum, stai jos. Stai *jos*, îţi spun! Dar imediat tonul i se îmblânzi: Draga mea, te porţi mai rău ca un copil… Hai, spune-i lui Edwin ce voiai să-i spui.

Îi aşează o pernă la spate, şi gestul acesta umezi din nou ochii lui Janet.

Edwin avea senzaţia tulburătoare, neliniştitoare dar şi dinamică de a fi închis într-o atmosferă de femei. Nu două, ci două mii de femei păreau că-l înconjoară cu imboldurile, gusturile şi inspiraţiile lor neprevăzute.

— Janet vrea să te consulte, adăugă Hilda, şi chiar şi ea păru să-l privească acum ca pe un vajnic salvator.

În sinea lui îşi zise: „La urma urmei, nu sunt atât de prost pe cât încerca ea să mă prezinte. Acum o să vedem care e adevărata ei părere despre mine!”

— E vorba doar de averea tatii, zise Janet.

— Dar de ce? N-a lăsat testament?

— Oh, ba da! A întocmit un testament acum mai bine de treizeci de ani. îi lăsase totul mamei, făcând-o unicul executor, sau cum i s-o fi spunând. Tipic pentru el, nu-i aşa?… Ştii că el şi mama nu s-au certat niciodată, n-au

avut nici măcar o discuţie?

— În cazul acesta, spuse Edwin, dând din cap aprobator, cu un aer masculin atotştiutor, să ştii că legea are prevederi pentru toate situaţiile. Tom trebuie să ştie. Mama ta a făcut vreun testament?

— Nu, sărăcuţa de ea! Nici nu s-a gândit la aşa ceva.

— Atunci, va trebui întocmită o procură legală, zise Edwin.

Janet se porni să spună:

— Cu vreo două sau trei luni în urmă, tata zicea că vrea să fii tu unul dintre executori. Zicea că te preferă pe tine ca executor.

Edwin se simţi năpădit de o mare mulţumire, la gândul că un om atât de important ca Osmond Orgreave intenţionase să-l aleagă ca executor testamentar. Era ca o compensaţie pentru nenumărate denigrări.

— Serios? zise el. Credeam că Tom va întocmi procura, sau Tom cu Johnnie împreună; ei ar fi mai buni executori decât mine.

— Acum nu mai are importanţă cine o să se ocupe de asta şi cine nu, îl întrerupse Hilda tăios, când nu mai există nimic de care să te ocupi.

— Nimic de care să te ocupi? repetă Edwin.

— Nimic! zise Hilda cu glas ferm şi limpede. Dacă e aşa cum spune Janet.

— Dar nu se poate să nu fi rămas nimic!

Janet răspunse cu glas blând:

— Mă tem că n-a mai rămas nimic.

Hilda a fost aceea care dădu explicaţii. Proprietatea casei din Lane End făcea parte din avere, dar asupra ei existau ipoteci de gradul întâi şi al doilea, şi asta de ani de zile. Datoriile grevaseră întotdeauna familia Orgreave. Cu un an în urmă, se părea că existau bani din abundenţă, dar o mare parte fuseseră cheltuiţi cu remobilarea casei. I se dăduseră bani lui Jimmie pentru jalnica lui căsătorie; i se

dăduseră bani lui Charlie pentru cabinetul medical; iar Tom îl atrăsese pe domnul Orgreave în afacerea cu Compania de porţelanuri Palace. Domnul Orgreave dăduse băncii o scrisoare de garanţie pentru o sumă depăşită din cont, în schimbul unor obligaţiuni şi acţiuni ale acestei companii. Obligaţiunile erau lipsite de valoare, şi deci şi acţiunile, iar banca se şi grăbise să facă o notificare pentru garanţie. Exista o poliţă de asigurare – o biată poliţă de asigurare destul de mică pentru o mie de lire – al cărei capital bine investit ar putea aduce un venit de doisprezece sau cincisprezece şilingi pe săptămână; dar şi poliţa asta era depusă ca garanţie pentru o depăşire a unuia din numeroasele conturi private de bancă ale lui Osmod Orgreave. Existau tot felul de datorii, începând de la cele mai mici până la mijlocii. Valoarea afacerilor cu construcţii ale lui Orgreave era extrem de dubioasă – atât de mult se bazaseră ele pe persoana lui Osmod Orgreave. Averea abia dacă se dovedea solvabilă; ba chiar s-ar putea dovedi insolvabilă; aşa îi spusese lui Janet în ziua aceea Johnnie, care ştia de la Tom, iar Janet îi spusese Hildei.

— Tatăl tău s-a vârât în afacerea cu Compania de porţelanuri Palace? exclamă Edwin, accentuând neîncrezător ultimele cuvinte. Ce naiba a urmărit Tom?

— Tocmai asta vrea să ştie şi Johnnie, zise Janet. Johnnie era foarte supărat. Am impresia că au avut un schimb de cuvinte mai tari.

În afară de amănuntul cu Compania de porţelanuri Palace, Edwin nu era prea surprins de aceste dezvăluiri, deşi încerca să pară. Cu cât examina mai îndeaproape atitudinea sa din ultimii ani faţă de felul cum era gospodărită casa Orgreave, cu atât mai limpede trebuia să admită că tot timpul îi stăruise în minte o vagă bănuială că acolo finanţele erau cam putrede – chiar şi în perioada de revenire a abundenţei, cu vreun an sau doi în urmă, când negustorii de mobilă, zugravii şi tapiţerii se îmbogăţiseră

de pe urma acestei familii. Simţi o puternică ciudă împotriva fermecătorului Osmond, ca şi împotriva afectuoasei şi încrezătoarei mame. De mulţi ani trăiau, moralmente, pe seama lui Janet; o monopolizaseră, o absorbiseră, o îmbătrâniseră, o uzaseră, doar că nu-i luaseră viaţa – şi nu se îngrijiseră deloc de supravieţuirea ei. Acum se vedea inutilă, lipsită de apărare, neajutorată, fără un ban, şi bătrână; se înfioră la îndul că moartea îi răpise căldura afecţiunii părinteşti.

— Înţelegi, zise Janet, tata era atât de cinstit şi de generos.

Edwin nu răspunse nimic la această izbucnire sinceră.

— N-ai chiar niciun ban, Janet? întrebă Hilda.

— Există nişte bani pentru mici cheltuieli gospodăreşti, şi prin nu ştiu ce minune n-am cheltuit bancnota de zece lire pe care mi-a dat-o tata de ziua mea.

— Ei da, exclamă Edwin, imaginându-şi ironic cum. bancnota aceea de zece lire o putea apăra singură pe Janet de restul lumii. Bineînţeles că Johnnie îţi va aloca cel puţin o parte din venituri.

— Sunt sigură că aşa va face, dacă se va putea, consimţi Janet. Dar el spune că va fi cam greu. Vrea să ne debarasăm imediat de casă.

— Ascultă-mi sfatul şi nu face aşa ceva, zise Edwin. Până când va fi închiriată sau vândută, casa poate foarte bine să fie ocupată de tine decât să stea goală – chiar mai bine, de fapt, pentru că ai grijă de ea.

— 4 sia-i foarte adevărat, zise Hilda, dând de înţeles că, prin cine ştie ce minune, un bărbat spusese în sfârşit şi ceva ca lumea.

I

— Nu va trebui să foloseşti toată ca-a, continuă Edwin. Şi n-ai nevoie de toate servitoarele.

— Aş vrea să stai de vorbă cu Johnnie, şopti Janet.

— Am să stau de vorbă cu Johnnie, confirmă Edwin… Dar mi se pare că ar trebui să stau de vorbă mai ales cu Tom. Nu ştiu ce-a avut în cap când l-a vârât pe tatăl tău în afacerea cu porţelanurile Palace. Asta mă depăşeşte.

Janet protestă cu blândeţe:

— Sunt sigură că a socotit că face bine.

— Oh, desigur! zise Hilda cu înverşunare. Desigur F Ei socotesc întotdeauna că fac bine. La fel şi bărbatul meu, care se vârâ într-o afacere primejdioasă de proporţii mari, şi *el* crede că face bine, şi orice i-aş spune nu-l pot opri. Şi va tot socoti că face bine, până când lucrurile vor ieşi prost, şi o să fim ruinaţi, şi o să rămân văduvă, ca să-l cresc singură pe George.

Ochii ei plecaţi aruncay fulgere spre covor.

Janet, tulburată, se uită de la unul la celălalt şi apoi „cu întreaga forţă inconştient stăruitoare a posturii ei de victimă îndoliată, murmură uşor către Edwin:

— Oh! Nu risca nimic! Nu risca nimic!

Edwin rămase descumpănit de întorsătura rapidă a conversaţiei. Mii de femei îl împresurau mai strâns ca oricând. Nu putea face nimic împotriva lor, decât cel mult să le opună o îndărătnicie care ar putea fi socotită pur şi simplu brutală. Nu puteai să le convingi cu niciun argument – în special pe Hilda. Orice argument ar fi fost socotit o insultă. Ar fi cu neputinţă s-o convingi pe Hilda că profitase meschin şi urât de situaţia lui, şi că avea toate motivele s-o condamne pentru purtarea ei. Ea se erija în personificare a dreptăţii şi năpăstuirii. În clipa aceea, împărtăşea cu Janet rolul de victimă. Şi îl deconcerta.

Îşi muşcă buza de jos.

— N-are rost să vorbim înainte de a mă întâlni cu el, zise pe un ton cât mai degajat. Crezi că, dacă mă duc acum, aş putea să-l mai prind pe Johnnie la birou?

Şi, în tot acest timp, cu inima răzvrătindu-i-se împotriva Hildei, se gândea: „Ce-ar fi fost dacă *eu*

ajungeam la sapă de lemn!”

17?

Janet îi vârâse frica în suflet – Janet care, în tristeţea ei şi în deznădejdea ei, te ducea cu gândul la un

12 – Viaţa în doi – Cd1/481

fir de praf purtat de vânt – tot ce mai rămânea din măreaţa structură socială a unei familii care fusese unită şi îmbelşugată.

V

În centru, în faţa birourilor firmei Orgreave şi Fiii, Edwin îl întâlni pe Tertius Ingpen, în mijlocul zarvei stârnite de întoarcerea spectatorilor înfierbântaţi de la un meci de fotbal, în care echipa cunoscută lumii sportive sub numele de „Moorthorne” din Bursley înregistrase un picior rupt şi scorul de doi la unu.

— Bună! îl salută Ingpen. Mă gândeam să trec pe la tine diseară.

— Te rog! zise Edwin. Vino chiar acum cu mine.

— Nu pot!... De ce-or vrea mârlanii ăştia – a treacă peste tine ca şi cum nu te-ar vedea? Apoi, pe un ton. schimbat, liniştit, făcând cu capul un semn spre birourile firmei Orgreave: Ai fost pe acolo?... Ce săptămână!... Cum stau lucrurile?

— Prost, răspunse Edwin. Într-un singur cuvânt, prost!

Sprâncenele lui Ingpen se înălţară.

Se retraseră din puhoiul mulţimii, către liniştea de pe Tumhill Road. Se vedea că erau bucuroşi de a se fi întâlnit. Edwin avusese o întrevedere satisfăcătoare cu Johnnie Orgreave – satisfăcătoare în sensul că Johnnie recunoscuse că tot ce-i spusese Edwin era just şi făgăduise să ia măsurile corespunzătoare.

— Tocmai am stat de vorbă cu tânărul Johnnie, sper că spre binele lui, zise Edwin.

Şi, în acea pornire izvorâtă din satisfacţia stranie,

profundă, resimţită de purtătorul unor veşti dezastruoase, îi împărtăşi lui Ingpen tot ce ştia despre situaţia în care se afla Janet Orgreave.

— După părerea mea, zise el, este o infamie.

— O infamie, repetă cu mânie Ingpen cuvântul. Mai rău chiar. Ce-o să facă Janet?

— Păi, cred că va trebui să stea împreună cu Johnnie.

— Şi atunci, cum rămâne cu doamna Chris? întrebă Ingpen într-un murmur.

— Doamna Chris Hamson? exclamă Edwin, uimit. Oh! mai continuă încă legătura aceea?… Veselă perspectivă!

Ingpen îşi mângâie barba.

— În orice caz, zise el, pe Johnnie te poţi bizui cel mai mult dintre toţi. Charlie este foarte simpatic, dar Johnnie e cel mai de nădejde. Pe Tom nu mi-ar plăcea prea mult să trebuiască să contez, iar cât despre Jimmie, ce să spun…!

— Pe Johnnie l-am considerat totdeauna un copil. N-am ce face.

— E dreptul tău, atât timp cât nu te duci să i-o spui doamnei Chris, râse Ingpen.

— N-o cunosc.

— Ar trebui s-o cunoşti. A'i avea ce învăţa, prietene.

— Am tot învăţat destule în ultima vreme, zise Edwin. Chiar şi în după-amiaza asta mi s-a spus pur şi simplu că ar trebui să renunţ la ideea de a ridica ateliere noi, pentru că e riscant, şi că porţelanurile Palace au fost riscante, şi că Janet n-are niciun ban. Înţelegi ce vreau să spun?

Simţise nevoia să vorbească despre toate astea pentru că îi stăteau pe suflet. Cu o săptămână în urmă îşi spusese că reuşita unei căsnicii depinde mai ales de tonul întrebuinţat de fiecare din părţi. Dar în scena derutantă din după-amiaza aceea, tonul său atinsese aproape perfecţiunea, şi totuşi căsnicia îi apărea mai dificilă ca oricând. Cuvintele lui Ingpen îl alinară şi îl reconfortară. Senzaţia de a fi înţeles era minunată. Prietenia lor se

adâncea.

— Ascultă, zise Edwin la despărţire, ar fi bine să te faci că nu ştii nimic despre toate acestea când vii diseară.

— S-a făcut, dragul meu.

Şi prietenia lor, dintr-odată, păru să se intensifice şi mai mult.

Când Edwin se întoarse acasă, Janet nu se mai afla la ei. Ca un animal hărţuit, care se fereşte de orice şi oricine, fugise să se ascundă cu primul prilej. După spusele Hiidei, dăduse fuga până acasă pretextând că avea de căutat neîntârziat ceva în şifonierul sau în scrinul mamei ei.

Eciwin îi povesti soţiei sale întrevederea cu Johnnie Orgreave, fără a-şi putea ascunde o intonaţie de triumf justificată. Pe scurt, îl sfătuise de bine pe Johnnie, iar Johnnie fusese de acord şi se lăsase convins. Hilda îl ascultă cu un respect cuviincios. Edwin nu-i pomeni de întâlnirea cu Tertius Ingpen, în parte din prudenţă, şi în parte de teamă. Când Ingpen sosi, mult mai devreme decât s-ar fi aşteptat, Edwin se afla sus; când coborî, o găsi pe soţia sa stând alături de prietenul său şi discutând prieteneşte cu glas scăzut. Lumina era aprinsă.

— A venit domnul Ingpen, zise Hilda, cu aerul de a-i anunţa o surpriză.

— Bună, Ingpen.

— Bună, Ed.

Ingpen nu se ridică de pe scaun. Nu-şi dădură nici mina, dar în cele Cinci Oraşe prietenii care au ajuns la un anumit grad de intimitate omit cu mândrie ceremonia strângerii mâinii. Era deci cu neputinţă ca Hilda să ghicească că Edwin şi Tertius Ingpen se mai întâlniseră în ziua aceea, şi se pare că Ingpen nu-i divulgase acest fapt. Edwin avu senzaţia că e un complotist.

Fireşte, conversaţia nu se îndepărtă prea mult de familia Orgreave – şi în special de Janet. Indignarea lui Ingpen faţă de neglijenţa care o lăsase pe Janet în mizerie

era destul de intensă ca s-o satisfacă pe Hilda, care părea din nou gata să-şi manifeste nemulţumirea împotriva nepăsării dăunătoare a capilor de familie, în general. În cele din urmă ea zise:

— E destul ea orice femeie să se întrebe serios unde va ajunge ea însăşi – dacă se întâmplă ceva.

Ingpen zâmbi ironic.

— Acum devii prea personală.

— Ei, şi ce? Cu un soţ încăpăţânat ca al meu, care se vârâ în tot felul de proiecte!

Glasul Hildei răsuna extraordinar de limpede şi de sfidător. Edwin se ridică, nervos.

— Mă duc să aduc nişte ţigări, mormăi el.

Hilda şi Ingpen aproape că nu-i dădură atenţie. Îşi şi aruncau vorbe provocatoare. Deşi ştia că provizia de ţigări se afla în sufragerie, ocoli jumătate din casă până să ajungă acolo; apoi aprinse becul cu gaz şi trase pe îndelete obloanele; după care sună clopoţelul cerând să i se aducă chibrituri şi, după ce le primi, îşi aprinse o ţigară.

Când intră din nou în salon, Ingpen spunea cu multă convingere:

— Greşeşti complet, după cum ţi-am mai spus. Instinctul dumitale greşeşte, nu capul. Femeile ar face orice ca să-tşi. satisfacă instinctele, absolut orice. Şi-ar distruge şi viaţa ca să-şi satisfacă instinctele. Da, chiar şi atunci când ştiu prea bine că instinctele lor greşesc!

Edwin îşi zise: „Ei, dacă ăştia doi au de gând să se încaiere, nu-i treaba mea”.

Dar Hilda, părând depăşită, folosi un ton foarte moderat pentru a-i replica:

— Nici că se poate să vorbeşti mai clar.

Tertius Ingpen răspunse cu fermitate:

— Nu fac decât să spun cu glas tare ce gândeşte orice bărbat… Ţine miinte – orice bărbat.

— Şi cum se face că *dumneata* ştii atâtea despre

femei?

— Cândva am să-ţi spun, zise Ingpen scurt, după care zâmbi din nou.

Edwin, înaintând, murmură:

— Poftim, la o ţigară.

Câteva minute mai itârziu, Ingpen, fără ajutorul nimănui, încerca să creioneze la pian o simfonie de Beethoven, ţinându-şi capul pe spate ca să nu-i intre în ochi fumul de la ţigară.

VI

Când se făcu ora la care Hilda le făgăduise să le ofere o cină rece, Edwin şi Tertius Ingpen se aflau singuri în salon, Ingpen din nou aşezat la pian, părând absorbit în improvizaţii armonice proprii. Nu se mai pomenise nimic despre subiectul pe care-l discutaseră Ingpen şi Hilda. În general, cu toată purtarea rezervată a Hildei.

Edwin îşi zicea că în clipa aceea căsnicia lui era destul de reuşită şi că şuvoiul existenţei curgea în favoarea lui. După ce mai trecură cinci minute, neliniştit, se sculă şi zise:

— Mă duc să văd ce se întâmplă cu cina.

Ingpen încuviinţă din cap, ca prin vis.

Edwin aruncă o privire în sufrageria iluminată, unde cina complet pregătită aştepta în tăcere. Apoi se duse în budoar. Acolo, cele două sfeşnice de pe poliţa căminului fuseseră aşezate unul lângă altul pe birou, şi luminările luminau chipurile Hildei şi fiului ei. Hilda, îngenuncheată, ţinea în mină un plic cu adresă şi timbru, băiatul stătea aplecat la birou şi desena, iar mama lui îl privea, în sinea sa, Edwin gândi înduioşat că foloseau luminări, când becul de gaz ar fi fost mult mai eficient; îşi zise că folosirea lumânărilor era tipică pentru capriciile neprevăzute ale Hildei. Dar, deşi se simţea amuzat, îl impresionă straniu acest grup ce se distingea la lumina pâlpâindă a lumânărilor în întunericul odăii. Rareori îi vedea pe Hilda

şi George laolaltă; niciunul dintre ei nu era prea expansiv; şi categoric că nu o văzuse niciodată pe Hilda îngenuncheată lângă fiul ei, în afară de acea noapte în casa Orgreave, înainte de a se fi căsătorit, când George zăcea în pat inconştient, între viaţă şi moarte. Ştia că dragostea Hildei pentru George avea în ea ceva sălbatic, dar, din lipsă de dovezi, ajunsese s-o uite în rutina existenţei lor comune. Îngenuncheată lângă fiul ei, Hilda arăta ca o fetiţă, şi candoarea atitudinii ei îl mişcă pe Edwin. Prin minte îi trecu ca un fulger ideea că viaţa era un lucru minunat.

Uşa fiind întredeschisă, aproape că nu-l auziră intrând. George fu primul care se întoarse. Dar chiar atunci, în cadrul uşii apăru Ada.

— Da, coniţă?

— Oh! Ada! Dă fuga şi du scrisoarea asta la cutie, vrei?

— Da, coniţă.

— Să ştii că poşta a trecut, zise Edwin.

Hilda se ridică încet.

— Nu contează. Vreau doar să ajungă la poştă.

În timp ce Hilda îi înmâna Adei scrisoarea, el se întrebă într-o doară care o fi adresa de pe plic şi de ce ţinea ea să ajungă la poştă. Oricum, era tipic pentru ea să ţină ca scrisoarea să ajungă la poştă. Putea să amâne zile întregi scrisul unei scrisori şi apoi, după ce o scrisese, stătea „ca pe ghimpi” până când o vedea plecată din casă; şi, chiar după ce mesagerul se întorcea, întreba: „Ai pus scrisoarea la poştă?”

Ada plecase.

— Ce desenează băiatul ăsta? întrebă Edwin jovial.

Nu-i răspunse nimeni. Stând între soţia sa şi băiat, se uită pe hârtie. Primul lucru pe care-l observă fu o inscripţie, imitând felul de a desena literele al unui arhitect: „*Plan pentru noile ateliere tipografice proiectat*

a} *i construit de domnul Edwin Clayhanger pe terenul din Shawport. Arhitect*: *George Edwin Clayhanger*". Şi, în alte locuri pe hârtie, „Planul parterului" şi „Elevaţia". De la distanţă, planul semăna cu opera unui arhitect adevărat. Numai când îl examinai de aproape, se dovedea a fi doar o imitaţie de copil. Elevaţia nu era terminată… La asta deci lucrase George toată ziua, în afară de momentele când trebuia să scape de sâcâieli. Şi iată şi taina, ca şi urmările ataşamentului său faţă de Johnnie Orgreave. Totuşi, băiatul nu-i suflase o vorbă lui Edwin, pentru a explica acest ataşament; şi nici Johnnie.

— Tocmai mi-a spus că vrea să se facă arhitect, zise Hilda.

— Planul ăsta e o copie a planului lui Johnnie, sau e făcut chiar de el? întrebă Edwin.

— Oh, e făcut de el! răspunse Hilda cu o grabă care îi trădă toată mândria pentru băiatul ei.

Edwin se simţi mişcat. Se mai uită puţin la plan, făcând observaţii şi punând întrebări pe un tot indiferent; dar era atât de mişcat, încât aproape că nu ştia ce spune şi nu înţelegea ce i se răspunde. I se părea uimitor, miraculos, copleşitor, ca propria sa ambiţie frustrată, de a deveni arhitect, să reînvie în copilul soţiei sale, în acest copil care nici nu era al său. El se resemnase să rămână tipograf, şi chiar îi plăcea să fie tipograf, dar în acest moment întreaga sa carieră i se păru un martiriu. Şi îşi jură fierbinte ca George să nu aibă parte de un asemenea martiriu. Ambiţia lui George va fi sprijinită şi promovată, cum nu a mai fost niciodată sprijinită şi promovată ambiţia vreunui băiat. O clipă avu convingerea că George era un geniu.

Hilda, stând în spatele lui George mândru şi tăcut, trase spre ea capul lui Edwin şi-l sărută. În timp ce-l săruta, îl privi; şi ochii ei păreau să spună: „Construieşte-ţi atelierele; am cedat. Poate că planul lui George este cel

care m-a făcut să cedez, dar oricum sunt destul de tare ca să ¡pot ¡ceda. Îmi rămâne tăria”.

Iar Edwin gândi: „E o femeie unică. Care altă femeie ar fi putut face ceva aşa ceva în felul ăsta?” Şi în îmbrăţişarea lor se amestecau, intens, incându-i şi complicându-i semnificaţia, pasiunea lor, triumful lui „supunerea ei, făgăduiala tainică a băiatului, şi durerea iar pentru tragedia lui Jamet.

— Amicul Ingpen aşteaptă cina, să ştii, zise Edwin cu tandreţe. George, trebuie să-i arăţi desenul şi domnului Ingpen.

Cartea a doua TRECUTUL

Capitolul XI LITOGRAFIA

I

Edwin, aşezat în spatele unei uşi cu geam, pe care fusese scris cu grijă „Birou privat” auzi prin fereastra deschisă a încăperii glasurile copiilor Benbow şi al mamei lor, afară în stradă.

— Oh, mamă! Ce firmă mare!

— Înseamnă că unchiul Edwin e un om important, dacă are o firmă atât de mare.

— Sst!

— Ieri nu era pusă.

— T-i-p-o

— Hai, Rupy! Astâmpără-te!

— Ce litere mari, nu-i aşa, mamă?…” Tipografie”… „Tipografie litografică. Edwin Clayhanger”.

— Sst!… Bert, de câte ori vrei să-ţi spun să-ţi legi şiretul?

— Tare sunt curios dacă George o fi venit.

— Mamă, pot să sun *eu* clopoţelul?

Toţi copiii erau acolo, cu glasurile lor ascuţite. Edwin se întrebă de ce oare o fi fost adus şi Rupert. Ce rost avea să-i arate unui copil de trei ani, ca Rupert, atelierele tipografice? Dar aşa era Clara… Că micul Rupert nu putea

fi lăsat singur acasă, asta nu-i trecea prin minte augustului său unchi.

Edwin se ridică, încuie un seif zidit în peretele odăii şi vârî cheia în buzunar. Seiful zidit în perete îi producea tot atâta plăcere ca şi diferite amănunte ale noilor ateliere; fusese ideea lui Johnnie Orgreave. Îşi puse pe cap cu un gest nepăsător o pălărie gri, o împinse puţin pe ceafă şi, cu mâinile în buzunare, trecu în odaia alăturată, mai mare, care era biroul funcţionarilor.

Amândouă camerele aveau pereţii vopsiţi în verde, iar mobilierul şi birourile erau de pin. Totul era ¡nou-nouţ, numai că în biroul funcţionarilor procesele iraţionale ale rutinei începuseră să-şi pună amprenta. Pe poliţa de iier vopsit a căminului era aşezată o placă de faianţă albă-fumurie, adusă ca mostră cu mult înainte ca odaia să fi fost terminată, şi care acum nu-şi mai avea rostul. Cu toate acestea, femeia care făcea curat ridica automat placa aproape în fiecare dimineaţă, ştergea praful dedesubt şi o aşeza la loc; Edwin şi slujbaşii săi o vedeau de zeci de ori pe zi fără să-i deranjeze, şi treptat ea îşi dobândi dreptul de existenţă. Va mai trece mult până când vreun inoportun cu tendinţe reformiste va exclama:

— Ce caută aici vechitura asta de placă de faianţă?

Ceea ce observă Edwin erau urmele şi chiar zgârieturile de pe pereţi şi de pe mesele de lucru; i se păru oarecum straniu că noul nu putea rămâne veşnic nou. Se gândi să-i dea un avertisment funcţionarului mai în vârstă (cândva vânzător în vechea prăvălie de la colţul lui Duck Bank cu Wedgwood Street), dar apoi îşi zise: „La ce bun?”; şi nu făcu decât să-i spună:

— Nu plec din ateliere.

Trecu, cu mersul său oarecum stângaci, în micul hol de la intrarea atelierelor. Pe partea exterioară a uşii, pe care o închise, era imprimat cuvântul „Birou”. Avusese de gând să scrie „Contoar comercial”, fiindcă suna romantic

şi frumos; dar când venise momentul să-l comande, şovăise în faţa acestui romantism; îi era ca de obicei teamă să fie sentimental şi, cu o ironie prefăcută, spusese în public: „Unii ar pune pe uşă cogeamitea inscripţia de *Contoar* comercial Acum îşi regreta lipsa de îndrăzneală. Şi mai regreta şi diverse alte cazuri când îi lipsise curajul, la proiectarea atelierelor. Atelierele existau, dar arătau întocmai ca şi alte clădiri noi şi nu semănau prea mult cu edificiul pe care-l visase. Ar fi trebuit să fie mai mare, mai cuprinzător, mult mai scump, o pildă pentru acest district infect. Îşi dădea seama că se lăsase influenţat prea mult de mentalitatea locală şi acţionase cu jumătăţi de măsură. Întreaga sa viaţă îi apărea făcută din jumătăţi de măsură, din neîncetate restrângeri. Pe vremuri avea obiceiul să citească, de fapt să studieze, serile, în fiecare marţi, joi şi sâmbătă. Acum citea foarte rar, şi niciodată cu regularitate. Cu mai puţin de un an în urmă, îşi făurise vag un plan frumos, de a deveni „muzical”. La sugestia Hildei, cumpărase o carte – de critică muzicală de Hubert Parry, şi Hilda o „înghiţise” în trei zile; el însă o începuse doar şi n-o mai terminase. Seratele muzicale, după câteva slabe eforturi de a le înviora, se târâseră lipsite de vlagă şi apoi îşi dăduseră duhul, sub jalnica scuză că împrejurările nu erau încă pe deplin favorabile. Şi căsnicia lui, atât de minunat de romantică în primele zile…!

Apoi bunul-simţ, sau poate respectul de sine, reduse brusc la tăcere aceste auto-desconsiderări. Dorise această femeie şi o dobândire – o avea. Era lângă el, trăind în casa lui, purtându-i numele, cheltuindu-i banii! Lumea nu putea trece peste acest fapt, şi nici cârcotaşul din sinea lui nu putea trece peste el. Spusese că va avea un nou atelier şi, cu toate defectele lui şi măsurile temătoare – iată şi noul atelier! Ba mai mult, tocmai fusese impus pentru taxe municipale la o cifră monstruoasă! Cumpărase casa în care locuia (şi o ipotecase); îndurase cu stoicism pagube mari;

vânduse din obligaţiuni – şi chiar la un preţ mai mic decât îl costaseră pe el; o înfruntase pe redutabila sa soţie; şi îşi construise atelierul! Voinţa lui, şi nimic altceva, era bagheta magică care îl făurise.

Firma în negru şi auriu, ce se înălţa pe acoperişul albastru al atelierului, se putea vedea tocmai de pe Acre Lane şi de la jumătatea lui Shawport Lane, proclamând progresul litografiei şi al tiparului mecanizat, precum şi numele lui Edwin Clayhanger. Orăşelul trebuise s-o înghită! Ştia prea bine că orăşelul era mândru de acest atelier. Iar el avea comenzi mai mult decât suficiente pentru ca întreprinderea să funcţioneze cum trebuie. Chiar şi în cele Cinci Oraşe, iniţiativa părea să-şi primească răsplata.

Viaţa putea fi oricât de nesatisfăcătoare, dar era plină de savoare.

Clopoţelul sunase. Edwin deschise1 uşa principală, şi în prag apăru Clara cu copiii. Edwin era unchiul cel minunat şi generos. Copiii intrară, cu băgare de seamă, neuitând recomandările materne. Fiecare era curat şi dichisit; Bert greoi, Clara ca o ştrengăriţă, Am. y grăsuţă şi blândă, Lucy drăguţă, iar Rupert pur şi simplu adorabil – fiecare din ei reprezenta un efort separat considerabil de atenţie grijulie. Marna venea la urmă, epuizată „încă drăguţă, cu o uşoară târşâială a picioarelor. În ochii ageri şi scânteietori se putea citi atât invidie, cât şi admiraţie naivă pentru fratele ei. „Ce mai viaţă!” gândi Edwin, vrând să spună că viaţa familiei Benbow era îngustă, îmbâcsită, silnică, convenţională, lipsită de farmec t El trăia într-o lume guvernată de concepţii complet diferite de ale lor. Cu toate acestea, se desfăta cu farmecul neîntrerupt al lui Rupert, aprecia blândeţea lui Amy, eleganţa de floare a lui Lucy, şi nesfârşita trudă a maniei lor, oricât ar fi fost ea de răutăcioasă. Plin de voie bună, se purtă fără ocolişuri cu ei toţi. Noul atelier fiind destul de aproape de locuinţa

familiei Benbow, veniseră adesea „grămadă, să vadă cum se înălţa, socotind fiecare din plimbările acestea ca un fel de picnic. Şi acum, când impozanta clădire era inaugurată şi cu firma instalată, unchiul Edwin fusese rugat să le arate totul, într-o vizită specială, şi el încuviinţase cu amabilitate.

— George a venit, unchiule Edwin? întrebă Bert.

Nu, George nu venise. Cei doi veri se împăcaseră (deşi nu la vremea şi în felul dorit de Albert); soţii Benbow socoteau chiar că acum băieţii erau foarte buni prieteni, ceea ce-i mulţumea complet pe Albert şi Clara; şi George ar fi trebuit să participe la vizita din după-amiaza aceasta; dar nu venise. Edwin, ştiind cât de imprevizibil era George, se aştepta la orice.

— Maşini! Maşini! ciripi micuţul Rupert, îmbrăcat în costumaş alb, căruia i se spuseseră tot soiul de poveşti minunate.

— Ai să vezi şi maşini, îi făgădui Edwin.

Nu avea de gând să înceapă direct cu sala maşinilor. N-ar fi recunoscut niciodată, dar intenţia sa era de a dezvălui într-un fel teatral atelierul, culminând cu sala maşinilor. Ca să spunem adevărul, omul era plin de trucuri secrete, contrazicând atitudinea de unchi indiferent pe care o arbora. Era doar un băieţandru – aproape o şcolăriţă.

Îi conduse printr-un coridor destul de lung, urcând şi coborând nişte scări – scări oare nu fuseseră încă inaugurate, dar oare vor fi în curând – până în atelierul de lustruire a pietrei, în care domnea o obscuritate romantică, cu un ungher şi mai întunecos, unde un mic dispozitiv se tot învârtea până ajungea să netezească piatra. Clara cea mică rămase cu privirile la cei doi muncitori, pe când ceilalţi urmăreau dispozitivul, iar Edwin simţindu-se ridicol în postura de conferenţiar, mormăi câteva cuvinte de explicaţie. După aceea, urcând câteva trepte, ajunseră

într-o încăpere înaltă eu tavanul de sticlă, scăldată în soare şi înăbuşitor de1 caldă. Aici lucrau alţi doi oameni, printre care neamţul Rari, plin de sudoare, aplecat deasupra mesei de lucru, lucrând de zor la un desen, în jurul lui se vedeau tot felul de desene colorate, pietre acoperite cu desene în creion, planşe şi diferite foi de hârtie şi cartoane.

— Ooh, murmură Bert, foarte impresionat de meticulozitatea cu care Karl haşura cu creionul pe o piatră.

Edwin zise:

— Acesta-i atelierul de desen.

— Oh, da! murmură Clara nedesluşit. E foarte cald, nu-i aşa?

Nimeni nu se arăta interesat de ce era înăuntru, în afară de Bert. Priveau în jur nepăsători, fără să înţeleagă, fără curiozitate.

— Maşini! ceru iarăşi Rupert.

— Haide, atunci, zise Edwin, pornind cu pas sprinten şi vioi.

În uşă se afla Tertius Ingpen, preocupat şi atent, părând exact ceea ce era – un inspector de fabrici în exerciţiul funcţiunii.

— Nu ţineţi seama de mine, zise Ingpen, mă descurc şi singur. De fapt, chiar prefer.

La vederea unui străin important care vorbea familiar cu unchiul Edwin, toţi copiii în afară de Rupert rămaseră stingheriţi, îmbufnaţi şi puţin speriaţi, iar Clara privi fin jur, ca şi cum ar fi descoperit deodată lucruri interesante prin colţurile atelierului.

— Sora mea, doamna Benbow – domnul Ingpen, Domnul Ingpen este inspector de fabrici din partea statului, aşa că trebuie să avem grijă cum ne purtăm, zise Edwin.

Clara schiţă un zâmbet scurt, încântat, în timp ce-i

întindea o mână molatecă. Atmosfera penibilă care precede ceremonia prezentărilor se risipi. Clara, copleşită de cavalerismul şi de extrema consideraţie cu care Ingpen saluta de obicei femeile, hotărî în sinea ei că era un bărbat deosebit de politicos; dar păstră şi o anumită rezervă, căci îl auzise de mai multe ori pe Albert ocărind exagerările tiranice ale acestui inspector care, după părerea lui Albert, uită că şi un patron trebuie să trăiască, şi căceea ce îl împiedica pe patron nu putea să-l ajute pe muncitor – „până la urmă”.

— Maşini! stărui Rupert.

Râseră cu toţii; copiii, luându-se după cei mari, râseră şi mai tare; iar Tertius Ingpen, când înţelese despre ce era vorba, râse mai mult ca oricine. Se răsuci într-o parte şi se aplecă uşor, pentru a putea hohoti în voie – căci, mut şi reţinut la început, râsul se dezlănţui treptat. Când se linişti, zise gânditor, mângâindu-şi barba moale:

— Ar fi interesant dacă am şti exact ce înţelege copilul ăsta prin „maşini” – care-i imaginea lui mintală. Foarte interesant! A văzut vreodată una?

— Nu, zise Clara.

— Ah! E cu atât şi mai interesant. Şi adăugă, strengăreşte: îmi închipui că dumneavoastră credeţi că ştiţi „doamnă Benbow?

Clara arboră zâmbetul formal, de circumstanţă, al celui care nu este sigur că a înţeles poanta.

— E foarte cald aici, Edwin, zise ea uitându-se spre uşă.

Întreaga familie o porni în şir, călăuzită de Edwin.

— Mă întorc într-o clipă, zise el Clarei pe scară, şi se întoarse în atelierul de desen.

Ingpen părea adâncit într-o discuţie cu Karl.

— Da, murmură Ingpen ei ocănindu-şi gânditor dinţii. Întregul proces este practic o luptă între grăsime şi apă pe piatră.

— Da, zise Karl morocănos, dar cu respect.

Edwin aproape că putea vedea tentaculele minţii lui Ingpen pipăind şi strângându-se în jurul unui nou subiect de cunoaştere, şi punând lacom stăpânire pe el. Ce contrast faţă de indiferenţa deşartă a Clarei, care îşi mărginise atât de mult sfera preocupărilor, încât nu-şi putea orienta creierul spre altceva în afară de bunăstarea şi înflorirea familiei sale! se gândi sardonic la rezultatele teribile ale vieţii de familie asupra individului, şi rămase visând la libertăţi splendide.

— Domnule Clayhanger, zise Ingpen pe un ton oficial, întorcându-se spre el.

Cei doi se retraseră lângă uşă. Nevăzută, la piciorul scării, se putea ghici prezenţa familiei Benbow.

— Nu prea ai mai văzut cum arată o litografie, nu? zise Edwin, coborându-şi cu discreţie glasul.

Ingpen, neluând în seamă întrebarea, murmură:

— Ascultă, să ştii că în odaia asta e mult prea cald.

— Păi, zise Edwin, la ce-ai vrea să te aştepţi în august?

— Dar ce rost are tavanul de sticlă?

— Am vrut să aibă lumină din plin. În vechiul atelier nu era destulă, şi Karl, teutonul de colo, mârâia întruna.

— De ce n-ai aranjat puţină ventilaţie prin tavan?

— Ne-am gândit şi la asta. Dar Johnnie Orgreave zicea că, dacă facem ventilaţie n-o să putem s-o menţinem etanşă la ploaie.

— Dar aşa cum este acum, nu-i bine deloc, zise Ingpen; şi experienţa ne arată că încăperile cu luminatoare «are sunt prea calde vara sunt şi prea reci iarna. Cum ţi-ar plăcea să ai biroul aici?

— Oh! protestă Edwin. Nu-i chiar atât de rău.

Ingpen zise liniştit:

— Ţi-aş sugera să te mai gândeşti – vreau să spun, la ventilaţie.

— Nu cumva vrei să spui că atelierul ăsta nu-i conform cu blestematele voastre regulamente?

Ingpen răspunse:

— Poate că da, poate că nu. Dar, în orice caz, suntem datori să facem recomandări, şi aş vrea să te mai gândeşti puţin, dacă nu te superi. N-am niciun termometru la mine, dar pun rămăşag că aici sunt treizeci şi două de grade, dacă nu mai mult.

În tonul politicos, rezonabil al lui Ingpen răzbătea ceva din forţa potenţială a întregului organism statal.

— E în ordine, zise Edwin, ruşinat oarecum de căldura din încăpere.

Era foarte impresionat de sentimentul evident al datoriei la Ingpen, care îl cam surprinsese; nu se mai întâmplase, până atunci, să-l vadă pe Ingpen în exerciţiul funcţiunii; fabricile de ceramică erau inspectate o dată pe trimestru, dar celelalte fabrici numai o dată pe an. Gândul la influenţa binefăcătoare pe care probabil că o exercita Ingpen zi de zi zdruncina oarecum scepticismul faţă de valoarea reală a administraţiei locale – un scepticism bazat mai puţin pe experienţă, cât pe tiradele convingătoare ale apostolilor democraţiei.

Se îndreptară încet spre scară, şi Ingpen însemnă ceva într-un carneţel.

— Se pare că-ţi iei slujba în serios, zise Edwin, tachinându-l.

— Atâta timp cât mă ocup de ea. Ţi-ai închipuit poate că mi s-a dat o sinecură? Dacă ţii seama, băiete, că trebuie să ţin sub ochi trei sute cincizeci de ateliere de clătie, peste o mie de alte fabrici şi peste două mii de ¡ateliere de tot soiul…! Şi ar (trebui să vezi cum arată unele din ele. Şi să asculţi tot felul de scuze.

„Nu-i de mirare”, gândi Edwin, „că nu mi-a spus ce fabrică mare şi frumoasă am!… Totuşi, ar fi putut să-mi spună. Poate că o va face”.

Când, după ce vizitară zeţăria şi priviră de afară sala motoarelor, musafirii-vizitatori ajunseră în sala maşinilor, Rupert fu atât de impresionat de vacarmul teribil şi de huruitul năucitor al uriaşelor maşini în mişcare, încât izbucni în plâns; şi, apucând mâna mamei „i se lipi de fustă. împlinirea visului îl copleşi. Amy o luă de mină, protector, pe Lucy. Bert şi Clara încercau să se poarte firesc.

În sala mare şi înalta se aflau cinci maşini uriaşe, sau destul de uriaşe, şi un număr de alte maşini mai mici. La acestea din urmă se tipăreau în special plicuri şi imprimate, ori erau maşini de legătorie, şi numai două sau trei erau în funcţiune. Dintre maşinile mari, trei funcţionau – ¡maşina de tipărit cilindrică, aceea care fusese mândria tatălui lui Edwin; „vechea maşină" istorică, tot a tatălui său, căreia i se spunea ¡astfel de când ¡îşi amintea Edwin şi care nu avea vârstă; şi ultima şi cea mai costisitoare achiziţie a lui Edwin, maşina lito-tipografică „Smithers". Edwin opri convoiul vizitatorilor pe latura apărată a maşinii, lângă suportul rulourilor. Restul imensului atelier, cu grămezile complexe de metal rotindu-se, lunecând sau stând neclintite, cu siluetele jerpelite ale bărbaţilor, băieţilor şi fetelor mişcându-se misterios prin jur, ou mirosul de fier, unsoare şi mai ales de sudoare omenească, şi cu larma sa înfricoşătoare, nu era decât un decor pentru maşina „Smithers" în plină mişcare.

193

Maşina „Smithers" îi domina ou mult pe privitori şi, la un capăt, mai sus chiar decât vârful maşinii, se afla cocoţată o fată murdară, ciufulită şi drăguţă. Cu un gest rapid al braţelor goale, fata lua câte o coală mare de hârtie albă dintr-un teanc de coli şi o aşeza pe suportul de primire; de acolo coala era răsucită, prinsă în ghearele maşinii, întoarsă, răsturnată, ascunsă vederii printre roşii şi negre suluri rotitoare, şi în ¡cele din urmă aruncată

afară la celălalt capăt al maşinii, de unde era luată de o fată murdară şi ciufulită, dar nu drăguţă, mai mărunţică şi mai tânără decât făptura cocoţată sus, abia ceva mai mare decât Amy. Şi-acum, pe foaie se vedeau tipărite de patru ori, în roşu, cuvintele: „Fabrica de ¡apă minerală din Knype. Cea mai bună şi cea mai ieftină. Marca fabricii”. Clara puse o întrebare în legătură cu marca fabricii, care încă nu apăruse. Edwinîi făcu semn fetei murdare şi ciufulite de jos, care plină de respect dar cu o iuţeală extremă îi întinse o foaie ce ieşea din maşină, iar el explică, răcnind în mijlocul vacarmului, că marca fabricii, un sifon albastru, va fi imprimată pe aceeaşi foaie mai târziu, de pe altă piatră litografică, şi foile vor fi tăiate în sferturi, fiecare sfert formând un afiş complet.

13 viaţa în doi – Cd1/481

— M-am gândit eu că aşa trebuie să fie, spuse Clara cu un aer de superioritate.

Încă din copilărie ea fusese obişnuită ou procedeele tipografice, aşa că nu ar fi admis să rămână cu gura căscată în faţa litografiei ăsteia”. Edwin schiţă gestul de a-i înapoia foaia fetei de la maşină, dar maşina nu putea fi oprită ca fata să ia foaia. Fata era sclava maşinii; atâta timp cât funcţiona, fiecare secundă din viaţa ei era monopolizată şi nu i se permitea nicio variaţie a mişcărilor. Aceeaşi lege se aplică şi fetei mai mari cocoţate aproape sub tavan. Aşa că Edwin puse singur foaia la loc, observând că, pentru a face acest lucru, îi trebuia multă grijă şi îndemânare în mişcări.

Fetele acestea, ca şi celelalte fete de la munca lor soioasă din marele interior trepidant pe care îl crease, îi produceau o vagă îngrijorare. Fete întocmai ca acestea erau angajate cu miile în fabricile de ceramică? i fuseseră cândva angajate şi la gurile de mină, sau chiar în mine; dar, până de curând, el nu angajase fete, şi nici tatăl său nu angajase; şi aceste fete, atât de aproape de el,

depinzând de el, atât de supuse, de înrobite, de soioase, de vulgare, ale căror lefuri nu i-ar fi ajuns soţiei sale nici pentru pantofi şi mănuşi, stârneau în inima lui simţăminte stranii, tulburătoare nu numai referitor la ele, ci şi referitor la toţi oamenii muncii. Prin triumful lui de industriaş, şi prin importanţa pe care o dobândise în societate, răbufnea o întrebare vagă şi chinuitoare, o întrebare abia articulată, dar care părea să se închege în vorbele: E drept?

„E drept ce?” s-ar fi răstit tatăl său la el. „E drept ce?” ar fi întrebat respectuos şi Big James, care, mătăhălos, se apropiase acum de maşina „Smithers” şi umbla la sulurile de pe raft. Niciunul dintre ei n-ar fi fost în stare să-i înţeleagă tulburarea. Pentru tatăl său, un salariat era un salariat, care trebuia angajat, cât mai ieftin cu putinţă, şi exploatat cât mai mult cu putinţă. Atitudinea lui Big James faţă de subalternii săi erau exact aceeaşi ca şi a răposatului său tată. Nu că ar fi ţinut să fie exagerat de aspri; erau uneori chiar binevoitori, dar existenţa unei probleme, şi mai ales a problemelor fundamentale, în afară de relaţiile directe dintre salarii şi muncă, nu le-ar fi putut trece prin mini După vreo trei sferturi de secol de tabu, sindicatele încetaseră de vreo zece ani să mai fie privite ca nişte asociaţii de criminali anarhişti. Big James se declarase cu prudenţă în favoarea sindicatelor, iar bătrânul Darius Clayhanger nu mai fusese spre sfârşitul vieţii un adversar prea înverşunat al lor. Cât despre Edwin, simpatizase întotdeauna în sinea lui cu sindicatele, şi sindicaliştii pe care îi angaja nu se puteau plânge de el. Şi totuşi, această întrebare stăruitoare, fără răspuns, destrăma liniştea prosperităţii lui Edwin. Părea să opereze într-un soi de a patra dimensiune; puţini, chiar şi printre sindicalişti, ar fi reacţionat la ea. Dar pe Edwin îl obseda tot mai mult. Începuse să se obişnuiască cu ea. Deşi nu-i putea da răspuns, o putea ocoli, mulţumită ideilor

ştiinţifice luate de la Darwin şi Spencer, zicându-şi că atât el cât şi sclavii săi, oricare le-ar fi sexul, erau agenţii aproape orbi ai unui vast proces de evoluţie. Aşa şi făcea, jubilând uneori de mândrie că aparţinea acestei acţiuni şi neîmpărtăşindu-şi gândurile nimănui… Ce straniu că, la un moment dat, şi încă nu cu prea mulţi ani în urmă, fusese tentat să-şi vândă întreprinderea şi să trăiască fără a desfăşura vreo activitate, într-o securitate nedemnă, din dobânda banilor investiţi! Dar chiar şi astăzi mai simţea uneori teama de răspundere; venea, şi apoi trecea.

Vizitatorii, după ce se învârtiră încoace şi încolo, privind peste tot, ieşiră din sala maşinilor, conduşi de Edwin. O uşă mar, e se închise în urma lor, şi se pomeniră brusc în liniştea neverosimilă a altui coridor. Clara îi şterse ochii lui Rupert, care zâmbi, înflorind ca un boboc după furtună. Mama şi unchiul schimbară o privire stingherită. Nu aveau absolut nimic să-şi spună. Edwin nu găsea niciodată nimic ce-ar fi dorit într-adevăr să-i spună Clarei. Copiilor le era foarte cald şi se plictisiseră să se tot minuneze.

— Ei, începu Clara, cred că acum ar fi timpul să mergem. Avea oarecum aerul unui animal de tracţiune pe punctul de a-şi relua truda. Nu ştiu ce s-o fi întâmplat cu George. Trebuia să vină la noi la ceai.

— Oh! Serios?

— Sigur că da, i-o reteză Clara. Era lucru stabilit.

În clipa aceea, Tertius Ingpen şi Hilda apărură împreună la celălalt capăt al coridorului. Chipul Hildei, fără nicio urmă de zâmbet, părea enigmatic. Ingpen îi vorbea cu însufleţire.

Edwin se întrebă, cu teamă: „Ce s-o fi întâmplat? Ce caută ea aici. Şi de ce n-a venit George?”

După ce cumnatele, atâit de deosebite una de alta, îşi dădură mâna, el se gândi: „Oare şi Albert o socoteşte pe soţia sa o fiinţă imprevizibă? Or fi având şi ei toane,

certuri şi dezacorduri? Or fi şi ei preocupaţi de ce gândeşte unul despre celălalt? Nu! Imposibil. Viaţa lor trebuie să fie cumplit de monotonă". Inferioritatea Clarei faţă de personalitatea sclipitoare şi mândră a Hildei i se păru vrednică de dispreţ. Hilda se aplecă şi sărută pe Rupert, pe Lucy, pe Amy şi pe Clara cea mică, cu un fel de pasiune. Ce minunat arăta când se aplecase spre Rupert! Lui Edwin nu-i aruncă nicio privire. Ingpen rămase1 deoparte.

— Îmi pare foarte rău, zise Hilda cu glas nepăsător. A trebuit să-l trimit pe George cu o treabă la Hanbridge, în ultimul moment.

Nimic altceva! Nici măcar un semn de regret! Edwin o condamnă cu asprime în sinea sa. „Să-l trimit pe George cu o treabă la Hanbridge"! Tipic pentru Hilda! De ce naiba îi face plăcere să se poarte urât cu Clara? Ştia foarte bine ce fel de femeie e Clara şi că întreaga ei viaţă se compunea din nimicuri domestice, fiecare din ele contând enorm pentru ea.

— O să vină la ceai?

— Mă îndoiesc.

— Ei… atunci, poate altă dată.

Strângându-şi în jurul ei copiii, Clara îşi luă rămas bun, la uşa coridorului care dădea spre curte. Când plecă, îi adresă un zâmbet amabil domnului Ingpen (pe care Hilda ipărea acum că îl ignoră). Dar în dosul zâmbetului, Edwin putut observa cu regret, şi Hilda cu satisfacţie, veşnica ei ranchiună împotriva prosperităţii lor. Chiar dacă i-ar fi văzut în mizerie, Clara nu l-ar fi putut ierta niciodată pe Edwin că, spre sfârşitul vieţii tatălui lor, îl împiedicase pe Albert să-i stoarcă o mie de lire bătrânului Darius; şi nici pe Hilda n-o putea ierta pentru sarcasmul ei usturător şi fără replică… Şi totuşi, Rupert, în timp ce cobora două trepte uriaşe spre curte, se agăţă de mama lui ca de un înger.

„Şi ce treabă o fi avut la Hanbridge?” se întrebă Edwin neîncrezător.

II

După câteva clipe, când Edwin cu Hilda şi Ingpen se aflau din nou în uşa sălii maşinilor, îl zăriră pe băiatul de birou străbătând încăperea, printre maşinile huruitoare, şi îndreptându-se spre stăpânul său. Se vedea că băiatul voia ceva, şi Edwin îi făcu un gest scurt, să aştepte.

— Ce spui? strigă apoi în urechea lui Ingpen.

Ingpen râse şi îşi făcu mâinile pâlnie în jurul gurii:

— Mă întrebam care or fi cheltuielile tale curente pe săptămână.

Chiar şi Ingpen fusese surprins şi impresionat de scena pe care o avea în faţa ochilor, şi Edwin se simţi încântat – după vizita atât de searbădă a Clarei – că aranjase în mod special să funcţioneze două dintre maşini, deşi nu era neapărat nevoie să meargă în după-amiaza aceea. Se gândise să obţină un efect spectaculos, şi găsise un public receptiv.

— Ah! exclamă el.

Ezita ce să-i răspundă lui Ingpen. Apoi văzu faţa Hildei, şi zâmbi încurcat şi stânjenit.

Hilda auzise întrebarea lui Ingpen, dar nu spuse nimic. Trăsăturile ei expresive, sarcastice, animate tot timpul, păreau să spună: „Cheltuieli curente! Nici nu pomeni de ele. Nu-ţi dai seama că probabil sunt enorme? Cum îţi închipui că poate face rentabil atelierul? E o nebunie – şi cine ştie unde o să ne ducă?”

În sinea ei, atitudinea faţă de noua întreprindere rămăsese până acum neschimbată. Argumente, fapte, cifre, stăruinţe, dojeni – toate fuseseră zadarnice. Şi Edwin se gândi: „Ea este cel mai crâncen duşman pe care-l am”.

Ingpen zise:

— Îmi place fata aia cocoţată pe maşină. Şi nici nu-şi dă seama ce sus e. Ce mişcare a braţelor, nu-i aşa?

Edwin încuviinţă, aprobator, şi apoi îi făcu semn băiatului de birou.

— Ce-i?

— Vă rog, domnule, doamna Hamps vă aşteaptă în birou.

— Bine, strigă el, părând nepăsător; dar, de fapt, era surprins. Acum a venit şi mătuşa Hamps! zise către ceilalţi doi. Nu m-aş mira să vină întregul Bursley aici în după-amiaza asta!

Hilda îşi înălţă sprâncenele.

— O cunoşti pe „mătuşa Hamps”? îl întrebă ea, mohorâtă, pe Ingpen, şi glasul ei, deşi abia dacă îl ridicase, răsună mai limpede decât strigătele bărbaţilor; cum Ingpen clătină din cap, adăugă: Ar trebui s-o cunoşti.

Lui Edwin nu-i păsa prea mult de această ridiculizare în public a unui membru al familiei sale. Deşi, la drept vorbind, mătuşa Hamps putea să fie ca un monstru, dar îşi avea calităţile ei. Hilda, luând-o înainte, le făcu semn cu capul s-o urmeze. Lui Edwin nu-i păsa nici de asta, deşi erau în atelierul lui. Ingpen o urmă pe Hilda, de parcă se duceau la menajerie.

Mătuşa Hamps, în rochia ei neagră, care în virtutea modei neschimbate ajunsese aproape o uniformă istorică, îi aştepta plină de măreţie în biroul său privat. Cei trei o găsiră stând în picioare, vibrând parcă de vitalitate, de importanţă şi de nerăbdare. Aşteptă grijulie ca Edwin să închidă uşa, aţintindu-şi ochii nu numai asupra uşii, dar şi a ferestrei deschise. Când îi fu prezentat domnul Ingpen, răspunse cu grandoare şi cu multă cordialitate, şi se văzu că aprecia, chiar mai mult decât Clara, politeţea şlefuită a acestuia.

— Ia loc, mătuşică.

— Nu, nu stau jos. Credeam că e şi Clara aici. I-am spus că s-ar putea să trec dacă găsesc o clipă liberă. Trebuie să-ţi spun, Edwin – se uită în micul birou de parcă

ar fi îmbrăţişat cu privirea-i semeaţă întregul atelier – că sunt mândră de tine. Sunt mândră că-mi eşti nepot.

— Ei bine, zise Edwin, poţi fi mândră şi stând jos.

Ea zâmnbi.

— Nu, n-am să stau. Am trecut doar ea s-o prind pe Clara. Trebuie să iau ceaiul cu ea şi cu copiii. Apoi coborî glasul: Cred că ai auzit de domnul John Orgreave?

Tonul ei implica însă că, în ceea ce o privea, nu credea nimic.

— Nu. Ce-i cu Johnnie?

— A fugit cu doamna Chris Hamson.

Triumful ei fu deplin. A fost poate unul din ultimele ei triumfuri, dar s-a numărat printre cele mai mari din cariera ei de câine de pază al societăţii.

Era un eveniment major şi ştirea era convingătoare. Inutil să protestezi: „Nu se poate!” „Nu mai spune!” „Nu poate fi adevărat!” Se vedea că era adevărat. Inutil să întrebi cu glas sever: „Cine ţi-a spus?” Vestea ajunsese la mătuşa Hamps printr-un canal curios – şeful de gară din Latchett. Numai cerul ştie cum ajunsese mătuşa Hamps să aibă relaţii cu şeful de gară din Latchett. Dar puteai fi sigur că, clacă cineva urma să fugă prin gara Latchett, printr-o previziune instinctivă mătuşa Hamps intra în relaţii cu şeful de gară cu douăzeci de ani înainte. Latchett era staţia următoare, fără mare importanţă, de după Shawport – pe linia spre Crewe. Johnnie ergreave se urcase în tren la Shawport, iar doamna Chris i se alăturase la Latchett, casa ei aflându-se în apropiere. Odată ajuns pe marile peroane din Crewe, cuplul vinovat va scăpa de curioşi, şi se va pierde în Anglia, ca două ace într-un car cu fân.

Idila Orgreave-Hamson dura de peste doi ani, dar ajunsese notorie de mai puţin de un an. Doamna Chris nu prea „frecventa” cercurile clin oraş. Mai mare puţin decât Johnnie, era însă una din acele blonde zvelte, neîmplinite,

care sub o pălărie cu boruri largi par fără vârstă. Soţul ei era un bărbat gras, ursuz, care câştiga o groază de bani în industria olăritului şi cu comerţul pe pieţele coloniale. Făcea dese călătorii în America şi Australia. O călătorie în Australia dura de obicei patru luni.de zile. Acum se întorcea de la Sydney. Doamna Chris se pomenise nu de multă vreme cu o mică moştenire. Probabil că această moştenire, care îi făcea independenţi, îi hotărâse pe cei doi nesăbuiţi să lase totul, neţinând seama decât de dragoste. Momentul fugii le-a fost impus de împrejurări, căci trebuia să aibă loc înainte de întoarcerea soţului.

Iar acum, afacerile familiei Orgreave erau lăsate pe seama unui incompetent lipsit de simţul responsabilităţii ca Jimmie Orgreave! Şi-apoi, cum rămânea cu biata Janet? Janet şi Johnnie ţineau casa împreună – de fapt, o căsuţă mică. Şi-apoi, Janet mai trebuise să facă şi o operaţie. Femeile, vorbind între ele, ştiau exact ce fel de operaţie fusese, dar nu toată lumea ştia. Cuvintele „să facă o operaţie” erau destul de înfricoşătoare. De fapt, operaţia a constat din eliminarea unui calcul renal, şi nu fusese ceva prea serios; reuşise perfect, şi peste trei zile Janet, pe care Hilda o vizitase cu drag, urma să părăsească spitalul din Knype Vale. Oare Johnnie şi doamna Chris a lui n-ar fi putut aştepta până se va fi restabilit şi ea? Nu, căci corabia soţului se apropia inevitabil, şi o dragoste romantică nu trebuia zădărnicită. Nimic nu putea şi nu trebuia să stea în calea unei dragoste romantice. Janet nici nu fusese măcar prevenită; Hilda o văzuse în dimineaţa asta chiar, şi era limpede că nu ştia nimic. Poate că Johnnie îi va scrie candid, din cine ştie ce staţiune veselă de pe litoral, unde el şi ibovnica lui aveau să-şi ascundă pasiunea. Întâmplarea era şocantă; era dezastruoasă. Perechea nu se va mai putea întoarce niciodată în oraş. Nici chiar Johnnie singur nu va mai îndrăzni să se întoarcă vreodată.

— Erai prieten cu el, nu-i aşa? îl întrebă pe Tertius

Ingpen mătuşa Hamps cu o vagă tristeţe.

Johnnie era prieten, şi încă foarte apropiat, cu toţi trei. Şi nu numai că le jignise sentimentele – îi şi făcuse de ruşine, ştirbindu-le iremediabil prestigiul. Nu puteau s-o privească pe mătuşa Hamps în faţă. Dar ea putea să-i privească în faţă. Şi privirea ei, încărcată de durere şi satisfacţie, spunea: „Ei, cum sunt cei ce făceau pe grozavii, cu trufaşa lor paradă de nesocotire a religiei, cu seratele lor muzicale de duminică ce se auzeau prin ferestrele deschise când oamenii se întorceau de la capelă spre casele lor?” Şi nu i se putea răspunde nimic.

— Încă un bărbat cumsecade distrus de femei! remarcă Tertius Ingpen cu un oftat, mângâindu-şi barba.

Hilda sări în sus; toată simpatia ei pătimaşă faţă de Janet, şi dezamăgirea şi dezgustul faţă de Johnnie, care era o victimă a dorinţelor, şi toată nemulţumirea faţă de soţul ei, şi ura faţă de mătuşa Hamps, izbucniră tumultuos, desfiinţându-l pur şi simplu pe nechibzuitul Ingpen când replică muşcător:

— Domnule Ingpen, asta e o bădărănie!

Nu-i păsa de convenienţe; se manifesta cu o asprime sinceră şi atroce; şi nu-i părea rău. Edwin roşi. Tertius Ingpen roşi şi el.

— Îmi pare rău, zise Ingpen, păstrându-şi cumpătul. Cred că ar fi fost mai bine să fi plecat mai devreme. La revedere, Ed. Doamnă Hamps…

Se înclină cu multă politeţe în faţa doamnelor, şi plecă.

După puţin timp îşi luă rămas bun şi mătuşa Hamps, declarând că nu trebuia’s» a întârzie la ceai la draga de Clara. În sinea ei, ardea de nerăbdare să-i împărtăşească şi Clarei evenimentul. Ce scenă îi scăpase Clarei fiindcă plecase prea devreme de la atelier!

Capitolul XII DARTMOOR

I

„Ce telegramă era aceea pe care ai primit-o azi după-amiază, Hilda?”

Întrebarea îi stătea pe buze, în timp ce urca alături de soţia sa pe Acre Lane, venind de la atelier. Trecuse un an de când făcuse ultima dată drumul acesta pe Acre Lane împreună cu Hilda; şi, firește, acum îşi amintea de furia sa din timpul acelei plimbări. Între timp, el se învăţase într-o oarecare măsură să-şi stăpânească curiozitatea şi criticile. Între timp, triumfase, dar şi Hilda îşi consolidase poziţia, astfel încât, deşi prestigiul lui crescuse, ea îi era încă egală; părea că-şi trage forţele din el, pentru a-l putea înfrunta.

În ultima jumătate de oră cât mai stătuseră în atelier, marea, uriaşa problemă din mintea sa fusese – nu dacă n-ar trebui să facă un plan de acţiune pentru bunăstarea lui Janet, în situaţia critică în care se afla, ci dacă să-i ceară Hildei o explicaţie pentru secretele care rămâneau între pereţii budoarului ei. Frământându-se din pricina nehotărârii, aproape că rămânea nepăsător la situaţia tragică a lui Janet. Ştia că, de aproape douăsprezece luni, Hilda purta cu intermitenţe o corespondenţă despre care nu-i suflase niciun cuvânt; nu s-ar putea spune că i-o ascundea, clar ezita să i-o dezvăluie. În ultima vreme, după câte observase el, corespondenţa încetase. Şi-apoi, astăzi, zărise plicul portocaliu al unei telegrame în coşul de hârtii. Fiindcă era singur în budoar, se uitase cu prudenţă şi cu o senzaţie de vinovăţie spre uşă, ridicase ghemotocul de hârtie, îl netezise şi citise cuvintele:, «Doamnei Edwin Clayhanger”. Pe vremea aceea, nici chiar soţiile celor mai de vază oameni de afaceri nu obişnuiau să primească atâtea telegrame, încât primirea unei telegrame era un eveniment în viaţa unei femei. Telegrama pe care el o descoperise ar fi putut să fie cu totul lipsită de importanţă. Ar fi putut, de exemplu, să fie de la Janet, sau în legătură cu o repetiţie a Societăţii corale, sau de la vreun negustor

din Oldeastle, sau în legătură cu camerele reţinute la mare. Dar dacă nu era ceva neînsemnat? Dacă avea un secret faţă de el?... Ce secret? Ce putea fi? Nu izbutea să-şi imagineze nici Linul. Ba da, îşi putea imagina un secret. Îşi imaginase un secret, şi în sinea lui plăsmuirea prindea viaţă...

La atelier îşi spusese în gând: „Aş putea s-o întreb când mergem acasă. Vom vedea". Dar, ajunşi în stradă, cu senzaţia tulburătoare a prezenţei ei alături, ştia că nu o va întreba nimic. În parte timiditatea, în parte mândria îl împiedicau s-o întrebe. Ştia că, purtându-se ca un soţ înţelept, ar trebui s-o întrebe. Ştia că bunul simţnuera calitatea ei cea mai tare, şi că neîncrederea lui ar putea atrage după sine nebănuite neplăceri viitoare;

dar n-o va întreba. În războiul crâncen, îndârjit al căsniciei lor, se vor despărţi unul de altul, pândind în defensivă, repezindu-se din când în când unul spre celălalt ca să se certe sau ca să se sărute. Văpaia sărutărilor lor nu se răcise; dar lui, în orice caz, sărutările i se păreau adesea fără rost, cu totul lipsite de logică; căci, deşi se socotea din ce în ce mai expert în cunoaşterea vieţii, nu începuse încă să înţeleagă că sărutările constituiau singura logică reală a vieţii lor comune.

În timp ce mergeau pe Acre Lane, simţea cum clocoteşte în el nemulţumirea împotriva ei; dar în loc să fie furios, consemna nemulţumirea, adunând elemente pentru o viitoare apreciere a caracterului ei. Urcau acum pe Acre Lane, numai fiindcă Hilda era Hilda. Cu un an în urmă merseseră pe Acre Lane, pentru ca Edwin să se poată duce la prăvălie. Dar Acre Lane nu era în niciun caz drumul cel mai scurt de la Shawport la Bleakridge. Totuşi Hilda, ieşind din atelier, neliniştită pentru soarta lui Janet, avusese brusc o idee grozavă: să cumpere peşte pentru ceai. Mai demult, el ar fi spus: „Cum le faci tu pe toate după inspiraţie! Ce s-ar fi întâmplat cu ceaiul nostru, dacă

n-ai fi venit încoace, sau dacă nu te-ai fi gândit la peşte?” Ar fi vrut să-i explice că activităţile ei nu erau raţionale, şi că nici alcătuirea meselor nu trebuia să depindă de hazardul unui impuls. Dar, devenit mai înţelept, nu scoase o vorbă. Se resemnă în tăcere să meargă pe jos în plus un drum de aproape o milă. În asemenea cazuri, când intra în joc instinctul ei cel mai profund, ea dobândise asupra lui un ascendent categoric.

Şi mai era nemulţumit că Hilda îl trimisese pe George la Hanbridge, când ştia bine că în familie se stabilise clar că George să vină la atelier. N-avea pic de scrupule. Iar, peste toate cele, Edwin era nemulţumit, fireşte, de felul cum se purtase ea cu Ingpen… Şi iarăşi reveni la George: de ce oare îl trimisese la Hanbridge? Nu cumva ca să expedieze o telegramă, de acolo, ferind-o astfel de curiozitatea celor de la poşta din Bursley? O presupunere hazardată, dar plauzibilă; şi dacă era justă, câtă duplicitate din partea ei! Întâmplarea nesocotită, ruşinoasă a fugii lui Johnnie Orgreave, dilema îngrozitoare în care se afla Janet – oricât de uriaşe ar fi fost aceste probleme – îl interesau tot mai puţin, pe măsură ce îl preocupau mai mult relaţiile lui cu Hilda. Şi îşi spuse sfidător: „Ceva teribil se va întâmpla zilele astea între noi”.

Şi atunci bravada lui se va transforma în panică.

II

Trecând pe Wedgwood Street, Hilda i-o luă înainte şi intră în cel mai mare magazin de păsări şi peşte. Şi asta constitui încă un mic motiv de nemulţumire pentru Edwin: căci acest mare magazin de păsări şi peşte se întâmpla să fie chiar fosta prăvălie a lui Clayhanger, de la colţul dintre Wedgwood Street şi Duck Bank. Se bătuseră pe vechiul local! De ce trebuia Hilda să se ducă acolo şi să-l târască şi pe el? Nu putea înţelege că avea anumite scrupule să intre?… Locul unde fusese vechea firmă se vedea clar pe zidul de deasupra faţadei. Iepuri, găini şi câteva perechi de

potârnichi atârnau în vitrina din dreapta, de unde fusese scoasă cea mai mare parte a geamului; iar în stânga, pe câteva plăci de marmură siciliană, de curând fixate, se zăreau printre bucăţi de gheaţă, formele alungite ale peştilor; în dosul lor, se afla nevasta negustorului, grasă, cu manşete albe şi cu mâinile mari şi umede. Edwin se întristă. Dar îşi spuse din nou: „Oricum, nimic nu mai este cum a fost în oraşul ăsta”. Căci magazinul acesta fusese cândva o tipografie; şi convingerea lui Edwin era că o tipografie era o aristocrată a meseriilor. Într-adevăr, oare tipografia şi negoţul de peşte se puteau compara?

Vânzătoarea îi salută cu respect, zicându-i lui Edwin „domnule”, şi totuşi cu o anumită familiaritate încântată, ca ocupanta de acum către foştii ocupanţi. Edwin dădu clin cap scurt, nepăsător, cu acel gest care prin partea locului însemna „bună ziua”, şi se întoarse, fredonând, să privească vânatul atârnat. Avea impresia că nu putea să-şi menţină demnitatea de om de lume decât privind la potâmehi cu ochi de cunoscător. De ce nu cumpăra Hilda potârnichi? Prăvălia arăta destul de modestă în interior. Mirosea urât. Se întrebă cum or fi arătând acum odăile de la etaj şi ce se întâmplase cu clădirea dărăpănată din fundul curţii.

Vânzătoarea trânti peştele pe tăblia de marmură şi se auzi apa şiroind.

— Edwin, zise Hilda cu o duioşie şi o simplitate încântătoare, vrei cod sau calcan, dragul meu?

Imposibil să ghiceşti din glasul ei că ruina celor doi membri ai familiei Orgreave la care ţineau cel mai mult era totală, că ea întreţinea o corespondenţă secretă, şi că, voit şi cu bună ştiinţă, îl jignise pe soţul ei!

Amândouă femeile aşteptau, nemişcate, decizia lui, ca şi cum ar fi fost un decret imperial.

După ce tranzacţia se încheie, vânzătoarea oferi pachetul mâinilor înmănuşate ale Hildei; era un pachet

improvizat, făcut în grabă, nu ca pachetele îngrijite ce se fac în zilele noastre.

— Foarte cald afară, nu-i aşa, doamnă? zise vânzătoarea.

Şi Hilda, pe un ton distins, răspunse cu o politeţe calmă, imparţială:

— Foarte. Bună ziua.

— Mai bine dă-mi mie pachetul, zise parcă fără voie Edwin când ieşiră afară.

Ea i-l dădu.

— Spune-i bucătăresei să-l prăjească, zise Hilda. Întotdeauna îl prepară mai bine prăjit decât fiert.

El repetă:

— „Spune-i bucătăresei să-l prăjească”. Dar acum ce treabă mai ai?

Tonul lui era provocator.

— Trebuie să mă reped neapărat până la Janet acum. Am să iau primul tramvai.

El strâmbă din nas, dezgustat. Toanele acestei femei nu mai aveau limite.

— De ce acum? întrebă cu superioritate masculină.

Dispreţul şi supărarea i se puteau detecta în glas. De sute de ori, când era singur, se hotărâse să nu mai folosească acest ton – mai întâi pentru că era nedemn pentru un filosof; în al doilea rând, pentru că nu ducea la niciun rezultat bun; şi, în al treilea rând, pentru că adesea făcea mai mult rău decât bine. Totuşi, îl folosea. Glasul avea o existenţă proprie, o voinţă proprie în fiinţa lui; se minună că mecanismul esenţial al vieţii era atât de greoi şi lipsit de eficacitate. Îşi auzi glasul şi totuşi nu-i displăcu; dimpotrivă, îl mişcă într-un mod agreabil. Se crease o nouă nemulţumire; putea s-o ignoreze, ca pe ultima ţigară rămasă în portţigaret. Atât ţigările cât şi nemulţumirile îi făceau rău. Dar nu le putea ignora. Ultima ţigară din portţigaret îl fascina. Inutil să-şi spună că fumase şi aşa

prea mult – trebuia să ia ţigara din portţigaret şi s-o fumeze; şi nemulţumirea era la fel de irezistibilă. Într-o clipă o avea între buze şi trăgea fumul, savurându-l. Fireşte, compasiunea Hildei pentru Janet era un lucru frumos. De acord! Dar acesta nu era un motiv ca s-o ia la goană cu compasiune cu tot. Partea proastă la fiinţele capricioase şi impulsive era că nu puteau face niciodată un gest frumos, fără multă vâlvă şi tulburare.

— Ce mare diferenţă ar fi fost dacă Hilda se ducea să-i spună lui Janet vestea dezastruoasă peste o oră, şi nu imediat? Doar dorinţa de a-şi proteja şi alina prietena nu putea scuza cât de cât dezorganizarea fără rost a rutinei unei case întregi şi chiar şi renunţarea la o masă. Dimpotrivă, era mai indicat, mai potrivit să respecţi programul regulat al meselor în timpul unei crize. Dar Hilda n-o să aprecieze acest adevăr profund – niciodată, niciodată!

În plus, nu se putea ca Johnnie să nu-i fi scris lui Janet.

— Simt că trebuie să mă duc neîntârziat, zise Hilda.

El vorbi cu un dispreţ şi mai accentuat:

— Şi cum rămâne cu ceaiul tău?

— Oh, ce mai contează…

— Ba contează foarte mult. Dacă îţi bei ceaiul în linişte, ai să afli că n-a venit sfârşitul lumii, şi poţi să te duci apoi s-o vezi pe Janet, şi întreaga casă nu va fi întoarsă cu susul în jos.

Hilda îşi strânse gura pungă, apoi zâmbi misterios, nemaispunând nimic. Huruitul tramvaiului dintre Hanbridge şi Knype se auzea în urma lor. Ea nu-şi întoarse capul. Tramvaiul îi depăşi, ca apoi să se oprească la ei ţi va metri mai în faţă. Dar ea nu făcu semn conductorului, şi tramvaiul trecu mai departe.

Edwin câştigase. Argumentul său fusese atât de convingător, încât nu se putuse ca ea să nu se lase

convinsă. Era prea nimicitor, chiar şi pentru încăpăţânarea ei, care de obicei sfida cu succes orice alt argument.

Credeţi că i-a zâmbit şi a iertat-o? Că a învăluit-o în binecuvântarea bunăvoinţei lui? Nu. Nu putea să ajungă până aici. La urma urmei, ea nu făcuse nimic care să poată fi lăudat; pur şi simplu, se abţinuse de la o prostie. Trebuise să-i reamintească obligaţia de a ţine seama de anumite considerente. Neîndoielnic, acum gândea despre el că era aspru, incapabil să înţeleagă divina ei compasiune faţă de Janet. Dar asta numai pentru că nu-şi putea închipui o combinaţie între generozitate emoţională şi chibzuială calmă; şi nu va fi în stare niciodată să şi-o închipuie. De aceea va fi mereu nedreaptă cu el.

Când ajunseră acasă, ea încă mai avea pe faţă zâmbetul acela misterios ca pentru sine. Nu-şi scoase pălăria – semn de tulburare! El urmă cu un calm atent întreg ritualul care preceda ceaiul. O putea auzi prin casă, rânduind-o, umanizând-o, civilizând-o. Simţi miros de peşte. Putu detecta atitudinea supusă a Adei în faţa seriozităţii stăpânei ei. O porni spre sufragerie. Ada îl urma cu o tavă cu fel de fel de bunătăţi aburinde. Hilcla venea în urma Adei. Apoi intră şi George, mai curat ca de obicei. Edwin savura felul cum. funcţiona casa sa. Soţia i se supusese. Instinctul ei o silise să nu treacă peste cuvântul lui; inteligenţa lui o dominase. În sinea ei probabil că îi admira inteligenţa, orice ar spune sau ar face, şi pasiunea ei oarbă pentru el constituia însăşi forţa predominantă a vitalităţii ei.

— Ei, vă simţiţi bine, voi doi? zise Hilda, după ce turnase ceaiul şi Edwin începu să taie peştele.

Edwin îşi ridică privirea.

— Eu nu vreau ceai, zise ea. N-aş putea să gust.

Se aplecă şi îl sărută pe George, îşi luă mănuşile de pe bufet şi părăsi casă, tot cu zâmbetul acela misterios pe buze.

Edwin îşi stăpâni indignarea în faţa unui gest atât de teatral. îi veni uşor, căci trebuia să facă pe atotştiutorul senin în faţa lui George. În plus, bunătăţile atrăgătoare de pe masă îl ajutau să rămână calm.

— Nu ştiai că mama ta trebuia să plece? zise Edwin cu o viclenie care îl uimi şi pe el.

— Ba da, mi-a spus sus, murmură George, în timp ce mă spăla. Zicea că trebuie să se ducă s-o vadă iar pe tanti Janet.

Răspunsul fu ca o lovitură pentru Edwin. Lui nu-i spusese nimic, dar pe băiat îl pusese în temă. Totuşi, mulţumirea care-l învăluise nu îi fu zbuciumată. Băiatul şi tatăl vitreg începură să discute, cu acel amestec de libertate şi reticenţă pe care bărbaţii, obişnuiţi cu prezenţa unei femei, îl folosesc când femeia lipseşte. Fiecare din ei simţea încordarea unei situaţii noi, grave şi misterioase. Fiecare se gândea la cea care lipsea, şi fiecare ştia că celălalt se gândeşte la ea. Fiecare, dincolo de o teamă reală, părea că spune cu un aer degajat: „E amuzant să fim puţin fără ea. Dar trebuie să ne putem bizui pe întoarcerea ei”. Nu s-ar fi putut descurca singuri cu grijile casei. Eventualele boroboaţe de la bucătărie nu le-ar fi putut împiedica. Cât despre simplul mecanism al vieţii domestice, aveau senzaţia ridicolă şi amuzantă a unei primejdii ce-i pândea.

Edwin trebui să se ridice ca să mai toarne puţin ceai. Socotea că putea prepara şi turna ceaiul cu mai multă precizie decât soţia sa, care adesea uita să toarne mai întâi laptele. Dar nu putea să-l toarne cu aceeaşi graţie. El turna ceaiul cu mintea, nu cu inima. Pe tavă era o adevărată harababură. Simetria mesei fu în curând distrusă.

— Te bucuri că începi din nou şcoala, îmi închipui? zise Edwin ironic.

George încuviinţă. Tocmai sorbea ceaiul, şi privi spre Edwin pe deasupra marginii ceştii. Crescuse mult în

ultimele douăsprezece luni şi se maturizase cu mai mult de douăsprezece luni. Edwin era surprins văzând cum inteligenţa băiatului se dezvoltase parcă dintr-odată. Uneori părea aproape un tânăr; glasul îi suna nesigur. Privea încă cu dispreţ îngrijirea unghiilor, dar descoperise cu adevărat periuţa de dinţi, şi o propovăduia la şcoală, în mijlocul unei gloate care îşi bătea joc, dar se arăta impresionată.

— Da. Chiar mă bucur.

— Oh! Te bucuri, serios?

— Ca să spun drept, mă bucur într-un fel. Un băiat trebuie să se ducă la şcoală, nu-i aşa, unchiule? Şi cu cât merge mai devreme, cu atât e mai bine. Să-ţi spun ce mi-ar plăcea – mi-ar plăcea să mă duc la şcoală zi şi noapte, fără vacanţe, până când o termin toată. Cred că în felul ăsta aş putea economisi trei ani.

— Cam greu pentru profesori, nu crezi?

— Nu m-am gândit la ei. Sigur, pentru ei nu se va sfârşi *niciodată*. Sper că treptat vor muri cu toţii.

— Atunci, nu-ţi place la şcoală?

George clătină din cap.

— Ţie ţi-a plăcut la şcoală, unchiule?

Edwin clătină din cap, şi amândoi izbucniră în râs.

— Unchiule, pot să las şcoala când împlinesc şaisprezece ani?

— Ţi-am spus o dată.

— Da, ştiu. Dar ai vorbit serios? Oamenii se schimbă.

— Ţi-am spus că poţi să laşi şcoala când împlineşti şaisprezece ani, dacă intri într-o facultate din Londra.

— Dar la ce-mi foloseşte, dacă vreau să devin arhitect? în orice caz, domnul Orgreave zice că nu foloseşte la nimic.

— Când ţi-a spus asta?

— Ieri.

— Dar până de curând încă voiai să te faci crescător

de vite

— Ah! Mă prefăceam doar! zâmbi George.

— Bine, adu-mi ţigările de pe poliţa căminului din salon.

209

Băiatul dădu fuga, dornic să-l servească, şi privirea lui Edwin îl urmări cu drag. Dorinţa lui George de a deveni arhitect se întărise neîncetat, cu excepţia unei scurte perioade când Expoziţia Societăţii agricole din North Staffordshire, care avusese loc cu multă pompă în Hanbridge, îi vârâse o altă idee în cap – o idee care se

14 – Viaţa în doi – Cd1/481

hrăni din plin cu tauri voinici şi alte vite premiate timp de aproape o săptămână, şi apoi se stinse. Ue fapt, într-un fel se discutase că tânărul va lucra ca ajutor al lui Johnnie Orgreave. Printre multe alte consecinţe ale sfidării aduse de Johnnie societăţii, probabil se va număra şi anularea acestui aranjament. Şi când te gândeşti că Johnnie, chiar în ajunul zilei când fugise, îl sfătuia pe George că n-are rost să intre la o facultate din Londra! Edwin se întrebă cum va afla George, treptat, ce se întâmplase cu prietenul şi inspiratorul său, John Orgreave.

Băiatul aduse ţigările, i le dădu, aprinse un chibrit şi îi oferi foc.

— Şi ce-ai făcut toată după-amiaza? întrebă Edwin printre pufăituri.

— Oh, mai nimic!

— Înţelesesem că o să vii la atelier şi apm o să te duci să iei ceaiul la mătuşa Clara?

— Aşa trebuia. Dar mama m-a trimis la Hanbridge.

— Oh! murmură Edwin, părând cu gândul aiurea, indiferent. Deci mama e cea care te-a expediat la Hanbridge, aşa-i?

— A trebuit să mă duc la poştă, continuă George. Cred că era o telegramă, dar o pusese într-un plic, şi nişte

bani.

— Aşa? făcu Edwin, cu un aer foarte indiferent.

Dar se simţi atât de afectat, încât sări brusc în picioare şi se duse în grădina răcoroasă, unde se lăsa întunericul, fără să-l mai ia în seamă pe George. Acesta, obişnuit cu accesele bruşte de interes, urmate de momente de indiferenţă, îşi văzu netulburat de treabă.

Pe la opt şi jumătate Hilda se întoarse. Edwin tocmai trăgea draperiile în salon; gazul fusese aprins.

— Evident, Johnnie i-a scris Aliciei, izbucni ea aproape fără să-şi tragă răsuflarea. Pentru că Alicia i-a telegrafiat lui Janet să se ducă neapărat acolo şi să stea cu ei, când va pleca de acasă.

— Cum, la Dartmoor? murmură Edwin cu glasul schimbat.

Însuşi cuvântul „Dartmoor" îl făcu să se înfioare.

— Nu-i chiar în mlaştinile de acolo, zise Hilda. Aşa că o voi duce chiar eu. I-am povestit tot, dar n-a fost deloc mirată. Ciudaţi sunt oamenii ăştia!

Încerca să vorbească firesc, dar el o vedea că nu izbuteşte. Privirile nu li se întâlneau. Edwin gândi: „Ce departe suntem de azi dimineaţă!" Hazardul şi soarta, ca două oştiri ce se înfruntă, păreau să se năpustească asupra lui.

Capitolul XIII – PLECAREA

I

Era o dimineaţă umedă. Hilda, îmbrăcată de drum din cap până-n picioare – în afară de mănuşi – cu o ceaşcă de ceai pe jumătate băută lângă ea, şedea la biroul din budoar. Descuie sertarul cel mare din mijloc, imediat de sub tăblia biroului, cu un gest grăbit şi brutal, iscând un pocnet surd; pocnetul acesta rezuma toată tensiunea pe care o iradia Hilda în jurul ei, în întreaga casă, şi chiar în tot oraşul. Fusese hotărât că, pentru ca s-o poată lua pe Janet de la spital şi să prindă trenul la Knype, ca să aibă

legătura cu Bristolul şi sud-vestul Angliei, Hilda trebuia să plece de acasă la nouă fără cinci.

Acest eveniment important domina gândurile celor din jurul Hildei. Sus la etaj, Ada stătea aplecată, congestionată toată, peste un geamantan uriaş în care aşeza ultimele obiecte, în timp ce George o stânjenea încercând să lege de minerul de piele o etichetă umedă, pe care o scrisese cu litere speciale. Bucătăreasa pregătea micul dejun de la ora nouă pentru stăpân, cu o grijă sporită în faţa noilor răspunderi ce-i reveneau; căci Hilda, după ce o informase pe un ton mişcător că bunăstarea stăpânului în absenţa stăpânei depindea numai de ea, îi încredinţase solemn această bunăstare – aproape că i-o înmânase direct, cu precauţii, ca pe o bijuterie într-o casetă. Se poate spune că Ada resimţise imediat povara acestei importanţe sporite a bucătăresei. La atelier, Edwin şi toţi funcţionarii ştiau că Edwin trebuia să fie acasă pentru micul dejun la nouă fără un sfert în loc de nouă, şi că nu trebuia să întârzie căci doamna Clayhanger avea de prins un tren; aşa că toată rutina din ateliere se modifică în funcţie de această schimbare a programului. Şi, în sfârşit, un bătrânel într-o curte muiată de ploaie din Acre Parade, între Acre Lane şi Oldeastle Street, căznindu-se să tragă hamul peste capul unui cal de trăsură mult deasupra capului său, începuse să ocărască timpul care zbura prea repede, deşi cei patruzeci de ani de când tot se grăbea cu trăsura lui să prindă trenul ar fi trebuit să-l obişnuiască la mai mult calm. Cât despre Janet, singură ea, slăbită şi supusă, rămânea liniştită; îngrijitoarea şi Hilda se înţeleseseră între ele, şi ea „lăsa totul” pe seama lor.

Hilda trase sertarul, ridicând pe jumătate tăblia biroului ca să se vadă mai bine conţinutul. Era plin de tot soiul de hârtii, scrisori, facturi, sugative, clanţe de uşi, plicuri, şi vreo câteva cărticele. Un observator pornit cum ar fi Edwin ar fi putut spune că era mare neorânduială în

sertar. Dar Hilda, care pusese fiecare obiect, şi pe fiecare cu câte un scop anume, nu vedea în sertar nicio neorânduială, căci ea îi înţelegea planul, şi fiecare obiect văzut îi sugera motivul pentru care se afla acolo – şi încă un motiv întemeiat. Cu toate acestea, îşi zise că va trebui să „facă ordine” în sertar (singurul sertar al biroului cu o încuietoare sigură), când se va întoarce acasă. Căută în fundul sertarului, trase ceva mai mult în afară sertarul, şi căută din nou, dar în zadar. Prin minte îi trecu o clipă o vagă îndoială asupra şpriţului ei de ordine. „N-oi fi pus oare scrisorile alea în altă parte? Nu le-oi fi rătăcit?” Apoi închise capacul biroului şi trase complet sertarul afară aşezându-l pe genunchi. Da, pachetul era acolo, ascuns, la fel ca şi un alt pachet de scrisori – cu scrisul lui Edwin. Se linişti. Ştia că e o femeie ordonată, şi că totdeauna fusese. Degeaba o învinuia Edwin că n-ar fi. împingând sertarul la loc, îl încuie, deschise din nou capacul biroului, aşează pachetul pe mapa de scris şi scoase din geantă o telegramă pe care o adăugă la scrisorile din pachet.

Scrisorile aveau toate acelaşi scris neglijent, înclinat, şi hârtia de scris avea aceeaşi nuanţă. Semnătura se zărea limpede pe una din ele: „Charlotte M. Cannon”, şi apoi, în paranteze, „(Canonges)” – ultimul fiind adevăratul nume franţuzesc al tatălui lui George, de fapt singurul nume legal al lui George Cannon. Scrisoarea de deasupra începea: „Stimată doamnă, cred că e de datoria mea să vă comunic că soţul meu continuă să declare că este nevinovat de delictul pentru care se află în închisoare, şi ţine să fiţi informată de acest lucru. Ar trebui să vă spun că, întrucât convingerile mele religioase s-au schimbat, sentimentele mele…” Prima pagină se sfârşea aici. Hilda răsfoi scrisorile, preocupată, cercetându-le şi descifrând ici-colo câte o frază la întâmplare. Prima scrisoare era datată cam cu un an în urmă; atunci începuse să reînvie tocmai acea parte din viaţa ei pe care o socotise definitiv

îngropată în amintire.

Hilda o întâlnise numai o dată – şi atunci pentru o chestiune juridică – pe doamna Canonges (după cum, cu o strictă corectitudine, îşi spunea ea în paranteze) – o doamnă surprinzător de bătrână, cu părul complet alb, şi se gândise: „Ce ruşine! O bătrână căreia i s-au aprins călcâiele l-a cumpărat şi l-a luat pe un om mult mai tânăr ca ea! Nu-i de mirare că a fugit de ea!” Fusese pur şi simplu şocată de spectacolul acestei femei elegante, binecrescute, manierate şi decrepite, cu glasul blând şi timbrul ei aristocratic. Simţi cum i se lărgeşte cunoaşterea asupra posibilităţilor naturii umane. Şi când George (cunoscut în justiţie numai sub numele de Canonges) primise doi ani muncă silnică pentru a se fi căsătorit cu ea, Hilda socotise, în ciuda resentimentelor împotriva lui, că marea lui vină fusese de a se fi căsătorit valabil prima dată, şi nu de a fi contractat o căsătorie ilegală, a doua oară; şi pentru această vină, pedeapsa i s-ar fi cuvenit mai degrabă bătrânei. Şi când bătrână îi scrisese, mărturisindu-i cu o stranie naivitate că se convertise la catolicism, şi că atât căsătoria ei cât şi soţul bigam din închisoare erau acum sacre pentru ea, Hilda reflectase sardonic: „Desigur, întotdeauna femeile de soiul ăsta recurg la religie când sunt prea bătrâne pentru altceva!” Şi când se auzise că seducătorul ei mai primise şi zece ani condamnare penală (şi ar fi putut să capete o condamnare pe viaţă) pentru a fi pus în circulaţie o bancnotă falsă, Hilda reflectase în acelaşi fel: „Desigur, un om care se poartă cum s-a purtat George cu mine este tocmai omul potrivit să falsifice bancnote! Nu mă mir deloc. Cât de naivă am putut să fiu!”

Trecuse foarte. mult timp până când îi sosise scrisoarea în care i se anunţa nevinovăţia lui Cannon. Scrisoarea aceasta nu produse însă asupra Hildei cine ştie ce impresie. Nu-i spusese nicio vorbă lui Edwin, căci îi era

silă să reînvie ruşinea acelui episod de demult, într-o discuţie cu Edwin. Nu voia s-o facă. Nu avea dreptul. Întreaga ei independenţă şi mândrie i-o interziceau: episodul nu-l privea câtuşi de puţin pe Edwin. Efectul pe care această ştire o avu asupra ei se produse treptat. El spori atunci când doamna Cannon depuse ca mărturie o petiţie la Ministerul de interne şi angajă un avocat. Atitudinea doamnei Cannon părea să-i spună Hildei: „Dumneata şi cu mine am împărţit acest bărbat. Numai noi din toată lumea”. Doamna Cannon păruse să-şi închipuie că Hilda se va arăta interesată. Şi avusese dreptate. Hilda era într-adevăr interesată. Intransigenţa ei se muie. Setea ei de răzbunare se stinse. Se gândi cu o compasiune aproape insuportabilă la imaginea lui George Cannon suferind pe nedrept luni în şir, fără sfârşit, ororile vieţii de puşcăriaş. Citea, într-o pornire morbidă, rapoartele şedinţelor tribunalului, şi culese din ziare şi cărţi, ca şi din scrisorile doamnei Cannon, informaţii despre viaţa în închisori. Când George Cannon fu transferat la închisoarea Parkhurst din insula Wight, pe motive de sănătate, ea se bucură, ştiind că la Parkhurst nu era atât de îngrozitor ca la Portland; iar când fu trimis de la Parkhurst la Dartmoor, ea îşi spuse că aerul întăritor îi va face bine. Nu-l mai socotea câtuşi de puţin un criminal, ci pur şi simplu o victimă. În sine ei condamna mânioasă justiţia britanică, încetineala ei, severitatea, stupiditatea ei. Şi când principalul martor în sprijinul petiţiei lui Cannon muri, ea se simţi furioasă împotriva sorţii. Acţiunea pentru eliberarea lui Cannon se tărăgănea de luni de zile. În ultimul timp fu reluată, cu speranţe sporite. Unul dintre deţinuţii aflaţi împreună cu Cannon ieşise din închisoare (pentru o altă vină) şi era gata să depună mărturie sub jurământ.

De curând doamna Cannon îi scrisese mărturisindu-i că ajunsese la sapă de lemn, şi o întrebă dacă n-ar putea

să-i împrumute zece lire, pentru cheltuielile necesare acestei acţiuni. Hilda nu avea zece lire. În aceeaşi zi, vizitând-o pe Janet la spital, o întrebase: „Ascultă, Janet, nu cumva poţi să-mi împrumuţi zece lire pentru o zi sau două?” râzând puţin stânjenită. Janet, roşind de plăcere, se grăbise să-i răspundă: „Fireşte! am încă o bancnotă de zece lire pe care bietul tata mi-a dăruit-o. Am ţinut-o pentru orice eventualitate”. Janet era un suflet prea delicat ca s-o întrebe pentru ce-i trebuia. Hilda expediase bancnota seara târziu. A doua zi sosise o telegramă: „Telegrafiaţi dacă trimiteţi banii”. Nici în ruptul capului Hilda n-ar fi vrut ca bătrânul şef al poştei din Bursley – care fusese cândva şeful poştei din Tumhill şi îi cunoscuse pe părinţii ei – să vadă telegrama ei, adresată cuiva numit „Cannon”. Teama de bârfeli şi de scandal era iraţională, dar era sinceră. Îl trimisese deci pe credinciosul ei George cu telegrama la Hanbridge – fusese soluţia cea mai simplă.

Acum, după ce şovăi puţin, Hilda puse pachetul cu scrisori în poşetă, ca să-l ia cu sine. Era o precauţie care i se părea chiar ei inutilă, căci era absolut încredinţată că Edwin nu se uită niciodată prin sertarele ei; cu atât mai puţin ar încerca să forţeze un sertar încuiat; încrederea pe care o avea în ea era în unele privinţe aproape mişcătoare. Şi, fireşte, nimeni altul nu şi-ar vârî nasul în sertar. Şi totuşi, ascunse scrisorile în poşetă. Apoi, în maniera ei, scrise în grabă câteva rânduri doamnei Cannon, dându-i o adresă temporară, şi vârî şi scrisoarea asta în poşetă.

Atitudinea ei faţă de doamna Cannon, ca şi atitudinea faţă de soţul bigam, se schimbaseră cu încetul; şi se gândea acum la bătrâna femeie cu respect şi chiar o compătimea. Doamna Cannon, înainte de a fi aflat că Hilda era măritată cu Edwin, îi trimisese Hildei prima scrisoare adresată „doamnei Cannon”, când ar fi fost îndreptăţită să scrie „domnişoarei Lessways”. Pe vremea când ţinea pensiunea, Hilda nu putuse, din motive comerciale, să

renunţe la numele la care nu avea niciun drept, şi să revină la al ei. Adevărata doamnă Cannon, deşi extrem de supărată, respectase dificultăţile Hildei; faptul dovedea îngăduinţă şi bunătate, şi trezi în Hilda recunoştinţă. În plus, stăruinţa cu care doamna Cannon se ocupase de acţiunile de eliberare şi felul cum acceptase cu calm, şi firesc, toate consecinţele îngrozitoare ale situaţiei ei de soţie legitimă a unui puşcăriaş, o impresionaseră încetul cu încetul pe Hilda, care îşi zise: „Există ceva în bătrâna asta”. Şi-acum, Hilda nu se mai gândea la ea ca la o femeie bătrână care fusese minată de dorinţe indecente şi desfrânate, ci ca la o victimă a pasiunii, la fel ca şi George Cannon. Îşi zise: „Femeia asta în vârstă îl mai iubeşte încă pe George Cannon; dragostea ei explică ranchiuna împotriva lui, precum şi compasiunea ei”. Aceste gânduri neîncetate au contribuit, prin mărinimia lor şi prin stăruinţa cu care i-au dezvăluit teribila realitav a iubirii, la înnobilarea vieţii sufleteşti disimulate, atât de demoralizante, pe care de un an o tăinuia Hilda soţului ei şi tuturor celorlalţi.

II

Mai erau încă douăzeci de minute până la ora nouă. Era prea devreme. Cu o seară înainte, Edwin o călcase pe nervi tot pisălogind-o să nu întârzie – pe un ton care implica, bineînţeles, că de obicei ea întârzia. Hilda se considera o femeie foarte punctuală. Putea să întârzie – puţin – nu ştiu câte ori la rând, dar cum în sinea ei avea de fiecare dată justificare şi scuză, punctualitatea structurală îi rămâmea mereu neatinsă în minte. Edwin însă nu era de aceeaşi părere. Îi spunea, din când în când, că aparţinea acelei categorii numeroase care îşi închipuie că ceasul se opreşte în ultimul moment, când trebuie făcute ultimele lucruri. O enerva această observaţie, după cum o enervau multe din părerile pe care le avea Edwin despre ea. El părea să uite că fusese una dintre primele stenografe din

Anglia; că fusese secretara unui ziarist şi se pricepea să corecteze neglijenţele oamenilor de afaceri; şi, în sfârşit, că ea însăşi se ocupase ani de-a rândul de afaceri. Edwin voia să şteargă cu buretele toate acestea, tratând-o ca pe un fluturaş lipsit de minte. În orice caz, de data asta nu întârziase. Şi era mândră, în loc să se ruşineze, de punctualitatea ei exagerată. Avea aerul că înfăptuise ceva remarcabil.

Ieşi din budoar ca să se ducă sus s-o supravegheze pe Ada, deşi o impresionase spunându-i că are încredere în ea şi că nu o va controla. În orice caz, deschizând uşa, îi auzi pe Ada şi pe George dirijându-se unul pe altul în efortul comun de a scoate din dormitor ditamai cufărul. Deci, momentul supravegherii trecuse. Impacientată, Hiida intră în salon, ca să aştepte până când geamantanul va ajunge în hol. Uşa terasei era întredeschisă şi un vânt umed pătrundea din grădină. Văzu că afară ploua. Doi muncitori, angajaţi de noii locatari care se mutaseră în casa Orgreave, lucrau în grădină. Noii stăpâni, nişte parveniţi, hotărâseră să taie nişte crengi din faimoşii ulmi ai familiei Orgreave, socotindu-le primejdioase; şi muncitorii, uzi leoarcă, cu mânecile suflecate, prindeau cu o frânghie unul din ulmi de leagănul din grădina Olayhanger. Hiida îi privea, fără motiv, cu o profundă antipatie pe noii ei vecini. Cioturile albe ale crengilor tăiate din uriaşii ulmi îi făceau rău. Zadarnic i-ai fi explicat cât de perfizi sunt ulmii! Ţinea la aceşti ulmi şi, pentru ea, tăierea crengilor era un ultraj. Parveniţii mai săvârşiseră şi alte sacrilegii asupra casei şi terenului, fără să ţină seama că soarta sfinţise acest cămin. Hiida rămase cu ochii ţintă la ploaia ce cădea în grădină. Perspectiva drumului lung, atât de plicticos cu trăsura hurducăindu-se prin noroaiele şi ploaia din Knype Vale şi după aceea nesfârşita călătorie cu trenul împreună cu o convalescentă deprimată – o făcură deodată să-şi adune forţele.

— Mamă!

George se afla în spatele ei.

— Ei, aţi adus bagajul jos?

Se încruntă la el dar George îi cunoştea obiceiul acesta şi îl interpretă cum se cuvine.

Băiatul încuviinţă.

— Trebuie să scriu „Dartmoor” pe etichetă?

Ea clătină din cap.

De ce-i punea oare o asemenea întrebare? Ea nu suflase un cuvânt despre Dartmoor. De ce pomenea de el? Şi Edwin pomenise de Dartmoor. „Cum, la Dartmoor?” spusese Edwin. Să-i fi suspectat oare corespondenţa? Nu. Dacă i-ar fi suspectat-o, i-ar fi spus. Îl cunoştea. Şi chiar dacă Edwin ar fi avut o bănuială, era cu neputinţă ca George să bănuiască ceva… Iată-l aici, fiul unui puşcăriaş, neavând măcar un nume legal. Copilul acesta exista – numai pentru că ea şi acel puşcăriaş nu fuseseră în stare să se ţină la distanţă unul ele altul; ignoranţa lui asupra trecutului era teribilă, dacă stai să te gândeşti, şi primejdiile ce decurgeau de aici, îngrozitoare; Hildei i se rupea inima gândindu-se la firea lui încrezătoare. Simţea că nu-şi va putea răscumpăra niciodată vina de a-l fi adus pe lume.

Un zgomot vag la intrare răzbi până în salon.

— A venit Nunks! exclamă George, şi se repezi spre el.

Acesta era noul nume pe care i-l dăduse tatălui său vitreg.

Ililda se grăbi să se întoarcă în budoar. În timp ce intra, îl auzi pe Georgi turuindu-i lui Edwin ce frumoasă era eticheta ele bagaje pe care o făcuse în timp ce Edwin îşi ştergea picioarele pe preş şi scotea impermeabilul.

Ieşind în pragul budoarului, ea îl strigă:

— Edwin.

— Bună!

— Vino, te rog, o clipă.

El intră în budoar, ştergându-şi obrajii uzi de ploaie.

— Fii bun şi închide uşa.

Tonul ei serios şi rezervat trezi antagonismele adormite care păreau în mod straniu să existe mereu între ei. Le văzu însufleţind ochii lui Edwin, care deveni pe dată băţos. Dar, arătând spre ceaşca şi farfurioara de pe masă, el zise pe un ton mustrător:

— Asta-i tot ce-ai mâncat?

— Poţi să-mi dai zece lire? întrebă ea brusc, ignorând aluzia lui că nu se hrănise cum trebuie.

— Zece lire? Alte zece lire?

Edwin era în defensivă, ca şi cum s-ar fi ghemuit eu prudenţă în dosul unui paravan al suspiciunilor sale. Ea dădu din cap, stânjenită. Ar fi vrut să stăruie cu graţie, învăluitor, dar nu izbutea. Trebuia să-i restituie banii lui Janet, care avea nevoie de ei. Ar fi trebuit să-i fi cerut mai demult, dar tot amânase, şi rău făcuse. Janet nu-i va cere banii, nu va avea nevoie acum de ei, dar Hilda nu putea suporta gândul să-i rămână datoare; să lase datoria neplătită ar fi fost straniu, dăunător, echivoc; ar strica relaţiile dintre ele.

— Ascultă, fetiţo, zise Edwin pe un ton dezaprobator, ţi-am dat de zece ori mai mult decât puteai avea nevoie.

Nu o refuzase niciodată de câte ori îi ceruse bani; aproape totdeauna îi dăduse fără a pune o întrebare. Neîndoielnic, înţelegea că femeia, prin forţa lucrurilor, este silită să ceară, şi avea oroare să se poarte ca majoritatea bărbaţilor în atari situaţii; era limpede că nu ţinea să profite de copleşitorul avantaj economic al soţului. Şi totuşi, faptul că el câştiga şi ea nu – era într-un fel misterios prezent mereu în atitudinea lui relativ admirabilă. Şi uneori – poate nu fără temei, recunoştea şi ea – şovăia să-i dea banii, şi ezitarea lui era tot atât de umilitoare ca refuzul altui bărbat. Hilda condamna nu atât

atitudinea lui, cât toate convenţiile sociale pe care incontestabil se baza o asemenea atitudine. El câştiga, era i.in lucru ştiut de ea. Nu nega că el era unica sursă de câştig şi că fără el n-ar fi existat nimic. Şi totuşi, nu credea că trebuia să ajungă să-i ceară. Pe de altă parte, nu avea altă alternativă. Condamna convenţiile sociale într-un mod distructiv, nu constructiv. Şi toată preocuparea lui Edwin de a ţine seama de susceptibilitatea femeii părea doar să sporească revolta ei înăbuşită. Era doar o întâmplare că el se purta cavalereşte. Dar fie că se purta cavalereşte fie că nu, ea se afla în puterea lui; şi asta o scotea din minţi.

— Aş fi bucuroasă dacă ai putea să mi-i dai, zise ea, cu faţa mohorâtă.

Rugămintea, pe lângă că nu era făcută stăruitor, mai era şi prea generală; nu dădea amănunte. Lipsea sinceritatea. Ea văzu cum bănuielile lui cresc. Ce bănuia? Ce putea bănui?... Ah! De ce se simţea ea atât de temătoare, emoţionată într-un chip straniu de călătoria până aproape de Dartmoor? Şi de ce se simţea vinovată, de ce avea privirea atât de jenată?

— Ei bine, nu pot, răspunse el. Nu acum; dar dacă se întâmplă ceva neprevăzut, pot să-ţi trimit un cec.

Trăsura se opri în faţa intrării, mult prea devreme.

Era învinsă.

— E pentru Janet, murmură ea, disperată.

Expresia lui Edwin se schimbă.

— De ce naiba n-ai spus de la început? exclamă el. Să văd ce pot face. Cred că am o bancnotă de cinci lire în portofel.

Mulţi bărbaţi din oraş socoteau că se cuvine să aibă întotdeauna asupra lor o bancnotă de cinci lire de rezervă, ca şi un formular de telegramă. Era teribilismul celor înstăriţi.

Şi Edwin se repezi afară din odaie; uşa se trânti în urma lui. După câteva clipe, se întoarse.

— Poftim! zise el scoţând bancnota din portofel, şi adăugând apoi o grămăjoară de monede mai mici.

Hilda se uita pe fereastră la trăsura ce aştepta. Nu făcu nicio mişcare.

— N-am nevoie, mulţumesc, răspunse cu răceală. Şi gândi: „Ce proastă sunt!”

— Oh, murmură el, stăpânindu-se.

— Pentru ea văd că ai! zise Hilda cu glas limpede şi tăios. Dar pentru mine nu…; şi gândi: „De ce-oi fi spunând asta?”

Edwin trânti toţi banii pe birou şi ieşi din odaie. Îl auzi dând instrucţiuni Adei şi vizitiului cum să transporte cufărul.

— Haide, mamă! strigă George.

Hilda se uită la bani, şi apoi îi luă, vârându-i în geantă. Era cu neputinţă să le rezişti!

În hol îl sărută pe George şi dădu din cap cu un zâmbet vag spre Ada. Edwin se afla în faţa intrării. Rămase nemişcat; ea la fel. Ştia după chipul lui că nu se va apleca s-o sărute. Tainica forţă care o silise să se înstrăineze de el refuza acum s-o lase să se înduioşeze. Coborî cele câteva trepte afară în ploaie. Dădură din cap, unul spre celălalt; George şi Ada n-aveau decât să-şi închipuie că îşi luaseră rămas bun în budoar. Dar George şi Ada ştiau ei ce ştiau. Hilda simţea că, în loc să plece spre o vacanţă cu cea mai bună prietenă a ei, se îndrepta spre un dezastru ascuns care implica sfârşitul căsniciei ei. Şi faptul că ea şi Edwin nu se sărutaseră cântărea mai mult decât toţi factorii de pe lume. Dar ce era un sărut? Până când trăsura se urni din greu, ea tot mai spera într-o minune. Dar minunea nu se întâmplă. Măcar de n-ar fi stăruit atât în seara trecută ca absolut nimeni din casă să n-o însoţească până la Knype!… Portalul dispăru din raza ei vizuală.

Capitolul XIV TAVY MANSION

I

Hilda şi Harry Hesketh stăteau împreună sub razele călduţe de soare din Devonshire, aplecaţi peste gărduţul de sârmă împletită ce despărţea lăculeţul ornamental de pajişte. Lângă ei se afla un câine St. Bernard, cu limba-i mare atârnându-i din gură. Două lebede, strălucind în lumina intensă, pluteau încet încoace şi-ncolo; una avea o gheară neagră vârâtă printre penele albe şi pufoase; cealaltă sâsâi văzând câinele care, cu blândeţea-i de uriaş, pur şi simplu nu putea înţelege o asemenea răutate din partea unui semen de-al său. În jurul eleganţei semeţe a lebedelor plutea un cârd de raţe de mai multe soiuri, cu pliscuri galbene, măcăind întruna, agitându-se şi aşteptând să le pice câte ceva peste gardul de sârmă care le despărţea pe vecie de pajiştea cea plină de bunătăţi. Dincolo de lac, un răţoi uriaş cu moţ stacojiu se odihnea pe balustrada ce mărginea treptele debarcaderului, cu ochii ţintă la o bărcuţă: legată la mal. Apa reflecta totul într-untalmeş-balmeş vălurit – cerul albastru, norii albi şi rotunzi, păsările, tufişurile, florile, iarba şi profunzimea de un măsliniu întunecat a livezii de dincolo de lac, unde copilaşi în alb săreau şi ţipau în jurul unei guvernante în alb.

Harry se arăta deosebit de ospitalier, amabil şi agreabil cu musafira sa. Bărbat la vreo treizeci de ani, înalt şi zvelt, avea o ţintită distinsă. Costumul alb îi era imaculat; cămaşa albă era imaculată; pantofii de tenis erau imaculaţi; numai jacheta sa de sport, şapca şi cravata (care toate aveau acelaşi model în dungi multicolore) erau ponosite, pătate şi informe; totuşi, ruina lor contribuia doar să-i scoată în evidenţă eleganţaprin cine ştie ce tainică însuşire sacră. Mustaţa îi era superbă, ochii frumoşi, mâinile virile, acoperite de păr, şi nu manifesta niciun fel de afectare. cu toate că moştenise Tavy Mansión împreună ou o adevărată avere de la; o mătuşă care plecase din Oldeastle şi din regiunea aceea plină de fum ca

să se mărite cu un moşier din Devonshire, era copilăros, modest şi deschis. Nimeni; n-ar fi bănuit după aspectul lui că avea copii, guvernante, slujnice, grădinari, grăjdari, cai, trăsuri, o rentă: şi un surplus la sfârşitul fiecărui an. Vorbea acum despre cele Cinci Oraşe cu o afecţiune îngăduitoare. Hilda gândi, uitându-se la el: „Are totul, pur şi simplu totul! Şi totuşi, nu-i deloc răsfăţat!" Cu toate că în anii trecuţi nu o văzune pe Hilda decât de câteva ori – şi asta cu totul întâmplător la familia Orgreave – se apropiase cu multă prietenie de ea chiar din clipa când le întâmpinase, pe ea şi pe Janet, în seara trecută în gara Tavistock, şi prietenia lor părea să aibă acum o vechime de douăzeci de ani, şi nu una de douăzeci de ore. Era limpede că aparţinea unei categori superioare celei din care făcea parte Hilda, dar părea să nu-şi dea seama absolut deloc de ceea ce constituia încă instituţia cea mai influentă şi mai adânc înrădăcinată în societatea engleză. Tonul lui apropiat, confidenţial o măgulea.

— Cum o găseşti pe Alicia? întrebă el.

— Arată minunat, zise Hilda, aruncând în apă o ultimă bucăţică de pâine.

— Şi eu cred la fel, zise el. Dar pentru tenis, s-a terminat cu ea, să ştii. E minunat pentru o femeie să aibă copii, numai că o scoate din circulaţie pentru joc. De regulă, izbuteşte să fie *hors le combat* drept în mijlocul sezonului. Anul acesta a fost în stare să joace puţin, dar fără prea mult entuziasm – ăsta-i păcatul cu ea… nu mai are entuziasm.

— Ei, ce să-i faci, zise Hilda. Nici chiar dumneata nu poţi avea totul.

— De ce „chiar" eu? râse el.

Ea se mulţumi să se uite la el cu un surâs misterios. Îşi dădea seama că omul o admira – probabil pentru aerul ei enigmatic, atât de diferit de al Aliciei – şi simţi o plăcută mulţumire de sine.

— Edwin a jucat mult tenis în ultimul timp?

— Edwin? şi repetă numele cu uimire, ca şi cum ar fi fost numele cuiva care nu putea să aibă nicio legătură cu tenisul. Nici gând! Anul acesta nici n-a atins racheta. Are cu totul alte preocupări.

— Aud că a ajuns cineva în cele Cinci Oraşe, în orice caz, zise Harry cu seriozitate. Câştigă o groază de bani.

Hilda înălţă din sprâncene şi scutură din cap dispreţuitor. Dar respectul vădit cu care vorbise Harry despre Edwin îi făcu plăcere. Gândi: „Cred că încep să devin snoabă”.

— E o muncă grea să câştigi bani, chiar şi pe planul nostru mărunt, în Bursley, zise ea, şi păru să arate spre imensitatea costisitoare a grădinilor.

— Mi-ar plăcea să-l revăd pe Edwin.

— Nu ştiam că aţi fost prieteni.

— Ştii, ne vedeam destul de des în casa din Lane End, după ce m-am logodit cu Alicia. De fapt, odată a fost cât p-aci să-mi ia un set.

— Edwin? exclamă ea.

— Chiar el… Avea un fel de a spune lucrurile, care îţi dădea de gândit după aceea.

— Oh! Deci ai observat şi dumneata?

— La fel face şi acum?

— Nu… nu ştiu. Dar aşa făcea.

— Ar fi trebuit să-l aduci şi pe el. De fapt, eram convins că va veni şi el. Oricum, i-am spus Aliciei să-l invite şi pe el, de îndată ce am aflat că o aduceai pe draga de Janet.

— Ştiu, Alicia mi-a spus. Dar, oh! Edwin nici n-ar fi vrut să audă. Atelierul! Mereu atelierul! Nicio vacanţă toată vara.

— M-am gândit la un plan, făcu Harry ştrengăreşte. Ce-ar fi să refuzi să te întorci în sânul familiei, până când nu vine să te ia?

Ea scoase un râset scurt.

— Oh, n-o să vină să mă ia.

— Atunci, zise Harry scurt şi hotărât, o să vedem ce-i de făcut. Pot să-ţi spun că ne pricepem să atragem oamenii aici… Mă întreb unde or fi fetele alea?

Se întoarse, şi Hilda făcu la fel.

Casa cărămizie în stil georgian, ou ferestrele în panouri octogonale, cu frontonul cel mare acoperind centrul acoperişului, şi cu cercevelele vopsite în alb, se înălţa strălucind peste pajiştea îngrintă, între câţiva chiparoşi şi un stejar; de fiecare parte se vedeau garduri vii – tufişuri tunse, mărginind alei lungi pline de verdeaţă; ici şi colo câte un rond de flori rotund sau oval şi, la marginile grădinii, straturi arcuite de flori. Totul era nemişcat, în afară de păsările care păreau să plutească pe lac, copiii în livada din depărtare şi norişorii ce se mişcau încet deasupra capului. Căldura soarelui era ca o mângâiere.

Janet şi Alicia, ţinându-se cu braţele pe după umeri, se iviră mergând agale din dosul chiparoşilor. Mergeau pe pajiştea adăpostită de lângă casă, absorbite într-o conversaţie liniştită dar adâncă; nimeni în afară de ele nu ştia despre ce vorbeau; poate despre legătura lui Johnnie cu doamna Chris Hamson, despre care nu se suflase o vorbă la Tavy Mansion de la sosirea lui Janet şi a Hildei. Janet era încă în doliu, şi acum ţinea în mână o umbrelă roşie a Aliciei. Aceasta era în alb, un alb nu prea imaculat şi cam şifonat. Nu avea decât douăzeci şi cinci de ani. Crescuse înaltă, frumoasă şi dreaptă (parcă fără să-i pese) şi era destul de neglijentă cu ea însăşi. Trupul avea curbele, iar chipul vlăguirea unei tinere mame. Gesturile îi erau bruşte, stângace, amabile. Cordialitatea ei directă se răsfrângea nu numai asupra copiilor ei, dar şi asupra tuturor fiinţelor tinere, şi chiar şi a multora vârstnice. Pentru copiii ei avea o adevărată pasiune. Şi mărturisea

deschis, sfidător parcă, intenţia ei de a mai fi mama a încă multor copii – mult mai multora.

— Hei, fetelor! strigă Harry, cu intonaţia tărăgănată din Staffordshire care o amuza pe Hilda.

Cele două surori îşi desprinseră braţele de după umeri.

— Hei, băiete! îi răspunse Alicia cu glas tare.

Dar, în loc să se uite la soţul ei, privirea îi trecu prin el, spre copiii din livada de dincolo de lac.

Janet zâmbi, cu veşnicul ei aer resemnat. Hilda, întorcându-i zâmbetul de la depărtare, îşi aminti de tonul cu oare spusese Harry „draga de Janet" – afectuos şi compătimitor în acelaşi timp. Era acum, într-adevăr, draga de Janet; menită să fie o povară cuiva, şi aproape de niciun folos nimănui; nu mai era necesară. Dacă ar dispărea, viaţa s-ar închide imediat ca o apă deasupra ei, şi nicio rudă, niciun prieten nu i-ar simţi lipsa. Unii ar spune chiar: „Poate că-i mai bine". Şi Janet o ştia. În ultimii ani dinaintea morţii domnului şi doamnei Orgreave, ea îşi înăsprise puţin firea duioasă, binevoitoare – şi-o înăsprise faţă de toţi, în afară de tatăl şi de mama ei, pe care-i ocrotea – şi acum era din nou plină de duioşie, şi blânda ei resemnare părea să spună: „Sunt lipsită de apărare, şi mâine voi fi bătrână".

— O să-i telegrafiez lui Edwin Clayhanger să vină aici la sfârşitul săptămânii, răcni Harry.

Iar Alicia strigă înspre el:

— Oh, splendid!

Hilda zise, tulburată:

— Chiar ai de gând?

N-avea niciun chef de acest proiect care lor li se părea plăcut. Exista fără îndoială o răcire între Edwin şi ea, şi ideea de a o etala sau de a-i pune capăt pe

teren străin i se părea de neconceput. Asemenea lucruri nu se pot rezolva decât acasă. îi telegrafiase că sosise cu bine, dar încă nu-i trimisese o scrisoare şi nici nu se hotărâse pe ce ton să-i scrie.

Doi grădinari, din care unul împingea un butoiaş cu apă pe roate, apărură de pe o alee şi se apucară în tăcere, cu râvnă, să stropească un strat de flori. Alicia şi Harry strigau mai departe cu însufleţire unul la altul, făcând destulă gălăgie, dar grădinarii nu dădeau niciun semn că ar mai fi existat şi altcineva în grădină în afară de ei. Alicia, urmată de Janet, se îndrepta încet spre terenul de orochet când o subretă apăru în goană din casă, o ajunse din urmă şi, cu o modestie respectuoasă, îi murmură ceva stăpânei ei care răcnea plină de veselie. Alicia – tot urmată de Janet, se întoarse şi intră în casă, în timp ce subreta, cu capul aplecat, aştepta cu discreţie să intre în urma lor.

O invidie bruscă şi teribilă puse stăpânire pe Hilda, asemuind situaţia acestor oameni cu a ei. Oamenii aceştia trăiau într-o ambianţă fermecătoare şi pură, fără alte griji decât teama de vreo boală a copiilor. Aveau firi vesele şi amabile. Erau binecrescuţi şi erau slujiţi de servitori care, din punct de vedere profesional, erau chiar mai binecrescuţi decât ei, încântaţi de a avea parte de vorbe blânde şi lefuri bune. Trăiau în pace cu toată lumea. Plini de sănătate, mâncau bine şi dormeau bine. Nu ştiau ce-i zbuciumul. Nu erau chinuiţi de absolut nicio problemă şi nu căutau probleme. Nu aveau nicio îndatorire, în afară de cele plăcute unul faţă de celălalt. Lumea lor era ideală. Dacă i-ai fi întrebat cum s-ar putea îmbunătăţi lumea lor, n-ar fi găsit uşor un răspuns. Ar fi putut doar să ceară taxe mai mici şi mai multe zile însorite… Pe când Hilda şi ai ei erau siliţi să trăiască în mijlocul unor oameni grosolani, într-o ambianţă nefericită de fum, murdărie şi mizerie. În Devonshire nu puteai să-ţi închipui cum arată cele Cinci Oraşe, albeaţa perdelelor de la Tavy Mansion aproape că îi

rupea inima gospodinei din Hilda. şi să asemuieşti – nu petecul de grădină al Hildei, dar chiar fosta grădină a familiei Orgreave, cu acest paradis, unde nimic nu stingherea ochiul şi unde funinginea nu se aşeza pe niciun copac să înnegrească frunzele strălucitoare şi să-i chircească ramurile. Şi să asemuieşti planul meschin şi economia de spaţiu a casei din Trafalgar Road cu generozitatea somptuoasă a spaţiilor din Tavy Mansion!…

În concepţia celor din Bursley, neîndoielnic Edwin era un om prosper, cu greutate în oraş; dar tot ce realizase sau ar putea realiza n-ar reprezenta nici începutul unei prosperităţi pe o treaptă superioară. Nimeni din Bursley nu cunoştea, de fapt, înţelesul cuvântului prosperitate. Şi chiar şi prosperitatea pe plan local pe care o avea Edwin – cu câte primejdii şi cu cât efort o dobândise! Soţii Heskebh erau însă la adăpost pe vecie. Ah! îi invidia şi în acelaşi timp defăima cu furie tot ce-i aparţinea ei. Se afla în grădina de la Tavy Mansion – i se părea – ca o impostoare. Bărbatul ei nu făcea decât să se zbată ca să iasă la suprafaţă. Şi, în plus, se mai şi certase cumplit cu elcine putea şti cum se va sfârşi căsnicia ei? Harry şi Alicia nu se certau niciodată; se mai ciondăneau poate uneori – dar atât; nu aveau motive să se certe… Dacă Harry şi Alicia ar bănui că există o legătură între ea şi închisoarea din Dartmoor!… Nu, nu se putea închipui aşa ceva. Invidia i se topi într-o tainică şi profundă deprimare, în mijlocul acestei ambianţe încântătoare şi prospere.

— Se pare că a venit cineva, zise Harry, referindu-se la dispariţia soţiei sale. Sper să fie drăguţă.

— Cine?

— Cine o fi venit. Batem puţin mingea?

Începură o partidă liniştită de crochet, dar după câteva minute Hilda izbucni:

— Nu-ţi dai osteneala să joci cât eşti de tare, domnule Hesketh. Te-aş ruga să joci bine.

El rămase surprins de privirea şi de tonul ei.

— Zău că joc, răspunse el, minţind. Dar o să încerc să-mi dau mai mult silinţa. Trebuie să nu uiţi că nu la crochet sunt eu cel mai tare. Alicia mă pune la pământ de cinci ori din şase.

În clipa aceea subreta şi încă o slujnică ieşiră să pună ceaiul pe două mese sub stejar.

— Bowley, vorbi Harry peste umăr, când mai ieşi afară, adu-mi, te rog, un formular de telegramă.

— Da, domnule, zise subreta.

Hilda protestă:

— Nu, domnule Hesketh! Zău aşa! Te asigur…

Formularul de telegramă fu adus odată cu ceaiul.

Harry lovi cu mingea un băţ colorat, şi atât el cât şi Hilda se aşezară, uşuraţi.

— Cine a venit, Bowley?

— Doamna Rotherwas, domnule.

Harry numără ceştile.

— Nu rămâne la ceai?

— Nu, domnule. Nu cred, domnule.

Hilda, fredonând, se ridică şi făcu câţiva paşi. În aceeaşi clipă, Alicia, Janet şi o tânără femeie înaltă, într-o rochie neagră cu galben, ieşiră din casă. Hilda se ascunse în dosul unui pom. Le putu auzi cum îşi luau rămas bun. Grupul dispăru pe după colţul casei, şi apoi se auzi zgomot de copite şi scârţâit de roţi. După o clipă Alicia sosi, ţopăind veselă; Janet venea în urma ei, mai liniştită. Câinele St. Bernard, care se odihnise lângă lac, simţi acum miros de ceai şi prăjituri calde, şi se alătură grupului. Dădu din coada-i puternică până izbi un scaun de trestie, şi Alicia scoase un ţipăt. Apoi Alicia, ducându-şi mâinile la gură, strigă peste palişte şi lac: „Bonă! Bonă! Adu-i încoace!”

Se auzi un vag răspuns.

— Ce căuta doamna Rotherwas? întrebă Harry

ascuţind un creion după ce Alicia se interesase ce preferau, fiecare din ei, în materie de lapte şi zahăr.

— Pe tine, fireşte, zise Alicia. Partidă de tenis luni. Vrea să suplineşti puţina pricepere a tânărului Truscott. I-am promis. Mergem cu toţii. Vii şi tu, Hilda. O să fie încântată. Aş fi adus-o aici, dar era teribil de grăbită.

Hilda se interesă:

— Cine e doamna Rotherwas?

— Soţul ei are mari mine de cărbuni în Cardiff. Dar ea e nepoata sau cam aşa ceva a directorului închisorii din Dartinoor, şi se pare că tocmai acum îi conduce casa scumpului ei unchi. Înainte de partida de tenis, or să ne ducă să vizităm închisoarea. Teribil de interesant. Harry şi cu mine am mai fost o dată.

— Oh! murmură Hilda, descumpănită.

— Acum, uitaţi-vă la telegrama asta, zise Harry. Ce părere aveţi?

Întinse mesajul pe care tocmai îl compusese. Era destul de lung şi pe formular mai rămăsese spaţiu doar pentru două cuvinte.

Hilda nu-l putu descifra. Vedea literele, dar îi era cu neputinţă să le înţeleagă. Tot timpul se gândea: „Mă voi duce la închisoare. N-am încotro. N-o să pot refuza. O să mă duc. Trebuie să mă duc. Cine şi-ar fi putut închipui? Sunt obligată să mă duc, şi mă voi duce”.

Dar, îţi loc să protesteze împotriva trimiterii telegramei, zise cu glas schimbat:

— E foarte drăguţ din partea dumitale.

— Completează restul formularului, spuse Harry oferindu-i creionul.

— Ce trebuie să scriu?

— Cel mai bine ar fi să scrii: „Contrasemnat, Hilda”. Şi ou asta gata.

— Vrei să scrii dumneata? murmură ea.

El scrise cuvintele.

— Dă-mi să vadă şi biata mămică! se maimuţări Alicia, luând formularul telegramei.

Harry strigă tare:

— Leeks!

Un grădinar în cămaşă, pe jumătate ascuns în frunzişul grădinii, ridică brusc capul, văzu degetul lui Harry care îi făcea semn şi se apropie în goană.

— Te rog, ai grijă să fie trimisă. Spune-i lui Jos s-o ducă, zise Harry dându-i lui Leeks telegrama şi un florin.

— Vai, Hilda, dar nu mănânci absolut nimic! protestă Alicia.

— Nu vreau decât puţin ceai, zise Hilda pe un ton degajat, întrebându-se dacă ceilalţi observaseră ceva pe faţa ei.

În zorii zilei de luni, privind curios pe fereastra vagonului în timp ce trenul de Plymouth intra în gara Tavistock, Edwin rămase surprins văzându-l pe Harry Hesketh, pe peron. Pe când trenul, în aerul divin al dimineţii de septembrie, şerpuise prin Bickleigh Vale şi prin valea râului Plym, ca şi prin depresiunea mai povârnită a râului Meavy, urcând spre landa acoperită de arbuşti, îşi simţise trupul miraculos de bine, iar sufletul aproape jubilând. Dar văzându-l pe Harry – aşa cum îl ştia, doar puţin mai vânjos şi mai îngrijit – înţelese că acesta jubila mai mult decât el.

Harry avea motive întemeiate să jubileze, căci se dovedise a avea un adevărat geniu pentru raţionament psihologic deductiv şi profeţie. Edwin, după cum îi era felul, fusese destul de vag în ceea ce prin. este vizita sa. Mai întâi telegrafiase că nu va putea veni, întrucât îl reţineau afacerile. Apoi telegrafiase că va veni, dar abia duminică, fără să anunţe precis cu ce tren. Fiecare fusese de acord că era ceva tipic pentru Edwin. „Omul ăsta e nebun!” spusese Harry înveselit şi se apucase să studieze mersul trenurilor, una din ocupaţiile sale favorite. Mânuia

mersul trenurilor ca un maestru, realizând minuni de interpretare care o uimeau pe soţia sa. Anunţase, după consultări amănunţite, că până la urmă Edwin poate că nu era chiar atât de tont, dar că era de fapt un tont întrucât, după ce alesese ruta Bristol-PIymouth, greşise luând trenul de duminică noapte de la Plymouth la Tavistock. Cum de ştiuse că Edwin avea să aleagă ruta Bristol-PIymouth? Ei bine, ştiinţa şi-o dobândise prin ghicit, care se baza pe o vastă experienţă a naturii omeneşti. Edwin se va „împotmoli" la Plymoth. Va dormi la Plymouth – trăgând la hotelul Royal (cel puţin aşa nădăjduia) – şi va sosi luni cu trenul de 8.01 a.m. ajungând la 8.59 a.m.; şi cel care-l va întâmpina va fi Harry, ou docarul tras de iapa Joan. Fireşte, oficiul telegrafic era închis duminica după 10 dimineaţa, dar chiar dacă ar fi fost deschis şi ar fi primit continuu veşti despre drumul sinuos al lui Edwin prin Anglia, Harry n-ar fi fost mai sigur de locul unde se afla. Şi luni Harry se sculase bine dispus şi o minase pe Joan la gară. „Ascultaţi ce vă spun!" spusese el, „îl aduc cu mine la micul dejun". O chemase şi pe Hilda să vină cu el la gară, ca să asiste la triumful lui; dar ea refuzase.

Şi iată că Edwin sosise! Totul se petrecuse conform previziunilor lui Harry – în afară doar că, dintr-o nefericită modestie, Edwin trăsese la alt hotel din Plymouth.

Îşi strânseră mâna, într-o efuziune de bucurie reciprocă.

— Cum naiba de-ai ştiut?... începu Edwin.

Răspunsul, de o prefăcută indiferenţă, încoronă triumful lui Harry. Edwin gândi: „E ca un băieţandru!" Dar era un bărbat distins; papionul, deşi vechi, era încă impresionant; iar bunăvoinţa-i sinceră şi expansivă era de-a dreptul încântătoare. La fel şi gara, simplă, curată, solidă – fără niciun fel de zorzoane – părea să te întâmpine cu bunăvoinţă; afişele ei nu erau bătătoare la ochi; şi totul părea expresia unui neam de oameni sănătoşi şi demni.

Conductorul, un om cu părul argintiu, îl salută pe Harry cu o cordialitate respectuoasă, iar pe Edwin cu şi mai multă căldură decât o făcuse la Plymouth. Duminică Edwin observase că în regiunile din vest conductorii nu erau conductori (ca în alte părţi ale Angliei), ci mai curând gazde cordiale ale trenurilor. De îndată ce uşile fură închise într-un vacarm de pocnituri şi locomotiva şuieră, un hamal tânăr se apropie şi, salutându-l pe Harry, luă valiza lui Edwin. Chipul şi atitudinea hamalului exprimau o totală mulţumire. Zâmbetul lui vag dar prevenitor şi mişcările iuţi păreau a mărturisi cea mai deplină împăcare cu soarta. Înfăţişarea acestui om îndeplinindu-şi munca îţi făcea o adevărată plăcere şi era nespus de reconfortantă – reconfortantă în toate privinţele. În faţa gării, rândaşul aştepta lângă iapa Joan, iar un fox-terrier superb stătea sub docar, cu un aer vioi. Într-o clipă câinele ţâşni şi începu să urmărească atent preparativele de plecare, alergând încoace şi-ncolo, să dând de înţeles că orice întârziere ar fi catastrofală, dacă nu chiar fatală. Desăvârşirea câinelui ca exemplar de rasă era atât de mare, încât parcă îl acuza pe stăpânul său de-lipsă de perspectivă în viaţă. Era ca şi cum toate resursele civilizaţiei ar fi fost folosite pentru a se dobândi acest câine desăvârşit.

— Bănuiesc că ai echilibrat docarul, Jos? întrebă Harry binevoitor.

— Da, domnule, fu tot ce rosti Jos, dar faţa-i radioasă spunea: „Domnule, aveţi dreptate să bănuiţi că am echilibrat docarul pentru trei persoane şi o valiză. Aveţi încredere în mine. Şi eu am încredere în dumneavoastră, domnule. Totul e în ordine”.

Valiza fu aranjată şi hamalul căpătă trei penny, şi păru atât de încântat încât nu-i venea să mai plece de acolo. Harry se urcă în dreapta, Edwin în stânga. Câinele lătră scurt şi o porni nebuneşte înainte. Jos dădu drumul

căpăstrului şi în aceeaşi clipă Harry scoase un plescăit; docarul se puse în mişcare, fără a-l mai aştepta pe tânărul Jos. Acesta sări din mers pe treapta din spate în timp ce docarul pornea, şi se căţără fără a ţine seama de primejdie pe locul din spate. După aceea zâmbi, anunţând spectatorii că tocmai asta şi era misiunea sa în viaţă şi că era o viaţă minunată, iar el un băiat norocos şi de invidiat.

Trecură cu docarul peste. râul Tavy, şi apoi o luară prin orăşelul de un cenuşiu întunecat, atât de pitoresc, de curat, de solid, de respectabil, atât de mulţumit de a fi un colţ uitat de lume. Un poliţai salută cu un aer binevoitor şi ferm, ca şi cum ar fi spus: „Eu apăr toate acestea – şi ce comori reprezintă!” Apoi trecură pe lângă primărie.

— Primăria, zise Harry.

— Oh!

— A ducelui, zise Harry.

O spuse oarecum poznaş, dar emana în acelaşi timp din el convingerea că o primărie aparţinând unui duce era un fenomen rar şi uimitor, care dovedea tăria grandioaselor instituţii şi tradiţii englezeşti, pe măsura cinstitei mândrii englezeşti. (Puteţi spuse ce vreţi despre progres!) Şi Edwin avea acelaşi sentiment. După câteva clipe ieşiseră din oraş. Regiunea, deşi mohorâtă, cu tufişuri rare şi îngrădituri de piatră, era nespus de frumoasă în lumina dimineţii; arăta curată, îngrijită, desăvârşită; părea că n-ar mai avea nevoie să înveţe nimic de la viitor. Mai departe se întindeau regiunile vălurite ale landei, tonică şi sălbatică. O impresie de sănătate, morală şi fizică, se degaja de pretutindeni. Drumeţul se simţea înviorat întâmpinând această privelişte. Tropăitul calului pe drumul neted şi şerpuit, ţopăitul câinelui, arcurile elastice ale docarului, mireasma tare a aerului pe obraji, toate trezeau în Edwin plăcerea de a trăi. N-ar fi putut tăgădui că simţea nevoia unei schimbări. Fusese frământat, probabil din cauza surmenajului. Surmenajul era o greşeală. Îşi dădea

seama că acum nu există niciun motiv să nu fie mereu fericit, chiar şi ou Hilda. Primise de la ea o scrisoare scurtă dar drăguţă, aproape împăciuitoare. Cât despre temerile lui, ce importanţă avea că Dartmoor era atât de aproape? Niciuna! Regiunea era minunat de liniştitoare. Se gândi: „Aici pur şi simplu *nu există* probleme sociale!”

— Ai luat micul dejun? întrebă Harry.

— Da, mulţumesc.

— Înseamnă că nu l-ai luat! zise Harry. Vom ajunge tocmai la ţanc ca să-l luăm.

— Când luaţi voi micul dejun?

— La nouă şi jumătate.

— Puţin cam târziu, nu crezi?

— Oh, nu! Ne convine… Ascultă, urmă Harry, privind drept înainte printre urechile calului.

— Ce anume?

Harry murmură:

— Nicio veste despre Johnnie?

(Edwin făcu un gest cu capul către rândaşul de la spate. Harry îi făcu semn că băiatul nu trebuia luat în seamă.)

— Nu, după câte ştiu. A cam încurcat-o, aşa-i? întrebă Edwin.

— Încurcat-o? Şi încă cum! mai ales după isprava lui Jimmie. Mare necaz pentru Alieia, nu crezi?

— Pentru toţi, zise Edwin, neînţelegând de ce escapada lui Johnnie ar afecta-o mai mult pe Alicia decât pe Janet, de pildă.

— Da, fireşte, consimţi Harry, pricepând şi acceptând sugestia. Cu cât se discută mai puţin, cu atât mai bine!

— Sunt cu totul de părerea ta, încuviinţă Edwin.

Îl arry reluă pe tonul voios de mai înainte:

— Ei bine, n-ai face rău să ciuguleşti ceva. Te aşteaptă o zi grea…

— Oh!

— Da. Luăm prânzul devreme, şi apoi mergem cu trăsura la Princetown. O partidă de tenis cu directorul închisorii. O să ne ducă pe toţi să vizităm închisoarea. Merită s-o vezi.

Edwin exclamă, impulsiv:

— Pe toţi? Merge şi Hilda?

— Fireşte. De ce nu? Şi, ridicând biciul, arătă cu el: Iată mândrele noastre turnuri.

Edwin, abătut şi descurajat, gândi: „Hilda e smintită. Complet smintită… Morbidă e prea puţin spus!”

Era înmărmurit.

III

La Tavy Mansion o slujnică îi anunţă pe Edwin şi Harry că doamna Hesketh şi domnişoara Orgreave se aflau în odaia copiilor şi că vor coborî îndată, dar că pe doamna Clayhanger o durea capul şi nu va coborî la micul dejun. Însuşi stăpânul casei îl conduse pe Edwin până la uşa soţiei sale. Edwin se linişti pe dată, dându-şi seama cât de ingenioasă era Hilda născocind pretextul cu durerea de cap. Da, nu te puteai îndoi că femeile sunt deştepte, deşi poate de o deşteptăciune fără scrupule, într-un fel care depăşeşte iscusinţa bărbaţilor. Prin acest simplu artificiu al unei dureri de cap, Hilda evitase chinul de a da ochii în public cu soţul ei cu care se afla în relaţii cam reci; de asemenea, îşi pregătea o scuză ca să nu meargă la Princetown şi să viziteze închisoarea. Şi era mai bine să scape în ultima clipă, de corvoada cu Dartmoor, decât să fi refuzat de la început.

Pe când deschidea uşa dormitorului, în sinea lui temerile se amestecau cu speranţele. Simţea o profundă supărare împotriva Hildei, care la despărţire se purtase, după părerea lui, într-un fel de neiertat; dar tonul prietenos al scurtei telegrame şi al scrisorii aproape tot atât de scurte, prin care îşi reafirma dragostea pătimaşă, echivala de fapt cu o scuză, pe care el se grăbise s-o

accepte. În plus, socotea că făcuse un efort ca să vină în Devonshire, şi pentru acest act eroic de care era mândru aştepta oarecare recunoştinţă. Şi totuşi, deşi animat de simţăminte paşnice, nu putu zâmbi când intră în odaie. Nu, nu putu!

Hilda zăcea într-un pat foarte mare, cu părul ei negru răspândit pe pernă. Pe măsuţă se afla o tavă cu ceai. Ghemuit alături de Hilda, sprijinindu-se de braţul ei, se afla un copilaş cam de un an, îmbrăcat pentru plimbare. Acesta era Cecil, care se născuse a doua zi după înmormântarea bunicilor săi. Cecil, cu guriţa deschisă şi cu mânuşiţele trandafirii desfăcute, cu degeţelele răsfirate ca razele unei stele de mare, se uită cu ochii mari la Edwin, cu o expresie ciudată de calmă ironie. Hilda îi zâmbi drăgăstos; îi zâmbi fără rezerve. De îndată ce o văzu zâmbind, Edwin putu zâmbi şi el, cu inima uşurată.

Hilda gândi: „Privirea asta melancolică din ochii lui nu s-a schimbat, şi n-o să se schimbe niciodată. Auzi, să călătorească duminica, când prostuţul ar fi putut foarte bine să vină sâmbătă, dacă ar fi avut pe cineva să-l sfătuiască! A fost pe drum douăzeci şi patru de ore şi mai bine, şi iată-l aici! E o ruşine din partea mea să-l târăsc aici fără voia lui! Dar ce nu face el pentru mine! A făcu i-o… Trebuie să-l am aici, pentru după-amiaza de azi!… La urma urmei, cred că e foarte priceput în afaceri. Toţi îl respectă, chiar şi oamenii de aici. Am putea să ajungem chiar foarte bogaţi. L-am apreciat eu vreodată cum se cuvine?… Şi acum, fireşte, o să se supere din nou. Sărăcuţul de el!”

— Bună! Şi ăsta cine-i? exclamă Edwin.

— Ăsta-i Cecil. Mămica lui l-a lăsat cu mătuşa Hilda, zise Hilda.

„Altă manevră deşteaptă de-a ei!” gândi Edwin, încântat că era şi copilul de faţă.

Se apropie de pat şi, privind stingherit în jur, observă că valiza lui şi ajunsese, nu se ştie cum, în dormitor.

— Vai, dragul meu, ce cumplită călătorie! îl compătimi Hilda, neputându-se stăpâni să nu se arate grijulie şi maternă faţă de el.

— Oh, nu! protestă el blând.

Stătea în picioare lângă pat. Ea ridică spre el o privire timidă, în aşteptare, şi atunci Edwin se aplecă şi o sărută. Sub sărutul lui, ea se mişcă uşor în pat şi braţele i se încolăciră în jurul gâtului lui, şi se săltă puţin spre el. Cu ochii închişi, ea părea că nu mai vrea să-i dea drumul. Din nou era ca şi cum sorbea toată viaţa din el. În cele din urmă îi dădu drumul, suspinând adânc. Tot trecutul care nu se potrivea cu acest sărut şi cu acest suspin fericit dispăru într-o clipă, şi o mare linişte se revărsă în sufletul lui Edwin.

— Şi te doare capul?

Ea încuviinţă dând de mai multe ori din cap şi zâmbind fericită.

— Sunt atât de fericită că ai venit, iubitule, zise ea după o pauză; era ca o fetiţă, ca un copil, în mulţumirea ei deplină. Ce face George?

— Fiindcă trebuia să hotărăsc eu, m-am gândit că-i mai bine s-o rog pe Maggie să vină şi să stea la noi. Mult mai bine decât să-l trimit pe el la mătuşa Hamps.

— Şi a venit?

— Oh, da! zise Edwin pe un ton indiferent, cu aerul de a spune: „Fireşte că a venit”.

— Înseamnă că ai primit scrisoarea mea la timp?

— N-aş fi primit-o la timp, dacă aş fi plecat sâmbătă dimineaţa, aşa cum voiai tu. Oh! Iată şi o scrisoare pentru *tine*.

Scoase o scrisoare din buzunar. Plicul avea culoarea aceea specială cu care Edwin se obişnuise în ultima vreme. Hilda se fâstâci când luă scrisoarea şi o deschise Edwin era şi el încurcat. Ca să uşureze situaţia, îşi vârî degetul cel mic în gura copilaşului. Cecil păru să guste foarte mult

această formă de glumă, aşa că de îndată ce degetul îi fu scos din gura fără dinţi, scoase un gângurit şi începu să dea din mânuţe, ca să arate că jocul poate continua. Hilda, încruntată, citea scrisoarea. Edwin se aşează cu grijă pe marginea patului, lăsându-se puţin pe spate ca să ajungă până la copil şi să-l gâdile printre dantele. De departe, de dincolo de ziduri, putea auzi ţipetele puternice, fericite, ale copiilor mai mari, care îşi cunoşteau sentimentele şi le puteau exprima. Aruncă o privire în jurul odăii lungi şi scunde, cu ferestrele ei prea mici, deschise, prin care se vedeau lanuri galbene însorite şi copaci înalţi, cu mobilele ei monumentale şi hainele şi fleacurile Hildei în dezordine, umanizând-o şi individualizând-o, făcând-o sălaşul ei, bârlogul ei. Şi mai aruncă cu prudenţă o privire şi spre Hilda, pe deasupra scrisorii. N-o durea capul; era limpede că n-o durea. Totuşi, în modul cel mai inocent şi mai mişcător cu putinţă, dăduse afirmativ din cap la întrebarea lui dacă o doare capul. El nu putuse să-i spună: „Ascultă, ştii bine că nu te doare capul”. Ea n-ar fi admis adevărul. Adevărul ar fi făcut-o să se transforme imediat într-o martiră, iar el într-o brută. Ar fi ţinut morţiş, chiar dacă în acea clipă însăşi Judecata de Apoi ar fi început la picioarele de alamă ale patului, că o durea capul.

Cu această mentalitate (reflectă el, socotind că mentalitatea lui nu ţinea la nimic mai mult decât la adevăr) era nevoit să trăiască până când unul din ei îşi va sfârşi zilele. Îşi spuse cu resemnare că principiile femeii sunt diferite de cele ale bărbatului. Dar, onest din fire, respinse o asemenea explicaţie, o asemenea scuză. Nu că femeia aceasta ar avea principii diferite – ea nu avea niciun fel de principiu în afară de principiul oportunismului total. A trăi alături de ea era ca şi cum ai trăi cu un minunat animal sălbatic, plin de graţie, de viclenie, de gesturi pătimaşe, de afecţiune teribilă şi de cruzime. Era indispensabilă şi insuportabilă în acelaşi timp. Simţea că, pentru a-i face

faţă, avea nevoie de întreaga lui forţă, de toată previziunea, de toată duplicitatea de care era capabil. Taina care se interpusese între el şi Hilda de un an încoace se afla în scrisoarea aceasta, la doi paşi de el. Putea s-o cerceteze pe Hilda în timp ce citea, îi putea studia chipul; ştia că, dintre ei doi, el era cel chibzuit, iar ea era în dezavantaj; în ce priveşte scrisoarea, ea lupta pe terenul ales de el; şi totuşi, nu putea prevedea absolut deloc ce va face în următoarele zece minute – dacă va avansa, se va. retrage, va simula, sau se va preda.

— Ţi-ai adus hainele de seară? murmură ea în timp ce citea; i-o ceruse în scrisoarea pe care i-o trimisese…

— Desigur, zise el cu fermitate, ca un bărbat adevărat, dând de înţeles neadevărul că nu pleca niciodată de acasă fără să-şi ia hainele de seară.

— Poftim!

Şi îi întinse scrisoarea. Edwin putu vedea că era emoţionată.

Scrisoarea era de la soţia legitimă a lui George Cannon, şi spunea că, deşi nu se anunţase şi nu se pomenise nimic oficial, avocatul ei aflase de la un funcţionar important de la Ministerul de interne că nevinovăţialui George Cannon urma să fie stabilită şi că se va obţine, dintr-un moment într-altul, graţierea din partea reginei. Era o scrisoare impresionantă. Edwin, cu totul neştiutor de ceea ce o precedasc, nu-i înţelese pe moment semnificaţia. La început nu pricepu nici despre ce era vorba. Când începu să înţeleagă, avu senzaţia că îşi ieşise din minţi. Se aşteptase la orice în afară de asta. Adică, nu ştiuse deloc la ce să se aştepte. Şocul fu destul de puternic.

— Ce înseamnă asta? Ce înseamnă asta? întrebă el „cu nerăbdare în glas.

Hilda răspunne:

— E vorba de George Cannon. Se pare că n-a avut

absolut nicio vină în afacerea cu bancnota. Toate astea le-am aflat de la soţia lui, care mi-a scris. Nu ştiu de ce a făcut-o. Dar mi-a scris, şi a trebuit să-i răspund…

— Mie nu mi-ai pomenit nimic.

— N-am vrut să te necăjesc, iubitule. Ştiam că şi aşa ai destule pe cap cu atelierul. Şi-apoj, nu aveam dreptul să te necăjesc cu un lucru ca *ăsta*. Dar, fireşte, pot să-ţi arăt toate scrisorile ei – le-am păstrat.

Fără replică! Fără replică! Totul era nesincer, scornit, dar fără replică! Aluziile din pledoaria ei erau doar de o candoare pură, profundă, dar în acelaşi timp îl răneau. De pildă, că efortul cu noul atelier litografic îl distrugea! Ca şi cum el n-ar fi putut să-i facă faţă, şi chiar îi făcuse faţă cu uşurinţă! Ca şi cum noul atelier nu-l lăsa să-şi îndeplinească îndatoririle de tovarăş de viaţă! Şi-apoi, pretextul diabolic de dibaci că îi tăinuise totul din scrupule morale, deoarece el nu trebuia să fie tulburat cu niciuna din urmările vieţii ei de dinaintea căsătoriei cu el! Şi, în sfârşit, îi dăduse de înţeles că ar fi gelos din cauza corespondenţei şi ar putea cere să-i fie arătată!… Acum nu-l mai luă în seamă pe bietul Cecil, care încerca prin tot felul de gesturi să-i atragă atenţia… Ştia că ea nu-i va mai da nicio lămurire asupra îndelungatei taine din ultimele douăsprezece luni. Temerile, îndoielile şi nefericirea lui – toate trebuiau înlăturate doar prin aceste câteva vorbe, şi nu vor fi niciodată răsplătite, răscumpărate, compensate. Marea explicaţie dramatică şi supunerea pe care o aştepta nu vor veni niciodată. Sentimentele îi erau înşelate, şi el nu avea nicio despăgubire. Şi culmea era că trebuia să presupună, să pretindă că nedreptatea mai domnea încă pe pământ.

— Nu-i îngrozitor? murmură Hilda. Şi a stat în tot acest timp la închisoare!

Văzu că ochii ei erau umezi şi că emoţia îi sporea.

Încuviinţă, dând din cap compătimitor, iar în sinea lui

gândi: „Simte nevoia s-o consolez – îmi dau seama!”

Şi el, ca şi ea, înţelegea ce tragedie cumplită era eroarea judiciară care dusese la întemniţarea lui George Cannon. Era destul de mărinimos ca să se bucure că, nevinovat (nevinovat cel puţin pentru acel lucru), omul urma să fie eliberat. Dar, în acelaşi timp, nu putea să-şi înăbuşe un presentiment şi un regret josnic. Privindu-şi soţia, se temu de clipa când George Cannon, cu toată aureola de victimă în ochii unei femei, va fi eliberat. Da, îndrăgostitul din el ar fi preferat ca George Cannon să rămână întemniţat pe vecie. Oare nu auzise, nu citise, nu văzuse la teatru – că o femeie nu-l uită niciodată pe primul bărbat din viaţa ei? Prostii, toate astea!

Născociri ale psihologiei teatrale! Şi totuşi – dacă era adevărat?… Uită-te la ochii ei!

— Presupun că e într-adevăr nevinovat? zise el morocănos, căci se îndoia, sau se prefăcea că se îndoieşte, de atitudinea acestor două femei laolaltă – soţia lui Cannon şi victima lui Cannon. Oare nu fuseseră într-un fel îmbrobodite? El nu ştia nimic, nu cunoştea niciun amănunt ajutător, nimic care să-l convingă – şi nici nu va şti vreodată! Nu era uluitor că bigamul le avea pe amândouă aceste femei de partea lui, fie acţionând pentru el, fie jelindu-l pentru nenorocirile lui?

— Trebuie să fie nevinovat, răspunse Hilda gânditoare, cu glasul stins.

— Unde-i acum – acolo?

Şi arătă spre înălţimile necunoscute ale Dartmoorului.

— Cred că da.

— Îmi închipuiam că-i mută totdeauna la Londra înainte de a le da drumul.

— Bănuiesc că aşa fac. Poate că l-au şi mutat.

Dispoziţia lui se îmblânzi, deveni mai indulgentă.

Admitea că emoţia ei era firească. Fusese legată de omul acela. Vina recunoscută a lui Cannon într-o privinţă, împreună cu tot ceea ce suferise ea din această cauză, făceau să apară şi mai puternic, zguduitor de intens nevinovăţia sa în cealaltă privinţă. Contrar părerii generale, trebuie să-ţi pară mai rău de un ticălos nefericit, decât de un om bun nefericit. Simţea toate acestea. El, Edwin, era demn de milă; dar nimeni, în afară de el, nu va trebui să-şi dea seama de asta. Rolul său va fi greu, dar întreaga mândrie şi demnitate îi impuneau să-l joace bine, folosind toate resursele iscusinţei masculine, şi să-şi dovedească singur că era aşa cum credea că este. Viitorul va fi aşa cum trebuie, pentru că el va fi la înălţimea situaţiei. De ce să nu fie aşa cum trebuie? Cu bunătate şi duioşie, inima lui se apropie de a Hildei, şi înţelese, sau îşi închipui că înţelege, că toată discordia lor dusese la asta, fusese provocată poate de asta, şi va lua sfârşit în mod demn prin asta.

240

În clip>a aceea, un zgomot misterios se auzi în odaie, crescând mereu până deveni un vuiet asurzitor, care cu încetul se stinse.

— Cred că gongul a anunţat micul dejun, zise Edwin pe un ton indiferent.

Maşinăria gospodăriei engleze funcţiona. Chiar şi în liniştea izolată a dormitorului, o puteau simţi funcţionând irezistibl. Gongul avu un efect fizic asupra lui Cecil; toată dezamăgirea, tot sentimentul de a fi fost neglijat i se adunară în gâtlej şi explodară într-un urlet. Hilda îl apucă de braţul drept, mângâindu-l şi alintându-l cu vorbe dulci.

Edwin se ridică de pe pat, dar în clipa aceea Hilda îl reţinu cu mâna stângă şi îl trase foarte uşor spre ea, îmbiindu-l s-o sărute. O sărută. Dar ea tot nu-i dădu drumul. Edwin îi putea vedea, de la o depărtare de câţiva centimetri, culoarea întunecată şi ameţitoare a ochilor ei

umezi, pe jumătate umbriţi de genele lungi. Iar pe undeva pe lângă capul lui, simţea picioruşele moi ale copilaşului smiorcăit.

— Ai face bine să nu te scoli, o sfătui el pe un ton degajat.

Hilda gândi: „Acum e momentul. O să se înfurie, dar n-am ce-i face”.

Zise:

— Oh, nu! Simt că mi-am revenit. O să mă scol din pat cam peste o jumătate de oră.

— Dar atunci cum o să scapi de vizita la Princetown?

— Oh! Edwin! Trebuie să merg! Le-am spus că o să merg.

Rămase înmărmurit. Imprevizibilitatea ei era fără margini – fără margini! Se simţi fierbând de indignare. Se depărtă de ea.

— Le-ai spus că o să mergi! exclamă el. Pentru numele lui Dumnezeu, ce înseamnă asta? Ţi-ai pierdut minţile?

241

O văzu că înţepeneşte. Trăsăturile i se înăspriră. După teribila uşurare resimţită când aflase de apropiata eliberare a lui George Cannon şi după emoţia tot atât de teribilă la gândul că va vizita închisoarea din Dart

16 – Viaţa în doi – Cd1/481

moor, plină de o atracţie tainică şi irezistibilă, disperarea o cuprinse, şi resentimentul împotriva lui Edwin izbucni cu violenţă în inima ei. În ochii ei, el era o brută, o brută care nu va înţelege niciodată nimic cu adevărat. Simţi toată slăbiciunea ei şi toată tăria lui; dar era hotărâtă. În adâncul sufletului ştia bine că slăbiciunea ei era mai puternică.

— Trebuie să mă duc! repetă.

— Asta nu-i altceva decât morbiditate! se înfurie el. Morbiditate!... Ei bine, n-am să admit. N-am să te las să te

duci. Categoric.

Ea rămase tăcută. Cumplit de răscolit, blestemând femeile, uitând într-o clipă toate hotărârile lui sublime, Edwin coborî să ia micul dejun în această casă mare şi străină. Existenţa lui era ceva monstruos.

Pe la mijlocul dimineţii, Hilda apăru în grădină, unde şedeau cu toţii şi leneveau. Alicia şi Janet o sărutară drăgăstos. Ea declară că durerea de cap îi trecuse.

— Eşti sigură că o să poţi merge cu noi în după-amiaza asta, draga mea? o întrebă Janet.

— Oh, da! răspunse Hilda cu vioiciune. O să-mi facă bine.

Edwin era disperat. Şi amintindu-şi cu ciudă de ultimele lui cuvinte din dormitor, prin care-i interzisese Hildei să se ducă, gândi: „Nimeni *n-ar putea* face faţă acestei situaţii”.

Capitolul XV ÎNCHISOAREA

I

Harry avea doi cai zdraveni şi iuţi la trăsurica uşoară, şi mâna chiar el. Hilda era aşezată alături. El se lăuda că va face cei peste cincisprezece kilometri, cu un urcuş de trei sute de metri, într-o oră şi un sfert. Cu o trăsură închiriată le-ar fi trebuit două ore ca să facă o asemenea călătorie.

Abia după ce ieşiră din oraş şi o porniră pe panta lungă şi dreaptă care străbătea landa către Longford, caii începură să-şi merite încrederea pusă în ei; nerăbdători, dornici, conştienţi de splendoarea menirii lor în viaţă, şi îndeplinind-o glorios. Pietre răzleţe de pe drum le zburau de sub potcoave, rostogolindu-se în bălăriile moi şi întunecate din lături. Biciul lui Harry plutea afectuos pe deasupra spinărilor lor, fără să-i atingă vreodată, şi Harry zâmbea misterios ca pentru sine. Nu avea chef de vorbă. Nici Hilda. Călătoria îi dădea puteri şi o ameţea „şi o împiedica să gândească. Deborda de emoţie, ca un vas plin

de un lichid necunoscut şi periculos. Nu era nici fericită şi nici nefericită; senzaţia vitalităţii ei, şi a vitalităţii îngemănate a pământului şi a aerului era copleşitoare. Ar fi vrut ca drumul să ţină la nesfârşit, şi totuşi aştepta cu nerăbdare temniţa, oricâte spaime ar fi ascuns pentru ea. Din când în când trăgea de şorţul brodat şi cu monogramă care aluneca încet în jos pe fusta ei şi pe costumul de tenis al lui Harry, lăsând să se vadă două rachete în apărătoarea lor, aflate între ei. Probabil că în vremea asta Harry se gândea la nişte lovituri de tenis.

— Longford! exclamă Harry, întorcând uşor capul spre cei din trăsură, când trecură pe lângă un cătun.

Curând după aceea drumul începu să urce abrupt – cu mai bine de o sută cincizeci de metri în mai puţin de doi kilometri – şi caii porniră la pas, dar un pas grăbit, dârz, înfigându-şi picioarele din faţă în pământ şi zvârlind bulgări şi praf spre spate. În faţă apărură distinct câteva din crestele mai înalte – creasta Cox, creasta Staple şi apoi Great Mis înălţându-şi granitul în jurul lor.

Se aflau acum în mijlocul landei, înaintând iarăşi în trap susţinut. În urmă şi în faţa lor, precum şi de fiecare parte, nu se zărea nimic altceva decât landa şi cerul. Cerul, o vastă boltă făurită din nori, petece de cer senin şi soare, cu o geografie proprie, complexă şi mereu înşelătoare, dezvăluia privitorului toate nuanţele bălăriilor şi ale stâncilor de granit. Era una din acele zile când puteai deosebi în fiecare culoare zeci de mii de nuanţe, una mai bogată şi mai frumoasă decât celelalte. Pe vârful lui Great Mis ploua, în timp ce creasta Vixen strălucea în soare cu scânteieri de mică. Pe întreaga landă nu se zărea nimic; doar ici-colo câte un ponei cu coada lungă, sau o căsuţă pierdută în singurătate. Drumul gălbui se întindea mai departe, vălurit, îngustându-se, dispărând o vreme, reapărând apoi şi mai îngust, dispărând iarăşi, reapărând ca o linie subţire şerpuitoare şi pierzându-se în zare. Era

un drum nesfârşit. Era cu neputinţă ca perseverenţa cailor să-l acopere metru cu metru! Dar caii goneau înainte, nevăzând nimic decât drumul pietruit de sub nasul lor. Harry îi înfrână la coborâre.

— Râul Walkham! anunţă el.

Traversară un pârâu pietros peste un pod de piatră.

— Urmele unei aşezări preistorice! zise Harry laconic.

Urcau din nou.

Edwin, care se afla în trăsură împreună cu Janet şi Alicia, se uita după vestigiile preistorice, dar nu văzu nimic; dar ce conta! Era mulţumit doar să ştie că nişte aşezări preistorice erau pe undeva, pe acolo. Nu mai văzuse niciodată Anglia sălbăticiilor, şi primitivismul trezi pe omul primitiv din el. Sănătatea, simplitatea şi frumuseţea ei grandioasă creau iluzia sublimă că merita să renunţi la civilizaţie. Cele Cinci Oraşe i se arătară deodată insuportabile, cu murdăria şi urâţenia lor, cu încâlceala plicticoasă a existenţei lor. Litografia – n-aveai decât să te gândeşti la acest cuvânt, ca să-ţi dai seama de mizeria ei! Bogăţii, proprietăţi, convenienţe, toate comodităţile – inutile! Ar fi putut trăi singur cu Hilda pe landă, făcându-i copii, privind cu încântare cum i se împlineau rotunjimile fecundităţii – opera lui – şi văzând-o împreună cu copiii, cu chipurile bătute de vânt şi ploaie şi arse de soare. Simţi un dor cumplit, chinuitor după o astfel de viaţă. Închipuirea începu să i se învârtească în jurul acestei idei, cu voluptate şi plăcere pură, şi se întrebă cum de nu se gândise la asta mai înainte. Simţea că până acum nu privise în adâncimile existenţei. Şi, deşi ştia cât de absurd era visul unei asemenea vieţi idilice, părea totuşi să-şi închipuie că, sub uniformitatea şi urâtul din cele Cinci Oraşe, viaţa putea, în esenţa ei, să fie astfel trăită. Şi se gândi că Hilda ar fi în stare s-o împărtăşească cu el – da, ştia că ar fi în stare!

Se simţi mai bine, privind chiar totul cu optimism, îşi

zise că fusese îngrijorat pentru nimica toată. Dacă ea dorea să viziteze închisoarea, n-are decât! De ce nu? În orice caz, el n-o va vizita. Avea o aversiune pentru morbiditate, aproape tot atât de mare ea şi pentru sentimentalism. Dar, dacă ea voia să fie morbidă, asta nu putea face nimic rău. Nu-l va putea întâlni pe George Cannon. Şansele erau mult prea mici ca să-l întâlnească. Curiozitatea morbidă i se va vindeca de la sine. Simţi că-i e milă de ea, că-i e dragă, şi ¡în gând o învălui drăgăstos cu înţelepciunea lui protectoare şi plină de simpatie.

— North Hessary! zise Harry arătând cu biciul spre o creastă ce se înălţa în dreapta. Ocolim pe la poalele crestei. Într-o clipă am ajuns!

Curând după aceea, la un indicator pe care scria „Princetown”, părăsiră drumul principal.

— Minunată privelişte, nu-i aşa? murmură Janet după o lungă tărece, care urmă sporovăielii dintre ea şi Alicia despre copii, slujnice, tenis şi spălătorese.

El încuviinţă cu un zâmbet însufleţit, cu ochii la spatele Hildei, care nu-i dezvăluia nimic. Numai o dată în timpul călătoriei îşi întorsese ea capul. Alicia, cu glasu-i blând cu accente profunde, începu să-şi râdă de el, tachinându-l că aţipise.

Un orăşel, o adevărată îngrămădire de pietre, îşi dezvălui treptat acoperişurile în inima landei. Caii, neobosiţi, grăbiră pasul. Căsuţe, o şcoală, o capelă, turla impozantă a unei biserici trecură prin faţa lor; străzile erau pavate; o trăsură plină cu excursionişti ¡trăsese în faţa unui hotel; vilegiaturişti – oameni simpli cărora nu le plăcea să meargă în grup – hoinăreau de colo-colo, înoantaţi. Aerul de munte, călduţ, era totuşi destul de tare. De jur-împrejurul orăşelului, crestele stâncoase îşi înălţau pantele înverzite, din care se iţeau stânci uriaşe amintind de tinereţea planetei. Senzaţia de a te afla în mijlocul naturii era întăritoare ca un tonic. Apoi trăsura trecupe

lângă o pădurice deasă ce ascundea o casă, şi într-o clipă, ca prin farmec, apăru o arcadă imensă de cărămidă şi piatră, prevăzută cu porţi, deasupra căreia se puteau citi cuvintele:

PARCERE SUBIECTIS1

— Opreşte! Opreşte, Harry! strigă Alicia cu glas ascuţit. Trebuia mai întâi să treci pe acasă la director.

— Aşa? zise Harry. Foarte bine. Dar notaţi că am ajuns la două şi treizeci şi cinci de minute.

Trăsura se opri, şi văzură că din trupul cailor se ridicau aburi.

„E din Virgiliu!" gândi Edwin, uitându-se la inscripţia de pe arcadă; se simţi brusc îngrozit, cuprins de oroare.

II

După mai puţin de zece minute, el, Hilda şi Alicia, împreună cu alţi trei oameni necunoscuţi, stăteau sub arcadă. Lucrurile se precipitaseră prea repede, spre disperarea lui Edwin. Când trăsura trăsese în faţa casei directorului închisorii, Harry Hesketh declarase politicos că prefera pentru caii săi grajdurile unui anumit han de lângă drum oricăror grajduri pe care le-ar putea oferi gazda; şi plecase într-acolo, pe când doamna Rotherwas îl implora să nu întârzie, ca să poată începe partida de tenis. Directorul fusese chemat de acasă, şi în absenţa lui un alt slujbaş de la închisoare fusese însărcinat să-i conducă pe vizitatori. Acesta era unul din cei trei necunoscuţi – ceilalţi doi erau şi ei vizitatori. Janet declarase că nu mai merge, întrucât-l ţinea să joace – tenis, şi nu voia să se obosească. Alicia se arătase amabilă, spunând că ea în orice caz va merge cu Hilda – deşi mai văzuse totul şi altă dată, dar era destul de interesant ca să mai vadă o dată.

Imediat Edwin spusese că el va rămâne cu Janet. Dar doamna Rotherwas, care îl primise cu cea mai fermecătoare amabilitate, se arătase surprinsă, dacă nu chiar decepţionată. Cum – să vină la Princetown şi să nu vi-

Cruţă-i pe cel ce se supun.

zitezs această minunată închisoare, când avea prilejul? De necrezut! Edwin ar fi putut, în felul său de provincial simplu, s-o înfrunte pe doamna Rotherwas, dar nu o putu înfrunta pe Hilda care, încruntându-se, părea gata să provoace o ceartă în public pentru a-l sili să meargă. Aşa că se văzu nevoit să cedeze. I se părea de neconceput să facă o scenă, chiar şi una mai mică, în această grădină plină de rochii uşoare şi glasuri suave şi politicoase. Prin minte îi trecură tot felul de gânduri despre bărbaţii dominaţi de femei. Se gândi la Johnnie şi la doamna Chris Hamson, care era cunoscută pentru capriciile ei intransigente. Se mai gândi şi la Jimmie, şi la indezirabila lui soţie, care după cât se spunea, ameninţase că nu-i va mai dărui dragostea ei dacă nu o va duce la teatru o dată pe săptămână, indiferent de piesă, şi nu va juca cărţi cu ea şi două dintre prietenele ei în toate celelalte seri ale săptămânii. îi văzu pe bărbaţi cuceriţi de fiinţe nemiloase şi lipsite de scrupule, şi în această stare sufletească, suprapusă peste oroarea cu oare privea arcada, îl urmă pe slujbaşul de la închisoare cu întreaga suită. Când plecaseră, doamna Rotherwas îi conjurase să nu întârzie mult. Dar slujbaşul le comunicase că, în orice caz, trebuiau să abordeze incinta închisorii cu tot ceremonialul, şi îi conduse mândru, cu un aer de proprietar, până la intrarea principală, acolo unde se oprise la început trăsura.

De cealaltă parte a uriaşelor porţi, un temnicer, cu un gest teatral, zăngăni o legătură uriaşă de chei; portalul se deschise, spre mândria slujbaşului tot mai plin de sine, şi în clipa următoare se aflau în curtea exterioară. Landa, cu tot ce însemna ea, rămânea inaccesibilă dincolo de portal. Pe măsură ce grupul străbătea spaţiul interior, având de fiecare parte faţadele mohorâte ale clădirilor de un galben murdar, iar în faţă un şir de alte porţi şi clădiri, slujbaşul şi

ceilalţi doi vizitatori începură să discute, peste capetele Aliciei şi Hildei. Femeile mergeau una lângă alta, şi slujbaşul se arăta faţă de ele plin de cavalerism; cei doi vizitatori păreau a fi prieteni; numai Edwin era lăsat în afara acestei scheme, rămânând ceva mai în urmă, ca unul care nu e dorit dar nu poate fi abandonat. Păşea stingherit, nefericit, nemulţumit şi negru de furie. Într-o clipă cei trei bărbaţi îI cântăriseră, hotărând că nu era din tagma lor şi nici din vreo tagmă înrudită, şi acum îl ignorau. Pe când slujbaşul şi cei doi vizitatori, deşi nu se mai văzuseră niciodată, se împrieteneau din ce în ce mai mult. Unul spuse că nu-l cunoştea pe Cutare din cavaleria scoţiană, dar că îl cunoşteau pe vărul său Trevor de la husari, care de fapt, se însurase cu o nepoată de-a lui. Şi apoi fu pusă o întrebare, despre altcineva, şi imediat se angajară pe firul discuţiei, ca nişte exploratori porniţi pe braţele complicate ale unei delte, care până la urmă se întâlnesc în fluviul principal. Erau fericiţi.

Nu asta îl scotea din sărite pe Edwin; ce îl deranja era accentul lor fandosit – care pe vremea aceea era numit în tot centrul Angliei prin cuvântul onomatopeic „la-di-da” – şi care, falsificând toate vocalele limbii şi unele consoane, le crea în mod magic în jur o aureolă de totală superioritate faţă de restul lumii. Fără voie, se pomeni detestându-i, dar şi pizmuindu-i, pentru că accentul acesta era pentru ei ca o limbă natală, şi pentru că hainele lor nu erau croite ca ale lui, şi pentru că se simţeau în largul lor. Degeaba îi arunca slujbaşul din când în când şi lui o vorbă politicoasă; nici ura şi nici stingherealа nu i se potoleau; şi vorbele politicoase se făcură tot mai rare. Edwin îi mai dispreţuia şi pentru că păreau nesimţitori la cumplita grozăvie a temniţei, aşezată ca o insultă în mijlocul primitivei şi sănătoasei regiuni Dartmoor. „Da”, părea să spună atitudinea lor, „aceasta este o închisoare, una dintre instituţiile necesare pentru binele societăţii, ca o fabrică

sau un teatru – un loc interesant!”

Alte porţi de fier fură deschise, cu acelaşi efect teatral ca şi primele, şi în vremea ăsta slujbaşul, încântat de ploconelile temnicerilor, stătu de vorbă cu Alicia, care în scurtul răstimp de când era căsătorită legase câteva cunoştinţe superficiale cu aceste tagme, şi scoase chiar de la Hilda câteva vorbe în silă. Apoi, după o altă curte, ajunseră la a treia poartă de fier, ultima şi cea mai cumplită, şi în cele din urmă grupul intra în închisoare, un loc unde nu se mai zărea nici cerul landei. Edwin, scârbit, dezgustat, ruşinat şi copleşit, se supuse, cu demnitate, grozăviilor acestei încercări.

III

Hilda avea doar un singur gând – îl va zări oare pe nevinovatul puşcăriaş? Grupul o pornise acum prin tot felul de coridoare şi scări. Slujbaşul îi anunţase că întrucât era vorba de o vizită scurtă, le va arăta mai ales partea modernă a închisorii. Până acum nu văzuseră niciun deţinut, şi aproape niciun gardian. Cei doi vizitatori păreau interesaţi din punct de vedere ştiinţific de posibilitatea evadărilor. A evadat vreodată vreun deţinut?

— Niciodată! zise slujbaşul cu satisfacţie.

— Îmi închipui că e imposibil. Chiar când muncesc afară pe landă? Gardienii sunt trăgători destul de buni. nu?

— Practic e imposibil, zise slujbaşul. Dar există o cale. Privind în sus pe scară de pe palierul pe care se aflau, precum şi în josul scării, coborî prudent glasul: Fireşte, ceea ce vă spun e confidenţial. Dacă se lasă brusc o ceaţă cum avem noi aici în Dartmoor, şi nişte prieteni binevoitori din afară ascund un pachet cu haine şi alimente într-un loc ştiut, atunci teoretic – repet, teoretic – un om ar putea să evadeze. Dar nimeni n-a făcut-o până acum.

— Şi bănuiesc că aplicaţi şi sistemul tăcerii?

Slujbaşul încuviinţă.

— Absolut?

— Absolut.

— Ce îngrozitor trebuie să fie! zise Alicia, cu un râs nervos.

Slujbaşul ridică din umeri, iar ceilalţi doi vizitatori murmurară câteva axiome liniştitoare despre valoarea disciplinei.

De pe scară, intrară într-o sală uriaşă şi răsunătoare. Acest interior gol era înconjurat de galerii din fier forjat, cu balustrade de fier de care să te ţii ca să nu te prăvăleşti în abis. Ieşiră cu toţii pe al doilea rând de galerii, şi mai erau încă două galerii deasupra lor. Departe, în faţă, o rază de soare se furişa cu perfidie, sfâşiind întunericul şi luminând un şir de uşi. De-a lungul fiecărei galerii exista un şir de astfel de uşi, fiecare având o deschizătură pentru vizor, o broască şi un număr. Ca într-un coşmar, Hilda nu-şi putea lua ochii, şi cu cât privea mai mult, cu atât i se părea că uşile nu se mai sfârşesc. Parcă era o uriaşă crescătorie ele iepuri, în care erau ţinuţi nenumăraţi iepuri. Pe întreaga suprafaţă a sălii, la nivelul celei mai de jos galerii, era întinsă o plasă imensă.

— Ca deţinuţii să nu se arunce în gol? întrebă unul dintre bărbaţi.

— Exact, zise slujbaşul.

— O idee foarte bună.

Când ecoul cuvintelor se stinse, urmă o scurtă tăcere. Urechea asculta în zadar să prindă cel mai slab sunet. În mijlocul tăcerii, răceala implacabilă a zidurilor de piatră şi a grilajelor de fier domnea peste această viziune blestemată, bătându-şi joc de suflet.

— Celulele acestea sunt ocupate? întrebă timid Alicia.

— Nu încă, doamnă Hesketh. E prea devreme. Doar câteva sunt ocupate.

Hilda se gândi: „Poate că e aici – în dosul uneia din aceste uşi”. Inima i se topi de milă şi revoltă. „Nu”, îşi

spunea ea. „Probabil că l-au şi dus de aici. E imposibil să mai fie aici. E nevinovat”.

— Poate că doriţi să vedeţi una din celule? sugeră slujbaşul.

Apăru un gardian şi, cu inevitabilul zăngănit de chei, deschise o uşă. Intrară cu toţi în celulă, femeile întâi, apoi slujbaşul, ceilalţi doi bărbaţi şi, în urma lor, Edwin. Celula era lungă şi îngustă, destul de înaltă, văruită în alb-albăstrui, foarte slab luminată de o ferestruică afumată, tăiată sus de tot, într-un zid foarte gros. Patul se afla lângă peretele cel lung; în afară de pat, de un scăunel, un raft şi câteva vase, nimic nu mai umplea golul cumplit al celulei. Unul dintre vizitatori luă o carte veche de pe raft. Era o biblie grecească. Întreg grupul rămase uimit de asemenea dovadă de cultură printre deţinuţi, de înălţimea de la care se putea prăbuşi un criminal.

Slujbaşul zâmbi.

— Adesea puşcăriaşii cer anume asemenea lucruri, zise el, ca să impresioneze. În fond sunt foarte naivi, să ştiţi.

„S-ar putea ca asta să fie tocmai celula lui”, se gândi Hilda. „Poate că aici şi-a petrecut toate aceste luni, toţi aceşti ani, ştiindu-se nevinovat. Poate că s-a gândit şi la mine aici, în celulă”. Cu multă grijă, aruncă o privire spre Edwin, dar el nu se uita la ea.

Părăsiră sala cea mare şi o luară spre ateliere; trecură pe lângă clădirile vechi ale închisorii, folosite în timpul războaielor nnapoleonien, incredibil de întunecoase, mucegăite, ca nişte catacombe.

— Nu mai folosim această parte – decât atunci când suntem prea aglomeraţi, zise slujbaşul, şi se apucă să scoată în evidenţă, prin contrast, sala luminoasă, spaţioasă şi extrem de salubră pe care tocmai o părăsiseră, pentru a dovedi că civilizaţia nu stă în loc.

Şi apoi brusc, la capătul unui coridor, se deschise o

uşă, şi se pomeniră în atelierul de croitorie – o încăpere mare, fără o formă precisă, plină de o duhoare puternică, în care se înghesuiau, ghemuite, fiinţe groteşti. Fiinţele acestea erau îmbrăcate, în cea mai mare parte, în uniforme de o culoare brună, acoperite cu însemnele închisorii. îmbrăcămintea consta dintr-o jachetă scurtă, pantaloni până la genunchi, ciorapi negri şi ghete colorate. Părul le fusese tăiat atât de scurt, încât parcă aveau cu toţii chelie, şi urechile mari le ieşeau în afară într-o parte şi în alta a capetelor lucioase. Erau oameni de toate vârstele, şi totuşi păreau cu toţii la fel, ridicoli, ca într-o pantomimă cumplită. Unii se uitară cu indiferenţă la vizitatori; alţii păreau că nici nu le observaseră intrarea. Aşa cum stăteau ghemuiţi, coseau ţinându-şi lucrul pe genunchi, în duhoarea aceea, sub supravegherea a opt gardieni în albastru, înarmaţi.

— Câţi sunt? întrebă slujbaşul, mecanic.

— Patruzeci şi nouă, domnule, răspunse un gardian.

Hilda căută printre chipurile serbede, respingătoare, figura lui George Cannon. Nu era acolo. Îşi dădu seama că tremură – nu ştia dacă de uşurare sau de dezamăgire. Suferea, dar în chinul ei îi părea bine că venise.

În atelier niciunul din ei nu făcu vreun comentariu „căci slujbaşul le sugerase că în astfel de ocazii se recomanda tăcerea. Dar într-un fel de anticameră – unul din acele spaţii amorfe, care nu servesc la nimic, nu seamănă cu nimic şi care se găsesc uneori între încăperi cu destinaţie precisă şi coridoare, în clădiri vaste imperfect plănuite – grupul se opri locului şi începu să discute despre disciplină. Bărbaţii, cu excepţia lui Edwin, se arătară plini de înţelegere şi detaşare; păreau să fi înţeles imediat cum se făcea că patruzeci şi nouă de ticăloşi puteau fi lăsaţi să stea acolo şi să coasă cu sârguinţă, folosind ore întregi foarfeci şi alte obiecte ascuţite, fără a fi prinşi cu lanţuri; era limpede că ştiau

câte ceva despre felul cum pot fi mânuiţi oamenii. Slujbaşul, triumfător, declară că fiecare deţinut avea dreptul să apeleze personal la directorul închisorii în fiecare zi.

— Vin cu diferite poveşti despre tot felul de nemulţumiri, zise el, tolerant şi batjocoritor.

— Care adesea nu sunt adevărate?

— Care niciodată nu sunt adevărate, sublinie liniştit, slujbaşul. Niciodată! Toate sunt minciuni – toate!… Ăsta e materialul cu care avem noi de-a face!

Şi râse scurt.

— Ia te uită! exclamă unul din bărbaţi, destul de încântat şi interesat să afle despre minciuna generală.

— Bănuiesc, izbucni Edwin, că ştiţi cu certitudine când oamenii aceştia nu spun adevărul?

Toţi se uitară la el surprinşi, ca şi cum, deodată, ar fi vorbit prostul satului. Privirea slujbaşului trădă o anumită bănuială că fusese luat peste picior şi că asta îl jignea.

— Ştim, răspunse el scurt, silindu-se să schiţeze un zâmbet. Şi-acum, mă întreb ce va spune doamna Rotherwas dacă nu vă duc înapoi la ea.

Era de la sine înţeles că trebuiau să respecte aranjamentele ospitaliere făcute de doamna Rotherwas, deşi închisoarea era realmente foarte interesantă şi merita să fie cercetată.

O luară pe un coridor larg – unul din cele două care se întâlneau în unghi drept în spaţiul amorf – ce ducea spre intrarea principală. Din celălalt capăt al coridorului se apropia un şir de condamnaţi, păziţi de doi gardieni înarmaţi. Slujbaşul nu le dădu nicio lămurire, ci continuă să meargă înainte. Hilda, care rămăsese mai în urmă lângă Edwin, se simţi sfâşiată între o teamă teribilă şi o speranţă tot atât de teribilă. În afară de cei din atelierul de croitorie, aceştia erau singurii deţinuţi întâlniţi, şi părea ciudat să-i vezi în libertatea relativă a acestui coridor, nu

într-o celulă sau atelier, ci mişcându-se neîncătuşaţi, într-un coridor public.

Atunci îl zări ea pe George Cannon printre deţinuţi. Era al treilea din cei şase ce formau şirul. Îl recunoscu după nas şi după forma bărbiei, ca şi după mers, deşi foarte puţin mai rămăsese din mersul lui ţanţoş în târşâitul dezolant şi resemnat care devenise umbletul tuturor puşcăriaşilor. Avea părul de un cenuşiu metalic. Toate aceste amănunte, Hilda izbuti să le vadă cu precizie de la distanţă, pe coridorul întunecos. Simţi că nu mai avea stomac, că-i dispăruse, şi totuşi o năpădi o greaţă cumplită.

Ceva ţipă înăuntrul ei: „De ce-am venit? De ce-am venit? A fost un lucru nebunesc. Edwin avea dreptate. De ce nu l-am ascultat?”

Grupul de vizitatori conduşi de slujbaşul închisorii şi şirul de condamnaţi păziţi de gardieni înarmaţi se apropiau treptat unul de altul pe coridorul larg. Hilda avea impresia că se va produce neapărat o ciocnire îngrozitoare, şi că trebuia făcut ceva. Dar niciunul dintre vizitatori nu făcu nimic şi nici nu păru tulburat. Numai că tăcuseră cu toţii; şi pe coridorul răsunător se auzeau distinct paşii fermi ai bărbaţilor, alături de paşii delicaţi ai femeilor, iar din partea cealaltă tropăitul milităresc al gardienilor amestecat cu târşâitul puşcăriaşilor.

„M-o fi recunoscut?” gândi Hilda înnebunită.

Nădăjduia că da şi în acelaşi timp că nu.

O străfulgeră o durere ascuţită amintindu-şi de „puţinele zile ale uniunii lor, de ceasurile de intimitate, de sărutările lui, tainica ei descoperire a puterii pe care o avea asupra lui, şi pasiunea lui. Ar fi vrut să strige:

„Omul acela este tot atât de nevinovat ca oricare dintre voi, şi în curând întreaga lume o va afla! N-a săvârşit nicio crimă, în afară de aceea de a mă iubi prea mult. Nu putea trăi fără mine, şi din pricina mea şi-a

distrus viaţa. E groaznic să stea aici, în iadul acesta. Trebuie eliberat imediat! Ministrul de interne ştie că e nevinovat, dar procedura e atât de înceată. Cum putem răbda ca el să mai rămână chiar şi o clipă mai mult aici?”

Dar nu scoase niciun sunet. Teribila forţă a unei societăţi străvechi, bine organizate, îi ţinea buzele încleştate, şi picioarele îi păşeau automat, în rând cu ceilalţi. Gândi cu disperare: „Ne apropiem, şi eu nu pot să-l întâmpin. Am să mă prăbuşesc”. Aruncă o privire spre Edwin, ca şi cum i-ar fi cerut ajutor, dar el privea drept înainte.

În clipa aceea un gardian se opri, şi strigă cu concizia dură a unui sergent de instrucţie:

— Stai!

Şirul se opri.

— La dreapta!

Cei şase deţinuţi se întoarseră cu faţa la peretele coridorului, ascultători, umili, apatici, fără vlagă, supuşi. Priviţi din spate, erau de-a dreptul groteşti; toată ciudăţenia calculată a uniformei de puşcăriaş atât de urâte era accentuată cum stăteau ei astfel, un şir de momâi vii, care ştiau că nu aveau dreptul nici măcar să-i privească pe oamenii liberi. Cu toţii, în afară de George Cannon, aveau urechile mari, ieşite în afară, contribuind ia înfăţişarea lor monstruoasă.

Slujbaşul închisorii aruncă noilor sale cunoştinţe o privire satisfăcută, de parcă ar fi spus: „Asta-i regula cu ajutorul căreia rezolvăm întâlnirile întâmplătoare”.

Vizitatorii păşiră în tăcere mai departe, ţinându-se instinctiv cât mai departe de deţinuţi. Pe când trecea, Hilda se lipi strâns de Edwin, revenindu-şi puţin. Edwin îi apucă braţul aproape de umăr şi văzu că era foarte palidă. Ceilalţi păşeau în faţa lor.

În urmă, îl putură auzi pe gardian:

— La stânga! Marş!

Târşâitul şi tropăitul reîncepură.

În grădina casei directorului partida de tenis începuse când slujbaşul reveni cu grupul vizitatorilor. Tânărul Truscott şi doamna Rotherwas îşi măsurau forţele cu Harry Hesketh şi cu o tânără fată de optsprezece ani, care părea foarte îndemânatică dar extrem ele nervoasă. Harry veghea întruna asupra ei, sfătuind-o calm cum să dejoace şiretlicurile adversarului, preluând mingile cele mai grele, şi suplinind calităţile care ei îi lipseau. Harry era complet absorbit, cu spiritul şi trupul încordate; nu lăsa nimic la voia întâmplării; nu scăpa nicio ocazie şi, respectând regulile jocului, nu ezita să folosească orice stratagemă. Şi, firește, întrecea cuplul format din tânărul Truscott şi doamna Rotherwas, în timp ce tot mai mulţi spectatori priveau politicoşi… Pentru grupul ce vizitase închisoarea, scena aceasta luminată de soare, părea tot atât de perfectă ca un decor de teatru, cu copacii săi, cu terenul de tenis, florile, toaletele, mingile care zburau, graţia jucătorilor, şi casa directorului, solidă şi cenuşie, în fundal.

Alicia se îndreptă cu mişcări greoaie spre Janet, care căpătase de undeva o cutie cu ciocolată, şi unul din bărbaţi o urmă, râzând. Hilda se aşeză puţin mai la o parte; nu mai era atât de palidă, dar, prudent, Edwin rămase în preajma ei. Nu o părăsise o clipă de când se rezemase de el pe coridorul din închisoare. Ştia; ghicise că lucrul de care se temuse cel mai mult se întâmplase – pedeapsa supremă a morbidităţii Hildei. El nu-l recunoscuse cu precizie pe George Cannon, căci nu se cunoscuseră în trecut, ci îl văzuse cu totul întâmplător, o dată sau de două ori, pe stradă în Bursley sau Tumhill. Dar văzuse printre cei şase deţinuţi unul care putea fi el, având categoric ceva din aerul locuitorilor clin cele Cinci Oraşe. Şi când Hilda fusese gata să cadă, înţelesese că ironia sorţii făcuse ca George Cannon să se afle în apropierea lor.

Nu ţinuse seama de propria sa emoţie. Brusca povară trecătoare a trupului Hildei avusese un straniu efect moral asupra sa. „Iată”, gândi el, „povara pe care trebuie s-o duc. Aceasta, şi nu litografia, nici averea, este principala mea grijă. Ea depinde de mine. Sunt singurul ei sprijin”. Dar în adâncul sufletului, această povară, cu responsabilităţile ei imense şi complexe, i se părea dulce; îi dădea puteri şi risipea resentimentul pe care i-l provocase morbiditatea ei. îl copleşi mila – mila cea mai pură. Simţi că trebuia să ducă o viaţă mai nobilă – da, şi mai eroică – decât până acum; că toată meschinăria şi iritarea lui trebuiau să dispară şi că în ochii ei existenţa lui trebuia să aibă simplitate şi grandoare. Nu putea izgoni senzaţia trupului ei rezemându-se de el. Nu-i spusese nimic; nu îndrăznise; aproape că nici nu-i întâlnise privirea; dar era pregătit pentru orice eventualitate. Acum, stând în grădină, Hilda arunca din când în când o privire peste umăr spre casă, ca şi cum ar fi putut să străbată cu privirea prin casă şi să vadă sinistra închisoare de dincolo de ea.

Partida se încheie spre satisfacţia lui Harry Hesketh; după ce se aranjă o altă partidă, el şi cu doamna Rotherwas – atletica lui adversară îmbrăcată într-o fustă scurtă şi o bluză simplă – porniră să se plimbe prin grădină, îmbujoraţi şi gâfâind, împreună cu încă vreo doi invitaţi, printre care şi fosta parteneră a lui Harry. Conversaţia se învârtea în jurul marii greve de la minele de cărbuni din sudul regiunii Wales, care fusese declarată ca răspuns la proiectul de reducere a salariilor. Soţul doamnei Rotherwas era proprietarul unor mine de cărbuni lângă Monmouth, şi tocmai primise o scrisoare de la el. Toată lumea ţinea cu ea şi cu soţul ei, şi nimeni nu putea înţelege prostească încăpăţânare a minerilor, decât presupunând că fuseseră minaţi de demagogi rău intenţionaţi. Gând grupul se apropie, tânăra cea timidă, recăpătându-şi curajul, tocmai perora cu o sinceră indignare: „Conducătorii lor ar

trebui să fie împuşcaţi, iar cei ce nu vor să coboare în mină ar trebui *siliţi* să coboare şi *făcuţi* să muncească”. Şi ciuguli o scamă de pe fusta ei galbenă. Edwirt se temu de o izbucnire a Hildei, dar nu se întâmplă nimic. Doamna Rotherwas pomeni despre ceai, deşi era cam devreme, şi cu toţii, inclusiv Hilda, se îndreptară spre un arbore de tisă impunător sub care era aşezată o masă; printre crengile plecate ale arborelui se putea urmări partida de tenis ca de după un paravan.

Orologiul închisorii bătu pe deasupra acoperişurilor casei, şi doamna Rotherwas dădu semnalul să fie aduse gustările.

— Eşti epuizat, îl tachină ea pe Harry.

— Ai să vezi, zise Harry.

— Nu, se domoli doamna Rotherwas cu cochetărie. Eşti un băiat tare drăguţ şi îmi place să te privesc. Sunt sigură că ai putea să-i dai domnului Truscott puncte în avans.

— Crezi? zise Harry încântat, conştient că îşi trăia viaţa din plin.

— Vezi ce înseamnă să ai un scop în viaţă, Hesketh, remarcă Edwin pe neaşteptate.

Harry se uită la el cu îndoială, şi totuşi cu oarecare admiraţie sinceră. În clipa aceea, o minge de tenis se rostogoli lângă copac. El se aplecă sub ramurile aplecate, aruncă mingea înapoi şi se îndreptă încet spre terenul de tenis.

— Alicia îmi spune că sunteţi foarte vechi prieteni, zise cu amabilitate doamna Rotherwas către Hilda.

Hilda surâse blând.

— Da, suntem, amândoi.

Cine ar fi bănuit, că situaţia ei nu era întru totul normală?

— Fermecători oameni, soţii Hesketh, nu-i aşa? zise doamna Rotherwas. Absolut fermecători, Sunt o pereche

ideală. Şi îmi place şi casa lor, e delicios de originală, nu-i aşa, Mary?

— Adorabilă, recunoscu tânăra fată.

Era o lume ideală, plină de fiinţe ideale.

257

Curând după ceai, magnetismul irezistibil al copiilor o trase pe Alicia înapoi spre casă, împreună cu campionul ei, cu Janet, Hilda şi Edwin. Doamna Rotherwas îl lăsă să plece, exprimându-şi cu drăgălăşenie regretul. Harry ar fi dorit să mai rămână, dar pe de altă parte era încântat să-i facă Aliciei pe voie.

17 – Viaţa în doi – Cd1/481

Ajungând la Tavy Mansion, Hilda anunţă că se va întinde puţin. îi spuse lui Edwin, cu glasul obosit dar amabil, că singurul lucru de care avea nevoie era puţină odihnă, şi el înţelese pe bună dreptate, că trebuia s-o lase singură. Nu rostiseră, niciunul, vreo vorbă despre cele întâmplate la închisoare. Q lăsă singură, şi îşi petrecu timpul până la masă cu Harry Hesketh, care se gândi să umple timpul liber cu o scurtă partidă de popice, pentru care a fost nevoie să fie îndepărtate portiţele de la jocu Kde crochet.

Hilda se dezbrăcă şi se vârî în pat. Curând după aceea, Alicia, cu unul din copii, şi Janet veniră s-o vadă. Dacă n-ar fi venit decât Janet, Hilda, slăbită cum era, i-ar fi destăinuit poate secretul, în schimbul simpatiei blânde şi stăruitoare pe care ştia s-o arate Janet, dar prezenţa Aliciei făcea imposibilă orice confidenţă, şi Hildei îi păru bine. Se prefăcu destul de bine faţă de cele două surori, şi curând după aceea toată casa ştia că Hilda nu va coborî la masă. Nimeni nu se alarmă şi nici nu-şi făcu griji, căci lucrul se explica de la sine în modul cel mai simplu: dimineaţa o duruse capul, şi greşise ieşind din casă; acum nu făcea decât să plătească pentru nesăbuinţa ei. A doua zi avea să fie complet restabilită. Alicia îi suflă o vorbă soţului ei pe

care, de altfel, nimic nu-l preocupa prea mult, în afară de forma sa sportivă. Edwin, de asemenea, cu felul de a gândi al oamenilor din cele Cinci Oraşe, nu dădu prea mare importanţă indispoziţiei. Toţi ai casei continuară să dea dovadă de o firească voioşie. Când Edwin urcă în dormitor să se pregătească pentru masă, căută să umble cu grijă, căci soţia sa avea faţa întoarsă spre perete, în umbră. El ocoli patul ca să vadă cum se mai simte.

— Mă simt bine, murmură ea.

— Nu vrei absolut nimic? o întrebă, îngrijorat.

Ea clătină din cap. Aştepta cu nerăbdare plecarea lui, exasperată mai mult ca oricând de meticulozitatea cu care se îmbrăca. De îndată ce-l văzu ieşind din cameră, începu să plângă; dar lacrimile îi curgeau atât de uşor, încât plânsul era la fel de pasiv, de independent de voinţa ei, ca scurgerea sângelui dintr-o rană.

Îi era ciudă pe Edwin. În clipele de disperare din închisoare, se învinovăţise pe sine că nu se lăsase călăuzită de el; dar acum reacţionă împotriva acestor autoînvinuiri, şi în ciuda ei, ajunse chiar să condamne bunul lui simţ, calmul, talentul lui de a se feri de necazuri, lipsa oricăror impulsuri violente, formidabila lui respectabilitate. Ea era o răzvrătită; el nu. El n-ar face niciodată ceva rău, sau periculos. Niciodată, niciodată nu s-ar găsi el în situaţia de-a avea nevoie de ajutorul unui prieten. Îşi va duce mereu viaţa în aşa fel încât societatea să-l apere. Făcea parte din structura fermă a societăţii; era duşmanul impulsurilor de moment. Când întrezărea o primejdie, însemna că îşi dăduse limpede seama de primejdia ce-l pândea; şi Hilda observase acest lucru, care o irita. El era infinit mai presus de cei ca George Cannon. Ar fi incapabil de bigamie, incapabil să fie surprins în situaţii care să atragă asupra lui bănuieli de săvârşire a unor fapte nepermise. Totuşi, pentru ea, cei ca George Cannon aveau o însuşire care lui îi lipsea, pe care nu o va putea avea

niciodată, şi care i-ar fi adus o imposibilă desăvârşire – o însuşire eroică, nebunească, de martir! Era aproape gata să admită că bunăstarea lui socială se datora laşităţii şi ducea la automulţumire!… Putea el oare să simtă milă pentru cei dispreţuiţi şi respinşi de societate, şi ură faţă de nedreptate, aşa cum simţea ea?

Aceste două sentimente o mistuiau. Gândurile i se învârteau întruna, neîncetat, în jurul chinurilor lui George Cannon şi a cruzimii societăţii. El păcătuise, şi ea îl urâse; dar atât păcatul lui, cât şi ura ei, erau fructul pasiunii. George fusese un om mândru, şi ea îi împărtăşise mândria; acum el era înfrânt, umilit, şi ea participa la umilinţa lui. Creatura grotescă şi învinsă de pe coridorul acela era tot ce mai lăsase societatea din cel care cândva o inspirase la acte de devoţiune, care putea s-o facă să roşească, şi pentru care ea s-ar fi sacrificat fără să ţină seama de nimic. Situaţia era insuportabilă, şi totuşi se cerea suportată. Dar trebuia neapărat să ia sfârşit! Cel mai târziu mâine, deţinutul trebuia neapărat să fie eliberat, alinat şi repus în drepturi!… Iertat? Nu! Iertarea ar fi o insultă, ba mai rău decât o insultă. Hilda nici nu voia să audă de acest cuvânt. Societatea putea să-l folosească în scopurile ei; dar ea nu-l va folosi niciodată. Să ierţi un om după ce, în mod deliberat şi duşmănos, l-ai distrus! îi venea să şi râdă.

Sfârşeala care o cuprinse îi domoli emoţia, astfel că nu mai simţea decât o profundă tristeţe deznădăjduită, agitată când şi când de o revoltă furioasă. Afară, lumina scădea tot mai mult. Ferestrele nu mai erau decât nişte vagi pătrate argintii. Se auzeau orătăniile cotcodăcind, apoi copita unui cal lovi o piatră; slujnicele sporovăiau, cu glasurile lor simple, necioplite. Pacea lumii o cuprindea şi pe ea, chiar împotriva voinţei ei. Apoi auzi un uşor ciocănit la uşă. Nu dădu niciun răspuns, şi închise ochii. Uşa se deschise încetişor, şi cineva intră în vârful picioarelor. Auzi

pe cineva umblând la lavoar… Una din fetele în casă. Se aprinse un chibrit. Obloanele fură coborâte cu grijă, perdelele trase, hainele puse la locul lor, şi în cele din urmă uşa se închise din nou.

Deschise ochii. Odaia era foarte slab luminată. O lampă de noapte, sub un glob de sticlă trandafirie, se afla pe măsuţa de toaletă. Ca prin farmec, ordinea fusese restabilită; o cană de aramă strălucitoare plină cu apă caldă stătea în lighean, acoperită cu un prosop; obloanele albastre, ce se zăreau printre draperiile roşii, se clătinau în deschizătura ferestrelor; treptat, se putea desluşi fiecare amănunt al camerei, care se cufundă în prima linişte a serii. Nu se mai auzea niciun sunet. Din adâncul amărăciunii ei, Hilda realiză încet senzaţia de frumuseţe a vieţii, chiar şi în tristeţe…

Mult timp după aceea, îşi dădu seama, aşa cum zăcea în întuneric, că patul era răscolit: probabil că se tot răsucise, neliniştită. Va trebui să-l aranjeze puţin înainte de venirea lui Edwin, căci îl va împărţi cu el. La urma urmei, el nu făcuse nicio greşeală; era cu totul nevinovat. Numai ea şi soarta ce-i unise îi aduseseră bietului om aceste poveri şi necazuri. Nu-i spusese nimic, dar se arăta plin de înţelegere. Când se sprijinise de el, îi simţise forţa masculină încurajatoare. Era un om pe care te puteai bizui, şi aşa va fi mereu. Patul nu va trebui să aibă o cută când va veni el; cel puţin atâta putea să facă şi ea. Se sculă. Foarte vag îşi desluşi imaginea în oglinda garderobului masiv – o imagine în dezordine. Uitând de pat, se spălă pe faţă şi, lucru neobişnuit, avu grijă ca lavoarul să rămână la fel de curat pe cât îl lăsase fata în casă. Apoi, după ce îşi pieptănă părul, se apucă să potrivească aşternutul. Nu era uşor să aranjeze singură un pat atât de mare. Înainte de a fi terminat, auzi nişte paşi în faţa uşii. Rămase nemişcată, şi apoi auzi glasul lui Edwin:

— Nu te deranja, mulţumesc. I-o duc eu.

Intră, în mână cu o tavă, şi închise uşa, iar Hilda se apucă iarăşi să potrivească aşternuturile.

— Fetiţa mea, zise el cu blândeţe, ce tot faci acolo?

— Aranjez puţin patul, răspunse ea, şi imediat, dintr-o singură mişcare aproape, se vârî la loc în pat. Ce-ai acolo?

— M-am gândit să-ţi aduc puţin ceai, zise el. Aproape toată casa a vrut să vină să te vadă, dar nu i-am lăsat.

Ea nu putu măcar să spună: „E foarte drăguţ din partea ta”. Spuse, în loc de asta, doar ca să-i facă plăcere:

— Aş vrea puţin ceai.

Edwin puse tava pe măsuţa de toaletă; apoi aprinse trei luminări, două pe măsuţa de toaletă şi una pe noptieră, şi aduse tava pe noptieră.

Turnă chiar el ceaiul şi îi oferi ceaşca. Hilda se ridică într-un cot.

— L-ai recunoscut? murmură ea deodată, după ce suflase în ceai ca să-l răcească.

În mod obişnuit, Edwin ar fi răspuns la o întrebare atât de neaşteptată printr-o alta, vădind o nerăbdare irascibilă: „Pe cine să recunosc? – de parcă n-ar fi înţeles aluzia. Dar acum nu se mai prefăcu.

— Nu chiar, zise el. Dar am ştiut imediat. Mi-am dat seama care dintre ei putea fi.

Acum, când subiectul fusese deschis între ei, Hilda simţi o linişte şi o uşurare fără seamăn. El stătea în picioare lângă pat, îmbrăcat în negru, cu plastronul alb, cu părul zbârlit, cu mâinile în buzunare. Hilda îşi spuse că avea un chip frumos; îl văzu, în acest moment, ca o fiinţă superioară ei; dorea din toată inima să adopte atitudinea lui, să creadă în tot ce spunea el. Vorbeau împreună în tihnă, în linişte, grav, prietenește, izolaţi în casa aceasta străină – el binevoitor, înţelegător, liniştind-o, ea dornică de alinarea pe care i-o putea oferi. Avea impresia că niciodată nu stătuseră de vorbă astfel.

— Nu-i îngrozitor – îngrozitor? exclamă ea.

— Ba da, zise Edwin, şi adăugă cu grijă şi duioşie: îmi închipui că *este* într-adevăr nevinovat.

Ea ar fi putut să sară la el: „Aşa eşti tu – bănuieşti că nu!” Dar răspunse:

— Sunt absolut sigură. Ascultă – vreau să citeşti toate scrisorile pe care le-am primit de la doamna Cannon. Le am aici. Sunt acolo, în geanta mea. Citeşte-le acum. Ştii, am avut totdeauna de gând să ţi le arăt.

— Foarte bine, se învoi el.

Trase un scaun lângă masa de toaletă, uncie se afla geanta; găsi scrisorile şi începu să le citească. Ea aşteptă, cât timp citi el prima scrisoare, o aşeză jos, citi alta, o aşeză exact peste prima, cu precizia şi ordinea lui teribilă, şi aşa mai departe până termină tot teancul.

— Da, zise el la sfârşit, de data asta aş spune că e nevinovat, pe bună dreptate.

— Dar trebuie făcut ceva! strigă ea. Nu crezi că trebuie făcut ceva, Edwin?

— Ceva s-a făcut. Ceva se face.

— Dar ar mai trebui ceva!

El se ridică şi începu să se plimbe prin odaie.

— Nu există decât un singur lucru de făcut, zise el.

Se apropie de pat, şi luminarea de pe noptieră îşi aruncă lumina peste bărbia lui şi peste pleoape. El atinse sfios părul ei, mângâindu-l. Ce minunat se simţeau în intimitatea acestui dormitor. În scurta ei legătură cu George Cannon, Hilda nu avusese răgazul să stabilească o asemenea intimitate. Cu George Cannon se simţea întotdeauna ca o căprioară tremurând de spaimă.

— Care?

— Să aştepţi. Asta-i tot. Nu obţii absolut nimic dacă încerci să zoreşti instituţiile publice. Nu poţi. N-ai face altceva decât să-ţi creezi degeaba necazuri. Poţi să mă crezi, draga mea.

Vorbea cu atâta stăruinţă delicată, cu atâta dorinţă vădită de a o ajuta, încât Hilda fu convinsă şi se resemnă. Nu-i trecu prin minte că el luase o hotărâre teribilă, care îl ridicase mai presus de acel Edwin pe care-l cunoştea ea. Se gândi doar că îl subestimase, îl înţelesese greşit.

— Voiam să-ţi explic pentru ce-mi trebuiau cele zece lire, zice ea.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie, se grăbi el să spună.

— Dar *trebuie* să-ţi spun. Ai citit scrisoarea doamnei Cannon şi ai văzut că-mi cerea bani. Am împrumutat zece lire de la Janet. Aşa că, bineînţeles, a trebuit să-i înapoiez, nu-i aşa?

— Ce face Janet? întrebă el pe un ton schimbat, mai uşor.

— Se pare că se simte splendid, nu crezi?

— Bine, atunci mâine ne întoarcem acasă.

— Ne întoarcem?

Ea îşi întinse braţele spre Edwin, şi el se aplecă. O văzu că plânge. După o clipă, plângea în hohote. Începu să-l sărute cu frenezie, printre suspine, ţinându-l strâns până când se linişti. Apoi zise, cu un glas mic, ca de copil:

— La ce oră pleacă trenul?

Capitolul XVI FANTOMA

I

Era şase şi jumătate. Amurgul de toamnă începuse să pălească; în aerul umed, murdar şi plin de aburi, bărbaţi cu gâtul înfăşurat în fulare şi fete cu şaluri pe cap, sau cu bonetă şi chiar mănuşi, se grăbeau spre casă de la muncă, trecând pe lângă dughene care vindeau dulciuri, tutun, peşte prăjit, măruntaie, articole de băcănie şi cărţi cu povestioare, printre anunţuri smălţuite ce făceau reclama unor săpunuri miraculoase. În lumina ce lucea ici-colo pe trotuare, lăsând mijlocul străzilor şi văzduhul de deasupra în beznă, oamenii înfiguraţi, minaţi de griji, treceau repede unii pe lângă alţii, ca nişte fantome, ieşind parcă

dintr-un neant ca să dispară în altul. Pretutindeni, în dosul ferestrelor cu perdelele lăsate, se pregătea odihna caldă a nopţii.

În partea oraşului cu puţine clădiri mai răsărite, atelierul litografic se înălţa, cu câte un dreptunghi de lumină galbenă pe faţada întunecată, mai mare decât în realitate, mai important şi mai tiranic – unul dintre atâtea hangare, închisori sau fabrici unde un singur om sau doar câţiva, cu pricepere, vigoare şi disciplină câştigau bani din munca altora.

În seara aceea, rămânând târziu în biroul său din dosul acestei faţade, Edwin nu era străin de senzaţia de a câştiga bani din munca altora. Lângă el, pe biruul mare, se afla un exemplar al ediţiei de seară din „Signal”, în care se relata cum, în ziua precedentă, poliţia pusese capăt unei întruniri în aer liber a anarhiştilor din Manchester. Manchesterul a fost, şi este încă, atât fizic cât şi moral, foarte apropiat de cele Cinci Oraşe, care îl privesc cu mai mult respect decât privesc Londra. O întrunire anarhistă la Manchester reprezenta într-adevăr o ameninţare pentru cele Cinci Oraşe. Toamna aceasta avuseseră loc greve uriaşe, ca nişte războaie civile nedecise, la fel cum avuseseră loc şi primăvara, afectând direct sau indirect fiecare industrie şi slăbind prestigiul guvernului, al convenţiilor, al bogăţiei şi prosperităţii. Edwin era un om prosper. Tocmai de aceea rămăsese acum la birou, şi ferestrele de la faţadă erau luminate. Ţinând în mână registrul de salarii, parcurse cu privirea lunga coloană de nume şi cifre. Unele nume nu-i spuneau nimic; dar cele mai multe îi trezeau în minte imagini precise – bărbaţi voinici cu chipurile aspre, slujbaşi cuviincioşi cu manşete, mecanici mărunţi şi palizi, meseriaşi şi desenatori pricepuţi şi extrem de respectabili, băieţi slăbuţi şi zdrenţăroşi, fete serioase, şleampăte şi palide, şi vreo două femei grase – toţi murdari şi muncind nepăsători în

mijlocul murdăriei. Mulţi dintre ei se ploconeau în faţa lui; unii nu; câţiva se încruntau pieziş. Dar cu toţii depindeau de el. Cu toţii ar fi extrem de alarmaţi şi strâmtoraţi – ca să nu spunem chiar flămânzi – dacă el nu le-ar plăti lefurile a doua zi dimineaţă. Adevărul era că, printr-un singur gest, ar putea ruina atâţia oameni, fără ca nimeni să-i poată cere socoteală…

Ceva mergea prost! Sub influenţa grevelor şi a întrunirilor anarhiste, presimţea cu o senzaţie de nelinişte că ceva mergea prost. De pildă, fetele acelea soioase, şleampăte, cu farmecul lor primitiv şi cu senzualitatea lor – erau prost plătite. Primeau la fel ca şi alte muncitoare din atelierele de olărie, poate chiar mai mult, dar erau prost plătite. Ce perspective aveau? El devenea cu fiecare zi mai bogat, la adăpost de grijile zilei de mâine (în afară poate de o vagă ameninţare); şi totuşi nu putea să le îmbunătăţească prea mult soarta, pe de o parte pentru a nu-şi micşora câştigul, pe de altă parte pentru că orice încercare de a face ceva i-ar ridica în cap toată lumea ajungând să fie socotit un doctrinar smintit, iar pe de altă parte pentru că însuşi bunul simţ nu-i îngăduia o astfel de acţiune. Problema nu se mărginea numai la muncitoarele lui, la întreprinderile lui, la această industrie în general. Totul mergea prost. Şi îi era cu neputinţă să-şi imagineze o perioadă viitoare când totul nu va mai merge prost. Perfecţiunea era un gând dezolant. Cu toate acestea străduinţa spre perfecţiune era instinctivă, şi trebuia să continue. Primejdia era (după Edwin) să laşi ca această luptă să-ţi monopolizeze întreaga energie. Ei bine, el n-o va lăsa. Făcea câte ceva pe ici pe colo, vota în mod democratic şi în inimă simţea un profund dispreţ faţă de conservatori; în rest, se bucura de viaţă şi profita de tot ce îi îngăduia conştiinţa, şi se credea un mare iubitor al semenilor săi. Dacă era născut să fie patron, va fi patron, şi nu-şi va petrece zilele încercând să scape de această

povară. În seara asta era obosit, îl durea puţin şi capul, avea destule griji; dar corabia umanităţii, ce se zdruncina şi se clătina, nu-l făcea nefericit. Nimeni nu era mai puţin aventuros decât el, cu timiditatea lui, şi tendinţa spre moderaţie, confort, ordine şi siguranţă. Şi totuşi, nările îi fremătau la gândul aventurii supreme şi atotcuprinzătoare.

Auzi glasul limpede al Hildei în biroul exterior: „Domnul Clayhanger e înăuntru?" – şi răspunsul funcţionarului emoţionat şi nervos, repetând de câteva ori afirmaţia. Iar el, patronul, deşi singur în sanctuarul său, se prefăcu de îndată că este foarte ocupat.

Prezenţa Hildei aducea adesea agitaţie în organismul întreprinderii. Era atât de străină şi neîntinată de munca de aici, atât de departe de ea; şi mult mai graţioasă, mai rafinată, mai enigmatică decât tot ceea ce ar putea oferi întreprinderea! Şi, în fond, ea era cauza ultimă a întreprinderii; totul era pentru ea; dacă exista, cu murdăria, cu zgomotul, cu munca-i aspră, încordarea şi veşnicul ei efort, era pentru ca Hilda să existe, cu eleganţa, cu feminitatea ei tulburătoare, cu afecţiunea ei reţinută şi profundă, cu capriciile ei iraţionale, şi cu bunul ei simţ straniu, neaşteptat. Funcţionarii săi şi câteva dintre femei o simţeau; Big James cu siguranţă că o simţea şi el; şi Edwin o simţea, deşi o nega în sinea sa, mai mult decât oricine. Nu exista nicio noimă economică în această schemă. Hilda sosea voalată, cu chipul misterios ascuns de voal, şi după câteva minute îşi ducea graţios mâinile înmănuşate la voal şi îl ridica, lăsând să se vadă chipul; ei măsliniu, palid şi plin de viaţă. „Iată-mă!" Şi socoteala era încheiată, datoria ei plătită! Asta era!

În luna care trecuse după vizita la Dartmoor, Edwin, cu toată hotărârea lui de a trăi eroic şi filosofic, fusese uneori silit să-şi spună în sinea lui: „Femeia asta mă va ucide, dar fără ea n-aş mai avea nici „un chef să trăiesc". Din punct de vedere moral, era uneori mai presus de ea

până în pragul îngâmfării, iar uneori mult mai prejos; dar în cea mai mare parte trăiau, fiecare, într-o dimensiune diferită. Ea nu mai primise nicio veste de la doamna Cannon; nu ştia nimic de soarta bigamului „deşi scrisese de câteva ori cerând informaţii. Stările ei sufleteşti erau imprevizibile şi derutante, iar cum stările ei sufleteşti constituiau principalul subiect de studiu pentru Edwin, efectul asupra lui nu era liniştitor. La început, izbutise să se ridice la înălţimea situaţiei; dar nu putea rămâne tot timpul la un asemenea nivel, şi situaţia părea să fie staţionară. Exasperările lui, atât ascunse cât şi făţişe, nu numai că nu erau demne de un filosof, dar erau nedemne chiar şi de un om obişnuit. „De ce să mă supăr?” îşi zicea. Dar se supăra. „Tonul – foloseşte tonul just!” îşi atrăgea singur atenţia. Îşi va putea aminti să-şi potrivească glasul la tonul just? Nu! Nu putea. Să-şi răsucească ceasul – asta da, putea să-şi amintească fără greş, dar nu-şi putea aminti să folosească tonul just. În plus, simţea, cum simţise de câteva ori şi înainte, că oricât ar folosi tonul cel just, nu va putea menţine între ei relaţii line, pentru motivul că principiile erau opuse. Nu-şi dădea ea seama?... Ei bine, nu-şi clădea. Aşa era ea, întreagă, nealterabilă – cu neputinţă să-i desprinzi din ea părţile care nu-ţi convin – trebuia s-o accepţi aşa cum era; şi ea nu putea să-şi dea seama, sau nu voia – ceea ce în practică era acelaşi lucru.

Şi totuşi, câteva dintre cele mai minunate clipe ale căsniciei lor se petrecuseră în timpul acestei luni febrile şi agitate – clipe de totală supunere şi devoţiune din partea ei, de dragoste protectoare dintr-a lui; şi, de asemenea, momente de pace. Odată cu începutul acestei toamne timpurii, întreaga familie reluase cu destulă înflăcărare preocupările literare. O romancieră feministă extraordinară, ca şi acel scriitor cu originea şi numele provenind din cele Cinci Oraşe, care recrease Orientul şi a cărui faimă era urmărită cu ardoare de literaţi – amândoi

publicaseră cărţi de un foarte mare şi autentic succes. În unele seri, Hilda şedea în salon, cu perdelele trase şi lampa aprinsă, savurând satira triumfătoare a romancierei, iar Edwin şi George, întinşi în poziţii imposibile, se lăsau furaţi de câte o povestire cu piei-roşii; şi în câte o pauză, Edwin putea să se smulgă de sub vrajă, destul pentru a reflecta: „Cât de plăcute sunt aceste seri!” Dar, mai mult ca sigur, avea să spună cu glas tare, cu o falsă severitate: „George! Culcarea!” Iar George, judecător subtil al adevăratei severităţi, murmură nepăsător: „Bine! Mă duc!” Şi nu se ducea.

Iar acum, stând la birou, Edwin se gândi: „A venit să mă ia”.

Era mulţumit. Dar nu trebuia să pară mulţumit. Sanctitatea întreprinderii trebuia apărată de orice invazie din afară. Se încruntă, prefăcându-se cu şi mai multă sârguinţă că este ocupat. Ea intră, cu acel aer de scuză, şi în acelaşi timp sfidător, pe care îl au soţiile când înfruntă sacra fortăreaţă a activităţii soţului. Nimeni n-ar fi bănuit că şi ea lucrase cândva într-o întreprindere, sosind cu regularitate în fiece dimineaţă într-un birou ca acesta, stenografiind, mânuind o presă de copiat, clasând acte, stabilind întâlniri de afaceri. Nimeni n-ar fi bănuit că ea însăşi se ocupase de afaceri, că ştia cum se strânge ban cu ban şi cum se cheltuiesc apoi banii într-o clipă. Toate aceste cunoştinţe păreau să se fi desprins de pe ea ca o excrescenţă, dispăruseră ca o desfigurare temporară, şi privea acum afacerile comerciale cu ochii neştiutori, nepăsători şi totuşi impresionaţi ai unei fetiţe.

— Bună, cucoană! exclamă el indiferent.

Apoi intră şi George. După vizita la Dartmoor, Hilda se apropiase mai mult de George, petrecându-şi ore întregi cu el, plimbându-se cu el şi informându-se, ca o soră mai mare asupra problemelor ce-l preocupau. Lui George asta îi plăcea, dar uneori îl şi plictisea, şi atunci îi făcea lui

Edwin câte o aluzie că uneori mama ar mai trebui pusă la punct.

— Nu era nevoie să vii şi tu, George, zise Hilda.

— Aş putea atunci să mă duc în sala motoarelor? întrebă George.

Lui Edwin i-ar fi plăcut ca băiatul să prefere maşinile tipografice. Dar pe el îl obseda sala motoarelor, probabil pentru că era murdară, încinsă şi înăbuşitoare.

— Nu, nu poţi, zise Edwin. Cred că Pratt a plecat, şi sala e închisă.

— Nu, nu-i închisă. Şi Pratt e acolo.

— Bine.

— Închide uşa, dragul meu, zise Hilda.

— Ura! ţipă George, şi o porni în goană trântind uşa cu geam.

Hilda, privind ţintă la mizeria odăii prea puţin luxoase, aşa cum făcea de obicei, ocoli biroul. Edwin îşi dădu seama, uitându-se la faţa ei, că era tulburată dar şi decisă. Fu pe punctul să spună: „Ascultă, fetiţo, sunt cam ocupat”. Dar se abţinu.

Întinzându-i o scrisoare pe care o scoase din geantă, Hilda spuse:

— Tocmai am primit-o cu poşta de după-amiază. Citeşte-o.

El recunoscu de îndată scrisul înclinat; dar hârtia era diferită; era o simplă jumătate de coală dintr-o hârtie foarte ieftină. Citi:

„Stimată doamnă Clayhanger – Doar câteva rânduri, ca să vă spun că soţul meu este în sfârşit disculpat. A fost o aşteptare lungă. Suntem împreună şi eu îl îngrijesc.

— Cu reînnoite mulţumiri pentru înţelegerea şi ajutorul dumneavoastră. Rămân a dumneavoastră.

Charlotte M. Cannon”.

Semnătura era abia lizibilă. Nu avea nici adresă, şi nici dată.

Primul gând fugar, meschin, al lui Edwin” a fost: „Nu pomeneşte nimic de cele zece lire!” Dar nu dură decât o clipă. Era fericit, simţi o uşurare intensă care-i cuprindea întreaga fiinţă. Îşi zise: „Acum că s-a terminat, putem începe din nou”.

— Bine, murmură el. Foarte bine. Nu ţi-am spus că va dura o vreme?... E foarte bine.

Se uită la hârtie, fluturând-o în mână, aşa cum-o ţinea de un colţ. Îşi dădu seama că era scrisoarea unei femei geloase, care obţinuse lucrul pe care-l dorea, şi avea de gând să-l păstreze numai pentru ea; şi în sinea lui începu să privească situaţia sardonic.

— Foarte concis, nu? zise ea cu glas straniu. Şi după atâta timp!

Edwin îşi ridică ochii spre soţia lui, întorcând capul într-o parte ca să-i prindă privirea ei.

— Scrisoarea asta, zise el cu glas tot atât de straniu ca şi al Hildei, scrisoarea asta este exact ce ar trebui să fie. Nu se putea aduce mai bine din condei... îmi închipui că nu vrei s-o păstrezi, nu?

— Nu, murmură ea.

El o rupse în bucăţele, pe care le aruncă în coşul de hârtii de sub birou.

— Şi arde-le pe celelalte, zise el cu glas coborât.

— Edwin, începu ea după o tăcere.

— Da?

— Nu crezi că George ar trebui să ştie? Nu crezi că unul din noi ar trebui să-i spună – tu, sau eu? Ai putea să-i spui tu.

— Să-i spun – ce? i-o întoarse Edwin, împingându-şi scaunul spre spate.

— Să-i spui totul!

Edwin se încruntă; şi putea simţi cum se încruntă; putea simţi cum îl cuprinde o justificată mânie.

— Categoric nu! proclamă el indignat, poruncitor,

zdrobitor. Categoric nu!

— Dar dacă aude de la alţii?

— N-ai nevoie să-ţi faci asemenea gânduri.

— Dar va trebui să afle odată şi odată.

— Se poate. Dar nu acum, în niciun caz! Nu cu consimţământul meu. Ar fi o nebunie.

Hilda spuse aproape în şoaptă:

— Foarte bine, dragul meu. Dacă aşa criv. i tu.

— Aşa cred.

Şi brusc, i se făcu milă de ea. Era gata să-i ierte morbiditatea ei exagerată, socotind-o urmarea marilor încercări sufleteşti prin care trecuse. Adăugă cu o bunăvoinţă neaşteptată:

— Şi tu o să crezi la fel mâine dimineaţă, copila mea.

— Mai întârzii mult?

— Nu. Ţi-am spus că o să stau târziu. Dacă acum o ştergi, puişor, te ajung şi eu din urmă în jumătate de oră.

— Te-a mai lăsat durerea de cap?

— Nu. Dar nici nu mă doare mai tare.

Şi privi ţintă, cu înverşunare, la registrul de salarii…

Ea se aplecă spre el.

— Sărută-mă, murmură cu ochii în lacrimi.

Când o sărută şi o simţi lipindu-se la pieptul lui, absorbi şi înţelese toate emoţiile prin care trecuse şi trecea biata de ea; şi în acelaşi timp îi transmise o duioşie neînchipuită, care răscumpăra asprimea refuzurilor sale. Era foarte fericit. Ştia că în seara aceea nu va mai putea lucra nimic, dar trebuia să se prefacă în continuare că lucrează. În glumă, fără să se ridice, îi trase voaleta peste faţă, o lovi uşor pe spate şi îi arătă uşa.

— Trebuie să trec pe la Clara, în legătură cu lâna aceea pentru Maggie, zise ea cu curaj.

Grozav îi mai plăcuse cum îi trăsese el voaleta pa faţă.

— LI aduc eu pe băiat, zise Edwin.

— Vrei?

Plecă, lăsând uşa întredeschisă.

II

O pală de aer venind de la uşa exterioară deschise larg uşa biroului lui Edwin.

— La ce-or fi bune uşile? mormăi el fără să se înfurie totuşi; după care strigă cu glas tare: Simpson! Închide uşa exterioară – şi închide-o şi pe asta.

Niciun răspuns. Se ridică şi se duse în biroul celălalt. Hikla trecuse prin el ca o săgeată. Simpson nu era acolo. Dar un bărbat stătea rezemat de cămin; ţinea deschis un exemplar din „Signal”, ce-i acoperea pieptul şi capul, lăsând vizibile doar degetele şi creştetul capului. Deşi becul cu gaz din mijlocul odăii ardea, i-ar fi fost imposibil să citească, pentru că lumina cădea în spatele foii. Bărbatul lăsă în jos ziarul cu un foşnet şi se uită la Edwin. Era înalt, bine îmbrăcat, purtând un costum gri închis, un palton de stofă bleumarin şi un melon lucios, nou-nouţ. Avea nasul drept, proeminent, şi ochii negri, neastâmpăraţi, vârâţi în fundul capului; părul scurt era încărunţit, dar nu şi mustaţa neagră.

— Mă aştepţi pe mine? întrebă Edwin pe un ton defensiv, oarecum ostil.

Omul putea să fie un voiajor comercial întârziat – unii dintre ei se consideră mai presus de orice lege; pe de altă parte, ar putea fi şi un nou client mai grăbit.

— Da, sosi răspunsul, cu un glas profund, plin, şi totuşi nesigur. Funcţionarul spunea că nu puteţi fi deranjat, şi mi-a cerut să vă aştept. Apoi a ieşit.

— Ce pot face pentru dumneata? De fapt, orele de program s-au terminat, dar unii dintre noi lucrăm şi mai târziu.

Omul aruncă o privire spre uşa de afară, pe care Edwin o închidea, şi apoi spre uşa interioară, de unde se putea vedea biroul lui Edwin.

— Sunt George Cannon, zise el, înaintând un pas, cu un aer sfidător parcă.

O clipă Edwin se simţi speriat de aspectul melodramatic al situaţiei. Apoi îşi zise: „Trebuie să-l înfrunt pe omul acesta. E un moment de criză”.

Şi deodată, deveni conştient, într-un mod aproape agreabil, de propria fiinţă. Omul stătea în faţa lui, sub lumina lămpii, cu toate atributele enigmatice ale unei alte fiinţe. Putea să-şi dea seama acum – în orice caz putea crede – că era George Cannon. Uitând tot ceea ce suferise omul, Edwin nu simţea pentru el decât instinctiva neîncredere ostilă a individului care nu a intrat niciodată în conflict cu societatea, faţă de individul intrrat, o dată pentru totdeauna, în confliot cu ea. La această senzaţie se adăuga un puternic resentiment faţă de ideea lui de a veni – şi mai ales neanunţat – tocmai la *el*, soţul femeii pe care o dezonorase. Era o faptă respingătoare – şi fără îndoială caracteristică pentru acest om. Nici nu te puteai aştepta la altceva de la el. Se poate ca omul să fie nevinovat de o anume fărădelege, se poate să fi fost condamnat pe nedrept; dar ce făcuse mai înainte, cu ce ticăloşi se înhăitase, ca să poată fi bănuit de această fărădelege? Uluitoarea apariţie a lui George Cannon, imediat după eliberarea lui, la întreprinderea lui Edwin Clayhanger era de neiertat. Edwin simţi imboldul de a-i spune fără milă: „Ascultă. Şterge-o. Pricepi englezeşte, nu-i aşa? Întinde-o!”

Dar nu avu inima să i-o spună aşa, brutal. Şi-apei, se întoarse şi funcţionarul, cu un vas de tablă plin cu apă, pentru umezirea periei de la presa de copiat.

— Vrei să intri, te rog? zise Edwin scurt. Simpson, sunt ocupat.

Cei doi bărbaţi intrară în biroul interior.

— Ia loc, îl pofti, Edwin, încruntat.

George Cannon, cu un gest ferm, îşi puse pălăria pe biroul dintre ei. Se răsuci apoi, aruncând o privire spre uşa

cu geam din spatele său, care era închisă.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă, zise Edwin. Nimeni nu ne aude – decât dacă strigi.

Îl cerceta cu curiozitate pe George Cannon, oarecum pe furiş, încercând să-şi dea seama dacă cineva putea vedea în el un deţinut eliberat. Hotărî că nu. George Cannon avea o privire şireată, dar nu învinsă; mulţi oameni aveau o privire şireată. Părul îl avea tuns scurta dar tot astfel îl aveau mulţi bărbaţi, dacă nu cei mai mulţi. Părea destul de sănătos; construcţia lui nu părea să fi suferit. Şi dacă trăsăturile mari, aspre, vădeau oboseală, cu pielea ici-colo pătată, brăzdată de riduri, şi în general cu un aspect cam răvăşit, nu era mai răvăşit decât mulţi cetăţeni din Bursley având cam cincizeci de ani, care făceau bani, câştigau onoruri şi trezeau invidia persoanelor presupus inteligente. Şi în timp ce înregistra toate acestea, spaima lui care-l strângea ca o gheară, că Hilda ar fi putut să-l întâlnească pe George Cannon în biroul exterior se micşoră, până când dispăru cu totul. Printr-un noroc, nu dăduse peste Cannon; probabil abia îl zărise când trecuse grăbită, luându-l probabil un client; dar dacă l-ar fi recunoscut? Ei, ar fi fost o scenă penibilă, şi nimic mai mult. Scenele penibile nu ucid au un efect trecător. Hilda ar fi fost nevoită să se stăpânească, şi s-ar fi stăpânit căci avea destul bun simţ. Tot el, Edwin, ar fi fost stăpân până la urmă pe situaţie. O atitudine indiferentă şi impasibilă era tot ce trebuia. La urma urmei, un om ieşit de curând din închisoare nu era o fiară sălbatică, şi niciun monstru. Sute de oameni ies din închisori în fiecare zi… Va şti cum să se poarte cu omul acesta – nu se va arăta ipocrit, nici crud, nici lipsit de bunăvoinţă, arătându-i totuşi limpede că era o necuviinţă reprobabilă venirea lui aici.

— Ea m-a recunoscut – acolo – la Dartmoor? întrebă George Cannon, fără a pregăti terenul, cu un glas profund tremurat; în timp ce rostea aceste cuvinte, o roşeaţă i se

întinse încet pe trăsăturile întunecate.

— Aăă – da! răspunse Edwin, şi glasul îi tremură şi lui.

273

— Nu eram sigur, zise George Cannon. Ne-au oprit înainte ca să pot vedea. Şi n-am îndrăznit să-mi întorc privirea – aş fi fost pedepsit. Mai fusesem pedepsit înainte, pentru că ridicasem ochii spre cer la exerciţii. – vorbea repede, şi deodată se opri.

— Oricum, n-am venit până aici ca să vorbesc despre închisoare, aşa că

18 – Viaţa în doi – Cd1/481

n-are de ce să-ţi fie teamă. Nu sunt unul din reformatorii care mişună pe-aici.

În uşoara dar nestăpânita lui surescitare şi nervozitate, din care nu lipsea o vagă urmă de isterie, părea acum să semene mai bine cujin fost condamnat, în ciuda hainelor sale bune. Deveni brusc demn de compătimit în ochii unui Edwin care se pricepea mai bine să se stăpânească. Şi, în acelaşi timp, întrebarea de la început şi tonul ei îl mişcară pe Edwin, şi el înţelese, plin de remuşcare, că mila morbidă şi impulsivă a Hiidei fusese un sentiment mult mai frumos decât bunul său simţ atât de dur şi grija de a evita emoţiile. Omul în haine bune îl impresiona mai mult decât puşcăriaşul. Părea că i se deschiseseră ochii, şi el văzu nu numai patetismul insuportabil al lui George Cannon, ci şi caritatea notabilă, cerească a Hildei, pe care el o temperase neîncetat, şi propria lui deşertăciune. Se simţea extrem de umilit. Şi se mai gândi cu tristeţe: „Tipul ăsta tot se mai simte legat de ea. Vai de capul lui!”

— Pentru ce *anume* ai venit? întrebă el.

George Cannon îşi drese glasul, iar Edwin aşteptă, cu teamă, mărturisirea. Nu putea citi nimic pe faţa vizitatorului; avea o expresie neliniştită care atrăgea

simpatia, dar era ceva în ea şi care îngheţa simpatia trezită, părând a spune: „Am eu singur grijă de mine”. Nu accepta nimic. Putea să-ţi pară rău de inima dinăuntru, şi totuşi expresia lui nu-ţi îngăduia nici să-l placi nici să-l stimezi. „… Am fost pedepsit că râdeasem ochii spre cer”… Edwin vedea în imaginaţie scene din închisoare. îl văzu din nou pe George Cannon oprindu-se şi întorcându-se, ca un sclav, cu faţa la perete, atunci pe coridor. Şi omul acesta din faţa lui, atât de aproape de el în odaia familiară, era acelaşi cu sclavul! Să fie oare acelaşi om?… Cât de impenetrabilă era enigma acestei existenţe a cărei răsuflare se auzea uşor de cealaltă parte a biroului.

— Ştii totul – despre cazul meu, desigur.

— Cred, zise Edwin, că îţi dai seama cât ştiu.

— Eu sunt un om cinstit – o ştii. Nu e nevoie să încep prin a-ţi explica asta.

Edwin prinse curaj:

— N-ai fost cinstit faţă de Hilda, dacă e să vorbim deschis.

Folosi în mod firesc, fără să şovăie, numele de botez al soţiei sale în faţa acestui om cu care nu mai vorbise niciodată. Nu spusese „soţia mea”. Dacă ar fi spus „soţia mea”, ar fi fost ca şi cum ar fi împroşcat-o cu noroi, şi s-ar fi împroşcat şi pe sine.

— Când spun „cinstit”, mă refer – ştii la ce mă refer. În privinţa Hildei – recunosc. Numai că n-am avut ce face… Pot spune că aş proceda din nou la fel.

Edwin simţi cum ochii îl usturau şi clipi, şi totuşi era furios pe acest om, care continuă:

— N-are rost să mai vorbim de trecut. S-a terminat. N-am avut ce face. Ea a ieşit neatinsă din toată situaţia. E nevătămată, şi-i mulţumesc Domnului pentru asta F Dacă ar fi avut un copil… ei, atunci ar fi fost altceva.

Edwin tresări. Omul nu ştia măcar că e tată – şi că fiul lui se afla la câţiva paşi mai departe – putea apărea în

fugă din moment în moment! (Ba nu! Micul George nu va apărea. Nimic, în afară de o poruncă hotărâtă, nu l-ar scoate din sala motoarelor, atâta timp cât mecanicul se afla acolo.) Era oare cu putinţă ca Hilda să-i fi ascuns existenţa copilului, sau să-l fi anunţat că a murit? Dacă-i aşa, atunci niciodată nu a făcut un lucru mai înţelept – şi ideea ei chibzuită el o socoti de-a dreptul eroică. Dar dacă doamna Cannon ştia despre copil, atunci înseamnă că ea, cu egală prudenţă şi cu un scop diferit, îi ascunsese existenţa faţă de George Cannon, sau îl minţise că ar fi murit. Omul era categoric sincer. Când spusese „mulţumesc Domnului!" – tot glasul îi vibrase ca al unui credincios fervent în timpul rugăciunii.

George Cannon începu iarăşi să vorbească:

— Tot ce vreau să spun este că sunt un om cinstit. Am fost tratat îngrozitor. Nu că aş vrea să mă leg de asta. Nu! Sunt un fatalist. Dar s-a terminat. Gata, Nu mă vait. Tot ce vreau să arăt e că nu sunt hoţ, nu sunt falsificator, şi n-am nimic de ascuns. Poate că mi-am atras singur necazurile în afacerea cu bancnota. Dar când ai fost o dată în închisoare, nu-ţi alegi prietenii – nu poţi să ţi-i alegi. Poate că aş fi sfârşit şi eu prin a deveni hoţ şi falsificator, numai că de data asta am încasat şase ani buni fiind cu totul nevinovat. N-am făcut niciodată nimic rău, sau vreo neghiobie, decât că am ţinut prea mult la cineva. Asta i se poate întâmpla oricui. Mi s-a întâmplat mie. Dar nimic altceva. Înţelegi? Niciodată…

— Da, da, fireşte! zise Edwin oprindu-l, căci îl văzuse gata să repete iar toate argumentele; şi fuseseră argumente convingătoare.

— Vreau să spun că nimeni n-are dreptul să mă privească de sus, stărui George Cannon, apropiindu-şi chipul pe deasupra biroului. Dimpotrivă, ţara asta îmi datorează scuze. Oricum, nu vreau să o iau de la început. S-a terminat. N-are rost să te vaiţi pentru ceva ce nu mai

poţi drege. Ştiu eu cum e făcută lumea.

— De acord! De acord!

Şi chiar şi era de acord. Firea lui cinstită admitea aproape prea repede şi complet forţa acestei pledoarii.

— Ei bine, zise George Cannon, ca s-o scurtez, am nevoie de ajutor. Şi am venit la dumneata pentru asta.

— La mine! exclamă Edwin cu glas stins.

— La dumneata, domnule Clayhanger! Am venit de la Londra direct aici. N-am niciun prieten în întreaga lume, nici măcar unul. Nu oricine poate să spună asta. Exista un individ numit Dayson, la Tumhill – lucra pe vremuri pentru mine – el ar fi făcut ceva dacă putea. Dar era prea prost ca să poată face ceva; şi-apoi, a plecat fără să lase vreo adresă. Ştiu asta, fiindcă i-am scris.

— Oh, tipul acela! murmură Edwin, găsind un pic de uşurare chiar şi în schimbarea de o clipă a discuţiei. Ştiu despre cine-i vorba. Stenograf. A murit acum doi ani în insula Man, în timp ce era în vacanţă. Am citit într-un ziar.

— Deci, *asta*-i adresa lui? La oficiul poştal al morţilor! Ei, atunci să-l şterg de pe listă; categoric! şi Cannon pufni cu amărăciune. Ştiu că dumneata nu-mi eşti prieten. N-am niciun drept să te socotesc astfel. Nu mă cunoşti; dar ştii multe despre mine. Când te-am văzut la Dartmoor, am bănuit cine erai, şi mi-am spus că păreai genul de om care poate să ajute pe altul… De ce ai venit la închisoare? De ce ai adus-o pe ea acolo? Probabil că ştiai că sunt acolo.

— x

Brusc, glasul îi sună plin de reproş.

— N-am adus-o acolo, zise Edwin, şi roşi. A fost… Oricum, să nu intrăm în amănunte, dacă n-ai nimic împotrivă.

— A fost tulburată?

— Sigur că da.

Cannon oftă.

— Ce vrei să fac? îl întrebă Edwin, sumbru.

În sinea sa era destul de mulţumit că George Cannon îl socotise genul de om dispus să-l ajute. Era oare linguşeala unui cerşetor? Nu, nu putea fi vorba de aşa ceva. Edwin dădea crezare la tot ce spunea acest om.

— Bani! zise Cannon tăios. Bani! Pentru dumneata nu va însemna mare pagubă, dar pe mine mă va salva. La urma urmei, domnule Clayhanger, există o legătură între noi, ca să spun aşa. Există o legătură între noi. Şi dumneata te-ai ales cu partea bună.

Edwin roşi din nou.

— Dar, fireşte că soţia dumitale… bolborosi el. Fireşte că doamna Cannon nu este lipsită de mijloace. Ştiu că în ultima vreme a fost cam strâmtorată, dar fără îndoială că…

— De unde ştii că a fost strâmtorată? îl întrerupse Cannon, încruntat.

— Soţia mea i-a trimis zece lire – cred că era vorba de zece lire – pentru cheltuieli, înţelegi

Cannon exclamă furios, ca pentru sine:

— Nu mi-a pomenit nimic!

Şi rămase tăcut.

— Dar, am ştiut mereu că este o femeie cu avere, mai spuse Edwin.

Cannon îşi aşează coatele pe birou, se aplecă ceva mai mult în faţă, şi deschise de câteva ori gura, înainte de a putea vorbi.

— Domnule Clayhanger, mi-am părăsit soţia – cum îi spui dumneata. Dacă rămâneam cu ea, aş fi ucis-o. Am fugit. Da, ştiu tot ce a făcut pentru mine. Ştiu că, fără ea, poate că aş mai fi şi acum la închisoare, pentru încă vreo doi ani Dar aş prefera să stau la închisoare, sau în iad sau oriunde, decât cu doamna Cannon. E o femeie bătrână. Întotdeauna a fost bătrână. Avea aproape patruzeci de ani când m-a înhăţat, şi eu aveam douăzeci şi doi. Sunt încă tânăr şi acum. Încă n-am îmbătrânit. Doamna Cannon are

conştiinţa curată. Îşi face întotdeauna datoria. M-ar lăsa s-o calc în picioare şi nu s-ar plânge, numai să mă poată păstra. S-ar mulţumi să zâmbească. Oh, da, ar întoarce şi obrazul celălalt – l-ar întoarce mereu. Dar nu mă va păstra. Cât despre tot ce-a făcut, nu-i sunt recunoscător. O ciumă. Aşa e femeia asta!

Vorbea tare, aţâţat, cuprins de o mare tulburare.

— Sst! încercă Edwin, alarmat, să-l liniştească.

— Bine! Bine! urmă Cannon cu glas mai scăzut, dar tot pătimaş. Dar ascultă-aici! Dumneata eşti bărbat. Ştii cum stau lucrurile şi ai să înţelegi ce vreau să spun. Credemă când spun că n-aş trăi cu femeia as. a pentru tot aurul din lume. Nu pot. Nu pot s-o fac. Am luat ceva din banii ei, numai un pic, şi am fugit… Se întrerupse, apoi continuă cu o voce tot mai stăruitoare: – Am pornit încoace. A trebuit să întreb unde te găsesc. Aş fi putut să fiu recunoscut pe străzi, dar n-am fost. Nu m-am aşteptat să te găsesc aici, la ora asta. Mă gândeam că o să fiu nevoit să rămân în oraş noaptea asta. N-aş fi venit la dumneata acasă. Acum, că te-am văzut, am să mă duc să înnoptez în Crewe. Acolo voi fi mai în siguranţă. Şi în drum spre Liverpool, şi spre America. Vreau să plec în America. Cu puţin capital, am să mă descurc acolo. E singura mea şansă; dar e o şansă bună. Trebuie să am cu mine un mic capital. N-are niciun rost să debarc la New York cu buzunarele goale.

Edwin zise, încă încercând să ocolească problema:

— Aveam impresia că ai mai fost o dată în America.

— Da, de asta şi ştiu. Nu aveam niciun ban. Şi în plus, adăugă el cu înţeles, am fost adus înapoi.

Edwin gândi: „Am să-i fac pe voie”.

În clipa aceea pe geamul uşii zări umbra capului şi umerilor Hildei.

— Iartă-mă o clipă, murmură el, şi se repezi cu o iuţeală uimitoare afară din odaie, trântind uşa în urma lui.

Hilda, văzându-l atât de agitat, se opri o clipă, într-o

linişte stranie, înainte de a vorbi. Edwin stătea în faţa ei" chiar în uşă. Apoi ea rosti, limpede şi liniştit, prin voaleta care-i acoperea faţa:

— Mătuşa Hamps a avut un atac de inimă. Doctorul spune că ar putea să nu apuce dimineaţa. S-a întâmplat acasă la Clara.

Acesta a fost primul din atacurile de inimă fatale ale doamnei Hamps.

— Ah! şopti Edwin, părând doar prea puţin interesat de întâmplare. Aşa deci? Zici că se află la Clara?

— Da.

— Şi ce doctor a venit?

— I-am uitat numele. Stă în Acre Lane. Au trimis după cel care era mai aproape. Biata de ea nu poate să-şi tragă răsuflarea – decât cu un mare efort. Aproape că a căzut din pat, tot luptându-se să respire.

— Ai văzut-o?

— Da. M-au chemat acolo.

— E şi Albert acolo?

— Oh, da.

— Ei, cred că o să mă duc şi eu. Du-te înainte. Te urmez imediat.

Era conştient că nu simţea nici cea mai mică părere de rău faţă de moartea iminentă a mătuşii Hamps. Nici chiar imaginea bătrânei doamne luptându-se să-şi tragă răsuflarea nu-l mişcă, deşi ultimele zile ale tatălui său fuseseră destul de chinuitoare. El şi Hilda avură acelaşi gând: „În sfârşit, i s-a întâmplat ceva şi mătuşii Hamps!" Era într-adevăr un eveniment.

— Trebuie să-ţi vorbenc, zise Hilda încet, îndepănându-se spre uşa interioară.

Simpson era în spatele lor, şezând la biroul său pătat de cerneală; lipea timbre pe scrisori şi se prefăcea din politeţe că nu aude nimic.

— Nu, o opri Edwin. E cineva înăuntru. Nu putem

vorbi acolo.

— Un client?

— Da… Ascultă, Simpson, ai terminat cu scrisorile acelea?

— Da, domnule, răspunse Simpson, zâmbind. Fusese recomandat ca un tânăr „cu mari calităţi”, şi nu înşelase aşteptările, în ciuda unei nervozităţi structurale.

— Du-le la cutie, şi treci pe la domnul Benbow şi spune-i că voi fi acolo cam într-un sfert de ceas Nu cred că e nevoie să te mai întorci. Grăbeşte-te.

— Da, domnule.

Edwin şi Hilda aşteptară ca Simpson să plece.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Hilda cu glas coborât, dar tăios, de îndată ce uşa se închise.

Era ca şi cum i-ar fi trecut brusc prin minte ceva înspăimântător.

— Ce să se întâmple? Nimic. De ce?

— Arăţi atât de ciudat.

— Ei… ai venit cu vestea asta.

Şi râse scurt, stingherit. Se simţea şi arăta ca un vinovat, şi o ştia.

— Arătai ciudat şi când ai ieşit.

— Eşti tulburată, draga mea, asta-i tot.

Îşi dădea seama acum cât de agitat era, deşi până acum nu observase asta.

— Edwin, cine-i acolo înăuntru?

— Nu ţi-am spus? Un client.

Îi putu vedea prin voaletă nările fremătând.

— E George Cannon! exclamă ea.

El râse iar.

— Ce te face să crezi asta? o întrebă, simţind totodată că n-avea niciun rost să se prefacă.

— Când am plecat de-aici, am observat că te aştepta cineva. Citea un ziar şi nu puteam să-l văd. Dar a mişcat un pic ziarul, mi s-a părut că-i zăresc creştetul capului. Şi

când am ajuns în stradă, mi-am zis: „Semăna cu George Cannon”; şi apoi mi-am zis: „Dar, bineînţeles, nu se poate”. Şi apoi, cu toată tevatura asta cu mătuşa Hamps, mi-a ieşit din minte.

— Ei bine, el este, dacă ţii neapărat să ştii.

Tot trupul şi chipul ei, pline de mister, părură să radieze o emoţie nimicitoare care umplu întreaga încăpere.

— Ştiai că vine?

— Nu. Habar n-aveam!

Senzaţia de vinovăţie începu să-l părăsească pe Edwin. Cum Hilda păru gata să facă un pas, încă şovăitoare, el adăugă:

— Sper că n-ai de gând să te duci să-l vezi!

Şi vocea lui sfidătoare, ameninţătoare, o opri în loc. Lucrul cel mai important din lume era în clipa aceea ca Hilda să nu-l vadă pe George Cannon. O va împiedica eventual prin forţă. Se va arăta mânios şi brutal. îi va arăta că el este cel mai tare. Renunţase la vechea atitudine de nepăsare insensibilă prin care căuta să se convingă că, la urma urmei, nu avea importanţă dacă se întâlnesc unul cu altul. Dimpotrivă, acum se ridica între ei, disperat şi hotărât, acţionând instinctiv şi convenţional. Trecutul separat al fiecăruia din cei doi, plin de suferinţe şi tragedii, convergea unul spre altul, pentru a se întâlni chiar în acel moment, şi el se opunea cu ferocitate.

— Ce vrea?

— Vrea să-l ajut să plece în America.

— Tu?

— Spune că n-are niciun prieten.

— Dar soţia lui?

— Tocmai asta i-am spus şi eu… A părăsit-o. Zice că nu poate trăi cu ea.

Se lăsă o tăcere, în care încordarea păru să se mai potolească.

— Nu poate trăi cu ea! Nici nu mă miră. Şi totuşi, cred că e ciudat să vină la tine.

— Şi eu cred la fel, zise Edwin sec, simţindu-se mai stăpân pe situaţie; căci schimbarea din tonul Hildei – satisfacţia ei aproape copilărească auzind că George Cannon nu poate să trăiască cu soţia lui – păru să-i ofere o poziţie de superioritate. Dar sunt multe lucruri ciudate pe lumea asta. Acum ascultă-aici. N-am de gând să-l las să aştepte; nu pot. Apoi vorbi foarte grav, autoritar, ridicând vocea: Găseşte-l pe George şi du-l imediat acasă.

Hilda păru impresionată, dar rămase totuşi încruntată.

— Cred că nu-i drept să ţi se ceară ţie să-l ajuţi, şi glasul îi tremură, aproape frângându-se. Ai să-l ajuţi, Edwin?

— Am să-l ajut să plece din oraş imediat, şi chiar din ţară. Fă cum îţi spun. Aşa cum stau lucrurile, el nu ştie de existenţa lui George, şi e mai bine că nu ştie. Dar dacă mai rămâne prin apropiere, va afla negreşit.

Prin toată atitudinea ei, Hilda lăsă să se vadă că nu îngăduise niciodată ca George Cannon să afle că avea un fiu; şi sinceritata atitudinii ei îl impresionă pe Edwin prin însăşi simplitatea ei.

— Şi acum, şterge-o! George e în sala motoarelor.

Hilda se îndreptă şovăind spre uşa din afară, ca o şcolăriţă care se răzvrătise şi fusese dojenită. Deodată izbucni în lacrimi, se repezi la Edwin şi, punându-i braţele în jurul gâtului, îl sărută prin voaletă.

— Nimeni în afară de tine nu l-ar fi ajutat – nimeni! murmură ea pătimaş, pe jumătate admirându-l şi pe jumătate protestând.

Şi în timp ce pleca aruncând o privire înapoi, cu faţa încruntată şi în acelaşi timp blândă, părând să-l implore: „Ajută-l”.

Edwin simţi în clipa aceea o profundă fericire şi

totodată îngrozitoarea tristeţe şi mizerie care mocneşte în hăurile acestei lumi. Rămase singur sub flacăra lămpii, copleşit.

IV

Se întoarse în biroul său, puţin stingherit şi amuţit, cu o senzaţie clară de uşurare că scăpase de Hilda, că o scosese din ecuaţie – şi nu fără succes. După ce avusese de a face cu o femeie, să trateze cu acest bărbat, în limbajul direct al bărbaţilor, i se părea simplu şi uşor. îl uimise în egală măsură întârzierea ostilă cu care doamna Cannon o informase pe Hilda de eliberarea lui Cannon, ca şi dispreţul derutant, inflexibil din vorbele Hildei: „Nici nu mă mir㔝. Şi imaginea fugară a mătuşii Hamps, luptându-se cu moartea, îl lăsă tot impasibil. Se uită la George Cannon, şi acesta, cu ochii în care i se citea nestatornicia, îi întoarse privirea. Se aştepta aproape ca omul să spună: „Cu Hilda ai vorbit acolo afară?” Dar Cannon părea să nu bănuiască măcar că, puţin mai înainte şi acum, fusese atât de aproape de ea. Lucru cert, când aşteptase în biroul exterior, ridicase ziarul de cum auzise uşa deschizându-se, anume ca să se ascundă în dosul lui. Probabil că nici nu văzuse că cel ce trecea era o femeie. Dacă Simpson ar fi fost acolo, politicos cum era, ar fi spus cu siguranţă: „Bună seara, doamnă Clayhanger”, dar întâmplător lipsea.

— Vrei să mă ajuţi? întrebă George Cannon după o clipă, şi glasul lui profund suna atât de rugător, de umil, atât de surprinzător de linguşitor, atât de înfricoşat, încât Edwin cu greu suportă să-l audă. îi făcea rău să vadă că un om depindea atât de mult de altul. De fapt, ar fi preferat tonul sfidător, aproape neruşinat al lui Cannon.

— Da, răspunse el. Am să fac ce pot. Ce doreşti?

— O sută de lire, zise George Cannon, şi pronunţând aceste cuvinte, se uită la el cu o privire dură şi fermă.

Edwin rămase descumpănit. Dar imediat începu să-şi modifice opinia, dându-şi seama că, la urma urmei, omul ar

fi procedat prosteşte cerând mai puţin.

— Nu pot să ţi-i dau pe toţi acum.

Chipul lui Cannon se lumină, de uşurare şi bucurie. Ochii lui negri sclipiră febril, plini de nerăbdare, ca atunci când o speranţă aproape irealizabilă e pe punctul de a fi îndeplinită. Deşi nu se mişcă, stăpânirea de sine îl părăsi cu totul, dezgolindu-i o clipă tainiţele sufletului.

— Poţi să mi-i trimiţi – în bancnote? Aş putea să-ţi dau o adresă în Liverpool.

Abia putea rosti cuvintele.

— Aşteaptă o clipă, zise Edwin.

Se duse până la seiful zidit în perete, de care era încă atât de mândru, şi îl descuie cu gestul proprietarului. Potrivirea perfectă a cheii strălucitoare, uşurinţa cu care se răsuci în broască, deschiderea silenţioasă, greoaie a uşii masive pe balamale – toate acestea îi produseră o plăcere atât fizică cât şi morală. Savura securitatea poziţiei sale şi capacitatea de a salva oameni de la ruină. Din adâncul seifului scoase o pungă cu monede de aur, din banii cu care va plăti salariile a doua zi – va trebui dimineaţa să trimită din nou la bancă. Ştia că în pungă erau exact douăzeci de lire în monede de o jumătate de liră, dar răsturnă pe birou monedele şi le numără într-un clinchet ce-i mângâia auzul.

— Iată, zise el. Iată douăzeci de lire la şi punga, va fi mai uşor de dus.

Puse banii în pungă, apoi îi veni o idee năstruşnică, ce i se păru nemaipomenită.

— Scrie adresa aici pe plic, dacă vrei, şi îţi voi trimite mâine o sută. Te poţi bizui pe cuvântul meu.

— Optzeci, vrei să spui, murmură George Cannon.

— Nu, zise Edwin, cu o falsă dezinvoltură, roşind. O sută. Cu douăzeci de lire să-ţi plăteşti drumul peste ocean şi-ţi va rămâne o sută întreagă, când vei ajunge acolo.

— Eşti foarte bun, zise Cannon cu glas slab. Eu…

— Poftim. Iată plicul. Iată şi un creion.

Edwin îl întrerupse brusc, căci de frică să nu i se mulţumească, se purtă aproape cu asprime.

În timp ce Cannon scria nervos adresa, Edwin putu să-şi dea seama că avea degetele butucătoase ca ale unui muncitor cu ziua.

— O să-i primeşti pe toţi înapoi. O să vezi, zise Cannon, şi se ridică să plece, ţinându-şi în mâna stângă pălăria lucioasă de fetru.

— Nu te mai gândi la asta. N-am nevoie de ei. Nu-mi datorezi nimic.

— O să-i primeşti înapoi până la ultimul bănuţ, şi n-o să treacă multă vreme până atunci.

Edwin zâmbi, dezaprobator.

— Îţi urez noroc! zise el. Ai să ajungi la vreme în Crewe. Există un tren la Shawport, la opt şi şapte minute.

Îşi strânseră mâna şi părăsiră împreună biroul interior. Pe când traversa biroul exterior, mergând înaintea lui Edwin, Cannon îşi întinse capul, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva dar, încurcat, renunţă să mai spună şi îşi continuă drumul, dispărând de îndată în bezna de afară. Edwin rămase cu amintirea privirii lui nehotărâte, mai mult aspră decât încrezătoare, mai curând profund uşurată decât profund recunoscătoare.

„Pe legea mea! îşi zise Edwin. „Cine ar fi crezut?... Se spune că tipii ăştia se întorc mereu, ca o pacoste, dar pun rămăşag că ăsta nu va mai veni”. Şi se gândi şi la situaţia doamnei Cannon, părăsită de omul acesta; nu i se făcu milă. Încuie seiful, stinse luminile, închise biroul şi se pregăti pentru vizita la mătuşa Hamps.

V

Hilda şi fiul ei se aflau în sufragerie; masa, pregătită pentru o gustare mai deosebită – pe jumătate ceai şi pe jumătate cină – forma un dreptunghi alb, strălucitor. Pe masă, printre farfurii albe cu albastru, printre cuţite şi

furculiţe, se aflau câteva din cărţile de şcoală ale lui George. În cele mai multe domenii ale cunoaşterii, George îşi zicea în sinea lui că ar putea da lecţii părinţilor săi – în special mamei sale. Totuşi, această persoană apropiată îi era încă utilă uneori când îşi făcea lecţiile, ca de pildă la „poezie”. George era nevoit să înveţe săptămânal, în silă, câteva versuri, şi acum mama lui ţinea în mână o carte intitulată „Culegere de poezii”, în timp ce George mormăia cu o corectitudine aproximativă versurile aparent nemuritoare:

Abou Ben Adhem, sporească-i seminţia, Trezitu-s-a-ntr-o noapte dintr-un vis adânc de pace.

Mama sa! «sa, abia se uita în carte. Ştia poemul pe de rost, şi i-l şi recitase lui George care, deşi foarte impresionat de înfocarea ei, n-a putut fi convins să imite dezinvoltura exprimării ei. Elocinţa lui era neobişnuit de proastă în seara asta, pentru motivul că fusese plăcut impresionat de colosala veste a bolii mătuşii Hamps. Nu că ar fi avut ceva împotriva mătuşii Hamps! Plăcerea lui ar fi fost tot atât de intensă faţă de boala gravă a oricărei alte rude importante, în afară de mama sa şi de Edwin. Asemenea evenimente însemnate dau un interes senzaţional vieţii domestice, de care ea în general duce lipsă.

În clipa aceea, prin uşa întredeschisă a sufrageriei, se auzi cheia lui Edwin răsucindu-se în broasca uşii de la intrare.

— A venit unchiul! exclamă George, sărind în sus.

Hilda îl opri.

— Strânge-ţi cărţile, zise ea. Ştii că unchiul preferă să se ducă la baie înainte de a face orice *altceva*!

Era lucru ştiut că acestui om meticulos nu-i plăcea nici măcar să fie întâmpinat, când se întorcea seara acasă, înainte de a fi trecut pe la baie.

Hilda strânse ea însăşi cărţile şi le aşează pe bufet.

— Să-i spun Adei? sugeră George, mestecând ceva.

— Nu. Ada ştie.

Pe îndelete, Hilda potrivi lemnele în foc. Era într-o stare de emoţie tulburătoare. Tot felul de amintiri şi comparaţii îi bântuiau gândurile, întristând-o şi totuşi încluioşând-o. Îşi amintea de zilele când obişnuia să recite, stârnind entuziasmul tuturor, în vechiul salon al familiei Orgreave; şi de zilele când era doar o hoinară, fără cămin, fără vreun sprijin, neştiind ce-i va aduce ziua de mâine; şi de răstimpul scurt şi nesigur alături de George Cannon; şi de zilele nesfârşite când singura ei certitudine fusese certitudinea dezastrului. Se uită la George, şi văzu în el reminiscenţe ale tragicului şi misteriosului său tată, acum îndepărtat, împins în necunoscut, ca şi cum ar fi fost ceva ruşinos. Aproape orice lucru ce se petrecea în prezent i se părea tragic. Johnnie Orgreave nu se mai întorsese, bineînţeles, din idila sa cu teribila doamnă Chris Hamson; locul unde se ascundeau nu era precis cunoscut; dar întregul district ştia că soţul deschisese acţiunea de divorţ; se mai ştia că întreprinderea Orgreave se năruia din nepriceperea lui Jimmie Orgreave, însurat cu o femeie ele nimic, care fusese văzută cu câteva zile mai înainte beată la balconul teatrului Royal din Hanbridge. Janet se afla încă la Tavy Mansion, pentru că nu avea niciun loc unde să stea în cele Cinci Oraşe. Janet îi trimisese Hildei o scrisoare tare tristă, care respira sentimentul ei de zădărnicie şi inutilitate în schema socială. Chiar în după-amiaza aceasta, printr-o scurtă aluzie, taciturna Maggie, care se plângea foarte rar, lăsase să se înţeleagă câte ceva din ceea ce însemna să trăieşti zi şi noapte alături de mătuşa Hamps. Până şi Clara, atât de mulţumită de sine, protejată de o armură aproape impenetrabilă de îngâmfare, dădea semne de nelinişte, căci suferea de o vagă boală cronică, iar soţul ei nu ştia niciodată cum stă din punct de vedere financiar. În sfârşit, ultima măreţie a

mătuşii Hamps se prăbuşea în cenuşă. Numai Hilda era, din aproape toate punctele de vedere, într-o situaţie mulţumitoare şi promiţătoare. Se bucura de iubire, sănătate, bani, stabilitate. Când o ameninţa vreo primejdie, un soţ calm şi întotdeauna tare priceput era acolo ca s-o înlăture. Neîndoielnic nimic, în afară de faptul că se apropia de patruzeci de ani, nu tulbura acum viaţa Hildei; iar vârsta, categoric că nu o îngrijora.

Ada intră aducând mâncarea caldă, şi apoi ieşi.

În cele din urmă Hilda auzi uşa de la baie. Părăsi sufrageria, închizând uşa şi lăsându-l pe George acolo, iar băiatul înţelese foarte bine aluzia – ţinând seama de vârsta lui. Edwin, periat şi dichisit, cobora scările, frecându-şi mâinile curate cu o satisfacţie vizibilă. Dădu din cap spre ea cu amabilitate, dar fără să zâmbească.

— A plecat? întrebă Hilda cu glas coborât.

Edwin dădu iar din cap. Ajunsese la picioarele scării.

Ea nu se apropie să-l sărute, simţind într-un fel că soţul ei n-are chef să fie sărutat în clipa aceea.

— Cât i-ai dat?

Ştia că el nu-i va lua în seamă întrebarea, dar nu se putu stăpâni să n-o pună.

El zâmbi şi o mângâie pe umăr. Tare îi mai plăcea Hildei s-o mângâie pe umăr.

— Totul s-a aranjat, zise el cu un uşor aer de superioritate. Nu te mai gândi.

Ea nu mai stărui ştiindu-l că îi plăcea să dea lămuriri, dar nu dacă i se cereau. Mai, târziu avea să înceapă să vorbească fără să fie rugat.

— Cum se mai simţea mătuşa Hamps?

— Puţin mai bine, dacă se poate spune aşa ceva. Aş pune rămăşag că o să scape.

Intrară în sufragerie unul lângă altul, şi ea îl întrebă dacă-i trecuse durerea de cap.

Masa decurse în linişte. După o vreme, Edwin

deschise discuţia despre boala mătuşii Hamps, făcând câteva observaţii usturătoare despre comportarea lui Albert Benbow.

— Mătuşica o să moară? întrebă George, încântat.

La care Edwin replică:

— Ce caută cărţile acelea de şcoală pe bufet? Credeam că s-a înţeles limpede că îţi faci lecţiile în budoarul mamei tale?

Vorbise fără supărare, dar cu răceală. Îşi dădea seama că nici Hilda şi nici fiul ei nu puteau înţelege că, pentru un negustor de cărţi, manualele de şcoală nu erau cărţi, ci doar nişte obiecte jalnice. Nu-i condamna pentru nepriceperea lor, dar socotea că o înţelegere trebuie respectată.

— Mama le-a pus acolo, zise George cu perfidie.

— Ei bine, înseamnă că acum poţi să le iei tu, zise Edwin cu fermitate. Dă fuga imediat.

George se ridică de pe locul său, dintre Hilda şi Edwin, şi din faţa farfuriei cu bunătăţi, şi luă cărţile. Hilda îl privi plecând, resemnată. Şi tatăl lui plecase. Edwin era în dreptul său; poziţia lui nu putea fi atacată. Nu fusese dezagreabil, dar vorbise ca un om absolut convins că porunca nu-i va fi călcată. În fundul sufletului, Hilda se răzvrăti. Dacă Edwin ar fi nesocotit vreuna din hotărârile ei, ea n-ar fi folosit niciodată faţă de el tonul pe care-l folosea el pentru a se face ascultat. Ea ar fi râs, sau s-ar fi încruntat, dar nu s-ar fi purtat ca un tiran politicos. Şi nici el nu s-ar fi aşteptat s-o vadă în acest rol; probabil că nu i-ar fi plăcut.

De ce? Nu erau oare egali? Nu, nu erau egali. Ipoteza fundamentală dar nerostită pe care se baza viaţa căminului lor era că nu erau egali. Putea să-l contrazică, putea uneori să-l şi înfrunte, putea să-l chinuie, putea să-l înfurie fără a se teme de vreo pedeapsă, pentru că dragostea ce i-o purta o făcea necesară fiinţei lui; dar în ciuda tuturor acestora,

voinţa lui constituia sediul guvernului, iar ea şi George nu erau decât opoziţia. Până la urmă, era menită să se încline. Ea era compiementul existenţei lui, în timp ce el nu era complementul existenţei ei. Ea nu era decât un parazit, deşi unul esenţial. De ce?... Motivul, socotea ea, era economic, pur economic. Se răzvrăti. Nu era şi ea un individ tot atât de autentic ca şi el? Nu avea şi ea o minte ascuţită, o experienţă proprie, idealuri proprii? Nu era ea o fire profund şi excepţional de independentă?...

Soarta nu i se putea schimba. Nu avea, desigur, nici cea mai mică dorinţă de a-l părăsi; îi era devotată; ceea ce o irita era că, chiar dacă ar fi avut această dorinţă, nu şi-ar fi putut-o împlini, căci era acum prea bătrână şi ţinea prea mult la confort şi securitate, pentru a risca o astfel de acţiune. Era prizonieră, şi îşi aminti cu o uşoară strângere de inimă, nu chiar cu regret, de zile când era nefericită şi liberă la fel ca un bărbat, de zilele când putea spune: „Vreau să mă duc la Londra", „Vreau să plec din Londra", „Sunt înşelată şi ruinată, dar sunt propria mea stăpână".

Aceste gânduri, în tihna idilică a cinei, se amestecau, sub preocupările ei zâmbitoare de stăpână respectată a casei cu gânduri de dragoste faţă de soţul şi de fiul ei, la calităţile lor, la dragostea masculină care o învăluia şi o proteja, la siguranţa ei, la tragedia lui George Cannon, ticălos şi victimă în acelaşi timp, care primise bani ca să plece, la necazurile unora dintre prietenii ei şi la cei morţi. În inima ei îşi şoptea cu neastâmpăr: „Mă supun, şi totuşi n-am să mă supun niciodată".

Cartea a treia ECHILIBRUL

Capitolul XVII OCHII LUI GEORGE

I

Hilda era singură în budoar, aşezată în faţa focului. Tocmai venise de la bucătărie şi purta halatul alb de bucătărie, nepotrivit pentru budoar; dar îi stătea bine. După-amiaza de noiembrie se prefăcuse în înserare, şi pe

fereastră, pe deasupra acoperişurilor de pe Hulton Street, se puteau vedea stele sclipind pe cerul senin ce începea să se întunece. După o bruscă scădere şi apoi creştere a barometrului, care explica ploile abundente însoţite de furtună, se anunţau primele îngheţuri şi iarna bătea la uşă. Temerarii locuitori ai celor Cinci Oraşe, printre care şi Hilda, îşi adunau forţele pentru greutăţile iernii, cu noroaiele ei, cu tot mai multă funingine, cu lapoviţă şi umezeală, cu geruri pătrunzătoare; parcă se bucurau de perspectiva tonică a acestor neajunsuri. Urgia ameninţase încă din septembrie. Acum venise de-adevăratelea. N-are decât să vină! Fă focul, bate din picioare şi sfideaz-o! Hilda se simţea înviorată, trezită din nou la savoarea şi romantismul vieţii, nu numai de începutul iernii, dar şi de evenimente dramatice din bucătărie.

Trecuseră ceva mai mult de trei ani de la încheierea episodului cu George Cannon, şi în primii doi ani Hilda avusese linişte în bucătărie. Fusese stăpână a casei care ştia ce vrea şi, purtându-se cum trebuie cu slujnicele, obţinea ceea ce voia; fusese o stăpână care „nu se împăca” cu tot felul de lucruri, adică cu slujnice bătrâne şi slute, şi până atunci norocul o răsfăţase. Apoi bucătăreasa, cu ingratitudinea unei slujnice la care ţii, îşi dăruise inima unui bărbat şi îl urmase într-o căsuţă la mile întregi depărtare, în Longshaw. Din clipa aceea Hilda încetase să mai fie acea stăpână ce-şi domină soarta cu o mână fermă; devenise ca toate celelalte stăpâne. Într-un an trecuseră prin casă cinci bucătărese, care nu-i aduseseră decât necazuri. O dată vrusese, s-o concedieze chiar şi pe Acla, fetişcana zveltă şi constantă dar, văzând-o cum se căieşte plină de afecţiune, renunţase. Iar ultima bucătăreasă, o femeie nici tânără nici drăguţă, plecase pe neaşteptate astăzi, după tot felul de obrăznicii, după ce Hilda descoperise sticle de bere ascunse în dormitorul din mansardă şi o silise să tacă, transformându-i ocările în

suspine. Când bucătăreasa şi cufărul ei dispărură din vedere, Hilda făcu o inspecţie purificatoare prin toată casa, şi apăru în bucătărie ca o întrupare a calmului şi eficienţei voioase. Avea să gătească singură. Avea să le arate că nu depindea de nimeni. O „băgase în viteză" pe Ada, o învinuise, nu fără o doză de umor sec, că îi ascunsese situaţia şi o sfătuise să aibă grijă cum se poartă dacă vrea să răzbată în viaţă.

Edwin nu ştia nimic, căci totul se petrecuse după plecarea lui la întreprindere, când se terminase masa de prânz. Se va întoarce la timpul cuvenit, şi se va întoarce şi George, iar Tertius Ingpen (cu care se împăcase de mult) va veni la ei în seara asta. Le va arăta la toţi trei ce înseamnă o masă, şi întâmplător va învăţa şi Ada ce înseamnă o masă. Cu „câtă satisfacţie le va demonstra slujnicelor că le poate întrece cu uşurinţă chiar în domeniul lor.

Tocmai împlinise treizeci şi nouă de ani. „Patruzeci!" îşi spusese cu un fior de teamă, gândindu-se că la viitoarea aniversare va avea patruzeci. Era o experienţă neplăcută. îl rugase pe Edwin să nu pomenească în afara casei de ziua ei de naştere. Lipsit de tact, George întrebase: „Mamă, câţi ani ai?" La care ea răspunsese: „Las-o baltă!" – o expresie familiară a cărei origine nimeni n-o înţelegea, dar George ştia că înseamnă: „Vezi-ţi de treabă". Nu! Nu fusese fericită la această aniversare. Se privise în oglindă şi hotărâse că nu arăta bătrână, că arăta bătrână, şi tot aşa la nesfârşit. Nu era grasă, dar părea voinică, mult prea voinică; trupul nu-i mai era suplu, absolut deloc; mişcările îi erau greoaie; cuta de sub bărbie nu mai putea fi ascunsă, iar pe pielea măslinie apăruseră creţuri. Totuşi, niciun fir din părul ei negru nu-şi schimbase culoarea. Probabil că doar sufletul îi încărunţea. Ca femeie măritată, ducea o viaţă destul de calmă. Devenise monotonă prin tihna şi liniştea ei. Admiraţia intensă şi respectul faţă de soţul ei,

trezite de felul cum rezolvase episodul Cannon, se şterseseră treptat. Nu avea nimic împotriva lui. Şi totuşi îi reproşa în sinea ei că, pe lângă dragostea gravă şi statornică pentru ea, mai avea şi un scop, un interes în viaţă; ea era pentru soţul ei un simplu complement, pe când el nu. Îşi pusese cea mai îngrozitoare întrebare: „De ce am trăit? De ce continui să trăiesc?" şi îşi răspunsese: „Din cauza *lor*", înţelegând prin asta pe Edwin şi fiul ei. Dar nu-i era de ajuns, căci cândva fusese şi ea extrem de întreprinzătoare, combativă, expusă primejdiilor şi independentă. Veghind asupra lor, îi mai rămânea destulă energie, şi această energie nu era utilizată şi nu putea fi utilizată. Lectura – o diversiune! Lucrul de mână – un mijloc detestabil de a-ţi omorî timpul şi energia! îndatoriri sociale – la fel! Acţiuni de caritate – nu le putea suferi! Coborâse încet, încet, coborâse în căsnicie ca într-o vale a huzurului. Şi mai bine de jumătate din viaţă îi şi trecuse. La nicio altă femeie din oraş nu observase că simţea ceea ce simţea ea. Nu-i putea explica lui Edwin ce o frământa, şi nici nu încercase să-i explice.

Acum întâmplarea cu bucătăreasa beţivă, împreună cu primele semne ale iernii, o stimulară, o înviorară. Şi în timp ce socotea, cu un ochi la ceas, în ce moment precis va trebui să se reîntoarcă în bucătărie ca să pună pe foc o mâncare, se gândea, cu încredere, şi chiar cu multă încredere, la viitorul căsniciei ei. Mintea ei părea să facă ordine în lucruri, să le corecteze, ca cel care, trezindu-se dimineaţa, îşi dă seama cu încetul că temerile din timpul nopţii în legătură cu tot felul de posibilităţi erau complet greşite în pesimismul lor. Îşi dădea seama că totul putea şi trebuia să se îmbunătăţească, că urma să înceapă o nouă viaţă. Lui Edwin trebuia să i se insufle o nouă atitudine; şi ea va trebui să i-o insufle. îl vedea cum umblă tot mai gârbovit; era tot mai absorbit de munca lui, mai tăcut serile, mai nerăbdător dimineţile. În plus, maşinăria

gospodăriei se încetinise. Era nevoie de un tonic general; şi ea era aceea care îl va administra – până şi ei însăşi. Începând chiar din seara aceea, vor simţi cu toţii ozonul întăritor. Va organiza distracţii moderne; în folosul casei, va revendica atelierelor toate ceasurile şi jumătăţile de ceasuri în plus pe care Edwin le petrecea acolo, furate pe nesimţite de munca lui. Îşi va face câteva rochii noi şi îl va trimite pe Edwin la croitor. îl va pune să cumpere un docar şi un cal. Oh! Putea s-o facă. Avea putere asupra lui în multe privinţe, când îşi punea ceva în cap. Într-un cuvânt, se va „extinde”.

Nu era sigură dacă nu va pune la cale şi o campanie pentru alegerea lui Edwin în consiliul comunal, unde cu siguranţă merita să fie. Era datoria lui să participe la treburile publice şi, până la urmă, să domine întregul oraş. Se şi făcuseră unele sugestii de către trăgătorii de sfori, dar fără să stea prea mult pe gânduri Edwin le respinsese cu indiferenţă. Ea îl vedea primar „şi pe sine se vedea primăreasă. Cândva, perspectiva unei asemenea funcţii oficiale, cu tot cortegiul de ceremonii şi politeţuri nesincere, ar fi plictisit-o, ba chiar ar fi îngrozit-o. Dar acum îşi zise, dornică, ou mândrie, şi sfială, că ar fi o primăreasă la fel de bună ca oricare alta, şi că ar putea să le dea câtorva femei o pildă de tact şi deânnitate. De ce* nu? în ultimul timp, nici primarii şi nici primăresele din cele Cinci Oraşe nu mai erau ca pe vremuri. Marea tradiţie părea să fi fost uitată, oamenii care ar fi trebuit s-o ducă mai departe părând oarecum s-o dispreţuiască, îşi amintea de primarii, mai cu seamă de magistraţii din Tumhill, care făceau o impresie impunătoare asupra oraşului. Astăzi, însă, numele unui primar nu mai era un cuvânt familiar. îl auzise chiar şi pe Ingpen întrebându-l pe Edwin: „Ascultă, cine-i noul primar?” şi Edwin începând să răspundă şovăitor: „Ia să vedem…”

Şi mai avea încă o ambiţie, poate şi mai mare – să

posede o casă la ţară. În imaginaţia ei, casa de la ţară era foarte asemănătoare cu casa Aliciei Hesketh, Tavy Mansion, pe care nu încetase s-o pizmuiască. Simţea că într-o casă nouă, spaţioasă, cu mult teren în jur, ar putea cu adevărat să înceapă o viaţă nouă. Vedea casa în gând, perfect mobilată şi funcţionând perfect – fără funingine pe perdelele albe; fără slujnice nepricepute; nimic din promiscuitatea ordinală, îmbâcsită şi murdăria din Trafalgar Road; iar Benbowii şi mătuşa Hamps – în sfârşit! – la zece sau cincisprezece kilometri depărtare. Se vedea ducându-l pe Edwin cu trăsura dimineaţa la gară, sau poate până în Bursley, dacă avea chef să facă târguieli… Ba nu, târguielile le va face la Oldeastle… Ar renunţa fără niciun regret la minunea de casă a bătrânului Darius Clayhanger. Şi în noua viaţă va fi mereu activă, ocupată, demnă, elegantă, influentă şi bună. Iar lui Edwin îi va fi absolut indispensabilă.

În aceste închipuiri, dragostea lor trainică dar puţin ofilită strălucea şi sclipea din nou. Nu vedea decât partea fermecătoare din Edwin, şi latura romantică a căsniciei lor. Era convinsă că nu mai exista altul ca Edwin şi că nicio căsnicie nu a avut vreodată calitatea misterioasă, tainică şi palpitantă a căsniciei ei. îl aştepta plină de dor să vină acasă, să apară ca prin farmec în pragul întunecat. Starea ei sufletească era minunată.

II

Uşa se deschise.

— Pot să vă spun ceva, coniţă?

Era glasul Adei, destul de tulburat. Fata înaintă puţin şi se opri, mohorâtă, în faţa uşii deschise.

— Ce-i, Ada? întrebă Hilda sec, fără să se întoarcă şi fără să se uite la ea.

— Aş… începu Ada şi se opri.

Hilda întoarse iute capul, recunoscând în glasul fetei o anumită intonaţie cu care o familiarizase experienţa. Era

ceva între obrăznicie şi începutul unui hohot de plâns, care indica întotdeauna că Ada simţea mai intens ca de obicei uriaşa nedreptate a orânduirii în această lume. Putea să se transforme în lacrimi şi, pe de altă parte, putea să se transforme în pură insolenţă. Hilda observă că Ada nu avea nici boneta şi nici şorţul. Se gândi: „Dacă proasta asta caută ceartă, a venit la mine exact în momentul potrivit ca să capete ce merită. Nu mă simt în stare, după toate prin câte am trecut astăzi, să mai suport nicio inepţie, nici din partea ei şi nici a nimănui”.

— Ce-i, Ada? repetă ea, stăpânindu-se, şi totuşi cu un avertisrţient în glas. Şi unde ţi-e şorţul şi boneta?

— În bucătărie, coniţă.

— Ei, bine, du-te şi pune-ţi-le, şi apoi vino să spui ce ai de spus, zise Hilda; iar în vremea asta se gândea: „Pentru mine nu are nicio importanţă dacă poartă şorţul şi boneta, dar pentru ea trebuie să aibă”.

— M-am gândit că ar fi bine să plec de la dumneavoastră, coniţă, zise Ada, şi o zise cu obrăznicie, neţinând seama de poruncă.

Cele două femei erau singure în casă. Fiecare dintre ele o simţea; fiecare simţea în jur pustietatea sumbră a casei, şi uşile solide din faţă şi din spate neîngăduind niciun ajutor din afară; fiecare trebuia să se bizuie numai pe sine.

Hilda întrebă cu calm:

— Ce s-a mai întâmplat acum?

Ştia că nemulţumirea Adei se va dovedi prostească. Fata nu avea pic de bun simţ. Nici o singură slujnică din o sută nu are prea mult bun simţ. Şi când se întâmplă ca ele să-şi „facă sânge rău” – cum aveau mereu tendinţa să-şi facă, şi cum Ada îşi făcea fără îndoială din cauza plecării neaşteptate a bucătăresei – chiar şi cele mai mici urme de bun simţ dispăreau.

— Fiindcă nu vă mai sunt pe plac, coniţă! zise Ada.

Felul cum mi-aţi vorbit în bucătărie, zicând mereu că vă ascund câte ceva. M-am simţit tare jignită!

Îşi dădu capul pe spate, şi gestul ei însemna: „Sunt mai tânără decât dumneavoastră, şi bărbaţii aleargă după mine. Şi pot căpăta o altă slujbă oricând vreau. Şi uite că *nu* m-am dus la bucătărie să-mi pun şorţul şi boneta”.

— Ada, începu Hilda, vrei să-ţi spun ce-i cu tine? Eşti o proastă mică. Ştii că tot ce-ai spus sunt – prostii. O ştii la fel de bine ca şi mine. Şi mai ştii că n-o să găseşti niciodată un loc mai bun decât aici. Dar ţi-ai vârât o idee în cap – şi gata! Şi acum, h-i, fii cuminte. Zici că vrei să pleci de la mine. Gândeşte-te mai bine, înainte de a face o prostie. Aşteaptă până mâine, să vedem ce-o să mai spui atunci.

— Cred că ar fi mai bine să plec, coniţă; tot ziceţi că sunt o proastă, stărui Ada.

Iiilda, oftă, şi glasul i se înăspri uşor:

— Va să zică, mă laşi fără slujnică tocmai de Crăciun! Asta-i mulţumirea pentru tot ce-am făcut pentru tine.

— Păi, coniţă, au tot fost aici o mulţime de fete în ultima vreme, nu-i aşa? zise ea, şi obrăznicia i se accentuă. N-am chef să mai stau. Cred că ne-ar prinde bine la amândouă o schimbare.

Probabil că tocmai folosirea insolentă a pluralului şi a cuvântului „amândouă” schimbă cursul discuţiei. Brusc, Iiilda pierdu orice interes de a rezolva criza în mod prietenesc.

— Foarte bine, Ada, zise scurt. Dar ţine seama că n-am să te mai primesc înapoi, orice s-ar întâmpla.

Ada dădu să plece şi apoi se întoarse.

— Aş putea să plec imediat, coniţă, la fel ca bucătăreasa?

Hilda ss simţi mirată şi jignită, în ciuda experienţei pe care o avea cu servitoarele şi, ca urmare, a cinismului ei sardonic faţă de ele. Fata era gata să plece chiar în clipa aceea.

— Şi pot să te întreb unde ai să te uci? întrebă Hilda cu un zâmbet batjocoritor, la ora asta târzie nu mai poţi ajunge acasă la ai tăi.

— Oh, răspunse Ada senin. Pot să mă duc la verişoara mea de la Toft End. Şi ea o să trimită un băiat cu un cărucior, să-mi ia cufărul.

Complotul, deci, fusese pregătit. „Verişoara ei!” gândi Hilda, şi i se păru că pune degetul pe cauza trădării Adei. „Verişoara ei!” Era o lumină într-un mister tenebros. „Verişoara ei!”

— Bănuiesc că ştii că în felul ăsta pierzi dreptul la leafa ce ţi s-ar cuveni poimâine?

— Am s-o întreb pe verişoara mea despre asta, coniţă, zise Ada, de parcă ar fi amenințat-o.

— Aşa să faci! consimţi Hilda sarcastic. Chiar aşa să faci!

Şi se gândi cu o resemnare amară: „După toate astea, va trebui să plece neapărat. Aşa că – mai bine s-o facă acum”.

— Are cine să se îngrijească de drepturile mele, vorbi Ada, bătăioasă, şi mai scutură o dată din cap.

Hilda era cât pe-aci să-i răspundă mânioasă; dar se stăpâni. îi ajunge că îşi riscase în după-amiaza aceea demnitatea în schimbul de cuvinte cu bucătăreasa. Numai că bucătăreasa nu avea limba slobodă a Adei, şi deşi stăpâna se descurcase bine în disputa cu ea, fiind prea impulsivă ar putea să se pomenească pusă la punct de neruşinarea mai tinerească a Adei, dacă îşi dădea drumul.

— Foarte bine atunci, Ada, zise ea. Poţi să te duci mai întâi să-ţi pregăteşti cufărul.

În mai puţin de trei sferturi de oră, Ada plecase, iar cufărul ei, legat cu sfoară, stătea lângă uşa oficiului de lângă bucătărie, aşteptând căruciorul verişoarei. Singură îl cărase pe scări până jos.

Rămânând doar ea în casă, devenită întrucâtva o

casă stranie şi neobişnuită, Hilda izbucni în plâns. Se despărţise doar de o slujnică necredincioasă şi nerecunoscătoare, dar plângea. Se repezi în bucătărie şi se apucă să facă treaba Adei, continuând să plângă, şi fiind furioasă că plângea; dar lacrimile continuau să curgă liniştit, înceţoşându-i privirea, încât abia mai vedea focul, ustensilele şi oalele din bucătărie. Ada lăsase totul într-o clipă; ceainicul rămăsese pe foc, şi untura în tigaia pătrată în care fusese prăjită carnea, şi cenuşa în sobă, şi firele de ceai în ceainicul din bucătărie, şi o ceaşcă şi o farfurioară rămăseseră nespălate. Nu-i păsase de neplăcerile pe care avea să le pricinuiască; nu arătase nici cel mai mic respect; plecase fără nicio remuşcare, zâmbind dispreţuitor. Toate servitoarele erau la fel. Indiferent ce se afla la baza unei asemenea purtări – lipsa de imaginaţie, pur şi simplu incapacitatea de a prevedea consecinţele anumitor fapte sau o totală nerecunoştinţă – dar urmările rămâneau aceleaşi; şi Hilda rămânea neclintită la părerea ei: era vorba de cea mai crasă nerecunoştinţă.

Ea o formase pe Ada; ea o făurise. Când Hi-lda o angajase, Ada nu era decât una din copiliţele care câştigă câţiva bănuţi vânzând dimineaţa turte de ovăz calde pe la casele meşteşugarilor şi ale micii burghezim! mâncăcioase. E adevărat că mai lucrase într-o casă înainte de a fi luată de Hilda, dar era o casă unde nu învăţa nimic şi nici n-ar fi putut învăţa nimic. Totuşi, fata prindea repede, şi într-o lună Hilda făcuse minuni cu ea. O învăţase nu numai ce îndatoriri are, dar şi cum să se respecte, să-şi arate calităţile şi să facă o impresie bună celor din jur. O învăţase cum să se poarte în lume, îi îngăduise anumite cochetării şi chiar le încurajase, iar în dormitor, în timp ce se îmbrăca sau se dezbrăca, o tratase uneori ca pe o subretă, dacă nu chiar ca pe o confidentă; până la urmă îi asculta ce spunea’s”. mersese până într-acolo încât îi cerea părerea într-o privinţă sau alta – supremă cinste pentru o

slugă. Iar atunci când fusese bolnavă, o îngriijse cu multă râvnă. Ada îi plăcuse cu adevărat şi avusese chiar o slăbiciune pentru ea. îi aprecia drăgălăşenia, graţia firească şi tinereţea plină de prospeţime. îi plăcea s-o vadă aranjând în dormitor, răspunzând la uşă sau servind la masă. Şi deşi ştia că Ada e proastă – şi proastă şi vicleană ca toţi cei de soiul ei, pe lângă celelalte aptitudini superficiale – continua să ţină la tânăra slujnică. Se arătase indulgentă faţă de prostia Adei; uneori, când era mai bine dispusă, nădăjduia chiar că o va putea lecui de prostie. Iar în clipele de descurajare îşi spunea că, în orice caz, prostia poate fi credincioasă. În inima ei o socotise pe Ada o prietenă, un adevărat sprijin în împrejurările mai mult sau mai puţin dramatice ale gospodăriei. Şi acum, Ada o părăsise. Prostia se dovedise a nu fi nici credincioasă, şi nici recunoscătoare. De ce fusese Ada atât de stupidă şi de ticăloasă? Imposibil de spus! Dintr-un nimic! O toană! Nervi! Neghiobie! Totul era îngrozitor de absurd. Cât de imprevizibile sunt creaturile astea!

Fireşte, ar fi fost mai înţelept din partea Hildei să n-o fi dojenit atât de curând după scena cu bucătăreasa, şi să-i fi vorbit mai blând în budoar. Hilda o recunoştea.

Ei şi? Era asta o scuză pentru ticăloşia mucoasei? Şi îngăduinţa stăpânei trebuie să aibă o limită. Dar probabil că mucoasa tot avea de gând să plece, până la urmă… Dacă n-ar fi avut de gând, n-ar fi intrat în budoar fără şorţ şi bonetă. Vreo vorbă usturătoare, cine ştie ce prietenie ridicolă cu bucătăreasa, vreun plan nesăbuit să-şi ofere o vacanţă de Crăciun – cine poate şti ce o influenţase? Hilda renunţă să înţeleagă ce se întâmplase, şi apoi iarăşi gândurile o asaltau, întruna şi întruna. Adevărul era – şi era marele adevăr al oricărei stăpâne a casei – că nu trebuie niciodată, dar absolut niciodată, să fii prea bun cu servitorii. „Servitorii nu înţeleg ce-i bunătatea”. Ţi se pare că înţeleg; ei înşişi cred asta; dar nu înţeleg – nu şi nu.

Hilda evocă imensa şi dezolanta experienţă de stăpână peste tot soiul de servitoare, clar mai ales nepricepute – căci patroana unei mici pensiuni trebuie să se mulţumească cu ce găseşte – şi se înfurie constatând cât de adevărată era părerea că nu merită să fii bun cu ele. Ceea ce le trebuia era severitatea şi stricteţea absolută, şi menţinerea unei prăpăstii de netrecut între stăpân şi slugă. Nu o să mai facă greşeala pe care a făcut-o de o sută de ori. Îşi zise, îndârjită, că se va purta cu fermitatea unui stăpân de sclavi. Şi în tot acest timp femeia din ea, şi nu stăpâna, era jignită de graba necugetată a Adei. Şi pentru această femeie, bucătăria nu mai era aceeaşi fără Ada – Ada pe care se bizuise în întregime după plecarea bucătăresei. Umblând de colo-colo prin bucătărie după noile ei îndeletniciri, cu ochii umezi de furie, aproape că zărea umbra graţioasă a Adei trebăluind în jurul ei.

Şi tot ceea ce va afla lumea, şi soţul ei, va fi că o bucătăreasă fusese dată afară pentru că era beţivă, şi că o cameristă care nu era beţivă plecase după ea fără nicio noimă. Hilda ştia că Edwin era un critic sever, deşi tăcut, al felului cum îşi îndeplinea ea îndatoririle de stăpână peste servitoare. Nu nădăjduia că va fi înţelegător, aşa că îşi închise faţă de el toate porţile sufletului. îl aştepta ca pe un adversar, şi imaginea pe care o avea despre dragostea lor îşi pierdu toată strălucirea.

Când Edwin se apropie de casă în această seară friguroasă, observă îngrijorat că prin geamurile uşii de la intrare nu se zărea lumina lămpii din hol, deşi la fereastra sufrageriei, unde obloanele nu fuseseră trase, se vedea puţină lumină. „Ce-o mai fi şi asta?” se întrebă el, intrigat. Era obosit, şi vremea aspră, în loc să-l fortifice, îl făcea doar irascibil. îl uluia faptul că mai multe femei într-o casă puteau uita toate un lucru atât de important ca aprinderea lămpii din hol la căderea serii. Până acum, lampa din hol nu fusese uitată niciodată, şi neglijenţa din seara asta i se

părea absolut nefirească. Făcea o impresie destul de proastă pe stradă, asupra unui eventual vizitator, (Edwin, deşi se lăuda că nu dă doi bani pe opinia publică, în realitate ţinea foarte mult la ea); dar ceea ce era mai rău era revelaţia mentalităţii feminine.

Descuind uşa, Edwin făcu anume mai mi.lt zgomot, în parte ca să-şi exprime supărarea justificată, şi în parte ca să le înştiinţeze pe femeile vinovate că sosise bărbatul, şi că trebuiau să se teamă!

Bâjbâind prin întunericul dinăuntru, trânti uşa, aşteptându-se ca cel puţin una dintre femei să se repeadă, scuzându-se, cu o cutie de chibrituri. Dar nu apăru nimeni. Cu toate acestea se auzea cineva mişcându-se prin uşa întredeschisă a bucătăriei. Categoric, femeile sunt creaturi iresponsabile, ca nişte copii. Aruncă o privire în sufragerie, faţa de masă albă era întinsă, dar masa nu fusese încă pusă. Cu mai multă grijă ca de obicei, îşi şterse pe preş ghetele de noroiul pe jumătate îngheţat; apoi îşi scoase pălăria şi paltonul, luă din buzunar o gumă mare de şters şi o puse pe masa din hol, încercă cu mâna radiatorul (care, în ciuda tuturor ordinelor şi recomandărilor lui, era aproape rece), şi în cele din urmă aprinse singur gazul. Acest ultim gest era contrar regulii, chiar de el instituită; căci îi spusese adesea Hildei că jumătate din necazurile ei cu servitoarele se datora faptului că, nerăbdătoare, făcea singură treburile pe care acestea uitaseră să le facă, în loc să sune clopoţelul şi să le pună la muncă. Dar nu rareori se întâmpla să fie inconsecvent, atât în faptă cât şi în gând. Iată încă un exemplu: Edwin spunea cu un aer de superioritate că o femeie nu se pricepe să dirijeze femei, ignorând că el, atotştiutorul, nu fusese niciodată în stare s-o dirijeze pe Hilda.

Se pregăti să urce la etaj. În aceeaşi clipă, cineva ieşi pe întuneric din bucătărie. Era Hilda, cu un şorţ alb.

— Oh, ce bine că ai aprins tu lampa, zise ea sec, fără

cea mai mică manifestare de scuză, ci mai curând pe un ton sfidător.

El îşi continuă drumul.

— L-ai zărit cumva pe George? întrebă ea, şi tonul ei îl făcu să se oprească.

Şi totuşi, Hilda ştia prea bine că el nu putea suferi să fie oprit din drumul spre baie, când se întorcea seara acasă. Era una din regulile cele mai solemne ale vieţii de fiecare zi să nu fie oprit înainte de a fi coborât de la baie.

— Fireşte că nu l-am văzut pe George, răspunse el. Cum aş fi putut să-l văd pe George?

— Pentru că nu s-a întors încă de la şcoală, şi mă întreb…

Se frământa pentru George, ca de obicei.

El mormăi ceva şi trecu mai departe.

— Nici pe palier nu-i lumină, zise, aplecându-se peste balustradă. Ar fi bine să ai mai multă grijă de slujnicele tale.

— Întâmplător, nu mai există nicio slujnică.

Tonul ei, tot mai ciudat cu fiecare frază, îl făcu iarăşi să se oprească.

— Nicio slujnică? Ce vrei să spui?

— Ei, am găsit mansarda plină cu sticle de bere, aşa că am expediat-o imediat.

— Ai expediat pe cine?

— Pe Eliza.

— Şi unde-i Ada?

— A plecat şi ea, zise Hilda sfidător, ca şi când ar fi vrut să respingă o acuzaţie înainte de a-i fi fost adusă.

— De ce?

— Se pare că aşa voia. Şi a fost foarte impertinentă cu acest prilej.

El pufni şi ridică din umeri.

— Ei, e treaba ta, murmură el, prea dispreţuitor ca să ceară amănunte.

— Chiar aşa, zise ea, cu un laconism foarte expresiv.

În baie, supărat şi încruntat în timp ce îşi freca cu peria unghiile şi se spăla în chiuvetă, cugetă scos din sărite la problema slujnicelor. Era o problemă tot mai acută. Prevăzuse de mai multă vreme că se va produce o criză; criza se produsese; el, ca de obicei, avusese dreptate; şi avea dreptate mereu într-un fel uluitor. O simpatizase pe Ada; bucătăreasa nu-i fusese antipatică. Ştia că Hilda era de vină. Cum să nu fie de vină, dacă rămăsese fără nicio slujnică într-o singură după-amiază? Nu numai că nu ave. i darul de a fi o stăpână autoritară – dar în acelaşi timp nu avea nici simţul dreptăţii democratice, aşa cum trebuie să fie între o fiinţă omenească şi alta. Şi totuşi, una din primele lui amintiri despre Hilda era simpatia ei pătimaşă faţă de nişte grevişti, împotriva patronilor. Manifestări total derutante! Pentru, ea, o servitoare nu era decât o „servitoare”. Avea convingerea că toate servitoarele sunt răsfăţate, răzgâiate; şi cât despre felul cum se purta Edwin cu muncitorii, îl socotea ridicol, nesăbuit de blând. Insinuase ele nenumărate ori că muncitorii îşi râdeau de el pe la spate, socotindu-l un prost sentimental. Uneori Edwin era chiar jignit de duritatea ei. Problema zilei de muncă de opt ore, a celei de zece ore, şi chiar de douăsprezece ore (aceasta din urmă pentru personalul de la tramvaie) preocupase în ultima vreme întregul district. Şi Edwin era necăjit că în propria lui casă era în vigoare ziua de muncă de şaisprezece ore şi că stăpânei casei nici măcar nu-i era ruşine de acest lucru. Nu vedea el prea bine cum ar putea ruşinea să fie înlăturată, dar ar fi putut cel puţin să fie recunoscută. Nu era recunoscută. De la şase dimineaţa până la zece noaptea, tinerele fluşturatice, despre care nu prea ştia mare lucru, erau sclavele unui clopoţel. Nu aveau niciun răgaz, în afară de o după-amiază pe săptămână şi o seară o dată la două săptămâni, duminica. La un moment

dat, Hilda avusese fantezia să le scoale din pat la cinci şi jumătate, ca să le vindece de trândăvie. Îşi amintea de o bucătăreasă de fel din satul Brindley Edge, la opt kilometri distanţă. Ei, şi bucătăreasa asta, în după-amiaza ei liberă, o pornea pe jos până la Brindley Edge, stătea trei sferturi de oră la ei, şi se întorcea pe jos la Bursley, ajungând în Trafalgar Road tocmai la timp ca să se culce. Hilda nu vedea nimic ciudat în asta. Spunea că fata putea oricând să se ducă la Brindley Edge.

Sentimentele democratice ale lui Edwin căpătau tot mai multă forţă; îi tulburau tot mai mult pacea sufletească. Rareori îşi manifesta el părerile (poate doar faţă de Tertius Ingpen care, deşi conservator, era în unele privinţe uimitor de deschis ideilor, acestea interesându-l ca o ecuaţie nostimă), dar ele îşi continuau tainica lor acţiune în fiinţa lui, sâcâindu-l la birou şi chiar şi mai mult acasă. Şi le înăbuşea, zâmbind, şi îşi repeta vechiul adevăr consolator că – aşa stăteau lucrurile. Totuşi, uşurarea nu ţinea mult.

În anul acela, descoperirea razelor Röntgen, invenţia practică a becurilor de gaz cu membrană incandescentă, abolirea omului cu steguleţ roşu în faţa vehiculelor auto-propulsate, şi faptul că obligaţiunile de stat se menţineau la cota 113 – toate împreună dădeau multor inimi iluzia că civilizaţia înainta cu paşi mari. Dar Edwin, în fundul sufletului, nu gândea aşa. Era preocupat nu numai de principiile liberale, ci de întreaga lume; în tinereţe lumea nu-l preocupase niciodată. Şi despre reuşita sa personală nu înceta să se tot întrebe: E oare drept? Acum, în baie, îşi zise: „Există un milion de servitori în această ţară binecuvântată, şi niciunul nu munceşte mai puţin de o sută de ore pe săptămână, şi nimănui nu-i pasă. Nici mie nu cred că-mi pasă cu adevărat. Dar asta nu schimbă lucrurile!” Şi era foarte supărat pe Hilda din cauza întregii situaţii… Prevedea, de asemenea, o perioadă de necazuri şi lipsă de confort în casă. Va fi oare vreodată cu adevărat

linişte în casa lui, cu această stranie şi primitivă femeie a cavernelor care stătea la cârma ei?

Pe când cobora scările, Hilda ieşi din sufragerie cu o tavă goală; îi zise:

— Aş vrea să te duci şi să-l cauţi pe George.

Închipuieşte-ţi – să se ducă în tot oraşul ca să caute un băiat!

— Oh! Nu-ţi face griji! Bănuiesc că n-ai uitat că în seara asta vine Ingpen?

— Sigur că nu. Dar aş vrea să te duci şi să-l cauţi pe George.

Ştia ce era în mintea ei – şi anume, viziunea absurdă a lui George şi noua lui bicicletă striviţi de tramvai, pe undeva între Bleakridge şi Hanbridge. În anul acela, oricine care se credea tânăr şi modern mergea pe bicicletă. Chiar şi Edwin şi Hild. i mergeau uneori – atât de mare era tirania modei. Ori – îl de tare se temea maică-sa, George tot obţinuse o bicicletă, şi mergea cu ea, neprotejat, pe panta lunecoasă de pe Trafalgar Road, spre şcoală şi înapoi. Chiar Edwin îi cumpărase bicicleta, nesocotind primejdia şi afirmând că, oricum, riscurile normale trebuie acceptate întotdeauna cu seninătate. Era gata să-i declare că nu va face categoric prostia de a se duce să-l caute pe George – şi apoi, deodată, îl copleşi senzaţia că era singur cu Hilda, în casa devenită stranie şi romantică printr-o calamitate domestică. Se uită la Hilda cu şorţul ei, şi calamitatea o făcu şi pe ea să pară stranie şi romantică. Era jignit, supărat, abătut, cătrănit, îngrijorat de viitorul apropiat; simţea o imensă nemulţumire; o ura pe Hilda, îi era silă să-i facă pe voie. Se gândi: „Ce mă leagă de această femeie greu de înţeles? Nu vreau să rămân legat de ea!” Dar simţea că va fi silit (nu de ea, ci de ceva dinlăuntrul lui) să comită nebunia de a se duce să-l caute pe George. Şi simţea că, deşi existenţa lui era o aventură exasperantă, era totuşi o aventură.

— Oh! Fir-ar să fie! explodă el, luându-şi o şapcă.

Şi chiar în clipa aceea George intră în hol prin bucătărie. Băiatul prefera adesea să intre prin intrarea din spate, furişându-se ca indienii.

George purta ochelari. Crescuse nespus de mult. Avea între paisprezece şi cincisprezece ani, şi acum arăta de vârsta asta. Iar felul cum gândea şi vorbea era, în general, în avans faţă de vârstă. Chiar şi când era mai mic, avea adesea un fel matur de a vorbi, cumpătat, dar era ceva ireal, naiv – mai curând amuzant decât convingător. Acum se impunea chiar şi printre ai săi ca un veritabil adolescent, deşi limbajul pe care-l folosea era adesea şcolăresc, iar gesturile prematur de dure. Adevărul era că nu mai putea fi vorba de acelaşi băiat. Toată lumea observase lucrul ăsta. Vechiul lui farmec, delicateţea lui păreau să fi dispărut; vocea i se schimba. Devenise neînduplecat, sfidător, aproape brutal, şi egoist, dacă nu încrezut. Avea o părere foarte proastă despre toţi colegii lui de şcoală, şi nu şi-o ascundea. Totuşi, nu era în fruntea clasei (a cincea elementară); avea note mediocre; şi nu se distingea nici la sport. Acasă era mereu certat pentru lenevie, egoism şi nehotărâre. I se arăta că nu-şi dă toată silinţa, şi că dacă s-ar strădui, ar putea foarte uşor, etc., etc. Aparent, nu-i păsa câtuşi de puţin. Avea o mare uşurinţă la pian, dar ceruse să nu mai ia lecţii de pian şi nu deschidea pianul câte două săptămâni. Continua să spună că se va face arhitect, dar încetase să mai aibă vreun interes pentru arhitectură. Totuşi, mai picta încă cu acuarele; şi citea mult, dar cu lăcomie, fără să aibă vreo preferinţă. Edwin şi Hilda, dar mai ales Hilda, nu-şi ascundeau dezamăgirea. Hilda avea deseori izbucniri şi începea să-l certe. Faţă de Hilda, se arăta neascultător. Edwin însă îi vorbea întotdeauna liniştit, şi rar se întâmpla să nu fie ascultat. Când nu-i dădea ascultare, Edwin tăcea, nemulţumit, şi băiatul se îmbufna iar apoi îi făcea pe voie.

„Oh! O să se schimbe când o să mai crească”, îi spunea Edwin Hildei; dar amândoi socoteau că băiatul era dinadins răutăcios, şi se purtau cu el ca nişte oameni supăraţi care au dreptatea de partea lor, faţă de cineva în eroare. Nici măcar Edwin nu se gândea că în creierul lui George se produceau probabil profunde

20 – Viaţa în doi – Cd1/481

schimbări moleculare, pentru care băiatul nu era în niciun caz răspunzător. Totuşi, în ciuda dezamăgirii pricinuite de evoluţia lui George, ai săi nu erau în niciun caz prea deprimaţi. Nici vorbă! George avea un zâmbet atrăgător, o stângăcie copilărească, un anume fel de a fi care aducea bucurie în casă. Şi-apoi, mai era şi centrul unui interes intens şi continuu, şi de asta îşi dădea foarte bine seama.

Trecând prin bucătărie, George fusese, firește, izbit de uluitoarea absenţă a bucătăresei; mai observase un şorţ şi o bonetă elegante, puse pe pervazul ferestrei. Şi când intră în hol, ciudata înfăţişare a mamei sale (într-un şorţ de servitoare) şi atitudinea unchiului său îi dovediră că se petrecea ceva nemaipomenit de neobişnuit, interesant şi chiar palpitant. Era încântat, plin de curiozitate şi avea şi satisfacţia că evenimente mari vor abate atenţia de la faptul că întârzie. Totuşi trebuia să se poarte cu prudenţă, căci se vede că cei mari erau la cuţite, şi deci irascibili. Se furişă între Edwin şi Hilda, cu o imitaţie destul de bună a indiferenţei inocente, ca şi cum ar fi spus: „Orice s-o fi întâmplat, eu n-am nicio vină, şi mă port ca de obicei”.

— Ooh! Piua întâi! exclamă el tare, lângă masa din hol, punând mâna pe guma de şters pe care Edwin i-o făgăduise.

— George! protestă Hilda cu severitate în glas, căci neliniştea care o chinuise se transformase acum în resentiment. Ai avut un accident?

— Accident? repetă George, prefăcându-se nedumerit; ştia totuşi că mama lui se gândea la bicicletă.

Edwin zise scurt:

— Hai, nu face pe prostul. Ai căzut de pe bicicletă? Uită-te la paltonul tău. Nu lăsa ghiozdanul acolo, şi agaţă-ţi paltonul cum trebuie.

Paltonul era într-o stare jalnică. Cu câteva zile în urmă fusese nou. Pe lângă bani, fusese nevoie de nespus de multe discuţii şi deliberări, ca de altfel tot ceea ce îl privea pe George. împotriva voinţei lui, Edwin fusese silit să-l ducă pe George la Shillitoe, croitorul, şi să asiste la a treia probă, pentru modificări, după ce paltonul se presupunea că este gata. Şi acum iată, nu-i mai rămăsese nicio calitate, în afară de aceea că ţinea de cald! Aşa se întâmpla întotdeauna cu George: eforturile erau disproporţionate faţă de rezultatele obţinute. La vârsta lui George, Edwin avusese neîndoielnic palton, clar nu-şi amintea cum era şi ştia categoric că niciun palton de al său pe când era şcolar nu preocupase o familie întreagă nici două minute, nicidecum o săptămână.

Chipul lui George exprimă jignire, şi chiar oarecare duritate.

— Mama m-a pus să-mi iau paltonul. Ştii că nu pot merge pe bicicletă cu paltonul. N-am fost pe bicicletă toată ziua. Şi apoi, am şi felinarul spart, zise el, sfidător şi încruntat.

Curiozitatea lui în legătură cu evenimentele uimitoare din casă se stinsese.

Edwin era supărat pe Hilda, fiindcă îşi închipuise în mod greşit că George se dusese la şcoală cu bicicleta. Nu putea mai curând, înainte de a-şi face griji, să controleze dacă bicic era băiatului era în magazie? Incredibilă nesocotinţă. Şi toate aceste spaime pentru nimic!

— Atunci, de ce ai întârziat atât? întrebă Hilda, îndreptând asupra băiatului indignarea pe care o simţea

din cauza criticii nerostite, dar bănuite, a lui Edwin.

— Consemnat.

— Atâta timp? întrebă Hilda, bănuitoare.

George încuviinţă, posomorât.

— Pentru ce?

— Latină.

— Temele pentru acasă? Iarăşi? exclamă Edwin. De ce nu ţi le-ai făcut ca lumea?

— M-a durut capul aseară. Şi mă doare şi acum.

— Încă una din durerile tale de cap latineşti! zise Edwin sarcastic.

Nu exista nimic, în afară poate de untura de peşte, care să-i fie mai urât lui George decât sarcasmul serios al lui Edwin.

Cei mari se uitară unul la altul, şi apoi întoarseră privirea. Amândoi nutreau aceeaşi teamă – teama îngrozitoare că George ar putea să dezvolte trăsăturile cele mai rele ale tatălui său. Amândoi nu puteau uita o clipă realitatea că băiatul era fiul lui George Cannon. Nu-şi mărturisiseră niciodată unul altuia nici teama, nici realitatea; nu îndrăzneau. Dar fiecare ştia ce gândea celălalt. Băiatul era fără îndoială şiret; putea să ascundă intenţii subtile sub o aparenţă simplă; de asemenea, era neîndoielnic o fire ascunsă. Ultimele schimbări în felul său de a fi îi puseseră în gardă pe Edwin şi Hilda, şi de fiecare dată când George dădea dovadă de viclenie, sau ascundea adevărul sau minţea, îi cuprindea teama. „Nădăjduiesc că se va îndrepta!” spusese Hilda odată. Edwin fusese pe punctul să-i răspundă: „De ce-ţi faci griji? Fiii oamenilor cinstiţi sunt adesea nişte ticăloşi. Nu văd de ce fiul unui ticălos n-ar fi un om cinstit?” Dar nu făcuse decât să spună cu o nerăbdare binevoitoare: „Fireşte că se va îndrepta!” Dar nici el nu era convins.

Edwin se răţoi acum la băiat cu un aer încruntat:

— Nu părea să te doară capul adineauri când ai

intrat.

Şi era adevărat.

Dar George izbucni brusc în plâns. Durerile lui de cap erau absolut autentice. Bucătăria goală şi atmosfera în general ciudată din casă îl făcuseră, făgăduindu-i parcă întâmplări nemaipomenite, să uite complet de durerea de cap, iar descoperirea gumei cele noi fusese ca un tonic pentru convalescent. Dar atmosfera încărcată şi atitudinea celor mari i-o întorseseră înapoi. Durerea de cap era acum principala sa senzaţie fizică. Iar principala sa senzaţie morală era o teribilă jignire. Nu plângea de obicei; de fapt, nu mai plânsese de aproape un an. Dar în seara asta plutea ceva nervos în aer, şi hohotul de plâns îi izbucni fără voie. După primul hohot de plâns, care îi învinse orice rezistenţă, celelalte urmară năvalnic, şi nu le mai putu opri. Nu ştia de ce era gata să plângă în această împrejurare mai degrabă decât în altele, şi se simţi ruşinat; pe de altă parte, observă cu o satisfacţie aproape răutăcioasă cât de tare îi tulburau lacrimile sale pe cei mari. Se vedea că sunt într-un impas. Aşa le trebuie!

— E din cauza ochilor, bolborosi el. V-am spus eu că ochelarii ăştia nu mi se potrivesc. Dar n-aţi vrut să mă credeţi, şi nici directorul nu mă crede.

Când se descoperise, cam cu două luni în urmă, că George nu vedea bine, începuse o luptă disperată, dar desigur zadarnică din partea sa, împotriva hotărârii de a purta ochelari. Era curios că, în această luptă, băiatul nici nu pomenise măcar că principala sa obiecţie faţă de ochelari era faptul că Bert Benbow purta ochelari.

— De ce nu ne-ai spus? întrebă Edwin.

Printre suspine, George răspunse cu un dezgust copleşitor:

— La ce bun să vă mai spun ceva? Vă închipuiţi tot timpul că vă „trombonesc”.

Şi urcă la etaj, ca o victimă zdrobită de soartă şi de

părinţi, dar în realitate triumfător. Triumful lui era atât de mare, încât nici Edwin şi nici Hilda nu îndrăzniră măcar să protesteze împotriva folosirii unui cuvânt atât de îngrozitor ca „trombonesc”.

Hilda se duse în bucătărie, iar Edwin, fără niciun ţel, o urmă. Se simţea neputincios. Nu putea face altceva decât să ducă tăvile, şi nu avea niciun chef să ducă tăvile. Niciunul dintre ei nu scoase o vorbă. Hilda stătea aplecată deasupra plitei, apoi aranjă grătarul pe foc ca să ţină o tigaie, şi unse tigaia. Edwin îşi zise că ea părea foarte melancolică, cu toată dârzenia plină de amărăciune a atitudinii ei. Tertius Ingpen era aşteptat să vină în seara asta; nu avea nicio servitoare – din vina ei; şi acum apăruse şi o fază nouă, în nesfârşitul şir al responsabilităţilor faţă de sănătatea lui George. Ştia că ea îl condamna pe el, pentru ochelarii lui George. Ştia că era convinsă de sinceritatea izbucnirii lui George; el însuşi era convins. Ochelari; nu erau buni; – pe băiat îl durea capul cu adevărat. Iar ei, Edwin, era. vinovat pentru ochelari, fiindcă o silise pe Hilda, prin moderaţia lui calmă şi zeflemitoare, să consulte un mic optician din localitate, care avea o bună reputaţie. Hilda vrusese să se ducă la Birmingham sau Manchester; dar Edwin o luase în râs, spunând că era o idee absurdă. Opticianul cel mai bun din localitate era destul de bun pentru marea majoritate a locuitorilor din cele Cinci Oraşe şi va fi bun şi pentru George. De ce nu? De ce moda asta să consulţi imediat un specialist? Băiatul nu putea să aibă ceva deosebit la ochi – era doar o slăbiciune trecătoare. Şi tot aşa mai departe, potrivit sistemului înrădăcinat al lui Edwin de a tăgădui existenţa unei crize. Şi opticianul din localitate, care fusese consultat, îi dăduse dreptate. Spusese că în fiecare an avea de a face cu zeci de cazuri ca al lui George. Şi acum, atât opticianul cât şi Edwin fuseseră zvârliţi cât colo de lacrimile unui băiat.

Hilda se întoarse brusc spre soţul ei.

— Mâine îl duc pe George la Londra pentru ochi, zise ea cu o imensă hotărâre şi sinceritate, într-o izbucnire de sfidare aprigă.

Aşa îşi repara ea greşeala de a nu-l fi crezut pe George şi de a-l fi bănuit că seamănă cu tatăl său. Şi o făcea pătimaş, cu toată forţa temperamentului ei. În ochii ei, George era acum un martir.

— La Londra? exclamă Edwin cu glasul stins.

— Da. N-are rost să facem lucrurile pe jumătate. Am să-l rog pe Charlie Orgreave să-mi recomande un specialist de mâna întâi.

Edwin nu îndrăzni să spună nimic. Atât la Manchester cât şi la Birmingham ar fi fost la fel de bine ca şi la Londra, dacă nu şi mai bine. Şi-apoi, ea nici măcar nu-i ceruse părerea. Se hotărâse dintr-un impuls necontrolat şi îşi anunţase hotărârea. Nu era drept; ea ar fi protestat dacă Edwin ar fi procedat astfel. Dar el nu se putea certa cu ea. Niciun argument n-ar fi putut s-o convingă.

— N-aş vrea în ruptul capului să ne jucăm cu ochii băiatului! zise ea cu îndârjire.

„Fireşte că nu! Cine ar vrea aşa ceva?” gândi Edwin, dar nu o spuse.

— Du-te şi vezi ce face, zise ea.

Edwin se pleoşti. Nu mai era stăpân în caş, lui. Ajunsese doar un factor economic şi o unealtă bună la toate în casă. Şi în timp ce se furişa ca un vinovat pe scară în sus, în casa aceasta care i se păru transformată în chip misterios, se gândi iar: „Oare ce mă leagă de ea?” Dar era ruşinat, şi fără să vrea impresionat de intensitatea emoţiei formidabile a Hildei. Cu toate acestea, pe măsură ce începea vag să-şi dea seama de tot ce implica ameninţarea ei de a se duce a doua zi la Londra, se îndârji şi îşi spuse: „O să vedem noi. O să mai vedem noi!”

V

Stăteau la masă. Hilda acoperise porţia de peşte a lui George cu o farfurie şi o dusese lângă foc, ca să rămână caldă. Acum se întorcea la masă. Tertius Ingpen, aşezat cu spatele la foc, se uită la ea peste umăr şi îi spuse cu un zâmbet de admiraţie:

— Află că am mai mâncat mâncăruri bune în casa asta, dar acesta e categoric cel mai bun peşte pe care l-am gustat vreodată. Aşa încât catastrofa din bucătărie mă lasă indiferent.

Hilda, cu faţa brusc luminată de un zâmbet de mulţumire, se strecură între masă şi scaunul ei, trase scaunul puţin mai în faţă, şi se aşeză. Plăcerea intensă pe care i-o pricinui lauda lui i se putea citi pe faţă. Edwin observă că mâncarea era într-adevăr foarte bine servită, masa mai strălucitoare ca de obicei, pâinea mai bine prăjită, şi peştele – o bucată frumoasă de cod, albă ca neaua pe dinăuntru şi rumenită pe dinafară – fără cusur. Fără îndoială că Hilda putea să fie extrem de pricepută când voia; ce nu-i plăcea lui Edwin era că se arăta prea des neglijentă, şi că în accesele ei de conştiinciozitate se dăruia prea stăruitor şi total, aducând în atmosfera casei o tulburare inutilă. Dar şi lui îi plăcu lauda adusă Hildei; se bucura în linişte văzând-o pe soţia sa, şi pe prietenul său alături, apreciindu-se unul pe altul. Intimitatea mesei iluminate din mijlocul încăperii mai întunecate, căldura şi trosnetul focului, mobila masivă, covorul moale şi gros, şi aromele delicate ale mâncărurilor – toate îi aduceau o profundă mulţumire. Şi se uita la cele două chipuri mature, vioaie, inteligente de sub lampa cu abajur cu o afecţiune sinceră.

— Foarte bine, murmură Hilda cu pronunţia ei clară. Îmi place să fiu lăudată!

— Şi tu, brută nesimţitoare, îi zise Ingpen lui Edwin. Tu ce spui?

Şi Hilda exclamă imediat, cu o sinceritate

plângăreaţă:

— Oh! Edwin nu mă laudă niciodată!

Sinceritatea ei convingea prin însăşi naturaleţea ei.

Tânguirea îi ieşise firesc din inimă. Şi era atât de spontană şi năvalnică, încât Tertius Ingpen, ca oaspete plin de tact, găsi de cuviinţă să uşureze situaţia izbucnind în râs.

— Ba da, o laud! protestă Edwin, şi deşi îl contrariase, râse şi el urmând exemplul lui Ingpen.

Era adevărat; o lăuda, dar nu des, şi aproape întotdeauna mai mult pentru a o măguli, decât ca să-şi exprime sentimentele. Edwin nu obişnuia’s: „laude pe nimeni; putea să laude cu entuziasm o carte, dar nu o fiinţă omenească. Socotea priceperea cuiva ca de la sine înţeles. „Nu-i prea rău”, era la el o laudă superlativă. Acum era contrariat atât de sinceritatea jignitoare a Hildei cât şi de revelaţia indiscutabilă că era însetată de laude. Chiar şi faţă de un prieten bun ca Ingpen, o soţie nu avea în niciun caz dreptul de a fi atât de teribil de sinceră. Edwin socotea că, în prezenţa unei alte persoane, soţul şi soţia trebuiau întotdeauna să menţină, cu orice preţ, aparenţa unei înţelegeri conjugale perfecte. Cunoştea perechi ce realizau acest lucru, cum ar fi Albert şi Clara. Dar Hilda, se gândi el, avea alte idei, dacă chibzuise cumva vreodată în mod conştient la această latură a comportării sociale. Neîndoielnic, uneori ea părea să piardă orice respect pentru aparenţe.

În plus, prin duritatea ei, strica atmosfera prietenească şi punea în pericol buna dispoziţie.

— E prea cufundat în munca lui ca să se mai gândească să-şi laude soţia, continuă Hilda cu aceeaşi sinceritate deconcertantă, dar cu mai puţină violenţă şi cu un aer mai resemnat.

Adevărul era că, deşi nu-şi regăsise dispoziţia, atât de brutal risipită de scena cu Ada, se menţinea veselă

folosindu-şi cu succes propria ei energie, ca să le demonstreze celor doi bărbaţi că servitoarele nu sunt câtuşi de puţin esenţiale pentru păstrarea celui mai deplin confort în casa ei; şi simţea oarecare bunăvoinţă faţă de Edwin.

— Ascultă, Teddie, începu Ingpen, trăgându-se uşor de barbişon, am auzit că era vorba să candidezi pentru consiliul comunal din South Ward. De ce n-ai candidat?

Edwin păru cam încurcat.

— Cine ţi-a mai spus şi povestea asta?

— A circulat.

— În orice caz, n-a pornit de la mine, zise Edwin.

Hilda izbucni înfocată:

— I s-a cerut să candideze. Dar n-a vrut. După părerea mea, ar fi trebuit. L-am rugat. Dar nu, n-a vrut. Şi mai ştii că a refuzat şi funcţia de judecător de pace?

— Oh! mormăi Edwin. Chestiile astea nu sunt în genul meu.

— Ah, nu? exclamă Ingpen. Atunci, în genul cui sunt?

— Uită-te la toţi ticăloşii din consiliu! zise Edwin.

— Cu atât mai mult e un motiv ca să fii acolo!

— Ca să spun drept, nici n-am timp, încheie Edwin încruntat şi stingherit.

Ingpen tăcu, ciocănindu-şi dinţii cu un deget, înainte de a continua în felul lui imparţial, serios, pe care îl adoptase în ultimii ani:

— Am să-ţi spun eu ce-i cu tine, bătrâne. Nu-ţi dai seama, dar te-a îmbrobodit rutina. Circuli ca o suveică, de acasă la întreprindere şi de la întreprindere acasă. Şi nu te gândeşti la nimic altceva decât la întreprindere şi la casă.

— Oh, chiar aşa?

Ingpen continuă, netulburat:

— Chiar aşa. Ai devenit un specimen tipic de genul „om de afaceri şi casnic”. Ai uitat ce e viaţa. Îţi închipui că duci tot timpul o viaţă încordată, dar eşti într-o stare de

letargie. Să ştii că n-o să te mai întâlneşti niciodată cu vârsta de patruzeci de ani – şi ai ieşit vreodată de pe această insulă? Anul acesta te-ai dus la Llandudno, pentru că ai fost acolo şi anul trecut. Şi la anul o să te duci pentru că ai fost anul acesta. Dacă se întâmplă, când şi când, să te gândeşti îngrijorat la eşecul amărâtului tău de partid liberal, îţi închipui că eşti cine ştie ce gazetar cu vederi largi. Unde-ţi sunt'seratele muzicale? Când te-am rugat acum două săptămâni să mergi cu mine la un concert în Manchester, ţi-ai zis că sunt un aiurit, numai fiindcă ar fi însemnat să pleci de la birou devreme şi să nu te duci la culcare înainte de nemaiauzita oră de unu şi jumătate noaptea.

— Mie nu mi s-a spus nimic de vreun concert, exclamă Hilda.

— Dă-i înainte! Dă-i înainte! zise Edwin, ridicând din sprâncene.

— N-avea grijă, ripostă Ingpen liniştit, de parcă ar fi discutat imparţial şi impersonal conduita unui individ de la antipozi. Unde am rămas? A, da, cumperi mereu cărţi, şi cred că te socoteşti în sinea ta un cititor. Cu ce te-ai ales din ele? Pot spune că ţi-ai format păreri precise despre dificila problemă dacă Emily Brontë a fost o scriitoare mai mare decât sora ei Charlotte. Cam cu asta te-ai ales. La naiba, nu ţi-a mai rămas niciun viciu. Un viciu s-ar ciocni de iubita ta litografie. Doar un singur lucru te-ar necăji mai mult decât o maşinărie care s-ar defecta la atelier…

— Şi care ar fi acela?

— Care ar fi? Dacă una din balamalele porţii de la grădină s-ar desprinde, sau dacă ţi-ai pierde cheia! Uită-te numai cum te-a năucit întâmplarea asta cu servitoarele! Cred că eşti îngrijorat că micul dejun ar putea întârzia dimineaţa cu cinci minute.

— Prostii! zise Edwin, binevoitor.

Socotea observaţiile lui Ingpen fantastic de nedrepte

şi de deplasate. Dar simţul său de dreptate şi admiraţia pe care i-o purta acestui om de o mare cinste intelectuală nu-l lăsau să se supere. Ingpen ar discuta şi diseca cu o egală detaşare, cu o detaşare totală, fie că era vorba de prieteni, fie de sine însuşi. Şi premisa lui că prietenii îi împărtăşeau interesul atent, dezinteresat, de a ajunge la adevăr, mişca profund spiritul de loialitate al lui Edwin. Faptul că Ingpen era în stare să-ţi ţină predici şi chiar să te mustre era un defect pe care Edwin îl accepta în tăcere.

— Chiar m-a năucit? murmură Edwin.

— N-a fost aşa, Hilda?

— Ba bine că nu! Şi ştiu că dă toată vina pe mine, adăugă Hilda.

Tertius Ingpen se uită la ea o clipă, şi râse scurt, oarecum cu cinism, lăsând aproape să transpară un dispreţ uşor faţă de confuzia ei, specific feminină, asupra argumentului.

— Aşa se întâmplă de obicei! zise Ingpen cu un dispreţ şi mai vădit. (La acest stadiu al discuţiei, era dispus să fie nu atât o fiinţă omenească, cât mai curând trâmbiţa unui mesaj sacru.) Aşa se întâmplă de obicei! N-am văzut o căsnicie fericită care să nu sfârşească în acelaşi fel.

Apoi, dându-şi seama că devenise prea serios şi că accentul pus pe cuvintele „căsnicie fericită” fusese poate prea sarcastic, râse încetişor.

— Zău că nu văd ce-are a face căsnicia cu toate astea, zise Hilda încruntându-se.

— Nu, sigur că nu vezi, se învoi Ingpen.

— Dacă ai fi vorbit de tipografie… adăugă ea.

— Acum că avem diagnosticul, observă ironic Edwin, uitându-se în farfurie, care e remediul?

Iar în sinea lui se gândea: „El îi spune căsnicie fericită!… Şi de ce naiba a zis Hilda că dau vina pe ea? N-am scos o vorbă”.

— Dacă vrei să ştii, răspunse Ingpen, trăieşti prea

aproape de întreprinderea aia infernală. De ce nu pleci, imediat, să te stabileşti undeva la ţară, ca un om cu judecată, în loc să te agăţi de văgăuna asta împuţită – printre toate vilişoarele astea nou-nouţe?… Nişte hoarde barbare…

— Oh! Ura! strigă Hilda. În sfârşit, am şi eu pe cineva de partea mea.

— Bineînţeles că o să spui că e imposibil. În mod firesc, tu… începu Ingpen.

Fu întrerupt de intrarea lui George. După sosirea lui Tertius Ingpen, George fusese trimis s-o cheme imediat pe doamna Tams, femeie cu ziua, care de mai multe ori dăduse ajutor când fusese vorba să se umple golul dintre două bucătărese. Pe chipul lui George nu se mai vedea acum nicio urmă din martiriul său, şi nici din durerea de cap. În ultima vreme, ca să-l cucereşti pe George nu aveai decât să-i ceri un serviciu. Edwin fusese cel care descoperise, primul, dorinţa intensă a băiatului de a participa în mod util la activitatea adulţilor. Intră cu obrajii roşii, cu mâinile roşii, ciufulit, sfidător, timid, mândru, şi scoţând un sunet intermitent cu buzele ţuguiate, ca pentru a arăta cât de frig e afară. Şi deoarece îl salutase mai înainte pe Ingpen, putu să se aşeze fără multă ceremonie pe scaunul său.

Confidenţial, pe tăcute, Hilda ridică interogativ din sprâncene, spre el. Drept răspuns, George dădu o dată scurt din cap. Astfel, prin două gesturi abia perceptibile, ea îl întrebă şi el răspunse dacă misiunea avusese succes, şi dacă doamna Tams va veni imediat. Lui George îi plăceau aceste semnalizări misterioase şi lacciice, care îi dădeau iluzia de a se afla mai aproape de enigma vieţii.

Cum el persista cu sunetul acela cu buzele ţuguiate, Hilda murmură cu blândeţe:

— Sst, sst!

George îşi strânse iute buzele ermetic, ridicând din

sprâncene, ca un protest în faţa propriei sale necuviinţe. Aruncă o privire spre masa goală din faţa sa; la care Hilda aruncă o privire în direcţia focului, şi George, dibaci în interpretarea celor mai mici semne, ocoli pe furiş masa pe după scaunul mamei sale şi luă farfuria plină de pe cărbunii din cămin.

Nimeni nu scoase o vorbă. Întreruperea bruscă a conversaţiei aduse o uşoară stinghereală printre aciuiţi. Cât despre George, el era absolut convins că discutaseră despre ochii lui.

— Cazanul e în ordine, băiete? întrebă Edwin liniştit, după ce băiatul se aşezase.

Hilda îi umplu din nou farfuria lui Ingpen.

— Aoleu! bolborosi George, sărind speriat.

Asta însemna că uitase de cazanul clin pivniţă, care alimenta cu căldură radiatorul din hol. Printr-un aranjament recent, el primea şase penny pe săptămână ca să aibă grijă şi să pună cărbuni în cazan.

— Lasă! Se poate şi mai târziu, îl potoli Edwin…

Dar George, mestecând peştele, clătină din cap. Trebuia să fie sever cu sine, poate pentru a-şi răscumpăra lacrimile. Şi plecă imediat spre pivniţă.

— E cam friguţ, îi spuse Edwin, în timp ce băiatul ieşea din odaie.

Lui George îi plăcea să vorbească cu diminutive, şi când Edwin adopta acelaşi procedeu, băiatul socotea că era un semn tainic de profundă înţelegere între ei doi.

George dădu din cap şi dispăru. Atât Edwin cât şi Hilda recunoscuseră în sinea lor că băiatul avea mult farmec, şi această satisfacţie plină de afecţiune înlătură temerile, preocupările şi remuşcările. Îşi ziceau: „E pur şi simplu un băiat minunat”, şi îi cereau în gând iertare.

Tertius Ingpen întrebă pe neaşteptate:

— Ce s-a întâmplat cu ochelarii băiatului?

— Nu i se potrivesc, se grăbi Hilda să spună. Nu i se

potrivesc deloc. îl doare capul când îi pune. Edwin a ţinut să-l duc la oculistul din Hanbridge, nu ştiu cum îl cheamă. Ştiam că e riscant, dar Edwin aşa a vrut. Am de gând să-l duc mâine la Londra. îl tot doare capul de câtăva vreme, dar n-a scos o vorbă. Am aflat doar din întâmplare.

— Şi bineînţeles, zâmbi Ingpen, e contrar obiceiului lui George să-şi ţină necazurile ascunse, nu-i aşa?

— Oh! zise Hilda. E destul de secretos, să ştii.

— N-am observat, zise Ingpen, că ar fi mai secretos decât suntem cei mai mulţi dintre noi când e vorba de o nemulţumire.

Edwin, frământat de un gând, zise pe un ton curios de nepăsător:

— După părerea mea, el a ţinut ascuns anume ca să ne-o plătească.

— Să v-o plătească? Cum aşa?

— Pentru că l-am silit să poarte ochelari. Copiii ăştia sunt tare greu de înţeles; dar eu aşa cred. Pur şi simplu şi-a spus: „Ei, dacă îşi închipuie că or să-mi tămăduiască vederea cu blestemaţii ăştia de ochelari, se înşală, şi eu n-am să le-o spun!”

— Edwin! protestă Hilda vehement. Mă mir că poţi vorbi aşa!

Tertius Ingpen izbucni într-unul din imensele sale hohote de râs care-i erau atât de caracteristice; Edwin zâmbi şi el batjocoritor, simţind că-i plătea Hildei pentru insistenţa ei inutilă că el era răspunzător pentru alegerea opticianii lui. Hilda, bănuind că cei doi bărbaţi văzuseră ceva carghios care ei îi scăpase, roşi şi apoi râse şi ea, oarecum stingherită.

— Dar *tu* nu crezi că-i mai bine să mergem la Londra pentru ceva atât de important ca ochii? îl întrebă ea pe Ingpen cu insistenţă.

— Lucrul principal în asemenea cazuri, zise Ingpen solemn, este să satisfaci instinctul matern. Da, eu m-aş

duce categoric la Londra. Dacă Teddie nu-i de acord, atunci sunt împotriva lui. La cine te duci?

— Eşti îngrozitor! exclamă Hilda, şi adăugă cu hotărâre: O să-l întreb întâi pe Charlie Orgreave. El are să-mi spună care e cel mai bun specialist.

— Se pare că ai mare încredere în Charlie, zise Ingpen.

— Am, adeveri Hilda, care îl văzuse pe Charlie la căpătâiul lui Georgie când nimeni nu ştia dacă va scăpa sau se va prăpădi.

Şi, în timp ce vorbeau despre Charlie şi despre Janet, care locuia acum cu fratele ei la Ealing, de sub duşumea se auzea înăbuşit zgomotul făcut de George, care arunca în cazan cărbuni.

— Dacă tu şi cu George plecaţi, întrebă Ingpen, ce se va întâmpla cu dumnealui – fără nicio slujnică în casă?

Acest punct important îl preocupa pe Edwin încă de când Hilda îşi anunţase intenţia de a se duce la Londra. Dar nu-i pomenise nimic, şi nici nu deschisese discuţia, relaţiile lor fiind cam delicate. Pentru el problema avea doar un interes teoretic, căci hotărâse că ea nu va pleca la Londra a doua zi. Totuşi, aşteptă cu nerăbdare răspunsul.

Hilda răspunse cu sânge rece:

— Nădăjduiesc că vine cu noi.

Se aşteptase la orice, în afară de asta. Propunerea era absolut imposibilă. Poate un om să-şi părăsească întreprinderea pe nepregătite? Ideea era cu totul absurdă.

— Nici nu poate fi vorba de aşa ceva, zise el imediat.

Era absolut sincer. Dar spusele lui Ingpen îi zdruncinară siguranţa hotărârii; căci hotărârea lui nu făcea decât să ilustreze teoria lui Ingpen despre el. Simţi că roşeşte.

— De ce nu poate fi vorba? întrebă Hilda, uitându-se la el cu o privire ostilă.

Îşi pierduse atitudinea îngăduitoare pe care o

avusese faţă de el în cursul după-amiezii. Totuşi, meditând la afirmaţia lui Tertius Ingpen, că aşa se întâmplă de obicei în căsniciile fericite, plănuia călătoria la Londra ca o reînviere a romantismului vieţii lor. O vedea ca o minunată experienţă de întinerire. Când se gândea la tot ceea ce suferise ea, şi la tot ceea ce suferise Edwin pentru ca ei să poată fi împreună, se simţea complet dezamăgită de platitudinea prozaică a ceea ce rezultase până la urmă. Înduraseră şi răbdaseră timp de zece ani, numai ca să ajungă la viaţa apatică de astăzi? Dorea din toată inima să rupă lanţurile nevăzute care îi împiedicau să ajungă la extaz şi romantism. Iar el nu voia s-o ajute. Nu voia să-i împlinească dorinţa. Ştiuse că el va refuza. Refuza orice – era atât de neclintit în felul lui de a fi. Pe faţă i se citea ciuda.

— Nu pot, repetă Edwin. De ce vrei să mergi neapărat mâine? Ce mai contează o zi sau două?

Atunci ea îşi lăsă limba slobodă. De ce mâine? Pentru că nu te poţi juca cu vederea unui copil. Şi aşa au tărăgănat de prea mult timp. Fiecare zi poate să conteze. Şi de ce nu mâine? Puteau să închidă casă, să plece cu toţii şi să stea la Charlie. Nu i-a rugat Janet de atâtea ori? Iar în vremea asta Maggie va căuta slujnice noi. Şi doamna Tams va face curat în casă. Era într-adevăr cea mai bună soluţie a problemei servitoarelor, pe lângă că era lucrul cel mai bun pentru George.

— Şi mai este încă ceva, urmă ea fără să se oprească, vorbind iute şi clar. Şi ochii tăi au nevoie de un consult. Crezi că nu ştiu? şi se uită la el batjocoritor.

— Ai mei? exclamă el. Văd ca un vultur.

Nu era adevărat. Avea şi el necazuri cu vederea.

— Atunci, de ce ţi-ai instalat la căpătâiul patului o lampă dublă, când una singură ţi-a ajuns în toţi aceşti ani? întrebă ea.

— Fiindcă aşa am avut chef, pur şi simplu, zise Edwin

ursuz, fără a mai încerca să fie diplomat. Oricum, nu pot să plec la Londra mâine. Şi când o să am nevoie de un oculist, încheie el cu înverşunare, Hanbridge va fi destul de bun pentru mine, asta e!

Ciudat, până acum ea nu-i spusese o vorbă despre ochii lui!

— Atunci, ce-ai să faci cât timp am să fiu plecată? întrebă ea neîndurător.

Dar dacă ea era încăpăţânată, putea fi şi el la fel de încăpăţânat. Dacă ţine neapărat să-l lase în impas – ei bine, să-l lase în impas! Tertius Ingpen asista la o adevărată ruptură între ei. Un lucru tare regretabil; dar vina era în întregime a Hildei; şi el trebuia să facă faţă.

— Nu ştiu, răspunse el sec.

În clipa următoare George se întoarse.

— Nu-i aşa că doamna Tams i-a dat zor, mamă? zise George. A şi venit.

VI

În salon, după cină, Edwin putea auzi prin uşa întredeschisă crâmpeie din discuţia Hildei cu doamna Tams, şi câte un cuvânt al lui George, care urma s-o ajute pe doamna Tams să „pună lucrurile la loc”, după ce le spălase şi le ştersese. Glasul doamnei Tams era tare blând şi liniştitor. Mila lui Edwin, amestecată cu un sentiment de indignare, se îndrepta spre ea. De ce trebuia doamna Tams să suporte cu voioşie necazurile altora? De ce trebuia să-şi părăsească într-o clipă căsuţa plină de copii şi un soţ gata oricând să se îmbete şi să-i bată pe copii ori pe ea, şi să vină s-o ajute pe Hilda să facă faţă unei crize provocate chiar de impulsivitatea şi lipsa ei de tact? Răspunsul, ca şi în multe alte cazuri, era firește de ordin economic. Doamna Tams nu-şi putea îngădui să nu vină de îndată ce doamna Clayhanger o chema; de asemenea, era, de felul ei, o victimă a propriului ei altruism; sufletul ei era moale, ca şi trupul rotofei ca o pernă, şi se simţea în mijlocul

nedreptăţilor ca peştele în apă. Dar aveau oare vreo scuză cei care profitau de un asemenea sistem economic şi de o fire atât de devotată? Cu conştiinţa stârnită, Edwin se simţea stingherit, gata să roşească. Dar nu avea ce. face; şi, într-un fel poate josnic, se bucura că nu avea ce face, pentru că, la urma urmei, nu era treaba lui, şi că soarta doamnei Tams era de a-i fi ¡lui de folos. Vedea în ea un serafim al vieţii viitoare, şi totuşi în viaţa de acum simţea cu mulţumire că îi este superior. Şi glasul ei, liniştitor, docil, expresie a sufletului ce cuprinde în el jeluiri stranii, ca sfântul medieval ce strânge la piept săbiile călăilor, continua să murmure în hol.

Edwin medită: „Sunt singurul din casa asta care înţelege adevăratul rost al doamnei Tams. Sunt sigur că nici ea nu-l înţelege”.

Dar aceste reflecţii nu erau decât finalul, vag şi lipsit de importanţă, al marii probleme care-l preocupa – criza în relaţiile cu Hilda. Când intrase în casă, problema lămpii din hol neaprinse şi a obloanelor i se păruse enormă. Apoi problema imensă a servitoarelor o transformase pe prima într-un fleac. Şi pe urmă problema durerii de cap şi a ochilor lui George căpătase întâietate. Şi-acum, relaţiile dintre soţ şi soţie le dominau puternic pe toate celelalte. Tertius Ingpen, deschizând ca de obicei pianul, se amuza într-o doară cu acorduri stranii, în timp ce fumul ţigării îi intra în ochi, făcându-l să clipească. Ca şi Edwin, Ingpen se simţea puţin stingherit după discuţia din sufragerie. N-ar fi avut rost să se prefacă, pretinzând că nu avusese loc nicio discuţie; pe de altă parte, discuţia nu era de genul care să poată fi pomenită, chiar şi de un prieten foarte intim. Admiteai existenţa ei doar tacit. Dar, pe lângă că se simţea stingherit, Ingpen era şi triumfător. Avea o înfăţişare oarecum sardonică şi trufaşă, în timp ce îşi continua, visător, acordurile la pian, încercând să-şi ferească ochii de fumul ţigării. Privirea lui piezişă părea să-i comunice lui

Edwin: „Ce-ţi spuneam eu mereu despre femei? Ce să-i faci, eşti însurat şi trebuie să suporţi consecinţele.

— Cd1/481

21

321

— Viaţa în doi

Nevastă-ta nu e mai rea decât altele. Pe când eu, uite, sunt liber! Şi tare-ai vrea să fii tu în locul meu, băiete! … Ce deştept am fost!”

Pe Edwin îl cam iritau aceste observaţii nerostite. Contrastul dintre sprijinul ipocrit şi laudele pe care Ingpen i le aducea Hildei, când era de faţă, şi privirea lui sardonică atunci când lipsea, era mult prea vizibil. El însuşi revoltat împotriva instituţiei căsătoriei, nu putea totuşi suporta s-o atace Ingpen. Faţă de lumea exterioară, Edwin lua apărarea căsătoriei. În plus, privirea lui Ingpen conţinea o critică a Hildei, pe care niciun soţ n-ar trebui s-o îngăduie. Şi mai conţinea şi o critică a soţului – biet sclav şi naiv!… Ba mai mult, ceea ce-i displăcea cel mai mult lui Edwin era mila dispreţuitoare a lui Ingpen faţă de bietul sclav şi naiv.

— De ce Londra – şi de ce mâine? începu Edwin vesel, cu un aer de superioritate filosofică, de parcă ar fi analizat imparţial o situaţie controversată; de parcă ar fi privit cu o blândă detaşare capriciile de moment ale unei femei, altminteri rezonabile; o spusese fiindcă era obligat să spună ceva, pentru a dovedi că nu era nici sclav şi nici naiv.

— Nu mă întreba pe mine, răspunse Ingpen scurt, continuându-şi acordurile la pian.

— Ei, vom vedea, zise Edwin misterios, ferm şi sfidător; dând de înţeles că, după părerea lui, Hilda nu va pleca mâine, şi că oricând va pleca nu se vq duce la Londra.

Se hotărâse să aibă o discuţie hotărâtoare cu soţia sa

în seara aceea, după plecarea lui Ingpen şi a doamnei Tams şi după ce George va adormi, având astfel casa la dispoziţia lor. Ştia pe ce se putea baza, aşa că va forţa o bătălie decisivă. Nu avea nicio îndoială asupra rezultatului. Ingpen va afla că victoria avea să fie de partea sa.

Ingpen părea gata să spună ceva, când George intră, stângaci şi zgomotos, în salon. Tot farmecul lui părea să-l fi părăsit.

— Credeam că le dădeai ajutor, zise Edwin.

— Asta şi fac, îl înfruntă George; dar, lipsindu-i curajul de a se opri la acest punct, adăugă: Dar ele nu sunt încă gata.

— Hai să încercăm piesele astea din Haydn, George, propuse Ingpen.

— Oh, nu! exclamă George.

Ingpen şi băiatul începuseră să cânte împreună la patru mâini fragmente mai uşoare.

Edwin zise cu severitate:

— Aşază-te la pian şi fă ce-ţi cere domnul Ingpen.

George roşi, încurcat, şi se aşeză, pe când Ingpen se uita la el amuzat. Ştiau bine toţi trei că asprimea lui Edwin nu era decât una din diversele consecinţe ale dispoziţiei stăpânei casei. Începură să descifreze mişcarea lentă şi scherzo-ul simfoniei. Şi în timp ce notele se aşterneau una după alta, Edwin auzi desluşit uşa de la intrare deschizându-se şi închizându-se, paşii cuiva în hol, şi apoi crâmpeiele unei discuţii. Venise Maggie. „Ce-o fi vrând?” se întrebă Edwin.

— Hei! A venit mătuşa Maggie! exclamă George, de îndată ce scherzo-ul luă sfârşit, şi o zbughi.

— Băiatul are mult simţ muzical, zise Ingpen cu convingere.

— Da, cred că are, se învoi Edwin indiferent, ca şi cum ar fi dezaprobat un talent totuşi de netăgăduit. Dar nici n-ai spune că până acum l-a durut atât de tare capul,

nu-i aşa?

Era o ciudată seară de vizite şi Hilda – îşi zise Edwin din înălţimea detaşării sale – avea idei cam stranii despre îndatoririle ei de gazdă. Categoric, dacă doamna Tams mai era în bucătărie, Hilda ar fi trebuit să vină în salon cu musafira! Categoric, Maggie ar fi trebuit poftită în salon – doar nu era o şcolăriţă, ci o femeie de peste patruzeci de ani, care îşi păstrase încă, fără rost, vechea stângăcie şi timiditate. Edwin le putea auzi sporovăind în sufragerie, şi apoi nişte paşi grăbiţi în hol, şi iarăşi sporovăială în bucătărie; pe urmă răsună un zgomot, ca de farfurie căzând jos, un uşor ţipăt şi chicoteli de fetişcane. Toate erau la fel, toate femeile pe care le cunoştea, în afară poate de Clara – în unele momente păreau să uite că se maturizaseră şi că purtau fuste lungi. Şi cum se face că Hilda şi Maggie erau deodată atât de apropiate, când ostilitatea lor reciprocă dar reţinută era un fapt de netăgăduit al vieţii de familie?

Cu tot aerul lui de superioritate, era destul de naiv încât să nu fi înţeles că două femei care se suspectează întruna pot uneori să-şi uite duşmănia şi să se comporte cu cea mai mişcătoare duioşie. Întreaga casă era plină de sporovăială ce exprima aparenta alianţă între Hilda şi Maggie. Şi în timp ce le asculta, Edwin se uita încruntat în ediţia de seară a ziarului „Signal”, pe când Tertius Ingpen, absorbit, îşi croia drum cu curaj prin partitura unei sonate de Beethoven.

Apoi George îşi făcu din nou apariţia.

— Mama mă ia mâine la Londra pentru ochi, îi zise George lui Ingpen, îndrăznind să întrerupă sonata datorită importanţei teribile pe care o acorda unei asemenea veşti.

Şi continuă să descrie ce aveau de gând să facă la Londra, o vizită la Charlie şi la Janet Orgreave, şi poate că şi la muzeu, în sala egipteană.

Edwin nu se clinti. În faţa acestei lovituri, îşi păstră

un calm admirabil şi total. Hilda se decisese, deci, să-l înfrunte. Spunându-i băiatului, căruia în timpul mesei nu i se comunicase nimic, închisese orice cale de întoarcere; i-o închisese şi lui Edwin, deşi asta era contrar regulilor prescrise de societate pentru conflictele conjugale – dar femeile nu respectă niciodată regulile! Greutăţile şi primejdiile marii bătălii hotărâtoare, pe care Edwin avea de gând s-o dea la încheierea serii, se înmulţeau la iuţeală. Era plin de presimţiri sumbre.

Sporovăind, chicotind, amândouă intrară în salon. Dar când Maggie pătrunse pe uşă, faţa i se încordă; ochii ei se făcură de gheaţă; şi când Ingpen se aplecă peste mâna ei, cu toată falsa căldură a unui cavalerism excesiv de convenţional, cumplita stingherealã a acestei fete bătrâne – flagelul întregii ei existenţe mondene – o năpădi ca o boală. Nu putu scoate o vorbă.

— Bună, Mag, o salută Edwin.

Cu neputinţă să ghiceşti că această femeie durdulie, demodată, ofilită şi mută participase acum câteva clipe la toate sporovăielile şi chicotelile! Totuşi Edwin, care o cunoştea bine, putu vedea sub ochii de gheaţă sufletul plin de bun simţ al femeii cumsecade, care protesta împotriva manierelor afectate ale lui Ingpen şi nu dădea doi bani pe el.

— Mătuşa Hamps iar a fost neascultătoare, zise Hilda direct.

Ingpen, şi apoi Edwin, râseră înăbuşit.

— *Eu* nu mai pot să fac nimic cu ea, Edwin, începu Maggie să vorbească grăbit, cu aprindere, în timp ce se aşeza alături de Hilda. O să aibă iar un atac, dacă nu are grijă singură. Şi nu vrea să ţină seama de nimeni. Nu vrea să asculte de doctor sau de altcineva. E mereu pe picoiare, şi toată ziua ar sta să coasă. În seara asta am culcat-o devreme – e grozav de slăbită – şi m-am gândit să vin să-ţi spun. Eşti singurul care ai putea face ceva cu ea, şi zău că

ar trebui să treci mâine s-o vezi, în drum spre tipografie.

Maggie vorbea de parcă îl implorase pe Edwin luni de Eile să se ocupe de această problemă urgentă, şi acum ajunsese la disperare.

— Bine! Bine! se învoi el cu o nerăbdare amabilă: era prima dată când auzea acest lucru. Am să trec. Dar să ştii că n-am nicio influenţă asupra ei, adăugă cu sinceritate.

— Ba da, ai! protestă Maggie, părând mai liniştită acum. Îmi pare foarte rău să aud despre ochii lui George. Şi fiindcă e neapărat nevoie ca Hilda să-l ducă mâine la Londra şi cum nu mai aveţi servitoare, n-ai putea să vii şi să dormi la mătuşa o noapte sau două? Nici n-ai idee ce mare uşurare ar fi pentru mine.

Într-o clipă Edwin îşi dădu seama că era învins, că Hilda şi Maggie, tot sporovăind şi chicotind, se uniseră să-l doboare. Tonul cu oare pronunţase Maggie cuvintele „ochii lui George”, „neapărată nevoie” şi „ce mare uşurare” excludea orice argument. Soţia sa va avea câştig de cauză într-un capriciu inutil, iar el va fi scos din propria lui casă.

— Cred că ai putea, dragul meu, zise Hilda cu stăruinţa angelică a unei soţii iubitoare şi supuse.

Nimeni n-ar fi bănuit din tonul ei dulce că făcuse tot ce putuse ca să-l înfrângă şi că acum stătea, ca să spunem aşa, călare pe trupul lui culcat la pământ.

Maggie, după ce spusese tot ce avea de spus, se învăluise iar în stingherеala din care niciun efort al celorlalţi n-ar fi putut s-o scoată. Şi totul din cauză că se afla acolo şi Tertius Ingpen, un străin. Numaidecât Ingpen se apucă să studieze mersul trenurilor pentru Hilda, George să caute hârtie de scris pentru ea, iar Maggie să alerge în sus şi în jos pe scări, tot pentru ea. Pleca la Londra. „În capul femeii acesteia”, gândi Edwin, în timp ce îşi observa soţia şi încerca să înţeleagă tainele comportării ei, „nu-i loc decât pentru câte o singură idee”.

VII

Edwin şedea singur în salon, la capătul unei seri pe care refuza s-o numească seară. Ochii îi erau fixaţi pe o carte de pe genunchi, dar nu citea. Gândurile i se învârteau în jurul enigmei vieţii sale. Intrase în casă fără cea mai mică grijă sau teamă, şi brusc, în câteva ceasuri, totul părea să se fi schimbat în jurul lui. Impulsul biruise bunul simţ; expulzarea lui era lucru stabilit; şi se vedea condamnat să stea la mătuşa Hamps, într-o casă pe care n-o putea suferi. Totul n-avea nicio noimă; se simţea descurajat; iar în gură avea un gust amar. Responsabilităţile faţă de George sporeau; soţia sa, imprevizibilă şi surprinzătoare, îi – scăpa de sub control; şi avea în faţă şi perspectiva ameninţătoare de a trebui să se mute cândva într-o casă la ţară.

Privi în jurul odăii, şi îşi închipui toată casa, fiecare obiect ce-i era familiar şi de care se simţea legat; şi pur şi simplu nu putu suporta gândul că interioarele vor fi golite şi mobilele cărate; ca şi gândul la zilele nesfârşite, enervante când va trebui să creeze un nou cămin alături de o femeie ale cărei idei despre mobilarea unei case erau tot atât de greşite pe cât erau de capricioase. Înlătură cu totul din minte acest plan fantezist, aşa cum înlăturase şi stăruinţele de a intra în viaţa publică. Resimţea cu ciudă toate aceste intenţii îndărătnice de a-i tulbura liniştea. Erau nişte aiureli, şi nici nu voia să audă de ele. Mai degrabă ar muri cramponându-se cu încăpăţânare, decât să cedeze. Impulsul putea să învingă bunul simţ, dar nu dincolo de o anumită limită. Nu va ceda niciodată.

Ingpen plecase, urmând să rămână peste noapte într-o odaie din aceeaşi clădire ca şi biroul său din Hanbridge. Ştia că lui Ingpen puţin îi pasă de confortul domestic şi de rânduiala unei zile. Şi cu toate acestea, invidia libertatea lui totală. Dacă el, Edwin, ar fi liber, ce viaţă ideală ar duce – o viaţă dirijată de bun simţ, reguli şi ordine! Dar nu era liber; nu va fi niciodată; şi cu ce se alesese în schimbul

libertăţii?... Observaţiile usturătoare ale lui Ingpen îl răniseră. Avea o soţie şi pe copilul ei; slujnice – din când în când; o întreprindere bună şi mulţi muncitori; o casă, cu cărţi; bani; siguranţa zilei de mâine. Maşinăria organizată a existenţei sale funcţiona de minune; şi totul. i se datora lui; el crease totul în propriul său interes şi pentru satisfacerea propriilor sale dorinţe. Fără el, întreaga structură s-ar prăbuşi într-o săptămână; fără el, nimic n-ar avea niciun rost. Şi care era rezultatul? Se simţea oare vreodată, într-un mod ideal, fericit – adică ferit de nenorociri, de fricţiuni, de responsabilităţi – şi în plus mulţumit şi cu inima uşoară? Avea măcar un singur sfert de oră din toată ziua totul după voia lui? Parcurse în gând întreaga zi, şi ajunse la concluzia că cea mai bună parte a ei era tot ultima... Atunci se vâra în pat, luminările din sfeşnic erau aprinse, gazul micşorat până când rămî11 ea un punct albăstrui, şi cea mai mare parte a odăii se cufunda în întuneric; se întindea pe partea stângă, scotea semnul de carte din volumul pe care-l ţinea în mână, şi începea să citească; casa era tăcută, separată de restul lumii, tramvaiul huruia fără să-l deranjeze niciun pic căci era un zgomot cu care se obişnuise încă din copilărie; se afla într-o altă lume; peste marginea cărţii o putea zări pe soţia sa, dormind profund în celălalt pat, cu părul împletit şerpuind pe pernă; senzaţia aşternuturilor era minunată; citea, cartea era bună; frigul iernii îl simţea doar vag, la mina cu care ţinea cartea; nimic nu-l tulbura; nimic nu-l enerva; somnul se apropia... Acele cincisprezece minute, acele douăzeci sau treizeci de minute erau tot cu ce se putea lăuda el, ea rezultat al teribilei maşinării organizate a existenţei sale – casă, întreprinderea, muncitorii, slujnicele, soţia sa cu copilul ei...

Hilda intră în salon grăbită, fără să şovăie. Nu-şi vorbiseră după ce ea îşi anunţase hotărârea şi îl silise să-şi accepte înfrângerea. El îşi simţea inima bătându-i

înciudată.

— Mă duc să mă culc acum, dragul meu, zise ea pe tonul cel mai obişnuit. Am o durere de cap cumplită şi trebuie să dorm. Te rog să mă trezeşti la şapte dimineaţa, vrei? Am o mulţime de treburi ele făcut.

El se gândi: „Oare chiar o doare atât de rău capul?”

Ea se aplecă şi îl sărută de mai multe ori, cu pasiune; buzele îi stăruiră pe ale lui. Şi în tot acest timp rămânea uşor încruntată, de parcă i-ar fi spus: „Dar – fiecare pentru sine în căsnicie, asta e”.

Fără voie, se simţi puţin uşurat; şi nu putea înţelege de ce! Se uită după ea în timp ce ieşea din odaie. Cum se făcuse că această fiinţă atât de misterioasă ajunsese să trăiască în casa lui, impunându-şi personalitatea, stricându-i existenţa? Oh, cât de straniu şi încurcat era totul!

Se ridică, îşi aprinse o ţigară şi deschise fereastra; aerul îngheţat, pătrunzând înăuntru, îl învioră, şi se simţi iar încrezător. Noaptea era minunată. După ce închise fereastra şi se întoarse din nou în mijlocul odăii, i se păru şi ea minunată – aşa cum o vedea, frumoasă, izolată de lume, respirând pacea. Se gândi că în curând va fi în pat, citind liniştit, cu soţia sa dormind ca un copil în celălalt pat. Şi atunci ciuda sa împotriva Hildei crescu cu încetul, şi începu să-şi dea seama pentru prima dată cât de imensă era.

„Afurisită femeie!” mormăi el, dar acum se gândea la mătuşa Hamps.

Capitolul XVIII MĂTUŞA HAMPS CONDAMNATA

I

În seara următoare, Maggie fu cea care îi deschise lui Edwin uşa la mătuşa Hamps acasă. În vestibul nu era lumină, dar o rază slabă răzbătea prin uşa deschisă a odăii de zi, conturând formele durdulii ale lui Maggie.

— Credeam că ai să vii de dimineaţă, zise Maggie,

nemulţumită. Te-am rugat. Te-am aşteptat toată ziua.

— N-ai primit înştiinţarea mea?

— Nu. Ce înştiinţare?

— Vrei să spui că n-a venit un băiat cu valiza mea? întrebă Edwin, alarmat şi gata să se înfurie.

— Ba da. A venit un băiat cu valiza. Dar nu mi-a lăsat nicio înştiinţare.

— Naiba să-l ia! I-am spus să-ţi comunice că n-o să pot ajunge înainte de căderea serii.

— Nu mi-a spus! i-o întoarse Maggie, vrând să înţeleagă că vina era a lui Edwin şi a simbriaşilor săi. Ţineam în mod special să vii devreme. I-am spus şi mătuşii că vii.

— Cum se simte? întrebă Edwin cu laconism arţăgos, trecând peste supărarea lui Maggie fără a-şi cere scuze.

Putea să rabde bazaconiile Hildei; dar nu voia să le rabde din partea lui Maggie, de a cărei notorie blândeţe şi începu să profite, ca pe vremuri când stăteau împreună. Şi-apoi, faptul că venise să stea în această casă era o favoare, exprimând bunăvoinţa singurei fiinţe omeneşti care putea exercita o influenţă asupra mătuşii Hamps.

— Mai rău, zise Maggie scurt şi cu o privire semnificativă.

— E în pat? întrebă Edwin cu mai multă solicitudine, observându-i tonul.

Maggie încuviinţă.

— A fost doctorul?

— Cred şi eu!

— Hm! De ce nu pui o lampă în vestibul? întrebă el brusc, pe un ton sec şi ironic, în timp ce bâjbâia ca să-şi agaţe paltonul pe un cuier ce se clătina.

I se păru un vestibul foarte friguros, în comparaţie cu holul său încălzit de radiator.

— N-o să pună niciodată o lampă aici, decât dacă ar vrea să se împăuneze în faţa cuiva. Vrei să te speli?

— Nu. M-am spălat la birou.

Era o măsură de prudenţă, la care se gândise presimţind că în casa mătuşii Hamps va fi frig şi umed.

Maggie îl conduse în odaia de zi, unde pe o măsuţă hexagonală îi aştepta serviciul de ceai.

— Hei! Aici mănânci? Dar ce-i cu sufrageria?

— Hornul scoate fum când bate vântul dinspre sud-vest.

— Şi de ce nu-i pune o apărătoare la horn?

— Mai bine întreab-o pe ea… Şi-apoi, aşa mai face economie la o sobă. I se pare cam mult să ardă focul în două sobe, pe lângă plita din bucătărie. Aduc acum ceaiul. E gata.

Şi Maggie ieşi.

Edwin privi în jurul odăii ponosite, mobilate în stil victorian. O bucată de linoleum inform ducea de la uşă până la masă. Bucata asta de linoleum care trebuia să protejeze covorul îl exaspera. Exprima însuşi spiritul care guverna casa mătuşii sale. Se uită la tablouri, la broderiile cu mărgele şi cu lână, la scaunele severe, şi la coperţile magnifice cu marochin ale albumelor de fotografii, în care mătuşa Hamps păstra pozele lucioase ale tuturor rudelor ei, de la strănepoate până la a treia şi a patra generaţie de strămoşi. Şi îl năpădi o senzaţie de dezolare. Se gândi: „Câte zile o să trebuiască să rămân în văgăuna asta groaznică?” Venise foarte rar în vizită în King Street, şi când venea, casa era făcută lună pentru acel prilej. Aproape că uitase cum arăta casa în realitate. Şi acum, intrând în ea într-un moment când era lugubră şi jalnică, după ani întregi petrecuţi în confortul din Trafalgar Road, se simţi oarecum surprins că mai există asemenea case, scos din sărite că îndrăznesc să existe. I se părea că ar fi trebuit să dispară de mult.

Ridică măsuţa cu grijă şi o duse în faţa căminului. Apoi se aşeză în fotoliu, amintindu-şi că principala sa

însuşire era de a te face să luneci, încet şi inevitabil, în faţă, spre muchia lui tare; apoi îşi puse picioarele pe grătar. În vatră ardea un foc fără vlagă, între două cărămizi refractare. Strănută.

Maggie intră cu o tavă.

— Ţi-e frig? întrebă ea, văzând că mutase măsuţa.

— Dacă mi-e frig! mârâi Edwin.

— Ştii, zise Maggie, am zis întotdeauna că în odăile voastre e prea cald.

Edwin apucă un cleşte mic, folosit în locul cleştelui mare asortat cu vătraiul şi lopăţica, şi scoase cele două cărămizi din vatră.

— Bănuiesc că nu-s cărbuni aici! exclamă el încruntat, ridicând capacul negru lăcuit al lăzii de cărbuni! Oh! Din abundenţă!

Lada era plină cu cărbuni. Aruncă pe foc câteva lopeţi cu bucăţi din cel mai bun cărbune, care costa şaisprezece şilingi tona chiar şi în districtul lor în care cărbunii erau ieftini.

— Oh, murmură Maggie înspăimântată. Bine că-i vorba de tine. Dacă ar fi fost altcineva…

— Dar ce naiba face ea cu banii? bombăni Edwin.

Ridicând din umeri, Maggie ieşi cu tava goală.

— Nici servitoare n-are? o întrebă Edwin când ea se întoarse.

— E acum la mătuşa.

— Trebuie să urc şi eu înainte de a-mi bea ceaiul?

— Nu. Nu cred că te-a auzit venind.

Pe măsuţa înghesuită se afla o bucată de cotlet de berbec şi un ou fiert, alături de pâine cu unt, două felii de pâine goală, câteva prăjituri şi gem.

— Ce preferi – oul sau cotletul? întrebă Edwin în timp ce Maggie se aşeza.

— Oh! Amândouă sunt pentru tine.

— Dar tu?

— Îmi ajunge doar pâine cu unt, ca de obicei.

Edwin mormăi ceva, şi se apucă să mănânce.

— Ce zice doctorul că are? se interesă el.

— Se pare că-i o congestie pulmonară, şi artere îngroşate. N-ar fi prea gravă congestia pulmonară, dar are inima slăbită.

— Înţeleg. Bănuiesc că a stat în pat toată ziua, aşa-i?

— Nu, a vrut să se dea jos. Dar a trebuit să se pună la pat iarăşi. A leşinat.

— Hm!

Nu putu găsi altceva de spus.

— Ai cumva numărul din seara asta din „Signal”?

— Oh, nu! zise Maggie, uimită de asemenea cerere ciudată. Hilda a plecat cu bine?

— Da, au luat trenul de nouă.

— Aşa mi-a spus şi mie, dacă va reuşi. Îmi închipui că doamna Tams a venit devreme.

Edwin încuviinţă, amintindu-şi cu amărăciune unele momente din dimineaţa aceea. Apoi se aşternu tăcerea. Fratele şi sora nu aveau ce să-şi spună, ca să întreţină conversaţia. Edwin se gândi: „Ne cunoaştem foarte bine, şi fiecare îl respectă pe celălalt, şi totuşi nu putem măcar sta împreună la masă fără să ne simţim stingheriţi şi jenaţi. Oare doi oameni civilizaţi nu sunt în stare decât de atâta lucru?” îi părea rău pentru Maggie, dar o şi dispreţuia puţin. Se uită la ea pe furiş, încercând să vadă în ea pe fata din trecutul îndepărtat. Îmbătrânise mult mai mult decât el. Se simţea bine în ambianţa îngrozitoare din casa mătuşii Hamps. E-adevărat, avea un venit, dar se bucura oare de ceva? îi era imposibil să ghicească ce plăceri avea, la ce se gândea când se culca, ce anume aştepta cu nerăbdare. Mai întâi tatăl, apoi el, şi în cele din urmă mătuşa Hamps o înrobiseră. Şi dintre toţi trei, mătuşa Hamps izbutise în modul cel mai nemilos şi în cel mai scurt timp. Şi totuşi – simţea Edwin – nici mătuşa Hamps nu

izbutise s-o înrobească cu totul, şi personalitatea ei iniţială încă mai supravieţuia, şi dezaproba în tăcere toate lucrurile din jurul ei cărora aparent li se supusese. Dându-şi seama de asta, Edwin încetă s-o mai privească oarecum dispreţuitor.

Spre sfârşitul mesei, se auziră paşi grei coborând pe scară.

— Minnie! strigă Maggie.

După multe foşnete şi şovăieli, uşa odăii fu puţin întredeschisă.

— Da, domnişoară, se auzi un glas slab.

— De ce-ai plecat de lângă doamna Hamps? Ai nevoie de ceva?

— Stăpâna mi-a spus să plec, domnişoară, se auzi răspunsul, abia articulat.

— Intră şi ia-ţi nişte pâine, zise Maggie; şi apoi către Edwin: Iar a apucat-o pe mătuşa!

După încă o şovăială, uşa se deschise larg şi Minnie îşi făcu apariţia. Era o fată destul de înaltă, foarte tânără, grasă, prea blondă, nehotărâtă, părând mereu că nu ştie ce vrea. Şorţul mare, pus strâmb peste rochia albastră, era de un galben îndoielnic. Fata purta ochelari. În dosul ochelarilor, ochii păreau să clipească nedumeriţi în faţa complexităţii vieţii. Înaintă şovăind până la masă, cu un fel de disperare repezită, ca şi cum ar fi spus: „Trebuie să trec şi prin calvarul ăsta”. Edwin nu-şi putu da seama dacă era gata să zâmbească sau să izbucnească în plâns.

— Iată-ţi pâinea, zise Maggie, arătând cele două felii de pâine. Ţi-am lăsat grăsimea pe masa din bucătărie.

Edwin, revoltat, îşi dădu seama într-o clipă ce viaţă ducea Minnie în casa mătuşii Hamps.

— Mulţumesc, domnişoară.

Şi el se gândi că glasul voalat suna ca al unei surde.

Roşind, Minnie luă pâinea şi o porni spre uşă. Şi chiar înainte de a ieşi, scoase un hohot de plâns, urmat de

altele mai mici; pâinea îi căzu pe covor. O lăsă acolo, şi dispăru, continuând să hohotească.

Edwin, uluit, se opri din mestecat. O clipă, îl cuprinse o senzaţie aproape de groază. Maggie se făcu palidă, şi el se bucură văzând-o palidă. Dacă n-ar fi arătat prin vreun semn că asemenea întâmplări erau neobişnuite, i-ar fi fost frică de această casă, de zidurile ei sinistre care păreau să ascundă tirani zăcând bolnavi, victime jalnice, şi sclavi înlănţuiţi în vrajă; ar fi început să se întrebe dacă era şi el în siguranţă acolo.

— Ce s-o fi întâmplat? mormăi Maggie, intimidată clar inimoasă, ridicându-se şi urmând-o pe Minnie. Urcă tu la mătuşica, vrei? îi strigă ea peste umăr. N-ar trebui lăsată singură nicio clipă.

Edwin deschise uşa şi intră tiptil, cu grijă, în dormitor. Doamna Hamps moţăia. În lumina slabă a becului de gaz coborât la jumătate, se uită la ea şi se sperie; impresionat, înţelese de la prima vedere că era foarte bolnavă. Zăcea rezemată de câteva perne îngrămădite şi boţite, cu capul într-o parte şi cu mâinile brăzdate de vine puse fără vlagă pe plapumă, între perdelele grele întunecate ce atârnau din baldachinul de mahon sculptat. Zăcea ca o făptură sleită, surprinsă în amorţeala oboselii finale, nemaipăsându-i de nimic în afară de imensa nevoie de odihnă. Mătuşa Hamps încetase de a mai fi o metodistă wesleyană, un stâlp al societăţii, o apărătoare a convenţiilor şi o păstrătoare a aparenţelor; era doar o creatură vlăguită şi înfrântă, răsuflând zgomotos prin gura larg deschisă. Edwin nu-şi amintea s-o fi văzut vreodată altfel decât mai mult sau mai puţin gătită pentru a se arăta lumii; nu o văzuse în criza vreunuia dintre atacurile ei recente de inimă. Ştia că de mai multe ori îşi revenise, după ce specialişti competenţi decretaseră că o revenire era imposibilă; dar acum apărea limpede că nu se va mai scula niciodată din pat. Un gând îngrozitor îi

trecu prin minte: „S-a sfârşit cu ea, e condamnată, nu mai poate comunica cu noi. Acesta îi este sfârşitul. Nu se va mai putea preface. Toate eforturile ei până la urmă au adus-o aici”. Gândul îl îndureră ca o lovitură. Şi imediat i se conturară două idei oarecum contradictorii: prima, întreaga absurditate a vieţii ei aşa cum apărea din sfârşitul ei; şi a doua, tragica demnitate cu care o înzestra acest sfârşit.

Demnă de milă şi plină de măreţie în acelaşi timp, părea că se micşorase, chiar şi în volum. Părul cărunt şi rar îi stătea zburlit. Cămaşa de noapte de flanelă roz, cu mânecile-i lungi, îi atârna caraghioasă; mulţimea de cuverturi multicolore, de sub care se iţea capul pe gâtul zbârcit, acele de siguranţă, şi gura unei pungi cu apă caldă – toate erau la fel de caraghioase. Niciunul din aşternuturi nu era curat, din pânză de bună calitate. Plapuma – era veche şi ici colo se zărea vârful câte unui fulg alb. Pe măsuţa de la capul patului se înşiruia o colecţie stranie de bibelouri ieftine. Întreaga odaie, cu pereţii zugrăviţii într-un verde urât, în ciuda câtorva mobile de mahon, impozante, părea sălaşul tainic al unei dizgraţioase şi meschine sărăcii. Şi, mai presus de orice, era friguroasă şi umedă; fereastra era puţin întredeschisă, iar în căminul care nu prea iradia ardea un foc fără vlagă.

De decenii, mătuşa Hamps, cu trupul ei drept şi faţa frumoasă, cu mătăsurile ei negre, broşele de agat şi blănurile de focă, cu micile ei subscripţii regulate şi fastul acceselor ei de generozitate, ou neîncetatele ei ipocrizii emfatice şi uriaşa ei încredere în sine şi independenţă, etalase lumii o faţadă glorioasă. La ea, persoana şi personalitatea erau aproape totul, iar ambianţa pe care şi-o crease nu însemna aproape nimic. La parter casa era prezentabilă, mai ales când o împopoţona ca să primească musafiri, dar nu mai mult decât prezentabilă. Etajul de sus nu era însă arătat niciodată. Mai ales că mătuşa Hamps nu

era una din femeile care să invite vreo prietenă în dormitor şi păzise dormitorul ca o fortăreaţă. În el, nevăzută, trăia cealaltă mătuşă Hamps, complementară impozantei şi trufaşei mătuşi Hamps, aşa cum o cunoştea lumea. Şi acum fortăreaţa căzuse, lipsită de apărare, şi tainele ei de avariţie mizeră erau dezvăluite; iar ea era prea zdrobită ca să protesteze. Era ceva insuportabil de jalnic. Aşa cum zăcea şi îşi descoperea chipul, era jalnică. Trăsăturile erau încă departe de a fi urâte; obrajii îmbujoraţi, bărbia, pleoapele aveau pielea întinsă şi aminteau de fata tânără de acum o jumătate de secol. În starea ei de inconştienţă agitată, era şi bătrână şi tânără. Nu se putea să nu gândeşti: „A fost o fată tânără – şi acum soarta îi e pecetluită”. Edwin simţi cum îl năpădeşte o tristeţe dezolantă, punând la îndoială rostul întregii vieţi. Frigul din odaie îl făcu să se înfioare. După ce se uită multă vreme la suferindă, se îndreptă tiptil spre foc. Pe poliţa de fier vopsit a căminului se afla un ceasornic de bazalt şi trei fotografii: o fotografie recentă a Clarei, fandosită, înconjurată de copiii ei; o fotografie decolorată a lui Maggie ca fată tânără, îmbrăcată fără pic de gust; şi o fotografie, tot atât de decolorată, a lui pe când avea douăzeci de ani – îşi amintea de costumul şi cravata cu care se fotografiase. Simplitatea, naivitatea propriului său chip de adolescent îl mişcă profund şi în acelaşi timp îl dezgustă. „Am arătat eu oare aşa?” se gândi el, uluit, şi îi fu tare milă de tânărul necopt. Deasupra ceasornicului atârna de o panglică un cartonaş verde pe care stăteau scrise cu litere argintii câteva versuri intitulate „Te reazemă”. Ştia că acest cartonaş înlocuise o cărticică cu un conţinut similar, care se afla pe măsuţa de toaletă pe când el era copil. Versurile începeau astfel:

„Copil iubit, te reazemă de Mine, Să simt întruna grija pentru tine”.

Şi se sfârşeau:

Tu Mă iubeşti. O ştiu. Cugetă bine, Iubindu-Mă, te reazemă de Mine”.

Toată viaţa râsese gândindu-se că mătuşă-sa s-ar putea rezema de ceva. Şi totuşi, ea trăise neîncetat cu aceste versuri încă de când fuseseră publicate pentru prima dată; nu se plictisise niciodată de mesajul cuprins în ele. Edwin se simţi acum mişcat, de parcă ar fi văzut în ele oarecare sinceritate, oarecare frumuseţe. Se gândi la autorul lor, necunoscut literaturii, dar onorat în sute de mii de case respectabile. Gândi: „Oare mătuşica se prefăcea doar că crede în ele? Sau îşi închipuia că crede? Sau credea în ele cu adevărat?” Ultima posibilitate i se păru reală. Şi dacă a crezut cu adevărat în ele?… Da, se simţea mişcat. Era gata să admită că spiritualitatea nu-i era interzisă nimănui, şi avu impresia că intră în legătură cu spiritualitatea întregii lumi.

Apoi se aplecă să pună pe foc, încetişor, câţiva cărbuni.

— Cine pune acolo cărbuni pe foc? se auzi dinspre pat un glas slab, dar irascibil.

Glasul acela atât de slab îi produse lui Edwin un nou şoc. Părea că glasul absoarbe ultimele rezerve de vitalitate ale bietei femei. Patul fiind foarte înalt, mătuşa Hampsnti putea vedea din cămin decât poliţa de deasupra. Părăsind această lume, tot mai putea folosi facultăţile sale slăbite pentru a protesta împotriva risipei de cărbuni şi a încerca să afle cine era nelegiuitul neprevăzut.

— Eu sunt, zise Edwin cu voioşie. Focul era aproape stins.

Se ridică, zâmbind uşor, şi se apropie de pat.

Mătuşa Hamps îşi înălţă puţin capul şi, surprinsă, se încruntă uitându-se la el câteva clipe, ca şi cum ar fi încercat să se hotărască cine era. Apoi zise, pe acelaşi ton slăbit de mai înainte:

— Eh, Edwin! Nu te-am auzit intrând. Ce mai cinste!

Şi îşi lăsă capul să cadă la loc pe pernă.

— Dorm aici, la dumneata, zise Edwin cu o voioşie forţată. Ştiai?

Ea cugetă puţin, şi apoi răspunse pe îndelete, străduindu-se să articuleze fiecare silabă:

— Da. Ai să stai în odaia lui Maggie.

— Oh, nu, mătuşico!

— Ba da. I-am şi spus, şi glasul slab sună aspru şi îndârjit. Măreşte puţin lumina lămpii, Edwin, ca să te pot vedea. Da, asta e o adevărată cinste. Ţi-a oferit Maggie un ceai mai ca lumea?

— Oh, da, mulţumesc. Minunat.

Mări lumina puţin şi mătuşa Hamps clipi din ochi.

— Lumina asta îţi bate prea tare în ochi, zise Edwin. Stai că o aranjez eu într-un fel.

Braţul lămpii se afla puţin în dreapta căminului, deasupra măsuţei de toaletă şi aproape în faţa patului. Mătuşa Hamps încuviinţă. Uitându-se împrejur, Edwin aşează o cutie de pălării pe măsuţa de toaletă, şi pe ea, în picioare şi deschisă, Biblia familiei Hamps, pe care o luă de pe canapea. Eşafodajul acesta şubred era destul de înalt ca să ferească ochii bătrânei de lumină.

— Aşa e mai bine, zise. el Aud că nu o duci prea grozav cu sănătatea, mătuşico.

Edwin se străduia să fie plin de tact. Ea îşi clătină încet capul, aşa cum stătea rezemat în perne.

337

— Asta-i una din zilele mele proaste… Dar îmi revin eu… Va să zică, Hilda l-a dus pe George la Londra?

22 – Viaţa în doi – Cd1/481

Edwin dădu din cap.

— Ei, nădăjduiesc şi mă rog să se aranjeze. Ştii, am avut ochi atât de buni, încât mă tem cu atât mai mult pentru alţii. A fost o adevărată binecuvântare pentru mine! … Ei, ce mamă bună este draga de Hilda!

După o pauză adăugă:

— Aş spune că nu există o mamă mai bună ca Hilda, dacă n-ar fi Clara.

— Clara a fost astăzi pe-aici?. Întrebă Edwin, ca să schimbe discuţia.

— Nu, n-a fost. Dar o să vină, de îndată ce-o să aibă o clipă liberă. O să dea pe aici. Are o mare răspundere cu copiii – şi cum îi mai îngrijeşte!… Edwin! îl strigă deodată, de parcă el s-ar fi îndepărtat.

— Da?

Glasul firav continuă, articulând fiecare cuvânt cu multă grijă, şi izbutind să termine fiecare frază, ca printr-un miracol – ceea ce şi era:

— Cred că nimeni n-a avut asemenea nepoţi şi nepoate ca mine! N-am avut copii – aşa a fost să fie! – dar trebuie să spun că Domnul mi-a dăruit copii în nepoţii şi nepoatele mele. Tu cu Hilda… şi Clara cu Albert… şi puişorii ei!

Ochii mătuşii Hamps erau plini de lacrimi.

— O uiţi pe Maggie, zise Edwin cu blândeţe.

— Da, se învoi mătuşa Hamps, dar pe un alt ton, reţinut şi critic. Sunt sigură că Maggie face tot ce poate. Oh! sunt sigură… Edwin! îl strigă ea din nou.

El se apropie de patul răvăşit, şi chiar se aşează pe marginea lui, cu mâinile în buzunare. Mătuşa Hamps, deşi acum răsufla mai repede şi cu mai multă greutate, părea să se fi însufleţit iarăşi, sorbind energie dintr-un izvor tainic. Se chinuia încă să-şi concentreze mintea şi să facă un efort de voinţă pentru cele mai mărunte acte fizice cejrute de continuarea existenţei; dar acumulase forţe pentru promovarea unor ţeluri mai mari.

— Ai nevoie de ceva? întrebă Edwin, arătând spre măsuţa de noapte.

Mătuşica îşi clătină capul. Braţele ei în mânecile de flanelă roz nu se clintiră. Întreaga-i fiinţă părea

suspendată, pe când se pregătea pentru un nou efort.

— Sunt atât de uşurată că ai venit, zise ea în cele din urmă, încet şi cu greutate. Nici nu ştii ce uşurată mă simt. N-am pe nimeni în afară de tine… E vorba de fata aceea.

— Care fată?

— Minnie.

— Slujnica?

Doamna Hamps îşi înclină capul şi răsuflă greu prin gura larg deschisă.

— Tocmai am aflat. A dat de bucluc. Oh! Mi-a spus adineaori. Am trimis-o jos; nu mai vreau s-o văd în dormitorul meu… nicio clipă. A dat de bucluc. Ştiam că aşa o să fie… Miercurea trecută a fost la adunarea congregaţiei. Şi abia ieri i-am plătit leafa. Abia ieri! Stă aici şi huzureşte, şi ce face în schimb? Crede-mă, trebuie să mă îngrijesc singură de toate. S-o supravhegez mereu… Până într-o lună n-o să se mai poată arăta în lume… Edwin, niciodată nu mi-a fost atât de ruşine… Să fiu nevoită să-i povestesc toate astea propriului meu nepot!

Se opri, vlăguită. Edwin se simţea oarecum amuzat. Nu putea să nu se simtă amuzat văzând că un asemenea accident se întâmpla tocmai în casa doamnei Hamps.

— Cine-i bărbatul? întrebă el.

— Ei, tocmai asta-i! răspunse doamna Hamps cu glas solemn, deşi era extrem de slăbită. E barmanul de la cârciumă, tocmai el! Fata n-a vrut să recunoască, dar ştiu eu bine că el e.

— Ce-ai de gând să faci?

— Trebuie să plece imediat din casă.

— Unde stă – vreau să spun unde stau ai ei?

— N-are părinţi; şi după ce se gândi câteva clipe, adăugă: Are o mătuşă în Axe.

— N-o să poată ajunge până în Axe în noaptea asta, zise Edwin pe un ton categoric. Maggie ştie de asta?

— Maggie! exclamă doamna Hamps dispreţuitor.

Maggie nu observă niciodată *nimic*. După care adăugă pe un ton mai grav: Şi nu văd niciun motiv ca Maggie să afle. Nu e genul de lucruri pe care ar trebui să le ştie ea. Poţi să vorbeşti cu fata chiar tu. E mai bine să vină ca din partea ta. Am să-i spun lui Maggie doar că am hotărât ca fata să plece.

— Nu poate să plece în seara asta, repetă Edwin cu glas blând, dar ferm.

Mătuşa Hamps îi dovedi că ţinea cu adevărat la părea lui, cedând.

— Bine, murmură ea, atunci mâine dimineaţă. Să facă mai întâi curăţenie în odaia de zi, să frece argintăria din cutia neagră, şi apoi să plece – înainte de prânz. Nu văd de ce i-aş da prânzul. Şi nici leafa pentru ziua în plus pe care a lucrat-o.

— Şi ce-ai să te faci de servitoare? Angajezi o femeie cu ziua?

— Femeie cu ziua? Nu! O să se descurce Maggie. Şi apoi, cu o bruscă izbucnire plină de satisfacţie: Am ştiut dintotdeauna că fata asta e o scârbă prefăcută. Şi, dacă vrei să-ţi spun, cred că l-a adus şi în casă – şi încă după unsprezece noaptea!

— Bine, bine! mormăi Edwin ca s-o liniştească.

Doamna Hamps zâmbi trist.

— E o mare uşurare pentru mine, şopti ea. Nici nu ştii ce uşurată mă simt să las totul în seama ta.

Închise ochii, şi nu mai spuse nimic. După ce, într-un suprem efort cerut de convenţiile pe care era clădită societatea, mătuşa Hamps se uitase o clipă înapoi, acum se întoarse iar, sleită, către vălul ce se ridica spre necunoscut. Edwin începu să înţeleagă semnificaţia scenei care tocmai luase sfârşit.

III

— Ascultă, începu Edwin după ce închise cu grijă uşa odăii de zi. Să-ţi povestesc ceva amuzant!

După care râse scurt. Sub această comportare şi sub aceste cuvinte îşi ascundea el emoţia reală, care era şi puţin amuzată, şi în mare parte optimistă.

Maggie îşi ridică spre el privirea sumbră. Cu un creionaş ţinut foarte aproape de vârf, în degetele ei groase, făcea socotelile gospodăreşti într-un carneţel cu coperte roşii.

Edwin continuă:

— Se pare că fata de colo, şi arătă spre bucătărie cu un gest al capului, a dat de bucluc.

Maggie îşi sprijini bărbia într-o mână.

— Ţi-a spus ea aşa ceva?

Cu un gest similar al capului, Maggie arătă spre dormitorul doamnei Hamps.

— Da.

— Bănuiesc că abia a aflat?

— Cine? Mătuşica? Da: Tu ştiai de asta?

— Dacă ştiam? repetă Maggie cu o uşoară iritare dispreţuitoare. Fireşte că ştiam. Ştiam de câteva săptămâni. Dar n-aveam de gând să-i spun *ei*, încheie ea cu amărăciune.

Edwin se uită la sora lui cu un nou respect, şi nu fără uimire. Niciodată până acum nu mai discutaseră vreo problemă atât de delicată. În afară de aluzii vagi şi foarte prudente în legătură cu maternitatea Clarei, Maggie nu-i arătase niciodată fratelui ei că ştia ceva despre ceea ce în ţările anglo-saxone poartă numele de „fapte de viaţă”; iar el crezuse că ea nu ieşise încă, la patruzeci şi patru de ani, din ignoranţa naivă a unei tinere fete. Iar acum atitudinea ei flegmatică faţă de episodul Minnie părea să indice o familiarizare ce se apropia de cinism. Şi nu era deloc încurcată; se simţea în largul ei. Devenise o femeie de lume. Lui Edwin îi plăcu; îi plăcu atitudinea şi tonul ei. Interesul lui pentru acest episod spori.

— Ea ţinea s-o expedieze chiar în seara asta, zise el.

Dar am oprit-o.

— Cred şi eu!

— Am convins-o s-o lase până mâine dimineaţă.

— Fata n-o să plece nici mâine dimineaţă! zise Maggie. Iar dacă pleacă, plec şi eu. Vorbise liniştit, şi apoi adăugă: Dar nu trebuie să ne batem capul. Până mâine dimineaţă mătuşica n-o să mai aibă grija lui Minnie… Mai bine mă duc la ea. Nu trebuie s-o lăsăm singură.

Maggie închise carnetul cu socoteli şi se ridică.

— Am coborât doar o clipă, ca să-ţi spun. Aţipise, zise Edwin scuzându-se. E teribil de bolnavă. Nici nu ştiam că e atât de rău.

— Da, e destul de bolnavă.

— Cine o să stea cu ea?

— Eu.

— Tu ai stat cu ea şi noaptea trecută?

— Nu… numai o parte din noapte.

— Ar trebui să găsim o infirmieră.

— Da, dar nu putem găsi în noaptea asta.

— Dar Clara? Nu te-ar putea schimba ea? Cred că într-un caz ca ăsta ar putea să-şi lase şi ea un pic veşnicii ei plozi!

— Cred că da. Dar nu ştie.

— Nu i-ai trimis vorbă? întrebă el, uimit.

— N-am putut, zise Maggie cu o linişte netulburată. Pe cine puteam să trimit? Nu mă puteam lipsi de Minnie. Situaţia nu părea prea serioasă până azi-dimineaţă. De atunci nu mi-am mai văzut capul.

— Da, înţeleg, îşi exprimă Edwin acordul.

— A fost un mare noroc că doctorul a trecut pe-aici fără să-l fi chemat. Ştii, mai vine şi el din când în când, după ce a avut primul atac.

— Atunci, mă duc eu până la Clara, se oferi Edwin.

— Eu zic să nu te duci, zse Maggie. Cel puţin nu în seara asta.

— De ce nu?

Ar fi putut să pună întrebarea supărat, cu aroganţă; dar Maggie era atât de prietenoasă, blândă, confidenţială, stăruitoare, şi atât de sigură de ea, încât el îi copie cu plăcere tonul. îi plăcea să discute cu ea, în intimitate, în casa întunecoasă şi urâtă, cu nesăbuita de Minnie purtând în ea germenul vieţii pe de o parte, şi cu bătrâna muribundă pe de alta. Gândi: „Maggie e o fată minunată. De fapt, întotdeauna am ştiut asta”. Şi uită de marile ei defecte în societate, de totala lipsă de seducţie feminină care, după părerea lui, trebuia să existe în orice femeie, şi de apatia ei de nebiruit. Felul hotărât şi totuşi abia rostit cu care luase apărarea lui Minnie îl încântă şi îl emoţionă.

— Aş prefera să nu vină aici în seara asta, zise Maggie. Ştiai că s-au certat îngrozitor, da?

— Cine? Mătuşica şi Clara?

— Da.

— N-am ştiut. Pentru ce? Când? Nimeni nu mi-a spus nimic.

— Oh, trebuie să fi fost cu două sau trei luni în urmă. Mătuşica a zis ceva despre Albert, că nu mi-a plătit dobânda pentru banii pe care i-am dat. Şi atunci Clara a sărit în sus şi a izbucnit scandalul.

— Vrei să spui că nu-ţi plăteşte dobânda? De ce nu mi-ai spus?

— Oh! N-are importanţă. N-am vrut să te necăjesc.

— Ba trebuia să mă fi necăjit, zise Edwin cu un fel de blândă severitate.

Era uluit, şi oarecum jignit, că un asemenea eveniment familial important îi fusese ascuns. Se simţea furios împotriva lui Albert şi a Clarei, şi în acelaşi timp mândru că prevăzuse exact ce-o să se întâmple dacă banii vor fi investiţi de către Albert.

— Hilda ştia?

— Oh, da. Hilda ştia.

— Ei, fir-ar să fie!

Exclamaţia dovedea cât de naiv era. Acum înţelese mai bine de ce tertipuri se folosesc femeile, şi se simţi chiar îngrijorat.

— Dar bănuiesc, continuă el, că cearta asta n-o s-o împiedice pe Clara să vină aici, având în vedere în ce stare e mătuşica.

— Nu, fireşte că nu. Clara ar veni glonţ dacă ar şti, şi Albert la fel. E o bună infirmieră – în felul ei.

— Da, dacă nu li se spune, şi i se întâmplă ceva mătuşii peste noapte, o să fie mare tărăboi după aceea – nu uita asta.

— Nimic n-o să i se întâmple mătuşii în noaptea asta, zise Maggie pe un ton liniştitor. Şi nu cred că aş putea să-i suport în noaptea asta.

Dându-şi seama cât de susceptibilă era, sub aparenţa flegmatică, Edwin se simţi impresionat.

Maggie, de când închisese carnetul de socoteli, se tot apropiase neliniştită de uşă, reţinută în odaie doar de necesitatea de a lua parte la discuţie. Acum puse mâna pe clanţă.

— Ascultă! o mai opri el o clipă. Ce-i cu ideea ei ca eu să dorm în odaia ta? Nu vreau să te scot din odaia ta.

— Nu-i niciun deranj, zise ea cu un zâmbet blând. E mai bine aşa, crede-mă. Şi-apoi, pot spune că nu prea vom dormi… Trebuie să urc de îndată. Nu se poate s-o lăsăm singură.

Maggie deschise uşa, dar abia păşi afară, când Minnie se repezi din bucătărie şi căzu în genunchi în faţa ei. Edwin, pe care Minnie nu-l observase, fu martor la această scenă prin uşa deschisă. Fata, tulburată, aproape gata să-şi iasă din minţi, plângea în hohote, cu umerii zguduindu-se, iar suspinele îi creşteau periodic până la ţipăt şi coborau apoi până la geamăt. Stătea în genunchi, cu trupul drept şi capul sus, şi nu încerca să-şi stăvilească

lacrimile sau să-şi ascundă faţa. În marea ei disperare, era poate la fel de puţin conştientă de ea ca de obicei. Boneta i se strâmbase pe cap, iar părul îi era răvăşit; ochelarii sticleau, dându-i o înfăţişare caraghioasă; doar uniforma albastră de pânză imprimată, şi oribilul şorţ gălbui tras în jos sub genunchi, aduceau o oarecare ordine respectabilă în înfăţişarea ei extraordinară şi grotescă.

Lui Edwin fata i se păru extrem de tânără, deşi mult prea voinică şi dezvoltată pentru vârsta ei. Era vădit o toantă. Edwin nu putu să găsească la ea niciun pic de farmec, în afară de cel al inocenţei; şi era greu să-ţi închipui că un bărbat, fie el chiar barman la cârciumă, ar putea-o socoti, fie şi pentru o clipă, o fată ideală.

Şi deodată o privire a ochilor ei din dosul ochelarilor, şi un gest al mâinii mari şi roşii, îi dovediră cât de orb era şi îi arătară în chip misterios prin ce imensitate de iluzie şi deziluzie trecuse ea, în simplitatea-i naivă şi necugetată. Ceea ce i se întâmplase era un miracol, era minunat şi teribil în acelaşi timp. Edwin simţi magia iluziei ei şi spaima deziluziei. În naivitatea şi stupiditatea ei, trăise totuşi momente supreme. „În comparaţie cu ea”, gândi el, „eu nu ştiu ce e viaţa. Niciun bărbat nu ştie”. Şi nu numai că îl îndureră suferinţa ei, dar o înzestră şi cu o calitate sacră. I se părea că însuşi cerul ar fi trebuit să-i dăruiască frumuseţe, graţie şi înţelepciune, astfel încât să poată întâmpina cu demnitate triumfătoare încercările ce o aşteptau; şi că omenirea ar trebui să ajute cerul, îmbrăcând-o somptuos, adăpostind-o într-o strălucire solitară şi oferindu-i ajutorul pe care doar victimele le merită. Capriciile ei trebuiau neapărat îndeplinite şi onorate!… Edwin era indignat; indignarea clocotea în el. Biata fată era neajutorată şi lipsită de apărare şi fusese exploatată de mătuşa Hamps. Şi după ce fusese exploatată, mai fusese şi mânată cu sila în adunările săptămânale şi de duminică seara la capelă, ca să-l afle pe Christos, cu

rezultatul că l-a aflat pe barmanul de la cârciumă. Urmările au fost inevitabile. Era pierdută definitiv, afară de cazul când copilul ar salva-o, murind; şi chiar şi atunci, s-ar putea să fie pierdută. Ce se va întâmpla cu copilul, dacă va trăi? Cu toate că Edwin nu o mai văzuse până acum pe neghioba asta, îşi zise, în timp ce se uita la firimiturile din pâinea scăpată de ea pe podea: „Am să mă îngrijesc de fata asta, cu orice preţ!” Nu-l revolta mătuşa Hamps. Cum ar putea să-l mai revolte o bătrână muribundă, care-şi trăia ultimele clipe? îi părea aproape tot atât de rău pentru mătuşa Hamps ca şi pentru Minnie. îl revolta destinul, căci mătuşa Hamps nu era decât un biet instrument lipsit de imaginaţie.

— Mai bine plec în seara asta, domnişoară. Lăsaţi-mă să plec în seara asta! strigă Minnie.

Strigase atât de tare, încât lui Edwin îi fu teamă că mătuşa Hamps ar putea auzi şi şi-ar putea face apariţia în capul scărilor, ca să arunce asupra lui Minnie cumplite blesteme biblice. Bătrâna din patul cu baldachin, aflată sus la etaj, îi era la fel de aproape ca fata îngenuncheată pe linoleumul din vestibul.

— Minnie! Minnie! Nu fi proastă! zise Maggie, stând lângă ea şi mângâind-o, nu cu mâinile ci cu glasul.

Maggie nu arătase pic de tulburare, sau măcar surprindere, faţă de comportarea lui Minnie. Privea în jos tpre ea – binevoitoare, dezaprobatoare şi calmă. În contrast cu Minnie, ea părea aproape o femeie bătrână. Tonul ei era exact cel cuvenit. îi aminti lui Edwin de tonul pe care îl folosea faţă de el când avea şaisprezece ani şi avea grijă de casă, iar el doisprezece. Maggie îşi pierduse de mult autoritatea asupra lui; pierduse totul; va muri fără să fi trăit; nu începuse niciodată să trăiască. (Ba nu, poate că odată începuse să trăiască!) Minnie avea o cunoaştere esenţială, care o întrecea cu mult pe a ei. Şi totuşi, ea era aceea care avea putere asupra lui Minnie şi o exercita cu

dibăcie.

Minnie, şovăind, suspină tot mai încet/şi apoi se opri din plâns.

— Întoarce-te în bucătărie şi mănâncă ceva, şi apoi poţi să te duci la culcare. Dimineaţa ai să te simţi altfel, zise Maggie cu aceeaşi blândeţe binevoitoare.

Minnie, ca vrăjită, se ridică din genunchi.

Edwin, bănuind cam ce se petrecuse între ele două în bucătărie pe când el se afla în dormitor, simţi o nouă şi intensă admiraţie faţă de Maggie. Putea ea să fie îmbrăcată fără gust, mărginită, naivă, încăpăţânată, fată bătrână – dar era minunată. Avea în ea rezerve nebănuite. Era mândru de ea. Însuşi tonul glasului ei când îi vorbise fetei părea să dovedească măreţia sufletului ei ascuns.

Deodată Minnie îl zări pe Edwin prin uşa deschisă, şi se făcu roşie ca focul; o clipă păru gata să-i ceară iertare pentru a-l fi tulburat cu necazurile ei mărunte, apoi se făcu nevăzută. Maggie o porni în grabă pe scară în sus, spre dormitorul muribundei. Edwin rămase singur, în aerul rece intrat din vestibul în odaie, minunându-se cât de complicată era viaţa.

IV

Era în toiul nopţii, şi Edwin stătea de veghe lângă mătuşa Hamps, care dormea. Se aşezase într-un balansoar, cu spatele la fereastră şi cu partea dreaptă a feţei spre focul din cămin. Focul dădea atâta căldură cât îi îngăduia mărimea şi forma grătarului; ardea cu o flacără vie; dar influenţa sa nu părea să treacă dincolo de o rază mai mare de un metru şi jumătate din centrul său. Teribilul frig şi umezeala iernii din cele Cinci

Oraşe pluteau în odaie ca o miasmă invizibilă. Putea simţi frigul de la fereastră, care era totuşi închisă, prin şalul care atârna peste spătarul scaunului; şi deşi mai avea încă un şal gros pe genunchi, toată partea sa stângă simţea asaltul furişat al miasmei insidioase. Un

termometru pe care îl descoperise şi care stătea pe măsuţa de noapte, la mai puţin de doi metri de foc, arăta doar unsprezece grade. Aburii răsuflării se vedeau în aer. Era ca şi cum ar fi luptat cu toate resursele sale împotriva îngheţului, şi abia izbutea să-i facă faţă.

În lumina micşorată a lămpii, camuflată spre pat de cutia de pălării şi de Biblie, privi în jur prin semiobscuritate, la urâţenia meschină şi sinistră a acestei camere faimoase, cuibul tainic şi refugiul mătuşii Hamps; şi ascetismul real al vieţii ei, şi al vieţii întregii ei generaţii, aproape că îl copleşi. Cu jumătate de secol în urmă, o astfel de odaie reprezenta confortul; în unele privinţe, ca de pildă patul, ea însemnase un adevărat lux; şi în jumătate de secol, mătuşa Hamps nu preluase nimic din progresul material al civilizaţiei în afară de folosirea pungii cu apă caldă; iar părinţii ei, dispăruţi şi uitaţi, ar fi privit pieziş la luxul moleşitor al pungii ei cu apă caldă – necunoscut chiar şi lui Edwin pe când era un băiat neştiutor. Chiar şi mătuşa Hamps obişnuia să-şi ispăşească parcă acest păcat folosind apa călduţă din pungă ca să se spele dimineaţa, în loc să ceară apă fierbinte din bucătărie. Edwin gândi: „Ne-au făcut mai fericiţi aceste schimbări pe care le-a adus forţa misterioasă a evoluţiei?” Şi îşi răspunse cu multă emfază: „Da, ne-au făcut”. Pentru nimic în lume nu ar mai accepta austeritatea copilăriei sale.

Se legănă uşor înainte şi înapoi pe balansoar, impresionat de întâmplări şi de noua situaţie care se crease, şi nu se simţea prea nemulţumit de sine. îl învăluia o anumită mulţumire calmă, căci bunul-simţ ce-l caracteriza triumfase asupra devotamentului stupid al lui Maggie. Ea ar fi vrut să vegheze toată noaptea; ţinea să se obosească fără rost; dar el o trimisese la culcare până la ora trei, făgăduindu-i s-o cheme dacă va fi nevoie de ea. Biata femeie era frântă de oboseală şi s-ar fi putut spune că, deşi înţeleaptă, în acel singur punct al sacrificiului total

nu era – căci pentru ea părea să fie un punct de onoare. Pentru plăcerea de a se fi sacrificat complet, era gata să-şi primejduiască sănătatea şi să nu fie bună de nimic a doua zi. În sinea ei, îşi spunea că nu trebuia să fi apelat la el, un bărbat, să împartă cu ea oboseala. El se socotea mai înţelept decât ea, şi-i părea bine că cineva atât de înţelept şi echilibrat ca Edwin Clayhanger îşi luase asupră-şi suprema sarcină de a veghea asupra casei acesteia.

Agitat, se sculă de pe scaun şi se uită spre pat. Nu auzise niciun sunet neobişnuit de acolo, dar pentru a-şi scuza agitaţia îşi zise: „Dacă a avut loc vreo schimbare, şi eu n-am observat-o?” Nicio schimbare nu avusese loc. Mătuşa Hamps dormea ca un prunc, ca un copil părăsit, senilă şi lipsită de apărare printre pernele îngrămădite şi cuverturile patului. În întunericul adânc produs de baldachin şi de perdelele care atârnau de sus, numai faţa ei mică, blândă, era vie; chiar şi părul îi era ascuns în adâncitura pe care o făcuse capul în perne. Era inconştientă, fie în somn fie altminteri – el nu-şi putea da seama. Şi în inconştienţa ei, tot îşi mai continua lupta, pierdută dar îndârjită, împotriva forţei care o târa spre marginea veşniciei. Se vedea după respiraţia chinuită, care îi aducea când şi când un nor trecător pe chip, şi din tresăririle involuntare ale buzelor şi fălcilor, şi după hâjâitul vag din gâtlej. O imensă milă pentru ea îi năpădi inima, sfâşietoare, văzând-o atât de înfrântă, atât de decăzută din vechea ei splendoare. Chiar şi Minnie şi-ar fi putut acum impune voinţa asupra mătuşii Hamps; cu fiece clipă, slăbea tot mai mult.

Nu mai simţea niciun resentiment împotriva ei, din pricina lui Minnie; nu-i mai aducea nicio acuzaţie. Era doar mâhnit, şi mâhnirea i se amesteca cu milă, dându-şi seama că mătuşa Hamps, trăind atât de mult, învăţase atât de puţin. Ştia că era crudă numai fiindcă era incapabilă să-şi imagineze ce înseamnă să fii Minnie. El însă înţelegea. Ea

îl adora pe Dumnezeu sub forma respectabilităţii, dar îl adora. Ca toţi oamenii religioşi, ea plasa religia deasupra moralei; de aici stratagemele ei, înşelăciunile şi autoînşelăciunile ei inveterate. Din motive religioase îi ascunsese ea lui cearta dintre ea şi

Clara. Unitatea familiei era unul din principiile ei majore (la fel era şi la Edwin). Ţinea la nepotul şi la nepoatele ei. Ţinea chiar foarte mult la ei. Era mândră de nepoţii ei, dar mândria ei era probabil tot atât de teribilă pe cât era şi dorinţa ca ei, şi toţi moştenitorii lor, să se conformeze singurului ideal pe care îl înţelegea. Neîndoielnic, exista ceva măreţ în religia ei – lipsa de scrupule în practicarea ei, şi fermitatea de neclintit a vieţii pe care o dusese. Trăise. Lui Edwin încetă să-i mai fie milă de ea, căci se ridicase mai presus de milă. Acum murea, dar numai pentru o clipă. Edwin ar fi zâmbit de ideile primitive ale mătuşii sale în legătură cu viaţa de apoi, dar trebuia să admită că propriile sale idei, deşi mult mai puţin precise, nu păreau mai puţin simpliste. În orice caz, amândoi, şi el şi ea, credeau profund în nemurire. Luminat de această convingere, el putea reduce tragedia fizică şi psihică de pe patul de moarte la proporţiile ei reale, şi anume trecerea de la un moment eroic spre un viitor necunoscut. Şi în liniştea odăii, în liniştea casei, înviorată de abnegaţia lui Maggie şi de durerea disperată a bietei Minnie, pe care familia Clayhanger o va salva, şi în liniştea exterioară a acestei străduţe cu o turlă de biserică normandă, ridicându-se parcă din istorie în josul pantei, Edwin se simţi înălţat şi senin.

Se aşează iarăşi pe balansoar.

„Doarme acum într-o cameră pe care nu am văzut-o niciodată!” reflectă el.

Se gândise deodată la soţia lui. Noaptea trecută, zăcând fără somn alături de ea care dormea adânc, reflectase mult, cuprins de un pesimism crescând.

Consolarea sărutului Hildei se dovedise efemeră. Ea nu-şi dăduse seama – el însuşi abia începea să-şi dea seama încetul cu încetul – de enormitatea lucrului pe care îl făptuise. Deliberat, cu încăpăţânare, îl dăduse afară din casa lui. Nicio jignire pe care ar fi putut-o alege nu l-ar fi atins mai profund şi mai dureros – căci casa era pentru el ceva sfânt. Boacănele ei cu slujnicele puteau fi trecute cu vederea, dar ce scuză putea găsi pentru fuga ei precipitată la Londra, azvârlindu-l în acelaşi timp din casa lui, pe el care crease acest cămin şi care exista în primul rând pentru el şi prin el? E adevărat, gestul ei uluitor, nejustificat de încăpăţânat, devenise posibil prin venirea pur întâmplătoare a lui Maggie (femeile capricioase au întotdeauna un asemenea noroc!) – iar sugestia şi rugămintea lui Maggie dăduseră o aparenţă oarecum rezonabilă acestui proiect smintit. îl obseda ideea oribilă că, chiar dacă Maggie n-ar fi venit cu povestea ei, Hilda ar fi stăruit totuşi în planul ei. Da, era în stare de aşa ceva! Argumentul că ochii lui George (de a căror stare ea aflase doar din întâmplare) nu puteau aştepta până se vor aranja treburile casei era prea ¡caraghios ca să merite un răspuns.

Zăcând astfel lângă soţia sa pe întuneric, îşi dăduse seama că înfruntarea dintre personalitatea lui şi a ei nu va lua sfârşit niciodată. Niciun fel de procedee diplomatice nu-i puteau pune capăt. Şi mai înţelese că, pe măsură ce amândoi îmbătrâneau şi îşi dezvoltau mai deplin personalitatea, înfruntarea devenea tot mai serioasă. Da, admitea că avea şi el defecte, dar, potrivit convingerilor sale profunde, defectele Hildei erau teribile, esenţiale şi cu neputinţă de dezrădăcinat. Avea un talent de a nu ţine seama în tot ce făcea de dreptate şi de bunul-simţ, care era de-a dreptul monstruos. Şi fusese totdeauna astfel. Întreaga ei viaţă prinsese formă din impulsivităţi, şi din tendinţe de a stărui în impulsivitate. Dovadă – scenele

incredibile ale straniului episod de la Dartmoor – toate datorate nesăbuinţei ei iraţionale! Perspectiva căsniciei lui îi apărea limpede în noapte – avea să se sfârşească cu o ruptură. Fusese cu totul orb faţă de ciudăţeniile Hildei, înlăturând incident după incident ca pe nişte neplăceri izolate. Dar nu mai putea să rămână orb. Căsnicia lui trebuia să fie un tot, şi nu putea să nu recunoască acest fapt… Urmarea va fi un scandal!… Ei, lasă să fie scandal! Şi, pe măsură ce treceau minutele şi orele cu gânduri negre, cu atât mai atrăgătoare i se părea libertatea de burlac pierdută, şi cu atât mai dispus era să înfrunte orice încercare care i-ar fi stat în calea către libertate… Şi, tocmai când se gândea că cea mai bună cale ar fi să aibă cu ea o ceartă decisivă, în faţa lui Maggie şi a lui Ingpen, adormise.

Când se trezise, tocmai la timp ca s-o scoale pe Hilda, îşi dădu seama că starea de spirit dhy timpul nopţii nu se risipise, aşa cum se întâmplă de obicei cu asemenea stări de spirit atunci când în fereastră mijeşte o geană cenuşiu-argintie. Ba chiar se intensificase. Hilda nu ghicise nimic. Niciodată nu ghicea chinurile cu care îi sfâşia inima. Nu avea darul, de a ghici. Se purta într-un fel uluitor. Susţinuse că nu dormise deloc. În loc să se gudure, ea tiraniza. În loc să recunoască tacit că îl nedreptăţea cu perfidie, îşi scornise un necaz propriu – fără a-l formula. Chiar spusese, foarte nemulţumită de un fleac: „Ai putea *cel puţin…*” ca şi cum victima ar trebui să-l mângâie pe călău. îl sărutase la plecare, dar nu ca de obicei, cu efuziune, iar el suportase cu ostilitate sărutul: şi după o neînchipuită zăpăceală şi dezordine, în care George se dovedise ciudat de irascibil, plecase împreună cu fiul ei inconştientă, nedându-şi seama prosteşte că lăsa un dezastru în urma ei. Şi, culmea, Edwin fusese silit, rămas singur, să execute actul simbolic final, acela de a se exila din propria-i casă! Lucrul întrecea orice închipuire.

Toată ziua la atelier se simţise cumplit de amărât şi dezolat, şi oamenii tremuraseră de spaimă, căci nicio furie nu-i mai ameninţătoare decât aceea a unui om de obicei blând. Se hotărâse înainte de căderea serii, cum va ajunge la mătuşa Hamps să-i scrie soţiei sale o scrisoare rece, categorică, zdrobitoare, care s-o pună categoric în faţa alternativei de a i se supune total sau de a se despărţi definitiv. Frazele scrisorii îi veneau în minte… Se va vedea cine-i stăpânul… Avea mintea plină de această scrisoare când intrase în casa mătuşii Hamps. Dar tonul straniu cu care îi răspunsese Maggie când o întrebase cum se simte bolnava împinsese scrisoarea şi întreaga criză undeva departe, în fund, unde zăcuseră tot restul serii.

Şi acum, în balansoar, reflecta: „Doarme într-o cameră pe care nu am văzut-o niciodată!”

Zâmbi, cu acel zâmbet candid, generos şi afectuos care făcea bucuria Hildei, cu acel zâmbet pe care Hilda îl păstra în amintire când era singură. Starea sufletească de nemulţumire îi trecu, dispăru ca un coşmar în zori, la fel cum vreo durere de cap din cauza ficatului îi trecea brusc după cină. Văzu lucrurile într-o lumină diferită. Văzu că se înşelase cu totul în felul cum înţelesese situaţia, şi pe Hilda. Ea era mamă. Era stăpânită de pasiunile protectoare ale maternităţii. Se lăsa dusă de pasiunile ei; dar pasiunile ei erau nobile, minunate, unice. El n-ar putea niciodată – se gândi umilit – să atingă culmile ei emoţionale. Era incapabil să simtă, pentru ceva sau cineva, ceea ce simţea ea pentru George. Descoperind ce probleme avea George cu ochii, fusese tulburată, copleşită de remuşcări, şi izgonise orice alt gând din minte. Trebuia să ispăşească imediat greşeala făcută faţă de George; trebuia să ia măsuri imediat – cele mai drastice şi cele mai sigure – pentru a-l scăpa de primejdia ce-l ameninţa. Nu se va gândi decât după aceea care era preţul. În asemenea momente nu mai era o femeie – era un instinot, o dorinţă,

un ţel nemilos. Şi la fel ce simţea acum pentru George, la fel va simţi, în alte împrejurări, şi pentru el. Sărutările ei o dovedeau, şi mâna ei mângâietoare când era bolnav. Doamna Hamps spusese: „Ei, ce mamă bună este draga de Hilda!” Un strigăt sentimental! Dar conţinea un adevăr profund, un adevăr pe care bătrâna îl văzuse mai bine decât el. „Aş spune că nu există o mamă mai bună ca ea – dacă n-ar fi Clara!” Exagera! Şi totuşi, începu să creadă şi el că n-ar fi putut exista o mamă mai bună ca Hilda. Clara era şi ea, în felul ei, minunată… Poţi zâmbi, dar aceste mame erau formidabile. Misterioasa strălucire a vieţii lor mărginite şi profunde îl orbi. Pentru prima dată, poate, se înclina în faţa Clarei.

Dar Hilda era mai presus de Clara. Ea era nu numai o mamă, ci şi o femeie care iubea. Ar putea el să renunţe la dragostea ei? De ce? Cu ce scop? Ca să trăiască singur, în libertatea stearpă şi zadarnică a unui Tertius Ingpen? Ce idee fără noimă! Şi care era, de fapt, neînţelegerea dintre el şi Hilda? Nu exista nicio neînţelegere. Ce rău îi făcuse ea? Nu-i făcuse niciun rău. Totul era aşa cum trebuie. Nu trebuia decât ca el să înţeleagă. Şi înţelegea. Cât despre impulsivitatea ei, încăpăţânarea greşit înţeleasă, raţionamentele bizare – ştia cum să le ia, căci nu era oare un filosof? Toate acestea făceau parte din romantismul neasemuit al existenţei alături de o asemenea fiinţă uimitoare şi chinuitoare. Recunoştea că, în unele privinţe Hilda îl depăşea, dar în altele era destul de sigur ele superioritatea lui categorică, triumfătoare. Se gândi la ea cu cel mai desăvârşit devotament, îşi închipui tainica duioşie a reîntâlnirii lor, în mijlocul tristeţii convenţionale la căpătâiul mătuşii Hamps pe patul de moarte… Era încrezător în capacitatea sa de a o dirija pe Hilda, cel puţin în lucrurile importante – ca, de pildă, în controversata problemă a intrării sale în viaţa publică, sau în cea a mutării lor din Trafalgar Road undeva la ţară. Va şti să

rămână ferm ca un adevărat bărbat. În acelaşi timp, gândul la deprimarea de care se scuturase îl tulbura, ca o primejdie teribilă ce tocmai trecuse; şi îşi argumentă cu satisfacţie, dar nu-şi cu convingere, că cedase faţă de Maggie şi nu faţă de Hilda, în problema călătoriei la Londra, şi că deci demnitatea lui marţială de bărbat rămânea neştirbită.

Tresări auzind un zgomot ciudat dedesubt, care îl proiectă în tensiunea nervoasă a casei. Cineva bătea la uşa de la intrare. îi sări inima din piept din cauza acestui formidabil zgomot înăbuşit, în miez de noapte. Se ridică şi se uită spre pat. Mătuşa Hamps nu se trezise. Coborî scara, unde becul de gaz pe care-l aprinsese ardea încă.

Capitolul XIX MOARTE ŞI ÎNMORMÂNTARE

I

Albert Benbow se afla la intrare. Edwin îşi reţinu surprinderea.

— Bună, Albert!

— Oh! Nu te-ai culcat?

353

— Nu chiar. Intră. Ce s-a întâmplat?

23 – Viaţa în doi – Cd1/481

Albert, pe care obişnuinţa de-o viaţă nu-l lăsase niciodată să calce pe prag, de teamă că abia fusese spălat, păşi direct pe preşul dinăuntru. Părea emoţionat, şi lui Edwin îi fu teamă că abia aflase de boala mătuşii Hamps şi venise ostentativ în mijlocul nopţii ca să se intereseze, dar de fapt ca să-şi manifeste jignirea că Benbowii fuseseră „ţinuţi în necunoştinţă de cauză”. Îl şi auzea pe Albert întrebând: „De ce ne-aţi ţinut în necunoştinţă de cauză?” Era o frază tipică pentru Benbow.

Edwin închisese uşa peste imaginea sumbră şi rece a lumii exterioare, care scosese o clipă şi mai mult în evidenţă tensiunea acestei case izolate.

— Ai auzit, desigur, de accidentul lui Ingpen? începu

Albert.

Ţinea mâinile vârâte adânc în buzunarele paltonului; gulerul paltonului subţire, cam ponosit, era ridicat; pe cap avea o şapcă veche, împinsă spre ceafă. În timp ce vorbea, îşi tot ridica încet picioarele, unul după altul, ca şi cum ar fi vrut să tropăie ca să şi le încălzească dar neîndrăznind să facă zgomot noaptea.

— Nu, n-am auzit, zise Edwin, cu un calm prefăcut. Ce accident?

Perspectiva lucrurilor părea să se schimbe; boala mătuşii Hamps trecea pe planul al doilea, o teamă precisă şi cunoscută părând să fie înlocuită de o frică mai cumplită, pentru că era frica de necunoscut.

— Ştirea a apărut în ultima ediţie din „Signal”! protestă Benbow, jignit parcă în mândria lui.

— N-am văzut ziarul! Ce s-a întâmplat?

Şi Edwin gândi: „Oare mai moare cineva?”

— Roata-volant s-a spart. Ingpen inspecta atelierul de lângă sala motoarelor. O parte din volant a zburat şi o piuliţă oare s-a desprins i-a intrat în burtă.

— Atelierul cui?

Albert răspunse pe un ton degajat:

— Al meu.

— Şi cum se simte Ingpen?

— A fost operat şi Stirling i-a scos piuliţa. Fireşte că n-au ştiut ce este, până când n-au scos-o. Şi acum Ingpen vrea să te vadă imediat. De-aia am venit.

— Unde se află?

— La spital.

— La Pirehill?

— Nu. La Clowes – pe Moorthorne Road, ştii.

— Se simte bine?

— E foarte slăbit. Abia poate să şoptească Dar te vrea pe tine. Eu am stat practic tot timpul acolo.

Edwin îşi luă paltonul din cuier.

— Am avut de furcă până te-am găsit, continuă Benbow. Habar n-aveam că eraţi plecaţi cu toţii de acasă. I-am trezit aproape pe toţi cei de pe Hulton Street tot întrebând de voi. Până la urmă vecinul tău Smiths a ieşit şi mi-a spus că soţia ta cu George sunt plecaţi la Londra şi că tu eşti aici.

— Mă întreb cine le-o fi spus *lor*! mormăi Edwin, în timp ce Albert îl ajuta să-şi îmbrace paltonul. Trebuie s-o anunţ pe Maggie. Avem o bolnavă aici, ştii.

— Oii?

— Da. Mătuşica. Ceva neaşteptat. Se pare că-i este mai rău în noaptea asta. O vegheam în timp ce Maggie se dusese să doarmă puţin. Avea de gând să trimită după Clara mâine dimineaţă. Mă duc până sus la Maggie.

După ce prezentă astfel faptele ca soţii Benbow să nu se simtă jigniţi, Edwin se îndreptă spre scară. Maggie, îmbrăcată, se şi afla în capul scării, atentă, neliniştită, pregătită.

— Albert, tu eşti?

După câteva explicaţi murmurate în şoaptă, Edwin şi Albert plecară; şi în timp ce ieşeau, Maggie, cu un glas mai istovit, dar vesel şi mieros, strigă după ei cât de bine i-ar părea şi de ce mare ajutor i-ar fi dacă Clara ar putea veni dimineaţa devreme.

Micul spital Clowes se afla în partea de sus a oraşului, dincolo de parc, lângă gară şi nu departe de dâmbul Moorthorne. În dosul tufişurilor, prin care şuiera şi foşnea vântul rece şi umed al nopţii, el părea încă foarte nou şi cărămiziu sub razele palide ale lunii. Într-adevăr, nu era mai vechi decât parcul şi bazinele de înot din apropiere, şi oraşul Bursley nu-şi pierduse încă mândria naivă de a avea un spital. Nu cu mulţi ani în urmă, acest oraş de treizeci şi cinci de mii de locuitori era nevoit să-şi trimită toate „cazurile” la dispensarul din Pirehill, cale de cinci mile cu trăsura. Albert Benbow, cu satisfacţia celui

care cunoştea locurile, îl conduse pe Edwin pe o alee mărginită de tufişuri, până la intrarea laterală pentru pacienţi. împinse o uşă neagră, intră într-un vestibul luminat, şi cu gesturi sigure de proprietar îl invită pe Edwin să-l urmeze. O femeie grasă, arătând ca o slujnică îngrijită, stătea pe un scaun în vestibul, lângă radiator. îi făcu semn lui Albert, ca o veche cunoştinţă, să meargă mai departe, şi Albert dădu clin cap ca între conspiratori. Edwin fu surprins că această femeie între două vârste nu trăda prin nimic că s-ar afla în mijlocul unor întâmplări neobişnuite. Se purta foarte firesc şi nepăsător. Iar Edwin avea senzaţia că se mişcă într-o stranie lume nocturnă – o lume care coexistase dintoteleauna cu a sa, dar de care până atunci nu ştiuse nimic. Trecând prin oraş, şi ascultându-l absent pe Albert care-i povestea cum fusese rănit Ingpen şi ce avarii erau la atelier, şi se apăra împotriva unor acuzaţii nerostite, înţelese că străzile tăcute trăiau încă mult timp după miezul nopţii – în multe dintre ferestrele luminate ici-colo, şi în mişcările unor trecători ce păreau misterioşi dar care nu se furişau. I se părea că atenta la enigme pe jumătate voalate ale nefericirii sau dragostei. La celălalt capăt al firului aventurii se afla camera austeră a mătuşii sale, cu Maggie veghind indiferentă la ultimele rămăşiţe ale unei vitalităţi senile, iar în capătul acestase afla spitalul, plin de vibraţii necunoscute, tulburătoare, şi Tertius Ingpen aşteptându-l ca să treacă asupră-i o răspundere sau ca să-i împărtăşească o taină.

Pe palierul unei scări golaşe pe care o urcară la capătul unui coridor întunecat, se afla un culoar lung şi răsunând a gol, luminat de câte o lampă mică la fiecare capăt. Din dosul unei uşi întredeschise răsună o tuse, umplând noaptea şi culoarul. Şi apoi, la o altă uşă, apăru o infirmieră înaltă, subţire şi blondă, îmbrăcată în albastru şi alb, cu buze subţiri şi un uşor zâmbet rece şi dispreţuitor.

— A venit domnul Clayhanger, soră! murmură Albert Benbow, scoţându-şi şapca, cu o strâmbătură linguşitoare şi pompoasă în acelaşi timp.

Edwin credea că cunoaşte din vedere pe toată lumea din oraş, de la un anumit nivel social în sus, dar nu îşi amintea să fi văzut vreodată chipul acestei infirmiere.

— Cum se simte? întrebă el stângaci, răsucindu-şi pălăria în mâini.

Tânăra se mulţumi doar să ridice din sprâncene.

— Nu trebuie să staţi mult, zise ea afectat dar destul de tare, cu un glas care se potrivea cu buzele.

— Oh, nu, n-am să stau!

— Cât despre mine, mai bine rămân afară! zise Benbow.

Edwin o urmă pe infirmieră într-o odaie întunecoasă, în care principala mobilă părea să fie un paravan. În dosul paravanului se afla un pat, şi pe pat, în întunericul adânc, zăcea o formă omenească sub o pătură întinsă fără nicio cută. Edwin recunoscu mai întâi barba lui Ingpen, apoi chipul foarte palid, solemn, şi fără ochelarii obişnuiţi. Din tot corpul numai ochii i se mişcau. Când Edwin se apropie de pat, umbra lui, proiectată de o lampă îndepărtată, se aşternu asupra lui Ingpen.

— Ei, bătrâne! începu el stingherit. Frumoasă treabă! Ia spune, cum te simţi?

Privirea mută, cercetătoare şi plină de teamă a lui Ingpen, îi întrerupse vorbele stângace. Era ca şi cum i-ar fi spus mustrător: „Nu-i vreme de politeţuri”. După ce păru să se convingă că Edwin era Edwin, Ingpen îşi întoarse ochii către infirmieră:

— Apă! şopti el.

Infirmiera clătină din cap.

— Nu încă, răspunse ea cu blândă indiferenţă.

Ochii lui Ingpen rămaseră o clipă îndreptaţi asupra ei, şi apoi se întoarseră spre Edwin.

— Ed, şopti el, uitându-se din nou spre infirmieră, care îşi întoarse privirea dar nu se clinti.

Edwin se aplecă asupra patului.

— Ed, repetă Ingpen, pronunţând rar, du-te la biroul meu. În sertarul de sus al biroului din odaia mea sunt câteva fotografii şi scrisori… Arde-le… Chiar în noaptea asta… înţelegi?

Edwin se simţi profund mişcat. În emoţia lui se amestecau mândria pentru încrederea lui Ingpen, uimirea faţă de această bruscă dezvăluire, atât de neaşteptată, şi un fior romantic.

Gândi: „Omul ăsta e pe moarte!” Şi aproape că îl copleşi senzaţia tragică a acestei liuni nocturne care veghea.

— Da, zise el. Altceva?

— Nu.

— Dar cheile?

Ingpen îl privi iarăşi lung.

— Pantaloni.

— Unde-i sunt hainele? o întrebă el pe infirmieră, pe buzele căreia flutura un zâmbet ironic.

— Oh! Or să vă spună jos. Acum ar fi bine să plecaţi.

În timp ce ieşea din odaie, Edwin putea simţi privirea lui Ingpen urmărindu-l. Se revoltă în sinea lui împotriva atitudinii nemiloase a infirmierei. I se părea cumplit că trebuia să-l abandoneze pe Ingpen pentru tot restul nopţii, lipsit de apărare, în faţa tiraniei reci a acestei femei, a cărei putere asupra suferindului era tot atât de absolută ca şi a unui monarh oriental, nepăsător la opinia publică, asupra celui din urmă sclav. Nu putea suporta să şi-l imagineze pe Ingpen şi pe infirmieră rămânând singuri împreună.

— N-are voie să bea? nu se putu stăpâni să nu întrebe de la uşă.

— Ba da. Din când în când.

Grozav ar fi vrut să se răfuiască cu infirmiera. Îşi închipuia un şir nesfârşit de suferinzi la cheremul nepăsării ei îngrozitoare, duşmănoase. Cine o lăsase să se facă infirmieră? Devenise infirmieră numai ca să se răzbune pe omenire? apoi îşi aminti de duioşia pătimaşă, reconfortantă cu care îl îngrijise Hilda când fusese bolnav – trecuseră mulţi ani de când nu mai fusese cu adevărat bolnav. Ceea ce i se întâmpla lui Ingpen nu i s-ar putea întâmpla lui, pentru că Hilda stătea veşnic între el şi asemenea grozăvii. Îşi zise că un burlac era cea mai jalnică fiinţă de pe pământ. Şi jalea înfricoşătoare, dureroasă a vieţii îl copleşi… Oraşul adormit; mătuşa Hamps în pragul veşniciei; Minnie tremurând sub ameninţările propriului ei trup; Hilda culcată într-o odaie pe care el n-o văzuse niciodată; şi Ingpen…!

— Repede te-ai întors! îi spuse Albert Benbow pe coridor.

Edwin tresări la aceste cuvinte.

— Cum crezi că se simte? întrebă Albert.

— Nu ştiu! răspunse Edwin. Ascultă, trebuie să-i caut hainele – jos.

— Oh! Asta era, deci? Portofel! Chei! Nu?

II

Edwin fusese o dată în biroul lui Tertius Ingpen, la capătul lui Crown Square, în Hanbridge, dar niciodată în odaia lui închiriată la ultimul etaj al aceleiaşi clădiri. Vreme de şaptezeci sau optzeci de ani casa fusese o clădire cu patru etaje scunde; dar un nou proprietar socotind că dezvoltarea arhitecturală a oraşului îl transforma într-o metropolă şi hotărât să participe şi el cu un minimum de cheltuieli, unise primele două nivele într-unul singur, le acoperise pe dinafară cu teracotă cafenie, şi obţinuse astfel un magazin semeţ a cărui chirie întrecea fosta chirie a întregii case.

Proprietarul ştia că trecătorii nu se uită la faţadă mai

sus de parter, aşa că socoti orice înfrumuseţare mai sus de acel nivel curată risipă. Magazinul fusese închiriat unui negustor de ceai care distribuia tuturor cumpărătorilor tot felul de vase şi obiecte utile, cum ar fi tăvi de ceai. Biroul lui Ingepn şi biroul unui avocat se aflau la primul etaj, fost al doilea; al doilea etaj era sediul Societăţii Etice din Hanbridge şi din district; ultimul etaj era pe moment neînchiriat, cu excepţia camerei lui Ingpen. Nimeni în afară de Ingpen nu mai dormea în această clădire, iar el rămânea acolo peste noapte destul de rar.

Potrivi fără greutate cheia de la intrarea laterala, la lumina felinarului cu trei becuri de gaz şi cu oglinzi, pe care consiliul comunal, pentru a fi în măsura strălucirii noii primării, îl instalase în Crown Square. Broasca, lucru neobişnuit, funcţionă uşor. Edwin intră oarecum pe furiş, ca un răufăcător, deşi în Crown Square şi pe celelalte străzi şi piaţete vizibile de acolo nu se zărea ţipenie de om. Orologiul iluminat al vechii primării din partea de sus a piaţetei arăta patru fără douăzeci şi cinci. Imediat în dosul uşii pornea o scară nouă, foarte lungă şi cam strâmtă, pe care Edwin o cunoştea. Închise uşa, suprimând într-o clipă lumina de afară şi oraşul, şi aprinse un chibrit în clădirea pustie. Venise pe jos de la Bursley până la Hanbridge şi cum începu să urce scările, simţi o imensă oboseală, atât fizică cât şi psihică. Nenorocirea care-l lovise pe Ingpen aproape că i-o izgonise din minte pe mătuşa Hamps; dar pe Minnie nu i-o izgonise. Jalea şi indignarea se luptau în el, şi atât Ingpen cât şi Minnie îşi aveau partea lor. Amândoi erau nişte victime. Minnie era fără îndoială o toantă, şi el era pe cale să afle, poate, în ce măsură fusese şi Ingpen un tont.

Fiecare pas răsuna tare pe podelele casei pustii. După ce folosi mai multe chibrituri şi ajunse în sfârşit la ultimul şir de trepte, Edwin se întrebă cum avea să-şi dea seama care era odaia lui Ingpen fără a încerca cheia la

toate tuşile până când o va nimeri pe cea bună. Dar odată ajuns pe palierul de sus nu mai avu nicio greutate, căci văzu o carte de vizită a lui Ingpen, înfiptă cu un ac pe prima uşă. Un chibrit îi arse degetele şi se stinse tocmai când găsea cheia potrivită în legătura de chei a lui Ingpen. Şi atunci, în bezna completă, zări o ctâră ele lumină sub uşa în faţa căreia se oprise. Într-o clipă îşi uită toată oboseala. Inima îi bătea cu putere. Un spărgător? Sau Ingpen lăsase becul cu gaz aprins? Dar Ingpen nu putuse lăsa gazul aprins căci, potrivit lui Albert Benbow, el fusese în Bursley toată după-amiaza. Cu multă grijă, şi simţindu-se disperat dar şi înfricoşat, aprinse încă un chibrit şi reuşi să deschidă uşor uşa, care nu era încuiată.

De îndată ce i se înfăţişă ochilor interiorul luminat al odăii, tresări şi apoi se înroşi ca para. Pe un şezlong de pai, lângă căminul de gaze, dormea întinsă o tânără fată. Nu-i putea vedea faţa, care era întoarsă spre perete, departe de becul de gaz care atârna din tavan deasupra unui birou vechi; dar părea zveltă şi graţioasă, şi ceva în poziţia aceea de abandon inconştient o făcea adorabil de atrăgătoare. Pălăria şi mănuşile îi erau aruncate pe birou, iar pelerina fusese întinsă pe un scaun. Toate aceste obiecte colorate, intime – prelungiri ale veritabilei personalităţi a fetei – aveau darul să completeze plăcut mobilierul unei odăi care apărea altfel destul de goală. Un pat îngust în colţul cel mai îndepărtat, transformat în sofa cu ajutorul unei pături verzi care-l acoperea; o bucată pătrată de covor verde, lăsând să se vadă la margini duşumeaua nelustruită; biroul şi trei scaune; un cuier rudimentar într-un alt colţ, ascuns de o perdea de stambă; un geamantan; câteva gravuri neînrămate pe pereţi; un ceas deşteptător pe poliţa căminului – nimic altceva nu mai exista în camera în care dormea Ingpen când se făcea prea târziu sau era prea obosit ca să se ducă acasă. Dar nici nu avea nevoie de altceva. Odaia era perfectă – şi totul din pricina fetei. O

imensă invidie plină de admiraţie faţă de Ingpen îl cuprinse văzând aici realizarea unui vis care în comparaţie cu căsnicia apărea ca poezia faţă de proză. Poate că Ingpen condamna femeile şi căsnicia cam exagerat şi neîntemeiat; dar, în orice caz, ştiuse să-şi aranjeze viaţa şi să-şi ţină gura. Avea întreaga libertate masculină lipsită de griji pe care i-o dăduse situaţia sa – şi ca fundal acest fenomen adorabil! Tânăra asta, încrederea ei, abandonul, discreţia, urechea albă care i se zărea prin păr – toate erau ale lui! îl uluia cum tocmai în cele Cinci Oraşe poate exista atâta romantism – căci Edwin avea părerea vagă, comună tuturor localnicilor, că în districtul lor natura umană, în deplina ei înflorire, era lipsită de anumite caracteristici. Astfel, el îşi putea închipui o natură umană murind de dragoste în Manchester, dar nicicând în cele Cinci Oraşe. Chiar şi eventualele divorţuri, care dădeau savoare vieţii din cele Cinci Oraşe, păreau lipsite de farmecul misterios al tuturor celorlalte divorţuri.

Gândi: „Oare să mă fi trimis aici fiindcă o aştepta pe că? Poate că scrisorile din birou au fost doar un pretext – şi n-a putut să-mi destăinuie mai mult. În orice caz, va trebui să-i spun şi ei”.

Se simţea extrem de stânjenit, incapabil să facă faţă situaţiei, atât de uluitoare şi neaşteptată. Totuşi, nu-i trecu prin cap nicio clipă să plece.

Cu timiditate, făcu câţiva paşi în odaie, cu pălăria în mână, iar fata se mişcă prin somn, şi scârţâitul şezlongului o trezi.

— Oh! Tertius! murmură cav pe jumătate adormită.

Glasul nu-i plăcu lui Edwin. îi amintea de glasul infirmierei pe care tocmai o părăsise.

Răsucindu-se, fata îşi dădu seama că cel care intrase nu era Tertius Ingpen. Scoase un ţipăt scurt, slab, apoi îşi reveni şi, dintr-o singură mişcare, sări în picioare, perfect stăpână pe ea şi în defensivă.

— Nu te speria! Nu te speria! zise Edwin. Domnul Ingpen mi-a dat cheile şi m-a rugat să vin aici şi să-i aduc nişte acte de care are nevoie… Nădăjduiesc că nu te-am speriat. Nu ştiam…

Era bătrână! Era bătrână! Adică, nu era fata pe care o văzuse adormită. Dacă ar fi rămas burlac, i-ar fi dat cam treizeci şi doi de ani, dar acum ştia destule încât să fie sigur că avea mai mult. Nu se mişca deloc graţios. Expresia chipului palid nu era plăcută. Gesturile nu aveau eleganţă. Şi n-ar fi putut să-şi joace rolul în idila pe care el o bănuise. În plus, rochia era sărăcăcioasă, neîngrijită. Dar, în primul rând, femeia era bătrână. Dacă ar fi fost tânără, Edwin ar fi trecut peste toate celelalte. Romantismul nu fusese distrus în întregime, dar rămăsese prea puţin din el.

Se gândi, dispreţuitor şi decepţionat: „Asta-i tot ce-a putut găsi el?”

Şi cele Cinci Oraşe coborâră iar în stima lui pe locul umil de dinainte.

Necunoscuta spuse cu un râs prostesc, nervos:

— Am venit să-l văd pe domnul Ingpen. Nu ştia că vin. Şi cred că, tot aşteptându-l, probabil am aţipit.

Se putea să fie adevărat, dar lui Edwin i se părea ceva de-a dreptul prostesc.

Femeia îşi luă pălăria şi apoi pelerina.

— Îmi pare rău, dar trebuie să-ţi spun că domnul Ingpen a avut un accident, zise Edwin.

Ea se opri, cu amândouă mâinile deasupra capului, potrivindu-şi pălăria.

— Un accident? Nimic serios?

— Oh, nu! Nu cred, minţi el. Un accident la atelier. A trebuit să fie dus la spitalul Clowes din Bursley. Tocmai vin de-acolo.

Ea îi mai puse câteva întrebări, grăbindu-se între timp să termine cu îmbrăcatul. Dar Edwin înţelese scârbit

că n-o prea interesa accidentul. E-adevărat, el îl minimalizase, dar ea n-ar fi trebuit să se lase convinsă atât de uşor. Trebuia să-şi închipuie că era foarte grav.

— Nădăjduiesc că se va face bine curând, zise ea, apucându-şi mănuşile şi îndreptându-se spre uşă. Noapte bună! şi râse prosteşte, într-un fel caraghios pentru o femeie de vârsta ei; apoi se opri. Cred că sunteţi un adevărat domn şi n-o să pomeniţi nimănui că m-aţi găsit aici, zise ea cu o penibilă încercare de respectabilitate. A fost o pură întâmplare. Pot explica cu uşurinţă, dar ştiţi cum e lumea!

Ce expresie – „Cred că sunteţi un adevărat domn”.

El roşi şi îi dădu asigurările cerute.

— Pot să te conduc până la ieşire? zise apoi făcând un pas înainte.

— Nu, mulţumesc!

— Dar nu poţi deschide uşa.

— Ba da, pot.

— Scările sunt întunecoase.

— Vă rog să nu vă faceţi griji, zise ea sec, pe tonul unei femei jignite de curtoazia unui bărbat călătorind în acelaşi compartiment de tren.

El îi auzi zgomotul paşilor tot mai stins pe scări în jos.

Închizând uşa, se duse la fereastră şi trase la o parte oblonul. Poate că va traversa piaţeta. Dar femeia nu traversă piaţeta, care rămase pustie, în afară de felinarele umile, dominate de orologiul luminat de pe frontonul vechii primării. Unde se dusese? De unde apăruse? Accentul ei nu avea nimic deosebit. Era măritată, celibatară sau văduvă? Poate că avea vreo calitate ascunsă, stranie şi seducătoare, pe care el nu o observase… Văzu din nou silueta zveltă întinsă pe şezlongul de pai… La urma urmei, era o femeie, şi stătuse în odaia lui Ingpen, aşteptându-l!

Mai târziu, aşezat în faţa sertarului deschis al

vechiului birou, strângând laolaltă scrisori şi fotografii – fotografii de-ale ei în atitudini studiate, făcute la Oldham; scrisori cu un scris de femeie – se simţi impresionat de cumplitele „şi totuşi minunatele, nepotriviri ale lucrurilor. Simpla vedere a scrisorilor (din care avu grijă să nu descifreze nici măcar un cuvânt, nici măcar o semnătură) aproape că îl făcu să plângă; fotografiile erau tragice prin intolerabila evanescenţă a vieţii. Şi Tertius Ingpen, care zăcea acum pe un pat de spital, voise ca aceste documente ale unei pasiuni, sau ale unui capriciu, să fie arse. De ce? Să fie oare adevărat că Ingpen era pe moarte? Mai bine le-ar păstra. Nu, trebuiau arse. Se ridică şi se chinui să le ardă, pe rând, într-o lopăţică deasupra grătarului care închidea soba cu gaze – şi în curând odaia se umplu de fum… De ce nu-i spusese şi ei cât de grav era accidentul lui Ingpen? Ca să simplifice şi să scurteze întrevederea, ca să n-aibă necazuri; de-asta! Dar ea va afla în curând!

Privirea îi fu atrasă de o gravură de pe perete, deasupra patului – un exemplu clasic de sentimentalism al pictorului Marcus Stone: un cavaler luându-şi rămas bun de la o tânără fecioară într-o grădină în terase. Era o teribilă incriminare a lui Tertius Ingpen, care discuta atât de fluent, cu atâta aplomb intelectual, cu atâta detaşare şi cu un cinism ieşit din comun. Era ca o rază ce dezvăluia cine ştie ce tainic ungher lamentabil din sufletul acestui bărbat. Atârnase pe perete gravura pentru că îi făcea plăcere! Bietul de el! Dar Edwin ţinea la el. Se hotărî să treacă din nou pe la spital, înainte de a se întoarce la mătuşa Hamps. Nu se putea să moară! Dacă doctorul sau infirmiera şefă ar fi crezut că era în primejdie, i-ar fi anunţat rudele. Dar poate că era acum pe moarte. Poate că murise. Probabil că simţise apropierea morţii, căci altfel nu i-ar fi cerut lui Edwin să-i facă un asemenea serviciu… Cită încredere emoţionantă, admirabilă avusese el în loialitatea unui prieten!

Edwin stinse gazul din sobă, care scoase o jDocnitură, aprinse un chibrit căscând de i se rupeau fălcile, stinse lampa şi părăsi casa.

III

— Ascultă! Aş vrea puţin ceai, *acum*! zise Edwin scurt dar rugător către Maggie, care îi deschise uşa la mătuşa Hamps.

Era aproape opt. Fusese iarăşi pe la spital şi, după ce-i comunicase în câteva cuvinte lui Ingpen ce făcuse, mai rămăsese acolo câtăva vreme. Starea bolnavului era neschimbată. Edwin nu-i povestise nimic despre femeia pe care o găsise în camera lui. La şase, infirmiera şefă intrase în odaia bolnavului; iar sora de noapte, din clipa aceea până la şapte, când ieşise din tură, se purtase cu totul altfel. Edwin o cunoştea vag pe infirmiera şefă, care era o femeie simpatică dar ciudat de pesimistă – ţinând seama de înfăţişarea ei sănătoasă şi robustă.

— Apa fierbe, îi spuse Maggie pe un ton liniştitor, şi dispăru de îndată în bucătărie.

Edwin gândi: „Sunt unele lucruri pe care fata asta le înţelege!”

Nu îşi manifestase nicio curiozitate, nu-şi arătase dorinţa de a-i împărtăşi veşti, pentru că înţelesese imediat că Edwin era, sau îşi închipuia că este, la capătul răbdării. Cu o înţelepciune simplă, neîntrecută, Maggie îşi spusese: „A umblat toată noaptea, şi nu e obişnuit cu aşa ceva”. Simţi că în clipa aceea Maggie era mai chibzuită şi mai apropiată de el decât oricine pe lume.

— Vino în sufragerie, strigă ea din bucătărie.

Şi în mica sufragerie ardea focul! Era ca o fiinţă vie, primitoare. Faţa de masă fusese întinsă, lampa aprinsă. Pe masă îl aşteptau felii de pâine proaspătă unse cu unt. Fusese ele ajuns o vorbă, un ton, o privire a sa, cu o seară mai înainte, ca sufrageria să fie din nou folosită! Din fericire, vântul de afară ajuta focul din cămin să ardă bine.

Abia se aşezase Edwin în faţa focului, când Maggie intră cu ceainicul. Şi la vederea lui, Edwin se simţi salvat. Mai înainte chiar ca ceaiul să fi fost turnat, îi şi izgonise ea prin farmec cumplita oboseală fizică şi îngrozitoarea epuizare morală care aproape că îl copleşiseră pe drumul de la spital, prin dimineaţa rece şi umedă.

— Ce vrei să mănânci? întrebă Maggie.

— Nimic. N-aş putea să înghit nimic chiar dacă aş şti că mor.

— Poate că o să iei totuşi o felie de pâine cu unt, mai târziu, zise Maggie cu blândeţe.

El clătină din cap.

— Ea cum se mai simte?

— Mai rău, zise Maggie. Dar bine că a adormit.

— Cine-i acum cu ea? Minnie?

— Nu. Clara.

— Oh! A venit Clara?

— A venit de la şapte.

Edwin sorbea ceaiul divin. După câteva înghiţituri, îi povesti lui Maggie pe scurt despre Tertius Ingpen, spunându-i că fusese apoi nevoit să se ducă până la Hanbridge, „cu o treabă” pentru Ingpen.

— Acum te simţi mai bine? întrebă ea după câteva clipe.

El dădu din cap şi începu să muşte clin pâinea cu unt.

— Dar fu ai dormit măcar puţin? mormăi el, mestecând.

— Oh, da! Un pic, răspunse ea voioasă „ieşind din odaie.

Edwin îşi mai turnă puţin ceai şi apoi se aşeză pe singurul fotoliu din încăpere, ca să chibzuiască puţin înainte de a urca şi apoi de a se duce la atelier.

Abia când se trezi îşi dădu seama că dormise. Ceasornicul de porţelan de pe cămin (un dar de ziua de naştere din partea Clarei şi a lui Albert) arăta unsprezece

şi cinci. Neavând nicio încredere în ceasornicul acela ieftin şi oribil, se uită la ceasul său de buzunar – clar se oprise pentru că nu fusese întors. Focul era aproape stins. Principalul său gând era: „Nu se poate să fie unsprezece, fiindcă nu m-am dus la atelier, şi nici n-am trimis vorbă că nu mă duc!” Se ridică grăbit şi ajunse la uşă, când auzi un glas pe scări şi rămase locului ca vrăjit. Părea să fie glasul, elocvent şi foarte clerical, al reverendului Christian Flowerdew, noul conducător al bisericii metodiste wesleyene din Bursley. Glasul spunea: „Nădăjduiesc să fie aşa!” şi apoi făcu o remarcă sonoră despre vreme care, aşa rea cum era, nu putea fi altfel în acest anotimp al anului. Apoi se auzi glasul lui Maggie. De îndată ce uşa de la intrare se închise, Edwin scoase cu grijă capul din sufragerie.

— Cine a fost? murmură el.

— Domnul Flowerdew. Ea l-a chemat, şi Albert a trimis după el dis-de-dimineaţă.

Maggie intră în odaie şi închise uşa.

— M-a furat somnul, zise Edwin.

— Da, ştiu. N-am vrut să te scol. Sunt cu toţii aici.

— Care toţi?

— Clara şi copiii. Mătuşica a cerut să-i vadă pe toţi. Au aşteptat în salonaş ca să plece domnul Flowerdew. Bert nu s-a mai dus azi la şcoală, pentru orice eventualitate – şcoala e prea departe. Pe ceilalţi Clara i-a adus de la şcoală, în afară de Rupy, fireşte – care încă nu merge.

— Doamne sfinte! În viaţa mea n-am văzut atâtea fiinţe morbide. Cred că le face plăcere.

O puteau auzi pe Clara conducându-şi trupa în sus pe scară.

— Ar fi bine dacă te-ai duce şi tu sus, zise Maggie stăruitor.

— Mai bine m-aş duce la atelier – aici n-am niciun rost. Cât e ceasul?

— Trecut de unsprezece. Eu zic totuşi să te duci sus.

— A întrebat de mine?

— Oh, da. În unele momente întreabă tot timpul de tine. Dar apoi mai uită o bucată de vreme.

— În orice caz, trebuie să mă spăl şi să-mi schimb gulerul.

— Foarte bine. Spală-te.

— Acum cum se simte?

— Nu vrea să mănânce nimic.

Când Edwin împinse cu teamă uşa dormitorului, odaia părea plină de lume. Peste capetele copiilor îngrămădiţi, se înălţau Clara şi Albert. De îndată ce Albert, vigilent, îl zări pe Edwin, îi făcu un semn conspirativ şi se apropie grăbit ele uşă, trăgându-l din nou afară pe Edwin.

— Nu ştiam că eşti şi tu aici, murmură Edwin.

— Ascultă, şopti Albert, a făcut vreun testament?

— Nu ştiu.

Uşa dormitorului se întredeschise şi apoi Clara, în rochia ei de dimineaţă destul de ponosită, se furişă afară.

— Nu ştie, o lămuri Albert pe Clara.

Faţa frumoasă a Clarei se încruntă puţin pe când îl întreba pe un ton tăios şi nemulţumit:

— Atunci, cine ştie?

— Eu îmi închipuiam că *tu* ştii, zise Edwin.

— Eu! Ştii că-mi place! N-a mai vorbit cu mine de luni de zile, nu-i aşa, Albert? Şi-apoi, ştii că niciodată nu i-a plăcut să vorbească de astfel de lucruri.

— Ce fel de lucruri?

— Ei, ştii tu.

Era adevărat. Mătuşa Hanips nu discutase niciodată cu nimeni despre averea ei, sau despre dispoziţiile sale testamentare. Şi nimeni nu îndrăznise să-i amintească vreodată asemenea subiecte.

— Nu crezi că ar fi bine s-o întrebi? zise Clara. Albert e de părere că ar trebui.

— Nu, n-am s-o fac, zise Edwin, scurt şi răspicat.

— Ei, atunci o s-o fac eu, hotărî Albert.

— Dar nu atâta timp cât sunt eu aici! se răsti Edwin, ameninţător. Dacă vrei să întrebi pe cineva de testamentul lui, trebuie s-o faci înainte ca omul să fie pe moarte. Nu vă daţi seama că nu se poate s-o sâcâiţi acum cu testamentul?

Era profund dezgustat. Se gândi la patul de suferinţă al doamnei Hamps, apoi la patul de suferinţă al lui Tertius Ingpen, la femeia găsită în toiul nopţii în odaia lui Ingpen şi la întâmplarea cu Minnie; şi neruşinarea abjectă a lui Albert şi a Clarei îi făcu scârbă. Se întrebă dacă exista vreo împrejurare destul de solemnă ca să-i facă să se poarte cu oarecare distincţie şi demnitate. Cât despre el, dacă ar fi câştigat o avere vorbindu-i în acel moment de afaceri mătuşii Hamps, ar fi preferat mai degrabă s-o piardă.

— Văd că nu mai e nimic de spus, oftă Clara.

În ochii Clarei şi ai lui Albert, Edwin citi ură şi pizmă. Îndeosebi Clara nu-I iertase niciodată că-l împiedicase pe tatăl lor să verse bani în ciurul acesta fără fund care era Albert; şi nu-l ierta nici pentru limba ascuţită a Hildei, şi nici pentru reuşita lui în viaţă. Şi amândoi bănuiau că fie Maggie, fie mătuşa Hamps îi spusese că Albert neglijase să plătească dobânda, aşa că la ura şi la pizma lor se adăuga şi teama.

Intrară toţi trei în dormitor, unde copiii fuseseră lăsaţi doar câteva momente. Rupert, cu un paltonaş nou albastru cu nasturi aurii, aproape că se căţărase pe pat; se puteau vedea mâinile palide, brăzdate de vine, ale mătuşii Hamps ţinându-l de mâna dreaptă; Rupert crescuse mult de tot, şi se părea că uitase cu totul de vremea când avea doi ani. Ceilalţi, arătând şi ei schimbaţi, stăteau în picioare, câte doi de fiecare parte a patului – Rert cu mica Clara în dreapta, şi Amy cu Lucy în stânga. Lucy plângea, iar Amy îşi ştergea încetişor lacrimile. Bert, acum o matahală de băiat, urma să termine şcoala de Crăciun, dar

mai era încă socotit copil printre ceilalţi. Mica Clara se răsuci, iar Bert se întoarse mal greoi, ca să-i vadă intrând pe cei mari.

— Oh! A venit unchiul Edwin!

— Edwin!

— Da, mătuşico!

369

Valorile morale din încăpere se schimbară într-o clipă, ca urmare a tonului cu care mătuşa Hamps murmurase „Edwin”. Toţi cei din familia Benbow ştiau, şi Edwin însuşi o ştia, că intrase în scenă un personaj de maximă importanţă în ochii mătuşii Hamps. Ceilalţi trecură pe planul a, l doilea, şi chiar şi strânsoarea mătuşii Hamps pe mâna lui Rupert slăbi, iar copilul, după ce o sărutase mai înainte, se lăsă să lunece jos de pe pat. Edwin se apropie şi, peste capetele copiilor şi printre draperiile întunecate, zări în cele din urmă chipul muribundei, ca un chip ele păpuşă senilă printre cuverturi

24 – Viaţa în doi – Cd1/481

şi aşternuturi în neorânduială. Ochii adânciţi în orbite păreau să-i ardă sub fruntea albă şi părul cărunt şi rar; obrajii, încă rotunzi, aveau câte o mică pată roşie; gura, deschisă, era parcă surpată înăuntru, iar bărbia, încă rotundă ca şi obrajii, îi atârna. Respiraţia zgomotoasă a mătuşii Hamps, ca şi privirea rătăcită a ochilor, trădau o teamă cumplită, până în străfundul sufletului.

— Eh! făcu ea, cu o voce subţiratică, sacadată şi extrem de slabă. Credeam… că… te-am pierdut.

Şi mâna ei căuta să apuce ceva.

— Nu, nu, zise Edwin, aplecându-se spre ea, între mica Clara şi Rupert.

— Îţi caută mâna, Edwin, zise Clara.

El îi apucă iute degetele fierbinţi, firave, care păreau să se agaţe de el, căutând sprijin.

— Ai fost… la atelier? întrebă mătuşa Hamps, ele

parcă răspunsul la întrebarea ei urma să pună capăt tuturor necazurilor.

— Nu, zise el. Nu încă.

— Ei! Foarte bine! Foarte bine! murmură ea, părând impresionată de o nouă dovadă a înţelepciunii lui Edwin.

— Am dormit puţin.

— Cum?

— Am dormit puţin, repetă el mai tare.

— Ei! Foarte bine! Foarte bine… îmi pare atât de bine… că au venit copiii să mă vadă… Amy, tu m-ai sărutat?

Şi se uită la Amy cu severitate, de parcă ar fi văzut-o prima oară.

— Da, mătuşico.

Şi apoi Amy începu să plângă.

— Mai bine luaţi-i de aici, îi sugeră Edwin în şoaptă lui Albert. E cam prea mult pentru ea. De abia a plecat pastorul, după cum ştii.

Albert, ascultător, dădu porunca, şi întreaga odaie se puse în mişcare.

— Ei, copii, copii! îi chemă mătuşa Hamps.

Cu toţi se opriră în loc, aşteptând.

— Copii… fiţi binecuvântaţi că aţi venit! Dacă o să creşteţi mari… să fiţi buni ca mama voastră… e tot ce vă cer… ce vă cer… Mama voastră şi cu mine… nu ne-am certat niciodată… aşa-i, mămico?

— Da, mătuşico, zise Clara cu un zâmbet dulce, mişcător, care-i accentua farmecul fragil al chipului.

— Niciodată… de când mămica voastră era… micuţă ca voi.

Mătuşa Hamps rămase uitându-se în tavan, în timp ce răsufla anevoie, şi apoi zâmbi o clipă copiilor ce părăseau pe rând odaia. Rupert rămase la urmă, cu ochii la maică-sa. Contrastul dintre pruncul acesta rumen şi sănătos, şi bătrâna muribundă i se păru patetic lui Edwin.

Clara, cu un gest minunat şi un zâmbet liniştitor, îl ridică în braţe pe voinicul Rupert, îl sărută şi o porni cu el spre uşă, pe când mătuşa Hamps se uita în extaz la mamă şi fiu.

— Edwin!

— Da, mătuşico?

Rămăseseră singuri. Ea tot îl mai ţinea de mină. Glasul îi suna foarte slab, şi Edwin se aplecă şi mai mult spre ea, sub bolta draperiilor, care păreau că se înalţă sus, deasupra lor.

— Ai primit veşti de la Hilda?

— Nu încă. Poate cu poşta următoare.

— E vorba de ochii lui George, nu?

— Da.

— A făcut foarte bine... foarte bine. Aşa e Hilda. Nădăjduiesc... şi mă rog... cu ochii băiatului... să nu fie nimic rău.

— Oh, da! adeveri Edwin. Nu-i mai nimic.

— Crezi tu aşa? şi avea aerul să se agaţe de răspun. sul lui.

El încuviinţă.

— Slavă Domnului! oftă ea adânc, de uşurare.

Edwin se gândi: „Cred că pasiunea vieţii ei au fost rudele”. Şi rămase impresionat de intensitatea acestei pasiuni.

— Edwin!

— Da, mătuşico?

— Fata aia... a plecat?

— Cine? întrebă el, şi adăugă mai încet: De Minnie vorbeşti?

Căci i se părea că glasul lui suna prea puternic, prea sănătos şi apăsat faţă de murmurul ei slab.

Mătuşa Hamps încuviinţă.

— Da, Minnie.

— Nu încă.

— Dar pleacă?

— Da.

— Pentru că nu am încredere… în Maggie… că se va ocupa de asta.

— Mă ocup eu.

— A frecat argintăria… ştii?

— Acum o freacă, răspunse Edwin, gândindu-se că cel mai bine era să înflorească puţin minciuna.

— Nu-i nevoie să i se dea prânzul înainte de a pleca.

— Nu?

— Nu, şi mătuşa Hamps îşi înăspri chipul şi tonul. De ce ar trebui să i se dea?

— Foarte bine.

— Şi dacă cere… leafa… spune-i… că am zis eu că nu mai are nimic de primit… după toate cele întâmplate.

— Bine, mătuşico, se învoi Edwin, disperat.

Maggie, urmată de Clara, intră cu paşi uşori în odaie.

Mătuşa Hamps se uită la ele cu un aer bănuitor, ca şi cum vreuna dintre ele ar fi în stare să-i pună beţe-n roate şi s-o abată de la hotărârea luată cu Minnie. Apoi închise ochii, şi Edwin simţi cum strângerea mâinii slăbea. Doctorul, care sosi după o jumătate de oră, zise că s-ar putea să nu-şi mai revină – şi chiar aşa se şi întâmplă. În ultimele ei momente conştiente, avusese grijă să i se facă pe voie.

Edwin îşi trase încet mâna.

— Unde-i Albert? o întrebă el pe Clara, numai ca să spună ceva.

— Îi duce pe copii acasă şi apoi merge la fabrică. Ar fi trebuit să se ducă de mult. E totul dat peste cap acolo.

— Cred şi eu, zise Edwin, care uitase că după accidentul cu roata-volant, probabil că fabrica lui Albert se oprise. Şi se întrebă dacă spiritul de familie, ori îngrijorarea pentru testamentul mătuşii Hamps, îl făcuse pe

Albei t să lipsească de la întreprindere într-o

dimineaţă atât de critică.

— Trebuie să plec şi eu, murmură el, căci îi trecu deodată prin minte imaginea unei întreprinderi litografice rămase fără stăpân.

— I-ai telegrafiat Hildei? întrebă Clara.

— Nu.

— 1 Nu i-ai telegrafiat?

— La ce bun?

— Eu cred că ar fi trebuit.

— Oh, nu! zise el, cu o blândeţe aparentă. Am să-i scriu.

De fapt, îi părea foarte bine că Hilda nu era şi ea acolo, ca să complice şi mai mult relaţiile familiei.

În tăcere, Maggie cerceta atentă chipul mătuşii, abia vizibil în întunericul din dosul perdelelor.

În seara aceea, în loc să rămână până târziu la litografie, Edwin se întoarse înainte de şase. I se comunicase că starea lui Tertius Ingpen era tot neschimbată. Clara se dusese acasă, ea să pregătească masa de seară a copiilor. Maggie şedea singură în dormitorul întunecat, unde mătuşa Hamps, cu trăsăturile palide abia schiţate printre perdelele ce se bolteau deasupra, îşi mai ţinea încă ascunsă de lume taina existenţei. Chiar şi în inconştienţa sfârşitului, mai avea încă ceva măreţ, o urmă a vechilor ei speranţe amăgite şi a eforturilor îndârjite de a salvgarda structura societăţii. Îndârjirea sublimă a acestei femei transformase ipocrizia în virtute, iar iminenţa infinitului necunoscut nu fusese de ajuns ca s-o facă să renege principiile neclintite ale vieţii ei pe acest pământ.

— Ce facem la noapte? întrebă Edwin.

— Oh! Clara şi cu mine o să ne descurcăm.

Se auzi o bătaie la uşă şi Edwin o deschise. Minnie, ruşinată dar încercând să-şi dea curaj, stătea în prag clipind din ochi, cu o scrisoare în mână.

— Ah! şopti el.

Recunoscu pe plic scrisul mare şi neîngrijit al Hildei. Scrisoarea suna astfel: „Dragul meu, George are gripă, după cum spune Charles. În orice caz, 39 grade temperatură. Aşa încât, fireşte, nu poate ieşi mâine. Am ştiut de dimineaţă că nu era în apele lui. Janet şi Charlie îţi trimit toată dragostea.

— Soţia ta veşnic iubitoare.

Hilda”.

Se simţi şi încântat, şi fericit, şi epuizat. Scrisul Hildei îl emoţionase. Întreaga misivă i se părea o emanaţie personală a ei. Respira vitalitatea ei şi se străduia să contracareze ambianţa casei, marcată tainic dar atât de cuprinzător de femeia muribundă. „Soţia ta iubitoare”. Niciodată până acum, de când erau căsătoriţi, nu-i scrisese ea o frază atât de mângâietoare şi de emoţionantă. Se gândi: „Încrederea mea în ea nu-i pe măsura ei”. Şi încrederea îi crescu şi deveni demnă de ea.

— George are gripă, zise el pe un ton indiferent.

— George! Dar gripa e foarte periculoasă pentru el, nu-i aşa? se arătă Maggie alarmată.

— De ce-ar fi?

— Păi, nu ştii că era gata să moară de gripă, atunci la familia Orgreave.

— Oh! *Atunci*!… O să se facă bine.

Dar Maggie îi vârâse frica în inimă – o frică superstiţioasă. Gripa ar putea într-adevăr să fie periculoasă pentru George. Ar putea să moară. Oamenii mor de gripă. Mătuşa Hamps – Tertius Ingpen – şi acum George!… Spaimele şi neliniştile i se amestecau în suflet cu bucuria cu care se gândea la Hilda! Şi toate odăile casei acesteia aşteptând, luminate sau cufundate în întuneric, un eveniment hotărâtor!

— Trebuie să mă duc să mă întind, zise el.

Simţea că nu mai putea să-şi stăpânească emoţiile.

— Du-te, îl îndemnă Maggie.

IV

La ora două în după-amiaza funeraliilor mătuşii Hamps, din sufrageria mică şi îmbâcsită a casei ieşi prin vestibul spre odaia de zi o procesiune formată din reverendul Christian Flowerdew, reverendul Guy Cliffe (preot secund), bătrânul reverend Josiah Higginbotham (preot supranumerar), paracliserii de la capelă şi de la parohie, doctorul, Edwin, Maggie, Clara, Bert şi mica Clara (ei fiind respectiv cel mai mare nepot şi cea mai mare nepoată a răposatei), şi la urmă Albert Benbow; Albert venea ultimul pentru că îşi asumase rolul de maestru de ceremonii. În odaia de zi sicriul, cu placa hidoasă de alamă şi cu mânerele sale, fusese pus pe două scaune şi acoperit cu coroane albe. La capul sicriului era aşezată o măsuţă cu o faţă de masă albă; pe faţa de masă se afla o cutie mare încrustată (în care mătuşa Hamps ţinuse tot felul de fotografii) şi pe cutie o carte neagră. Obloanele trase creau un semiîntuneric argintiu în care totul părea solemn, făcând ca până şi încrustaţiile grosolane de pe sicriu să pară o adevărată lucrătură antică. Cei trei preoţi se rânduiră în jurul măsuţei; ceilalţi se îngrămădiră în jurul sicriului, intimidaţi, stingheriţi şi ferindu-se să se uite unul la altul. Domnul Higginbotham, în virtutea vârstei sale, începu să citească slujba, şi mătuşa Hamps deveni „ea”, şi „sora noastră” – o fiinţă fără nume. În sufragerie, ea fusese un adevărat model de virtute – în odaia de zi, aşezată şi învelită cu grijă în sicriu, era o păcătoasă salvată din urmările păcatului străbun de miracolul sacrificiului divin, înmormântarea care începea astfel era rezultatul unui compromis între două modalităţi funerare complet diferite. Edwin, imediat după ce mătuşa Hamps murise, devenise conştient de existenţa unor influenţe mult mai puternice decât cele care rânduiseră înmormântarea acum aproape uitată a bătrânului Darius Clayhanger, cu o ceremonie ce l-

a indispus. Atât Albert cât şi Clara, dar mai ales Albert, veniseră cu ideea unei ceremonii de înmormântare complicate, ou o slujbă corală la capela wesleyană, numeroşi invitaţi, o procesiune magnifică şi, drept încheiere, o masă substanţială şi costisitoare. Edwin hotărâse de îndată, pe un ton destul de categoric: niciun invitat în afară de familie, nicio slujbă la capelă, şi toate ritualurile reduse la forma cea mai simplă, întrebat de ce, nu putu da niciun răspuns logic, şi în curând îşi dădu seama că nu se poate să nu invite un preot şi pe doctor. Cedă, intimidat de acest obicei sacru. Apoi nu numai capela wesleyană, dar şi şcoala ei duminicală, îşi trimiseră diverşi emisari impunători, care se aşteptau atât de puţin la un „Nu” în faţa sugestiilor lor onorabile, încât acel „Nu” fu cu neputinţă de rostit. Se mai acceptară şi ale câteva invitaţii. Şcoala duminicală anunţă că va sosi cortegiul, şi făcu pregătirile necesare.

Toţi emisarii vorbiră despre mătuşa Hamps ca despre o sfântă; cu toţii îşi exprimară, cu ardoare reţinută, părerea că moartea ei era o pierdere ireparabilă pentru parohie; şi totul cu o convingere atât de mare, încât părerea lui Edwin despre mătuşa Hamps, şi despre omenire în general, fu o clipă zdruncinată. Era oare posibil ca niciunul din aceşti oameni respectabili să nu fi aflat adevărul despre mătuşa Hamps? îi păcălise ea oare pe toţi? Sau, pur şi simplu, asta, era o răsplată, în amintirea neîncetatelor ei eforturi în slujba binelui societăţii?

Edwin se opuse cu înverşunare unei slujbe religioase în capela wesleyană. Clara lămuri cu multă abilitate că în capela wesleyană se va face focul pentru această ocazie, pe când în capela cimitirului, unde nu se făcea focul, zeci de oameni îngheţaseră de moarte în cei câţiva ani de când fusese construită. Replica lui se dovedi genială: slujba se va face acasă. Hotărârea şefului familiei cernite putea fi regretabilă, şi chiar a fost regretată, dar nimeni nu-i putu

contesta corectitudinea, şi nici distincţia socială; unii declarară aprobator că era „tipică” pentru Edwin. După aceea, aranjamentele deveniră mai simple, singura problemă serioasă fiind ridicată de drumul spre cimitir. Edwin fu pus în faţa zicalei potrivit căreia „ultimul drum trebuie să fie cel mai lung”; ceea ce însemna ca, într-adevăr, cortegiul să urce prin piaţa St. Luke şi prin Market Place, s-o ia pe lângă primărie şi abator, ca să întâlnească un număr cât mai mare de trecători, în loc s-o apuce pe drumul cel mai scurt, prin Wedgwood Street. Edwin alese totuşi Wedgwood Street.

În timpul discuţiilor, Maggie rămase neutră, pierzând astfel şi puţinul prestigiu pe care îl avea. Clara şi Albert îl socoteau pe Edwin prea despotic. Se arătau însă destul de moderaţi în criticile lor – şi asta pentru că nu fusese încă găsit niciun testament. Maggie şi Clara cercetaseră cele mai ascunse locşcare din casă, tot căutând un testament, dar în zadar. Tot ce găsiseră fusese un cuţit de tăiat hârtie, din alamă şi aramă, înfăşurat în foiţă şi purtând eticheta „Pentru Edwin, cu toată dragostea mătuşii”, şi o garnitură de piepteni de baga, înfăşuraţi la fel în foiţă şi purtând eticheta „Pentru Maggie, cu toată dragostea mătuşii”. Nimic pentru Clara! Nimic pentru copilaşi!

Albert (căruia îi revenise toată alergătura) fusese să-l vadă pe domnul Julian Pidduck, avocatul wesleyan, care avea o strană în fundul capelei şi era faimos pentru faptul că ajungea întotdeauna la slujba de dimineaţă cu o jumătate de oră întârziere. Domnul Pidduck nu ştia de existenţa nici unui testament. Albert mai fusese şi la bancă – adică la *unica* bancă, din capătul pieţei St. Luke, al cărei fost director fusese un stâlp al wesleyenismului. Noul director (după aproape opt ani i se mai spunea încă „noul” director, pentru că fostul director, bătrânul Lovatt, rămăsese în funcţie aproape treizeci de ani), domnul Breeze, era bolnav, cu una din crizele sale periodice de

furuncule; casierul, totuşi, îi declarase lui Albert că anumite hârtii de valoare fuseseră depuse la bancă, dar niciun testament; şi se oferise să arate aceste hârtii, dar numai lui Edwin, ca fiind ruda cea mai apropiată. Albert aruncase pe furiş o privire pe paginile intitulate „Bunuri *ab ine stat*" clin almanahul „Whitaker" şi descoperise că, întrucât mătuşa Hamps nu lăsase testament, averea ei personală urma să fie împărţită în mod egal între Edwin, Maggie şi Clara, proprietatea imobiliară revenindu-i în întregime lui Edwin. (Edwin se uitase şi el pe ascuns în aceste pagini.) Această cumplită nedreptate aproape că îl transformă pe Albert dintr-un conservator într-un reformator al legii imobiliare. Aici trebuia căutată şi relativa obedienţă a Clarei şi a lui Albert în faţa aroganţei lui Edwin, ca arbitru al funeraliilor. Nădăjduiau că, dacă îi cântau în strună, va renunţa poate la drepturile sale. Nu-şi puteau închipui, iar Edwin clin maliţiozitate nu le spuse, că orice ar face ei, el era incapabil să profite de aceste drepturi.

În timp ce preoţii se succedau unul după altul la conducerea slujbei, fiecare în alt fel, Edwin cerceta cu privirea sicriul, coroanele şi panglicile cu inscripţii de tristeţe afectuoasă, ce se zăreau printre flori, şi chipurile celor prezenţi, gândindu-se întruna: „Totul va lua sfârşit în curând!" Expresia sa tristă şi obosită ascundea un om nefericit, dar destul de optimist şi plin de speranţă, aşteptând o fericire apropiată. Se gândea cu bunăvoinţă la viaţa mătuşii Hamps, şi n-o mai critica; se întreba ce-o fi făcând spiritul ei în clipa aceea şi simţi că taina îi înnobila sufletul. Se mai întreba dacă preoţii credeau tot ce spuneau, de ce preotul principal citea atât de bine şi se ruga cu atâta lipsă de distincţie, cât or fi costat coroanele, dacă delegaţia şcolii duminicale o fi ajuns în stradă, de ce bărbaţii în palton şi fără pălărie arătau atât de caraghioşi în cameră, şi de ce, când bărbaţii şi femeile se aflau într-o

împrejurare solemnă, femeile se strângeau întotdeauna laolaltă.

Căutându-se în buzunarul din stânga, dădu peste o scrisoare. O primise în dimineaţa aceea de la Hilda. Gripa lui George mergea foarte bine, iar Charlie Orgreave adusese acasă un oculist, cu aparatul său, ca să-l consulte. Charlie era în stare să facă şi imposibilul pentru Hilda. El fusese acela care îi salvase cândva viaţa lui George – aşa era convinsă Hilda. Oculistul spusese că George avea vederea bună şi că nu trebuia să poarte ochelari, dar că din cauza unei uşoare anemii ar trebui să poarte seara o apărătoare pentru ochi în odăile iluminate din tavan. În câteva zile Hilda şi George se vor reîntoarce. Edwin le aştepta sosirea cu nerăbdare şi bucurie, atât de dornic era să înceapă cu Hilda o viaţă nouă. Scrisorile ei îl emoţionaseră tot timpul. Îşi închipuia reîntâlnirea lor plină de ardoare. O idealiza. Gândul lui se înălţa la cele mai frumoase manifestări ale personalităţii ei, iar inconvenientele acestei personalităţi deveneau tot mai neglijabile. În general, era mulţumit că boala lui George o ţinuse departe de Bursley în timpul bolii, morţii şi înmormântării mătuşii Hamps. Dacă ea ar fi fost aici, ar fi avut de-a face cu trei persoane, în loc de două, şi nu s-ar fi putut afirma cu aceeşşi libertate.

Şi atunci se auziră nişte suspine de după uşă: Minnie, participând umilă, dar cu încăpăţânare, la slujbă potrivit locului ei, îşi manifesta durerea nejustificată la înmormântarea femeii care pe patul de moarte poruncise să fie dată afară. Edwin se simţi mişcat, dar îi veni să şi zâmbească; şi îl copleşi umilinţa în faţa minunilor măreţe şi de neînţeles ale naturii omeneşti. Câteva capete plecate se întoarseră contrariate spre uşă, dar preotul îi dădu înainte fără preget cu rugăciunea finală. Maggie se duse încetişor şi închise uşa, şi suspinele nu se mai auziră.

După binecuvântare, Albert îşi reluă activitatea

intensă, în timp ce restul celor de faţă se uitau fix şi îşi dregeau glasurile, fără să schimbe o vorbă. Aflând că dricul şi trăsurile nu veniseră încă, se apucară să discute. Vina nu era a antreprenorului, ci a lui Edwin. Slujba se terminase prea repede, pentru că, la întrebarea oficială a domnului Flowerdew: „Cât timp îmi acordaţi?”, el răspunsese: „Oh! un sfert de oră”, în timp ce Albert, care socotea că avea talent de organizator, calculase că va dura o jumătate de oră. Reprezentanţii şcolii duminicale se şi înşiruiseră pe trotuar şi pe partea cealaltă a străzii, iar în drum se aflau pâlcuri de oameni zdrenţăroşi, privind curioşi. În cele din urmă, apărură şi vehiculele, venind dinspre Church Street şi coborând panta cu iuţeală. Cei patru ciocli coborâră într-o clipă de pe capră, îşi agăţară jobenele soioase pe stâlpii ornamentali ai dricului, şi se strecurară de îndată în casă. În clipa următoare florile erau luate de pe sicriu şi, cu o iuţeală uimitoare, sicriul scos din odaie, fără ca măcar înşelătoarele minere de alamă să fie atinse, apoi jos pe scări şi vârât în dric, după care florile fură puse la loc pe sicriu. Singura încurcătură se produse când Edwin încercă să se urce în prima trăsură, în loc s-o aştepte pe ultima. Albert, care tocmai îşi punea noile mănuşi negre, îl opri. Preoţii şi doctorul trebuiau să meargă primii, apoi paracliserii de la capelă, iar bărbaţii din familie – Edwin, Albert şi Bert – în cea de-a treia trăsură. Femeile rămaseră în urmă la uşă, uitându-se încruntate la mulţimea zdrenţăroasă de gură-cască. Albert aruncă o ultimă privire asupra vehiculelor şi a celor ce veneau pe jos, dădu un semnal şi se urcă lângă Edwin şi Bert în ultima trăsură, încheindu-şi nasturele la mănuşa stingă. Edwin nu şi le pusese, preferând să le ţină în mină. Cortegiul se urni. Ploaia ameninţa să se pornească şi strada era plină de noroi.

Gând ajunseră la cimitir, ploua, şi cei ce veneau pe jos formau un şir de umbrele lucitoare; numai cioclii

păşeau fără umbrele. La poarta cimitirului, sub o umbrelă, stătea un bărbat cu o bărbie foarte proeminentă şi cu o mustaţă căruntă, ţepoasă. Veni drept spre Edwin şi îi strânse mâna. Era domnul Breeze, directorul băncii. Avea gâtul înfăşurat într-un fular alb, iar din cauza unei umflături mari la spate, îşi ţinea capul cam ţeapăn. Domnul Breeze zise, cu glasul său sfidător:

— Am aflat abia azi dimineaţă şi am simţit că trebuie să vin şi să-i aduc un ultim omagiu răposatei. O cunosc de mulţi ani, atât din afaceri cât şi în particular.

Pe Albert îl salută mult mai rezervat, iar acesta îşi arătă o faţă umilă. Contul său la bancă depăşit nu îngăduia relaţii mai cordiale între ei.

— Îmi pare rău să aud că vă supără iar vechea maladie! zise Edwin, mirându-se şi el de prezenţa lui de spirit în faţa teribilului director de bancă.

Vehiculele, dintr-o dispoziţie a primăriei, nu aveau voie să intre în cimitir. Prin ploaie, printre monumentele funerare ale marilor nume din istoria oraşului – familiile Boul ton, Lawton, Blackshaw, Beardmore, Dunn, Longson, Hulme, Sutton, Greene, Gardiner, Calvert, Dawson, Brindley, Baines şi Wood – lunga procesiune precedată de mătuşa Hamps străbătu vreo cinci sute de metri pe aleea de asfalt care trecea pe lângă capelă, până la mormânt. Şi tot timpul cât dură drumul, domnul Breeze, între Edwin şi Albert, cu Bert la un pas în urmă, vorbi despre furuncule, Edwin spunând numai „da” şi „nu”, iar Albert nespunând nimic. Lângă mormânt, cei trei preoţi îşi scoaseră pălăriile rotunde şi turtite şi îşi puseră tichiile, având grijă să ţină umbrelele ridicate.

În timp ce domnul Flowerdew citea dintr-o cărţulie în mijlocul mulţimii de umbrele sub care oamenii aveau capetele descoperite, iar groparul, cu o mare precizie, aruncă de trei ori pământ în groapă, Edwin cerceta o piatră funerară alăturată marcând cripta familiei lui Isaac

Plant, un cetăţean renumit. Citi, dăltuită cu litere aurii pe granit, următoarea inscripţie: „În memoria celei ce a fost Adelaide Susan, soţia lui Isaac Plant, decedată la 27 iunie 1886, în vârstă de 47 ani. Şi a lui Mary, soţia lui Isaac Plant, decedată la 11 decembrie 1890, în vârstă de 33 ani. Şi a lui Effie Harriet, soţia lui Isaac Plant, decedată la 9 decembrie 1893, în vârstă de 27 ani. *Floarea se ofileşte*. Şi a lui Isaac Pliant, decedat la 8 februarie 1894, în vârstă de 79 ani. *Ştiu că Mântuitorul meu trăieşte*”. Viaţa pasionată a acestui bătrân dezmăţat, socotit cetăţean respectabil, i se păru lui Edwin uluitoare. Isaac Plant iubea viaţa. Se ridicase mereu deasupra morţii. După ce îl detestase, Edwin îl simpatiza acum pe piatra funerară.

Şi chiar şi în cimitirul acela sumbru, cocoţat pe deal, cu triste convoaie funerare şi stihare albe fluturate de vânt pe coasta muiată de ploi, şi cu mulţimea ţeapănă şi antipatică din jurul gropii în care zăcea mătuşa Hamps, şi cu hidosul peisaj industrial, pârjolit, aspru, brun-cenuşiu din marele amfiteatru fumegând ce se deschidea la picioare, Edwin se simţi fericit de senzaţia că e viu şi de a trebui să se mulţumească cu împrejurările date. Viaţa legendară a lui Isaac Plant, ca şi viaţa mătuşii Hamps, care amândoi, în moduri foarte diferite, trăiseră din plin, îl însufleţeau. Se mai gândi şi la Tertius Ingpen, care părea să fie într-o stare disperată. Dacă murea – ce puteai spune, decât că şi el trăise din plin! Se mai gândi şi la Hilda, a cărei teribilă vitalitate a emoţiilor îi adusese atâtea ceasuri de teamă şi exasperare. Acum se simţi încântat de acele ceasuri. Aproape îi părea rău că, acum când o înţelegea altfel pe Hilda, asemenea ceasuri nu se vor mai repeta. Inima lui aştepta cu nerăbdare viitorul, ca să-şi reia viaţa alături de ea.

Când preoţii îşi vârâră în buzunar tichiile şi îşi puseră iar pălăriile, toţi în afară de Edwin părură uşuraţi să părăsească cimitirul. Chipurile se luminară; paşii erau

parcă mai vioi. În odaia de zi Edwin se g îndise: „În curând se va termina”, şi fiecare faţă din jurul lui spunea: „S-a terminat”; dar acum, că totul luase sfârşit, Edwin simţi o strângere de inimă, văzând cu câtă grabă o părăseau toţi pe mătuşa Hamps, lăsând-o singură în mormântul straniu şi dezolant, având ca vecini doar cadavre.

Rămase puţin mai în urmă, privind în jur. Domnul Breeze rămase şi el mai în urmă, şi apoi, în felul său brusc, veni direct spre Edwin.

— Merg şi eu cu dumneata până la poartă, zise el.

— Bine, se învoi Edwin.

Domnul Breeze îşi răsuci capul cu grijă. Umbrelele li se atinseră. În faţa lor grupuri răzleţe de oameni înaintau schimbând câte o vorbă.

— Am găsit testamentul, zise domnul Breeze pe un Ion confidenţial.

— Ce testament?

— Al doamnei Hamps.

— Dar casierul dumneavoastră spunea că nu există niciun testament!

— Casierul meu nu ştie totul, remarcă domnul Breeze, şi intonaţia trăda satisfacţia sobră a unui localnic faţă de casierul venit de pe alte meleaguri. Doamna Hamps mi-a depus testamentul mai degrabă ca unui prieten. Adevărul este că l-am păstrat în seiful meu personal. L-aş fi adus azi dimineaţă, dar ştiam că aveai să fii foarte ocupat şi, în plus, nu pot să fac vizite dimineaţa. Iată-l.

Domnul Breeze scoase un plic de format mare din buzunarul de la piept al paltonului şi i-l înmână lui Edwin.

— Mulţumesc, zise Edwin foarte scurt.

Putea să fie şi el la fel de localnic ca alţii. Dar, cu tot aerul lui imperturbabil, nu se putea spune că nu se simţea tulburat.

— Am adus o recipisă pentru confirmarea primirii, zise domnul Breeze. E în plic. Poftim un creion chimic.

Eciwin înţelese că trebuia să se oprească în ploaie şi să semneze, cum putea sub umbrelă, o recipisă de primire a testamentului, aşa că se supuse. Domnul Breeze nu mai spuse niciun cuvânt.

— La revedere, domnule Breeze, îşi luă rămas bun de la el Edwin, în poarta cimitirului.

— Bună ziua, domnule Clayhanger.

La început, trăsurile coborâră la trap dealul până în Bursley, dar de îndată ce drumul se transformă în stradă, cu case de o parte şi de cealaltă, viteza fu micşorată până la solemnitatea cuvenită. Edwin se simţea amuzat, ba chiar înveselit gândindu-se la testamentul din buzunar; chiar şi propria lui curiozitate în legătură cu conţinutul lui îl distra; aştepta complicaţiile cu inima uşoară. Lui Albert nu-i spusese nimic, căci nu-i prea venea să deschidă brusc subiectul în mijlocul conversaţiei. Albert îi vorbea de necazurile lui de la fabrică, mai ales de ultima picătură, şi anume accidentul cu motorul sfărâmat; şi în tot acest timp sugera vag tot felul de motive – prezenţa lui Bert în trăsură impunându-i oarecare reţinere – pentru a nu fi plătit dobânzile datorate lui Maggie. Intercala apoi câte o frază în care declara că aştepta mult din partea lui Bert, băiatul urmând ca de Anul Nou să părăsească şcoala pentru fabrică – iar Bert, taciturn în dosul ochelarilor, trebuia să pară loial, serios şi promiţător.

Când se apropiară de spitalul Clowes, Edwin zări o infirmieră cu bonetă, fundă albă şi uniformă albastră ieşind din aleea cu arbuşti şi deschizându-şi umbrela. I se păru încântătoare – modestă şi picantă în acelaşi timp – până când văzu că era chiar infirmiera de noapte; dar chiar şi atunci i se păru încântătoare. Gândi: „Habar n-aveam că poate să arate aşa!” şi trebui să admită că, văzând-o în întunericul nopţii, probabil că nu-i remarcase întreaga făptură. Fără voie, se aplecă înainte şi văzu că ochii ei erau scânteietori şi vii. Infirmiera îi prinse privirea;

el o salută şi ea se înclină, cu un zâmbet cât se poate de îmbietor, provocator şi foarte uman.

— Iat-o pe sora Faulkner! exclamă el către Albert. Trebuie s-o întreb ce mai face Ingpen. Azi n-am aflat cum se mai simte.

Şi făcu o mişcare ca să se plece pe fereastră.

— Dar nu poţi opri procesiunea! protestă Albert îngrozit, incapabil să conceapă o asemenea, enormitate.

— Am să cobor puţin! zise Edwin cu un aer vinovat.

Îi vorbi vizitiului, şi trăsura se opri. Într-o clipă fu pe trotuar.

— Mergi mai departe, îi porunci vizitiului; iar lui Albert, care se uita scandalizat: Am să vin pe jos.

Sora Faulkner, vădit măgulită de această dovadă a seducţiei ei, se opri şi îi zâmbi; în mână avea o scrisoare.

— Bună ziua, soră.

— Bună dimineaţa, domnule Clayhanger. Tocmai ieşeam să-mi fac plimbarea de dimineaţă înainte de micul dejun, zise ea.

Avea gropiţe în obraji – gropiţe ce nu ţineau seama de doliul lui Edwin şi de faptul că părăsise procesiunea funerară ca să vină să-i vorbească.

— Cum se mai simte azi domnul Ingpen? întrebă Edwin, în timp ce descifra pe plicul din mâna ei cuvântul „Reverendului”.

Ea deveni serioasă şi zise cu o intonaţie joasă, plină de voioşie:

— Cred că merge destul de mulţumitor.

Edwin nu-şi putu ascunde surpriza:

— Vrei să spui că se simte mai bine?

— Oarecum. Acum mănâncă mai uşor. Azi dimineaţă era categoric mai bine. De atunci nu l-am mai văzut, fireşte.

— Dar infirmiera şefă părea să sugereze…

Se opri, căci gropiţele reapăruseră.

— Infirmeira şefă întotdeaun se teme de ce-i mat rău, zise sora Faulkner, nu fără oarecare ironie.

— Aşa?

Infirmiera şefă nu-i dăduse nicio speranţă lui Edwin, şi el acceptase verdictul ei fără să-l pună la îndoială. Nu se gândise că infirmiera şefă a unui spital putea să se lase înşelată de dispoziţia ei instinctivă, inconştientă spre tristeţe şi dezastru.

Infirmiera încuviinţă.

— Atunci, crezi c-o s-o scoată la capăt?

— Sunt aproape sigură că da. Dar, fireşte, n-am vorbit cu doctorul – vreau să spun, de atunci, din prima seară.

— Mă bucur grozav de ce mi-ai spus.

— Fratele lui a venit aseară din Darlington ca să-l vadă.

— Da. N-am reuşit încă să-l întâlnesc.

Infirmiera îl salută uşor din cap, în timp ce o pornea pe drum.

— Mă duc să pun scrisoarea la cutie, îi explică ea. Groaznică vreme avem!

O părăsi, încântat de noua sa cunoştinţă.

„Pun rămăşag că e logodită”, îşi zise el. Şi trebui să recunoască în sinea lui că fata avea farmec – când nu era de serviciu.

Vestea că Ingpen se simţea inşi bine îl umplu de o mare bucurie. Toate mergeau bine. Hilda va sosi curând acasă; George nu avea nimic serios la ochi; ceremonia cumplită a înmormântării luase sfârşit; şi prietenul său era în afară de orice primejdie – revenit ca prin minune la viaţă. Apoi se gândi la testament. Aruncă o privire în jur, să vadă dacă nu se uită nimeni la el. Nu se uita nimeni. Trăsurile erau departe, în faţă. Scoase plicul care conţinea testamentul, reuşi să-l scoată din plic, şi îl desfăcu – destul de greu, căci ţinea şi umbrela. O foaie mică tipărită zbură

pe trotuarul murdar de noroi. O ridică; era un formular tipărit al unei clauze de autentificare, părând tăiată din almanahul „Whitaker”: „Semnat de testatar (sau testatară, după caz) în prezenţa noastră, fiind prezenţi în acelaşi timp”, etc.

— Avea tot dreptul, oricum, murmură el.

Apoi, continuând să meargă, citi testamentul mătuşii Hamps, pe care căzură curând câteva picături de ploaie.

Acasă, obloanele fuseseră ridicate, iar femeile şedeau liniştite, chiar voioase. Maggie tocmai îl necăjea pe Bert pentru noua lui pălărie, iar mica Clara, dând ajutor la prepararea ceaiului pentru şase persoane, era tare serioasă, mândră de a fi inclusă la masa celor mari. Nici nu bănuia că adulţii aveau şi ei o senzaţie nouă, de a fi cu adevărat maturi, şi că ultima reprezentantă a generaţiei mai vârstnice dispărând, senzaţia comună îi apropia pe unii de alţii.

— Oh! Vezi că ai o telegramă, îi spuse Maggie când Minnie ieşi din sufragerie, după ce adusese ultima tavă cu gustări calde şi băuturi.

385

Edwin luă telegrama. Era de la Hilda, care-l anunţa că ea şi George aveau să se întoarcă a doua zi.

25 – Viaţa în doi – Cd1/481

— Dar ce fac cu casa care trebuie dereticată? Şi ce fac de servitoare? strigă Edwin, afectând, pentru a-şi ascunde plăcerea, o supărare pe care nu o simţea câtuşi de puţin.

— Oh! Doamna Tams a avut grijă de casă – o să mă duc să controlez după ceai. Şi i-am găsit Hildei o servitoare.

— Dar mie nu mi-ai spus nimic, zise Edwin, pe care-l uluia, nu pentru prima dată, felul cum femeile făceau totul pe ascuns.

— Nu? murmură Maggie cu un aer vinovat. Şi-apoi,

poate să vină Minnie şi să dea o mână de ajutor la nevoie, până când vă aranjaţi din nou. N-ar fi bine să aprindem lampa înainte de a începe?

În tihna călduţă a sufrageriei mici şi urâte – care peste puţină vreme va fi invadată de licitatori şi de cărătorii de mobile – în aroma de ceai şi de prăjituri calde, înconjurat de membrii familiei sale, atât de cunoscuţi, de îndrăgiţi şi în acelaşi timp dispreţuiţi, Edwin avu viziunea emoţionantă a noii sale vieţi cu Hilda, şi viziunea îi era întretăiată de frânturi de gânduri despre cândva superba mătuşă Hamps, care era acum părăsită în cimitir şi care şi începuse să fie dată uitării.

După ceai, îndată ce copiii fură trimişi acasă, Edwin i se adresă, stingherit, lui Albert:

— Am ceva pentru tine.

Şi îi întinse testamentul. Maggie şi Clara urcaseră sus.

— Ce-i asta?

— Testamentul mătuşii. îl avea Breeze şi mi l-a dat la cimitir. Se pare că abia azi dimineaţă a aflat de moartea mătuşii. Cred că din cauza asta a şi venit la înmormântare.

— Ei, fir-ar să fie! murmură Albert.

Mâna îi tremura când despături hârtia.

Mătuşa Hamps îl numea pe Edwin unic executor testamentar, lăsând întreaga ei avere în custodie pentru copiii Clarei. Evident, socotise că Edwin şi Maggie aveau tot ce le trebuia, şi că urmaşii lui Albert nu puteau fi ajutaţi cu adevărat decât într-un singur fel – cel pe care îl alesese ea. Testamentul era vechi de şapte ani, şi lucrul cel mai uluitor era că-l întocmise singură, copiind probabil anumite formulări din cine ştie ce sursă necunoscută. Era un testament judicios, deşi cam nemilos; prevederile sale, ca şi felul cum fusese întocmit, erau absolut caracteristice pentru autoarea lui. Prea meschină ca să angajeze un avocat, avusese totuşi un gest magnific de generozitate

faţă de copiii Benbow, pe care îi adora în felul ei pompos. Şi, în plus, fusese destul de inteligentă ca să nu invalideze testamentul prin vreun viciu de formă. Era tot atât de solid ca şi cum ar fi fost întocmit de un avocat.

Izbutise să-l pună pe Albert într-o situaţie exasperantă. Căci se simţea în acelaşi timp şi încântat şi jignit. Umilindu-l pe el, le oferea totul copiilor lui.

— Ce zici de asta? întrebă el, agitat.

— În ceea ce mă priveşte, e-n ordine, zise Edwin cu un râs scurt.

Şi era sincer, căci nu avea nici cea mai mică dorinţă să se înfrupte din modesta avere a mătuşii sale. Nu-i plăcea să fie tutore, dar ştia că nu are ce face, şi se obişnuise să aibă putere de decizie şi să domine. Albert va fi nevoit să i se supună, şi la fel şi Clara.

Maggie şi Clara se întoarseră în odaie, ca două surori iubitoare. Observară de îndată pe chipurile bărbaţilor că se aflau în faţa unui eveniment important.

— Ascultă, Clara, începu Albert, şi glasul îi tremura…

Capitolul XX DESCOPERIREA

I

Sâmbătă la amiază, cu câteva minute înainte de ora unu, Hilda îşi arătă faţa zâmbitoare în uşa biroului personal al lui Edwin, de parcă ar fi vrut să-l îmbuneze, şi zise:

— A trebuit să mă duc la croitoreasă după ce-am făcut cumpărăturile, aşa că m-am gândit să trec şi pe la tine. Apoi adăugă cu deferenţă: Dar pot să aştept dacă eşti ocupat.

E adevărat că din cauza doliului trebuise să se ducă la croitoreasă, şi că aceasta locuia în Shawport Lane, la nici patru minute de ateliere; dar toate acestea nu aveau nimic de-a face cu vizita ei care, făcând parte din planul Hildei, ar fi avut în orice caz loc.

— Sunt gata, zise Edwin, încântat de felul cum arăta

soţia sa în eleganta jachetă neagră cu mâneci largi, şi cu pălăria neagră, pe care le cumpărase la Londra. Ce-ai în pachet?

— E noua ta haină de birou, răspunse Hilda, aşezând pe birou pachetul pe care până atunci îl ţinuse oarecum după manşon. I-am aranjat mânecile.

— Aha! murmură Edwin încetişor. Ia svedem.

Bunăvoinţa pe care o arăta în legătură cu noua haină de birou o surprinse şi o încântă. Înaintea călătoriei pe care o făcuse cu George la Londra, el ar fi dezaprobat orice amestec al ei în felul său de a se îmbrăca, dar de la întoarcerea ei se arăta extrem de înţelegător. Gândi, simţindu-se mândră: „De fapt, e foarte uşor s-o scoţi la capăt cu el. N-am ştiut până acum care e calea cea mai bună”.

Noul ei sistem, care era unul din rezultatele contactului cu Londra şi care fusese inaugurat în urmă cu o săptămână pe peronul gării din Knype când coborâse din trenul de Londra, consta în special din zâmbete, controlul vocii, şi alte stratageme care să-l facă pe Edwin să creadă în orice discuţie că ea aprecia întru totul punctul lui de vedere. Şi adesea (Hilda rămase surprinsă s-o constate) prefăcătoria ei avea rezultatul aşteptat de a o face realmente să aprecieze punctul lui de vedere. Ceea ce era foarte curios.

Londra avusese într-adevăr un puternic efect asupra Hildei. Văzuse cele Cinci Oraşe de la distanţă, şi le găsise extrem de provinciale. Întrucât trăise ani întregi la Brighton, care este aproape o suburbie a Londrei, şi o scurtă perioadă de timp chiar la Londra, ea nu se putea socoti o provincială, în sensul deplin potrivit căruia Edwin, de pildă, era un provincial. Se dusese la Londra cu fiul ei, nu ca o provincială care căsca gura intimidată, ci cu siguranţa de sine a unuia familiarizat cu locurile. Şi odată acolo, tot dispreţul ei îngăduitor faţă de murdăria şi

simplitatea primitivă a celor Cinci Oraşe reînvie imediat. Descoperi că Charlie Orgreave, doctor cu o faimă destul de bună în Ealing (un cartier plin de doctori), devenise un londonez desăvârşit, iar Janet la fel, nemaifiind inutilă şi stingheră. Într-adevăr, cei doi îţi dădeau impresia că îşi găsiseră, în cele din urmă, locul potrivit după ce se născuseră în exil. Acelaşi lucru se putea spune şi despre Johnnie Orgreave, căsătorit acum în bună regulă cu blonda Adela (fosta superbă doamnă Chris Hamson), ai cărei bani îl ajutaseră să intre ca asociat într-o importantă firmă de arhitecţi din Russell Square. Johnnie şi Adela veniseră din Bedford Park în Ealing ca s-o vadă pe Hilda, iar Hilda cinase apoi cu ei în Bedford Park, la o masă luminată cu abajururi purpurii – o masă cu totul diferită în aspectul şi atmosfera ei de ceea ce se putea concepe în Trafalgar Road. Ideea curentă în cele Cinci Oraşe, potrivit căreia Johnnie şi soţia sa erau două fiinţe distruse din punct de vedere moral, care aveau să se ascundă toată viaţa de ruşine faţă de opinia publică ultragiată, părea pur şi simplu comică în Ealing şi Bedford Park. Aceşti oameni se refereau la cele Cinci Oraşe cu o afecţiune nepăsătoare, privindu-le oarecum de sus, ca o comunitate care, deşi având multe calităţi, nu ieşise încă din barbarie. Îşi închipuiau, fireşte, că şi Hilda socotea la fel, şi ea, după o clipă de ciudă secretă, îşi însuşi atitudinea lor. Când le mărturisi că nădăjduia să-l mute în curând pe Edwin într-o casă la ţară, ei o aprobară încântaţi, părând că nici nu puteau concepe o altă conduită. De altfel, respectul lor, ca să nu mai vorbim de consideraţia lor, pentru Edwin, omul de afaceri iscusit şi prosper, era vădit şi sincer. Cei doi fraţi Orgreave, cu toată strălucirea superficială de liber profesionişti, îl pizmuiau pe Edwin pentru stabilitatea situaţiei sale de comerciant. Iar Janet şi Adela, mergând la cumpărături cu Hilda, îi arătau, prin inflexiuni ale glasului şi ridicări din sprâncene al căror secret doar femeile îl

posedă, că soţia unui bărbat serios şi generos are tot atâta importanţă economică în Londra ca şi în cele Cinci Oraşe.

Şi astfel, când Hilda se urcă în tren la Euston, avea în cap un plan de bătaie care, comparat cu proiectele pe care şi le făcuse în după-amiaza episodului dezastruos cu servitoarele ce-o părăsiseră, le făcea pe acestea din urmă să pară incomplete şi copilăreşti. Şi se mai simţea şi ca un aventurier întors acasă, aducând în ţara-i sălbatică torţa sacră a civilizaţiei. Remarcase, mai bine ca oricând, valoarea superioară a suavelor şi rafinatelor metode mondene ale clasei mijlocii din metropolă, în comparaţie cu manierele din cele Cinci Oraşe, şi i se părea, în noul ei entuziasm faţă de arta de a trăi, că dacă existase vreodată o criză în relaţiile cu Edwin, de vină era numai stângăcia ei. îl vedea pe Edwin ca pe un instrument cu care puteai să cânţi, ea fiind interpretul virtuoz. O astfel de atitudine implica, fără îndoială, şi îngăduinţă. Dar era o îngăduinţă care nu afecta câtuşi de puţin tandreţea şi căldura dorului ei de Edwin. Emoţia îi sporea pe măsură ce trenul o ducea peste câmpia întunecată din decembrie, apropiind-o de el. Se gândi cu câtă onestitate îţi strângea el mâna şi câtă melancolie era în privirea lui. Ştia că era mai bun decât toţi oamenii pe care îi lăsase în urmă – fie mai capabil, fie mai demn de încredere, fie mai generos, fie toate trei la un loc. Ştia că cei mai mulţi dintre oamenii pe care îi lăsase în urmă erau în fond doar nişte snobi. „Oare devin şi eu snoabă?” se întrebă ea. Îşi mai pusese şi înainte această întrebare. „Nu-mi pasă dacă e vorba de snobism. Doresc anumite lucruri, şi vreau să le am, şi n-au decât să le spună cum le place”. Ca majoritatea femeilor, nu putea să fie speriată de denumirea dorinţelor ei. Se poate să fie snoabă într-o privinţă, dar în alta avea cel mai aprig dispreţ pentru tot ceea ce însemna Ealing. La Edwin nu aprecia nimic mai mult decât faptul că succesul în viaţă nu îi modificase vederile care erau la fel de ciudate cum fuseseră

întotdeauna; ştia că n-ar putea spune sincer acelaşi lucru despre ea însăşi; şi, neîndoielnic, fraţii Orgreave n-ar putea spune acelaşi lucru despre ei înşişi. Pentru vederile lui, îl admira nespus de mult.

Când trenul intră în zona industrială, încetinindu-şi viteza printre uliţele murdare şi întunecoase, şi se opri în gara Knype, în faţa unei mulţimi de chipuri şi a unor siluete cu jambiere şi impermeabile, iar frigul şi umezeala celor Cinci Oraşe pătrunseră prin uşa deschisă a compartimentului, inima i se strânse şi îi păru rău după eleganţa din Ealing. Dar în acelaşi timp inima îi bătea de o aşteptare extatică. îl zări pe Edwin, Edwin al ei, în doliu. O zări şi el; ochii i se luminară şi pe faţă apăru zâmbetul lui trist. „Da”, gândi ea, „este întocmai ca imaginea pe care mi-o fac despre el. E mai bun decât toţi. Lângă el mă simt în siguranţă. Ce păcat că l-am lăsat singur! Avea dreptate – nu era nevoie să plec. Dar sunt atât de impulsivă. Trebuie să fi suferit teribil cu toţi Benbowii ăia, şi scos din casa lui, pe deasupra”… Mâna lui o înfioră. În sinceritatea şi efuziunea totală a sărutului ei, încercă să-l răsplătească pentru toate jignirile trecute şi viitoare. Bucuria de a fi iar alături de el o făcea să tremure. Calmul lui placid o încântă. Gândi: „Îl cunosc eu, cu calmul lui placid!”

— Bună, băiete, i se adresă Edwin lui George, nepăsător, ca de la bărbat la bărbat. Ai avut grijă de maică-ta?

George răspunse ea un londonez. Porniră amândoi alături de ea. Era adevărat că George avusese grijă de ea. Londra îl maturizase; căpătase puţin din aerul celor din Ealing. Acum trecea cu capul de umărul lui Edwin. În mod surprinzător, devenise aproape bărbat. Şi ea îi avea acum pe amândoi. Pe peron o înconjurau cu protecţia lor masculină. Şi nu putea să nu observe adâncul respect pe care îl nutrea în taină George faţă de Edwin.

Dar în tot acest timp, în bucuria, încrederea,

dragostea, admiraţia, tandreţea ei, îl privea pe Edwin cu o superioritate îngăduitoare – pentru că avea anumite planuri spre folosul lui. Ştia mai bine decât el ce era spre folosul lui. Edwin era un provincial şi nici n-o bănuia. „Sărmanul meu băiat!” spusese ea înveselită în trăsură, trăgând brusc de un nasture ce abia se ţinea la vechiul costum cenuşiu pe care şi-l pusese sub noul palton negru. „Sărmanul meu băiat, în ce stare eşti!” – dând de înţeles, prin tonul ei de zeflemea drăgăstoasă, că fără ea e un om pierdut. Cu acest nasture ce abia se ţinea, ea îi arăta că îi este mamă, înger păzitor, salvator. Şi fleacul acesta dusese la o revizuire generală a garderobei lui, condusă de ea cu îndemânare metropolitană şi cu grija de a-i menaja susceptibilităţile.

Edwin încercă acum noua haină de birou, cu stânjeneala pe care nimeni, în afară de un filfizon odios, nu o poate evita în asemenea împrejurări.

— Pare mai călduroasă ca înainte, zise el, încântat s-o vadă că îl contemplă şi se interesează de el, mai ales în biroul lui.

Prezenţa ei aici, deşi uneori îl irita având impresia că îi lezează independenţa în afaceri, îi făcea plăcere. Avea impresia că nu era manşonul ei, acolo pe birou, ci manşonul unei femei ce-l plăcea, dar cu care relaţiile nu fuseseră reglementate de lege sau biserică.

— Da, zise ea. Am pus nişte piele de căprioară sub căptuşeală la spate.

— De ce?

— Păi nu spuneai că te trage de la fereastră, şi că frigul face rău la ficat?

Iar privirea ei spunea: „Nu-i aşa că sunt o femeie deşteaptă?”

Şi a lui răspundea: „Eşti”.

— Cu asta cred că am terminat, iubitule, zise ea, şi luând vechea haină de birou, o lăsă să cadă, cu un dispreţ

afectat şi fermecător, în coşul de hârtii.

Edwin strigă după funcţionarul său, care intră cu câteva scrisori de semnat. Şi sub privirile soţiei sale, Edwin le semnă, cu aerul unui ministru hotărând soarta unor provincii, în timp ce funcţionarul aştepta respectuos.

— Am rugat-o pe Maggie să vină la noi pentru acest sfârşit de săptămână, zise Hilda pe un ton indiferent când rămaseră singuri, în timp ce Edwin făcea ordine pe birou înaintea plecării.

De când se întorsese, Hilda se purta mult mai prietenos cu Maggie decât înainte – nu pentru că Maggie şi-ar fi dezvăluit cine ştie ce farmec nou, ci pentru că ea vedea în Maggie o victimă a nedreptăţii. În cursul săptămânii, nimic nu pusese mai tare la încercare noile metode ale Hildei faţă de Edwin decât dezvăluirea prevederilor din testamentul mătuşii Hamps, pe care ea le definise din capul locului ca fiind monstruoase. Pur şi simplu, nu putea înţelege calmul cu care le acceptase Edwin, şi s-ar fi înfuriat cumplit dacă asta s-ar fi întâmplat cu o lună mai înainte. Nu că ar fi râvnit la bani (era convinsă de acest lucru), dar nu putea suferi nedreptatea. De ce trebuiau Benbowii să se aleagă cu averea mătuşii Hamps, iar Edwin şi Maggie, care făcuseră de o mie de ori mai mult pentru ea, să nu aibă nimic? După părerea Hildei, soţilor Benbow ar fi trebuit să le fie ruşine, şi când Edwin îi aminti că nu erau vinovaţi de norocul care dăduse peste ei, doar printr-un miracol de stăpânire de sine putuse să spună amabil: „E foarte adevărat” – în loc să exclame batjocoritor: „Numai unul ca tine ar putea gândi aşa!” Iar când mai află că Edwin n-avea să primească nimic pentru strădaniile de executor testamentar şi tutore al copiilor Benbow, rămase fără glas. Văzându-l nepăsător la afirmaţiile ei în legătură cu nedreptatea ce i se făcuse lui, începu să vorbească despre nedreptatea făcută lui Maggie – Maggie pe care şi aşa ticălosul de Albert o lipsea de

dobânda ce i.se cuvenea. Edwin se văzu nevoit să se declare de acord cu ea în privinţa lui Maggie. Cât despre soţii Benbow, Hilda nu catadicsise să le spună nicio vorbă. O privire, un ton, o tăcere – fuseseră de ajuns ca să exprime tot ce gândea Hilda despre soţii Benbow.

— Oh! exclamă Edwin. Va să zică Maggie vine la noi pentru acest sfârşit de săptămână? Ei, nu-i rău deloc.

Ştia că Maggie le fusese de mare ajutor în problema slujnicelor şi că, întrucât a doua slujnică încă nu sosise, ea va face mai mult treabă în casă, şi nu se va comporta ca o invitată. Şi-o închipuia, împreună cu Hilda, împrietenindu-se şi mai mult în timp ce schimbau aşternuturi şi pături şi potriveau pernele, fiecare pe câte o latură a paturilor şi se simţi bucuros.

— Da, zise Hilda. Am trecut pe acolo azi dimineaţă.

— Şi ce face cu Minnie?

— Am aranjat şi asta, zise Hilda cu mândrie.

Edwin îi relatase amănunţit întreaga poveste a lui Minnie, şi ea reacţionase exact cum se aşteptase el. Îi luase cu ardoare apărarea lui Minnie, condamnând totodată fără cruţare atitudinea răposatei stăpâne.

— Mătuşa fetei era şi ea acolo când am trecut. M-am înţeles că o să se ducă la Stone, iar Maggie şi cu mine o să facem ceva pentru ea, şi după ce totul se va sfârşi aş putea s-o iau eu ca fată în casă. Maggie zice că probabil n-ar fi rea ca fată în casă. În orice caz, deocamdată totul e aranjat.

— Şi Maggie rămâne fără slujnică?

— Nu. O să aranjăm şi asta. Şi-apoi, bănuiesc că Maggie n-o să stea veşnic singură în casa aia!... Văd că haina e exact pe măsura potrivită.

— Exact! zise Edwin.

Întinsese pe birou o învelitoare contra prafului, cu marginea roşie dantelată, pe care Hilda i-o dăruise cu trei zile mai înainte.

Se uită la el cu o satisfacţie reţinută şi justificată, având aerul de a spune: „Lasă în seama mea absolut tot ceea ce mă priveşte, şi ai să vezi ce lină îţi va fi viaţa!”

Edwin n-ar fi lăudat-o pentru nimic în lume, iar ei tare i-ar fi plăcut să fie lăudată, rămânând mereu doar cu pofta de a fi lăudată. Dar acum, în loc să se supere din pricina rezervei lui zgârcite, îşi zise: „Bietul băiat! Nu se poate hotărî să facă complimente; asta-i. Dar ochii lui sunt plini de complimente încântătoare”. Era fericită, chiar dacă se temea puţin pentru viitorul apropiat. Stătea acolo, în biroul lui – acceptată şi respectată, deşi pentru el biroul era un sanctuar, rivalul budoarului ei. Simţea că planurile ei progresau.

Acum abordă adevăratul motiv al vizitei ei:

— M-am gândit că am putea să trecem să-l vedem pe Ingpen în după-amiaza asta.

— Bine, hai să mergem.

Ingpen era în convalescenţă şi stăruise, cu două zile mai înainte, să fie dus acasă la el, lângă târguşorul Stockbrook, câţiva kilometri mai la sud de Axe. Faptul că putuse părăsi spitalul era un exemplu surprinzător al puterii de voinţă a unui pacient. Rutina vieţii de spital exasperase atât de mult sufletul aproape însănătoşit al acestui adept al libertăţii, încât doctorul, infirmiera şefă şi prietenii fuseseră nevoiţi să se supună instinctului său.

— Nu există niciun tren potrivit la dus, şi absolut niciunul la întors în afară de cel care vine aproape la nouă. Şi nu putem merge cu biciclete pe vremea asta – cel puţin eu nu pot, mai ales pe întuneric.

— Atunci, ce-ar fi să mergem duminică?

— Duminica trenurile sunt şi mai proaste.

— Ce linie îngrozitoare! zise Edwin. Şi mai au neobrăzarea să ceară asemenea preţuri! îmi amintesc de Ingpen că-mi spunea de un tren acceptabil spre Knype dimineaţa, şi unul de întoarcere seara. Şi n-ar fi existat nici

acela, dacă mecanicul de locomotivă n-ar fi stat la Axe.

— Păcat că n-avem o cabrioletă, nu-i aşa? zise Hilda zâmbind cu vioiciune. Pentru că atunci, am fi putut lua din când în când calul de la atelier, şi n-ar costa aproape nimic în plus, nu crezi?

Îşi simţea inima bătându-i cu putere. Edwin clătină însă din cap, amabil dar cu fermitate.

— Nu pot amesteca două lucruri diferite! zise el.

Ea o ştia. Cunoştea întreaga teorie a negustorimii de vază din cele Cinci Oraşe în legătură cu folosirea cailor. Un măcelar putea să-şi înhame căluţul duminica pentru propria lui plăcere – în celelalte zile nu-l folosea niciodată de plăcere – dar negustorii care se bucurau de un prestigiu mai înalt decât măcelarii trăgeau o linie clară de demarcaţie între întreprindere şi casă, calul de la întreprindere neavând voie s-o treacă. Unul sau doi poate – dar nu dintre cei mai de vază – îmbrăcau un căruţaş într-o livrea, îi dădeau un joben ponosit şi îl socoteau vizitiu atunci când, în câte o după-amiază, conducea un landou sau o trăsurică cumpărată de ocazie la Axe sau Market Drayton. Dar cei mai mulţi nu aveau pretenţia de a poseda trăsuri particulare. Nu se obişnuia aşa ceva în comunitatea lor. Nici chiar familia Orgreave nu visase vreodată să aibă trăsură. Bătrânul Darius Clayhanger ar fi socotit o blasfemie chiar şi ideea de a avea trăsură. De fapt, mult timp după moartea bătrânului Clayhanger, tipografia se mulţumise să livreze comenzile cu un cărucior pe care-l împingea un băiat. Abia când Edwin descoperise că, de pildă, două mii de cataloage de hârtie specială nu puteau fi transportate ca lumea într-un cărucior de mână, se hotărâse să facă un pas uluitor: cumpărase un cal. Găsise un om demn de încredere cu numele de Unchpin care era şi căruţaş şi rândaş şi, după ce cumpărase un cal şi o cotigă acoperită, lăsase totul, în seama lui Unchpin. Fireşte, nu încercase niciodată să conducă singur cotiga.

Un Edwin Clayhanger nu putea fi văzut cocoţat pe o capră de cotigă. Nu ştia despre cai decât că trebuie adăpaţi înainte, şi nu după ce sunt hrăniţi, că dai un şiling pe săptămână la potcovar, şi un şiling pe zi pentru nutreţ şi că dacă mâi un cal mai mult de o sută cincizeci de mile pe săptămână, te poţi aştepta să i se umfle genunchii. Acasă, calul şi cotiga fuseseră tot timpul socotiţi ca aparţinând exclusiv întreprinderii, întocmai ca maşinile de tipărit sau motorul cu aburi.

— Îmi închipui, zise Hilda cu precauţie, că ai destul de lucru pentru un cal?

— Şi *încă* pe deasupra.

— Atunci, de ce nu cumperi încă unul?

Încerca să vorbească degajat, fără să pară interesată.

— Da, cum să nu? i-o întoarse Edwin. Şi să construiesc şi grajduri noi.

— N-ai loc destul pentru doi?

— Vino cu mine să vezi, şi atunci poate că o să fii mulţumită.

În clipa aceea începură să răsune peste tot sonerii, sirene şi fluierături. Era ora unu.

— Îmi dai voie?… Ţi s-a răsucit gulerul paltonului la spate. Stai să ţi-l potrivesc.

Şi îi îndreptă gulerul.

Ieşiră, trecând prin biroul funcţionarului, şi Edwin îl salută în treacăt, cu o mişcare din cap. Pe coridor treceau repede câteva fete şi câţiva băieţi. Niciunul dintre ei nu-i luă în seamă pe Edwin şi Hilda. Năvăliră cu toţii în stradă, de parcă atelierul ar fi luat foc.

— Dar ştiu că se grăbesc, nu glumă! murmură Hilda ironic.

— Şi de ce nu s-ar grăbi? protestă patronul, aproape supărat.

În curticică se afla cotiga fără cal, pe care scria pe amândouă laturile: „Edwin Clayhanger, Litografie şi

Tipografie cu Aburi, Bursley". Cotiga era adăpostită într-un şopron, şi ca să ajungi în grajd trebuia să treci mai întâi prin şopron. Aici, Unchpin, un grăsan de vreo patruzeci de ani, cu faţa brăzdată de cicatrice negre, era aplecat deasupra unei tocătoare de paie. Nu-i luă în seamă cinci intrară. În grajd se afla o boxă mare, unde un cal sur se mişca neliniştit.

— Vezi? murmură Edwin scurt.

— Oh! Ce frumos cal! Nu l-am mai văzut până acum.

— N-ai mai văzut-o, o corectă Edwin.

— E iapă?

— Aşa se spune.

— Nu ştiam că ai un cal nou.

— N-am luat-o încă. Am luat-o de încercare pentru două săptămâni, de la Chawner… Cum se descurcă, Unchpin? strigă el spre cealaltă încăpere.

Unchpin se întoarse spre ei.

— Niţel cam uşoară, mormăi el şi se răsuci iar spre tocătoarea de paie, pe care se părea că o repară.

— Aşa m-am gândit şi eu, zise Edwin.

— Dar e bună, adăugă Unchpin.

— Dar unde-i calul de dinainte? întrebă Hilda.

— Pe lumea cealaltă, răspunse Edwin. S-a prăbuşit mort săptămâna trecută.

— Ce-a avut?

Edwin clătină din cap.

— E un privilegiu al cailor să procedeze aşa, zise el. Mereu procedează aşa.

— Nu mi-ai spus nimic.

— Păi, nu erai aici, în primul rând.

Curioasă, dar prudentă, iapa îşi puse botul pe portiţa boxei. Hilda o mângâie. Ochii plini de mister ai calului, pielea frumoasă, spinarea largă, şi în general dimensiunile-i uriaşe faţă de oameni, tropotul copitelor pe paiele aşternute pe lespedea de piatră, mirosul grajdului – toate o

încântau pe Hilda.

— Aş putea să ador caii! şopti ea în extaz, ca pentru sine.

Se întreba dacă va reuşi să-şi impună voinţa în faţa lui Edwin, ca să cumpere o cabrioletă. Se „văzu mânând iapa sură, care va ajunge să se ataşeze de ea, într-o cabrioletă sclipitoare, cu Edwin alături pe banchetă. Gândul i se întorcea mereu cu pizmă la Tavy Mansion şi Dartmoor. Dar simţea că Edwin nu va putea să înţeleagă visul ei fermecător. Prevedea necazuri nesfârşite, certuri şi predici până îşi va putea atinge ţelul. Era aproape descurajată, când îşi aminti de hotărârile luate şi prinse curaj.

— Ascultă, Unchpin, zise Edwin. Crezi că boxa asta ar putea fi despărţită în două?

Unchpin se apropie tropăind cu picioarele lui încălţate în bocanci cu jambiere şi privi mohorât spre boxă. După ce o cercetă câtva timp, duse mâna la apcă spre Hilda.

— Se poate, anunţă el.

— Ar putea să intre în şopron şi o trăsurică. pe lângă cotigă?

— Da! Dacă vâri oiştea trăsurii sub cotigă. Da’ de ce întrebi, stăpâne?

— Aşa. Doar că vezi, cucoana vrea iapa asta.

După o pauză, Unchpin mormăi:

— Cucoana, aha!

Hilda se îndepărtase puţin şi ieşise în curte. Edwin se apropie de ea, aprins la faţă, dar căută să-şi risipească stinghereala făcându-i cu ochiul. Chipul Hildei era neclintit.

— Trebuie să mă întorc neapărat în birou, zise ea cu un glas straniu.

Şi o porni repede, urmată de Edwin. Simpson rămase puţin surprins când îi văzu că se întorc. În biroul lui Edwin,

Hilda închise uşa. Apoi se repezi la Edwin, care rămăsese nedumerit şi începu să-l sărute cu o furie neobişnuită, agăţându-se de gâtul lui deşi într-o mână mai ţinea manşonul. îl iubea pentru că era aşa cum era. Prefera metoda lui stranie, stângace de a-i îndeplini o dorinţă, de a ceda, de a-i satisface un capriciu, oricăror altor metode londoneze mai politicoase, mai convenţionale. Se gândi că niciun alt bărbat nu putea fi atât de profund romantic ca Edwin. Se dispreţuia pentru că se lăsase înşelată de faţa lui exterioară. Iar faţa pe care o vedea acum, prin prisma afecţiunii ei puternice, părea mărginită de culorile, curcubeului. Când ieşiră iarăşi din birou, după aceste clipe sacre, şi Edwin, la fel de însufleţit ca şi ea, aruncă totuşi o privire înapoi spre biroul învelit, spre seif şi celelalte obiecte din încăpere cu grija obişnuită aproape automată a unuia purtând pe umeri răspunderi mari, ea se întristă pentru că nu izbutea să pătrundă complet în sufletul lui impenetrabil şi să trăiască alături de el toate emoţiile lui, să înţeleagă melancolia derutantă din ochii lui. Dar era o tristeţe încărcată de bucurie; era aureola teribilei ei satisfacţii pentru firea lui, pentru triumful ei, şi pentru gândul: „Singură eu stau între el şi dezolare”.

II

— Ptrr! exclamă Hilda, tare, oprind iapa şi trăsurica în faţa hanului cu firma „Trăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască” de pe strada principală a satului Stockbrook, care se întindea cam la doi kilometri şi jumătate de la şosea, dacă o luai de la cele Cinci Oraşe spre Axe. Iapa se opri, şi se văzu că din trup îi ieşeau aburi.

— Ha! exclamă Edwin cu o uşoară ironie binevoitoare. Am ajuns fără vreun os rupt!

Din curtea grajdului ieşi un om şi se apropie de trăsură.

Satul Stockbrook îţi crea iluzia, pe care sute de sate englezeşti o dădeau în dimineaţa aceea de Crăciun, că de

fapt se numea Arcadia, că desăvârşirea fusese atinsă, şi că forţele civilizaţiei nu puteau merge mai departe. Mai suav decât un sat olandez, incomparabil mai dichisit, mai curat şi mai împodobit decât un sat franţuzesc, satul îţi arăta, în atmosfera liniştită, paşnică a unei lungi tradiţii, un amestec pitoresc de arhitecturi ale căror trăsături erau aproape toate frumoase. Şi dacă o familie formată din şapte persoane stătea într-o căsuţă de două camere, sub un acoperiş de paie deformat de greutatea anilor, fără apă şi fără canalizare, şi de asemeni fără libertate, privitorul era îndrituit totuşi să tragă concluzia că, prin cine ştie ce virtute misterioasă, ei duceau o existenţă graţioasă, fericită, ba chiar ideală – în special în ziua de Crăciun, deşi de Crăciun era şi zi de plată trimestrială a chiriei – pe care n-ar dori în ruptul capului s-o schimbe. Cine ar fi putut crede că taţii de familie beau pâinea copiilor lor în ciudata cârciumă din ospătăria aceea îmbrăcată în iederă – o cârciumă menită să extazieze inima oricărui călător american, şi care se numea „Trăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască”? Cine ar fi putut crede că metodiştii wesleyeni ce începuseră de pe acum să cânte o colindă de Crăciun în micuţa capelă în stil georgian, şi ceilalţi credincioşi risipiţi până în cimitir, se urau între ei cu un dispreţ care n-avea moarte, fiecare pretinzând că deţine monopolul în cunoaşterea a ceea ce nu poate fi cunoscut? Dar, la urma urmei, iluzia de a te afla în Arcadia nu era în întregime o iluzie. Acest sat liniştit, îmbrăcat în chiciură, cu aerul lui de sărbătoare, cu copacii nemişcaţi, vrăjiţi sub cerul vast acoperit de nori de nepătruns, atinsese un fel de desăvârşire relativă – sfârşitul unei epoci care îşi aştepta dispariţia.

Edwin nu se învoise prea uşor cu ideea de a închide casa toată ziua şi de a lua masa de Crăciun împreună cu Tertius Ingpen. Deşi socotea în general obiceiurile de Crăciun, cu vizitele de familie, cu darurile pe care oamenii

şi le fac unii altora, cu activitatea febrilă de la bucătărie, cu veselia oarecum nesinceră, cu ceasurile de plictiseală şi apoi cu regretele stomacale, mai mult un chin decât o plăcere, cu toate acestea renunţă cu greu la ele, având senzaţia că încalcă ceva sacru. Dar starea lui Ingpen, dorinţa fierbinte a Hildei şi felul ei sâcâitor de a-i făgădui o surpriză, precum şi faptul că tot nu aveau servitoare fuseseră argumente serioase ca să-l convingă.

Şi deşi plecase din Trafalgar Road prost dispus şi cârcotaş, gândindu-se tot timpul la casa pustie şi rece, ajunsese la Stockbrook palpitând de fericire şi mândru de Hilda – mândru de verva, de stăruinţa ei, şi de faptul că reuşise să-şi facă voia. îl dusese şi pe el pe valul noului ei entuziasm pentru trăsurile cu cai. îl ademenise să cheltuiască o mare sumă de bani pe o cabrioletă, harnaşament nou, pleduri, un şorţ de vizitiu şi un bici elegant, îl istovise pe Unchpin, dăduse peste cap rutina întregului atelier litografic şi scosese aburi din iapă, în hotărârea ei de a învăţa să conducă. Scosese trăsura noaptea ca să ia lecţiile. Pe de altă parte, nu se arătase câtuşi de puţin grăbită să cumpere un al doilea cal pentru nevoile negoţului, aşa că al doilea cal nu fusese cumpărat încă.

Când anunţase că îi va duce ea singură cu trăsura, pe soţul şi pe fiul ei, până la Stockbrook, Edwin se împotrivise cu hotărâre; dar Unchpin îi luase parte, căci ea făcuse, împreună cu Unchpin, un drum de două ori mai lung, şi acum el socotea că era capabilă să conducă, iar Iapa (în vârstă de opt ani) era un animal pe care te puteai bizui; şi-apoi, ţinea să aibă şi el liber de Crăciun. Astfel că Hilda triumfase. Mânând iapa pe deal în sus – şi tot astfel în jos – ajunsese cu bine la Stockbrook; iar aerul victorios cu care opri în faţa hanului „Trăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască” era adorabil. Toată fiinţa ei radia fericirea şi mândria unei puştoaice. Edwin era gata să creadă că prin simpla putere

a voinţei, ea crease efectiv cabrioleta şi accesoriile – şi chiar şi iapa! Şi îşi zise că el nu trăise în zadar, dacă îi putea oferi bucuriile care se puteau citi acum pe chipul ei. Tenacitatea ei uneori tiranică şi micile certuri care tot izbucneau, cu toate hotărârile bune luate cu câteva săptămâni în urmă, erau uitate şi iertate. I-ar fi dăruit încântat toate economiile lui, ca să-i satisfacă un capriciu. Un cal şi o trăsură, sau chiar o pereche de cai şi un landou, erau un preţ neînsemnat pentru bucuria ei de fetiţă şi pentru propria sa linişte în casa şi întreprinderea la care ţinea atât de mult.

— Prindeţi-mă, amândoi! strigă Hilda.

Edwin se dăduse jos şi, ocolind trăsura, se îndrepta spre trotuar, unde George stătea cu chipul zâmbitor. Rândaşul, într-o atitudine clasică, se afla la botul iepei.

Hilda sări cam furtunos, şi Edwin întinse braţele, atenuând puţin săritura. Borul pălăriei ei de catifea se izbi de fruntea lui, împingându-i şapca. Ţinând-o o clipă în braţe pe soţia lui – ciudat de supusă şi molatecă – el simţi parfumul catifelei, suav, şi feminin, şi intim. Întreaga fericire a Hildei păru să-l năpădească, şi îşi dădu seama că această fericire îi era de ajuns. Nu dorea o fericire proprie. Dorea să trăiască doar prin ea. Mulţumirea lui era profundă, completă, copleşitoare.

Dar în acelaşi timp, gândindu-se că Hilda nu era preocupată şi de soarta iepei, îi spuse grăjdarului:

— Pune pătura pe ea, te rog.

— Hei! Iată-l pe domnul Ingpen! anunţă George, aruncând o pătură colorată peste iapă.

Ingpen, palid, bine înfofolit, venea încet de la cotitura drumului, făcând semne cu mâna şi zâmbind. Avusese o recidivă, după ce ieşise afară prea devreme, şi acum începuse să-şi revină.

— Am vrut să mă asigur că aţi sosit, zise el strângându-le mâna. Sărbători fericite, tuturor!

— Ai făcut bine că ai ieşit, băiatule? îl întrebă Edwin cu căldură.

— Că am ieşit? Da. Sunt sănătos tun. Şi mi s-a recomandat puţină mişcare.

Se aplecă vesel spre George şi îl bătu peste piept pe adolescentul voinic.

— Ce facem cu pachetele tale, Hilda? întrebă Edwin.

— Oh! O să le luăm mai târziu.

— Mai târziu?

— Da. Acum veniţi încoace – până nu îngheţaţi, şi îi făcu cu ochiul lui Ingpen, care îi răspunse în acelaşi fel. Vino, dragul meu. Nu-i departe. Trebuie să trecem peste câmp.

— O bag în grajd, domnule? îl întrebă rândaşul pe Edwin.

— Da. Şi fricţioneaz-o puţin, răspunse el absent, tot gândindu-se la aluziile Hildei în legătură cu o surpriză.

Inima nu-i prevestea nimic bun. Ingpen şi Hilda arătau de parcă ar fi complotat, înţelegându-se între ei şi punând ceva la cale. Se gândi că a trăi alături de o femeie înseamnă a trăi alături de un vulcan – nu ştii niciodată când poate avea loc o erupţie periculoasă.

În nici trei minute, prima catastrofă, şi cea mai mică, se şi produse.

— Cam cleioasă cărarea asta a ta, zise Edwin jenat.

Toţi patru se târau prin argila negricioasă de sub un gard de tufişuri, în care se zăreau câteva bobiţe roşii.

— Alaltăieri era tare ca piatra, zise Hilda.

— Oh! Deci ai fost aici şi alaltăieri?… Ce-i cu casa aceea de colo? îl întrebă Edwin pe Ingpen.

— A ghicit dintr-odată! murmură Ingpen şi apoi izbucni într-un hohot de râs în cascadă.

Partea de sus a unei case de la sfârşitul secolului al optsprezecelea, scundă şi pătrată, cu ziduri galbene, ferestre negre fără perdele, hornuri subţiri şi înalte şi cu

acoperiş de ardezie albăstruie, se zărea ca un fruct gigantic şi misterios într-un pâlc de copaci de diferite soiuri, dintre care unii verzi.

— Ladderedge Hall, băiete, zise Ingpen. Reşedinţa familiei Beechinor de aproape un veac.

— „Reşedinţa", care va să zică! murmură Edwin sarcastic.

— E nelocuită de doi ani, adăugă Hilda cu vioiciune. Aşa încât ne-am gândit să aruncăm o privire.

Şi Edwin îşi zise că bănuise tot timpul care va fi surpriza. Era uluitor cât de repede putea trece un om de la o bucurie vie la o tristeţe neagră, şi deznădăjduită. Ea ştia prea bine ce mult îi repugna lui ideea de a trăi la ţară, şi că nimic nu-l va putea determina să consimtă. Şi totuşi, a trebuit să-i întindă această cursă, să pregătească o asemenea surpriză infantilă, şi astfel să-i strice Crăciunul, ca care cu câteva clipe în urmă fusese în braţele lui însăşi întruchiparea supunerii! Nu scoase nicio vorbă. Fredonă câteva note şi privi degajat în dreapta şi-n stânga, silindu-se să pară nepăsător. Prezenţa lui Ingpen şi a băiatului, şi faptul că era Crăciunul, îl împiedicau să spună ce gândea. Nu putea să se oprească deodată, să înfigă bastonul în pământ, şi să ţipe furios: „Ascultă aici! O dată pentru totdeauna nu vreau să mai aud de o casă la ţară! Aşa încât să fim înţeleşi – dacă vrei ceartă, n-ai decât!"

Trebuia să-şi păstreze aerul amabil şi cu cât mai bine dispus cu atât mai bine – în tot cursul zilei. Dar, în inima sa, era foc şi pară împotriva Hildei. Toate calităţile ei pozitive deveneau neînsemnate, toate aprecierile lui binevoitoare păreau ridicole. Era o femeie imposibilă. Vedea în viitor numai necazuri, căci cunoştea îndârjirea ei în dispute, ca şi totala ei lipsă de scrupule, de bun simţ şi de bună cuviinţă. îi oferise un cal şi o trăsură – numai ca să-i facă pe plac – şi iată care era răsplata! Cu cât faci mai multe concesii unor asemenea fiinţe, cu atât doresc mai

mult! Dar nu-i va mai face nicio concesie. Gata cu compromisurile... Bătălia se va duce chiar în această seară... Simţea aproape o voluptate în deprimarea lui cruntă şi hotărâtă. Continua să privească degajat în jur, şi din când în când mai fredona câteva note.

Trecând peste un pârleaz, dădură de un drumeag plin de făgaşe, şi iată în faţă poarta de fier şubrezită de la Ladderedge Hall, cu plăcuţa unei agenţii imobiliare. O mică alee curbă, acoperită cu pietriş, prin care se iţeau fire de iarbă, ducea la intrarea principală a casei. În faţă se vedea o peluză, apoi o grădină cu flori, şi dincolo de ele o păşune; în fund era o grădină de zarzavat, şi mai departe nişte grajduri; o întreagă proprietate! Ingpen scoase o cheie uriaşă din buzunar. Complotul fusese bine pregătit; victima era socotită un naiv, un prostănac, un mieluşel.

În încăperile pline de umezeală, Edwin privea fără să vadă, şi auzea ca prin vis, fără să asculte. Acesta era holul, aceasta sufrageria, aici salonul, dincolo odaia de dimineaţă... Cămine cu poliţe de marmură albă, grătare preistorice, tapete atârnând în fâşii, pânze de păianjen, duşumele strâmbe, tavane jupuite, fantasme invizibile ale reminiscenţelor umane! Aceasta era bucătăria, uriaşă; apoi cămara, uriaşă, şi oficiul, şi mai uriaş (cu minerul unei pompe, alături de cloaca de lături)! Nici apă curentă. Nici gaze. Şi ce era încăperea aceea care dădea în bucătărie? Oh! Era probabil sala servitorilor... Sala servitorilor, nu zău! Iată-l deci pe Edwin Clayhanger locuind într-un „conac”, care avea şi o „sală a servitorilor”! Inimaginabil snobism! Nu va mai fi în stare să-şi privească prietenii în faţă... La primul etaj, dormitoare fără sfârşit, dar nicio baie. Aici, totuşi, era un dormitor mai mic, care putea fi transformat într-o baie splendidă...

Ingpen, veşnicul expert, plănuia un rezervor de apă în pod, şi începu să explice pe unde vor trece ţevile de apă. George, agitat, înţelegând că trebuie să se comporte ca un

arhitect, alergă la mansardă ca să cerceteze la faţa locului problema rezervorului de apă, şi Ingpen se duse după el. Edwin privea pe fereastră priveliştea satului idilic, aşternându-se mai jos pe câmpia în pantă.

— Vino şi tu, Edwin, îl îmbie Hilda.

Da, se prefăcuse profund îngrijorată de sănătatea burlacului suferind şi nechibzuit care era Tertius Ingpen. Îi făcuse mereu vizite, ca să vegheze asupra convalescenţei lui. Neţinând seama de dispreţul pe care-l nutrea Ingpen faţă de femei, se împrietenise cu el chiar mai mult decât Edwin. Şi prin atenţiile, prin simpatia ei, făcuse ca Edwin să pară nepăsător în comparaţie cu ea. Şi, în tot acest timp, ea nu urmărise decât un singur scop – cu câtă perfidie copilărească!

În pustietatea casei, glasul lui Ingpen şi al lui George răsunau deasupra celui de-al doilea şir de scări.

— N-are rost să mergem în pod, mormăi Edwin de pe palier.

Hilda, pe jumătate alintându-se şi pe jumătate iritată, protestă:

— Hai, Edwin, nu fi urâcios.

O urmă pe scară în sus, resemnat. Zidul faţadei se ridica aproape până la ferestrele din pod, acoperindu-le şi întunecându-le.

— Veselă privilişte! mormăi Edwin.

Îl auzise pe Ingpen spunând că întreaga proprietate putea fi închiriată cu şaizeci şi cinci de lire pe an, plus reparaţiile, şi că probabil cu o mie două sute de lire ar putea fi cumpărată. Un adevărat chilipir.

— Ah! murmură Edwin. Cunosc eu contractele astea de închiriere cu obligaţia reparaţiilor. Nici cu o mie de lire n-ai putea să transformi grajdul acesta într-o casă de locuit.

Îşi dădu seama că Ingpen şi Hilda schimbară priviri între ei.

— E mai mare decât Tavy Mansion, zise Hi. lda.

Tavy Mansion! Acesta era secretul! Tavy Mansion explica toată uneltirea ei. Alicia Hesketh avea o casă frumoasă, iar Hilda trebuia să aibă una şi mai frumoasă. Ea, Hilda, mai mult ca oricine, era o snoabă. De mult bănuise el asta.

I-o reteză imediat:

— Categoric nu e mai mare decât Tavy Mansion! Nici pomeneală.

— Oh, Edwin! Cum poţi să spui aşa ceva?

Sub portal, pe când Ingpen încuia uşa la loc, Edwin spuse într-o doară, cu un aer superior, voios:

— Nu-i chiar atât de rău. Cred că există sute de case ca asta peste tot pe la ţară – la un preţ de nimic.

Tot drumul până la han domni stingherala, şi cu toţii luptară împotriva ei cu demnitate, zâmbind, râzând, făcând tot felul de remarci despre măcălendri, despre cer, despre masa de Crăciun.

— Va să zică, s-a hotărât că o să pleci la Londra după ce termini şcoala, puştiule, zise Tertius Ingpen, ca să umple un gol primejdios al conversaţiei.

George, îmbrăcat ca bărbaţii şi destul de mare acum ca să se amuze şi să nu fie jignit că i se spunea „puştiule”, confirmă ştirea, cu glasul său ce începea să se îngroaşe.

Iar Edwin gândi: „În orice caz, eu sunt ultimul care să audă asta!”

E-adevărat, Hilda îi spusese că, în timpul vizitei la Londra, se discutase din nou proiectul de a-l da pe George în ucenicie la Johnnie Orgreave, dar nu-i spusese că se luase o hotărâre în această privinţă. Deşi Edwin, din mândrie şi prudenţă, nu-şi mărturisise gândul – George fiind problema ei şi nu a lui –, dar nu arătase pic de entuziasm pentru acest proiect. Johnnie Orgreave coborâse mult în stima lui – aproape la fel ca şi Jimmie, ale cărui excentricităţi conjugale scandalizaseră cele Cinci

Oraşe şi desăvârşeau ruina familiei Orgreave; şi chiar şi Tom, care devenise un avar. Ba mai mult, nu ţinea deloc ca George să se ducă la Londra. Ce nevoie era ca George să se ducă la Londra? Provincialul priceput şi prosper din Edwin privea cu o neagră gelozie Londra, socotind-o un rival superficial şi strălucitor. Şi acum afla de la Ingpen că destinul lui George fusese hotărât... Şi ăsta să fie un lucru de mică importanţă?

Se aşteptau „ei" oare cu adevărat ca el să facă drumul de la Ladderedge Hall până la întreprinderea sa, şi de la întreprindere până la Ladderredge Hall în fiecare zi lucrătoare, până la sfârşitul vieţii? râse sardonic în sinea sa.

Soarele ieşi din nou, şi George îl salută cu urale. Iar Edwin, spre marea sa mirare, constată că i se făcuse foame.

III

— Să ştii că n-am de gând să iau casa aceea, zise Edwin pe un ton degajat, dar confidenţial, într-o pauză care urmă unei lungi analize făcute de Ingpen, asupra senzaţiilor sale de la spital, înainte de a fi în afară de orice pericol.

Şedeau în faţa căminului, unde ardea un foc splendid şi generos, în sufrageria lui Ingpen.

Acesta, trântit într-un fotoliu vechi şi prea puţin confortabil, congestionat la faţă din cauza digestiei, ridică din sprâncene, se uită cruciş la ţigara pe care o ţinea între buze, şi vorbi imparţial:

— Nu. Aşa mi-am zis şi eu. Fireşte, trebuie să înţelegi că a fost ideea Hildei să mergem acolo. Eu n-am făcut decât să mă supun – lucrul cel mai simplu de făcut în asemenea cazuri!

— Desigur.

În felul acesta, amândoi se situau pe un plan superior femeii capricioase şi fluşturatice, o dădeau la o parte şi se

simţeau într-o mai mare intimitate sinceră, ca într-o lume exclusiv masculină.

În tăcerea care urmă, plină de satisfacţie şi uşurare, îl putură auzi pe George, în salonul de deasupra, exersând din nou partea de pian a unei sonate pentru vioară de Haydn, pe care o încercase destul de timid împreună cu Ingpen, în timp ce aşteptau masa.

Ingpen începu pe neaşteptate, încruntându-se:

— Ascultă, bătrâne! De ce nu mi-ai spus niciodată că ai găsit o anumită persoană în odaia mea din Hanbridge, atunci, în noaptea când te-am trimis la mine?

Edwin se înfioră, şi de plăcere şi de teamă, gândindu-se că va urma o confidenţă importantă.

— Nu era treaba mea, răspunse el cu vioiciune.

Dar tonul lui voia să spună: „Poţi să ai deplină încredere în loialitatea şi discreţia mea”.

Iar Ingpen, răspunzând tonului lui Edwin, vorbi cu o simplitate şi sinceritate care îi merseră acestuia la inimă:

— Fireşte că eram absolut sigur de discreţia ta... I-am dat doamnei toate asigurările, şi Ingpen schiţă un zâmbet.

Din trufie, Edwin nu-i spuse lui Ingpen că nu-i suflase o vorbă Hildei, iar Ingpen, tot din trufie, nu-i spuse lui Edwin că-şi închipuia acest lucru.

În clipa aceea Hilda intră în odaie, fredonând o colindă pe care câţiva copii din Stockbrook o cântaseră în pragul uşii la prânz.

— Nu vă fie teamă – n-am să vă întrerup. Ştiu că discutaţi secrete, zise ea ştrengăreşte, nebănuind cât de aproape de adevăr era.

Ingpen, păstrându-şi admirabil prezenţa de spirit, răspunse ironic:

— Nu cumva vrei să spui că i-ai şi explicat doamnei Dummer cum trebuie să-mi gospodărească casa?

— Mai bine spuneţi-mi în cât timp se poate strânge

masa, spuse Hilda.

Masa de Crăciun, servită de o ţărăncuţă într-un şorţ mare alb-albăstrui, angajată temporar s-o ajute pe doamna Dummer, menajera, fusese nemaipomenită. Singurul ei cusur era că, într-un fel, avea aerul de a fi cerut un efort special destul de mare; şi deşi contribuiseră întrucâtva la reuşită şi bunătăţile aduse de Hilda, Ingpen era îndreptăţit să se simtă mulţumit ca gazdă şi burlac, lucru pe care nu-l ascundea. Dar acum, sub privirea zeflemitoare a Hildei, nu numai masa, ci şi odaia şi întreaga casă treceau pe ultimul plan. Se vedea limpede cât de imperfecte erau şi faţa de masă şi tacâmurile; dezordinea sticlelor, paharelor şi ceştilor amintea de sufrageria unui club de mâna a doua. Neorânduiala odăii, plină de grămezi de ziare, reviste, hârtii, cărţi, cutii şi truse de instrumente muzicale, îl acuza din plin pe solitarul despot care punea în fiecare zi lucrurile unde se nimereau, interzicând cu stricteţe să fie schimbate de la locul lor. Ochii scânteietori ai Hildei păreau să provoace fiecare colţ şi ungher întunecos să-şi arate jalnica murdărie, iar înclinarea maliţioasă a capului mărturisea într-un fel misterios că în ultimele două săptămâni iscodise toate tainele funeste ale acestei hardughii rudimentare şi lipsite de graţie.

— Masa, i-o întoarse Ingpen cu curaj, o să fie strânsă atunci când asta n-o să mă deranjeze.

— Foarte bine, zise Hilda. Dar doamna Dummer vrea să termine cu spălatul *vaselor*.

— Ascultă-aici, cucoană, replică Ingpen. Eşti o mică rază de soare, şi aşa mai departe, şi eu sunt primul care să ţi-o spun; dar eu nu sunt bărbatul tău, şi zicând asta făcu un gest de avertizare. Să nu cumva să-mi spui că îţi pare rău de femeia care mi-ar deveni soţie. Gândeşte-te la ceva mai original, şi izbucni în râs.

Hilda se apropie de fereastră, privind afară ziua ce se stingea.

— De fapt, am venit doar să vă spun că e aproape trei fără un sfert, şi că mă duc cu George până la han, ca să aducem cabrioleta. Simt nevoia de puţină mişcare. O să ajungem acasă pe întuneric.

— Oh! mai bine rămâneţi la ceai, şi o să vi se ierte totul.

— Să călătorim spre casă pe întuneric? Nu prea mă atrage! murmură Edwin.

— Văd că ţi-e teamă de felul cum conduc, zise Hilda.

Când Edwin şi Ingpen rămaseră din nou singuri, expresia lui Ingpen se schimbă imediat; arăta la fel ca atunci când i-a întrerupt Hilda, iar Edwin, care-şi înăbuşise curiozitatea, fierbea de nerăbdare.

— Soţul ei se află într-un ospiciu de nebuni, trebuie să-ţi spun, zise Ingpen.

— Al cui soţ?

— Al tinerei femei despre care vorbeam.

Pentru Edwin, parcă se deschisese o uşă într-un zid, lăsând să se întrevadă o vastă şi nebănuită grădină romantică.

— Serios?

— Da, dragul meu, urmă Ingpen liniştit şi rezervat, dar nu fără o oarecare mândrie naivă şi sinceră pentru a-i fi arătat minunata grădină. Şi n-am cunoscut-o la vreun concert, sau pe Canal Grande, ori ceva în felul ăsta. Am cunoscut-o într-o fabrică din Oldham, în timp ce îmi exercitam meseria. El era patronul fabricii. Am intrat la un moment dat într-un birou, şi el era întins jos pe podea, iar ea îşi ştergea picioarele pe pieptul lui. Şi el o implora tot timpul: „Nu le ştergi cum trebuie. Mai tare! mai tare!” Asta era mica lui slăbiciune, înţelegi. Se credea un preş pentru şters picioarele. Ea încerca de săptămâni întregi să ascundă nebunia lui, însoţindu-l la birou şi peste tot, ca să-l calmeze. Ingpen începu să vorbească mai repede şi mai agitat: În viaţa mea n-am văzut un lucru mai cumplit! Şi să

dau peste el aşa, deodată, înţelegi... Avea în el ceva absolut îngrozitor, cum stătea întins acolo, iar ea tot încercând să-l calmeze făcându-i pe voie. Trebuia să-i fi văzut expresia serioasă de pe faţă, cum ţinea neapărat ca ea să-şi şteargă cum se cuvine picioarele pe el. Şi chipul ei când m-a zărit. Ah! îngrozitor! îngrozitor! Ingpen se opri şi apoi continuă mai liniştit: Fireşte că m-am lămurit numaidecât. Nici nu era greu să te lămureşti. A înnebunit de-a binelea chiar în aceeaşi după-amiază. Şi de atunci e, mai mult sau mai puţin, nebun de legat.

— Ce lucru groaznic... Au copii?

— Nu, slavă Domnului! răspunse Ingpen din nou tulburat... Dar nu uita că ea este încă soţia acestui dement, care probabil că va trăi o veşnicie. E legată de el ca şi cum ar fi legată de un stâlp. Astea sunt legile noastre care nu îngăduie divorţul în asemenea cazuri. Nu-i îngrozitor? Nu-i de neconceput? Gândeşte-te numai la situaţia bietei femei!

În ochii lui Ingpen se citea indignarea.

— Groaznic! murmură Edwin.

— Şi e complet singură pe lume! urmă Ingpen. Nici nu ştiu ce s-ar fi făcut fără mine. Nu avea prieteni – în orice caz, prieteni cu puţin bun simţ. E uimitor cât de solitare sunt unele perechi!... Asta a îmbătrânit-o îngrozitor. E mult mai tânără decât pare. Din fericire avea nişte bani – de fapt, avea destui.

Oricât de mult îl impresionase pe Edwin descoperirea atât de romantică a unei femei în odaia lui Ingpen din

Hanbridge, acum însă era şi mai impresionat. Revedea întreaga scenă, dar mult mai plină de poezie. Se învinui că fusese orb, ba chiar că avusese o atitudine prea severă faţă de biata femeie. Acum o înzestra cu calităţi minunate. Aventura, atât de tragică şi plină de duioşie tainică, era fermecătoare. Cât de minunate trebuiau să fie relaţiile dintre Ingpen şi această femeie, dacă putea să se ducă noaptea, fără a-l anunţa dinainte, în bârlogul lui,

aşteptându-i cu încredere întoarcerea! Ce divină surpriză pentru el, ce înfocată revedere! îl invidia pe Ingpen. Şi îl mai şi admira, căci era limpede că Ingpen se arătase foarte abil în această legătură. Şi ştiuse cum să-i câştige devotamentul.

Cu un aer de imparţialitate, Ingpen continuă:

— Mă tem că n-ai văzut-o în împrejurările cele mai favorabile. E foarte sfioasă – şi fireşte că era cu atât mai mult când ai văzut-o. Când sfiala i se risipeşte, e cu totul altă femeie. Primele două sau trei dăţi când am întâlnit-o, trebuie să-ţi spun că n-am socotit-o mai mult decât o femeie drăguţă şi amabilă – înţelegi ce vreau să spun. Dar e mult mai mult decât atât. Nu ştie să cânte la niciun instrument, dar cred că posedă un adevărat simţ muzical. Are timp de citit, şi citeşte destul. Şi dovedeşte mai multă înţelegere, o înţelegerea aproape masculină, decât orice femeie pe care am cunoscut-o.

„Aşteaptă un pic!” gândi Edwin. Dar simplitatea acestui om de lume îi plăcea şi îi dădea o confortabilă senzaţie de superioritate.

Iar cu glas tare spuse, arătându-se înţelegător:

— Bun!... După câte înţeleg, acum trăieşte în cele Cinci Oraşe?

— Da, adeveri Ingpen, după o scurtă ezitare.

Avusese un glas ciudat, semnificativ, cu o modestie căutată. Prin această singură monosilabă părea să-i comunice lui Edwin: „Nu pot s-o neg. Avea nevoie de mine, şi până la urmă m-a urmat aici!”

Edwin rămase din nou impresionat în faţa revelaţiei acestui romantism ce se ascundea în jalnica banalitate a celor Cinci Oraşe.

— De fapt, urmă Ingpen, nu ştii niciodată care ţi-e norocul. Dacă ar fi fost liberă, poate că aş fi fost destul de prost ca să mă însor.

— De ce spui asta?

— Pentru că ar fi o prostie să mă însor, zise Ingpen, ei ocănindu-şi cu unghia dinţii din faţă şi părând să vorbească chibzuit, stăruitor, cu o calmă detaşare.

— De ce? întrebă Edwin, stăruind şi el, dar cu teamă, de parcă spiritul de aventură în căutarea adevărului îl împingea spre primejdii fatale.

— Căsnicia nu-şi merită preţul – pentru mine, cel puţin. Ştii, sunt un tip mai ciudat, şi Ingpen o spuse serios, pregătit să privească imparţial afirmaţia că era ciudat. Adevărul este, dragul meu, că după părerea mea libertatea valorează mai mult decât orice aş obţine în căsătorie.

— Toate astea sunt foarte bune, zise Edwin, încercând să vorbească cu aceeaşi convingere imparţială ca şi Ingpen, dar fără să reuşească. Dar iată ce pierzi! Uită-te cum trăieşti!

Aproape involuntar, examina cu mulţumire de sine odaia neaspectuoasă, neîngrijită, şi privirea păru să-i pătrundă prin tavane şi pereţi, descoperind şi dezaprobând întreaga casă lipsită de farmec, de sus până jos.

— De ce? Ce are? replică Ingpen, tulburat; o uşoară roşeaţă i se urcă în obraji. Nimeni nu are un pat mai confortabil sau ghete mai confortabile decât mine. Câte femei pot face o cafea atât de bună ca a mea? Nu s-a născut încă nicio femeie care să facă un ceai atât de gustos. Am tot ce-mi trebuie.

— Nu, n-ai. Ce rost are să vorbim despre cafea, ceai şi paturi?

— Păi, ce altceva îmi mai lipseşte? Dacă te gândeşti la perne şi draperii elegante, mulţumesc, nu!

— Ştii foarte bine la ce mă gândesc… Şi-apoi, „libertatea”, cum spui tu. Ce înţelegi prin libertate?

— Nu înţeleg, zise Ingpen, liniştit şi binevoitor, ceea ce s-ar putea numi libertate fizică. La asta aş renunţa, îmi place o oarecare dezordine, de pildă, şi nu cred că absenţa prafului pe mobile este lucrul cel mai important din lume;

şi nu mi-ar păsa câtuşi de puţin să renunţ la toate astea. N-ar avea mare importanţă. Dar n-aş putea renunţa la libertatea mea intelectuală. Poate că e mai bine să spun onestitate intelectuală. Aş renunţa chiar şi la libertatea mea intelectuală, dacă aş fi privat de ea cinstit şi onest. Dar nu se poate. În căsnicie, nu există aproape deloc onestitate intelectuală. Şi nici nu poate exista. Totul nu e decât un şir de compromisuri meschine din partea bărbatului. Alternativa este o supunere absolută a femeii, ceea ce ar fi jignitor. Nicio femeie care nu-i absolut sclavă nu ascultă vreodată adevărul decât cu mânie. Nu poţi spune acelaşi lucru despre bărbaţi, după cum ştii. Nu condamn; afirm doar. Chiar presupunând că un bărbat însurat are câteva avantaje care mie îmi lipsesc, ele nu sunt decât fizice…

— Oh, nu! Nici vorbă.

— Dragul meu, stărui Ingpen, îndreptându-se în scaun şi privind cu seriozitate spre Edwin, analizează-le şi vei vedea că toate avantajele sunt fizice – absolut toate! Şi ţi-o spun cu francheţe: nu vreau să plătesc un asemenea preţ pe ele. Nu vreau. N-am nimic împotriva femeilor; îmi place compania femeilor, ca oricărui alt bărbat, dar nu vreau: – nu vreau – să trăiesc permanent la nivelul lor. De aceea spun că aş fi un prost să mă căsătoresc. E foarte simplu.

— Hm!

Edwin, deşi neîndoielnic unul dintre cei care făcuseră marea prostie de a se căsători, fiind deci supus acuzaţiilor lui Ingpen, nu simţea nici cea mai mică constrângere sau nevoie de a se apăra. Ingpen părea să fi ridicat discuţia deasupra nivelului personal. El plecase de la premisa că prietenul lui nu putea să se simtă jignit, şi asta îl încânta pe Edwin. Teama de adevăr fusese alungată, în această odaie din Anglia exista libertatea de gândire. Edwin reflectă: „Dacă el are dreptate şi eu sunt deci condamnat –

ei bine, n-am ce face. Faptele sunt fapte, şi sunt extrem de interesante”.

Şi îşi mai spunea: „De ce naiba nu putem, Hilda şi cu mine, să discutăm astfel?

Nu înţelegea de ce, dar era profund convins că, din păcate, asemenea discuţie cu Hilda ar fi imposibilă.

În cămin, cărbunii aprinşi se prefăceau încet în jar.

— Şi să-ţi mai spun un lucru… începu Ingpen.

Dar îl întrerupse intrarea doamnei Dummer, o femeie grasă, care aducea cu ea o veche tavă lăcuită. Doamna Dummer intrase în disperare de cauză. Chipul ei îmbătrânit, încruntat, oarecum isteric părea să spună: „O să strâng masa şi o să-mi văd de treabă, chiar dacă pentru asta va trebui să pier de mâna unui tiran nemilos”. Gesturile ei, în timp ce făcea loc pentru tavă şi o aşeza pe masă, erau gesturile formidabile ale unui om încolţit.

— Doamnă Dummer, zise Ingpen cu glasul stins, lăsându-se pe spate în scaun, eşti bună să-mi aduci tonicul de pe măsuţa de toaletă? Am uitat să-l iau.

— Doamne! exclamă doamna Dummer.

Şi pe când femeia se grăbea să iasă, Ingpen îi făcu liniştit cu ochiul lui Edwin, în odaia în care umbrele şi începuseră să se aştearnă.

Totuşi, când cabrioleta trase în faţa casei, Ingpen părea să dea semne de oboseală. Hilda nu vru să coboare, şi-l trimise în casă pe George, cu mesajul că trebuie să plece de îndată. Ingpen ieşi cu Edwin, o tachină pe Hilda în legătură cu atitudinea insuportabil de îngâmfată a celor aşezaţi pe locul vizitiului, şi îşi luă rămas bun de la ea cu ceremonialul cel mai meticulos şi mai cavaleresc, în timp ce Hilda, zâmbind numai ea ştia cărui gând, se aplecă spre el, binevoitoare.

— Cred că la întoarcere am să stau la spate, zise Edwin. George, poţi să te aşezi lângă maică-ta.

— Teh! Teh! îndemnă Hilda iapa.

Şi iapa porni cu o smucitură, luând-o la vale pe drumul înnegurat şi întunecos.

IV

A doua catastrofă, mai mare, se produse aproape imediat după sosirea în Trafalgar Road. Trecuseră trei sferturi de oră de la apusul soarelui şi felinarele erau aprinse. Unchpin, cu o resemnare mohorâtă, dârdâia în întunericul de la intrare, aşteptând să ducă cabrioleta la locul ei în grajd. Hilda îi ceruse să vină; tot ea îl pusese să aducă dimineaţa trăsura până în faţa casei. Părea să creadă, fără s-o afirme, că nu-ţi trebuiau decât câteva minute să înhami iapa şi să aduci cabrioleta până la Bleakridge, şi câteva minute de muncă uşoară nu însemnau prea mult pentru Unchpin în ziua de Crăciun. Edwin, zărindu-l pe Unchpin în faţa intrării, văzu un om lipsit de apărare căruia i se răpise ziua de sărbătoare pentru a satisface capriciul egoist al unei femei tiranice. Când îl întrebă de cât timp aştepta în faţa uşii, Unchpin răspunse fără şovăire că aştepta de la trei, oră fixată chiar de doamna Clayhanger. Edwin habar n-avea de aranjamentul acesta, şi văzu în el o dovadă în plus a egoismului nepăsător al Hildei. Era limpede că va trebui să-i interzică să-i mai folosească pe angajaţii lui ca pe propriii ei servitori, şi că asta va duce la scandal. Hilda îl întrebă răspicat pe Unchpin de ce nu aşteptase în bucătăria încălzită, aşa cum îi dăduse ea instrucţiuni, în loc să îngheţe de frig în faţa uşii. Iar omul o lămuri că sunase şi bătuse de cincisprezece ori fără să capete niciun răspuns.

Imediat Hilda se înfurie, nu numai pe Emmie, slujnica vinovată, ci pe toţi servitorii, în general, şi pe întreaga lume. Emmie, noua bucătăreasă, şi deocamdată singura slujnică din casă, trebuia să se ducă la Maggie să servească prânzul de Crăciun, dar să se întoarcă negreşit la două şi jumătate, ca să aprindă focul în salon şi să

pregătească ceaiul. Dar cum Maggie se hotărâse în ultimul moment să-i facă o vizită Clarei la amiază, Emmie trebuise să se ducă cu ea şi să-i dea ajutor doamnei Benbow până la două şi un sfert.

— Sper că ai cheia, Edwin, se răsti Hilda, de parcă ar fi vrut să spună că, neglijent cum era, îşi lăsase cheia acasă.

— O am, zise el sec, scoţând cheia din buzunar.

— Oh! exclamă ea, cu aerul de a spune: „La urma urmei, nici tu nu eşti mai bun”; şi luă cheia.

În timp ce ea descuia uşa, Edwin îi dădu pe furiş o jumătate de coroană lui Unchpin, care aprindea felinarele trăsurii.

George, cu miraculosul instinct de conservare al unui mic animal lipsit de apărare împotriva unor fiare sălbatice iritate, se făcuse nevăzut.

Uşa de la intrare se căsca neagră ca o groapa de mormânt. Casa era total diferită de ceea ce trebuia să fie într-o zi de Crăciun. Edwin puse mâna pe radiator: era rece ca atingerea unei mâini de mort. Aprinse lampa din hol, şi în faţa ochilor îi apărură podoabele de brad şi vâscul, aranjate de Hilda şi de George cu râsete şi veselie în Ajunul Crăciunului, ca însuşi simbolul nesinceritǎţii. Fără să-şi scoată pălăria şi paltonul, intră în salonul îngheţat şi întunecos, unde Hilda stătea îngenuncheată în faţa căminului, aprinzând beţe de chibrit. O bucată de ziar se aprinse şi apoi flacăra se stinse. Era limpede că nu se pricepea să aprindă focul.

— Să nu mai aud de servitoare! exclamă Hilda cu furie. M-am săturat! Toate sunt la fel!

Tonul ei furios condamna întreaga lume, inclusiv pe Edwin.

Şi Edwin înţelese că ziua aceea era o piramidă şi că acest moment era culmea ei îngrozitoare. Pe drumul de întoarcere, Hilda când şi când discutase confidenţial cu

George despre lucrurile minunate pe care ei doi le-ar putea face dacă ar sta la ţară – tot felul de lucruri în legătură cu florile, legumele, cocoşii, găinile, raţele, vacile, iepurii, caii. Schiţase în linii mari cam cum ar fi viaţa unei stăpâne de: la Ladderedge Hall, şi o schiţase cu scopul ca să audă bărbatul posomorât şi ursuz aşezat la spate. Glasul ei, atât de stăruitor şi mângâietor faţă de George, era încărcat cu acuzaţii împotriva omului taciturn a cărui spinare se atingea din când în când de a ei. Îl exasperase dinadins şi deliberat... Felul cum se purtase cu Unchpin, izbucnirea copilărească din cauza servitoarelor, purtarea extrem de dezagreabilă – toate împreună puseseră la grea încercare ultimele rămăşiţe ale răbdării lui Edwin. Despre Ladderedge Hall nu se spuse o vorbă, dar Ladderedge Hall plutea mereu între ei. Războiul între ei era iminent. Las să vină! mai bine război decât o pace care nu însemna pentru el decât insulte şi nedreptate. O să-i pară bine când va izbucni. Brusc, se răsuci pe călcâie şi aprinse candelabrul. Pe masa de sub candelabru se afla trusa de scris pentru George şi volumul din Matthew Arnold pentru Edwin, ca daruri de Crăciun din partea Hildei. Unul din darurile lui Edwin pentru ea, o etolă de hermină, era pe umerii ei. Cumplite absurdităţi – aceste false semne de dragoste... Stăteau acolo gătiţi amândoi în haine de stradă, ea îngenuncheată în faţa focului, el în picioare lângă masă, în salonul rece care acum nu mai semăna câtuşi de puţin cu un cămin.

Edwin zise cu o rea-voinţă plină de răceală, dispreţuitoare:

— Ar fi bine să te mai stăpâneşti, Hilda. Faptul că o slujnică întârzie puţin în ziua de Crăciun nu-i un motiv să te porţi ca un copil răzgâiat. Te porţi oribil.

Vorbele lui, pline de un resentiment justificat, aproape ucigător, părură să sperie şi să înfricoşeze până şi mobilele, care aşteptau, parcă vrăjite, să se producă un

dezastru.

Hilda îşi întoarse capul, şi îl fulgeră pe Edwin cu privirea. Îşi îndreptă umerii, iar sprâncenele groase păreau că se împreună într-o furie pătimaşă.

— Da, zise ea, cu o intonaţie muşcătoare. Absolut tipic pentru tine! îi împrumut surorii taie servitoarea. Ea nu mi-o trimite înapoi – şi e vina mea! Credeam că alde Benbow te învârt destul pe degete, fără ca să mai fie nevoie să mă insulţi din cauza lor. Dumnezeu ştie la câte trucuri au recurs ca să cápete averea mătuşii tale – până la ultimul bănuţ! Şi-acum lasă pe seama ta toată munca migăloasă cu moştenirea în folosul lor, şi, firește, o faci ca un mieluşel! Niciodată n-ai timp să-mi acorzi un minut din ziua de lucru la birou, dar poţi să-ţi pierzi ceasuri întregi pentru moştenirea mătuşii Hamps şi pentru soţii Benbow! Mereu a fost aşa. Se opri o clipă şi apoi vorbi cu glasul înecat: Dar nu văd de ce mai trebuie să mă insulţi pe deasupra!

Trăsăturile i se schimonosiseră. Începu să plângă.

— Îmi faci silă! se răsti Edwin, furios.

Şi ieşi din odaie, trântind uşa.

George cobora scara.

— Unde te duci, unchiule? întrebă el văzându-l pe Edwin că deschide uşa de la intrare.

— Mă duc până la mătuşa Maggie, răspunse Edwin, străduindu-se să vorbească foarte blând. Spune-i mamei, dacă întreabă.

Băiatul bănuia ce se întâmplase. Şi era umilitor că bănuia, şi încă şi mai umilitor să trebuiască să recurgă la el în aceste momente nefaste.

V

Coborî cu pas egal pe Trafalgar Road. Nu ştia încotro merge. Bineînţeles că nu avea de gând să se ducă la Maggie. Inventase pe moment vizita la Maggie, ca răspuns la întrebarea lui George, şi nu putea înţelege de ce o

inventase. Maggie era probabil la Clara; şi, la un necaz, el nu s-ar duce niciodată la Clara; numai când se simţea triumfător şi prosper se putea expune în faţa Benbowilor.

Vremea era umedă şi friguroasă, dar nu ploua. Frigul avea mai curând un efect reconfortant, plăcut asupra trupului său, şi se simţi chiar încălzit, deşi cu câteva minute mai înainte, când coborâse din cabrioletă, era îngheţat şi aproape amorţit. Nu-şi putea aminti cum, sau când, avusese loc schimbarea.

Fiecare felinar era învăluit într-o sferă cenuşiu-verzuie, prevestind ploaia, şi transformând felinarul într-o mică lună. Trotuarele erau lunecoase din cauza noroiului, iar drumul părea scufundat într-o mocirlă oare reflecta luminile şi prin care şinele de tramvai treceau drepte şi lucitoare. Departe, în josul pantei, o cuşcă de lumină mişcându-se vag printre şirurile de felinare aprinse arăta că tramvaiul cu aburi urca pe celălalt deal, spre inima oraşului. În locul „unde felinarele se contopeau şi dispăreau, dar puţin mai spre stânga, cadranul iluminat al ceasornicului din turnul primăriei strălucea pe cerul întunecat. Strada era pustie; niciun vânzător de ziare, nicio fetiţă zdrenţăroasă uitându-se cu jind în vitrinele cu dulciuri, niciun meşteşugar întorcându-se de la muncă, niciun huruit de căruţă, niciun vehicul de niciun fel, în afară de tramvaiul îndepărtot. Toate prăvăliile erau închise; chiar şi dugheana de fructe, care nu se închidea niciodată, era acum ferecată şi mirosul de portocale şi mere ce stăruia mereu iarna în jurul ei dispăruse. Birturile mici, nedeschise încă, îşi arătau prin vitrinele cu inscripţii câte un bec cu gaz, printre ghirlande de hârtie albastră şi roşie şi ramuri de brad. Faţadele mohorâte ale aproape tuturor caselor erau străpunse de dreptunghiuri de lumină pe care apăreau uneori umbre trecătoare de fiinţe omeneşti. Alte foarte puţine fiinţe omeneşti, tot atât de misterioase, se furişau vag pe pantă în sus sau în jos.

Tristeţea, familiară, inexplicabilă şi jalnică – tristeţea existenţei însăşi – se înălţa ca un abur din pământul ud, înnobilând întreaga scenă. Cadranul semeţ al ceasului primăriei, solitar pe cer, era atât de sfâşietor; şi vieţile oamenilor, şi dinlăuntrul şi dinafara caselor, păreau ţesute din atâta zădărnicie şi durere, încât ameninţarea veşniciei devenea insuportabilă.

Creierul lui Edwin vibra şi se zguduia ca o sală a maşinilor în care motorul erau gândurile lui agitate. Nu îşi mai vedea căsnicia ca un lanţ de episoade disparate; o vedea ca o dramă al cărei adevărat înţeles îi fusese în sfârşit dezvăluit de criza prin care trecea acum. Avusese multe semnale şi înainte, şi le dăduse deoparte, dar ele veniseră înapoi sub forma unor semne care indicau dezastrul inevitabil. Fusese orb, din încăpăţânare sau laşitate. Acum vedea. Ajunsese să recunoască adevărul. Îşi zise, la fel cum şi-au spus milioane de bărbaţi şi femei, cu o linişte îngrozită: „Căsnicia mea a fost o greşeală”. Şi începu să privească în faţă consecinţele acestei recunoaşteri. Nu era atât de naiv încât să acorde prea multă importanţă conflictului de acum, şi nici chiar neînţelegerii mocnite, dar totale, în legătură cu o casă la ţară. Bănuia chiar că dificultăţile actuale vor fi într-un fel înlăturate, mai mult sau mai puţin satisfăcător. Dar ceea ce nu va putea fi înlăturat era temperamentul care le provoca. Aceste dificultăţi, precedate de unele mai mititele, vor fi urmate de altele mai mari. Era inevitabil. Ar fi fost o dovadă de slăbiciune sentimentală dacă ar fi sperat altfel, după cum fusese şi optimismul său când o veghease pe mătuşa Hamps. Trebuia să privească adevărul în faţă: „Ea nu-şi va schimba felul de a fi – şi eu nu-l mai pot suporta”. Indiferent cum vor apărea în viitor relaţiile lor la suprafaţă, uniunea lor se terminase. Sau, dacă nu se terminase încă, în curând se va termina, căci forţele care o zguduiau nu puteau fi controlate şi erau din ce în ce mai

puternice.

„Fireşte, ea nu poate să fie altfel decât este!” îşi zise el imparţial. „Dar ce vină am eu?”

Rechizitoriul la care o supunea în gând pe soţia sa era teribil şi fără replică. Ea fusese întotdeauna o fată ciudată. În seara când o văzuse pentru prima dată alergase după el în grădina tatălui său şi stătuse cu el pe veranda pe care mai târziu el o desfiinţase, şi vorbise cu el în chipul cel mai straniu. Nu era o fiinţă normală. Aventura periculoasă şi fatală cu George Cannon nu i s-ar fi putut întâmpla unei fete normale. Nu asculta de glasul raţiunii, şi îi lipsea simţul de dreptate. Dacă dorea ceva, trebuia să-l capete. În realitate, era o egoistă feroce, lipsită de scrupule, incapabilă să înţeleagă un alt punct de vedere decât pe al ei. Să aibă o asemenea izbucnire în legătură cu testamentul mătuşii Hamps! Asta îi arăta felul de a gândi. Că mătuşa Hamps avea dreptul absolut de a dispune de averea ei cum îi plăcea; că erau multe de spus în favoarea aranjamentelor făcute de mătuşa Hamps; că, în orice caz, soţii Benbow nu erau vinovaţi cu nimic; că invidia era demnă de dispreţ, fiind dovada unui spirit meschin; că singurul lucru pe care îl putea face el era să execute fără să crâcnească sarcina de tutore ce îi fusese dată – toate acestea erau lucruri evidente; dar nu pentru ea! Nici cel mai iscusit om n-ar fi putut s-o facă să le accepte. Ea nu se călăuzea după o logică – ci după felul cum simţea; şi nenorocirea era că nu simţea cum se cuvine… Chiar azi încercase să se amestece în felul cum îşi gospodărea Ingpen casă, şi îl necăjise – ea fiind oaspete şi el gazdă! Ce-ar spune ea dacă cineva i-ar face acelaşi lucru?…

Nu putea fi moderată. Aştepta toată consideraţia de la alţii, dar ea nu acorda nimănui. Dorise un cal şi o trăsură. Le căpătase. Şi cum folosise darul? îl folosise sfidând nevoile întreprinderii. Dăduse peste cap totul şi pe toţi, şi era limpede că Unchpin avea un motiv întemeiat de

nemulţumire… Se plânsese că nu se poate simţi acasă în propriul ei cămin, cât timp casa îi aparţinea lui

Maggie. Edwin, docil, cumpărase casa – şi acum ea avea chef de altă casă. Nu ţinea seama de interesele şi preferinţele soţului ei, şi voia să aibă o casă care ar fi fost absurd de inaccesibilă. Deşi îi satisfăcuse capriciul ei de a avea o cabrioletă, egoismul nu i se potolise câtuşi de puţin. Dimpotrivă, asta parcă i-l stârnise şi mai mult, şi îl făcuse mai agresiv. Şi prin ce metode infantile şi stranii îl ademenise pe Edwin la ţară! Nu-i spusese o vorbă sinceră despre casa pe care o găsise şi asupra căreia se hotărâse! Aluzii stupide despre o „surpriză”! Se bizuise pe prezenţa lui Ingpen ca să-l dezarmeze pe Edwin şi să-l lege astfel de mâini şi de picioare. Conspiraţia era pur şi simplu copilărească. Şi fiindcă Edwin îşi arătase de la început dezaprobarea faţă de planul ei, se simţise ofensată. Ţâfna îi sporise treptat în cursul zilei, ascunzându-se uneori sub tăceri maliţioase şi comportări enigmatice, ţâşnind în câte o remarcă faţă de alţii, şi revărsându-se în cele din urmă pe faţă, cu cruzime, într-un fel respingător. Totul era inimaginabil de nedrept. Hilda nu avea nicio scuză, şi nici nu va putea avea vreodată. Era o femeie imposibilă; şi o să devină şi mai imposibilă. Nu era de vină ea că era aşa; recunoştea că nu era vina ei. Dar, în acelaşi timp, cu un resentiment rece şi dispreţuitor, o condamna şi o ura.

Îşi aminti de vorbele lui Ingpen: „Nu vreau să plătesc acest preţ”.

„Nici eu nu vreau” îşi zise el. „Totul s-a sfârşit”.

Îl invidia pe Ingpen.

În minte îi mijea visul de libertate – nu libertatea tânărului neştiutor, ci libertatea bărbatului cu experienţă, care ştie s-o folosească. Ce perspectivă încântătoare! Căsnicia avea într-adevăr unele avantaje, dar el se putea bucura de aceste avantaje şi păstrându-şi libertatea. Ştia cum trebuie să fie un cămin; avea instinctul interiorului;

socotea că poate să ţină o casă la fel de bine ca orice femeie, şi chiar mai bine decât multe dintre ele; în această privinţă, el nu era ca Ingpen, incapabil să creeze şi să menţină confortul... Îşi aminti cum obişnuia pe vremuri Ingpen să definească locul ce li se cuvenea femeilor – „în dosul voalului”. Vorbele astea le supărau cumplit pe femei; şi totuşi, cât erau de adevărate! Ingpen le pusese în practică. Ingpen, chiar şi în atmosfera banală din cele Cinci Oraşe, arătase calea de urmat... După el, existenţa bărbaţilor – raţională şi demnă de încredere, simplă, directă, cinstită – era ideală. Şi în timp ce îşi imagina o asemenea existenţă – cu sau fără romantismul unor fiinţe misterioase şi interesante aşteptând cu modestie în dosul voalului ca să li se dea atenţie – mii de scene pline de răutăţile şi nedreptăţile intenţionate ale Hildei îi năvăliră în minte; când îşi formulase acuzaţia împotriva ei, omisese nouăzeci la sută din ele; erau nesfârşite, nenumărate. Le trecu în revistă, iarăşi şi iarăşi, cu o virulenţă feroce, cu o înverşunare sumbră, cu o plăcere sardonică şi amară.

În valea unde Trafalgar Road începe să fie cunoscut sub numele de Duck Bank, coti spre stânga şi, traversând capătul lui Woodisun Bank, ajunse într-unul din cele mai vechi cartiere ale oraşului, unde biserica St. Luke se înalţă în mijlocul cimitirului, înconjurată de un triunghi de căsuţe vechi. La lumina unui nou felinar cu gaz, mult mai strălucitor, instalat în poarta cimitirului, se zărea silueta întunecată a turnului normand şi, mai departe, alba scânteire a câtorva monumente funerare.

O pereche solitară, braţ la braţ, aplecaţi uşor unul spre celălalt, se apropia agale prin noroiul de pe lângă vechea şcoală naţională, către lumina felinarului. Bărbatul era un voluntar, cu o tunică roşie strălucitoare, cu centură albă şi pantaloni negri; îşi purta chipiul semeţ şi avea. În mână un baston mititel; mândria îi ţinea loc de palton călduros. Fata era voinică şi scundă, cu o pălărie înflorată

şi o pelerină informă, închisă la culoare; sub braţul stâng ducea un pachet. Erau absorbiţi de ei înşişi. Edwin desluşi mai întâi chipul bărbatului, pe care se citea o uşoară înfumurare inofensivă, şi apoi chipul fetei, extatic, privind în sus, nevăzând nimic altceva în afară de tânărul de lângă ea... Era Emmie, cum îşi dădu seama Edwin după o clipă de îndoială, căci nu era prea familiarizat cu locatarii propriei sale case. Emmie, aşteptată cu atâta nerăbdare şi furie de stăpâna ei, îşi pierduse capul după o uniformă. Emmie, al cărei loc era la bucătărie, printre cratiţi şi farfurii, spălătoare de vase şi perii, evadase pe alt tărâm, unde timpul nu mai există. Că nici nu se gândea să se mai întoarcă imediat la bucătăria ei se vedea din faptul că mergea cu bună ştiinţă în cu totul altă direcţie. Nu era drăguţă – Hilda încetase de mult, de nevoie, să mai pretindă ca slujnicele ei să aibă farmec; nu era nici măcar tânără – probabil că era mai în vârstă decât soldatul la care se uita cu adoraţie. Dar extazul ei, fericirea ce o copleşise constituiau o privelişte minunată, pe care stângăcia vulgară a fetei o făcea şi mai emoţionantă.

Edwin îşi zise că era lamentabil, patetic ca destinul să nu-i îngăduie fetei să rămână veşnic în acest vis. „E oare cu putinţă”, gândi el, „ca o creatură capabilă de o emoţie atât de fără seamăn să fie silită să-mi prăjească slănina şi să-mi lustruiască ghetele?”

Perechea, fără o vorbă, trecu mai departe, ţinându-se pe lângă grilaj. Cimitirul era încuiat, dar Emmie şi soldatul încercau pe cât le stătea în putinţă să-şi satisfacă instinctul care, în cele Cinci Oraşe, părea să-i îndrume pe îndrăgostiţi spre morminte ca să-şi caute plăcerea. Ici, colo, căsuţele aruncau câte un ochi galben şi orb de lumină asupra scenei tăcute şi liniştite. Edwin se răsuci brusc şi o porni iar pe Woodisun Bank, simţind că tulbură pacea locului.

Hotărându-se deodată să se îndrepte spre Hiliport

„ca să facă puţină mişcare”, el grăbi pasul. După vreo doi kilometri şi jumătate, traversând şi calea ferată de la Shawport şi aflându-se pe dealul de la Hiliport, de unde cele Cinci Oraşe se desfăşurau ca o hartă în spatele lui, observă că transpirase. Foarte rar i se întâmpla să transpire, şi de aceea avea convingerea că plimbarea „îi făcea bine”. Se simţi mai bine dispus, şi o porni şi mai repede.

Dispoziţia i se schimbase acum. După ce-i întâlnise pe Emmie şi soldatul ei, trecuse brusc de la resentiment la uimire. Furia i se mai risipise, şi deşi încerca mereu s-o reaprindă, s-o reactiveze, nu reuşea. Se gândea întruna la scena din dimineaţa aceea, când, gata să sară din cabrioletă, Hilda spusese: „Prindeţi-mă, amândoi”; şi îşi aminti limpede cum o simţise supusă, îşi aminti abandonul ei de o clipă – imperceptibil dar de neuitat – când o strânsese cu putere în braţe; şi odată cu amintirea i se strecură în nări şi parfumul catifelei. Ciudat că o femeie atât de dură, egoistă şi autoritară, putea să-şi contrazică astfel întreg caracterul într-o clipă de abandon! Oare prin acest gest îi mărturisea cea mai ascunsă taină a ei?… Prostii! Dar acum el nu se mai gândea la ea cu dispreţ. Onestitatea îl silea să admită că era pueril să te prefaci dispreţuitor faţă de o personalitate atât de puternică şi de misterioasă. Dacă îi era vrăjmaşă, era în orice caz un luptător primejdios, cu care nu te puteai juca. Şi totuşi ea putea să fie doar un flecuşteţ, o fărâmă de carne gingaşă în braţele lui!

Văzu chipul în extaz al lui Emmie luminat de felinar la poarta cimitirului… De ce să nu-i facă pe voie Hildei? De ce să n-o lase să mute căminul lor după vuia ei?… Categoric nu! El n-o să accepte niciodată aşa ceva! De ce ar face-o? O dată şi încă o dată respinse această idee. Dar ea reveni o dată şi încă o dată. Ce conta pentru Hilda unde stătea? Şi oare nu cumpărase el casa în care stăteau numai

pentru a-i face pe plac? Primul lucru la care trebuie să te gândeşti când alegi o casă ar trebui să fie, şi este necesar să fie, în funcţie de interesele negoţului tău… Şi totuşi, ce conta pentru el unde se afla căminul lui? (îşi aminti o vorbă a lui Ingpen: „Eu nu trăiesc pe acest plan.”) Oare el nu putea să se adapteze? începu să viseze la un transport foarte rapid între Ladderedge Hall şi întreprinderea sa. Automobilele tocmai fuseseră acceptate în mod legal; dar el nu văzuse încă niciunul, deşi auzise că ar exista câteva în district, sau care treceau pe acolo. Imaginaţia nu-l putea duce atât de departe încât să ajungă la automobil. Nici prin gând nu-i trecea că ar putea să folosească, sau să posede, unul. Se gândi doar la un cal iute şi la o trăsură cu pneuri de cauciuc; el să conducă; uneori şi Hilda… un echipaj care să devină renumit în district. „Trăsura lui Clayhanger”… „Parcurge distanţa de la Ladderedge în treizeci şi cinci de minute. Calul pur şi simplu nu vrea să meargă la pas; nici nu ştie să meargă la pas!” Şi aşa mai departe. Auzise vorbindu-se astfel despre alţii. De ce n-ar auzi şi alţii de el?… Apoi, plăcerea, simpla plăcere – spuneţi-i senzuală sau cum vreţi – de a satisface un capriciu acestei femei capricioase! Dacă un lucru îi provoacă bucurie, de ce să nu i-l ofere?… Să o vadă în rolul de stăpână a unui conac, într-un costum de călărie, preocupată de acţiuni de binefacere, ocrotindu-i pe sărmani, impunându-şi voinţa în faţa grădinarilor şi rindaşilor, bătând din picior ca să i se facă pe voie, oferind o bucăţică de zahăr unui cal, îngrijind un câine bolnav! Amuzant! Plăcut!… Şi toată această activitate a ei depinzând întru totul de el! Măgulitor pentru mândria lui! … Şi-o putea îngădui cu uşurinţă, căci era mai înstărit chiar decât bănuia nevasta lui. Nu-i va fi greu să-şi închirieze casa. N-ar fi imposibil chiar s-o vândă avantajos… Şi îi veni în gând, deşi nu în mod serios, Tom Swetnam, care până la urmă se logodise cu una din

scandinavele pe seama cărora era de ani de zile mereu tachinat. Probabil că Tom va avea nevoie de o locuinţă, şi încă de una bună.

Se lăsă purtat de propriul său vis. Ca să-şi realizeze visul, nu avea decât să cedeze, să dea într-o doară din cap, să murmure cu o îngăduinţă binevoitoare: „Foarte bine. Fă cum vrei”. Nu va trebui să se dezică, fiindcă nu rostise niciun refuz. Nu schimbaseră nicio vorbă despre Ladderedge Hall de când plecaseră de acolo. Spusese doar că lui nu-i place – „turnase apă rece peste ea”, cum se spune. E-adevărat, prin atitudinea sa dăduse clar de înţeles că se opunea în principiu întregului proiect de a trăi la ţară; clar n-aveai nevoie să te dezici de o atitudine; era de ajuns s-o infirmi, fără ca prin asta să te umileşti…

Nu, nu va ceda niciodată, deşi cedând s-ar deschide o perspectivă plăcută, delicioasă. Nu putea ceda. Ar fi o greşeală, ar fi primejdios să cedeze: Nu-şi argumentase el limpede întreaga situaţie? Şi totuşi, de ce n-ar ceda?… Se simţea speriat, ca în faţa unei ispite.

Traversă din nou calea ferată şi trecu peste Fowlea Brook, care marca hotarul, intrând iarăşi în oraş. Cărarea întunecoasă se întindea paralel cu canalul, dar puţin mai jos. Trecuse prin Hiliport, ocolise Hiliport Marsh şi se întorsese în jos, pe coasta dealului înalt care apără cele Cinci Oraşe dinspre vest. Nu-şi putea aminti de amănuntele plimbării; ştia doar că străbătuse toate acele locuri, că timpul şi distanţele zburaseră ca printr-un miracol, şi că ghetele lui erau pline de noroi. O schimbare în consistenţa noroiului îl făcu să privească spre cer; într-adevăr, se înseninа şi ici-colo apăreau petice unde licăreau stele. Se lăsase ger, în ciuda aburului din jurul felinarelor care prezicea ploaie. În câteva clipe se căţăra pe panta abruptă şi scurtă, până la podul peste canal. Gâfâia, şi se încălzise.

Se opri şi se aşeză pe parapet. Pe vremea când era

elev, trecea peste pod de două ori pe zi în drumul spre Oldeastle şi înapoi. De multe ori zăbovise pe el. Dar uitase toate micile întâmplări din timpul şcolii, care acum i se păreau că ţin de altă existenţă. Îşi amintea, totuşi, că pe atunci nu se putea aşeza pe parapet decât dacă se cocoţa pe el. Se gândi cât de mic şi de caraghios trebuie să fi fost atunci. Luminile dn Bursley, Bleakridge, Hanbridge şi Cauldon se înşirau ca un arc spre răsărit. La nord prezida orologiul primăriei din Bursley, iar la sud orologiul bisericii din Cauldon; dar amândouă erau prea departe pentru a putea fi desluşite. Mai jos şi în jurul orologiului bisericii pâlpâiau focurile de la uzina metalurgică din Cauldon, şi răsuflarea teribilă a furnalelor înalte umplea văzduhul nopţii. Sub el licărea apa murdară a canalului… Edwin tremura de febra ce precede o hotărâre importantă. Tremura de parcă ar fi trebuit să se hotărască dacă să se arunce în canal sau nu. Să accepte ideea ei de a-şi lua casă la ţară? Era bine oare s-o accepte? Problema nu era doar a casei unde să stea, ci privea întreaga lui viaţă.

Recunoscu că într-o căsnicie amândoi soţii trebuie să facă concesii. El era şi fusese întotdeauna gata să facă concesii. Dar Hilda era nedreaptă, îngrozitor de nedreaptă. De asta era absolut convins… Ei, poate nu chiar îngrozitor de nedreaptă, dar foarte nedreaptă. Cum ar putea el să-i ierte purtarea atât de nedreaptă? Era limpede că nu putea să-i ierte… în împrejurări trecute, el născocise scuze pentru conduita ei, dar nu erau convingătoare. Erau compromisuri între onestitatea lui intelectuală şi dorinţa lui de pace. În fond, nu erau până la urmă decât o dovadă de sentimentalism.

Şi atunci îi fulgeră prin minte – întreaga – marea descoperire a vieţii sale. Era ceva banal; obişnuit; era ceva ce ştia oricine. Şi totuşi era marea descoperire a vieţii sale. Dacă Hilda n-ar fi fost nedreaptă în afirmarea propriei ei personalităţi, el n-ar fi avut niciun merit să cedeze în faţa

ei. Să cedezi în faţa unei cereri juste nu însemna niciun merit, deşi să i te opui ar fi imoral. El protesta împotriva nedreptăţii, aşa cum un copil protestează împotriva ploii într-o zi de vacanţă. Dar nedreptatea era o realitate teribilă! Trebuia să-i faci faţă şi s-o accepţi. (Chiar şi el era nedrept. În orice caz, teoretic concepea că trebuia să fie nedrept, deşi nu-şi putea aminti, oricât ar fi încercat de onest, un caz când se purtase nedrept.) Să accepţi existenţa nedreptăţii era o mare realizare. Citise despre asta; ştiuse că există; dar nu o simţise niciodată cu adevărat până în clipa aceea, în întunericul podului de peste canal. Era impresionat, emoţionat de această constatare. Ardea de nerăbdare s-o pună la încercare. O puse la încercare. Acolo, pe pod, se hotărî să cedeze. Şi cedând, i se păru că iese victorios.

Gândi, încrezător şi bucuros: „N-o să mă las înfrânt de Hilda! N-o să mă las înfrânt de căsnicie. Să fiu al naibii dacă mă las! Frumos mi-ar sta să recunosc că n-am fost destul de deştept ca să fiu un soţ!”

Era fericit, dar şi puţin cam speriat. Avu bunul simţ să înţeleagă că descoperirea aceasta nu-i va transforma căsnicia într-un paradis, şi că probabil va mai avea destule clipe grele. „Căsnicia durează până mori!” îşi zise. Dar era profund convins că avansase puţin, că dobândise o nouă înţelepciune şi o nouă forţă, şi că nicio primejdie din viitor nu va fi atât de mare ca primejdia care trecuse.

Se gândi: „Ştiu cum stau!”

Îi trebuiseră ani întregi ca să descopere cum stătea. Şi de ce descoperirea avusese loc tocmai acum? Bănuia doar că repetatele ciocănituri ale experienţei făcuseră în cele din urmă o gaură în capul său tare, lăsând să intre înţelepciunea salvatoare. Cu cât era capul mai tare, cu atât operaţia asta dura mai mult. În unele capete nu se putea pătrunde, şi posesorii lor ajungeau inevitabil la dezastru. Capul lui nu era probabil dintre cele mai tari.

Când ajunse pe Trafalgar Road, sus pe Bleakridge» şovăi să intre în propria lui casă, din cauza dificultăţilor acute care îl aşteptau acolo, şi trecu mai departe ca un cerşetor plin de teamă. Una câte una, străbătu toate străduţele noi cu vilişoare cochete – Millett Street, Wilcox Street, Paul Street, Oak Street, Hulton Street – şi cele două străduţe vechi, în parte schimbate – Manor Street şi Higginbotham Street. Aceste familii necunoscute, venite de nicăieri, îl izgoneau de aici – prin mijlocirea propriei sale soţii! Familia Orgreave plecase, şi în locul lor veniseră oameni cumsecade, dar cu care îi era imposibil să fraternizeze. Circulau zvonuri că, întrucât urma să plece în curând şi Tom Swetnam, gospodăria lor se va destrăma şi casa va fi abandonată. Soţii Sutton, acum când Beatrice Sutton părăsise districtul, vorbeau în mod serios de plecare. Numai doctorul Stirling rămăsese pe această parte a străzii, şi el nu pleca pentru că nu se putea altfel. Casele selecte de pe cealaltă parte îşi pierdeau din calitate. Bătrânul Darius Clayhanger se ridicase de jos, dar el fusese un caz cu totul excepţional. Acum întreaga gloată părea să se ridice, ca sub acţiunea unui straniu ferment, şi cei care prin isteţime, maniere sau bani îşi închipuiau că sunt cineva fugeau ca în faţa unei inundaţii. Edwin nu avusese de gând să se alăture exodului. Dar acum i se va alătura. Destinul îl silea. Oricâte principii democratice ar avea în sinea lui, soarta avea să-l despartă de mulţime, cu care, de altfel, avea prea puţin în comun în felul de a vorbi, a gândi sau a simţi; cu toate acestea, dintr-un implacabil simţ ai dreptăţii, era ferm şi neclintit hotărât să-şi pună toată credinţa în această mulţime.

Îşi luă inima în dinţi şi, urcând treptele de la intrare, căută în buzunar după cheie. Nu era acolo. Hilda o luase şi nu i-o mai înapoiase. Niciodată nu-i înapoia ceva când îi lua cu împrumut, şi probabil că aşa va face mereu. Avusese de gând să se furişeze încet în casă şi să caute, clacă se

poate, să reducă la minimum scenele ce aveau să urmeze în mod inevitabil. Căci simţea nevoia să-şi apere demnitatea. Şi fiindcă se gândea la demnitatea lui „tare ar fi vrut să nu-i fi spus cu atâta siguranţă lut Ingpen: „N-am să iau casa aia”.

Cu tot ceremonialul, Emmie răspunse la sonerie. Avea din nou înfăţişarea obişnuită de servitoare: rochie neagră, şorţ alb şi bonetă albă. Nici cea mai mică urmă din femeia fericită, cu pălărie înflorată, de sub felinarul din poarta cimitirului! Niciun semn că ar şti ce e inima, pasiunea sau extazul! Incredibile fiinţe – toate erau incredibile!

Gândi agitat: „Într-o clipă am să dau ochii cu Hilda”.

George se repezi în hol, purtând pe frunte noua sa apărătoare pentru ochi.

— A venit, mamă! strigă George. Unchiule, Emmie ţi-a adus un pachet de la unchiul Albert şi mătuşa Clara. Iată-l. Nu avea nimic scris pe dinafară, aşa că l-am deschis.

Arătă spre masa din hol, unde, pe un culcuş de foiţă şi hârtie de împachetat, se odihnea o călimară de birou îngrozitoare, de sticlă albastră şi bronz, cu un cartonaş pe care scria: „Cu cele mai bune urări pentru Edwin, de la Albert şi Clara”.

George şi Edwin se uitară unul la altul cu înţeles.

— Norocul meu, nu-i aşa, fiule? zise Edwin. E mai rău decât anul trecut.

— Sărăcuţul de tine! zise Hilda apărând într-o rochie gri deschis, toată numai zâmbet şi priviri mângâitoare. Ce-o să faci cu ea? Ştii că va trebui s-o pui la vedere când or să vină în vizită. Emmie, i se adresă ea fetei care se ducea spre bucătărie, acum putem cina.

„Da”, gândi Edwin, cu o îngăduinţă liniştită dar sardonică. „Da, doamna mea. Eşti toată numai zâmbet pentru că ţi-ai pus în cap să capeţi de la mine Ladderedge Hall. Dar nu ştii că ai fost cât p-aci să te alegi cu altceva”.

Radia de bucurie. Familia lui îi făcuse o primire frumoasă. Şi această femeie imprevizibilă anihilase pe neaşteptate, cu un singur gest, trecutul neplăcut şi consecinţele lui. El va ceda în marea dispută cum şi când o să vrea. Consimţământul şi-l va păstra, ca o surpriză plăcută pentru Hilda. Privind-o drăgăstos, cu toate păcatele ei de nedreptate îngrămădite asupra-i, îşi dădu limpede seama că o vedea aşa cum nimeni altul nu o mai vedea, şi asta pentru că îi era cu totul şi cu totul indispensabilă.

Iar când încerca să argumenteze, imparţial şi distant, în sinea lui ce anume era drept şi ce nedrept, raţiunea îndărătnică îi era copleşită de o bucurie complet iraţională la simplul gând al existenţei păcătoasei.

VI

La începutul primăverii anului 1897, familia Clayhanger dădea o serată. Dar nu i se spunea serată; nu i se spunea nici recepţie. Era vorba, în teorie, că Hilda „invitase câteva persoane să vină fără nicio pretenţie”. Locuitorii celor Cinci Oraşe priveau, şi privesc încă, cu aversiune orice formalism în materie de ospitalitate, şi chiar orice ospitalitate, în afară de cea făcută dintr-un impuls sau din întâmplare. Câţiva taţi de familie cu fiice pline de iniţiativă şi cu tot felul de aspiraţii puteau să închirieze în ianuarie o sală de şcoală şi să dea un bal, la care doar mişcarea vie şi băuturile fierbinţi încălzeau trupurile în atmosfera îngheţată. De asemenea, asociaţiile muzicale şi teatrale, precum şi cluburile sportive ţineau în fiecare an cenacluri şi dădeau baluri, dar ele erau totuşi mai degrabă efectul unei cooperări, decât al ospitalităţii. În afară de aceste distracţii semipublice, nu mai exista aproape nimic ca să umple serile, în afară de partidele de cărţi de joc şi mici reuniuni regulate ale unor prieteni vechi, care se întâlneau într-o anumită seară a săptămânii ca să bea whisky sau ceai şi să stea la taclale, şi asta de la

începutul lumii, continuând astfel până când se comanda sicriul unuia sau al altuia. Orice adunare dinainte aranjată cu mai mult de două persoane, în afară de familie, era o „reuniune” → un termen care cuprindea atât dispreţ cât şi respect faţă de ceremonial; şi nicio reuniune nu putea să aibă loc fără un pretext – cum ar fi o aniversare. Opinia că se puteau cultiva în mod deliberat relaţiile dintre oameni de dragul acestor relaţii ar fi fost privită ca o fandoseală frizând aproape snobismul. Sute de cetăţeni înstăriţi şi ireproşabili din punct de vedere social nu făceau şi nu primeau vreodată o invitaţie la masă. De vină nu era meschinăria, căci nicio altă comunitate, în afară de America, nu poseda instincte mai generoase decât cele Cinci Oraşe; era doar o sfială primitivă, străduindu-se să se ascundă sub un dispreţ jovial faţă de manierele mai evoluate, despre care însă citea cu sârguinţă şi bucurie în revistele săptămânale, neavând curajul să le imite.

Când casa familiei Orgreave se destrămase, cultul ospitalităţii din Bleakridge primise o grea lovitură. Lane-End House fusese pe vremuri un centru creator de ospitalitate; căci forţa exemplului, dorinţa de emulaţie, şi nevoia de a răspunde la fel pentru ceea ce îşi îngăduiseră să primească, transformau în amfitrioni oameni care, din proprie iniţiativă, n-ar fi trimis niciodată o invitaţie. Când familia Orgreave dispăru, diverşi oameni din Bleak – ridge rămaseră descurajaţi – şi în special Edwin şi Hilda, ale căror serate muzicale nu mai avuseseră strălucire, după acea primă serată marcată de împrejurări tragice. Ele mai aveau loc doar sporadic, atunci când se întâmpla. ca Hilda să-şi aducă aminte că avea o situaţie înaltă în cartier. Hilda era handicapată de faptul că nu putea să lege uşor prietenii cu alte femei. Avusese o singură prietenă, şi după plecarea lui Janet nu-şi mai deschisese inima nici unei femei. Mai mult, rareori simţea nevoia unei tovărăşii. Prezenta petrecere se explica mai ales prin ceea ce Edwin,

în dispoziţiile lui mai amare, ar fi numit snobism – cu alte cuvinte, parţial prin hotărârea bruscă de a nu fi eclipsată de familia Swetnam care, în ultimii ani, de când se ridicase generaţia mai tânără, îşi sporise ascendentul; şi parţial din dorinţa de a face memorabile ultimele ei luni de şedere în Bleakridge.

Lista oaspeţilor Hildei, şi numele care lipseau din ea, indicau tendinţele istoriei moderne. Benbowii nu fuseseră invitaţi; relaţiile celor două familii rămâneau la fel de prietenoase ca întotdeauna, dar adevărata breşă dintre ele, pricinuită de profunde diferenţe de gust şi păreri, era acum totală. Maggie ar fi fost invitată, dacă n-ar fi refuzat dinainte, din timiditate. În toate problemele majore, Maggie fusese anexată de Clara şi Albert. Renunţase la casa mătuşii Hamps (ale cărei mobile fuseseră fie însuşite fie vândute) şi se dusese să stea la familia Benbow, ca o mătuşă pusă la treabă – asta în ciuda faptului că Albert nu-şi îndeplinea obligaţia de a-i plăti dobânzile; renunţase la drepturile ei, dormea într-o odăiţă împreună cu Amy, suporta o parte din cheltuielile casei şi făcea şi treaba dădacei şi a unei servitoare – pur şi simplu pentru că era Maggie. Putea, dacă ar fi vrut, să trăiască în lux la familia Clayhanger, dar nu voia să facă efortul intelectual şi monden pe care i l-ar fi cerut viaţa alături de ei. Jim Orgreave nu fusese invitat; pe scurt, devenise imposibil, deşi era încă bine îmbrăcat. Lucru mai ciudat – Tom Orgreave şi soţia sa fuseseră invitaţi doar după discuţii, dar refuzaseră! Tom devenise extrem de ascuns, solitar şi misterios. Se spunea că soţia lui nu avea nici servitoare şi nici dădacă, şi că nu îndrăznea să-i ceară bani soţului ei ca să-şi cumpere o rochie. Totuşi, Edwin şi Tom, când se întâlneau pe stradă, se opreau întotdeauna să stea de vorbă, în general despre cărţi. Daisy Marrion, care spunea pe faţă că Tom şi soţia lui dezamăgiseră pe toată lumea, a fost invitată şi a acceptat. Janet Orgreave sosise la Bursley

în vizită la familia Clayhanger chiar în ziua petrecerii. Soţii Cheswardine fuseseră invitaţi, mai ales din cauza lui Stephen, a cărui fire blândă, deschisă, deloc intelectuală, ca şi adoraţia pentru soţia sa, îl făceau să fie îndrăgit de toţi. Domnul şi doamna Feams fură invitaţi s-o aducă şi pe fiica lor, Annunciata, acum aproape o fată de măritat, precum şi pe mademoiselle Renée Souchon, guvernanta franţuzoaică a copiilor mici ai soţiilor Feams, de curând sosită în district. Lumea era uimită că Alma Feams fusese atât de imprudentă încât să aducă o străină exotică sub acelaşi acoperiş cu soţul ei. Ingpen nu avea nevoie de invitaţie – nimic nu se petrecea la familia Clayhanger fără el. Doctorul Stirling era al doilea burlac mai vârstnic. În sfârşit, pe listă mai erau cei patru fraţi Swetnam (Sarah, de douăzeci şi cinci de ani, voinică şi foarte isteaţă, dar pe care o cunoşteau mai puţin, Tom Swetnam, şi cei doi fraţi mai mici). Tom trebuise să aducă cu el şi pe cea care constituia principalul motiv al acestei petreceri – şi anume pe domnişoara Manna Host din Copenhaga, căreia Hilda avea de gând să-i arate că Swetnamii nu sunt singurii oameni de pe pământ. Erau deci opt femei, opt bărbaţi (care îşi puseseră haine de seară în cinstea străinei) şi George.

La unsprezece, când partea muzicală a petrecerii luă sfârşit, domnişoara Host îşi şi câştigase poziţia pe care mai târziu avea s-o aibă ca soţie a lui Tom Swetnam. Bleakridge fusese chemat s-o cunoască şi s-o studieze, şi oraşul îşi formă curând opinia că Copenhaga trebuie să fie un loc minunat şi romantic, şi că Tom Swetnam se pricepea să se descurce. Cu câţiva ani mai înainte, când agenţiile de turism descoperiseră prima dată valoarea publicitară a frazei „Ţara soarelui de la miezul nopţii”, aventurosul Tom făcuse o excursie în Scandinavia, şi în fiecare vară ce urmase se dusese din nou în aceeaşi direcţie. Gurile rele din cluburile conservatoare din Hanbridge şi Bursley, ca şi

din barul hotelului din cele Cinci Oraşe, puseseră rămăşag că la mijloc era o femeie. Şi aşa şi era. O cunoscuse la Marienivst, staţiunea balneară de lângă Helsingôr (numit de agenţiile de turism Elsinore). Manna Hôst avea douăzeci şi trei de ani, era înaltă şi zveltă ca o sportivă, şi mai blondă decât se văzuse vreodată în cele Cinci Oraşe. Avea părul auriu şi se îmbrăca în alb. Se pare că vorbea daneza, suedeza şi norvegiana. Dar vorbea şi franţuzeşte destul de fluent cu Renée Souchon. Şi Tom spunea că ştia mai bine germana chiar decât franceza sau engleza. Vorbea englezeşte excelent, cu un accent ciudat, plin de farmec, dar o vorbea corect. Folosea uneori câte o expresie (culeasă de la Swetnamii mai tineri), fără să-şi dea seama că era total nepotrivită pe buzele unei tinere într-un salon străin; totuşi, candoarea ei purifica expresia.

Tânăra daneză cântă lieduri clasice în limba germană, cu multă forţă dramatică, acompaniindu-se singură. Era perfect familiarizată cu toată muzica pe care Ingpen, Janet, Annunciata şi tânărul George o interpretau poticnindu-se. Ingpen se arătă foarte interesat de părerile ei în această privinţă. Îi cunoştea pe autorii francezi din ale căror opere recita Renée Souchon. Şi, stând la masa ele lângă bufetul din sufragerie, ea prepară nişte sandvişuri nemaipomenite după nişte reţete daneze. Declară că bucătarii danezi se pricepeau să prepare nouăzeci şi trei de feluri de sandvişuri. În legătură cu gătitul, ea zise cu glasul ei limpede, grav: „Un singur lucru nu înţeleg. Nu înţeleg de ce voi, englezii, puneţi cartofii să se moaie în apă rece timp de o oră, înainte de a-i fierbe”. „Nici eu!” exclamă şi Renée Souchon. Nicio altă femeie din jurul mesei nu concepuse că cineva ar putea firbe cartofii fără ca mai întâi să-i ţină în apă rece, şi Manna fu rugată să explice ce voia să spună. „Pentru că”, zise ea, „în felul acesta se pierd sărurile de potasiu, atât de necesare pentru dezvoltarea fizică a corpului”. La care pe Tertius

Ingpen îl apucă unul din hohotele lui de râs *crescendo*, încât era aproape să cadă sub masă de atâta râs. Toţi rămaseră foarte impresionaţi, şi Ingpen nu mai puţin. Ingpen se mira ce-a putut să găsească o fată cu atâtea însuşiri la un bărbat ca Tom Swetnam care, deşi putea vorbi cu uşurinţă despre orice artă, nu avea cu adevărat înclinaţie pentru niciuna dintre ele.

Dar ceea ce a impresionat pe cei de faţă, chiar mai mult decât cunoştinţele domnişoarei Hôst, a fost fervoarea sinceră a interesului ei pentru viaţă, lipsit complet de sfială sau teamă. Vorbea cu aceeaşi francheţe serioasă, ingenuă şi dezarmantă cu bărbatul acela cu trăsături dure care era Charles Feams, craidonul; cu soţia lui, o mamă de familie trecută şi vag melancolică; cu Renée Souchon care, deşi cam searbădă şi cam bigotă, părea să-i atragă pe toţi bărbaţii din încăpere prin ceva provocator în ochii ei şi prin linia gurii; cu Stephen Cheswardine, voinic dar cam absolut; cu Vera, felina fermecătoare şi elegantă; cu doctorul Stirling, plin de mister ca orice scoţian; şi cu Tertius Ingpen, amatorul de plăceri şi burlacul inveterat. Vorbea cu Hilda, Janet şi Daisy, cum ar vorbi între ei membrii unei societăţi secrete, cu Annunciata ca o fată bătrână, iar cu George ca o soră mai mare. îi lăsă apoi pe toţi ca să se întoarcă spre Edwin cu o privire încrezătoare, ca spre cineva pe care bănuise de la început că se poate bizui. „Te rog, ia un lichior, domnişoară Hôst”, o invită Edwin. După o clipă, ea sorbea dintr-un pahar de *chartreuse*, murmurând: „E delicios!”

Dar într-un fel, cu toată libertatea şi francheţea ei, nu înceta să fie o tânără misterioasă. Convingerea ei că nimeni n-ar putea să-i interpreteze greşit purtarea era remarcabilă pentru observatorii englezi, şi mai ales pentru Renée Souchon. Cu toţii se uitau la căpşorul ei blond: şi picant, nu prea drăguţ, cu ochii vii şi neastâmpăraţi, şi simţeau admiraţia ei care căuta să le câştige grabnic

simpatia. Iar ea, perfect conştientă de succes, se dovedea în stare să facă faţă acestei grele încercări. Numai la intervale rare mai arunca o privire către logodnicul ei, ca şi cum ar fi vrut să-i confirme că totul era bine. Cât despre Tom, era oarecum speriat de strălucirea reuşitei ei. O lăsa singură, fără. s-o mai îndrume, ca un maestru de circ stând la o parte în timpul unui spectacol şi spunând: „Priviţi această minune! Nici nu mai are nevoie de mine”. Când lumea se uita la el după câte una din vorbele ei de spirit, Tom întorcea privirea modest, încercând să-şi ascundă convingerea că el însuşi o crease pe fermecătoarea fată. La unsprezece şi jumătate, când întreaga reuniune trecu în salon, ea se lăsă să cadă pe scaunul de la pian şi începu să interpreteze un vals de Waldteufel, cu o seducţie irezistibilă. Inima Hildei tresări de bucurie. Într-o clipă, covorul fu strâns şi petrecerea, despre care toţi crezuseră că se terminase, abia începu.

Pe la unu dimineaţa, serata era în toi, plină de antren, fără a avea nevoie de aportul gazdelor, aşa cum se întâmplă adesea. Hilda, după ce dansă un dans scoţian cu doctorul Stirling, observă că Janet lipsea din salon. Ieşind din odaie s-o caute, îl văzu pe Edwin cu Tom Swetnam şi strălucitoarea Manna în capul scărilor.

— Hei! strigă ea. Ce faceţi voi acolo?

Râsul uşor al Mannei coborî ca o ploaie cristalină.

— Facem puţină mişcare, răspunse Edwin.

Trecând mai departe, Hilda le făcu semn cu mâna; era extrem de bine dispusă. Printre alte amănunte agreabile, era şi succesul noii. ei rochii negre de dantelă. Glasul lui Edwin îi plăcu – era atât de cumpătat şi blând, şi în acelaşi timp sunase cu o tainică ironie. Recunoştea uneori, auzind glasul lui Edwin când era bine dispus, că ea nu izbutea niciodată să exploateze complet tainele ascunse ale firii lui. În seara asta, de pildă, el se purtase desăvârşit. Recunoştea că prezenţa lui constituia esenţa seratei, că

fără el n-ar fi fost un asemenea triumf. Era ciudat că un bărbat ce-şi petrecea atâtea ceasuri din zi la birou izbutea să creeze atmosfera complexă de lux şi tihnă dintr-un cămin. Ea vedea cum el progresase constant şi neîncetat din prima zi a căsătoriei lor, cum prudenţa lui se justifica întotdeauna, şi cum realizase el tot ceea ce făgăduise. Şi mai avu viziunea miraculoasei lui forţe creatoare acţionând, prin voinţa ei, în viitorul apropiat – pentru a obţine Ladderedge Hall. Simţi un amestec straniu de umilinţă în faţa lui, şi de mândrie orgolioasă pentru puterea ei de a-l influenţa.

Ia budoar, Janet se tolănise pe singurul fotoliu. Îmbrăcată în gri (renunţase la alb), era la fel de zveltă ca totdeauna, şi nu-şi arăta vârsta. Cu faţa îmbujorată, ochii scânteietori sub pleoapele coborâte, şi pieptul ridicându-i-se în ritmul unei respiraţii grăbite, ar fi putut trece, în semiobscuritate, drept o tânără femeie măritată, emoţionată încă de ceremonia nunţii, şi nu o fecioară de patruzeci de ani.

— Eram atât de sfârşită de oboseală, încât a trebuit să vin să mă ascund! murmură ea, visătoare.

— Ei, te-a obosit şi călătoria, şi toate celelalte…

— N-am mai cunoscut un dansator ca Charles Feams! continuă Janet.

— Da, adeveri Hilda, stând cu spatele la foc, cu o mână pe poliţa căminului. E un dansator formidabil – sau cel puţin te face s-o crezi. Dar sunt sigură că e un om rău.

— Da, cred că da! se învoi Janet cu un oftat.

Niciuna dintre ele nu mai spuse nimic timp de câteva clipe, fiecare privind în gol.

Prin uşa închisă se auzea sunetul înăbuşit al pianului, la care cânta Annunciata. Nu se desluşea melodia – doar bătăile başilor marcând ritmul unei mazurci. Era ca şi cum întreaga casă ar fi pulsat uşor, dar cu avânt, în febra dansului.

— Văd că ai un Rossetti, zise Janet în cele din urmă, răsfoind un volum albastru aflat pe birou.

— Edwin mi l-a dat, o lămuri Hilda. Îmi dăruieşte treptat toţi poeţii mei favoriţi. Dar nu ştiu cum se face că, în ultima vreme, n-am prea avut timp de citit. Cred că gândul de a mă muta la ţară mă face să n-am astâmpăr.

— Dar e lucru hotărât?

— Sigur că-i hotărât, draga mea. Mi-am propus să-l duc departe de aici – Hilda vorbea despre soţul ei ca despre un pachet, sau un urs dresat dus în lanţ, aşa cum fac de obicei soţiile iubitoare – să-l smulg din toate astea. Sunt încredinţată că îi va prinde bine. De fapt, nici el n-are nimic împotrivă. Mi-a promis. Numai că vrea să fie sigur că poate să vândă sau să închirieze casa asta. Totdeauna e foarte prudent, ştii că aşa e Edwin. Pur şi simplu nu-i place să se pripească.

— Da, aşa e felul lui, zise Janet.

— Aş fi vrut ca el să ia Ladderedge imediat, chiar dacă nu ne mutăm acum. Oricum, nu ne putem muta imediat, fiindcă vor trebui făcute tot felul de reparaţii. Or să dureze mult, ştiu asta. Putem să o închiriem cu şaizeci de lire pe an. Şi ce contează şaizeci de lire mai mult sau mai puţin la Edwin? Cam atât o să putem lua chirie şi pe casa asta. Dar nu, el nu s-a învoit! Trebuie să vadă mai întâi ce face cu casa asta, înainte de a întreprinde ceva! Nu poţi să-l schimbi, ştii bine!

Uşa fu împinsă cu grijă, şi înăuntru îşi făcu apariţia Ingpen.

— Va să zică, o bârfiţi! zise el, cu un rânjet ironic.

— Bârfim, pe cine? întrebă Hilda, înţepată.

— Ştiţi voi pe cine.

— Tertius, începu Hilda, eşti mai rău decât o femeie.

El chicoti încântat.

— Cred că prin asta ai vrut să fii foarte severă.

— Dacă vrei să ştii, vorbeam despre Ladderedge.

— Aşa că cere-ţi scuze! se băgă şi Janet în vorbă, îndreptându-se în scaun.

Chipul lui Ingpen deveni serios, şi începu să-şi ciocănească dinţii cu un deget.

— Curios! Tocmai de aceea şi venisem. Toată seara am căutat prilejul să-ţi spun. Mai există cineva care ar vrea să pună mina pe Ladderedge, un tip din Axe. A venit de două ori în săptămâna asta să se uite la casă. M-am gândit să-ţi dau de ştire.

Hilda sări ca arsă.

— L-ai anunţat şi pe Edwin? întrebă ea scurt.

— Da.

— Ce-a spus?

— A zis că e un truc al agentului imobiliar, ca să zorească lucrurile.

— Şi crezi şi tu că-i aşa?

— Mă cam îndoiesc, răspunse Ingpen prudent. Tocmai de aceea am vrut să te previn – domnul şi stăpânul tău fiind aşa cum îl ştii.

Din hol se puteau auzi glasuri, printre care şi al lui Edwin.

— Ei, n-am chef să fiu surprins conspirând cu tine? şopti Ingpen. Oricât mi-ar plăcea aici, o şterg, adăugă el, şi plecă imediat.

Glasurile se îndepărtaseră, şi Hilda închise uşa fără zgomot. Totul îi apărea acum schimbat, ca după un cutremur. Ritmul mazurcii îi apărea groaznic, înnebunitor. Gândul i se îndreptă spre Edwin cu acea furie rec e de care numai dragostea era capabilă. Nu era vina lui că un rival dădea târcoale pe la Ladderedge, dar era vina lui că Ladderedge mai era încă în pericol. Tot planul ei grandios se prăbuşea. Simţea că celălalt concurent era puternic şi hotărât, şi că Edwin îl va lăsa să câştige, fie renunţând să mai liciteze împotriva lui, fie din simplă şovăială. Ladderedge nu era singura locuinţă rurală potrivită; fără

îndoială că mai existau multe altele; dar Ladderedge era tocmai ceea ce-şi dorea ea, şi – lucru şi mai important – devenise un simbol. Presimţea că, dacă nu va pune mâna pe Ladderedge, va rămâne pentru totdeauna pe Trafalgar Road, în Bursley. Totuşi, oricât de supărată şi disperată ar fi fost, nu-l învinuia şi nu-l condamna pe Edwin – la fel cum n-ar fi putut învinui şi condamna clima. De fapt, era clima în care trăia ea. Cu o clipă mai înainte spusese: „Nu-l poţi schimba!<t Dar acum, întreaga putere a voinţei ei striga că trebuie să-l schimbe.

— Draga mea, zise ea întorcându-se spre Janet. Crezi că poţi să suporţi mâine o scenă?

— O scenă? repetă Janet cu prudenţă, căci expresia de pe faţa Hildei o cam neliniştea.

— Între Edwin şi mine. Sunt absolut hotărâtă să luăm casa din Ladderedge, şi nu-mi pasă cât tărăboi e să iasă din cauza asta.

— Chiar aşa de prost stau lucrurile? murmură Janet încetişor, încercând s-o liniştească.

— Da, chiar aşa! zise Hilda cu tărie.

— Mă întrebam mai deunăzi, după ce am primit o scrisoare de la tine, urmă Janet cu blândeţe, de ce ţii atât de mult la urma urmei să te duci la ţară. Crezusem că vrei ca Edwin să ajungă în consiliul orăşenesc, sau cam aşa ceva. Cum va putea să mai fie ales dacă o să staţi tocmai într-un sat ca Stockbrook?

— Sigur că mi-ar plăcea să fie ales în consiliul orăşenesc! Dar cel mai mult vreau să-l smulg din întreprinderea lui. Nici nu ştii, Janet! exclamă ea cu amărăciune şi emoţie. Nimeni nu ştie, în afară de mine. În curând va deveni sclavul acestei întreprinderi, dacă lucrurile merg tot aşa. Oh, nu spun că stă şi nopţile acolo. Nu rămâne aproape niciodată peste noapte. Dar tot timpul se gândeşte numai la ea. Pur şi simplu, nu suportă să întârzie măcar un minut; totul trebuie să cedeze în faţa

întreprinderii. El consideră asta ceva de la sine înţeles, şi tocmai asta mă supără, mai ales că nu are niciun motiv – ştii şi tu câtă încredere are în Big James şi Simpson. Cred că este în stare să facă orice pentru Big James. îl ascultă mai curând pe Big James decât pe mine… Dezgustător e bătrânul ăsta slugarnic, şi destul de prost! Simpson nu e chiar atât de rău. Ascultă la mine, pentru Edwin casa nu e decât un loc plăcut în care vrea să aibă linişte când nu stă la întreprindere. Nu i-am spus-o niciodată, şi nu cred că îşi dă seama, dar într-una din zilele astea am să i-o spun. Edwin e foarte bun, când e vorba de lucrurile mărunte. Încearcă totdeauna să fie drept. Dar în lucrurile mari nu e drept. E groaznic de nedrept. Mă întreb uneori care îşi închipuie el că e rostul meu. Fireşte că ar face absolut orice pentru mine – în afară de a lipsi o jumătate de minut de la întreprindere… Ce-mi pasă mie de bani? Nu-mi pasă chiar *atât de mult*. Când sunt bani, pot să-i cheltuiesc, esta-i tot. Dar aş prefera să fiu săracă, iar el să fie grosolan, ţâfnos şi irascibil – aşa cum nu e niciodată – decât să aibă tot timpul ideea asta fixă că întreprinderea e pe primul plan, şi tot restul vine după aceea. Nu-mi pasă pentru mine – nu, zău că nu, sau în orice caz foarte puţin! Dar îmi pasă pentru el. După părerea meaj, e umilitor pentru un bărbat să fie aşa. Asta răstoarnă toate lucrurile cu susul în jos. Uită-te la Stephen Cheswardine, de pildă. Ce mai specimen! Şi în curând va ajunge şi Edwin ca el.

— Dar toată lumea spune cât de mult îşi iubeşte Stephen nevasta!

— Şi Edwin nu mă iubeşte? Stephen Cheswardine îşi dispreţuieşte nevasta – numai că nu poate trăi fără ea. Asta-i tot. Şi o tratează ca atare. Şi o să ajung şi eu la fel.

— Oh, Hilda!

— Ba da! Ba da! Dar nu vreau. Aş prefera să fiu măritată cu un bărbat ca Charles Feams. El, cel puţin, nu-i sclavul muncii sale. O să-l scot pe Edwin de aici. Şi după

aceea, o să am grijă şi să nu se mai d. că la birou sâmbăta. Sunt hotărâtă în privinţa asta. Şi dacă n-o să fie ales în consiliul orăşenesc, o să fie poate în consiliul regional – cred că-i tot atât de bine!

Hilda nu mai vorbise niciodată atât de liber cu cineva, nici chiar cu Janet. Mândria ei aprigă o făcuse întotdeauna să se stăpânească. Dar acum nu-i era ruşine pentru izbucnirea ei. Avea lacrimi în ochi – şi totuşi se uita la Janet fără a încerca să şi le ascundă.

— Draga mea! şopti Janet dezaprobator, şocată din calmul ei călduţ şi feciorelnic de revelaţia aceasta a mizeriei conjugale, aşa cum nu concepuse vreodată să ar exista.

Iar în sinea ei se gândea: „Cum o să mai poată, sărmana de ea, să facă faţă musafirilor, după toate astea? Cu toţi vor observa ce s-a întâmplat – va fi îngrozitor! Zău că ar trebui să se gândească la rangul ei”.

Se lăsă o tăcere.

Deodată uşa fu deschisă cu zgomot, şi Hilda îşi întoarse capul de la uşă, ca de la gura unui tun apărut pe neaşteptate. Muzica se auzi mai clar, şi odată cu ea zgomotul înăbuşit de paşi pe podeâua goală a salonului. Manna Host intră radioasă, urmată de Edwin şi Tom Swetnam.

— Hilda, începu Edwin, cu o uşoarrăă constrângere în glas, să ştii că te-am descotorosit de casă. Iată victimele păcălite.

— Am vizitat toate colţişoarele ei, doamnă Clayhanger, zise Manna Höst entuziasmată. E foarte drăguţă. Dar cum de vreţi s-o părăsiţi? E atât de practică!

Dându-şi seama de tulburarea Hildei, Edwin adăugă cu glas coborât către soţia sa:

— M-am gândit să nu-ţi spun nimic până nu va fi totul aranjat, ca să nu fii dezamăgită. Tom o cumpără dacă i-o dau cu o ipotecă de o mie cinci sute de lire. Ceea ce am să

şi fac. Dar, fireşte, ţinea mai întâi s-o vadă şi ea.

„Ce nedreaptă sunt!” gândi Hilda în timp ce făcea o remarcă banală către domnişoara Höst. „Nu ştiam că mă pot bizui întotdeauna pe el?”

— Domnul Clayhanger ne-a cerut să-i făgăduim că nu… începu să explice domnişoara Höst.

— E tipic pentru el! o întrerupse Hilda, zâmbind.

Simţea o dorinţă nebună să-i sară de gât lui Edwin şi să-l sărute. Era salvată. Planul ei grandios nu se prăbuşise. Casa odată vândută, Edwin va trebui să obţină Ladderedge Hall, trecând peste orice concurent; şi o va face. Dar ceea ce o făcea cea mai fericită era dovada puterii pe care o avea asupra soţului ei.

Cam cu o oră mai târziu, când fiecare simţea că petrecerea era pe terminate, oaspeţii se adunară în salon, parcă neavând chef să plece şi aţâţaţi de vestea că în timpul petrecerii casa îşi schimbase proprietarul. Câţiva şedeau pe scaune, care fuseseră împinse, împreună cu mesele, lângă perete. George se ghemuise pe covorul răsucit lângă cămin, unde focul se stinsese; nu purta apărătoarea verde. Ceilalţi se grupaseră în jurul Mannei Höst, în mijlocul odăii.

Domnişoara Höst, viitoarea stăpână a casei, era acum mai mult decât oricând în centrul atenţiei. Părea la fel de proaspătă ca la început şi, ciugulind delicat dintr-un pişcot, blonda îmbujorată stătea şi răspundea la întrebări, exprimându-şi părerile despre Anglia şi în special despre cele Cinci Oraşe. Era foarte sigură de ea, şi încântătoare în certitudinea ei. Anunciata Feams o pizmuia nespus de mult. Celelalte femei se simţeau puţin întristate, la gândul tuturor dezamăgirilor care o aşteptau inevitabil. Era emoţionant s-o vezi cum se uita la Tom Swetnam, convinsă că îl înţelegea până în fundul inimii, şi odată cu el psihologia tuturor bărbaţilor.

— Oricine ştie, zicea ea, că englezii sunt naţiunea cea

mai remarcabilă, şi cred că cele Cinci Oraşe sunt mult mai englezeşti decât Londra. De aceea îmi plac atti de mult cele Cinci Oraşe. Nici nu ştiţi cât de englezi sunteţi. Îmi vine să râd când mă gândesc cât sunteţi de englezi, şi că nu vă daţi seama. Oh, vă iubesc pe toţi.

— Ne măguleşti, zise Stephen Cheswardine, încântat de tânăra fată.

Toţi aşteptau cu mare plăcere ce avea să mai spună. Asemenea mostre de consideraţie şi laude nu se întâlneau prea des prin partea locului. Oamenii se gândeau că, la urma urmei, îngâmfarea localnicilor nu era pe de-a întregul nejustificată.

— Oh! îşi ţuguie Manna buzele. Dar aveţi şi pete!

— Pete! repetă tânărul Paul Swetnam, în râsetele tuturor.

Ea se întoarse spre el:

— Tu singur ai spus că clubul de fotbal din Knype nu are nicio pată, nu-i aşa? Dar realitatea e că voi englezii aveţi o pată. Sunteţi grozav de exasperanţi! Da, vorbesc serios! Noi, danezii, vă socotim exasperanţi pentru că nu vă manifestaţi sentimentele!

— Tom, asta-i la adresa ta, zise Charlie Feams.

— Suntem prea mândri ca să ni le manifestăm, adăugă doctorul Stirling.

— Nu, replică Manna maliţios. Nu-i vorba de mândrie. Vă e teamă să vă trădaţi sentimentele. Şi asta pentru că sunteţi lipsiţi de curaj – în această privinţă!

— Nu-i adevărat! strigă Hilda, însufleţită. Şi cedând ispitei ce-o sâcâia neîncetat de când plecase din budoar, îşi aruncă braţele pe după gâtul lui Eawin şi îl sărută. Iată!

— Aplauze puternice! zise tânărul George de pe covorul făcut sul.

O spuse amabil, dar cu o anumită superioritate, probabil datorită faptului că purta „pantaloni lungi”, ca bărbaţii, pentru prima dată în seara aceea, şi pentru că se

şi socotea aproape un londonez. Câţiva aplaudară.

Hilda fusese captivată, sedusă de ochii lui Edwin. Privindu-i pe furiş, îşi amintise brusc de un alt truc de-al lui – trucul bunătăţii. Când îl anunţase într-o – seară că Minnie născuse prematur o fetiţă, el spusese: „Ei, o să depunem la bancă 130 de lire pentru copil”. „130 de lire? Ce tot vorbeşti?” „130 de lire. Am primit banii ăştia din America chiar azi de dimineaţă”. Şi îi arătase un cec pentru banca Brown, Shipley & Co. Spusese „din America”. Era prea delicat ca să spună „de la George Cannon”. Fusese un moment de triumf pentru el. Şi acum, lipită de pieptul lui în faţa tuturor, gândul minunat că avea putere asupra lui, că ea fixa în linii mari contururile existenţei lui, o făcu să resimtă o feriare solemnă. Dar în acelaşi timp se gândi cu o duritate abia perceptibilă: „La urma urmei, în căsnicie fiecare se gândeşte la sine, şi eu am făcut cum am vrut”. Şi atunci observă cât de alb era plastronul cămăşii lui, de care îşi rezemase bărbia, şi asta îi aminti de mania lui de a-şi aranja într-un anume fel rufăria în sertarul lui, şi cât de pedant era în legătură cu rufăria; şi îi veni să râdă.

„Cât romantism a adus ea în viaţa mea”, gândi la rândul său Edwin, fâstâcit şi stingherit, când ea îi dădu drumul. Şi deşi se uită în jur cu afecţiune la pereţii care în curând nu vor mai fi ai săi, măreţia aventurii care era viaţa alături de această fiinţă – pentru el unică – şi veşnica aşteptare a unui nou extaz, nu mai lăsară loc în inima lui pentru niciun regret.

Îl zării pe Ingpen singur într-un colţ, lângă pian, mângâindu-şi neliniştit barba mătăsoasă. Amintirea femeii necunoscute din odaia lui Ingpen îi reveni în minte. Şi fără pricină îi păru rău pentru ei amândoi, şi simţi un anumit sentiment de superioritate îngăduitoare faţă de Ingpen.

CUPRINS

CARTEA ÎNTÂI – O FEMEIE ÎN CASA

Capitolul 1 – Casa 5
Capitolul II – Hilda coborând scările… 16
Capitolul III – Atac şi ripostă 25
Capitolul IV – Cuvântul 43!
Capitolul V – Tertius Ingpen… 51;
Capitolul VI – Soţ şi soţie 70 – i
Capitolul VII – Armistiţiul 76
Capitolul VIII – *în familie 86*
Capitolul IX – Sfârşit de săptămână… 11 &!
Capitolul X – Nenorocirea familiei Orgreave. 1591;
CARTEA A DOUA – TRECUTUL 1
Capitolul XI – Litografia 185;
Capitolul XII – Dartmoor 201
Capitolul XIII – Plecarea 2111
Capitolul XIV – Tavy Mansion 221
Capitolul XV – închisoarea 242
Capitolul XVI – Fantoma 263
CARTEA A TREIA – *ECHILIBRUL*
Capitolul XVII – Ochii lui George… 290.
Capitolul XVIII – Mătuşa Hamps condamnată. 329;
Capitolul XIX – Moarte şi înmormântare… 353
Capitelul XX – Descoperirea 33?;
Lector: DENISA COMĂNESCL Tehnoredactor: NICOLAE ŞERBĂNESCU
Bun de tipar 13.10J983. Coli tipar *27,* 75.
Tiparul executat sub comanda nr. 481 la întreprinderea poligrafică „13 decembrie 1918” Str. Grigore Alexandrescu 83 – 9T, Bucureşti, Republica Socialistă România
„Arnold Bennett este un scriitor care ştie să realizeze imersiunea în realitate… controlânji într-un mod desăvârşit un material de o mare substanţialitate şi densitate”.